

בְּעֶזְרַת הַנּוֹתֵן רוּחַ חֲכָמָה בְּלִבֵּנוּ אֶתְחִיל לְפָרֵשׁ מִסַּכַּת מוֹעֵד קָטָן וּבָהּ יֵאִיר עֵינֵינוּ מִשְׁנָה מִשְׁקִין כּו' הִנֵּה בְּאִיסוּר מְלֹאכֶת חוּה"מ רֹב הָרֵאשׁוּנִים ו"ל דְּעַתָּם דְּלֹא הָוֵי אִיסוּרוֹ אֲלֵא מְדַרְבְּנָן כַּמְבֹאָר בַּתּוֹס' בְּחִגִּיגָה דְּרַי י"ח וּבְרֵא"ש ו"ל רֵישׁ מְכִילְתִּין וְנוֹשְׂאֵי פְּלֵי הֶרְמֵב"ם ו"ל כְּתָבוּ גַם בְּדַעַת הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּאִין בּוּ אֲלֵא אִיסוּר דְּרַבְּנָן וְהִבִּיאוּ רֵא"י לְזֵה מְדַבְּרֵי הִירוּשְׁלָמִי בְּמְכִילְתִּין וּמָהָא דְּמַדְמֵי לָהּ בְּמַגִּילָה לר"ח וְעוּד דְּהִיכֵן מְצִינוּ מַה"ת מְקַצְתּוּ אִיסוּר וּמְקַצְתּוּ מוֹתֵר וְעֵינֵן בְּרֵא"ש ו"ל מִש"כ עוּד לְהוֹכִיחַ דְּדַרְשָׁתְּ הַמְקַרְאוֹת אֵינָן אֲלֵא אִיסוּר וּמְקַצְתּוּ וְלַעֲנֵי דְּנִרְאָה מְלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ם ו"ל בְּפִי הַמְּשַׁנֵּה דְּהָוֵי דְּאוֹרְיִיתָא וְנ"ל שֶׁם בָּאָה הַקְּבֵלָה כִּי חָלוּ שָׁל מוֹעֵד אִיסוּר בְּעֶשְׂרֵינִת מְלֹאכָה וְזֵה יָדוּעַ כִּי לְשׁוֹן קְבֵלָה בְּד' הֶרְמֵב"ם הֵם דְּבָרִים הַמְּקַוְּבָלִים לְמִשְׁנֵי מְסִינֵי.

וְהֶרְמֵב"ם ו"ל קוֹרֵא לְדְבָרִים אֱלוֹ ג"כ בְּשֵׁם ד' סוֹפְרִים וּבְרֵא"ש אֵינָן רֵא"י מִמָּה שֶׁקָּרָא לְאִיסוּר הִנֵּה בְּחִיבּוּרוֹ דְּבָרֵי סוֹפְרִים וְכַתְּבָ בְּחִיבּוּרוֹ ב' טְעָמִים בְּזֵה הָא' מִשׁוּם דְּנִקְרָא מְקַרְאֵי קוֹדֵשׁ וְעוּד דְּהֵם זְמַן חִגִּיגָה וְנִרְאִין הַדְּבָרִים כִּי עֵיקַר טַעַם אִיסוּר מְלֹאכָה מַה"ת הוּא פְּדֵי שְׂיֵהִיו מְזוּנְמָנִים וְקְרוּאִים לְקוֹדֵשׁ לְחֹג וְלִשְׁמֹחַ בְּמַקְדֵּשׁ ה' ע"כ לֹא נִפְרַט בְּתוֹכָהּ אֵיזָה מְלֹאכָה אִיסוּרָה וְאֵיזָה מוֹתֵרָת וְנִמְסַר הַדְּבָר לְחֲכָמִים יוֹדְעֵי רְמִיזַת הַתּוֹרָה וְכַוֵּנָתָהּ וְהֵם יוֹרוּ אֵיזָה מְלֹאכָה אִיסוּרָה וְאֵיזָה מוֹתֵרָת וְעַל הַנִּקְוָדָה הַזֹּאת תְּסוּב כָּל אִיסוּרֵי מְלֹאכֶת חוּה"מ שֶׁאֵינָן בָּהֶם אִיסוּר מִצַּד עֶצְמָן שֶׁל יָמִים כִּי אֵינָן קְרוּאִים י"ט וְעֵיקַר הָאִיסוּר הוּא פְּדֵי לְהַפְנוֹת לְקוֹנְשָׁה לְקִנְיָן מִצְּנוֹת הַחִגִּיגָה וְהַשְׁמָחָה.

וְעַפ"ז יִתְיַשְׁבוּ כָּל הַמְּקוֹמוֹת בְּש"ס עַל נְכוּן וְאֵינָן בָּהֶם שׁוּם סְתִירָה כִּי מִשְׁאֵז"ל בְּמַגִּילָה כָּל מְקוֹם שֶׁאֵינָן י"ט כּו' כֵּן הוּא שֶׁאֵינָן קְרוּאִים י"ט לְאִיסוּר מְלֹאכָה מִצַּד עֶצְמָן שֶׁל יָמִים וּמָהָא דְּכִינּוּן מְלֹאכְתּוֹ כּו' כְּבָר דְּחוּ הָרֵאשׁוּנִים ו"ל בְּעֶצְמָן דְּהַפְנוּנָה וְדֵאִי מְדַרְבְּנָן וְכַש"כ לְפִי מִש"כ דְּאִין אִיסוּר בְּיָמִים אֱלוֹ מִצַּד עֶצְמָן וְדֵאִי דְּהַפְנוּנָה לֹא הָוֵי אֲלֵא מְדַרְבְּנָן וּמָה שֶׁהִבִּיאוּ רֵא"י מִן הִירוּשְׁלָמִי מַר' אַבָּא בַר מִמְל דְּאָמַר אֱלוֹ הִי' מִי שְׂיִמְנָה עִמִּי הֵייתִי מִתִּיר מְלֹאכָה בַּחוּה"מ דְּכָלוּם אֶסְרוּ אֲלֵא פְּדֵי שְׂיֵהִיו אוֹכְלִים וְשׁוֹתִים וְשִׁמְחִים כּו' וְאֵינָן אוֹכְלִין וְפוֹחֲזִים וְלַפְמִש"כ אֵינָן רְאָיָה מְזָה וְאֶדְרַבָּה הֵן הֵן הַדְּבָרִים שֶׁפְּתַבְּתִי כִּינּוּן דְּלֹא נֶאֱמַר בְּפִירוּשׁ בַּתּוֹרָה אִיסוּר הַמְּלֹאכָה אֲלֵא בָּא הַצּוּי בְּמָה שֶׁנִּקְרָא מְקַרְאֵי קוֹדֵשׁ לְהִיּוֹת פְּנוּיִים לְעִסּוֹק בְּמִצְוֹת וְכִינּוּן דַּע"י הַפְּנָאִי הֵם בָּאִים לִידֵי פְּחֻזוֹת טוֹב יוֹתֵר לְהִתִּיר לָהֶם מְלֹאכָה וְתַכְפִּיד הָעֵבֻדָה עֲלֵיהֶם וְהַעֲדַעַל עַל זֹאת אָבִיא לָהּ מִמְּקִילָתָא אַחֲרֵנְיִיתָא דְּאָמַר ר' אַבָּא בַר מִמְל שֶׁם בִּירוּשָׁלַיִם אֱלוֹ הִי' כּו' הֵייתִי מִתִּיר לְמַכְנֵר בְּשֵׁר בְּכוֹר בְּלִיטְרָא דְּכָלוּם אֶסְרוּ אֲלֵא פְּדֵי שְׂיִמְכְרוּ בְּזוּל וְהֵם מְעַרְמִין וּמוֹכְרִים בִּין קָר וּבְכָר הוֹכִיחוּ הַתּוֹס' בְּבַכּוֹרוֹת וּבְזִבְחִים פ' הַתְּעַרְבוֹת דְּאִיסוּר מְכִירָה בְּלִיטְרָא הוּא מַה"ת מָהָא דְּאִיתָא בְּחֵלֶק יֵצְאוּ בְּכוֹר שְׂאִינוּ נֶאֱכָל בַּתּוֹרָת בְּהַמְתָּהּ וְאַפ"ה קָאָמַר דְּהִי' מִתִּיר וְהֵינּוּ מִשׁוּם דְּלֹא נֶאֱמַר בְּפִירוּשׁ בַּתּוֹרָה אִיסוּר הַמְּכִירָה אֲלֵא מִצַּד הַסְּבָרָא הָאֱמִיתִית שְׁלֵא לְזַלּוֹל בְּקַדְשֵׁים דְּמַה"ת הוּא זֵה אִיסוּרָה ע"כ הִיכָא דְּלִיכָא זִילוּתָא אוֹ אִם הַתְּפִיסוֹ לְבָדֶק הַבַּיִת דְּאִיכָא הַרְנוּחָה לְהַקְדֵּשׁ בְּזֵה מִיבְעֵי לָן בְּפִרְק הַתְּעַרְבוֹת אֵי מוֹתֵר לְשׁוֹחֲטוֹ בְּאִיטְלִיז וּלְמוֹכְרוֹ בְּלִיטְרָא וְהֵינּוּ הָהּ דְּאָמַר בִּירוּשְׁלָמִי כָלוּם אֶסְרוּ אֲלֵא פְּדֵי שְׂיִמְכְרוּ בְּזוּל וְלֹא יִזְלְלוּ בּוּ לְעֲשׂוֹת סְחוּרָה בּוּ וְכִינּוּן דְּמְעַרְמִין וּמוֹכְרִין אוֹתוֹ בִּין קָר הֵייתִי מִתִּיר לָהֶם לְמוֹכְרוֹ בְּלִיטְרָא וְלֹא הִי' בְּזִיוֹן כ"כ וְעֵינֵן בַּק"ע מִש"כ בְּזֵה וְכַה"ג הוּא בְּמִלְאכֶת חוּה"מ וּבְרֵא"ש נְמִי הָאֵי סוּגְיָא דְּמִשְׁמַע דְּמִדְּאוֹרְיִיתָא הֵם וְהַצְּדוּקִים מוֹדִים בְּזֵה מִשׁוּם דְּמְקַרְא קוֹדֵשׁ קְרָאָן הַפְּתוּב בְּפִירוּשׁ וְהִנֵּה

לפי מה דאיתא בירושלמי בפסחים ובתעניות בטעם המעמדות משום דביום קרבן צריך להבטל ממלאכה כהדין דתנינן פל איניש דניתי עליו כו' וא"א שיהי' פל ישראל בטילין דמי אוסף להם הדגן ע"כ תיקנו להם מעמדות ואנשי המעמד לבד אסורין במלאכה וכמש"כ בזה באנרף במס' תענית וא"כ בחוה"מ דכל ישראל נאספים לרגל ואין פאן חלוקת המעמדות והמשמרות הנה להם לכל ישראל להאסר במלאכה משום דקרפן מוסף ותמיד נתגיגה ושלמי שמחה ועל תמיד י"ל דכשם שמשמר הקבוע ברגל הנה מקריב התמיד ה"נ אותו המעמד הי' עומד על הקרבן ומשום תגיגה נמי לא היו נאסרים אלא ביום א' שהיו מקריבים תגיגתן אבל משום מוסף קצת קשה פיון דכל המשמרות שוות בעבודתו א"כ גם המעמד ליבטל ויאסרו פל ישראל כמו בפסח וגם לזה י"ל דיש רשות בינך ישראל לעשות שלוחים לאנשי מעמד הקבוע ברגל גם לעמוד על המוסף ואפתי תיקשי משלמי שמחה דחובה בכל יום א"כ בלא"ה היו נאסרים פל ישראל במלאכה בחוה"מ משום קרבן ועיין בתוס' תגיגה דף ו' ע"ב ד"ה יש בשמחה כו' ובסופה במתני' ההלל והשמחה שמנה ואין לומר דאצטריך להני קראי לבזמן שאין בהמ"ק קיים התינוח למ"ד בטלה מגילת תענית אלא למ"ד לא בטלה מאי איפא למימר וכמש"כ בחי' בתענית אלא נדאי נראה דמהני קראי ילפינו איסורא מה"ת ומפני הקרבן לא הי' נאסרים אלא מדרבנן ודו"ק בזה: שם גמרא אימור דשמעת לי לראב"י הרווחא דלא טירחא במקום פסידא מי שמעת לי מכאן קשה על פי הרמב"ם ז"ל בפי' המשנה ובחיבורו על הא דאמר ראב"י זרעים שלא שחו לפני המועד לא ישקם במועד ופי' הוא ז"ל הטעם משום דכינן דלא שחו צריכין מים רבים והוי טירחא ותירא ודלא כפירש"י ז"ל.

וא"כ הא שמעינן לראב"י נמי בטירחא במקום פסידא וצ"ל דעדיפא לי להש"ס לאוקמא כו' יהודה דשמעינן מינ' האי טירחא גופא דתנו במתני' דלא ישקה ממי גשמים וקילון אלא דוקא ממעיין שיצא בתחילה וכמו שכ' רש"י ז"ל.

והנה אביי מפרש האי שחרבה דקאמר ר' יהודה היינו שחרב מעיינה ויצא לה מעיין אחר ופירש"י ז"ל דדווקא שחרבה היינו שהשקה אותה קודם י"ט וכינון שרגילה לשתות אי לא משקה לה הוי פסידא וצ"ל דהא דתנו במתני' סתמא משקין בית השלחין ולא תנו דווקא שחרבה היינו משום דסמיה אהא דתנו לקמן זרעים שלא שחו לפני המועד לא ישקם במועד.

ולדברי הרמב"ם ז"ל צריך לפרש דווקא שחרבה שהי' משקה אותה מקודם אבל לא חרבה ולא השקה אותה קודם המועד אסור משום דהוי טירחא ותירא וסמיה ג"כ אמתני' דלקמן וראב"ע אומר לא פה ולא פה ואפילו חרב מעיינה היינו שהשקה אותה קודם המועד לא ישקנה ממעיין שיצא בתחילה ודברי המהרש"א ז"ל ברש"י לקמן ד"ה מתניתין אמאן תרמי' שכתב דלראב"ע אפילו ממעיין שלא יצא בתחילה אסור נפלאו ממני.

ונראה מדבריו ז"ל שהוא מפרש האי שחרבה דנקט ר' יהודה הוא לקולא דאפילו חרב מעיינה הראשון ויצא לה מעיין אחר בתחילה מותר להשקות בית השלחין ראב"ע אומר לא פה ולא פה ל"ש חרב מעיינה ויצא לה מעיין מתחילה ל"ש לא חרב מעיינה היינו להשקותה ממעינה הראשון הפל אסור והי' הנוסחא לפניו בגמרא כמו ברש"י ז"ל וג' ו

תיבות מענין שיצא בתחילה הם סמוכים לל"ש חרב מענינה וכמש"כ רש"י ז"ל ובאמת יש סעד לפירושו זה מהא דקאמרנו לקמן והאי דקתני מענין שיצא בתחילה להודיעה פחו דר' מאיר והשתא אם נפרש האי שחרבה דנקט ר' יהודה היינו לאשמענו דווקא שחרבה וכמש"כ לעיל א"כ היכא נקיט ר' יהודה מענין שיצא בתחילה דהא דינא אחרוני קמ"ל אבל לפמש"כ בשיטת מהרש"א ז"ל א"ש דהא דנקט שחרבה פונתו למענין שיצא בתחילה ומ"מ דברי מהרש"א ז"ל צ"ע ויש עוד לפרש דהא דנקט ר"י שחרבה קמ"ל דווקא אם חרב המענין הראשון מותר להשקות ממענין שיצא בתחילה אבל אם מענינה הראשון עדיין קיים אסור להשקות ממענין שיצא בתחילה פניו דאפשר להשקות ממענינה הראשון ובירושלמי פריה מענין שיצא בתחילה ולא טריח הוא אלא כר"מ דר"מ אמר משקין ממנו אפילו בית הבעל אמר ר' יוסי ד"ה פשה' אחד ונעשה שנים משמע מדבריו ז"ל דלרבנן אסור להשקות ממענין שיצא בתחילה אפילו בית השלחין וצ"ל דמפרש שחרבה בפשוטו דרבנן לא התירו אלא בית השלחין שהתחילה להכחיש דאיכא פסידא טובא אבל לא סתם בית השלחין פניו דלא הוי דבר האבד כ"כ ואיכא טירחא אלא דלא זכיתי להבין מאי דאמרנו התם ע"ד דרבנן אין משקין ממנו אלא דבר שהוא אבד ומלבד שאינו טריח והא מתירין באבד אפילו טריח דהיינו מענין שיצא בתחילה: שם גמרא מושכין את המים מאילן לאילן פי' התוס' משום דאילן כבית השלחין דמי ורש"י ז"ל שלא כ' פן י"ל דאפילו הוי אילן כבית הבעל שרי למיטרח טירחא זוטא פי' האי וכן כתב הריטב"א ז"ל בשם רש"י ז"ל: שם גמרא יתר על פן אמר ר' יהודה לא יפנה אמת המים כו' וכו' הריטב"א ז"ל בשם רש"י ז"ל דהאיסור הוא משום דהוי הרנוחה בעלמא כבית הבעל וקתני יתר ע"כ דאפילו טירחא זוטא לפנות נמי אסור בהרנוחה ובפירש"י ז"ל שלפנינו מבואר איכא דמשום טירחא הוא דאסר ר' יהודה וכפי' התוס' ז"ל וקתני יתר ע"כ משום דמסתבר יותר להתיר אפילו טירחא רבא במקום מדבר דלא טריח במקום הרנוחה וק"ל: ע"ב גמרא להודיעה פחו דר"מ והא דלא קאמר להודיעה פחו דר' יהודה גופא דבבית השלחין מותר אפילו מענין שיצא בתחילה משום דר"י סתמא קאמר אין משקין אלא בית השלחין ועיקר הדיוק הוא מדנקט ר"מ מענין שיצא בתחילה ור"י עלה קאי והוי ס"ד דר"מ נמי איירי דווקא במענין שיצא בתחילה וע"ז קאמר הש"ס דלהודיעה פחו דר"מ נקט לה וכעין זה כתב הריטב"א ז"ל: שם גמרא רבה אמר משום חורש כו' והאמר רב פהנא כו' מה שיש לדקדק כאן על שיטת התוס' ז"ל כפר פתבנו בפ' פלל גדול ע"ש וראיתי בריטב"א ז"ל דמפרש נמי בפשטי' דעיקר הקושיא מרב פהנא דש"מ דמחייב תרתי אחדא מלאכה ומאי דאסיק הש"ס בקושיא ולא בתיובתא כתב הריטב"א ז"ל דרבה לטעמי' דס"ל אין חילוק מלאכות בי"ט ורב יוסף נמי אזיל בשיטתו' וצ"ל דלא גרס המנכש והמשקה בשבת כדאייתא בגנוסחא דילן ומפרש לפלוגתיהו בי"ט ואפתי יש לדקדק על דבריו ז"ל פניו דבשבת דיש חילוק מלאכות חייב משום חורש ומשום זורע א"כ בי"ט נמי נהי דאין חילוק מלאכות לי"ט ולא מחייב אלא חדא וצריה לכתחילה להתרותו משום מלאכה העיקרת אבל פי' לא התרו בו משום חורש לרבה והתרו בו משום זורע אמאי לא יתחייב פי' היכא כו' דבשבת אם התרו בו משום חדא לחוד ונדאי חייב חדא וצ"ל לשיטתו דלא פליגי רבה ורב יוסף אלא לכתחילה משום מאי מתרינון ב'.

וַיֵּשׁ לְדַקְדָּק אַמְאִי לֹא פָרִיף אַבְיֵי הָאִי קְוֹשֵׁיָא נְמִי בַּפ' תּוֹלִין דְּפְלִיגִי רַבָּה וּר' זִירָא בְּמִשְׁמַר מְשׁוּם מְאִי מְחִיב רַבָּה אָמַר מְשׁוּם בּוֹרֵר ר' זִירָא אָמַר מְשׁוּם מְרַקֵּד וּמַר אָמַר פְּנוּתֵי דִידֵי מְסַתְבָּרָא וּמַר אָמַר פְּנוּתֵי דִידֵי מְסַתְבָּרָא וְאַמְאִי לֹא פָרִיף אַבְיֵי עֲלֵה פְּדַפְרִיף הֶכָּא וּ"ל דְּהֵתָם לר' זִירָא לֹא דְמִי לְבוֹרֵר מְשׁוּם דְּבִבּוֹרֵר פְּסוּלָת לְמַטָּה וְכֵן לְרַבָּה לֹא דְמִי לְמַרְקֵד מְשׁוּם דְּמַרְקֵד דְּרָף לִיטוּל אֵת הַפְּסוּלָת וּלְהַנִּיחַ הָאֲנָכְל אַבְל הֶכָּא ע"כ תְּרַנְיָהּוּ אִיתְגַּהּוּ בִּי מְרַפֵּי אַרְעָא וּמְצַמַּח פִּירֵי וְאַמְאִי לֹא יִתְחַיֵּב מְשׁוּם שְׁנִיָּהּ וּרְש"י ז"ל פִּירֵשׁ הֵתָם דְּרַבָּה מוֹדָה דָּאִם הִתְרוּ בּוּ מְשׁוּם מְרַקֵּד נְמִי חִיב דְּמַרְקֵד נְמִי דְּרָף לִיטוּל אֵת הָאֲנָכְל וּלְהַנִּיחַ אֵת הַפְּסוּלָת.

וא"כ לרַבָּה לְכַאוּרָה אִם הִתְרוּ בּוּ מְשׁוּם שְׁתִּיָּהּ בּוֹרֵר וּמְרַקֵּד מְחִיב תְּרַתֵּי אַבְל לְפִי הַאֲמַת נִרְאָה דְּלֹא מְחִיב אֲלֵא חָדָא פִּינּוּ דְּבוֹרֵר וּמְרַקֵּד בְּלֹא"ה מְלֹאכָה אַחַת הֵם וְלֹא נִתְחַלְקוּ אֲלֵא מְפִי שְׁמַצִּינוּ שְׁתִּיָּהּ בְּמִשְׁפָּן וּא"כ לֹא מְצִינוּ בְּהֵם חִילּוּק חֲטָאת אֲלֵא כְּשֶׁעֲשָׂאָן בְּשִׁמֵי מְלֹאכּוֹת אַבְל לֹא בְּמְלֹאכָה אַחַת וּלְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם ז"ל בַּפ"ח מַה' שְׁבַת נִרְאָה דְּתְרַנְיָהּוּ לֹא פְּלִיגִי וַיּוּכַל לְהִתְרוֹת בּוּ מְשׁוּם מַה שְׁיִרְצָה אוּ מְשׁוּם בּוֹרֵר אוּ מְשׁוּם מְרַקֵּד וְהַתּוֹס' בַּפ' פְּלִל גְּדוֹל פְּתִבוּ דְּתְרַנְיָהּוּ פְּלִיגִי אֶהְדְּדִי וּלְרַבָּה אִם הִתְרוּ בּוּ מְשׁוּם מְרַקֵּד פְּטוּר וְדו"ק: שֶׁם גְּמָרָא אֲלֵא לְדִידָף דְּאִמְרַת מְשׁוּם חוֹרֵשׁ חֲרִישָׁה בְּכִלְאִים מִי אָסוּר כּו' מְפָאן נְמִי קָשָׁה עַל שְׁיִטַּת הֶרִיטְבָ"א ז"ל לְעֵיל דְּהִינּוּ טַעְמָא דְּרַבָּה מְשׁוּם דְּאִין חִילּוּק מְלֹאכּוֹת לִי"ט א"כ מְאִי פָרִיף רַב יוֹסֵף לְרַבָּה מְכִלְאִים פִּינּוּ דְּחֲרִישָׁה לֹא אָסִירָא בְּכִלְאִים מְמִילָא חִיב מְשׁוּם זוֹרַע דְּהָא גַּם לְרַבָּה אִיכָּא בְּהָ נְמִי מְשׁוּם זְרִיעָה אֲלֵא דְלַעֲנִין הִתְרָאָה גְּבִי י"ט אָמַר רַבָּה דְּעִיקָר הַהִתְרָאָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת מְשׁוּם חוֹרֵשׁ אַבְל גְּבִי פְּלֹאִים דְּלִיכָּא חֲרִישָׁה וְדָאִי חִיב מְשׁוּם זוֹרַע אֲלֵא מְשַׁמַּע מְפָאן דְּלְרַבָּה לִיכָּא זוֹרַע פְּלִל בְּמִנְפֵּשׁ וּק"ל: שֶׁם גְּמָרָא וּמַה טַעַם קְאָמַר מ"ט מְנַפֵּשׁ וּמְחַפָּה לוֹקָה מְשׁוּם מְקַיֵּים שַׁר"ע אֹמַר כּו' מְשַׁמַּע מְפָאן דְּלְרַבָּה מְחַפָּה נְמִי לִית בִּי מְשׁוּם זוֹרַע וְטַעַם מְחַפָּה הוּא ג"כ מְשׁוּם מְקַיֵּים וּלְפ"ז קְשִׁיָּא טוּבָא לְמָה לִי לְרַבָּה לְשִׁנּוּי בְּמַפּוֹת פ' אֵלוּ הֵן הַלּוֹקִין אַמְתַּנִּי דִּישׁ חוֹרֵשׁ תְּלָם אַחַד דְּפָרִיף הֵתָם וְלִילְקִי נְמִי מְשׁוּם מְחַפָּה זוֹרַע וּמְשַׁנִּי רַבָּה אִין חִילּוּק מְלֹאכּוֹת לִי"ט וּלְמַה לִי הָאִי שְׁיִנּוּיָא הָא אִיהוּ ס"ל דְּלִיכָּא בְּמַחְפָּה מְשׁוּם זוֹרַע אֲלֵא מְשׁוּם מְקַיֵּים וְרֵאִיתִי לְרִש"י ז"ל בְּמַפּוֹת שְׁכ' עַל הָא דְּבַעֲי ר"ל לְמִימַר דְּמַתְנִי דְּמַפּוֹת ר"ע הִיא וּפִירֵשׁ"י ז"ל שֶׁם דְּכּוֹלָה ר"ע וְרַבָּנּוּ ס"ל בְּמַחְפָּה דְּאִינוּ לוֹקָה פְּמוּ בְּמַקְיֵים אַבְל מְנַפֵּשׁ חִיב מְשׁוּם דְּהוּי זוֹרַע מְבּוֹרָר מְדַבְּרִיו ז"ל דְּאֶפִּילוּ לְמַאן דְּמַפְרֵשׁ דְּכּוֹלָה ר"ע הִיא וּמַה טַעַם קְאָמַר אַפ"ה לֹא קָאִי הַטַּעַם אֲמַנְפֵּשׁ אֲלֵא בְּמִנְפֵּשׁ כ"ע מוֹדִים דְּחִיב דְּהוּי זוֹרַע וּא"כ ה"נ מְצִינּוּ לְמִימַר לְרַבָּה דַּס"ל דְּטַעְמוֹ שֶׁל ר"ע לֹא קָאִי אֲלֵא אֲמַנְפֵּשׁ אַבְל בְּמַחְפָּה כ"ע מוֹדִים דְּהוּי זוֹרַע אֲלֵא דְּלֹא דְּמִי דְּבַשְׁלָמָא לְפִירֵשׁ"י ז"ל שֶׁם י"ל דְּהַטַּעַם קָאִי אֲמַחְפָּה דְּנִשְׁנִית בְּאַחְרוֹנָה וְקַתְנִי בְּדָרָף לֹא זֹ אַף זֹ הַמְנַפֵּשׁ וְאֶפִּילוּ מְחַפָּה לוֹקָה דְּהוּי מְקַיֵּים אַבְל לְמִימַר דְּטַעְמוֹ שֶׁל ר"ע קָאִי אֲמַנְפֵּשׁ שְׁנִשְׁנִית רֵאשׁוֹנָה וְלֹא אֲמַחְפָּה דְּבַתֵּר הֵכִי זֶה וְדָאִי לֹא מְסַתְבָּר וּצ"ל נְהִי דַּר"ע ס"ל דְּבְמַחְפָּה לִיכָּא מְשׁוּם זוֹרַע אֲלֵא מְשׁוּם מְקַיֵּים מ"מ קִים לֹן לְרַבָּנּוּ דְּמַחְפָּה לוֹקָה מְשׁוּם זוֹרַע וְכַדָּאִמַר ר' יֵנְאִי הֵתָם נְמַנּוּ וְגַמְרוּ הַמְחַפָּה בְּכִלְאִים לוֹקָה וְאַכְתִּי תִיקְשִׁי לְשִׁיטַת הַתּוֹס' ז"ל דְּרַבָּה פְּלִיגִי אַרְבַּ פְּהֵנָּא וּס"ל דְּכָל הִיכָּא דְּאִיכָּא תְּרַתֵּי לֹא מְחִיב אֲלֵא חָדָא אֶפִּילוּ בְּשַׁבַּת א"כ מְאִי קְאָמַר רַבָּה הֵתָם חִילּוּק מְלֹאכּוֹת לְשַׁבַּת וְאִין חִילּוּק כּו' הָא בְּשַׁבַּת נְמִי לִיכָּא חִילּוּק מְלֹאכּוֹת פְּהֵאִי גְּוּוֹנָא דְּלֹא עֲשָׂה אֲלֵא מְלֹאכָה אַחַת דְּבַהֲדִי דְּחַרֵּשׁ

קא מחפּה וצ"ל דזֶה נחשב לב' מלאכות התרישה לחוד והחפוי לחוד והנה הרמב"ם ז"ל כתב בפ"א מה' פלאים אַחַד הזורע ואַחַד המנפֵש מחפּה לוקה וכתב עוד בהלכה ג' ואסור לאַדָם לקיים פלאים בשדהו ואם קנימן אינו לוקה.

ולכאורה הוא דלא כמאן דלר"ע אפילו מלקות איפא ולרבנן אפילו איסורא מנ"ל וכתב הכ"מ לתרץ בג' אנפי או דס"ל להרמב"ם ז"ל דלרבנן נמי איפא איסורא אלא דהקשה ע"ז פיון דפסק בה' שבת דמנפֵש חייב משום חורש א"כ ע"כ צ"ל דכנולה ר"ע היא ואמאי פסק דאינו לוקה וכתב לתרץ דבאמת כנולה ר"ע היא אלא דעכ"פ רבנן פליגי עלי' וס"ל דאינו לוקה ונקטינו פְנוּתִיהוּ והוא תמוה א"כ אמאי כתב הרמב"ם ז"ל דמנפֵש לוקה פיון דלית בי' אלא משום מקנים ובאמת לא זכיתי להבין מאי קשיא לי' הא הוא עצמו ז"ל כתב בה' שבת דתרי מנפֵש הוי חד משום זורע וחד משום חורש מדפסק במשקה מים לזרעים פרב יוסף דהוי זורע והכריחו להרמב"ם ז"ל לחלק במנפֵש הוא משום דתנו בפֶרֶק הבונה החורש כ"ש המנפֵש המקרס' והמזרד כ"ש משמע דכנולהו תולדה דחורש הם והיינו היכא דנתפנין בהם ליפות הרקע אז הם תולדה דתרישה ואם פוונתם פדי להצמיח ודאי יש בהם משום זורע כמבואר בירושלמי פֶרֶק פֶלֶל גָדוֹל דמקרסם ומזרד הן תולדות זורע דזהו דבר שהוא מבחיל את הפרי ומגדיל אותו ועוד תני התם דכל דבר שהוא להניית קרקע הרי זה תולדה דחורש ונחשיב התם המבר' בחורשין היינו שמשלקט אילנות קטנים בשביל הגדולים והוא לצורך הניית הרקע אלא דצ"ע קצת בפ' המשניות שם בשבת שם דמבואר שם דמקרסם ומזרד הם תולדות זורע עכ"פ זה פשוט דמנפֵש דהכא בה' פלאים ודאי טעמא משום זורע דומיא דמחפּה ואין צריף לומר דכנולה ר"ע הוא ושפיר פסק רבנן ופסק הכ"מ עוד בשם יש מי שאומר ליישב דברי הרמב"ם דבאמת כנולה ר' עקיבא ופסק פְנוּתִי' ואפ"ה אינו לוקה אלא היכא דעביד מעשה אבֵל לא במקנים בעלמא ותמה ע"ז דא"כ מנ"ל דאסור באין בו מעשה וגם זה לא זכיתי להבין מאי קושיא מנ"ל דאסור אדברה פשיטא דאיפא איסורא פיון דדרשינו פלאים שדף לא דאסור לקיים אלא לענין מלקות בעינן יש בו מעשה משום דאין לוקין על לאו שאין בו מעשה ועוד למה הביא זאת בשם יש מי שאומר והוא שיטת רש"י ז"ל ותוס' ז"ל בע"ז דף ס"ד דלא לקי לר"ע אלא אי עביד מעשה דהכי ס"ל לר"ע לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו מ"מ העיקר נראה בדברי הרמב"ם ז"ל דפסק רבנן דמנפֵש ומחפּה חייבינו משום זורע ובמקנים איפא איסורא כמו שאמרו בירושלמי וכסתמא דמתני' פלאי זרעים אסורין לזרוע ולקיים והנה אי נימא דלרבנן ליפא אלא איסורא דרבנן במקנים מצינו למימר פן גם לפום סוגיית גמרא דילן אבֵל אי נימא דלרבנן איפא איסור מה"ת ולא פליגי רבנן ור"ע אלא באין מעשה דלר"ע לקי אפילו לא עביד מעשה ולרבנן לא לקי אלא בעביד מעשה וכדמשמע משיטת הירושלמי ע"כ מתלמודא דידן לא משמע פן דא"כ למה לי לרבה למימר כנולה ר"ע היא לימא דרבנן הוא ומשום מקנים אלא דר"ע מוסיף מקנים בלא מעשה ורבנן לא מחייבי אלא ע"י מעשה אלא ודאי משמע דרבנן לית להו פֶלֶל איסורא דמקנים וכן משמע מהא דאמרין מ"ט דר"ע דתנא כו' משמע דר"ע לחוד דריש לקרא הכי לאסור מקנים אבֵל לרבנן לא דרשי הכי וכן מוכח מסוגיין דמכות דלרבנן ליפא איסורא דאורייתא במקנים ומשום זורע הוא דלקי וע"כ צ"ל דלרבנן ליפא אלא איסורא דרבנן ועיין בע"ז דף ס"ד משמע קצת דליפא לרבנן אפילו איסורא בעלמא

במקנים וכן העיר בזה המשל"מ ז"ל מ"מ אין זה מוכרח למענין שם ודו"ק: שוב ראיתי בירושלמי פלאים דמשמע התם להדיא דלרבנן ליכא אלא איסורא דרבנן ומה דמחלק בין עביד מעשה ללא עביד מעשה היינו אליבא דר"ע דאיתא התם כל הסוגיא דמכות דקלסין ר' ינאי לר' יוחנן דאמר מתני' היא דמחפה לוקה ואמר ר"ל אי לאו דקלסין ה"א ר"ע היא פדאיתא בש"ס דילן ופריה אימור דאמר ר"ע אלא לעבור אבל לא ללקות והכא במתני' דמכות ללקות אנו קיימין אלמא דלר"ע נמי ליכא מלקות אלא איסורא דעובר בל"ת וא"כ לרבנן ע"כ ליכא אלא איסורא דרבנן אלא דצ"ע דהאי דיוחי דלר"ע ליכא מלקות אפילו במחפה הוא סותר למה דאמרן לעיל בירושלמי דע"י מעשה לקי כהדא דתני המחפה לוקה הרי מבואר דלר"ע לוקה ע"י מעשה ומאי דחי והכא ללקות אנו קיימין ע"ש היטב וצ"ע: שם גמרא בשלמא מועד משום טירחא הוא כו' מכאן נמי משמע קצת דמלאכת חוה"מ מה"ת הוא דאל"כ הו"ל למימר בשלמא מועד דרבנן הוא אלא ודאי מה"ת ולא נאסר רק מחמת טירחא שלא לטרוח במועד ולא מחמת איסור מלאכה עצמה וכמו שהארבתי לעיל ומשום פסידא שרו רבנן: שם תוס' בד"ה וצריף לעצים עיין בדבריהם עוד בשפת פ' פלל גדול ועיין בירושלמי פ' פלל גדול: שם גמרא אלא שביעית בין למ"ד כו' במנפש ודאי פשיטא דאיכא בה חדא מינייהו או חורש או זרע ולא פריה אלא ממשקה דלא מצינו מפורש דהוי מלאכה פלל ולפינו יתבאר יותר א"ה: דף ג גמרא למאי הלכתא כו' למימרא דהגני תולדות מחייב אאתרנייתא לא מחייב לישנא דהגני תולדות אינו מדוקדק קצת דהא זמירה ובצירה שניהם אבות הם פמבואר ברמב"ם ז"ל פ"ז מה' שפת ועיין בכ"מ מש"כ בשם הר"י קורקוס ז"ל.

והנה רש"י ז"ל פ"י לעיל ד"ה חרישה בשביעית מי שרי הא נפקא מבחריש דאמרינו אם אינו ענין לשפת כו' ולשונו ז"ל צריף ביאור דר"ע ה"ק אינו צריף לחריש וקציר של שביעית שהרי כבר נאמר שדף לא תזרע משמע דשביעית עצמה דלאו קרא דבחריש כו' פשיטא ליה דאסור ונראה כמש"כ התוס' לקמן דיליף מכלל ופרט וא"כ ה"נ הא דס"ד דהש"ס דחרישה אסורא היינו מחמת פלל ופרט וע"כ צ"ל פן מדפשיטא לי נמי דהשקאת מים אסורה ולקמן בכל הגני ברייתות משמע דלא שמעינן לכל תולדות אלא מכלל ופרט כדאמרינו לקמן זריעה בכלל היתה ולמה יצאתה להקיש אלי' וכ"ת מ"ש לענין שפת הוי התולדות בכלל האבות מסבא והכא לענין שביעית ילפינן מכלל ופרט ולא מסבא משום דלענין שפת נאמר בתורה סתם לא תעשה כל מלאכה והתולדות בכלל האבות הם אבל גבי שביעית דאמרה תורה זריעה וקצירה בפרט לא שמעינן לתולדות מסבא אלא מכלל ופרט והא דאמרינו מכדי זמירה בכלל זריעה ובצירה בכלל קצירה ואם לא נאמרו מסבא שמעינן להו היינו משום דאבות הם פמותן וכמש"כ לעיל אבל כל שאר מלאכות דלא דמי לגמרי לזריעה ובצירה ודאי לא שמעינן אלא מכלל ופרטא.

אבל מ"מ מה שהביא רש"י ז"ל קרא דבחריש ובקציר א"ש דהכי משמע לישנא דרבא אפילו תימא רבנן אבות אסור רחמנא תולדות לא אסור רחמנא משמע מזה דמודה דחרישה עצמה שהיא אב אסור רחמנא אלא תולדה דחרישה לא אסור כגון משקה מים לרבה לא אסור רחמנא ומנ"ל לרבא הא כיון דלא דריש פלל ופרט אלא ע"כ מקרא דבחריש ובקציר ולפ"ז לרבא נהי דבכל הגני תולדות לבד מד' מלאכות האמור בתורה ליכא אלא איסורא דרבנן מ"מ בחרישה עצמה מודה דאיכא איסור עשה מבחריש ובקציר.

והנה בברייתא עצמה יש לדקדק דמסוף דבריה משמע דבכלל לא ופרטא דריש לה פדקתני זריעה בכלל כו' וברייתא יליף משדה לא פרמה לא וי"ל דלא דריש לפרטא אלא לקולא אבל למילף מיני' איסורא לא דריש ועוד י"ל דנהי דדריש פלל ופרט מ"מ לא שמעינו לשאר מלאכות אלא עשה כיון דבכלל נאמר בעשה להכי איצטריף שדה לא פרמה לא לעבור עליהם בלאו אלא דלקמן לא משמע פן דבעי הש"ס למימר טעמא דמ"ד החורש בשביעית לוקה משום דיליף בכלל ופרט אלמא דילפי' מינה אף ללקות.

והי' נראה לומר דבתרנוייהו צריכי אהדדי דאי מפלגא ופרטא לחוד ה"א דליפא בהו אלא עשה להכי איצטריף שדה לא פרמה ומזה לחוד אי לאו פלגא ופרטא לא הוי ילפינו פלל כיון דלא נאמר שאר מלאכות פלל להכי איצטריף תרנוייהו ומאי דאיצטריף לקמן בחרישה האי פלגא ופרטא אע"פ דבלא"ה איפא עשה מבחריש כו' וא"כ מצינו למילף משדה לא היינו משום דקרא דבחריש לא נאמר בפרשה זו לא הוי מרבינו לה אבל השתא דנאמר איסור כל מלאכות בפרשה זו שפיר ילפינו משדה לא ללאו.

ולפ"ז מיושב קושיות התוס' ז"ל בד"ה אין דנין כו' דאמאי לא קאמר אית להו דר' אבין ומ"ד לוקה יליף משדה לא ולפי מש"כ ניתא וחד אחברי' סמך וזה נראה נכון. העולה מפל הג"ל דלמ"ד דלוקה אחרישה ה"ה דלקי אבל הני מלאכות דחשיב בברייתא כיון דדריש פלל ופרט ולמ"ד אין לוקין אחרישה כל הני מלאכות לא אסירי אלא מדרבנן וכדרכא ובחרישה איפא עשה מבחריש ובקציר לר"ע ומהלכתא לר' ישמעאל והתוס' ז"ל פי' הא דר' אבין בע"א דמ"ד לוקה ס"ל כר' אבין דאינו נדרש בכלל ופרט והפלל במקומו עומד ולהכי לוקה ותמיה לי דהא ליפא בכלל אלא עשה ומה שהביאו גירסא מהירושלמי יפלא בעיני דהמעניין בירושלמי יראה להדיא פל הסוגיא שם פשיטת רש"י ז"ל דמ"ד לוקה יליף מפלל ופרט ומ"ד אינו לוקה ס"ל כר' אבין ופליגי התם אי איפא עשה בשאר מלאכות חוץ מד' מלאכות האמורות ח"א דאיפא עשה דהפלל דושבתה הארץ קאי אכל מלאכות ח"א דאפילו עשה אין בו משום דושבתה הארץ קאי אל"ת שבו.

ונראיתי בר"ש ז"ל פ"א דשביעית שכתב ג"כ פשיטת התוס' ופי' דברי הירושלמי ג"כ פשיטה זו דר"א דאמר לוקה משום ושביתה הארץ פלל זריעה וזמירה פרט ולמה יצאת להקיש אלי' והיינו כר' אבין דלא דריש בכלל ופרט דאי כר' אבין הא אין בכלל מה שבפרט ודבריו ז"ל נפלאו ממני דהא בהדיא אמרינו התם אליבא דר' שנייא היא שהפלל בעשה והפרט בל"ת אין עשה מלמד על ל"ת ואין ל"ת מלמד על עשה והיינו כר' אבין ומש"כ שם דבמסקנא דירושלמי מפרש טעמא אחרני ג"כ לא נתברר לי דלענ"ד האי טעמא קאי גם במסקנא ועיין מהרש"א ז"ל שהקשה ג"כ על שיטת התוס' ז"ל מהא דאמרינו לקמן יכול ילקה על חרישה דאמי בכלל ופרט הרי מפורש פשיטת רש"י ושיטת התוס' ז"ל והר"ש ז"ל צ"ע והנה לבד בזה מחולק הירושלמי עם ש"ס דילן בש"ס דילן נראה דר"א ס"ל אינו לוקה ור"י אמר לוקה כמש"כ התוס' ע"ב ד"ה ר"א וביירושלמי אמרו איפכא דר"י פתר להא דיכול ילקה על תוספת על חרישה דהוא ס"ל דאינו לוקה והרמב"ם ז"ל פסק פרבא דאין אסור מה"ת אלא ד' מלאכות שנאמרו בתורה אבל כל שאר מלאכות אין אסורין אלא מדבריהם ואין בהם שום איסור תורה אלא מה שפלל

בתוכם חרישה קשה קצת דהא בחרישה ונדאי איפא איסור דאורייתא כמש"כ הוא ז"ל בעצמו קרא דבחריש ובקציר אשביעית ולהאי פיסקא קשיא טובא במאי נוקים למתניתין דמפות דיש חורש תלם אחד ומחייב עלה משום שביעית ממ"נ משום מאי מחייב משום חרישה הא ליפא מלקות בחרישה ואי משום זורע דמחפה בזורע הא עכ"פ אין זה אלא תולדה ואתולדות לא מחייב כמו אמנפיש ומשקה מים דלא מחייב לרבא וכ"ת אמאי לא הביא ר' יוחנן ראי' לר' ינאי גם משביעית הא לא קשיא דלפום סוגיית תלמודא דילן ס"ל לר' יוחנן דלקי אחרישא בשביעית א"כ לא מוכח משביעית פלל ומשום חרישה הוא דלקי ור"ל דדחי ראיות ר"י ומוקי לה כר"ע ע"כ ס"ל נמי דלוקין אחרישא דאל"ה אפתי מוכח כר' ינאי מהא דלוקה על שביעית אבל לדעתיה דרבא קשיא סתמא דמתני' כמאן ובירושלמי אחר ד' ר"ל הביאו ראי' לר' ינאי משביעית ודחי דאתיא כר"א דאמר לוקין על חרישה משמע דלפ"מ דס"ד דאין לוקין על חרישה שפיר מוכח כר' ינאי לא תיקשי הא מחפה תולדה היא דאפשר לא ס"ל להירושלמי שיטתיה דרבא דתולדות לאו פיוצא בהם אלא בחרישה לחוד הוא דנחלקו אבל התולדות מסבא פאבות הם אבל לשיטתיה דרבא אבות שלא נאמרו ותולדות של אבות שנאמרו חד דינא להו ונדאי קשיא טובא מסתמא דמתני' דמפות משום מאי מלקינן לי וצ"ל דר' ינאי מחשב למחפה זורע ממש ולא תולדה הוא אלא אב והיינו דשביק ר' ינאי למנפש חברי' שנשנה בברייתא יחד עם מחפה ולא נקיט אלא מחפה לחוד משום דמנפש תולדה היא אבל מחפה קמ"ל דהוי בכלל אב וזה דוסק ויש להקשות עוד לשיטתיה דרבא דכל היכא שנאמרו האבות בתורה בפירוש אין התולדות בכלל וכדמשמע מברייתא דסוגיין דאצטריף לן למילף משדף לא או מפלל ופרט א"כ גבי פלאים נמי הא כתיבשדף לא תזרע פלאים וא"כ מנ"ל דתולדות פיוצא בהם ואמאי לקי אמנפיש בכלאים ובשלמא לרבא גופא י"ל דמוקי לה פולה כר"ע אבל להלכה בדעת הרמב"ם ז"ל כבר הוכחתי דמשום זורע הוא דלקי ומפני קושיא זאת נראה לומר דלפי האמת לכ"ע הא דילפינן בברייתא משדף לא פרמף לא הוי אלא אסמכתא למ"ד דלקי אפולהו היינו מסבא דתולדותיהו פיוצא בהו וקראי אסמכתא בעלמא וכן לרבא גבי פלאים התולדות פיוצא בהו ובשביעית הוא דמיעט רחמנא מזריעה ובצירה וגלי קרא דתולדות לאו פיוצא בהו ועיקר פללא ופרטא לחרישה הוא דאיצטריף לן ומ"ד דלוקה על החרישה משום דחרישה מלאכה אחרת היא שוב ראיתי בשעה"מ ובטע"מ פ"א מה' שמטה ויובל שהעירו קצת במה שכ' וראיתו בשעה"מ שהביא בשם הרמב"ן ז"ל שדקדק אמאי לא לקי שתיים משום שביעית משום חרישה ומשום זורע ותי' דאיפא מ"ד דאין לוקין אחרישא ולא משמע פן בסוגיין דלפום סוגיין ר"י הוא דס"ל דלוקה אחרישא וא"כ תיקשי לר"י ליחייב שתיים עוד תירץ דאין חילוק מלאכות בשביעית כמו בי"ט וגם ע"ז יש לדקדק דע"כ לא אמרינן אין חילוק מלאכות לי"ט משום דכל המלאכות נאמרו בלאו א' לא תעשה כל מלאכה ומנ"ל לחלק אבל בשביעית בד' מלאכות שנאמרו בתורה ודאי חייב על כל אחת ואחת פיון דנאמר כ"א בלאו בפ"ע אלא אפילו אחרישא דאתיא בכלל ופרט מ"מ הי' נראה דלוקין עלי' בפ"ע מקרא דבחריש ובקציר פי היכא דהוי בעי הש"ס למימר בפ' פלל גדול דילפינן מבחריש ובקציר לחלק לענין שבת ודחי דעדיין לא שמעינן אלא אחרישא וקצירה לבד אלמא מדפרטן הפתוב אפילו בלשון עשה שמעינן מינה לחייב עלי' בפ"א א"כ השתא דדרשינן בחריש ובקציר

אשביעית שמעיו מונה לענין שביעית לחייב עלה בפ"ע וכ"ת א"כ היכא שמעיו חריש של ושית הנכנס לשביעית הא אצטרף לשביעית עצמה ולחלק י"ל כמש"כ התוס' פיון דקציר ע"כ אתי לתוס' דלחלק לא אצטרף ה"נ חריש אתי לתוס' אבל מ"מ שמעיו מונה לחלק אחריתה ועוד דמ"ד לוקה אחריתה ע"כ דריש כלל ופרט אפי' כלל בעשה ופרט בל"ת או איפכא וא"כ יצאתה חרישה ללמד על הכלל כולו לחייב על כל מלאכה של שביעית בפ"ע דהא פתב רש"י ז"ל שם בשבת דמש"ה לא אמרינן לענין שבת ללמד על הכלל כולו יצא משום דה"ל כלל בל"ת ופרט בעשה ואין דנין אותו בכלל ופרט אבל למ"ד דלוקה אחריתה ע"כ דנין אותו בכלל ופרט וא"כ ללמד על הכלל כולו יצא ולפמש"כ דשאר מלאכות של שביעית לאו מפלל ופרט נפק"ל ולא משדף לא אלא מסברא דהם תולדות לאבות א"ש וליכא בהם חילוק מלאכות אם עשאן עם אבותיהם וכשעשה שני תולדות משני אבות לפ"ז ודאי יש בהם חילוק מלאכות כמו באבות ואפ"ל פיון דקציר ע"כ לא אתי לחלק דלא אצטרף ה"נ לא דרשינן חריש לחלק אלא לתוס' לבד ודווקא לענין שבת הוא דמסתברא לו לאוקמי תרנוניהו לחלק מלדרשא אחרוני וכמש"כ התוס' שם אבל הקא פיון דקציר אתי לתוס' לחוד ה"נ חריש וכתב רש"י ז"ל עוד ה"תם דלהכי לא אמרינן ללמד על הכלל כולו יצא משום דהוי ב' פתובים וצ"ע בירושלמי פלאים שהבאתי לעיל דאמרינן ה"תם ב' דברים שיצאו מן הכלל נהי דמלמדין אבל אין מחלקים ופי' המפרש שם היינו דאין מלמדין לחלק על הכלל כולו וא"כ מבואר בפירוש כמש"כ רש"י ז"ל אלא דאין פירוש זה ברור אצלי.

והנה התוס' בד"ה אין דנין בסוף דבריהם הקשו למ"ד לוקה אחריתה לענין מאי יצאו זמירה ובצירה ולפי ה"ל ניקח דיצאו לחלק על עצמן אם זמר וזרע חייב שתיים והכי אמרינן בירושלמי פ' ח' דכלאים זמירה בכלל זריעה היתה ולמה יצאתה להחמיר עליו וע"כ היינו לחייב עלי' בפ"ע וכדמשמע ה"תם ע"ש ודו"ק בכל ה"ל פי דברים ברורים ועמוקים ה"ה: שם גמרא תרי קשקושי הוי חז אברויי אילני וחד סתומי פילי ופירש"י דסתומי פילי שרי משום פסידא וזה ניקח למ"ד דכל הני קראי אסמכתא בעלמא ומדרבנן א"כ י"ל דמשום פסידא שרו רבנן אבל למ"ד דאורייתא אין לומר דמשום פסידא שרו רבנן וצ"ל אליב' דקשקוש דאברוי אילן הוי עבודה אבל סתומי פילי לאו עבודה היא וכן פירש"י ז"ל בעצמו בע"א ד' נ' דאברויי אילנא עבודה היא וסתומי פילי לאו עבודה וכ"כ הריטב"א ז"ל פאן וכתב עוד דלמ"ד דאורייתא לא פריף הש"ס משום דאיכא למימר הא דקאמר תשמחנה מלקשקש אסמכתא הוא ומדרבנן הוא דאסור ולא תיקשי אהדדי ומה שתירץ רש"י ז"ל על עידור הא בחדתי הא בעתיקי ג"כ קשה לי למ"ד דאורייתא לחלק בכך דמ"מ עבודת חרישה היא וענין בכ"מ שהביא בשם רש"י ז"ל דלא גרס לעידור בהתירא וכ"כ הריטב"א ז"ל: שם גמרא ולא והתניא מנין לעידור וכיסוח וקישקוש איני יודע מפני מה נתחלה הגירסא הקא ובמקום עידור עיילוהו לקישקוש ואולי הוא טעות הדפוס וכדמשמע לעיל דלא גרסינן קשקוש באיסורא.

והנה משמע קצת דלא פריף הש"ס מהך ברייתא למ"ד אינו לוקה אלא להאי טעמא דלמאי הלכתא פתבינהו רחמנא למימרא כו' אבל אי נימא דטעמי' הוא משום דאית לי דר' אבין ואינו דורש כלל ופרט לא פריף ומכאן ראי' למש"כ לעיל דדרשא דכלל ופרט לא אצטרף אלא לחרישה דמלאכה בפ"ע היא אבל לשאר מלאכות דהני תולדות זריעה

מסבֵּרָא נפק"ל וא"כ לא תיקשי מהאי בְּרִיָּתָא לְמ"ד אינו לוקה אחרֵישָׁה דְּבַחְרִישָׁה הוּא דְּלָא לְקִי מְשׁוּם דְּלָא דְרִישׁ כְּלָל וּפְרָט אֲבָל כֹּל הֵנִי מְלֹאכּוֹת דְּהוּי תּוֹלְדוֹת זּוֹרַע שְׁפִיר מוֹדָה דְּחֵיבִין עֲלֵיהֶם וְלֹא פְרִיָּה אֲלֵא לְהֵאִי טַעְמָא דְּזַמְיָרָה וּבְצִירָה בְּכָלֵל הָיוּ וְלִמְעוּטֵי אֲתִי וּא"כ כֹּל הַמְּלֹאכּוֹת מִיַּעַט רַחֲמֵנָא וּפְרִיָּה שְׁפִיר מְהֵאִי בְּרִיָּתָא וְנִיכּוּשׁ וְעִידוֹר ג"כ תּוֹלְדוֹת זָרַע הוּא (לְדוֹד מ"ד) וְהֵרִיטְבָּ"א ו"ל כ' דְּהֵאִי דְרִשָּׁא דְשָׂדָה לֹא פְרָמָה לֹא לָאו דְרִשָּׁה גְמוּרָה הִיא וּסְמִיָּה אֲפֻלָּא וּפְרָטָא מְשַׁמַּע דְּדְבָרֵיו ו"ל דְּמִפְּלָלָא וּפְרָטָא יִלְפִינן כֹּל הֵנִי מְיָלִי וּכְבֵר פְּתַבְתִּי הַנְּלַעַנ"ד בְּזָה וְדו"ק: ע"ב תּוֹס' בּוֹד"ה יְכּוֹל יִלְקָה עַל תּוֹסְפוֹת ר"ה כּו' מִד' נִרְאָה דָּאִי לָאו דְגָמַר ר' יוֹחָנָן מְשַׁבַּת בְּרֵאשִׁית הָיוּ לוֹקִין עַל תּוֹסְפוֹת מְלָקוֹת כְּמוֹ עַל שְׂבִיעִית עֲצָמָה וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק לִפ"ז מֵאִי פְרִיָּה הַש"ס לְקַמְן הַלְכְתָּא נִינְהוּ קְרָאִי נִינְהוּ הָא תְּרַנּוּיָהוּ אִיֶּצְטְרִיָּה הַלְכְתָּא לְמִישְׁרֵי יִלְדָה וּקְרָאִי לְמִסַּר זְקוּנָה וּלְמַלְקֵי עֲלִי דָּאִי מְהַלְכְתָּא לְחוּד וְדָאִי לֹא לְקִי עֲלָה פִּינוּ דְלָא שְׁמַעִינוּ אִיסוּרָא דְזַקְנִינָה אֲלֵא מְכַלֵּל הֵיִתֵר יִלְדָה לֹא עֲדִיף מְלָאוּ הֵבֵא מְכַלֵּל עֲשֵׂה הָאִמּוּרָה בְּתוֹרָה בְּפִירוּשׁ וְעוֹד לְסַבְרַת הַתּוֹס' דְּהַתּוֹרָה אֲמָרָה דְּהַתְּחַלַּת שְׂבִיעִית יְהִי מְשַׁשִּׁית א"כ לְמָאן דְּמַרְבּוּ תּוֹס' שְׁבַת וִי"ט מִתְּשַׁבְּתוֹ שְׁבַתְכֶם נִימָא נְמִי דְחֵיב עַל הַתּוֹס' כְּמוֹ עַל שְׁבַת עֲצָמָה וּבְכָל דְּנֹכְתָא קִי"ל דְּלִיפָא בְּתוֹס' אֲלֵא עֲשֵׂה לְחוּד וְלִר' עֲקִיבָא דְיִלְפִינן מִתּוֹס' שְׂבִיעִית לְתוֹס' שְׁבַת וִי"ט כְּדָאִמְרִינוּ בַר"ה דָּף ט' לֹא תִיקְשִׁי אֲמַאי לֹא עֲנֻשִׁינוּ אֲבָל תּוֹס' מְשׁוּם דְּלֹא יִלְפִינן לָהּ אֲלֵא בְּמָה מְצִינוּ וְאִין עוֹנְשִׁין מַה"ד אֲבָל לִר' יִשְׁמַעְאֵל דְּיִלְיָף מִתְּשַׁבְּתוֹ וְדָאִי תִיקְשִׁי אֲמַאי לֹא יַעֲנֹשׁ עֲלִי כְּמוֹ בְּתוֹס' שְׂבִיעִית לִר' ע.

וְעוֹד לִר' ע גּוֹפָא מֵאִי פְרִיָּה הַש"ס בַּר"ה פִּינוּ דְיִלְיָף כֹּל תּוֹס' מִתּוֹס' שְׂבִיעִית הֵאִי וְעֵנִיתֶם מֵאִי עֵבִיד לִי דְיִלְמָא אִיֶּצְטְרִיָּה לְהַזְהִיר עַל הַתּוֹס' בְּשְׁבַת וִי"ט ע"כ הִי נִרְאָה יוֹתֵר כּפִי שְׁהֵבִיא הֵרִיטְבָּ"א ו"ל דְיִלְקָה מְפּוֹת מְרָדוֹת קְאָמַר אֲבָל מְלָקוֹת גְּמוּר לִכ"ע אִין בּוֹ וְדו"ק: תּוֹס' בּוֹד"ה נִיֶּסוּף וְהָא דְאִמְרִינוּ בְּעִלְמָא מִי"מ לְרַבּוֹת נִיֶּסוּף הַמִּים אִינוּ אֲלֵא אֶסְמַכְתָּא עַכ"ל וְעֵינן בְּזַבְּחִים פ' הַשּׁוֹחֵט וְהַמְעֵלָה דְמְשַׁמַּע דְּדְרָשׁוֹת גְּמוּרוֹת הֵן וּפְלִיגֵי עֲלִי דִר' נַחוּנְיָא ע"ש: שֵׁם תּוֹס' בּוֹד"ה שְׁהֵרִי כְּבֵר נֶאֱמַר כּו' וּמְסַקְנַת דְּבַרְיָהּ ו"ל דְּלֵהֲכִי מוֹקִים לָהּ ר"ע אֲשְׁבִיעִית וּמְסַפְקִי מְפֻשְׁטִי וְלֹא מוֹקִים לָהּ כִּר' יִשְׁמַעְאֵל אֲשַׁבַּת מְשׁוּם דְּנִיחָא לִי לְאוּקְמָא לְחוּמְרָא וְלֹא לְקוּלָא וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק לְמֵאִי דְאִמְרִינוּ בַר"ה דְיִלְפִינן מִיָּנָה לִר' ע לְתוֹסְפַת שְׁבַת וִי"ט א"כ אֲכַתִּי קִשְׂיָא אֲמַאי לֹא מוֹקִים לָהּ ר"ע כְּפֻשְׁטִי אֲשַׁבַּת וּלְמִסַּר תּוֹס' וּמִנ"ל לְאוּקְמֵי אֲשַׁבִּיעִית וּלְמִיִּלְיָף לְשְׁבַת וִי"ט בְּק"ו דְיִלְמָא לֹא אֲתִי אֲלֵא לְשְׁבַת לְחוּד כְּפֻשְׁטִי וּבְאֲמַת לֹא נִילַף לְתוֹס' וִי"ט וּשְׂבִיעִית דְּקִילִי וִי"ל דֹּא"כ דְאֲתִי לְשְׁבַת לְחוּד וּלְתוֹס' א"כ לְמָה לִי דְכַתְּב רַחֲמֵנָא תְּרַתִּי לֹא לִיְכַתּוּב אֲלֵא חֲרִישׁ לְחוּד אוּ קְצִיר לְחוּד וְהוּי שְׁמַעִינוּ מִיָּנָה תּוֹס' לְכָל מְלֹאכּוֹת שְׁבַת וּלְהֲכִי מוֹקִים לָהּ אֲשַׁבִּיעִית דְאִיֶּצְטְרִיָּה תְּרַנּוּיָהוּ חֲרִישׁ שְׁל שְׁשִׁית הַנְּכַנְס לְשְׂבִיעִית וּקְצִיר שְׁל שְׂבִיעִית שְׂעִיָּא לְמוֹצָאִי שְׂבִיעִית וּכ"ת נּוֹקִים לְשְׁבַת וְחַד לְתוֹס' דְכַנְיָסָה וְחַד לְתוֹס' בִּיצִיאָתוּ זֶה אִינוּ דְבְשְׂבִיעִית שְׂעִיָּה שְׁפִיר לְמִקְדְּרֵשׁ מְחֲרִישׁ תּוֹס' בְּתַחֲלָתָה דְהֵינּוּ חֲרִישׁ שְׁל שְׁשִׁית שְׁנַכְנַס לְשְׂבִיעִית וּמְקַצִיר לְתוֹס' בְּסוּפָה הֵינּוּ קְצִיר שְׁל שְׂבִיעִית שְׂעִיָּא לְמוֹצָאִי שְׂבִיעִית אֲבָל לְעַנְנָן שְׁבַת תְּרַנּוּיָהוּ שְׂעִיָּכִי בֵין בְּתַחֲלָתָה בֵין בְּסוּף וְלֹא מְסַתְּבֵר לְאוּקְמֵי חַד אֲכַנְיָסָה וְחַד אִיצִיאָה וְעֵינן בְּתוֹס' בַּר"ה שֵׁם בַר"ה וִר' יִשְׁמַעְאֵל שְׁכַתְּבוּ דְלֵהֲכִי אִיֶּצְטְרִיָּה קְרָא דְתְשַׁבְּתוֹ שְׁבַתְכֶם לְשְׁבַת וִי"ט וְלֹא יִלְפִינן מְשַׁבִּיעִית מְהַלְכָה מְשׁוּם דְאִין דְנִין ק"ו מְהַלְכָה לְהֲכִי אִיֶּצְטְרִיָּה קְרָא וְכַתְּבוּ וְהָא

דלא מנצי הכי במכילתין דלר"ע נמי איצטריו קרא והלקתא קרא באם אינו ענגן לשביעית תנהו ענגן לשבתוי"ט והלקתא לשביעית עצמה דא"כ לא הו"ל למיכתב קראי גבי שביעית פיון דלשביעית גופא לא צריה ולכאורה קשה על דבריהם ז"ל דאדרבה קרא פתיב גבי שבת ועדיפא הוי להו לאקושי אמאי דריש לקרא לענגן שביעית ולא דריש לי' לענגן שבת כפשטין' ולפי הנ"ל ניחא דע"כ דריש לי' לענגן שביעית מדכתב רחמנא תרתי בתריש ובקציר אלא דאפתי צ"ע היאך אפשר לומר פן דלשבת אתי א"כ לא לכתוב רחמנא אלא או חריש או קציר ונדרשי' אשבת ואפשר דזה הוא בכלל דבריהם ז"ל שם בר"ה: שם בא"ד ור' ישמעאל עדיפא לי' לאוקמי בשבת אפילו להקל דפשטין' דקרא מיירי בו מלאוקמי בשביעית דלא מיירי בו עכ"ל ולא הבנתי הא בלא"ה לר"י לא איצטריו קרא לשביעית פיון דאית לי' הלכה ואין לומר דאיצטריו קרא לתוספת בסופה וכמש"כ התוס' בשם ר"ת ז"ל שם בר"ה דא"כ לא ליכתוב אלא קציר לתוס' שאחר שביעית חריש למה לי ועוד דלבתר דיליף ר"י מתשבתו שבתכם פל שיש בו שבות מוסיפין מהול על הקודש גם שביעית בכלל כמש"כ התוס' שם והיגו לאשמועין דצריכה תוספת אפילו בסופה ותו לא איצטריו קרא לשביעית וע"כ צריה למיךרשין' לשבת ודו"ק: דף ד גמרא אלא הילקתא לר"י קראי לר"ע מפאן יש לתמוה על הרמב"ם ז"ל בה' שמיטה ויובל שכתב לקרא ולהלקתא בשביעית דפ"א מה' שמיטה ויובל חשיב קרא דבתריש ובקציר לעשה אמלאכת שביעית ובפ"ג כ' עבודת הארץ בששית ל' יום סמוך לשביעית הלכה למשה מסיני והוא דלא כמסקנת הש"ס הךא דתרנוייהו למה לי וע"כ מאן דאית לי' הלקתא לית לי' קרא ומאן דאית ליה קרא לית לי' הלקתא.

ונראה ליישב דבריו ז"ל ע"פ מה שאמר ר' יוחנן לעיל יכול ילקה על תוספת דאתא מבתריש ובקציר כו' משמע מזה דר' יוחנן ס"ל כר"ע דדריש בתריש ובקציר אתוספת שביעית ובסוגיין משמע דר' יוחנן אית לי' הלכה כמו שאמר משום ר' נחוניא ודוחק לומר דמשום ר' נחוניא קאמר ולי' לא ס"ל ועיין בתוס' במנחות דף ס"ב שכתבו להוכיח דר' יוחנן ס"ל כר' ישמעאל דדריש מה חריש רשות מדאמר דהלכה היא בשביעית והוא נגד דברי ר' יוחנן לעיל דאמר בהדיא דאתא מבתריש ובקציר ודוחק לומר דש"ס הוא דנסיב לה קרא דבתריש ולא דברי ר' יוחנן הם וכש"כ למה שכתבו התוס' דהוי ס"ד דילקה עליו מלקות ארבעים ע"כ לא הוי ס"ד לומר פן אלא מקרא ולא מהילכתא אלא ודאי נראה דר' יוחנן אית לי' לתרנוייהו לקרא ולהלקתא וא"כ תיקשי על ר' יוחנן תרתי למה לי אבל נראה לומר דאר' יוחנן לא תיקשי תרתי ל"ל דר' יוחנן לטעמיה דס"ל דליפא תוס' בשבתות וי"ט וכדאמר בטעמי' דר"ג ובית דינו וע"כ לא ס"ל דרשא דתשבתו שבתכם ללמד אכל מקום שיש בו שבות דצריה להוסיף וגם לא מסתבר לי' למילף משביעית לשבת וי"ט כדבעי הש"ס למימר בר"ה אליבין' דר"ע ומש"כ התוס' פאן דר' יוחנן מודה בתוס' כ"ש בשבת וכי ההוא שיעורא הא מודה ר"ג דצריה להוסיף דבריהם ז"ל אינן מוכנים דמאי ענגן תוס' כ"ש לשביעית דבשלמא גבי שבת וי"ט שהיום קדוש מלעשות בו מלאכה ע"כ מוסיפין שעה אחת על היום בקדושה זו לאסור במלאכה אבל קדושת שביעית לא שניכא אלא בעבודת הארץ לשבות מעבודתה ולא נאסרה אלא התרישה שיהי' לצורך שביעית וכן הקציר של שביעית שניצא למוצאי שביעית ושיערו חכמים בזה דל' יום לפני ר"ה הוי התרישה לצורך שביעית א"כ אין ענגן שעה אחת

לכאן אלא בשביעית התוספת הוא מה שהוא לתיקון על שביעית ובשבת וי"ט התוספת הוא לאסור במלאכה כמו שהמלאכה אסורה בשבת עצמה בין לצורך היום בין שלא לצורך וכן מוכח מה דאמרין בר"ה דלר"ע ילפינן דמוסיפין מחול על הקודש בשבת וי"ט משביעית ש"מ דתוס' שבת ושביעית דמנין להדדי כל חד לפי ענינו אלא נדאי נראה דר' יוחנן לית לי' תוס' כלל בשבת וי"ט וכן כתבו התוס' להדיא בר"ה שם ד"ה ור' עקיבא ע"ש בדבריהם ז"ל וכינן שפן תו לא תיקשי לר' יוחנן תרתי למה לי דתרונייהו צריכי קרא לאשמעינן דבעינן תוס' גם בסופה והלקתא למישרי ילדה וכינן דכתיב קיצור לתוס' בסופה כתיב נמי חריש לתחילתה.

ועפ"ז נבא ג"כ לשוב דברי הרמב"ם ז"ל והוא פי הרמב"ם ז"ל ג"כ לא הזכיר תוס' בשבת וי"ט וכבר עמדו ע"ז מפרשי דבריו ז"ל בפ"א מה' ש"ע ולא כתבו טעם נכון בזה ולדעת ר' יוחנן דתוס' בזה על דברי ר' יוחנן דסוגיין וגם מדברי רב אשי נראה דס"ל כר' יוחנן בהא דליכא תוס' בשבת וי"ט מדאמריה עליו אתיא גז"ש עקרא קרא או הלקתא משמע דמודה רב אשי דאיכא למילף בגז"ש אלא דלא אתיא לעקרא קרא או הלקתא וכינן דרב אשי נמי ס"ל כן דליכא תוס' בשבת וי"ט נדאי דהלקתא ומש"ה לא הזכיר הרמב"ם ז"ל בחיבורו דין התוס' בשבת וי"ט ולא כתב להוסיף אלא בעינוי דמשמע כן מפשטי' דקרא דועניתם את נפשתיכם בתשעה לחודש בערב כמבואר בד' ז"ל בפ"א מה' שביטת עשור וכ"ת גילף מעינוי גם להוסיף במלאכה ז"א דונדאי ליכא למילף מעינוי למלאכה כדמוכח בר"ה שם דקאמר אין לי אלא יה"כ שבתות מנין ת"ל תשבתו ולכאורה קשה הא שבת חמור מיה"כ ואמאי לא גילף שבתות מיה"כ בק"ו ולמה לי קרא פי היכא דלר"ע ילפינן משביעית בק"ו לשבת וי"ט אלא נדאי הכי פירושא אין לי אלא יה"כ היינו תוס' עינוי דבי' כתיב קרא שבתות וי"ט מנין היינו תוס' במלאכה מנ"ל וה"ה דהוי מצי למימר מלאכה ביה"כ גופא מנ"ל להכי אצטריך תשבתו וזה ברור בדברי הרמב"ם ז"ל והשתא תו לא תיקשי על הרמב"ם ז"ל למה לי תרתי דתרונייהו צריכי כנ"ל פינן דליכא תוס' במקום שנא' בו שבות ומהלקתא לא הוי שמעינן תוס' אלא בתחילתה להכי אצטריך קרא להוסיף בסופה והלקתא למישרי ילדה או למשרי אפי' זקינה בזמן שאין ביה"מ קנים כמבואר בלשוננו ז"ל בריש פ"ג מה' שמקטא ועפ"ז א"ש נמי דברי הרמב"ם ז"ל בחיבורו בפ"ז מה' תמידין ומוספין שפכת גם עומר נקצר ביום פשר ועיין בלח"מ שם שעמד על דבריו ז"ל פינן דפסק שם דקצירתה של העומר דוחה שבת א"כ ע"כ נקצר ביום פסול כדאמר רבה בב"ח שם במנחות פ' ר' ישמעאל ולפי הנ"ל האי פסקא דנקצר ביום פשר נדאי ניחא פינן דליכא קרא ע"ז דבחריש ובקציר דרשינן לשביעית וא"כ מנ"ל למימר דקצירת העומר בלילה לעיפובא והא דפסק דדוחה את השבת ע"כ לאו מקרא שמע לה אלא מסברא בעלמא פינן דעכ"פ מצוה לקצור בלילה וכן מבואר בירושלמי במגילה נידוע שדרכו של הרמב"ם ז"ל לסמוך על הירושלמי היכא דאיכא שקלא וטריא בש"ס דילן ושיטת הירושלמי יותר פשוטה זה הנראה ברור בשיטת הרמב"ם ז"ל ועיין בלח"מ בפ"א מה' שביטת עשור שהאריך בזה בשיטת הרמב"ם ז"ל והרבה יש לדקדק בדבריו ז"ל ולא רציתי להאריך אבל דעת רוב הראשונים ז"ל דתוס' שבתות וי"ט דאורייתא ויש ע"ז ג' קראי הא לר"ע דיליף מבחריש ובקציר לתוס' שביעית ילפינן מינה נמי לשבתות וי"ט בק"ו משביעית הקל כדאיתא בר"ה ועיין בדברי

הה"מ שכתב דהא דאמרין בר"ה ור"ע האי וענייתם מאי עביד ליה היינו משום דר"ע לית ליה תוספת כלל ע"ש ולא זכיתי להבין ד' ז"ל והפשוט כמו שפירשו התוס' ז"ל שם דלר"ע אין צריך וענייתם לתוס' דילפינן פוליהו משביעית ולר' ישמעאל דמוקי בחריש כו' לקצירת העומר יליף פל דין תוס' מקרא דוענייתם ותשבתו שבתכם אתי לרבויה פל מקום שיש בו שבות.

וניש עוד דרשא אחרני ביומא פ' יה"כ דממעטינן מעצם היום הזה פרת ואזקה בתוספת משמע דאיסורא איפא כדפירש"י ז"ל שם גבי הא דקאמרין ותנא דעצם עצם האי וענייתם מאי עביד ליה דהא בלא"ה שמעינן מדמעט רחמנא מפרת ואזקה ש"מ דאיסורא איפא ולשיטתו ז"ל אין מדוקדק לישנא דברייתא יכול יהא ענוש פרת על תוס' מלאכה מנ"ל למימר הכי פיון דליפא קרא אחרני' לתוס' כלל ע"כ נראה דברייתא זו דיכול יהא ענוש כו' אדרשא דתשבתו סמיה וס"ל דרשא דוענייתם את נפשותיכם בתשעה למילף מיני' דמוסיפין והשתא אי לאו דכתב רחמנא בעצם היום הזה גבי אזקה וענוש ה"א דענוש ואזקה קאי גם על התוס' פיון דגבי עשה דשבות הני תוס' בכלל עצם היום להכי כ' רחמנא גבי ענוש ואזקה בעצם היום הזה למילף דעל עיצומו של יום ענוש אבל לא על התוס' ועיין בהגהות הג' ר' ישע' ברלין שם ביומא שהגיה ברישא דברייתא קרא דאחרי מות דמוקדם הוא ולמש"כ אין צריך להגיה משום דדווקא בפ' אמר איצטריוך למכתב בעצם היום הזה משום דכתיב בסוף הפ' עשה לתוס' וה"א דגם אזקה וענוש איפא ביה קמ"ל וכן מבואר בלשון הרי"ף והרא"ש ז"ל דכולהו חדא ברייתא היא ולא הוי גרסי תנא דעצם עצם האי וענייתם מאי עביד ליה וכמש"כ הלח"מ ז"ל שם ולפ"ז מסתייע קצת סברת התוס' ז"ל לעיל בד"ה יכול ילקה על התוספת דלמאן דיליף מבחריש ובקציר תשבות לתוס' שביעית איפא מלקות בתוס' דהא ה"א דלא נאמר אלא שבות ואפ"ה אי לאו קרא דעצם היום הזה ה"א דאיפא ענוש ואזקה כמו בעיצומו של יום וכ"ת אפתי מאי קאמר יכול ילקה כו' גילף בק"ו מיה"כ דאין בתוס' אזקה הא לא קשיא דע"כ מאן דיליף מבחריש לתוס' לא ס"ל האי דרשא דעצם היום הזה על עיצומו של יום פיון דהוא דריש לקרא דוענייתם לכו' חייא בר רב פל האוכל ושותה פדאמרין בר"ה וא"כ לא צריך קרא למעוטי ממלקות ועל שיטת רש"י ז"ל יש לדקדק עוד דלמאי דקאמר הש"ס דתנא דעצם עצם דריש קרא דוענייתם להא דר' חייא בר רב א"כ תיקשי אין לי אלא יה"כ שבתות וי"ט מנין וכדקאמר הש"ס בר"ה דליפא למימר דיליף מתשבתו שבתכם פיון דקרא לא איירי בתוס' כלל ולמאי דכתיבנא לעיל דלא קאמר הש"ס אין לי אלא יה"כ אלא משום דמענוי ליפא למילף א"ש דהכא שמעינן מדרשא דעצם היום הזה דאיפא תוס' גם במלאכה וא"כ שפיר מצינן למילף לשבת בק"ו מיה"כ אלא דאפתי תיקשי י"ט מנין ע"כ נראה יותר כמש"כ בשיטת הרי"ף והרא"ש ז"ל דתנא דעצם עצם ס"ל דרשא דתשבתו שבתכם ולפ"ז ליפא אלא ב' קראי לכל תוספת או דילפינן פוליהו משביעית אליפא דר"ע או מקרא דוענייתם לר' ישמעאל וכדאיתא בר"ה והנה נשאר לנו לבאר עוד דבר אחד מה שראיתי בתוס' בע"ז דף נ' ש' שם לחד תירוץ דלא נאסר בתוס' שביעית אלא המלאכות שנאמרו בפירוש אבל לא תולדותיהם אפילו למאן דס"ל דבשביעית עצמה דאורייתא הם וא"כ יש לדקדק למאן דיליף תוספת שבת וי"ט משביעית היינו לר"ע א"כ דיו לבא מן הדין להיות כפודון ולא יחול איסור תוס' אלא

אָאָבוֹת וְלֹא אֲתוּלְדוֹת וַיִּלְדָּה דְּמֵי דְכִינּוֹן דְּבִשְׁבַת וַיִּטְט נְאֻמָּר לָאוּ פְלִילִי לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה וּמְסַבְרָא אֲמַרִינּוּ דְהַתּוּלְדוֹת הֵם בְּכֻלָּל הַמְּלָאכָה א"כ לֹא מְצִינּוּ לְאַפְלִגִינְהוּ מִפְּלִי דִינֵי הָאָבוֹת וְאִסּוּר הַנּוֹהֵג בְּאָבוֹת נוֹהֵג גַּם בְּתוּלְדוֹת אֲבָל בְּשִׁבְעֵית דִּילְפִינּוּ תוּלְדוֹת מִפְּלִי וּפְרֻט אוֹ מְשַׁדָּה לֹא פְרָמָה לֹא כַּמֶּשׁ"כ לְעִיל בְּשִׁיטַת הַרִיטָב"א וַיִּלְדָּה הַתּוּס' וַיִּלְדָּה א"כ מִנ"ל דְּנוֹהֵג אִסּוּרֵיהוּ בְּזִמְנֵי הַתּוּס' פִּינּוּ דְלֹא פְתַב רַחֲמֵנָא אֱלֹא בְּחַרִישׁ וּבְקִצִיר דְּאָבוֹת נִינְהוּ וְאֵע"ג דְּחַרִישָׁה נְמִי יִלְפִינּוּ מִפְּלִי אֱלֹא וּפְרָטָא מ"מ מֵאֵי דְגִלִי גְלִי וּמֵאֵי דְלֹא גְלִי לֹא גְלִי וּלְפ"ז לְמֵאֵי דְכִתְיָבְנָא לְעִיל דְּתוּלְדָה דְּשִׁבְעֵית ג"כ יִדְעִינּוּ מְסַבְרָא דְּתוּלְדוֹתֵיהֶם פְּיוּצָא בְּהֶם נוֹהֵג אִסּוּרֵין גַּם בְּתוּס' שְׁבִיעֵית וְא"כ צְרִיָה לֹאמַר לְאַבְיֵי דַס"ל דְּכָל מְלָאכּוֹת מֵה"ת אֲסוּרוֹת בְּשִׁבְעֵית וּבְמִתְנֵי פ"ב דְּשִׁבְעֵית הִתִּירוּ כַּמָּה מְלָאכּוֹת בְּתוּס' שְׁבִיעֵית כְּמוֹ לְזַבֵּל וּלְפָרֵק וּלְעֶשֶׂן וְכָל הַדּוּמָה לְזֶה ע"כ צְרִיָה לְאֻקְמֵי בְּשִׁבְעֵית בּוּזָה"ז וְכַמֶּשׁ"כ הַתּוּס' לְחַד תִּירוּצָא שָׁם בַּע"א אֲבָל הַרְמַב"ם וַיִּלְדָּה פְתַב בַּפ"ג דְּאֶפִּילוּ בְּזִמְנֵי הַמְּקַדָּשׁ הִתְרוּ שְׂאָר מְלָאכּוֹת וְלֹא תִיקְשִׁי לְדִידֵי מִשּׁוּם דְּאַלְיָבֵי אֶפִּילוּ בְּשִׁבְעֵית עֲצָמָה מְדַרְבְּנָן הֵם וְכַדְרָבָא אֱלֹא הָא קְשִׁיָא לְדַבְרֵי וַיִּלְדָּה דְּחַרִישׁ נְמִי קָרָא דְּבַחֲרִישׁ וּבְקִצִיר לְשִׁבְעֵית וְכַדְכִּתְיָבְנָא לְעִיל וַע"כ לְתוּס' אֲתִי וְא"כ אֲמֵאֵי לֹא יְהִי אִסּוּר תּוּס' נוֹהֵג אֶפִּילוּ בְּזִמְנֵי הַזֶּה דְּהָא מְסִיק הַש"ס דַּר"ג כּו' כּו' יִשְׁמַעְעָל ס"ל מְשַׁמַּע דַּלְר"ע דִּילְיָה מְקַרְאֵי אֵין לְחַלֵּק בֵּין זִמְנֵי הַמְּקַדָּשׁ לְבּוּזָה"ז וְצ"ע: שָׁם גְּמָרָא אֱלֹא אָמַר רַב אֲשִׁי כּו' וְכִי גְמִירֵי הִלְכְתָא בְּזִמְנֵי שְׁבִיעֵית הַמְּקַדָּשׁ קִיָּים כּו' וְכִי הַתּוּס' דְּדִיִּיק מְדַנִּינְהוּ שְׁלִשְׁתֵּן בְּהַדִּי הַדְּדִי וּלְעֶנְיָן מֵאֵי נִינְתְּנוּ יַחַד וְדֵאֵי לְמִילְיָ דֵאֵין אִסּוּר זֶה נוֹהֵג אֱלֹא בְּזִמְנֵי הַמְּקַדָּשׁ וּמְכָאֵן יֵשׁ לְדַקְדָּק עַל רַש"י וַיִּלְדָּה בְּסוּפָה ד' ל"ד שְׁכ' דְּכּוֹלָם נִשְׁאַלוּ יַחַד בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ וּלְהַכִּי שְׁנָאֵן יַחַד דַּא"כ הִיכָא מוּכַח דֵאֵין אִסּוּר אֱלֹא בְּזִמְנֵי הַמְּקַדָּשׁ פִּינּוּ דְלֹא נְאֻסְרוּ יַחַד בְּהִלְכָה וַע"כ בְּתוּס' ר"ה שָׁם דָּף ט' שְׁכ' דְּלִפִּי הַמְּסַבְרָא דְּהָא הָוִי מְצִי לְמִימַר גַּם לַר"ע דְּקָרָא אֲתִי לְבְּזִמְנֵי שְׂאֵין בַּהֲמ"ק קִיָּים וְלֹא זְכִיתִי לְהַבִּין לְפִי דְּבַרְיָהֶם הָכָא דְּעִיקָר הַדִּיּוּק הוּא מְדַנְאֲמְרוּ בְּיַחַד א"כ אֲפִתִי תִיקְשִׁי לְמָה לִי קָרָא וְלְמָה יֵאמְרוּ יַחַד הֲלֹא אִם נִינְתְּנוּ הִלְכָה זֶה דְּתוּס' שְׁבִיעֵית בַּפ"ג ע"כ הָוִי יִדְעִינּוּ דְּאִסּוּר אֶפִּילוּ בּוּזָה"ז אֲבָל מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם וַיִּלְדָּה נְרָאָה דְּהַכִּי אִתְמַר הִלְכְתָא בְּהַדְּיָא דֵאֵין אִסּוּר זֶה נוֹהֵג אֱלֹא בְּזִמְנֵי הַמְּקַדָּשׁ וְלֹא בּוּזָה"ז עֵינֵן בְּלִשׁוֹנוֹ וַיִּלְדָּה בְּפִי הַמְּשַׁנָּה רִישׁ מַס' שְׁבִיעֵית וּבְחִיבּוּרֵי פ"ג מֵה' שְׁמִיטָה וְיֻבֵל וּלְפ"ז וְדֵאֵי מְצִינּוּ לְמִימַר נְמִי דְּלְעֶנְיָן שְׂאָר מְלָאכּוֹת נְמִי אִתְמַר הִלְכְתָא הָכִי דְלֹא נְאֻסְרוּ בְּתוּס' שְׁבִיעֵית וְלֹא תִיקְשִׁי עַל הַרְמַב"ם וַיִּלְדָּה מֵה' שְׁהַקְשִׁיתִי לְעִיל דְּהָא קָרָא נְמִי דְּרִישׁ דְּכִי הִיכָא דְּאֲתִי הִלְכְתָא וּמְפָקָא מְקַרָא לְמִיִּשְׂרֵי נְטִיעוֹת וּבְזִמְנֵי שְׂאֵין בַּהֲמ"ק קִיָּים ה"נ מְפָקָא מְקַרָא לְמִיִּשְׂרֵי שְׂאָר מְלָאכּוֹת וְעֵינֵן בִּירוּשְׁלַמִי פ"ק דְּשִׁבְעֵית דְּאִמְרוּ שָׁם בְּשַׁעָה שְׁנִינְתְּנָה הִלְכָה כְּפִי נִינְתְּנָה שְׂאֵם בְּקִשּׁוֹ לְחַרּוֹשׁ יַחְרוֹשׁוּ וּמְשַׁמַּע קֶצֶת כְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם וַיִּלְדָּה.

וְהִנֵּה מְכָל שְׁקֵלָא וְטְרִיָא שְׁל הִלְכָה זֶה מְשַׁמַּע דְּשִׁבְעֵית בּוּזָה"ז דְּאוֹרֵיִיתָא דַּאֲל"כ הָוִי מְצִי לְשַׁנּוּיֵי דַר"ג וּבֵית דִּינּוּ לְכ"ע הַתִּיר בּוּזָה"ז דְּלֹא הָוִי אֱלֹא דְרַבְּנָן וְכִינּוֹן דְּרַב אֲשִׁי דְּהוּא בְּתַרְאָה הָכִי ס"ל ש"מ דְּכֹן הִלְכָה וְכֹן פֶּסֶק הַרְמַב"ם וַיִּלְדָּה בַּפ"ח מֵה' שְׁמִיטָה וְיֻבֵל וְעֵינֵן בְּמִפְרָשֵׁי דְּבַרְיֵי וַיִּלְדָּה שָׁם וְדו"ק הִיטַב בְּכָל הַנ"ל: (לְעִיל דָּף ג' ע"א) בְּתוּס' בַּד"ה אֵין דְּנִין ע"ש בְּדַבְרֵיהֶ' וַיִּלְדָּה שְׁכ' דְּלֹא חָשִׁיב פְּלִלָא בְּתַרָא פִּינּוּ דְלֹא הָוִי בְּחַד קָרָא וְלֹא זְכִיתִי לְהַבִּין ד' וַיִּלְדָּה שְׁנַת שְׁבַתוֹן יְהִי לְאַרְצֵי דְּהוּא פְּלִלָא בְּתַרָא כְּמוֹ שְׁפִירִישׁ"י וַיִּלְדָּה כְּתִיב בְּחַד קָרָא עִם הַפְּרֻט דְּזַרְיָעָה וּקְצִירָה הֵם תְּרֵי פְרֻטֵי וּמִש"כ דְּהַכִּי מוּכַח בְּפִסְחִים דְּבַתְרֵי קָרָא

אין דנין לא ידענא דבחד עניינא אין הדבר תלוי כלל בתרי קראי או חד קרא אלא כל
שאין בין הפלל והפרט הפסק בדבר אחר דנין אותו בכלל ופרט אבל אם יש הפסק אפילו
בחד קרא אין דנין פדמוכח בב"ק פ' החובל דכ"ו ונחבורה פתיבו בחד קרא ואפ"ה פיון
דפצע הפסיק הענין אין דנין אותו בכלל ופרט וכבר הארכתי בזה דהעיקר כפירש"י ו"ל
וכן כתב הריטב"א ו"ל: דף ד גמרא נהרות המושכין מן האגמים עיין פירש"י ו"ל שכ'
השתא משמע לי מי אגמים עבידי דפסיקי כו' נראה דאין פאן מקומו דהכא למאי
דאמרין דר' יוחנן ורב אשי פליגי בדברי ר' זירא ודאי משמע לן דמי אגמים לא פסקי
ומשום גזירה לחוד הוא דמיתסרי ודברי רש"י הללו שנינו לקמן על הא דאמרין גופא
אמר ר' זירא והוי ס"ד דמקשה דמי אגמים עבידי דפסקי וק"ל: שם גמרא מדליו מים
לירקות כו' ואם בשביל ליפותן אסור פ"י רש"י ו"ל דהרנוחה היא נראה מדבריו ו"ל
דמפרש מדליו היינו השקאה שלא ע"י טירחא ומש"ה כ' דהאיסור הוא משום דהרנוחה
היא וכן משמע מדבריו ו"ל בד"ה דהוי דלי דוולא ע"ש ולפ"ז קשה מאי ס"ד דרבה
תוספאה לאסור כדי לאכלן במועד פיון דליכא טירחא אבל הריטב"א ו"ל וכן כתב הכ"מ
ו"ל לפרש דמדליו היינו טירחא להשקות ע"י דלי ממקום נמוך ומש"ה לא התירו אלא
דווקא כדי לאוכלן במועד אבל ליפותן היינו כדי שיגדלו אפילו אי איכא פסידא כמו בית
השלחין אסור משום טירחא והתוס' ו"ל כ' דכדי ליפותן אסור אפילו בלא טירחא ולד'
ו"ל קשין דיוקא אהדדי עוד כתב הריטב"א ו"ל דכדי לאוכלן היינו כדי למוכרו לאכילה
אבל כדי לאוכלן תיקף פשיטא דמותר וליכא מאן דפליג וכן מסתבר: ע"ב תוס' ד"ה כף
מידל בשל עניים דכי אסר רחמנא לוקח עוללות ה"מ בשעת בצירה פדכתיב כו' ויש
לדקדק בדב' ו"ל במאי קמייירי אי לוקח מה שהדלה לעצמו ודאי דאסור אפילו קודם
הבציר ועוד דמה שהוא מדלה בשלו הוא הבציר ותייב ליתן העוללות לעניים אלא ע"כ
הוא נותן העוללות לעניים ומשום דהוי ס"ד דאסור להדלות העוללות חלק העניים כי
אולי הם רוצים שלא להדלות לזה אמר ר' יהודה דכדרף שהוא מדלה בשלו הוא מדלה
בש"ע ור"מ אמר דאסור להדלות של עניים אלא יניחן כמו שהן וכמו שהביא הר"ש ו"ל
בפ"ז דפאה בשם הירושלמי ר"י מדמי עניים לשיתוף דכשם שהוא מדל בשלו כף הוא
מדל בשל חבירו ור"מ מדמי לה למוכר לחבירו י' אשכולות דלא יגע בהן ועוד דאפילו
הוא משליף לאיבוד מה שהוא מדל נמי מותר פיון שהוא לצורך תיקון הנותרות וכדרף
שהוא עושה בשלו כף הוא עושה בשל עניים ומש"כ רש"י ו"ל בד"ה בשל עניים בפאה
אי נמי עוללות עיין בתוי"ט פ"ז שם ודו"ק: גמרא הא בחדתי הא בעתיקי פירש"י ו"ל
בחדתי איכא טירחא כו' ולפ"ז נראה דאיסורא דעוגיות לא קאי אשביעית דבשביעית לא
חיישינן לטירחא ועיין בריטב"א ו"ל שדעתו דגם בשביעית חיישינן לטירחא ואיסורא
דמי קילון קאי גם אשביעית וסוגיא דע"ז דלא כנות' וכמש"כ.

וא"כ תיקשי מה שפירש"י ו"ל לעיל גבי עידור בשביעית דלא קשיין אהדדי הא בחדתי
הא בעתיקי ומה ענין לחלק בין חדתי לעתיקי לענין שביעית פיון דלא חיישינן לטירחא
ומלשון הרמב"ם ו"ל נמי נראה דכל הני מילי דטעמיהו משום טירחא לא קאי איסורייהו
אשביעית ולהכי לא כתב לענין שביעית איסור דמי קילון ומי גשמים.

וכן כתב סתמא דעוגיות מותרין ולא חילק בין חדתי לעתיקי אבל בין הרנוחה לפסידא
כתב לחלק גם לשביעית ודווקא בית השלחין התירו להשקות אבל לא בית הבעל דלא

הוֹי אֱלֹא הֶרְוֹנָהּ וְכֹן מוֹכַח מִפִּי רִשׁ"י ו"ל לַעֲלִיל גִּבִּי הֵא דְמַחְלֵקִין בֵּין אַבְרוּיִי אֵילְנָא לְסַתְמוּי פִּילִי וְע' בְּתוֹס' לְקַמֵּן דָּף ו' ד"ה מְרַבִּיצִין שְׂדֵה לְבָן וְכ"כ רִשׁ"י ו"ל לְהִדְיָא לַעֲלִיל ד"ה בְּשִׁבְעֵית בּוּזָה"ז וְרַבִּי הִיא וּמִשׁוּם פְּסִידָא שְׂרוּ רַבְּנָן וְכִלְלוּ שֶׁל דְּבַר לְפִי שִׁיטָה זֹו כֹּן הוּא דְכָל מְלָאכָה דְאִיפָא אִיסוּרָא בְּשִׁבְעֵית כְּמוֹ לְהַשְׁקוֹת הַשְּׂדֵה אוֹ שְׂאָר עֲבוּדוֹת שְׁהֵם לְאַבְרוּיִי אֵילְנָא דְעֲבוּדָה חֲשׁוּבָה הִיא לָא שְׂרִינָן לְהוּ אֱלֹא הִיכָא דְאִיפָא פְּסִידָא כְּמוֹ הַשְׁקָאת בֵּית הַשְּׁלַחִין וְלְהַרְבִּיץ בְּעַפְרָ לְבָן אֲבָל עֲבוּדוֹת שְׁהֵם לְאוּקְמִי אֵילְנָא וְכֹן עוּגִיּוֹת לְגַפְנִים מִן תְּרִין לְגַמְרִי דְלָאו עֲבוּדָה שְׂבַשְׂדָה וְשִׁבְעֵית הֵם וְכֹן מוֹכַח סוּגִיָא דְע"ז דָּף נ' ע"ב אֲבָל הַרְע"ב ו"ל וְהַתוֹס' לְקַמֵּן פְּתַבּוּ בְּשֵׁם רִשׁ"י דְבְּשִׁבְעֵית אֲפִילוּ בֵּית הַבַּעַל מִן תְּרִין וְעִינָן בְּתוּי"ט ו"ל וְקָשָׁה לִי דַא"כ אֵין אִיסוּר הַשְׁקָאָה כָּלָל בְּשִׁבְעֵית לְשִׁיטָתָם ו"ל וְבִהִדְיָא תְּנִינָן בַּע"ז שֵׁם וּמִשְׁקִין אֶת הַנְּטִיעוֹת עַד ר"ה אֲבָל בְּשִׁבְעֵית עֲצָמָה לָא וְע"כ הַטַּעַם מִשׁוּם דְּלִיפָא פְּסִידָא אֱלֹא הֶרְוֹנָהּ וְלְקַמֵּן ד' ו' יִתְבָּאָר יוֹתֵר שִׁיטָתָם ו"ל בְּזָה וּבְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם ו"ל צ"ע מִש"כ בַּפ"א מַהֲל' שְׁמִיטָה הִלְכָה יו"ד וּמִפְּנֵי מָה הַתִּירוּ כָּל אֱלֹהֵי שְׂאָם לָא יִשְׁקָה תַעֲשֶׂה הָאָרֶץ מְלִיחָה וְהוֹאִיל וְאִיסוּר דְּבָרִים אֱלוּ מִדְּבָרֵיהֶם לָא גָזְרוּ עַל אֱלוּ וְכִינְצָא בְּהֵם מִשְׁמַע מְדַבְּרִיו דְּגַם הַתִּירָא דְעוּגִיּוֹת הוּא מִחַמַּת פְּסִידָא וּמִדְּבָרֵי הַבְּרִייתָא לַעֲלִיל מִשְׁמַע דְעוּגִיּוֹת לָא נֶאֱסְרוּ כָּלָל דְלָאו עֲבוּדָה שְׂבַשְׂדָה וְשִׁבְעֵית הוּא וְדַבְּרִיו אֱלוּ הוֹלְכִים ע"ד רִשׁ"י ו"ל לַעֲלִיל בְּפִירוּשׁוֹ דְהִיתֵר דְסַתְמוּי פִּילִי הוּא מִשׁוּם פְּסִידָא וְאַבְרוּיִי אֵילְן לָא הוֹי אֱלֹא הֶרְוֹנָהּ וְלִפ"ז אֵין חִילּוּק בֵּין מוֹעֵד לְשִׁבְעֵית אֱלֹא בְּהָא דְבַמוֹעֵד בְּעִינָן תְּרִי פְּסִידָא וְדָבַר שְׂאִין בּו טִירְחָא וְתִירָא וּבְשִׁבְעֵית לָא בְּעִינָן אֱלֹא פְּסִידָא לְחוּד וְלֹא אִיכְפַת לָךְ בְּטִירְחָא כָּלָל וְכֹן מִשְׁמַע מְלִשׁוֹן הַיְרוּשְׁלָמִי סוּף פ"ד דְשִׁבְעֵית מַה בֵּין מוֹעֵד לְשִׁבְעֵית מוֹעֵד ע"י שֶׁהוּא אִיסוּר בְּמְלָאכָה לָא הַתִּירוּ אֱלֹא דְבַר שֶׁהוּא אֲבָד וּבְלִבְד שְׂאִין בּו טִירְחָא שְׁבִיעֵית שֶׁהוּא מוֹתֵר בְּמְלָאכָה הַתִּירוּ בֵּין דְבַר שֶׁהוּא טִירְחָא בֵּין דְבַר שְׂאִין בּו טִירְחָא וְלִפ"ז צ"ל הֵא דְמַחְלֵק הַש"ס בַּע"ז שֵׁם בֵּין אוּקְמִי אֵילְנֵי לְאַבְרוּיִי הֵינּוּ ג"כ דְבְּאוּקְמִי אֵילְנָא אִיפָא פְּסִידָא וְלִפ"ז א"ש הֵא דְקָאָמַר הַש"ס הֵתָם לְמִירְמִי סִיכָה דְמוֹעֵד אֲזִיָּהוּם דְמוֹעֵד מְכַדִּי הֵא אוּקְמִי וְהֵא אוּקְמִי מ"ש הֵא דְשָׂרִי וּמ"ש הֵא דְאָסְנָר וְהַשְׁתָּא לְפִירִשׁ"י ו"ל שֵׁם דְהַחִילוּק בֵּין אוּקְמִי אֵילְנָא לְאַבְרוּיִי הוּא מִשׁוּם דְהֵא מְלָאכָה וְהֵא לָאו מְלָאכָה מִשׁוּם דְאוּקְמִי אֵילְנָא לָאו עֲבוּדָה שְׂבַשְׂדָה וְשִׁבְעֵית הוּא א"כ הִיכָן מְצִינּוּ חִילּוּק זֶה לְעִנְיָן מוֹעֵד וְכִי לְעִנְיָן שְׁבַת וִי"ט אִיפָא נ"מ בֵּין עֲבוּדָה שְׂבַשְׂדָה וְשִׁבְעֵית אוֹ לָא אֱלֹא הַעֲיָקֵר תְּלוּי בְּפְסִידָא וְדָבַר הָאָבָד וּמֵאִי מְעֵלְיוֹתָא אִיפָא בְּאוּקְמִי אֵילְנָא וְעִינָן בְּתוֹסַפ' שֵׁם ד"ה אֵין מִתְּלִיעִין וּמְזוּהֵמִין בְּמוֹעֵד וּמִיָּרִי כְּגוֹן שְׂאִינוּ אֲבָד דַּל"כ שְׂרִי פִינָן דְאוּקְמִי אֵילְנָא וְלֹא הַבְנֵיתִי ד' ו"ל דְהֵא בְּדָבַר הָאָבָד שְׂרִינָן בְּמוֹעֵד אֲפִילוּ מְלָאכָה גְמוּרָה כְּמוֹ לְהַשְׁקוֹת שְׂדֵה אֱלֹא הַעֲיָקֵר כְּאִי נְמִי שְׁכַתְב דְמִשׁוּם טִירְחָא הוּא דְאָסוּר אֲבָל אֵין שׁוּם חִילּוּק לְעִנְיָן גּוּף הַמְּלָאכָה בְּמוֹעֵד אִי אוּקְמִי אֵילְנָא הוּא אוֹ אַבְרוּיִי וְא"כ מֵאִי קָאָמַר הַש"ס מְכַדִּי כו' אֲבָל לְפִי הַנְּ"ל נִיחָא דְאוּקְמִי אֵילְנָא הֵינּוּ פְּסִידָא וְאַפ"ה בְּמוֹעֵד אִיסוּר מִשׁוּם טִירְחָא וּבְשִׁבְעֵית שְׂרִי אֲפִילוּ אִיפָא טִירְחָא וְשִׁפִּיר קָאָמַר הַש"ס מְכַדִּי הֵא אוּקְמִי כו' וּבְתַרְוּוּיָהּ אִיפָא פְּסִידָא מ"ש הֵא דְשָׂרִי כו' אֱלֹא דְצָרִיף לִינְשַׁב לִפ"ז לִינְשַׁב דְהַש"ס שֵׁם מִי דְמִי שְׁבִיעֵית מְלָאכָה אִסוּר רַחֲמָנָא טִירְחָא שְׂרִי מִשְׁמַע דְהֵא דְהַתִּירוּ אֶת אֱלוּ בְשִׁבְעֵית מִשׁוּם דְלָאו מְלָאכָה הֵם וְכַפְלִי רִשׁ"י שֵׁם וְלִפְנֵי הַנְּ"ל צָרִיף לְפָרֵשׁ שְׁבִיעֵית מְלָאכָה אִסוּר רַחֲמָנָא הֵינּוּ דוֹנוּקָא ד' עֲבוּדוֹת אֲבָל כָּל שְׂאָר עֲבוּדוֹת לָא אֲסִירִי אֱלֹא מְדַרְבְּנָן וּמִשׁוּם פְּסִידָא הַתִּירוּ

אפילו איפא טירקא וצריף ליישב לישנא דהש"ס דילן בחילוק שבין מועד לשביעית עם לישנא דירושלמי שהבאתי לעיל עוד יש לדקדק בדברי הרמב"ם ז"ל שלא פתב בפ"א מהל' שמקשה לחלק בניהום בין אוקמי אילנא לאברויי פדמחלק הש"ס בע"א שם ועיין בלח"מ פ"ח מהל' י"ט שעמד ע"ז והקשה שם ס"כ דמועד אסיכה דשביעית ובאמת הוא תמוה ע"ש ואי"ה לקמן בשמעתין תבאר עוד בזה: שם גמרא חד אמר מפני שנראה בעודר וחד אמר מפני שמכשיר כו' מסקנת הש"ס דכל חד דמודה דחברין וילתרנניהו איפא למיחש לראב"ע ולא מסתבר לומר דראב"ע ביהא חייש ובהא לא חייש אלא דמש"ה ח"א משום שמכשיר להודות דליפא איסורא בזה אלא היכא דאיפא למיחש נמי למכשיר אגפ"י היינו היכא דלא שדי לבראי וה"ה דאיפא למיחש אז לנראה בעודר אבל אי שדי לבראי דליפא למיחש למכשיר אגפ"י ה"ה נמי דלא חיישינן לנראה בעודר וח"א מפני שנראה בעודר קמ"ל דאפילו ליפא למיחש למכשיר אגפ"י כמו בשדי לבראי מ"מ איפא למיחש לנראה בעודר ורבנן ס"ל דלתרננייהו לא חיישינן ומשום פסידא שרו רבנן כמו בהשקאת בית השלחין והתוס' כתבו אליבייהו דרבנן דלאו מלאכה הוא פיון דעביד ע"י שינוי ומל' הרמב"ם ז"ל נראה דמשום פסידא הוא דשרו לה רבנן אלא דלא משמע כן לקמן דפריף דראב"ע אדראב"ע מהא דעד שיעמיק שלשה ואי נימא דטעמא דחכמים הוא משום פסידא א"כ לחכמים נמי תקשי הא התם ליפא פסידא אלא ודאי משמע דלאו מלאכה היא פלל לרבנן וק"ל.

ועיין בירושלמי שיטה אחריתי בזה ושם הביא מהא דראב"ע דשביעית ראי' למ"ד משום נראה בעודר דמש"ה אסר ראב"ע נמי התם וקרי לה התם מראית עין ע"ש ודו"ק: שם גמרא ר"ז ור' אבא בר ממל ח"א פגון שהעמיק וח"א זבלו מוכיח עליו.

יש לדקדק הא חד מהני אמוראי אמר לעיל דהטעם הוא מפני שמכשיר אגפ"י וא"כ לא נאסר אלא היכא דלא שדי לבראי וא"כ הוי מצוי לאוקמי דהכא גבי זבל דתני עד שיעמיק היינו בשדי לבראי ונראה דמאן דאמר דאפילו שדי לבראי אסור איהו הוא דקאמר פגון שהעמיק ומ"ד דאינו אסור אלא בלא שדי לבראי איהו הוא דקאמר זבלו מוכיח עליו והאי שינויא עדיף טפי דאפילו לא שדי לבראי מותר ועיין ריטב"א ז"ל ודו"ק ועי' בלשון הר"ן ז"ל שכ' דרבנן לא התירו אלא היכא דשדי לבראי ולא הבנתי דמשמע דרבנן בכל גוונא התירו כי היכא דלא חיישי להא דנראה שמכשיר אגפ"י לזריעה וצ"ע: שם גמרא שאם היתה עמוקה טפח כו' עיין בלשון הר"ן ז"ל שכ' שדרף אמת המים להיות עמוקה שתי אמות כו' ונראה דט"ס הוא וצ"ל אמה אחת וק"ל: שם גמרא אב"י שרי לבני בר המדף לשחופי נהרא כו' עיין ברא"ש ז"ל שהביא בשם הראב"ד ז"ל לפרש הא דאב"י ור' ירמ' ורב אנשי משום דצרכי רבים ניהו ומש"ה התירו אפילו אין רבים צריכים להם במועד משום דהוי מלאכת הדיוט אבל בורות שיחין ומערות דהוי מלאכת אומן לא התירו אלא היכא דרבים צריכין להם במועד ופ"ו דרבים ויחיד צריף להם עיין בריטב"א ובכ"מ פ"ח מה' י"ט מש"כ בשם הרמב"ם ז"ל נכתב עוד דזה הוא החילוק בין חטיטה לחפירה דחטיטה מעשה הדיוט הוא ולהכי התירו אפילו ליחיד בשצריף לו אבל חפירה מעשה אומן הוא ולא התירו ליחיד פלל אלא לרבים אם צריכין להם ואם צורף המועד הוא אפילו פגון מלאכתן במועד וטורח גדול הוא מותר ויהינו חפירת בורות ושיחין ומערות ובני דסכותא דירושלמי עכ"ל ולא זכיתי להבין דהא בני דסכותא דירושלמי נמי

לאו לצורך המועד הוא כדאיתא בהדיא בירושלמי וכן משמע מלשון הרא"ש ו"ל בעצמו בתכלית דבריו וע"כ צ"ל לשיטת הראב"ד ו"ל דמעשה הדיוט הוא וכתב עוד אבל מעשה הדיוט כמו חטיטה וכל אלו דלעיל התירו אפילו שלא לצורך המועד אבל התוס' במתני' פתבו לחלק בין חטיטה לחפירה דבחטיטה ליפא טירחא פולי האי פיון דעפר תיחוח הוא וחפירה איפא טירחא יתירה ולא התירו אלא לצורך המועד משמע מדב' ו"ל דאין חילוק בין מלאכת הדיוט למלאכת אומן וא"כ צ"ל הא דרב אשי שרי לאקדוח נהר בורנין דנודאי טורח גדול הוא היינו לצורך המועד וא"כ לשיטת התוס' ליפא אלא ב' חילוקים בשל רבים דמעט טורח כמו חטיטה התירו אפילו שלא לצורך המועד וטירחא יתירה לא התירו אלא לצורך המועד ובניחוד לא התירו אלא חטיטה דהוי מעט טירחא ודווקא לצורך המועד ונראה לד' ו"ל דהא דאביי ור' ירמיה צורך יחיד הם כמו למקן המקלקלות דמתניתין וכן משמע מלשון הרמב"ם ו"ל בפ"ח למענין שם ושחופי נהרא ומיפרא נהרא טמימא הוי תמוניו המקלקלות והנה בירושלמי אמרי על הא דלימקניו המקלקלות דבר שהוא לצורך המועד אבל דבר שאינו לצורך המועד לא וחילק שם בין יחיד לרבים דברבים אפילו אין בו צורך המועד אלא דלפ"ז תיקשי מתני' גופא אהדדי דמתקניו את המקלקלות מייירי ביחיד צריה לה וסיפא דמתקניו את קלקולי המים מייירי באין רבים צריכין להם והי' נראה לשיטת הש"ס דילן דלתמן את המקלקלות מותר אפילו שלא לצורך המועד אלא למקנודי להשקות השדה בית השלחין וסיפא מייירי בתקון קלקולי המים העומדין לשתי' בזה צריה דווקא צורך המועד ביחיד ודו"ק ועיין פסקי תוס' שכ' היכא דאין רבים צריכין להם חפירה אסור חטיטה שרי ובלבד שלא יכנין מלאכתו במועד והוא דלא כמש"כ הראב"ד ו"ל ובאמת בירושלמי מבואר בהראב"ד ו"ל דברבים אפילו פיון מלאכתו מותר: שם גמרא פיון דשתו מיני' רבים פרבים דמי משמע דהנהר לאו של רבים הוא אלא פיון דרבים שתו מיני' פרבים דמי ומזה משמע דלא כמש"כ הלח"מ בדעת הראב"ד ו"ל בהשגתו פ"ז מה' י"ט ע"ש ועיין פירש"י ו"ל לאקדוחי נהרא לפנות שירטון שבאמצע הנהר ולכאורה זה הוי דומיא דחטיטה ושרי אפילו ליחיד אם צריה לו וי"ל דמ"מ הוי טירחא יתירה וכמש"כ לעיל בשיטת התוס' אבל מלשון הרמב"ם ו"ל שכ' וכורים להם נהרות שישתו מימיהם משמע דמפרש לאקדוחי היינו לחפור ממש מחדש ולהמשיך הנהר אליהם וכ"כ הרא"ש בשם הראב"ד ו"ל: דף ה גמרא ועושין כל צרכי רבים לאתווי מאי לאו לאתווי חפירה כו' ובירושלמי אמרו לאתווי דיני נפשות וד"מ ודיני מכות וערכין וחרמים והקדשות ושריפת פרה ועריפת עגלה וטהרת מצורע ורציעת עבד עברי והשקאת סוטה ותמה הריטב"א ו"ל בעריפת עגלה וטהרת מצורע ורציעה מה צרכי רבים יש בהם וכתב דאגב גררא נקטינהו אבל מלשון הרמב"ם ו"ל נראה דגם אלו חשיבא צרכי רבים וש"ס דילן לא ניחא לי' לאתווי הני משום דלאו מעין מלאכה הם וכ"כ הריטב"א ו"ל: שם גמרא אמר לי' רבינא לרב אשי הא מקמי דליתי יחזקאל מאן אמרה כו' משמע מפאן דציון קברות מה"ת היא וקשה מפ' דם הנהר דאמרין התם דאין זה אלא מדרבנן ומייתי נמי התם קרא דנראה עצים אדם ובנה כו' וכ"כ התוס' בב"ב דף קמ"ז וכתבו התם דהא דקאמר רמז לציון מה"ת מנין היינו אסמכתא בעלמא ע"ש וקשה לפ"ז מאי פריה עד לא אתי יחזקאל מאן אמרה והיותר קשה דהא אמרינן לקמן דאין צריה לציון על נודאי אלא על הספיקות כמו סרכות ופרעות ודברים אלו

טוּמְאַתּוֹ מְדַרְבְּנֵן וְאִיךָ אֶפְשֶׁר לומר דְּצִיּוֹן מֵה"ת הוּא וּפ"ל דְּבִאֲמַת אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא הוּא וְכִדְאָמַר ר"ש בְּן פְּזִי רִמְזוּ לְצִיּוֹן מֵה"ת מִנֵּינ מִשְׁמַע דְּאִין זֶה אֵלָא רִמְזוּ בְּעֵלְמָא אֵלָא דְאִי לָאו דְהָיִי רִמְיָא בְּאוֹרֵייתָא לֹא הָיוּ מִתְקַנִּים הַדְּבָר הַזֶּה מֵאַלְיָהֶם שְׁלֵא לְהַפְסִיד אֶת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל ע"כ אָמַר ר"ש בְּן פְּזִי רִמְזוּ לְצִיּוֹן מֵה"ת מִנֵּינ וּמִש"ה פְּרִיךָ רַבִּינָא עַד דְּלֹא אֲתִי יְחֻזְקָאֵל מֵאֵן אֶמְרָה וְאַפְתִּי רִמְזוּ מֵה"ת מִנֵּינ וּמִשְׁנֵי גְמָרָא גְמִירִי לָהּ לָאו דְגְמִירִי לָהּ מְסִינִי לְחִיבִי לְעֲשׂוֹת צִיּוֹן דְּנוֹדָאִי אִין בְּזֵה חִיּוּב מֵה"ת.

אֵלָא דְמְסִינִי נִיתֵן רְשׁוֹת לְעֲשׂוֹת גְּדַר וְסִיגִי וְהוּטַל הַדְּבָר עַל הַחֲכָמִים לְעֲשׂוֹת מִשְׁמַרְת לְמִשְׁמַרְת בְּכָל דוֹר וְדוֹר פְּפִי שְׁיִנְכָשֶׁר בְּעֵינֵיהֶם לְצוֹרְךָ הַשְּׁעָה וְזֶה דוֹמִיָּא דְהָא דְאָמְרִינֵן בִּיבְמוֹת רִמְזוּ לְשִׁנְיֹת מֵה"ת מִנֵּינ דְאָמַר הָתָם אַבְיִי לְרַב יוֹסֵף שְׁנִיּוֹת דְּאוֹרֵייתָא הֵם וְאָמַר לִי רַב יוֹסֵף דְּאוֹרֵייתָא וּפְיִרְשׁוּ חֲכָמִים וּפְרִיךָ פֶּל הַתּוֹרָה פְּיִרְשׁוּ חֲכָמִים אֵלָא מְדַרְבְּנֵן וּקְרָא אֶסְמַכְתָּא בְּעֵלְמָא וְרַב יוֹסֵף ג"כ הֵכִי קָאָמַר לִי דְאוֹרֵייתָא וּפְיִרְשׁוּ חֲכָמִים הִינֵנו דְרַמְיָא בְּאוֹרֵייתָא לְעֲשׂוֹת סִיגִי וְחֲכָמִים פְּיִרְשׁוּ הַדְּבָר וְכֵה"ג אִיכָּא לְמִימַר בְּכָל אֶסְמַכְתָּא שְׁבַתְתוּרָה דְלָאו סְמָךְ בְּעֵלְמָא הוּא אֵלָא דְהַתִּירָה נִתְּנָה זֹאת בְּרִמְזוּ בְּעֵלְמָא וְעִינֵן בְּיוֹמָא וּבְשַׁבַּת פ' ר"ע גְּבִי מִנֵּינ לְסִיכָה שְׁהוּא כְּשִׁתִּי מֵה"ת וְדו"ק: ע"ב תוּס' בּד"ה שְׁאִינוּ מְטַמָּא בְּאוֹהֵל כְּגוֹן תְּרוּנוֹד רַקֵּב כְּדֵאִיתָא בְּהַעוֹר וְהַרְנוֹטֵב עכ"ל וְהוּא תְּמוּהָ דְשָׁם אִיתָא דְבְמִשְׁא לֹא יִטְמָא אֲבָל בְּאוֹהֵל וְדֵאִי מְטַמָּא כְּמִפְרָשׁ בְּכַמְּהָ מִשְׁנִיּוֹת אֵלָא דְבִלֵּא"ה טוּמְאַת רַקֵּב לֹא שְׁכִיחָא דְבְעִינֵן דְּוּוּקָא נְקַבְרַר עָרוֹם בְּאָרוֹן שְׁל שִׁישׁ כְּדֵאִיתָא בְּנִזִיר אֲבָל מְלִשׁוֹן הַתּוֹסְפוֹת ו"ל לֹא יִכּוּלְתִי לְהוֹלְמוֹ.

וְעִינֵן בְּרִיטְב"א ו"ל שְׁכ' דְדְבָר שְׁאִינוּ מְטַמָּא בְּאוֹהֵל לְאַתּוּיִי שְׁרִץ וּנְבִילָה וְגַם זֶה אִינוּ מוּכָן דְדְבָר שְׁאִינוּ טְעוֹן קְבוּרָה וְדֵאִי אִין צְרִיךָ צִיּוֹן וּבִירוּשְׁלָמִי דְרִישׁ לְכָל הֵנִי מְיָלִי מְקָרָא דְנִרְאָה עֲצָם אָדָם וּבְנָה אֲצִלוּ צִיּוֹן ע"ש: שָׁם גְּמָרָא אֲבָל מְצִינֵינ עַל הַסְּפִיקוֹת כְּגוֹן סְרִכּוֹת וּפְרַעוֹת כו' וְהִנֵּה בְּסוּף פ' דָּם הַנִּדָּה תְּנֵן גְּבִי פּוֹתִים נְאֻמִּים עַל הַצִּיּוֹן פִּינֵן דְכְּתִיבִי מִיְזַהַר זֶהִירִי בִי וּפִירִש"י ו"ל שָׁם נְאֻמִּין עַל הַצִּיּוֹן לְצִיּוֹן וְהִיכָּא דְלֹא צִינֵנו עֲבַדִּינֵן טְהָרוֹת וְהִשְׁתָּא הֵאִי צִיּוֹן בְּמֵאִי קְמִינִי אִי בְּנוֹדָאִית הֵאִי אִין צְרִיךָ צִיּוֹן וְאִי בְּסְפִיקוֹת הֵאִי לֹא מְהִינִי אֶסְפִּיקוֹת כְּדִתְנֵן הָתָם וְצ"ל דְנְאֻמִּנוֹת שְׁלֵהֵן מְהִנִּי בְּבֵית הַקְּבָרוֹת שְׁלֵהֵם וְהֵם הָיוּ מְצִינֵינֵן גַּם עַל הַנוֹדָאוֹת פִּינֵן דְלִית לֵהוּ סְפִיקוֹת וְהִיכָּא דְלֹא צִינֵנו סְמִכִּין עֲלֵיהוּ וְעַבְדִּינֵן טְהָרוֹת וְעִינֵן בְּפִי הַמְּשִׁנְיֹת לְהַרְמַב"ם ו"ל שָׁם וְעוֹד נִרְאָה דְבְנוֹדָאוֹת נְמִי צְרִיךָ לְצִינֵן כִּי הִיכָּא דְמְצִינֵנו בְּר' בְּנָאָה בְּב"ב דְהָיִי מְצִינֵן מְעַרְתָּא מְשׁוּם דְאִין נִיכָר מִבְּחוּץ עַד הִיכָן מְגִיעַ הַמְּעַרָה ע"ש: שָׁם גְּמָרָא מוּטָב יִשְׁרְפוּ עָלְיוּ תְרוּמָה שְׁעָה א' עִינֵן פִּירִש"י ו"ל וְהַרִיטְב"א ו"ל כְּתַב דְאָגַב גְּרָרָא קָאָמַר הֵכִי וְהֵכִי הָיִי בְּעֵי לְמִימַר מוּטָב יִאֲכְלוּ בְּטוּמְאַה שְׁעָה אַחַת פִּינֵן דְלִיכָּא צִיּוֹן וְהוּלְכִין שָׁם אוֹכְלִי תְרוּמָה וְאֵל יִשְׁרְפוּ עָלְיוּ לְעוֹלָם אִי מְהִלָּה שָׁם בְּלִילָה כְּמוֹ שְׁפִירִש"י ו"ל: שָׁם תוּס' בּד"ה אֵילָן הַמִּיֶּסֶף עַל הָאֶרֶץ כו' וְעִינֵן בְּרִיטְב"א ו"ל בְּאוֹרְךָ בְּפִירוּשָׁא דְסְכָכוֹת וּפְרַעוֹת וּמָה שְׁהַקְשָׁה עַל שִׁיטַת רִש"י וְתוּס' ו"ל מִפ' דָּם הַנִּדָּה ע"ש: שָׁם תוּס' בּד"ה מְנַפֵּחַ אָדָם בִּיה"פ דְמְסַתְמָא לִיכָּא לְמִימַר שְׁהַגִּיעָה הַמְּחַרְיִשָּׁה עַד הַמַּת וְלִיכָּא לְאַחְזוּקִי מְקוּם טְהוֹר בְּטַמָּא כו'.

ד' ו"ל צְרִיךָ בְּיָאוּר דְהָא פֶּל הַמְּפָרְשִׁים ו"ל כְּתָבוּ דְמִש"ה הַקְּיָלוּ בְּבִיה"פ מְשׁוּם דְהַמְּחַרְיִשָּׁה הַדְּקָה הַעֲצָמוֹת וְלֹא נִשְׁאָר כ"א עֲצָמוֹת כְּשִׁעוֹר' שְׁאִין מְטַמְּאִין בְּאוֹהֵל וְהֵם

ו"ל כתבו להיפוך דמסתמא לא הגיעה המחרישיה עד המת ונראה מד' אלו דס"ל דלא הקילו אלא על כל השדה אבל לא על מקום הקבר והתוס' בכתובות הוכיחו מהא דלקמן מצא שדה מצוינת דאפילו במקום הקבר הקילו והיינו ע"כ משום דלא נשאר בו כדי טומאת אהל וכן משמע מד' ו"ל גופא לקמן שכ' ולא היו רגילים לקבור מתים בעומק הלפך לא חיישינו שמא המת בעומק תחת המחרישיה אלא מסתמא הגיעה המחרישיה עד המת ולכאורה דבריהם ו"ל סותרין זה את זה גם מש"כ בסוף ד' ואמאי לא חייש שיהא המת בקרקע ואינו נוגע בו ומטמא באהל א"נ בלא המאהילים מן הצדדים הוי מטמאין לאדם באהל ונראה דצ"ל א"נ כל המאהילים מן הצדדים מטמאין לאדם ומביאין הטומאה עליו ד' אלו ג"כ אינם מוכיחים קצת והי' נראה דעירוב פירושים יש פאן דמה שכתבו בתחילת דבריהם דמסתמא לא הגיע המחרישיה עד המת היינו אם נאמר דמקום הקבר מטמא באהל ובכל השדה הקילו והיינו משום דלא חיישי' שהגיע המחריש' עד המת והמת במקומו מונח וע"ז כתבו בסוף דבריהם דאמאי לא ניהוש בכל השדה לטומאת אהל משום דברים המאהילים על הצדדים ומביאין הטומאה לשדה ומש"כ דלא היו רגילים לקבור בעומק היינו לשיטה זו דגם מקום הקבר יש לו דין ביה"פ והיינו משום דעל ידי המחרישיה לא נשאר כ"א עצמות פשעורה וע"ז כתבו ולא חיישינו שיהא המת בקרקע ועדיין אין דבריהם ו"ל ברורין אצלי ונהרמב"ם ו"ל כ' בפ"ח מה' ט"מ דאפילו עמוק הקבר שתי קומות עושה בית הפרס והוא מהתוספתא דאהלות הביאה הר"ש ו"ל בפ' י"ז מאהלות ע"ש: שם גמרא וטעמא מאי משום יאוש בעלים נגעו בה עיין פירש"י ו"ל ועיין בהר"ש ו"ל שפי' בע"א ועיין בריטב"א וכו' הרמב"ם ו"ל: שם גמרא ר"י אומר עד שיהא שם זקן או תלמיד גם בזה עיין בר"ש ו"ל ובריטב"א ו"ל ובדברי הרמב"ם ו"ל שפי' ע"ד התוס' ו"ל ונהרמב"ם ו"ל פסק כר' יהודה משום דבתוספתא אמר בלשון במה דברים אמורים דאינו אלא לפרש: שם גמרא פי תניא הוה בשדה שאבד בה קבר דציינוה יש בה אילנות בידוע שנתחבש בה קבר משמע דדין ביה"פ יש לה וק"ק הא תניא בתוספתא החורש משדה שאבד בה קבר אינו עושה ביה"פ וי"ל כמש"כ הר"ש ו"ל בפ' ח"י מאהלות לחלק בין היכא דלא חרש אלא חצי השדה דאיכא ס"ס ובין היכא דחרש כל השדה דוודאי חרש במקום הקבר ועיין עוד בר"ש שם שהאריך בפ' הלכה זו: שם גמרא פדאמר עולא בעומדין על הגבולין בעלי המ"מ בש"ס לא הוראו היכא אמר עולא הכי והוא בנדריים דף מ"ב ע"ב ע"ש: דף ו גמרא אמר רב יהודה מצא אבן מצויינת תחתיו טמא כו' יש בזה כמה שיטות ואבאר אותם בקצרה שיטת רש"י ו"ל בשתיים אם יש סיד ביניהם וגם בראשם תחתיהם וביניהם טמא ואם אין סיד ביניהם פלל ביניהם טהור תחתיהם טמא ופריך הש"ס ואע"ג דלא נחרש ביניהם והתניא אם יש חורש דווקא ביניהם טהור משום דהוי שדה שנתחבש והעיקר נראה בזה כמש"כ התוס' בשם מצאתי מפרש דכיון דנחרש בינתים ודאי אין שם טומאה כמו שאוכיח אג"ה משיטות הירושלמי והתוס' גרסי ואע"ג דליכא חרס דאם אין ציון לטומאה טהור אע"ג דליכא ציון לטהרה והתניא אם יש חרס דווקא היינו סימן טהרה בחרסית ומשני היכא בעינן נחרש לרש"י ו"ל וחרס לשיטת התוס' ו"ל היכא דהסיד מרודד לכאן ולכאן דהוי קצת ציון טומאה אי לאו משום דע"י חרישה או ע"י חרסות איקפולי הוא דאיקפול וחשיב כמו שאין שם סיד פלל דביניהם טהור אבל תחתיהם ודאי טמא.

אכן בירושלמי אמרו הלכה זו בע"א מציא אבן אחת מצויינת תחתיה טמא שמים ביניהם טמא ותחתיהם טהור משום דהציון נעשה שלא במקום הטומאה אלא רחוק מן הטומאה פדינו משום ביניהם ואם יש חורש ביניהם הרי הם פיתחיות פינו דנחורש ביניהם אין להם חיבור זל"ז ונהרי הן פיתחיות ותחתיהם טמא ביניהם טהור והי' אפשר לפרש גם שיטת הש"ס דילן ע"ד זה דאם יש סיד ביניהם טמא ותחתיהם טהור פינו דמציון למימר דהציון נעשה פדינו בשביל ביניהם ומש"כ רש"י ז"ל דבאבן שרי לעשות הציון במקום הטומאה בירושלמי לא משמע פן ע"ש וגם דברי הרמב"ם ז"ל אפשר לפרש ע"ד זה ע"ש בלשונו אלא דראה דבר חדש מה שגראה לי מלשון הרמב"ם ז"ל בהא דאם יש חורש ביניהם טהור שכ' שם ואם אין סיד ביניהם אלא על ראשיהם אם יש חרש ביניהם טהור שאין זה אלא בגין וכבר עמד הראב"ד ז"ל ע"ד באין סיד ביניהם למה לי חרש הא בלא"ה טהור ביניהם אבל אחר הדקדוק בלשון הרמב"ם ז"ל נראה דגיש חורש ביניהם הכל טהור אפילו תחתיהם דלאו ציון הוא כלל אלא בגין אבל אם אין חרש והי' הסיד מחדד על ראשיהם מכאן ומכאן ה"ז ציון וטמא ותחתיהם דווקא ביניהם אלא דא"כ מאי פריה הש"ס ואע"ג דליכא חרש והתניא כו' אמאי לא משני דבאיכא חרש הכל טהור תחתיהם וביניהם וכליכא חרש אין טהור אלא ביניהם אבל ז"א דהא בפרייתא תני דאי ליכא חרש ביניהם טמא ורב יהודה אמר דאם אין סיד ביניהם טהור וע"כ בפרייתא נמי מייירי באין סיד דבאיכא סיד לא הוי מהני חרש ולהכי אצטריך לאוקמי במרודד לכאן ולכאן ובפירוש של מרודד נמי לא פתב הרמב"ם ז"ל כפי' רש"י ז"ל דמרודד ביניהם אלא פתב הי' הסיד מרודד על ראשיהם מכאן ומכאן וגם לישנא דהש"ס אימור מחמת חרש הוא דאיכאפל צריך ליישב לדעת הרמב"ם ז"ל ויפלא בעיני על הכ"מ ז"ל שכ' דגירסת הרמב"ם ז"ל פגירסת התוס' ז"ל ולא פתב ליישב עיקר השגת הראב"ד ז"ל מה שכתב לחלק בין איכא חרש או לא באין סיד ע"ז השיב הראב"ד ז"ל הא באין סיד בלא"ה טהור ודווקא היכא דהסיד מרודד ביניהם הוא דבעינן חרש ולמש"כ ניחא דבאין סיד וגם איכא חרש הכל טהור אפילו תחתיהם דבגין הוא ועדיין צ"ע בזה: שם גמרא מצר א' מצויין הוא טמא וכל השדה טהורה כו' מכאן משמע קצת פשיטת הירושלמי דהיכא דמציון למימר דהציון הוא לביני וביני תחת הציון עצמו טהור ומש"כ רש"י ז"ל דבאבן אין צריך להרחיק הציון אפתי אינו מיושב אמאי במצר אחד מצוין תחתיו לבד טמא וכמש"כ התוס' ז"ל ויש לדחות וק"ל: שם תוס' בד"ה דמוזלי גבי' למ"ד שכר פעולה שאין לו מה יאכל שרי ניחא כו' לא הבנתי דבריהם ז"ל דאי מייירי הכי באין לו מה יאכל א"כ מאי אינר' פלאים שהם צרכי רבים פל מלאכה אפילו של יחיד שרי בכה"ג וי"ל לדברי התוס' ז"ל דהציאה קמ"ל דקבעינן בחוה"מ אבל באמת לא ידענא מאי מספקא להו ז"ל דוודאי מלאכה זו מותרת דצרכי רבים הוא ומותר ליטול שכר אפילו יש לו מה יאכל וק"ל: ע"ב רש"י בד"ה והתניא פל השדה פולה ואת אמרת ימעט משמע מדבריו ז"ל דהקושיא קאי אהא דאמר ימעט ול"נ דהקושיא קאי אהא דתנן יוצאין על הפלאים בחוה"מ וכיון דהתקינו להפקיר פל השדה אם לא יבטל הפלאים א"כ אין צורך לב"ד עוד לצאת על הפלאים דוודאי יבטלו הפעלים בעצמן שלא יפקירו שדומיהן וכן ראיתי מבואר בלשון הרמב"ם ז"ל פ"ב מה' פלאים דבתחילה היו ב"ד שולחין שגחיהם וכל שדה שמצאו בה פלאים היו שוכרים פועלים לנפש השדה ואחר התקנה היו שולחים

שְׁלוּחֵיהֶם וְכָל שְׂדֵה שְׁמֵצָאוּ בַּהּ כְּלָאִים הָיוּ מִפְּקִירֵין אוֹתָהּ מִיָּד אֶלָּא דַּכ' דְּגַם אַחַר הַתְּקִנָּה הָיוּ יוֹצְאֵין שְׁלוּחֵי ב"ד בַּחוּה"מ לְהַפְּקִיר הַשְּׂדֵה וְלִכְאוּרָה תִּיקְשִׁי אַהָּא מ"ש בַּחוּה"מ וְצ"ל לְדַבְּרֵיו ו"ל דְּאַהָּא לֹא תִיקְשִׁי כִּינּוּן דְּלִיכָּא אֶלָּא יְצִיאָהּ בְּעֵלְמָא חוּה"מ הוּא עַת פְּנוּי וְהַש"ס לֹא מְדַקְדַּק אֶקְוֹדִים תְּקִנָּה דְּהָיוּ עוֹשִׂים מְלָאכָה לְנַכְשֵׁי הַשְּׂדֵה אַמְאֵי קְבֻעוּתָהּ בַּחוּה"מ וּמִשְׁנֵי מִשׁוּם פּוֹעֲלִים בְּזוּל וְדו"ק: שֵׁם מְשֻׁנָּה רַאב"י אוֹמֵר מוֹשְׁכֵין הַמִּים מְאִילָן לְאִילָן כּו' צְרִיף לְבָאָר שִׁיטוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּהִלְכָה זֹו וְאִתְחִיל בְּשִׁיטַת רַש"י ו"ל בַּעֲזוּ"ה הִנֵּה הוּא ו"ל מְפָרֵשׁ דַּחְכְּמִים דְּמַתִּירֵין בְּזָה וּבְזָה הֵינּוּ ר"מ דַּס"ל דְּמִשְׁקִין אֶפִּילוּ בֵּית הַבַּעַל דְּלֹא הָיוּ אֶלָּא הַרְנוּחָה וְרַאב"י ס"ל דְּהַרְנוּחָה אֲסוּר וְאִם הִיָּתָה שְׂדֵה מְטוֹנְנַת מְוֹתֵר פִּי דְקָאֵי אֶכֶל הַשְּׂדֵה דְאָסֵר ר' אֲלִיעֶזֶר מִשׁוּם דְּהַרְנוּחָה הוּא אֶבֶל שְׂדֵה מְטוֹנְנַת מְוֹתֵר אֶפִּילוּ לְרַאב"י דְּהָיוּ פְּסִידָא כִּינּוּן דְּלַחָה הִיא תְּמִיד וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק עַל פִּי ו"ל דְּהָא בְּבִרְיָתָא דְּמַבִּיא הַש"ס תַּנ"ה לֹא הוֹנְפֵר אֶלָּא פְּלוּגְתָא דְּזַרְעִים שְׁלֹא שְׁתוּ לִפְנֵי הַמוֹעֵד וּמִשְׁמַע דְּעֵלָה קָאֵי הַתִּירָא דְּשְׂדֵה מְטוֹנְנַת אֶלָּא דְּלֹא מְסַתְּבַר לְרַש"י ו"ל לְפָרֵשׁ אֲזַרְעִים שְׁלֹא שְׁתוּ לִפְנֵי הַמוֹעֵד לְשִׁיטְתָּן דְּפִי טַעְמָן דְּאִיסוּרָא מִשׁוּם דְּכִינּוּן דְּלֹא מִשְׁקִי לָהּ תְּדִיר לֹא הָיוּ פְּסִידָא וְא"כ כַּש"כ בְּשְׂדֵה מְטוֹנְנַת דְּלֹא הָיוּ בַּהּ פְּסִידָא אִי לֹא מִשְׁקִי לָהּ תְּדִיר ע"כ פִּירֵשׁ דְּקָאֵי אֶכֶל הַשְּׂדֵה דְאָסֵר רַאב"י וּבְבִרְיָתָא פְּלִיגֵי נְמִי בְּתַרְתִּי בְּשְׂדֵה גְרִיד הֵינּוּ יְבִשָּׁה מְעוּלָם שְׁאִין צְרִיף לְהַשְׁקוּתָהּ וְזַרְעִים שְׁלֹא שְׁתוּ וְרַאב"י אָסֵר בְּתַרְנוּיָהּ דְּהַרְנוּחָה אֲסִירִי וְרַבְּנָן מַתִּירֵין בְּזָה וּבְזָה מִשׁוּם דְּהַרְנוּחָה נְמִי מְוֹתֵרַת אָמֵר רַבִּינָא ש"מ הִיא תְּרַבִּיצָא שְׁרִי לְתַרְבּוּצֵי בְּחוּלָא דְמוֹעֵדָא שְׂדֵה גְרִיד מ"ט שְׁרִי לְרַבְּנָן מִשׁוּם דְּאֶפְלָא לְשׁוּנָן חֶרְפָּא מְוֹתֵר אַע"ג דְּהַרְנוּחָה הִיא ה"נ בְּתַרְבִּיצָא אֶפְלָא לְשׁוּנָן חֶרְפָּא מְוֹתֵר וּמִש"כ רַש"י ו"ל דְּהַרְבָּצָה הָיוּ הַשְׁקָאָה פּוֹרְתָא לֹא לְמִימְרָא דְּלֹא שְׁרִי רַבִּינָא אֶלָּא הַרְבָּצָה דְּהָא לִיתָא דְּלַרְבָּנָן הַפֵּל שְׁרִי אֶלָּא אִתִּי לְפָרֵשׁ לִישְׁנָא דְּהַרְבָּצָה שְׁיִיף בְּגִינָה דְאִין צְוֹרָף אֶלָּא הַשְׁקָאָה פּוֹרְתָא וּבְשְׂדֵה נִקְרָא הַשְׁקָאָה דְּצְרִיכָה הַשְׁקָאָה טוּבָא אֶבֶל אִין נ"מ לְדִינָא בְּזָה וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק בְּזָה לְשִׁיטְתוֹ ו"ל אַמְאֵי אֵיִצְטְרִיף לְרַבִּינָא לְאוֹכּוּחֵי דִינָא דְּתַרְבִּיצָא מְשֻׁדָּה גְרִיד דְאִיתְמַר בְּבִרְיָתָא הָא מְצִי לְאוֹכּוּחֵי מִהַשְׁקָאָת כָּל הַשְּׂדֵה דַּחְנָן בְּמַתְנֵי דַּחְכְּמִים מַתִּירֵין אַע"ג דְּלִיכָּא פְּסִידָא אֶלָּא הַרְנוּחָה דְאֶפְלָא מְשׁוּנָן לָהּ חֶרְפִי וְעוֹד תִּיקְשִׁי לְשִׁיטְתוֹ ו"ל דְּבַרְיֵשׁ מְכִילְתִּין סְתָם לָן רַבִּי דְּהַרְנוּחָה אֲסוּר וְהָכִי תְּנִי בְּלִשׁוֹן חַכְמִים דְּבַרִּי הַמַּתִּיר בְּהַרְנוּחָה וְקִשְׂיָא סְתָמָא אֶסְתְּמָא וּמִיָּתִי הַש"ס עוֹד ב' בְּרִייתוֹת דְּפְלִיגֵי בְּהַרְבָּצַת עֶפְר לָבָן בְּמוֹעֵד וּמְסִיק הָא רַאב"י הָא רַבְּנָן וְהִבִּיאוּ הַתּוֹס' ו"ל בְּשֵׁם פִּי הַקּוֹנְטְרָס לְפָרֵשׁ דְּהַרְבָּצָה הֵינּוּ דְּבַר מוֹעֵט וּלְפָנֵינוּ לִיתָא בְּרַש"י הָכִי וְכֵן נִרְאָה לְשִׁיטְתוֹ ו"ל דְּרַבְּנָן דְּהָכָא הֵינּוּ ר"מ וְנוֹדָאֵי אִין חִילּוּק בֵּין פּוֹרְתָא לְטוּבָא לְעִנְנָן מוֹעֵד וְה"ה לְשִׁבְעֵית דְּשְׁרִי לַכ"ע שְׁרִי אֶפִּילוּ טוּבָא וְא"כ צ"ל דְּמִשְׁקִין בִּיה"ש דְּרִישׁ מְכִילְתִּין לֹא קָאֵי אֲשַׁבְּעֵית וּכְמִש"כ הַתּוֹס' אוֹ אֶפְשֵׁר דְּקָאֵי גַם אֲשַׁבְּעֵית וּכְהָאֵי תַנָּא דְאָסֵר הַרְבָּצָה בְּעֶפְר לָבָן גַּם בְּשִׁבְעֵית כְּדָאִיתָא בִּירוּשְׁלַמִי הָכָא וּבְשִׁבְעֵית פ"ח וּלְשִׁיטְתוֹ קו"ל לְהִלְכָה כְּרַבְּנָן דְאֶפִּילוּ בֵּית הַבַּעַל שְׁרִי אֶבֶל הָרִי"ף וְהָרַא"ש ו"ל מְפָרֵשׁ לְשִׁמְעֵתִין בְּדַרְכָּא אַחֲרֵינִי דְּנוֹדָאֵי גַם רַבְּנָן דְּמַתִּירֵין בְּזָה לֹא ס"ל כּו"מ דְּהַרְנוּחָה שְׁרִיָּא וְעֵינֵן בְּדַבְּרֵיהֶם ו"ל וְתַרְאָה דְּהָיוּ גְרָסִי בְּמַתְנֵיתִין הִיא בְּכָא דְאִין מִשְׁקִין שְׂדֵה גְרִיד וּמְפָרֵשׁ דְּהָא דְקָאֵמֵר ר"י חַכְמִים מַתִּירֵין בְּזָה וּבְזָה לֹא קָאֵי אֶלָּא אֲהַשְׁקָאָת כָּל הַשְּׂדֵה וְאֲזַרְעִים שְׁלֹא שְׁתוּ לִפְנֵי הַמוֹעֵד אֶבֶל בְּשְׂדֵה גְרִיד לֹא הַתִּירוּ חַכְמִים וְעֵינֵן בְּדַבְּרֵי הָר"ן ו"ל וְא"כ ע"כ צ"ל דְּטַעְמָא דְּרַבְּנָן דְּשִׁירוּ בְּהַשְׁקָאָת כָּל הַשְּׂדֵה וּבְזַרְעִים

שלא שנתו לאו משום דהרנוחה שריא דרבנן נמי מודו בזה דהרנוחה אסור ובשני אלו איכא טעמא אחרני בהשקאת כל השדה צ"ל משום דאגב דהתירו לו להמשיך התירו לו נמי להשקות כי השקאת כל השדה ג"כ צורף האילנות הוא וזרעים שלא שנתו ס"ל לרבנן דאפ"ה איכא פסידא אם לא ישקה אותם ואם ה"ל שדה מטוננת מותר פי' הר"ן ז"ל דקאי אזרעים שלא שנתו לפני המועד דכיון שהיא לחה הוי לי' פאילו שנתו ולשיטתם ז"ל יש לדקדק הא דתנא בברייתא וחקמים מתירין בזה ובזה האי בזה ובזה אמאי קאי דהא בברייתא לא תני אלא הני תרתי זרעים שלא שנתו ושדה גריד וכיון דבשדה גריד לא פליגי חכמים מאי בזה ובזה דנקט אי לא גרסי פלל בברייתא וחקמים מתירין בזה ובזה וכמש"כ הריטב"א ז"ל דפיסקא דמתני' הוא.

וצ"ל דקאי בין אזרעים ששנתו בין זרעים שלא שנתו והא דאמר רבינא ש"מ האי תרביצא פי' הר"ן ז"ל דיליף משדה מטוננת ופריף הש"ס עלי' שדה גריד מ"ט לא משום דאפלא משוי לה חרפי אסור דלא הוי אלא הרנוחה ה"נ אפלא משוי לה חרפי ואידחי הא דרבינא והביא הר"ש ז"ל ראי' לשיטה זו א הירושלמי במקילתין ובפ"ב דשביעית דמוקי התם פלוגתא דשדה פולה בנטועים מטע עשרה לבית סאה ראב"י עביד לה פמרונחים ובמרונחים יותר ד"ה אסור ורבנן עבדי להרצופין וברצופין פחות מבית סאה ד"ה מודים דמותר להשקות כל השדה ופריף עלה לא כן סברין במרונחים ד"ה אסור והו עפר לא פמרונחים דמי ותנו בשביעית מרביצין בעפר לבן בשביעית ד' ר"ש ומסיק לחלק בין מועד לשביעית דבמועד לד"ה אסור הרבצה והרמב"ם ז"ל בפ"ה המשניות פירש דעפר לבן נקרא העפר שבין האילנות המרוחקים יותר מעשרה לבית סאה וא"כ למסקנת הירושלמי במועד אסור להרביץ לכ"ע ובשביעית הוא דשרי אליבא דרבנן הרי לפניך דרבנן לא התירו סתם השקאה אלא דוקא פגון הני תרתי וכשיטתם ז"ל וקשיא לי טובא הא בש"ס דילן אמרי' איפכא ורב הונא מוקי לברייתא דמרביצין בין במועד בין בשביעית פרבנן אלמא דלרבנן הרבצה מותרת.

ומאי ראי' מיייתי מן הירושלמי פיון דמבואר בש"ס דילן להיפך אלא דיש להקשות על גירסא זו אשר לפנינו דהיכי מצוי לאוקמי הא דתנא מרביצין בשביעית אבל לא במועד כראב"י הא ראב"י אסור גם בשביעית פדאיתא להדיא בפ"ב דשביעית וכן הקשה הר"ש ז"ל שם אלא ע"כ עיקר הגנוסחא כמש"כ הר"ש ז"ל תני חדא מרביצין בשביעית אבל לא במועד ותנא אחריתי לא במועד ולא בשביעית ומשני הא רבנן היינו ר"ש דשביעית הא ראב"י דשביעית שם וא"כ מוכח מש"ס דילן נמי דבמועד לכ"ע אסור להרביץ ובאמת לגירסא זו ניחא הא דמיייתי הש"ס פתר הכי ברייתא מרביצין שדה לבן ערב שביעית.

ולכאורה הוא דלא פמאן דהא לעיל אמרינן דלכ"ע מותר להרביץ אפילו בשביעית עצמה ולפי ה"ל ניחא דאתיא כראב"י אבל מ"מ עדיין אין דעתי נוחה בזה לשבש כל הגנוסחאות והי' אפשר לקיים גם הגנוסחא אשר לפנינו ע"פ שיטת הירושלמי דמחלקותן במועד הוא במפוזרים מטע עשרה לבית סאה פזרכו של נטיעה וא"כ א"ש דברייתא דשרי בין במועד בין בשביעית אתיא פרבנן דשרי גם במועד כה"ג וברייתא דשרי בשביעית ואסור במועד אתיא כראב"י והא דאסור ראב"י בשביעית היינו במרונחים יותר מעשרה לבית סאה וכמו שכ' הרמב"ם ז"ל בפ"ה המשניות וכדמוכח מהירושלמי דמתניתין דשביעית

איירי במרונחים אבל כ"ז קשה לי להעמיס בדברי הש"ס דילן זה שלא הונפר בו שום רמז פלל ע"כ נראה לשיטת הש"ס דילן ודאי בכל גוונא התירו חכמים להשקות פל השדה ומש"ה ונדאי גרסינן בתדא פרייתא מרביצין בין במועד בין בשביעית ובפרייתא אחריתי או דגרסינן אין מרביצין לא בשביעית ולא במועד כמש"כ הגאון מוילנא ז"ל בס' שנות אלי' או פגוסקא דילן ובפרייתא זו ס"ל פנותי' במועד ולא ס"ל פנותי' בשביעית עכ"פ מוכח מש"ס דילן דרבנן שרו הרבצה ודברי הרא"ש ז"ל צ"ע ע"כ נראה לשיטתם ז"ל כמש"כ הריטב"א ז"ל דמרביצין היינו השקאה פורתא והא דקאמר הא רבנן כו' היינו פי היכא דמקילין בהשקאת פל השדה ה"נ מקילי בהרבצה אבל השקאה גמורה גם רבנן מודו דאסור ושיטה זו עיקר דונדאי לאו בכל גוונא התירו והשקאה אפי' בשביעית וכמש"כ לעיל בשמעתין מהא דתנן בכמה דברים ומשקין אותן עד ר"ה אבל לא בשביעית עצמה אלא דלפ"ז צ"ל דהא דשרי רבינא לתרביצי היינו השקאה גמורה דאל"ה מאי פריה עלה משדה גריד ושיטת בעהמ"א ז"ל גם פן הולכת ע"ד זה דרבנן לא התירו אלא פסידא ולא הרנוחה ובשדה גריד נמי פליגי ופסק הלכה פתחמים מהא דרבנא והמלקחיות השיג עליו דבבית הבעל נמי אפלא משוי לה חרפי ע"ש ועתה נבא לשיטת הרמב"ם ז"ל והנה הוא ז"ל פסק ג"כ לענין מועד כראב"י בהשקאת פל השדה ובזרעים שלא שתו ופי' הטעם דהוי טירחא יתירא גבי זרעים שלא שתו והא דאם היתה שדה מטוננת כ' לענין השקאת פל השדה וכבר עמד הראב"ד ז"ל בהשגותיו ע"ז דהא מיתניא לענין זרעים שלא שתו וכתב עוד דמרביצין את השדה במועד והשיג עליו הראב"ד פיון דפסק כראב"י הרבצה ג"כ אסור כדמוכח בסוגיין ואני אדקדק עוד בדבריו ז"ל דבפ"א מה' שמקטה הלכה ח' כ' וכן שדה האילנות אם היו מרוחקים זה מזה יתר מעשר לבית סאה מוליכין המים מאילן לאילן אבל לא ישקו את פל השדה ואם היו מקורבים זה לזה בעשר משקין פל השדה בשבילן וכן עפר הלבן מרביצין אותו במים בשביעית בשביל האילנות שלא יפסדו והני תרי דיני סתרי אהדדי דהא בירושלמי פריה ועפר לבן לאו מרונחים הוא ושרו רבנן ומחלק מפני זה בין מועד לשביעית.

ובשביעית אפילו מרונחים מותר להשקות פל השדה וכיון דהוא ז"ל פסק אם לענין שביעית דלא שרי אלא בעשר לבית סאה אבל מרונחים יותר אסור א"כ אסור ג"כ להרביץ בעפר לבן ואי שרי להרביץ בעפר לבן מותר ג"כ להשקות ג"כ פל השדה אפילו במרונחיו וכ"כ להדיא בפ"י המשניות דבמרונחים יותר מעשר פליגי וכמו שהבאתי לעיל דבריו ז"ל ועוד קשיא לי פיון דאחז בזה שיטת הירושלמי דגבי מועד פלוגתיהו בעשר לבית סאה א"כ אמאי לא כ' בה' מועד דבפחות מעשר גם במועד מותר פדאיתא להדיא בירושלמי אם ברצופין ד"ה מותר וקושיות גדולות הם ויפלא בעיני על נושאי פליו ז"ל שלא עמדו ע"ז וצ"ל דבחבורו חזר בו מפירושו וס"ל דכל חד לשיטתו ופליגי נמי בעפר לבן במטע עשר לבית סאה ור"ש בשיטתיהו דרבנן במועד וראב"י בשיטתו ולא ס"ל דווקא דהירושלמי אלא דא"כ קשה מנ"ל ז"ל לחלק בין מועד לשביעית ולהכריע מדעת עצמו במועד כראב"י ובשביעית פרבנן ובפרט דבשביעית דברי ת"ק הם ד' יחיד דברי ר"ש ומשנת ראב"י קב ונקי ומש"כ הכ"מ ז"ל פיון דר"ש פרבנן פסק הלכה פרבנן אינו מוכן פיון דבעיקר פלוגתיהו במועד לא פסק פנותיהו ע"כ הי' נראה דבאמת דעתו בחבורו ג"כ כמו בפ"י המשנה דפלוגתיהו בעפר לבן הוא ביותר מעשר לבית סאה

וכשיטת הירושלמי וכי היכא דלרבנן קיל שביעית ממועד לענין יותר מעשר ה"נ קיל לראב"י בעשר לבית סאה אף דבמועד אסור לראב"י בשביעית מותר ולא אסור ראב"י בשביעית אלא ביותר מעשר לבית סאה והשתא פסק בתרנוניהו במועד ובשביעית כראב"י והא דכתב ומרביצין בעפר לכן קאי אדסמיה לי דמייגרי במטע עשרה לבית סאה ועדיין לא נתנישבו לי דברי הרמב"ם ז"ל כל הצורך וגם הקושיא השנייה עדיין במקומה אמאי לא כתב במועד התירא דרצופין ולענין מה שהשיג הראב"ד ז"ל בה"ט עמש"כ הרמב"ם ז"ל ומרביצין את השדה במועד עיין בכ"מ ז"ל וכן נראה מדשני בלשוננו הכא בהל' מועד כ' ומרביצין את השדה ובה' שמקשה כ' וכן עפר הלכן מרביצין אותו מזה נראה דהאי לחוד והאי לחוד.

עוד הערה קטנה יש לי בדברי הרמב"ם ז"ל לפמש"כ הטעם בנרעים שלא שיתו היינו משום טירחא ותירא א"כ מנ"ל דהלכתא כראב"י בהא דילמא לא ס"ל לרב יהודה פנותי' אלא בהשקאת כל השדה דלא הוי אלא הרנוחה וכדאמרי' בריש מכילתין וכמבואר מד' ז"ל דהו' דשדה מטוננת קאי אהשקאת כל השדה אבל בנרעים שלא שיתו דטעמין דראב"י משום טירחא דילמא לא ס"ל פנותי' ויש לנישב ועיין מ"א שתמה על דברי הראב"ד ז"ל לשהביא הנימוק"י דאם אינרע אונס שלא השקה לפני המועד מותר להשקות במועד ונראה דהראב"ד ז"ל ס"ל נמי דהוי פסידא פשיטת הרמב"ם ז"ל ונשאר לבאר שיטת התוס' ז"ל ובתחיל' דבריה' ז"ל הולכים בפשיטת רש"י ז"ל דתכמים היינו ר"מ והתירו אפילו הרנוחה והקשו ע"ז דרבינא אדרבינא ותירצו דרבינא יליף הרבצה בדבר מועט מהשקאה גמורה לרבנן ובתר הכי כתבו וי"מ דפלוגתניהו בשדה גריד לאו היינו פלוגתא דמתני' וכוננתם ז"ל דרבנן לאו מטעם הרנוחה הוא דשגרי בשדה גריד אלא ס"ל דלאו היינו הרנוחה אלא פסידא ויש לדקדק בדבריהם ז"ל בזה מנ"ל לרבינ' דרבנן חשבי לה פסידא דילמ' טעמיהו משום דהרנוחה נמי שרי פי הכי דפליגי במתני' ובמתני' ע"כ טעמיהו משום דהרנוחה שרי כדמשמע מדבריהם ז"ל שכתבו דלאו היינו פלוגתא דמתניתין משמע דבמתניתין פליגי בהרנוחה וא"כ מנ"ל דהכא טעמיהו דרבנן משום פסידא וכן מבואר בדבריהם ז"ל בד"ה מרביצין שדה לכן כו' דבמועד פליגי בהשקאה גמורה וכל הרנוחה שרו רבנן וצ"ע וכבר כתבתי למעלה דהעיקר לדינא בזה פשיטת הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל והרא"ש ז"ל ובעה"מ ז"ל פולם אזלי בשיתת' דרבנן לא שרו כל השקאות אלא דווקא כגון הני וכן לענין שביעית לא כל השקאות התירו וזה ברור: שם גמרא כשאמרו אסור להשקות במועד לא אמרו אלא בנרעים שלא שיתו כו' הלשון אינו מדוקדק דמשמע דאמרו במקום אחר סתם לאסור השקאה וזה לא מצינו למימר דהשקאת פסידא ודאי מותר ועיין בר"ן ז"ל שיישב הלשון שלא נטעה לומר דמתני' רבותא קמ"ל דאפילו נרעים שלא שיתו אסורין וכש"כ נרעים ששיתו קמ"ל דדווקא נרעים שלא שיתו הוא דאסירי אבל נרעים ששיתו מותר והגהות מהר"ם ז"ל שם הוא פלאי ע"ש: שם תוס' בד"ה צדין את האישות תימא מאי קמ"ל בשביעית והלא אין זו עבודת קרקע עכ"ל ולא ידענא מאי קשיא להו ז"ל הא אמרינן בגמרא פיצד פדרפו חופר גומא ותולה בה מצידה ונחפירת גומא הוי עבודת קרקע ועיין בר"ן ז"ל וק"ל: דף ז גמרא תניא רשב"א אומר כשאמרו משדה לכן שלא פדרפו כו' להאי גירסא רשב"א לקולא דבשדה לכן הסמוכה לאילן כ"ע מודים דמותר אפילו פדרפו ולא פליגי אלא בשדה לכן הסמוכה לעיר וגירסת הרי"ף

ז"ל וְהָרָא"ש ז"ל כְּשֶׁאָמְרוּ בַשְּׂדֵה לָבֵן כְּדָרְכוּ לֹא אָמְרוּ אֲלֵא בַשְּׂדֵה לָבֵן הַסְּמוּכָה לְאֵילָנוֹת
וּלפ"ז רַשְׁבֵּי"א לְחוּמְרָא וְאֲדַבְרֵי ת"ק קָאֵי שְׁהֵתִיר כְּדָרְכוּ לְזֵה קָאָמַר דְּלֹא הֵתִיר אֲלֵא
בַשְּׂדֵה הַסְּמוּכָה לְאֵילָן וְהִיא הֵיטָה גִּירְסַת הַתּוֹס' ז"ל וּמִש"ה מְסַפֵּקָא לְהוּ אִם הוּא תַנְא
שְׁלִישִׁי וּת"ק דְּמִתְנִיתִין מִתִּיר כְּדָרְכוּ אֲפִילוּ בַשְּׂדֵה לָבֵן הַסְּמוּכָה לְעִיר אוֹ שְׂמָא מִיְלְתָא
דַּת"ק מְפָרֵשׁ אוֹ שְׂמָא רַשְׁבֵּי"א אֲלֵיבָא דַּר' יְהוּדָה קָאָמַר דְּאֲפִילוּ ר' יְהוּדָא מִתִּיר כְּדָרְכוּ
בַשְּׂדֵה לָבֵן הַסְּמוּכָה לְאֵילָן וְכַשְּׂדֵה אֵילָן דְּמִי וְכִי פְּלִיגִי בַשְּׂדֵה הַסְּמוּכָה לְבֵית הַשְּׁלַחִין וְאִם
תִּרְצֶה לְדַקְדַּק אֲמַאי נְקִיט הַתּוֹס' שְׂדֵה הַסְּמוּכָה לְבֵית הַשְּׁלַחִין וְלֹא נְקִיט שְׂדֵה הַסְּמוּכָה
לְעִיר אֲנֹמֵר לָהּ דְּלִגִּירְסַת הָרָא"ש ז"ל שְׁהִיא גִּירְסַת הַתּוֹס' ז"ל לֹא הֲוֹזְפֵר כָּלֵל בְּגִמְרָא
שְׂדֵה הַסְּמוּכָה לְעִיר וְנְקִיט הַתּוֹס' בַּד' שְׂדֵה הַסְּמוּכָה לְבֵית הַשְּׁלַחִין וְהַמְהַרְשֵׁ"א ז"ל כְּתַב
לְפָרֵשׁ דְּבָרֵי הַתּוֹס' בַּד"א וְכָתַב דַּג' שְׁדוֹת הֵם שְׂדֵה הַסְּמוּכָה לְאֵילָן לַכ"ע מִןתֵּר כְּדָרְכוּ
שְׂדֵה הַסְּמוּכָה לְעִיר לַכ"ע אֲסוּר כְּדָרְכוּ אֲפִילוּ לַת"ק כִּי פְּלִיגִי בַשְּׂדֵה הַסְּמוּכָה לְבֵית
הַשְּׁלַחִין וְהוּא פְּלִאֵי לְהַמְצִיא מְסַבְרָא מְחַלְוֹקַת חֲדָשָׁה בַשְּׂדֵה הַסְּמוּכָה לְבֵית הַשְּׁלַחִין מֵאִי
דְּלֹא הֲוֹזְפֵר בְּגִמְרָא כָּלֵל אֲלֵא דַּכ' כֵּן מְפָנִי שַׁכ' ז"ל דְּלֹא נִתְבָּרַר לוֹ גִּירְסַת הַתּוֹס' אֲבָל
פְּשוּט הוּא כַּמִּש"כ דְּגִירְסַת הַתּוֹס' הוּא כְּגִירְסַת הָרִי"ף וְהָרָא"ש ז"ל כְּשֶׁאָמְרוּ בַשְּׂדֵה
הַלָּבֵן כְּדָרְכוּ לֹא אָמְרוּ אֲלֵא בַשְּׂדֵה הַסְּמוּכָה לְאֵילָנוֹת וְלֹא הֲוֹזְפֵר כָּלֵל שְׂדֵה הַסְּמוּכָה לְעִיר
וּמְסַפֵּקָא לְהוּ לְהַתּוֹס' שְׂמָא אֲלֵיבָא דַּר"י קָאָמַר דַּר"י נְמִי מוֹדָה בַשְּׂדֵה הַסְּמוּכָה לְאֵילָן וְלֹא
פְּלִיגִי אֲלֵא בַשְּׂדֵה הַסְּמוּכָה לְבֵית הַשְּׁלַחִין וְזֵה בְּרוּר וְהַרְמַב"ם ז"ל גִּירְסַתוֹ ג"כ כְּגִירְסַת
הָרִי"ף ז"ל אֲלֵא דַּכ' דְּבַר חֲדָשׁ דְּבַשְּׂדֵה לָבֵן בַּפ"ע לֹא הֵתִירוּ כָּלֵל לְצוּד אֲפִילוּ שְׁלֹא כְּדָרְכוּ
וְרַשְׁבֵּי"א אֶהְתִּירָא דַשְּׂדֵה לָבֵן קָאֵי בֵּין לַת"ק וּבֵין לַר"י לֹא הֵתִירוּ אֲלֵא בַשְּׂדֵה הַסְּמוּכָה
לְאֵילָן אֲבָל בַשְּׂדֵה לָבֵן בַּפ"ע לֹא הֵתִירוּ כָּלֵל דְּלֹא מְפָרְדִּי בִּי כָּלֵל וְעֵינֵן בַּמ"מ וּבַכ"מ שָׁם
וּבִירוּשָׁלַיִם מִשְׁמַע כַּד' הַרְמַב"ם ז"ל דְּבַשְּׂדֵה לָבֵן בַּפ"ע לֹא הֵתִירוּ כָּלֵל ע"ש וְדו"ק: שָׁם
גְּמָרָא לִימָא מְסִיעֵה לִי כְּוֹתֵל הַגּוֹחָה סוּתֵר וּבּוֹנָה מְפָנִי הַסְּפָנָה כּו' אֵין לְהַקְשׁוֹת מֵאִי ס"ד
לְאַתּוּיִי סִיעֵתָא הָא קְתַנִּי בְּהַדְיָא מְפָנִי הַסְּפָנָה וִי"ל דַּס"ד דְּטַעְמָא דְּמְפָנִי הַסְּפָנָה קָאֵי
אַסְתִּירָה אֲבָל הַבְּנִין מְמִילָא מִןתֵּר מְשׁוּם דְּלֹא מְסַתְּבַר לִי לְמִימַר דְּהֵתִירוּ סוּפּוֹ מְשׁוּם
תְּחִילְתּוֹ וְלֹא יִדְּף לִישְׁנָא מִשְׁמַע לִי דְּמְפָנִי הַסְּפָנָה קָאֵי אַסְתִּירָה וְאַבְנִין וּמִש"ה פְּרִיף מִינָה
תִּיּוּבָתָא וְהָא דְּלֹא מְשַׁנֵּי דְּמִיירִי בְּכוֹתֵל גִּינָה י"ל דְּלִמָּאן דְּגָרִיס כְּוֹתֵל הַגּוֹחָה לְרִשׁוֹת
הַרְבִּים א"ש דָּאִין דְּרָף גִּינָה לְהִיּוֹת סְמוּךְ לְרִשׁוֹת הַרְבִּים וְאַפִּילוּ לְמֵאִי דְּכָתַב הָר"ן ז"ל
בְּשֵׁם הָרָאב"ד ז"ל דְּלֹא גָרְסִין לַר"ה נִרְאָה דְּבִאָמַת הֵינּוּ דְּקַמְשַׁנֵּי רַב חֲסֵדָא הֵתֵם סוּתֵר
וּבּוֹנָה דְּתַרְנוּיָהּ לֹא הֲוֹתֵרָה אֲלֵא מְפָנִי הַסְּפָנָה מְשׁוּם דְּאִיירִי בְּכוֹתֵל גִּינָה וּלפ"ז א"ש הָא
דְּפָרִיף הַש"ס בְּהָאֵי לִישְׁנָא הֵתֵם נְמִי לִיסְתוֹר וְלֹא לִיבְנֵי וּמֵאִי קוֹשְׁיָא הָא לְרַב חֲסֵדָא דְּקָא
מְשַׁנֵּי אֲלֵיבָי בְּנִין בַּלֵּא"ה מִןתֵּר אֲלֵא מְשׁוּם דְּמִשְׁמַע לִי דְּמְפָנִי הַסְּפָנָה קָאֵי אַתְּרוּנוּיָהּ
וְע"כ מִיירִי בְּכוֹתֵל גִּינָה מִש"ה פְּרִיף הֵתֵם נְמִי כּו' וּמְשַׁנֵּי א"כ מִי מְנַע וְלֹא סַתֵּר וְעֵינֵן
בְּקָרְבֵן עֵדָה בִּירוּשָׁלַיִם שְׁהַקְשָׁה אֲמַאי לֹא תִשִּׁיב הֵךְ מִיְלְתָא בְּבִיצָה בְּהַדֵּי דְּבָרִים שְׁהֵתִירוּ
סוּפֵן מְשׁוּם תְּחִילְתָּן וְאִי לֹא ס"ל לְעוֹלָא כְּרַב חֲסֵדָא אֲמַאי פְּסָקוּ כְּרַב חֲסֵדָא וְלֹא אֲבִין
מֵאִי עֵנִין רַב חֲסֵדָא לְזֵה הָא בְּרִייתָא מְפֹרְשֵׁת הִיא זֹו וְאַדְרָבָה כֵּינּוּ דְּלִישְׁנָא קָמָא דְּמְסִיעֵה
מִינָה לְרַב חֲסֵדָא לֹא אִיצְטְרִיף לֹן טַעְמָא דְּמִימְנַע וְלֹא סַתֵּר מִש"ה לֹא תִשִּׁיב לָהּ הֵתֵם
דְּבַנְיָן בַּלֵּא"ה מִןתֵּר וְדו"ק: שָׁם מְשַׁנֵּה ר"מ אוֹמֵר רוֹאִין אֶת הַנְּגָעִים בְּתְחִילָה לְהַקֵּל אֲבָל

לא להחמיר ונתקמים אומרים לא להקל ולא להחמיר ובברייתא בגמרא ר"י אומר לא להקל ולא להחמיר שאם אפה נזקק לו להקל נזקק לו אף להחמיר כו'.

ט"רם אדבר בשיטת רש"י ותוס' ז"ל אבאר הפירוש הפשוט מה שנ"ל בהלכה זו והוא מה שיש לדקדק דמשמע מדברי רבי דר' מאיר ור' יוסי פליגי גם במוחלט דאין בו אלא להקל ולהחמיר אין בו ופליגי אי קולא היא לגבין אי לא ומנ"ל דפליגי בזה דילמא לא פליגי אלא היכא דאיכא חשש חומרא פדאמר ר' יוסי אבל במוחלט דליכא חומרא מודה ר"י או איכא דילמא ר"מ נמי מודה במוחלט פינו דליכא קולא גבי' משום צונתא דאשתו ונראה דר"י לפרש דברי חכמים אתי ובמתני' תנו סתמא דר"מ אומר רואין להקל סתם ודאי הוי בכלל זה קולא זו לטהרו מימי חלוטו דזה הוי הקולא היותר גדולה לטהרו מטונמתו ולא איכפת לי אם נפסיד עי"ז צונתא דאשתו וחכ"א סתמא לא להקל כו' ובכלל דבריהם ג"כ כל הקולות בין בימי הסגר בין בימי חלוטו ובשניהם הטעם דקולא דאתי לידי חומרא היא אלא דאינו שוין לגמרי בימי הסגירו הוי קולא דאתי לידי חומרא שפא יראה בו סימני טומאה ולא יוכל לשתוק ויטמאנו ובימי חלוטו קולא דאתי לידי חומרא הוא משום דבטל מיני צונתא דאשתו ור"מ ס"ל בתרנוייהו דקולא גמורה היא בימי הסגר אבל לשתוק אם יראה סימני טומאה ובימי חלוטו צונתא דעלמא עדיפא לי ולהקל הוא גבי' מה שהותר לשוב אל המצנה ור' יוסי שאמר שאם אפה נזקק לו להקל נזקק לו אף להחמיר נתכוין ג"כ לשני הזמנים הסגור וחלוטו בזה יבא לידי חומרא מחמת ראיתו ובה מחמת הפסד צונתא דאשתו וע"כ בכל גונוי הקולא נזקק לו אף להחמיר ע"כ לא יראה פלל ובא רבא לפרש פלוגתא דימי הסגירו ואמר בטהור כ"ע לא פליגי דלא חזי לי דל"ל הקולא פינו דבלא"ה טהור הוא אם לא יראה הכהן ומדברי הריטב"א ז"ל משמע דאיכא גוסחי דלא גרסי לה האי בטהור כ"ע לא פליגי ואפ"ה כתב דדבר פשוט הוא דאינו רואה בהסגר ראשון כ"ע לא פליגי דחזי לי בזה רבו הפירושים רש"י ז"ל פי' משום דליכא חומרא בזה רק יסגירו שנית כבתחילה והקשו התוס' ז"ל ע"ז הא איכא למיחש שפא יראה בו סימני טומאה ויזקק להחליטו אפילו בסוף שבוע ראשון משמ"ל ז"ל שישב דברי רש"י ז"ל בטוב טעם והתוס' בעא ליישב דלטהרו או לטמא לא ילפינו מיני' אלא היכא דליכא טהרה או טומאה אבל בסוף שבוע דאיכא נמי הסגר לא יזקק להחליטו וזה נראה בעיניהם ז"ל לדוחק ע"כ פירשו הם חשנו היא תחילת הסגר ראשון ונראה מד' ז"ל דלא הוי גרסי דבטהור כ"ע לא פליגי וכמש"כ בשם הריטב"א ז"ל דאיכא גוסחא דלא גרסי לה והמפרשים הקשו ע"ד התוס' ז"ל מלישנא דנקט במתני' רואין את הנגעים בתחילה להקל משמע דבתחילה נמי פליגי וכש"כ דקשה לפי האי גוסחא דבטהור כ"ע לא פליגי דלא חזי ולידי לא קשיא דלישנא בתחילה לא יכוין על תחילת הנגע אלא על תחילת ראיתו והי' ע"מ להקל ולא להחמיר וקמ"ל דלא דריש קרא דלטהרו כו' וכתבו התוספות ז"ל דבתחילת הסגר ראשון שיכול לשמח בהן דהא לא שייך לטהרו או לטמא והאי שיכול לישמח בהם הוא ט"ס וצ"ל שיכול לשתוק בהם דהא לא שייך לטהרו או לטמא (והאי שיכול לשמח בהם הוא ט"ס וצ"ל שיכול לשתוק בהם דהא לא שייך לטהרו ולטמא) ועיין במשל"מ ז"ל שכתב פוננה אחרת בדברי התוס' ואין צורך בזה כי פשוט כמו שהגהת ד' ז"ל וכוונתם מבוארת אלא דהמקורש"א ז"ל הקשה ע"ד ז"ל אמאי לא שייך לטמא בתחילת הסגר ראשון ע"י שער

לְבֹן וּמְחִיל דְּמִטְמָאין בְּתַחֲלֵלָה וְעֵינֵין מִשְׁל"מ ו"ל מִש"כ בְּזֶה אֲבָל לְשׁוֹן הַתּוֹס' אֵינּוּ מְיוֹשָׁב מִש"כ דְּהָא לֹא שְׂיִיף לְטַהְרוֹ אוֹ לְטַמְאוּ וּל"נ פְּנוּנַת דְּבְרֵיהֶם ו"ל דְּבַתְּחִילַת הַסְּגָר רֵאשׁוֹן לֹא שְׂיִיף לְטַהְרוֹ כִּינּוּן שְׂעֻדָּיִין לֹא נִזְקַק לוֹ הָרִי הִי טְהוֹר מִתְּחִילָה אֲבָל בְּאַמַּת שֵׁטַת ר"י ו"ל תְּמוּהָ וּכְמוֹ שְׂהַקְשׁוּ הַתּוֹס' לְקַמְן בְּעֶצְמוֹ מְהֵא דְתַנּוּ וְכֵן בְּרַגְלֵי נִוְתַנִּין לוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה אִם נוֹלַד בּוֹ נֶגַע הָרִי בְּהֶדְיָא דְלֹא חֲזִי לִי פְּלִיגִי בְּתַחֲלֵלַת לֵידַת הַנֶּגַע וּסְתָם מְשָׁנָה ר"מ אֲלֵמָא דְלִכ"ע בְּטְהוֹר לֹא חֲזִי לִי וְכֵן מִסְתַּבֵּר כִּינּוּן דְּאִין לוֹ קוֹלָא בְּרֵאֲיִיתוּ לְמָה לִי לְרֵאוּת פְּלִיגִי וְעֵינֵין בְּמִל"מ שְׂכ' לְצַדֵּד עַל קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' הַנְּ"ל דִּילְמָא בְּרֵיִיתָא אֲתֵיָא דְלֹא כִר"מ וְהוּא סְתָם מְשָׁנָה בְּנֶגְעִים פ"ב כְּמוֹ שְׂהֵבִיא הוּא ו"ל בְּעֶצְמוֹ שֵׁם אֲלֵא נִרְאָה בְּרוּר דְּבַתְּחִילַת הַסְּגָר רֵאשׁוֹן כ"ע מוֹדוֹ דְלֹא חֲזִי לִי וְכִי פְּלִיגִי בְּסוֹף הַסְּגָר שְׁנֵי וּבְסוֹף הַסְּגָר רֵאשׁוֹן כ"ע לֹא פְּלִיגִי דְחֲזִי לִי.

וְכִסְבַּרְת הַתּוֹס' ו"ל בְּתַחֲלֵלַת דְּבְרֵיהֶם וְכֵן הַסְּכִים הָרִיטְב"א ו"ל לְסַבְרָא זֹו וְרֵאֲיִיתִיבְמִל"מ ו"ל שְׂהֵאֲרִיף לְהוֹכִיחַ מִכַּח מַה שְׂחִילְקֵי רַבִּינוּ הַקְּדוֹשׁ דִּין שְׂבַת וְדִין רֶגֶל לִב' מְשָׁנִיּוֹת מְשַׁמַּע דִּישׁ חִילוּק בֵּינֵיהֶם וְהֵינּוּ דְבְּרַגְלֵי אִין רוֹאִין אֲלֵא בְּתַחֲלֵלָה עַד שְׂלֵא נִזְקַק לְטוֹמְאָה אֲבָל מְשַׁנְזַק לְטוֹמְאָה רוֹאִין וְיִישָׁב בְּזֶה דַּעַת הָרַמְבַּ"ם ו"ל וְכַתֵּב בְּדַעְתּוֹ דִּס"ל דִּר"מ וְחַכְמִים דְּמַתְּנִי לֹא פְּלִיגִי אֲלֵא עַד שְׂלֵא נִזְקַק לְטוֹמְאָה וּס"ל לְחַכְמִים דְּגַם בְּזֶה לֹא מְצִי שְׂתִיק אֲבָל מְשַׁנְזַק לְטוֹמְאָה ו"ל לְרַבְּנָן דְּרוֹאִין בֵּין לְטַמְאָה בֵּין לְטְהוֹר וְר' יוֹסִי הוּא דְפְּלִיגִי עִם ר"מ לְאַחַר שְׁנִזְנַק לְטוֹמְאָה וּס"ל ל'ר' יוֹסִי דְאַפִּילוּ לְאַחַר שְׁנִזְנַק לְטוֹמְאָה אִין רוֹאִין וְהַרְמַב"ם ו"ל פֶּסֶק פְּחַכְמִים דְּמַתְּנִיתִין ע"ש בְּדְבָרָיו ו"ל בְּאִוְרָה וְהוּא תְּמוּהָ דֵא"כ מִנ"ל לְרַבָּא דְּבִהֶסְגָר רֵאשׁוֹן כ"ע מוֹדוֹ דְחֲזִי לִי מִשׁוּם דְּאִי בְּעִי שְׂתִיק דִּילְמָא ר' יוֹסִי גַם בְּהֶסְגָר רֵאשׁוֹן פְּלִיגִי וּס"ל פְּחַכְמִים דְּגַם עַד שְׂלֵא נִזְקַק לְטוֹמְאָה לֹא מְצִי שְׂתִיק אֲלֵא וְדֵאִי הַדְּבָר בְּרוּר דְּבַתְּחִילָה כ"ע לֹא פְּלִיגִי דְלֹא חֲזִי לִי וְכִי פְּלִיגִי לְאַחַר שְׁנִזְנַק לְטוֹמְאָה וּבְהֶסְגָר שְׁנֵי אֲבָל בְּהֶסְגָר רֵאשׁוֹן בְּסוֹפּוֹ כ"ע מוֹדוֹ דְחֲזִי לִי כְּמִש"כ לְעֵיל בְּשֵׁם הָרִיטְב"א ו"ל נְעוּד נִרְאָה לִי לְפָרֵשׁ בְּד"א לִיִּישָׁב הַחִילוּק בֵּין הַסְּגָר רֵאשׁוֹן לְהַסְּגָר שְׁנֵי דְהָא דְקָאֻמֵר הַש"ס ל'ר' יוֹסִי לְטַהְרוֹ וּלְטַמְאוּ כְּתִיב אִין הַפְּנוּנָה דִּיתְחַזִּיב לּוֹמֵר טְמֵא אוֹ יִרְאָה בּוֹ סִימְנֵי טוֹמְאָה אֲלֵא הָכִי פִּירוּשָׁא וְר' יוֹסִי לְטַהְרוֹ אוֹ לְטַמְאוּ הֵינּוּ שְׂתַחֲלֵלַת רֵאִי יְהִי בֵּין לְטַהְרָה בֵּין לְטוֹמְאָה וְא"כ אִין יְכוֹל לְרֵאוּת מִתְּחִילָה לְהַקְלֵל לְחוּד נְטוּב יוֹתֵר שְׂלֵא יִרְאָה נְזָה אֵינּוּ אֲלֵא בְּהֶסְגָר שְׁנֵי דְלְטַמְאוּ אֵינּוּ יְכוֹל מְשׁוּם דְּמַחְלִיטוּ לְהָכִי טוּב יוֹתֵר שְׂלֵא לְרֵאוּת פְּלִיגִי אֲבָל בְּסוֹף הַסְּגָר רֵאשׁוֹן דִּיכוֹל לְרֵאוּתוֹ ג"כ ע"ד לְטַמְאוּ הֵינּוּ לְהַסְּגִירוֹ דְזֶה ג"כ נִקְרָא טוֹמְאָה וְלֹא יִצְעָרְנוּ בְּזֶה מוֹדָה ר' יוֹסִי דִיכוֹל לְרֵאוּתוֹ כִּינּוּן דְאַפְשָׁר בְּזֶה לְקַנְיִים שְׁנֵיהֶם הַטְּהָרָה וְהַטוֹמְאָה וּבְהָא מוֹדוֹ כ"ע דְּאִי חֲזִי בִי סִימְן טוֹמְאָה מְצִי שְׂתִיק וּמֵאִי דְקָאֻמֵר ר' יוֹסִי שְׂאֵם אֲתָה נִזְקַק לוֹ לְהַקְלֵל אֲתָה נִזְקַק לוֹ לְהַחְמִיר קָאִי עַל תְּחִילַת הָרֵאִי שְׂהִיא צְרִיכָה לְהִיּוֹת ע"ד שְׁנֵיהֶם וְעַל לְהַקְלֵל לְחוּד אִין זֶה בָּא א נְכוּן מְאוּד לִיִּישָׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' רַק דְלֹא יִתְיַשָּׁב טַעַם לֵאִישׁ וְלֹא יְהִי טַעַמוֹ שְׂל מוֹסְגָר עִם טַעַמוֹ שְׂל מוֹחֲלֵט בְּחַד ז שְׂל מוֹסְגָר הוּא מְפָנִי שְׂאִין רוֹאִין בְּתַחֲלֵלָה לְהַקְלֵל לְחוּד וּבְמִנְחָם מְשׁוּם דְּבִיא לִידֵי חוּמְרָא בְּצוּנוּתָא דְאַשְׁתּוֹ וְהַר"ש ו"ל כְּתַב בְּפ.

דְּנֶגְעִים לְפָרֵשׁ בְּע"א וְלִיִּישָׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' בְּהֶסְגָר רֵאשׁוֹן הֵינּוּ ב רֵאשׁוֹן כ"ע לֹא פְּלִיגִי דְחֲזִי לִי דְאִי טְמֵא שְׂתִיק לִכ"ע כִּי ו שְׂקָר הַסְּגָר שְׁנֵי מ"ס בְּכֵהֵן תְּלִיָא מִקְלָתָא גַם זֶה נְאִי טְמֵא שְׂתִיק וּמֵר סְבַר לְטַהְרוֹ אוֹ לְטַמְאוּ כְּתִיב וְאֲתִי לְרַבּוּנֵי דְשְׂתִיקְתוּ בְּסוֹף שְׁבוּעָה שְׁנֵי

הגוי פאומר טמא ומש"ה ס"ל לר' יוסי דלא יראה פלל והוא פירושו מחודש וכתב פן ליישב קושיות התוס' ולא ידעתי מפני מה שכתב המשל"מ ז"ל על דברי הר"ש ז"ל שדבריו תמוהים ודבריו נכונים מאוד ליישב קושיות התוס' החזקה העולה מכל הנ"ל לכל הגי פירושה בתחילת לידת הנגע לכ"ע אין רואין וכסתמא דמתני' דנותנין לו פל ימות הרגל ולאחר שזקק לטומאה בסוף שבוע ראשון לכ"ע רואין ובסוף שבוע שני ובמחלט פליגי ר"מ ס"ל דבתרנייהו רואין להקל ור' יוסי ס"ל דבתרנייהו אין רואין בהסגר שני משום דכתיב לטהרו כו' ובמחלט משום דלאו קולא היא דמפסיד צוונתא דאשתו ולפ"ז אין דין שבת ומועד שנה לכ"ע דבשבת אין רואין פלל אפילו בהסגר ראשון ובמועד רואין בהסגר ראשון לכ"ע והיינו טעמא דבשבת אין רואין מפני שהוא פדיון ואין דנין בשבת ובמועד הטעם הוא שלא לצערו ע"כ בהסגר ראשון שפיר חזי לי וכו' ולר"מ רואין בכל גונוי להקל.

אמר מר א"ר נראין דברי ר"י במחלט ודברי ר"מ במחלט והתניא איפכא תנאי היא אליבא דרבי מ"ס צוונתא דעלמא עדיף לי ומ"ס צוונתא דאשתו עדיף לי הפירושו הנכון בזה דקאי אמןחלט כמש"כ התוס' ז"ל וכ"כ הריטב"א ז"ל והיינו משום דבטעמו של מוסגר לא הוצרכו לפרש דטעמם פבר מפירש בש"ס ולהאי לישנא דאמר רבי נראין דברי ר"מ במחלט היינו משום דאי טמא שתיק ולאידך לישנא הגוי איפכא אבל במחלט לא נתפרש הטעם ע"כ מפרש לה הש"ס הטעם מד' אליבא דרבי דנראין דברי ר"מ במחלט היינו טעמא משום דס"ל דצוונתא דאשתו עדיף ולא ישמרו אותו אם יטהרנו ומ"ד אליבא דרבי דנראין דברי ר"מ במחלט היינו טעמא משום דצוונתא דעלמא עדיף והוי קולא לגבי' ושמחה היא לו.

וראיתי בתוי"ט שכ' להביא ראי' דגרסינן בתחילה במתני' מן הירושלמי. ולא זכיתי להבין ראיתו ז"ל בפאשר אביא דברי הירושלמי דמיייתי על מתני' משנה דנגעים בהרת פגרים ופשות פגרים ונולד לו מחי' או שער לבן ר"ע מטמא דחד נגע הוא ויש בו סימני טומאה וחכ"א תראה בתחילה דנגע הראשון הלו ופריה מאי בינייהו הא לרבנן נמי יחליטנו מיד ע"י סימני טומאה דמטמאין בתחילה ומשני ערב הרגל איכא בינייהו ר"ע אומר קדמיתא היא ואין את גזק לו לא להקל ולא להחמיר ונשאר בהסגרו ורבנן אמרי חורי היא ואת פוטרו מן הראשונה ואין את גזק לשני' ונהרי הוא טהור פל ימות הרגל ואמר ר' יוסי בשם ר' אחא אתיא דיחידאי דתמן כסתמא דהכא כצ"ל ע"ש היינו ר"ע דהתם ס"ל פרבנן דהכא דאין את גזק לו פלל וסתמא דתמן היינו רבנן דאמרי תראה בתחילה ונ"מ לערב הרגל דאמרי רבנן דפוטרו מן הראשונה דרואין להקל ואין גזקין לשני' להחמיר אתיא פיחידאי דהכא היינו כר"מ דהכא דס"ל רואין להקל ולא להחמיר דרבנן דהכא אם את גזק לו להקל את גזק לו גם להחמיר ודחי התם ר' יוסי ב"ר בון דהתם רבנן נמי מודו דפוטרו מן הראשונה ואין גזק לשני' פיון שהלכה האום והשני' נגע חדש הוא יכול שפיר לפטור את הראשונה ואין צריה להזקק לשני' דע"כ לא אמרי רבנן אם גזק לו להקל גזק לו להחמיר אלא בנגע אחד אבל לא התם בב' נגעים זה ברור בדברי הירושלמי וד' הק"ע שם לא הבנתי וא"כ מאי מוכח מזה דרואין את הנגעים בתחילת לידתו ולדידי אין שום רמז לזה ועיין בר"ש ז"ל ובתוי"ט ז"ל שהאריכו בפ'י

המשנה דנגעים הנ"ל ואוקמוה בפשתה לאחר הפטור ולא משמע כן בירושלמי דמכילתין ואין פאן מקומו להאריף בזה.

ועתה נבא אל הביאור שיטת רש"י ז"ל בדברי רבי דאמר נראין כו' דמשמע לי דהא דקאמר הש"ס מ"ס צוונתא דאשתו עדיף לי ומ"ס צוונתא כו' האי טעמא קאי אפרונן והו אמנסגר ואמוחלט ועיין ברש"י ברי"ף ז"ל שביאר דבריו באנרף ולשיטתו ז"ל לר"מ ודאי צוונתא דעלמא עדיף ומש"ה בהסגר שני אי טמא שתיק דאף שיתירו בתשמיש אם יחליטו מ"מ יצערו בצוונתא שישתלח חוץ למחנה ובמוחלט יוכל לראות דאין בזה אלא להקל ור' יוסי ס"ל בפנסגר אינו רואה משום דלא מצי שתיק ואם יראה סימן טומאה יחליטו ושמא צוונתא דעלמא ניחא לי ע"כ לא יראה פלל ובמוחלט לא יראה דשמא צוונתא דאשתו ניחא ואם יטהרנו יאסר בתשמיש כל ימי סיפורו והוכרח לזה דלר' יוסי איכא דניחא לי בהא ואיכא דניחא לי בהא דאי פשיטא לי דצוונתא דאשתו עדיף א"כ אמאי לא יראה בפנסגר דהא החליטו עדיף לי שיותר בצוונתא דאשתו לשיטתו דמנסגר אסור בתשמיש וע"כ צ"ל דלר"י איכא דניחא לי בהא ואיכא כו' נראיתי לרש"י ז"ל ברי"ף שכ' דבטהור כ"ע לא פליגי דלא חזי משום דלא יוכל לשתוק אם יהי טמא מזה מוכח דלא ס"ל כסברת התוס' והריטב"א ז"ל דלטהרו או לטמאו לא נאמר אלא על הסגר שני וע"כ צריף ליישב דבריו ז"ל כמש"כ המשל"מ ז"ל או ע"פ מה שפירשתי דלטהרו או לטמאו קאי אתחילת ראי' שלא יהי להקל לחוד ועפ"ז א"ש דבטהור לא מצי חזי לר' יוסי דע"כ צריף לראות גם לטמאו לכל הפחות היינו להסגירו ובתחילה ההסגר צער הוא לו אכל בהסגר ראשון שפיר חזי לי גם לטמאו היינו להסגירו ולא צער הוא לו ואמר רבי נראין ד' ר"מ בפנסגר לאו מטעמין דר"מ דאי בעי שתיק אלא אפי' מטמא לי קולא היא לו משום דמתיר לו צוונתא דאשתו ודברי ר' יוסי במוחלט דטהרתו מימי חלוטו לא להקל הוא משום דאוסרו בצוונתא דאשתו ולאידך תנא אמר רבי נראין דברי ר"מ במוחלט דצוונתא דעלמא עדיף לי ודברי ר"י בפנסגר ג"כ משום צוונתא דעלמא ולא מצי שתיק וצריף להבין לשיטתו ז"ל אמאי לא קאמר הש"ס בטעמא דמ"ד נראין דברי ר"מ בפנסגר היינו משום דאי טמא שתיק אכל בצוונתא דעלמא וצוונתא כו' ס"ל כר' יוסי דאיכא דניחא לי בהא ואיכא דניחא לי בהא וי"ל דניחא לי להש"ס למימר דמטעם אהד הוא דנראין לו דברי ר"מ בהא ודברי ר"י בהא אכל התוס' הקשו על פירושו ז"ל בעיקר הדיו דמוסגר ומוחלט שנה לכל דבר בצוונתא דאשתו ובצוונתא דעלמא ע"כ פירשו הם בצוונתא דעלמא וצוונתא דאשתו קאי אמוחלט והשתא לשיטתם ס"ל לר"מ דצוונתא דעלמא עדיף ולהכי חזי במוחלט להתירו בצוונתא דעלמא ור' יוסי פשיטא לי דצוונתא דאשתו עדיף ומש"ה לא חזי במוחלט אלא דאכתי לשיטתם דמוסגר ומוחלט שנה א"כ אמאי לא חזי בפנסגר הא לא יחמיר עליו אפילו אם יחליטנו ולזה כתבו דמ"מ ימי חלוטו חמורין מימי הסגירו אי משום פריעה ופרימה או משום דעתה אינו מצפה ליטהר ואמר רבי נראין דברי ר"מ בפנסגר כתבו בזה משום דאי מטמאלי לא יפסיד והוכרחו לזה ולא כתבו משום דאי טמא שתיק משום דלא צריכין לזה פיון דקאמר דס"ל דצוונתא דאשתו עדיף אם פן צוונתא דעלמא לאו פלום הוא אלא דאכתי לא ידענא מי הכריחם לזה הא ר' יוסי ג"כ ס"ל לשיטתם דצוונתא דאשתו עדיף ואפ"ה קאמר הש"ס אליבין דאינו יכול לראות בפנסגר להחליטו ודילמא רבי נמי הכי ס"ל אלא דס"ל כר"מ דאי

טמא שתיק וכן פ' הריטב"א ו"ל ולא יקשה לפ"ז קושיותם ו"ל על לשון גראין דברי ר"מ שהקשו ו"ל והמשל"מ ו"ל דקדק על דבריהם ו"ל לענן מאי פתבו הא דוגם יפסיד שיעד עתה יצפה להיות טהור ע"ש ולא הבנתי דלא פשיטא להו להתוס' ו"ל האי צוונתא דפריעה ופרימה ע"כ פתבו עוד טעם אחד ועיקר צוונתא דעלמא דהש"ס היינו ממוןחלט לימי ספירו דצוונתא גמורה היא שישוב אל המתנה.

ושיטת הרמב"ם ו"ל בזה פבר העירו עליו נושאי פליו המ"מ והכ"מ ו"ל ע"מ שכ' סתם אין רואין את הנגעים במועד שפא יטמאנו ויצערנו ולא ביאר דבהסגר ראשון יכול לראות וכדבא וכבר הבאתי לעיל דברי המל"מ ו"ל שכ' ליישב דבריו ו"ל וביאר בדעתו דהא דאין רואין היינו בתחילה וכחכמים דמתני' אבל לאחר שזקק לטומאה ס"ל לרבנן דצריף לראות וכבר הקשיתי עליו ו"ל לעיל א"כ מנ"ל לרבא דר"י מודה בהסגר ראשון דילמא פרבנן ס"ל דבהסגר ראשון נמי לא מצי לשתוק אלא דלמאי שפירשתי לעיל דעיקר הדבר הוא אליבא דר' יוסי שיראה ע"ד שניהם לטהר ולטמא א"ש דבהסגר ראשון היינו בסוף שבוע ראשון מצי חזי משום דיכול לראות לטהרה ולטומאה היינו להסגר ובכל זה לא יחמיר עליו אבל בתחילה פל שיראה ע"מ לטמא חומר הוא לו ולהכי ס"ל לרבנן דאין רואין אבל אפתי תיקשי לדברי המל"מ ו"ל אמאי לא ביאר הרמב"ם ו"ל זאת דרואין לאחר שזקק לטומאה פנין דפלוגתא דתנאי היא ועוד פנין דהוא ו"ל מפרש דחכמים לא פליגי אלא בתחילה א"כ לא שמעינן מינייהו דין המוןחלט והי' לי להרמב"ם ו"ל לפסקו כר"י עכ"פ במוןחלט דאין רואין משום צוונתא דאשתו ע"כ אלולי דמסתפינא הייתי אומר דהרמב"ם ו"ל גירסא אחריתי הי' לו בהסגר ראשון כ"ע לא פליגי דלא חזי לי ומפרש הסגר ראשון כפירש התוס' היינו תחילת הסגר ובהא כ"ע מודו דלא חזי וכסתמא דמתני' דנגעים וכי פליגי לאחר שזקק לטומאה וגם לאחר החליטו ופסקו כר' יוסי דאין רואין פלל לא בתחילה ולא במוסגר ולא במוןחלט ואע"פ שכ' לישנא דשפא יטמאנו ויצערנו ובמוןחלט לאו משום האי טעמא הוא אלא משום צוונתא דאשתו הא לא תיקשי דהא ר' יוסי נמי נקיט לישנא שאם אתה נזקק לו להקל אתה נזקק לו להחמיר ופשט הלשון הנה משמע דקאי אמנסגר ואפ"ה מוןחלט נמי בכלל ואין רואין בכל הנגעים ה"נ אפ"ל פלישנא דהרמב"ם ו"ל ודו"ק היטב בכל הנ"ל: עוד דבר אחד יש להעיר בסוגיין לר' יוחנן דאמר בירושלמי מגילה דפורח בכולו מתוך הסגר טעון ציפורים וספירת שבועה א"כ למה לי לר"י למימר הטעם במוסגר משום דצריף להזקק לו לטומאה תיפוק לי דבלהקל גופא איכא חומרא פמו במוןחלט פגון אם יראה שפרח בכולו וי"ל דעדיף מיני קאמר ולפי שיטתי לעיל בלא"ה ניחא דבזה מודה ר"י דיכול לשתוק פנין דתחילת ראיתו הוא לטהרו ע"י עמד בעיניו הרי רואה הוא לטהרו להכי איצטריף לומר דצריף הוא לראות גם לטמא ובהכי ניחא נמי לרבי דאמר דנראין דברי ר"י במוןחלט דאין רואין משום צוונתא דאשתו א"כ אמאי נראין לו דברי ר"מ במוסגר שפא יראה שפרח בכולו ויפסידנו צוונתא דאשתו ולשיטת התוס' אינו יכול לשתוק לרבי אבל למש"כ ניחא דבכה"ג רבי נמי מודה דיכול לשתוק ודו"ק: ע"ב גמרא ר' יהודה אומר ז' ימים יספרו לו ימי ספירו ולא ימי חלוטו כו' והנה מקרא זה נאמר ביחזקאל וצריף לומר דילפינן מיני דכו נמסרה לו בכפלה דהתורה לא אסרה אלא ימי ספירו ולהכי לא פתב אלא ימי ספירו וריבר"י ס"ל דק"ו לימי חלוטו וליכא למילף מקרא

דיחזקאל וְהַתּוֹסֵ' ו"ל הַקְּשׁוּ אַמְאֵי לָא דְרִישׁ רַבִּי לְחַד גְּנוּסְחָא (אוּ ר"י) ק"ו וְתִי דְשָׁמַא
יֵשׁ פִּינְרָא אוּ חִידוּשׁ הוּא וּמְחִידוּשׁ לָא יִלְפִינּוּ וְלִהְיֵי תִירוּצָא לָא הִבְנִיתִי לְמַה מְיִיתִינּוּ קְרָא
דיחזקאל פֶּלֶל הָא בְּקִרָא וְיִשָּׁב מְחוּץ לְאֶהְלוֹ גּוּפָא ג"כ שְׂיִיף מְחַלְקוֹתֵן דְרִיבְר"י יְלִיף
בְּק"ו לִימֵי חִלוּטוֹ וְרַבִּי ס"ל דְּלָא מְצִינּוּ לְמִילַף בְּק"ו מְשׁוּם דְּאִיפָא פִינְרָא אוּ חִידוּשׁ הוּא
וּמְמִילָא מְוֹתֵר בְּתִשָּׁה"מ בִּימֵי חִלוּטוֹ ע"כ נִרְאָה בְּזָה גִינְרִסְתָּ הַת"כ דְּבִצְאָמַת פְּלִיגִי בְּז' יָמִים
דְּיִשָּׁב מְחוּץ לְאֶהְלוֹ וְנִרְאָה דְּלִזְה פְּוֹנוֹ הַתּוֹסֵ' בְּד"ה ה"ג בְּת"כ ז' יָמֵי סְפִירוֹ כּו' וְאֵגֵב
שְׁנִכְתָּב בְּפִסּוּק בְּתֵר וְאֶחָרִי טְהֵרְתוּ פְתֻבוּהוּ פֶּאן פְּוֹנוֹתָם דְּפִסּוּק דְז' יָמִים יִסְפְּרוּ לוֹ נִכְתָּב
פֶּאן דְּרָף אֵגֵב אֲבָל עֵיקֵר מְחַלְקוֹתָם הוּא בְּז' יָמִים שְׁנִצְאָמֵר בְּתוֹרָה וְעֵינּוּ מְהֵרְשָׁ"א ו"ל
שְׁפִתָּב לְפִרְשׁ דְּבָרֵיו בַּע"א וְלַעֲנ"ד נִרְאָה בְּרוּר כַּמֶּשׁ"כ אֲלָא דְּמִדְּבָרֵי הַתּוֹסֵ' ו"ל ד"ה מְאֵי
דְּלָא גְלִי כּו' שְׁפִתְבוּ בְּסוּף ד' ו"ל דְּלוּ מִיעוּטָא הוּא מְשַׁמַּע דְּעֵיקֵר מְחַלְקוֹתֵן הוּא בְּקִרָא
דיחזקאל אֲבָל הַעֵיקֵר נִרְאָה פְּגִינְרִסְתָּ הַת"כ וְדו"ק: שֶׁם גְּמָרָא לְמִימָרָא דְּבִכְהֵן תְּלִיא
מִקְלָתָא כּו' לָא הִבְנִיתִי בְּזָה הַמֶּל"מ ו"ל בַּפ"ז מַה' י"ט דְּנִרְאָה מְדְּבָרֵיו דְּהַמְקֻשָּׁה פְּרִיף
מִנ"ל דְּבִכְהֵן תְּלִיא מִקְלָתָא דִּילְמָא טְמָא מְאִילֵיו כְּשָׂאָר טְוִמָאוֹת וּפְשִׁיט לִיה מְבִיּוֹם דְּהַדְּבָר
תְּלוֹי בְּאַמִּירַת פְּהוּ וְלָא נִרְאָה פֶּן מְהָא דְּאַמְרִינּוּ לְקַמֵּן אֲבָל טְוִמָאָה דְּגוּפָא אִימָא מְחִזִּי חִזִּיא
לִי אֲלָא עֵיקֵר סְפִיקָא דְּהַמְקֻשָּׁן הוּא מִנ"ל דְּבִכְהֵן תְּלִיא מִקְלָתָא וְהֵרְשׁוֹת בְּיָדוֹ שְׁלָא לְרֵאוֹת
תִּיכְף דִּילְמָא מְחֻנְיָיִב הוּא לְרֵאוֹת תִּיכְף בְּאַשְׁר נולד הִנְגַּע בֵּין לְטְוִמָאָה בֵּין לְטְהָרָה וְאַמְאֵי
קְאָמֵר ר' מְאִיר דִּיכּוֹל לְשַׁתּוֹק אִם רוּאָה סִימְנֵי טְוִמָאָה וְלֵר' יוֹסִי אֵינּוּ רוּאָה פֶּלֶל וּפְשִׁיט
לִי אֵין דְּכִתִּיב וּבִיּוֹם יֵשׁ יוֹם כּו' אֲבָל שְׂיִהְיֵ' טְמָא מְאִילֵיו בְּלִי רֵאוּת פְּהוּ פֶּלֶל הָא לָא
מְסַפְקָא לִי דְּנוֹדָאי הַטְהָרָה וְהַטְוִמָאָה תְּלוּי' בְּיָד פְּהוּ וְכַמֶּשׁ"כ הַר"ש ו"ל וְכֵן הֶרְמֵב"ם
ו"ל וְיִלְיָף לָהּ מְקִרָא דַּע"פ יְהִי' פֶּל רִיב וְכֵל נִגַּע וְזָה בְּרוּר: שֶׁם גְּמָרָא אֲבִי אֶמֶר מְשַׁמַּעוֹת
דוֹרְשִׁין א"ב וְפִי' הַתּוֹסֵ' ו"ל דְּרַבִּי לָא יִלְיָף מְבִיּוֹם מְשׁוּם דְּוִי"ו לָא דְרִישׁ וְר"י לָא דְרִישׁ
מְוִפִּינוּ מְשׁוּם דְּאִיצְטְרִיף לְחִבְלִי קֶשׁ וְצ"ל בְּכּוֹנוֹתָם דְּבִשְׁלָמָא אִי וּפִינּוּ אֶתִי לְכֻלִּים
הַמְקַבְּלִים טְוִמָאָה א"כ לַעֲנִין מְאֵי פְתֵב רַחֲמָנָא הָאִי קְרָא דּוּצוּהָ הִלָּא בַּע"ב מְעַצְמוֹ ג"כ
יַעֲשֶׂה זֹאת אֲלָא ע"כ קמ"ל דְּנוֹתְנִין לוֹ פְּנָאֵי וְאֵין הִכְהֵן הוֹלָף עַד שְׂיִפְנוּ וְשַׁפִּיר שְׁמַעֲנִין
מִינֵי' דְּמַתִּינִין לִי לְדַבֵּר הֵרְשׁוֹת אֲבָל לֵר"י דְּאִיצְטְרִיף קְרָא לְאַשְׁמַעֲנִין דְּאַפִּילוּ חִבְלִי
קֶשׁ טְמָאִים א"כ לְהִכִּי אִיצְטְרִיף קְרָא דּוּפִינּוּ וְלָא שְׁמַעֲנִין מִינָהּ הַמְתַּנָּה פֶּלֶל לְהִכִּי
אִיצְטְרִיף וּבִיּוֹם וְלָא נִיחָא לְהוּ לְהַתּוֹסֵ' לְפִרְשׁ מְשׁוּם דְּרַבִּי לָא יִלְיָף מְוִפִּינוּ דְּחִידוּשׁ הוּא
דַּא"כ הֵינּוּ דְרַבָּא וְדַבֵּר הֵרְשׁוֹת אִיפָא בִּינְיָהוּ וְאַמְאֵי קְאָמֵר מְשַׁמַּעוֹת דוֹרְשִׁין א"ב אֲלָא
דְּגַם לְדַבְרֵיהֶם ו"ל יִקְשָׁה מִנ"ל לֵר"י הַמְתַּנָּת דְּבַר הֵרְשׁוֹת פִּינּוּ דּוּפִינּוּ אִיצְטְרִיף לְחִבְלִי
קֶשׁ וְעוֹד הַקְּשׁוּ הַתּוֹסֵ' בְּעַצְמָן לְקַמֵּן בְּד"ה נְפִיקָא לִי עַל פִּירוּשֶׁם זֶה דְר"י לָא דְרִישׁ מְוִפִּינוּ
פֶּלֶל הָא אֲבִי גּוּפָא קְאָמֵר לְקַמֵּן דְּלָא יִלְפִינּוּ טְוִמָאָה דְּגוּפִי' מְטוֹמָאָה דְּלָאוּ דְּגוּפִי' וַא"כ
אַפִּילוּ הֵוִי דְרִישׁ נְמִי וּפִינּוּ מ"מ אִיצְטְרִיף וּבִיּוֹם לְטוֹמָאָה דְּגוּפִי' וְאַף דֵּינֵשׁ חֶסְרוֹן לְקַמֵּן בְּד'
ו"ל אֲבָל פְּוֹנוֹתָם פֶּן הוּא ע"כ נִרְאָה כְּפִירוּשֶׁם לְקַמֵּן דְּלַאבִּי ר"י דְרִישׁ תְּרַנּוּיָהוּ וּבִיּוֹם
לְטוֹמָאָה דְּגוּפִי' וּפִינּוּ לְדַבֵּר הֵרְשׁוֹת וְיִלְפִינּוּ שַׁפִּיר דְּבַר הֵרְשׁוֹת לְטוֹמָאָה דְּגוּפִי' מְטוֹמָאָה
דְּלָאוּ דְּגוּפִי' פֶּמוּ לְרַבִּי אֵלִיבָא דְרַבָּא וְרַבִּי ס"ל דְּלִפִּי' טְוִמָאָה דְּגוּפִי' מְטוֹמָאָה דְּלָאוּ דְּגוּפִי'
וַא"כ לִיפָא בִּינְיָהוּ לְדִינָא פֶּלֶל וְרַבָּא קְאָמֵר אִיפְכָא דְלֵר"י לָא יִלְפִינּוּ דְּבַר הֵרְשׁוֹת
בְּטוֹמָאָה דְּגוּפִי' אֲפִילוּ לְאַחַר דְּכִתִּיב קְרָא דוּבִיּוֹם לְדַבֵּר מְצוּהָ מְשׁוּם דְּטוֹמָאָת בֵּית חִידוּשׁ
הוּא דְּעַצִּים וְאַבְנִים בְּעֻלְמָא לָא מְטַמְאֵי וְהָכָא מְטַמְאֵי וְטוֹמָאָת בֵּית בְּעַצְמוֹ חִידוּשׁ הוּא

וכינן דטומאה חידוש הוא א"א למילף מהמתנתו לשאר המתנות בטומאה דגופי' ורבי ס"ל כינן דאיפא תרי קראי וביום וקרא דנפנינו שפיר מצינו למילף לדבר הרשות בטומאה דגופא דסברא דחידוש הוא לא ס"ל וליפא פירכא בזה אלא דטומאה דגופי' חמור מטומאה דלאו דגופי' ע"כ כינן דגלי קרא דמתנינו בטומאה דגופי' לדבר מצנה שפיר גלפינו מטומאה דלאו דגופי' אפילו לדבר הרשות קצרו של דבר לאבני ר"י דריש לתרנוייהו ולא ס"ל לאבני דחידוש הוא ולהכי שפיר מצינו למילף דבר הרשות בטומאה דגופי' ורבי לא דריש אלא קרא דנפנינו ולא ס"ל לחלק כלל בין טומאה דגופי' לטומאה דלאו דגופי' וליפא בינייהו רק משמעות דורשין ורבא ס"ל דתרנוייהו רבי ור"י דרשי לתרנוייהו קראי ודבר הרשות איפא בינייהו דר"י ס"ל דחידוש הוא ולא גלפינו דבר הרשות אפילו לאחר דכתב רחמנא המתנה לדבר מצנה בטומאה דגופי' דמחידוש לא גלפינו כלל ורבי לא ס"ל דחידוש הוא אלא דאי לא פתיב קרא דוביום לא הוי מצינו למילף משום דטומאה דגופי' חמור אבל השתא דכתב רחמנא דמתנינו לדבר מצנה שפיר גלפינו גם לדבר הרשות וא"כ ליפא בינייהו משמעות דורשין כלל אלא לדינא דדבר הרשות בטומאה דגופי' איפא בינייהו וזה ברוראבל מלשון רש"י ז"ל נראה דהו סברא דקאמר הש"ס אליפא דרבי דאי לאו קרא דביום לא מצינו למילף טומאה דגופי' מטומאה דלאו דגופי' היינו הו סברא דחידוש הוא ולענ"ד נראה כמש"כ דבלא חידוש מצינו לחלק בין טומאה דגופי' לטומאה דלאו דגופי'.

אבל מדברי התוס' בד"ה דבר הרשות איפא בינייהו נראה דמפרשי הא דאמרינו אליפא דר"י חידוש הוא דהא עצים ואבנים לא מטמאי והכא מטמאי קאי אדברים שנטמאו בבית המנוגע ור"י לטעמי' דס"ל אפי' חבילי קש מטמאין ופי' דבר הרשות איפא בינייהו כפי' רש"י ז"ל וכתבו עוד ואין לפרש שאר דברי הרשות בבית איפא בינייהו ופליגי בבתיים דלר"י חבילי קש מטמאי והוי חידוש ולא מצינו למילף מינה ורבי ס"ל דחבילי קש לא מטמאי ולא הוי חידוש ומצינו למילף מינה משום דלא משמע פן דר"י יהי' לחומרא ורבי לקולא ועלה בדעתה לפרש דבריהם ז"ל בע"א ולעשות ב' דברי התוס' ד"ה דבר הרשות וד"ה דהא עצים ואבנים לא מטמאי הפל דבור אחד ולא רציתי להאריך פי נראה פשוט דהחידוש הוא מטומאת בית המנוגע עצמו וכמש"כ: דף ח תוס' ד"ה דהא עצים ואבנים כו' וא"כ צריך לומר דרבי נמי מודה לר"י מד' ז"ל משמע ג"כ דהחילוק בין טומאה דגופי' לטומאה דלאו דגופי' היינו הו סברא דחידוש הוא וכינן דאמר הש"ס דרבי נמי הוי מחלק פן אי לאו קרא דוביום מזה משמע דרבי נמי מודה לר"י בזה ולקמן יבואר עוד בזה: תוס' בד"ה נפק"ל מפנגע כו' והקשו ז"ל דהא רבא אמר לעיל אליפא דר"י דחידוש הוא ולא אמרינו מיני' ולפי' שפירשנו דלר"י לטעמי' כו' א"כ הוי החידוש דווקא לענין ופינו עכ"ל ולפ"מ שכתבתי דבחידוש הוא מטומאת בית עצמו צ"ל כתירוצם השני דלענין ראי' דמצינו במקום אחר (לא שייך פירכא דחידוש הוא וכ"כ הריטב"א ז"ל להאי תירוץא והשתא רבא לטעמי' ואבני לטעמי' רבא סבירא לי' אליפא דר"י ופירכא דחידוש הוא ולא סבירא לי' לחלק בין טומאה דגופי' כו' וא"כ לענין ראי') לא שייך פירכא דחידוש הוא ושפיר מצינו למילף מבית לענין זה אבל אבני ס"ל אליפא דר"י פירכא דטומאה דלאו דגופא קיל א"כ פירכא זו שייך נמי לענין ראי' ולהכי קאמר דלא מצינו למילף מבית אלא דאפתי יקשה הא רבי ס"ל אפי' אליפא דרבא לחלק בין טומאה דגופי'

רְבֵּא ס"ל אֱלִיבָא דר"י דְחִידוּשׁ הוּא וְלֹא ס"ל לְחֻלְקָא בֵּין טוֹמְאָה דְגוֹפְלִי כּו' וְא"כ לְעַנְוִן רֵאִי לֹא שְׁיָנָה פִּינְרָא דְחִידוּשׁ הוּא וְכ"כ הָרִיטְבֵּ"א ו"ל לְהֵאִי תִירוּצָא וְהִשְׁתָּא רְבֵּא לְטַעְמִי וְאַבְיִי לְטַעְמִי רְבֵּא ס"ל אֱלִיבָא דר"י פִּינְרָא דְחִידוּשׁ הוּא וְלֹא ס"ל לְחֻלְקָא בֵּין טוֹמְאָה דְגוֹפְלִי כּו' וְא"כ הִיכִי יִלְיָף מִבְּיּוֹם הָא אֲצֻטְרִיף לְבִיּוֹם וְלֹא בְּלִילָה דְלִיפָא לְמִילָף אֱלִיבָא מִבֵּית וי"ל דְּאֱלִיבָא דְרַבִּי בְּאַמַּת יִלְפִינוּ מְוִי"ו יִתִּירָא וְאֱלִיבָא דר"י הוּא דְקָאֵמֵר רְבֵּא דְכּוֹלָה קָרָא יִתִּירָא הוּא וְאִי קִשְׂיָא לִי הָא קִשְׂיָא לִי לְמֵאִי דְפִרְיִשִׁית וְכֵן מִשְׁמַע לְשִׁיטַת הַתּוֹסֵ' לְמֵאִי דְמִפְרָשִׁי לְבִסּוּף מִשְׁמַעוֹת דּוֹרְשִׁין א"ב דר"י דְרִישׁ תְּרַנּוּיָהּ וְרַבִּי לֹא דְרִישׁ אֱלָא וּפִינוּ ע"כ ס"ל לְרַבִּי דָּאִין לְחֻלְקָא בֵּין טוֹמְאָה דְגוֹפָא לְטוֹמְאָה דְלֹא דְגוֹפָא א"כ אִיף כְּתִבוּ הַתּוֹסֵ' דְלְרַבִּי אֲצֻטְרִיף קָרָא דּוֹבִיּוֹם לְבִיּוֹם וְלֹא בְּלִילָה הָא לְמָה לִי קָרָא אֲמֵאִי לֹא גִילָף מְכַנְגַע כּו' דְהָא אֱלִיבָא דְרַבִּי לִיפָא לְמִפְרָף ה"מ טוֹמְאָה דְלֹא דְגוֹפְלִי וְנִרְאָה דְלִזְהָ כְּוִנוֹ הַתּוֹסֵ' בְּדַבְרֵיהֶם ו"ל שְׁפִתְבוּ וּמִילְתָּא דְאֲתִיָּא בְּק"ו טָרַח וְכַתְּבֵהּ לָהּ קָרָא דָּאִין הִבְנָה לְדַבְרִים אֱלוֹ כְּמוֹ שְׁתַּמָּה הַמְהַרְשֵׁ"א ו"ל ע"ד אֲבָל נִרְאָה שְׁיִישׁ חֶסְרוֹן בְּדַבְרֵיהֶם וְהִשְׁתָּא חֲזָרוּ בְּהֶם מִמָּה שֶׁכ' בְּתַחֲלִילָה דְלְרַבִּי אֲצֻטְרִיף לְבִיּוֹם וְלֹא בְּלִילָה וּמִפְנֵי קוֹשְׂיָא הַנָּ"ל חֲזָרוּ בְּהֶם וְכַתְּבוּ דְלְרַבִּי בְּאַמַּת נְמִי דְרִישִׁינוּ לְדַבְרֵי מְצוּהָ אַע"ג דְּלֹא אֲצֻטְרִיף מִילְתָּא דְאֲתִיָּא בְּק"ו טָרַח וְכַתְּבֵהּ לָהּ קָרָא וְהִי קָאֵמֵר רַבִּי אִין צְרִיף אִם מִמְתִּינִן לוֹ לְדַבְרֵי הַרְשׁוֹת כּו' וּמָהָא לְחוּד שְׁמַעִינוּ הַפֶּל וְדו"ק הֵיטֵב: שֵׁם בֵּא"ד וּמִיָּהּ תִּימָא הִיאָף נוֹכַל לִיִּישׁב כּו' מִדְּב' ו"ל מִשְׁמַע דְהָא דְקָאֵמֵר הַש"ס הֵתֵם דְלִמְאֵן דְמִקִּישׁ רַבִּים לְנִגְעִים אֲפִילוּ גָמֵר דִּין אִין דְּנִין בְּלִילָה הִינּוּ מִשׁוּם דְּבִנְגְעִים נְמִי אִיפָא גָמֵר דִּין וְתַחֲלִילַת דִּין וּמִש"ה הַקְּשׁוּ בְּשִׁלְמָא אִי יִלְפִינוּ מִבְּיּוֹם הַרְאוֹת בּוּ יֵשׁ לְאוֹקְמִי בְּגַמ"ד הִינּוּ כְּשֶׁהוּא מְטַמְּאוּ אֲבָל כְּנִגְעָה נִרְאָה לִי בְּבֵית מִיָּרִי בְּתַחֲלִילַת דִּין וְלֹא זְכִיתִי לְהִבִּין ד' ו"ל מָה עִנְיִן תַּחֲלִילַת דִּין וּגְמֵר דִּין בְּנִגְעִים הִלֵּא יֵשׁ בְּתַחֲלִילַת רְאֵיתוּ ג"כ גַּמ"ד פְּגוֹן אִם רוּאָה בּוּ סִימְנֵי טוֹמְאָה אוּ אִם יִטְהַרְנוּ נְעוּד דֵּא"כ אֲמֵאִי לֹא קָאֵמֵר אַבְיִי דְאֲצֻטְרִיף בְּיּוֹם הַרְאוֹת לְגַמ"ד אֱלָא וְדֵאִי בְּנִגְעִים לִיפָא תַּחֲלִילָה וּגְמֵר נְעִינֵן רִש"י ו"ל שֵׁם שְׁפִי דְדִיִּיק מְדַקְאֵמֵר מָה נִגְעִים בְּיּוֹם אִף רִיבִים בְּיּוֹם וְכָל רִיבִים בְּמִשְׁמַע אֲפִילוּ גַמ"ד: שֵׁם בֵּא"ד מִשְׁמַע כְּשֶׁהֲאִיסוּר חִידוּשׁ אִין לְלַמּוּד מְפִינוּ קוֹלָא עֵינֵן מְהַרְשֵׁ"א וּל"נ כְּוִנוֹת ד' ו"ל דְּהִיכִי יִלְפִי מִבְּשֵׁר בְּחֻלְבֵּי פִי הִיכָא דְהֵתֵם אִין הַחִידוּשׁ בְּאִיסוּר דְהֵאִי לְחוּדִי כְּמִש"כ ו"ל וְכִדְקָאֵמֵר הַש"ס הֵתֵם אֱלָא הַחִידוּשׁ הוּא בְּהִיתֵר דָּאִי תָרוּ לִי כּוֹלִי יוֹמָא מוֹתֵר וְאַפ"ה לֹא יִלְפִינוּ מִיָּנָה חוּמְרָא לְטַעַם כְּעִיקָר בְּשַׁאֵר אִיסוּרִין ה"נ הִכָּא דְהַחִידוּשׁ הוּא בְּחוּמְרָא לֹא מְצִינוּ לְמִילָף מִיָּנָה הַקּוֹלָא שְׂבוּ וּמִש"כ מִשְׁמַע כְּשֶׁהֲאִיסוּר חִידוּשׁ קָאִי אֲסוּגֵיָּא דְהִכָּא וְכְמוֹ דְהֵתֵם שְׁהִיתֵר חִידוּשׁ לֹא יִלְפִינוּ גַם הַחוּמְרָא שְׂבוּ כְּמוֹ כֵּן הִכָּא שְׁהִיתֵר חִידוּשׁ לֹא יִלְפִינוּ מִיָּנָה לְהַקְלֵי שְׂבוּ וְכֵן כְּתִבוּ לְהַדְיָא בְּסִנְהֵדְרִין לְעַנְוִן עֲדִים זוֹמְמִים וְדַבְרֵי מְהַרְשֵׁ"א ו"ל לֹא הִבְנִיתִי מִש"כ לְפָרֵשׁ דְהַקּוֹלָא הוּא לְמִילָף בְּכָל אִיסוּרִין דָּאִי תָרוּ לִי כּוֹלִי יוֹמָא מוֹתֵר וְהוּא פְּלֵאִי דֵּא"כ לְמֵאִי דְבְּעֵי הַש"ס לְמִימֵר דְיִלְפִינוּ לְטַעַם כְּעִיקָר מִבְּשֵׁר בְּחֻלְבֵּי אֲטוּ גִילָף מִיָּנָה נְמִי לֹאִי תָרוּ לִי כּוֹלָא יוֹמָא נְעוּד דְהָא מְסִיק הַתּוֹסֵ' לֹא הִנֵּי אִיסוּר חִידוּשׁ אֱלָא הִיתֵר דָּאִי תָרוּ לִי הִנֵּי חִידוּשָׁא וְהַדְבָר בְּרוּר כְּמִש"כ אֱלָא דְבִלֵּא"ה לֹא יִדְעָנָא מֵאִי קִשְׂיָא לְהוּ הִכָּא דְהִכָּא א"ש פִּינוּ דְהִיאִיסוּר חִידוּשׁ הוּא אִין לְנוּ לְמִילָף לֹא הַחוּמְרָא שְׂבוּ וְלֹא הַקּוֹלָא שְׂבוּ וְכֵן בְּב"ח הִיאִיסוּר חִידוּשׁ וְלִיפָא לְמִילָף מִיָּנָה כָּלֵל אֲבָל לְעַנְוִן עֲדִים זוֹמְמִים דְפָסוּל הַמוֹזְמִים לֹאֵו חִידוּשׁ הוּא אֱלָא הַחִידוּשׁ הוּא בְּמִזְמִין לְפִי מָה שֶׁכ' הַתּוֹסֵ' שֵׁם בְּסִנְהֵדְרִין קִשְׂהָ הַדְבָר לוֹמֵר דְמִש"ה גִּיקָל גַּם

במוזמין: שם במשנה מפני ששמחה הוא לו פירש"י שקוברין בקברי אבותיו כו' מדבריו ז"ל משמע דזה הוא השמחה שקוברין בקברי אבותיו והוא דלא פדמסיק בגמרא אימא ששמחת הרגל עליו ופירש"י ז"ל הרבה הוא עוסק בשמחת הרגל ופירוש הר"ן ז"ל ניקח יותר שפי' הא דאמרינן ששמחת הרגל עליו היינו דברגל אינו מחויב להתאבל ולקרוע על ליקוט עצמות ולית לי צער אלא דהוא ז"ל כתב במתני' דאיכא שמחה בליקוט משום שמכבד אביו ואמו וא"כ לא הי' צריך אפ"י להגיה המשנה אימא מפני ששמחת הרגל עליו אלא הוי לי' לשנויי רגל שאני ואין צריך להתאבל לכ"ע אלא דפליגי בליקוט עצמו' לר"מ שמחה הוא לו מפני הכבוד ולר"י אכל הוא לו פשרואה אותן ומדבריו הירושלמי נראה גמי דמפרש כפשטי' דשמחה הוא לו למחר שינוס מן הדין והוי דומיא דסוד לקמן אע"פ שמצינו הוא עכשיו שמח הוא לאחר זמן: שם גמרא אמר ר"ח אפילו צרוורין לו בסדינו פירש"י ז"ל דקאי ארישא דכל זמן שלא נקברו הרי זה מתאבל עליהם והתוס' פירשו דקאי אסיפא אפילו צרוורין לו בסדינו אין צריך להתאבל אלא יום הליקוט אכל לערב אינו מתאבל עליהם.

והנה מבריייתא דאכל רבתי שיהביא הרא"ש ז"ל יום ליקוט אינו אלא יום אחד לפיכך אין מלקטין אותן עם חשיכה ר"ש אומר הי' עומד ומלקט באותו היום וחשכה לו מותר למחר מזה נראה דעיקר האבילות הוא בשעת ליקוט לחוד דאל"כ אפילו חשכה לו אמאי מותר למחר הא עדיין לא נקבר ודונס לומר דהא דקאמר וחשכה לו היינו בליקוט וקבורה והנה הרא"ש ז"ל כתב בשם מהר"מ פ' ואלו מגלחין דקודם קבורה נוהג כל דין אנינות ואחר קבורה הוא מתאבל עד הערב והרא"ש ז"ל השיג עליו ודעתו דאחר ליקוט מיד חל עליו אבילות.

ונראה דמהר"מ ז"ל מפרש כפירש"י ז"ל דכל זמן שלא נקברו חייב להתאבל עליהם ומפרש דהא דמצינן דמתאבל כל היום לכד היינו לאחר קבורה אכל כ"ז שלא נקבר הרי זה נוהג אנינות והרא"ש ז"ל לטעמין דמפרש הא דאפילו צרוורין כו' אסיפא ומוכח דהאבילות הוא בשעת ליקוט לחוד ואין פאן אנינות כלל ותמ' לי על רבינו ירנחם ז"ל שכתב דיש לסמוך על הר"מ ז"ל דתלמיד הוא החולק עליו במספק ונהרי הוא ז"ל מפרש ג"כ להא דר"ח אסיפא וא"כ מוכרח פדברי הרא"ש ז"ל אכל נראה דדבר זה במחלוקת שנוי' בירושלמי דמכילתין דאיתא התם המעביר ארון ממקום למקום אין בו משום ליקוט א"ר אחא הדד"ת בארון של אבן אכל בארון של עץ יש בו משום ליקוט א"ל ר' יוסי אפילו תימא דארון של עץ אין בו משום ליקוט איזהו ליקוט מעבירן באפר קשין ממקום למקום חגי בשם ר' זעירא אמר ליקוטי עצמות כמשמען ותני כן ליקוט עצמות מלקט עצם עצם כן הוא הנסחא הנכונה וכן מבואר בק"ע שם משמע דפליגי בזה דלר' אחא ור"י כ"ז שלא נקברו אלא מונחים בארון של עץ או באפרגסין יש בו משום ליקוט ומתאבל עליהם וחגי אמר דא"צ להתאבל אלא בשעת ליקוט כמשמעו והיינו דאמר רב חסדא אפי' צרוורין לו בסדינו אינו צריך להתאבל יותר מאותו היום של ליקוט.

ובזה יש להעיר על ד' הרמב"ם ז"ל שכ' דאסור לפנות המת מקבר לקבר במועד ולפי הנ"ל דאין צריך להתאבל אם מעבירו בארון ממקום למקום א"כ מנ"ל דאסור במועד דילמא דווקא ליקוט עצמות אסור ר"י משום דאכל הוא לו היינו דחייב להתאבל עליו

אָבֵל לֹא בְּמַעֲבִירוֹ מִמְּקוֹם לְמִקְוֹם בְּאַרוֹנוֹ וַיִּלְדֶּהָ גַם לִרְ"י אֵינּוּ מִתְּאַבֵּל בְּמוֹעֵד וְכַמֵּשׁ"כ
לְעֵיל אֲלֵא הָאָבֵל הוּא מִחֲמַת שְׁנֹזְכָר בְּמִיתַת אָבִיו וְזֶה שֵׁינָהּ גַם בְּהַעֲבָרָה מִמְּקוֹם לְמִקְוֹם
בְּאַרוֹנוֹ וּק"ל.

וְאֵימָא עוֹד הֵתָם ר' מְנָא הוֹרִי לר' הֵלֵל לְקַרְוֵעַ וְלִהְתְּאַבֵּל כר' אָחָא וְשָׁלָא לְהִיטְמָאוֹת כר'
יוֹסִי וְעֵינָן מַה שְׁפִי הַק"ע בְּזֶה וּל"נ לְפָרֵשׁ לְקַרְוֵעַ לְהִתְאַבֵּל כר' אָחָא אִם מוֹלִיכּוּ בְּאַרוֹן
שָׁל עֵץ וְהִיא דִּיטְמָא לּוֹ ג"כ לְזֶה הוֹרָה לּוֹ לְעַנְנֵי טוֹמְאָה כר"י וְכִינּוּן דְּאֵין אָבִילוֹת וְדֵאי
אֵין מִטְמָא לּוֹ ע"כ הוֹרוּ בְּשִׁנְיָהֶם לְחוּמְרָא וְדו"ק.

וַיֵּשׁ לְהִבִּיא רֵאִי לְדַעַת הָרָא"ש ז"ל דְּאֵין אֲנִינּוֹת בְּלִיקוּט עֲצָמוֹת מְהָא דְתַנָּא בֵּא"ר הַמְּלַקֵּט
עֲצָמוֹת וְהַמְשַׁמֵּר עֲצָמוֹת כו' פְּטוֹר מִן הַק"ש וּמִן הַתְּפִלָּה וְאִם רָצָה לְהַחְמִיר ע"ע אֵינּוּ
רִשְׁאֵי מְפִנֵי כְּבוֹד עֲצָמוֹת וּמִשְׁמַע דְּהַפְּטוֹר הוּא מְשׁוּם עוֹסֵק בְּמַצָּוָה דְּוּמְיָא דְּמִשְׁמַר וְלִדְבָרֵי
מֵהֵר"מ ז"ל בְּלֵא"ה פְּטוֹר מְשׁוּם אֲנִינּוֹת אֲלֵא דְּאֵין רֵאִי דְּהָא ת"ק מִיְיָרֵי בְּכָל אָדָם אִפִּי
אֵינּוּ קְרוּבֵי וּק"ל: ע"ב מְשֻׁנָּה אֵין חוֹפְרִין פּוֹכִינֵי כו' בְּפִירוּשָׁא דְּמַתְנִי אֵיכָא תְּלָתָא שִׁיטְתָא
כְּאֶשֶׁר אָבָאָר דְּבָרֵי הַרְמְבִין ז"ל וְהֵרִיף ז"ל דְּלֵאחֶר הַמוֹעֵד קָאָמַר וְכִפִּירֵשׁ"י ז"ל אָבֵל
לְצוֹרֵף הַמֵּת בְּמוֹעֵד וְנִדְּאֵי מְוֹתֵר בְּק"ו מִי"ט שְׁנֵי דְּשָׁרֵי לְמִיגְזוּ לִי גְּלִימָא וְאָסָא אָבֵל מְחַנְכִין
אוֹתָן מְשׁוּם דְּצָרְכֵי רַבִּים הֵם וְנִהִי דְּתַחֲזִילְתָּן אָסוּר אִם אֵין צוֹרֵף לָהֶם בְּמוֹעֵד אָבֵל לְתַקְנָן
מְוֹתֵר כְּמוֹ הַחֲטִיטָה בְּבוֹרוֹת.

וְהַתּוֹס' ז"ל כ' בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּלְצוֹרֵף הַמוֹעֵד קָאָמַר דְּוּמְיָא דְּמַחְנְכִין דְּאֵינְרֵי לְאֶחָר
מֵימָה דְּמַחְסִיִּים אֵין רִגְלִין לְשִׁנּוֹתוֹ. וְכַתְּבוּ הַתּוֹס' דְּאֵין זוֹ מְוֹכְרָח דְּמַחְנְכִין ג"כ יֵשׁ לְפָרֵשׁ
לְאֶחָר הַמוֹעֵד וְהוּא עוֹשֶׂה לְצָרְכּוֹ אוֹ לְצוֹרֵף אֶחָר וְהָרָאָב"ד ז"ל לֹא נִיחָא לִי בְּשִׁיטַת
הָרִיף ז"ל דְּלֵאחֶר הַמוֹעֵד אִמְאֵי הַתִּירוֹ חִינּוּף ע"כ פִּי ג"כ דְּלְצוֹרֵף הַמוֹעֵד מִיְיָרֵי וְלֹא
תִּיקְשִׁי מִי"ט שְׁנֵי דְּשָׁרֵי לְמִיגְזוּ לִי גְּלִימָא מְשׁוּם דְּהֵתָם א"א בְּלֵא"ה אָבֵל לְקוּבְרוֹ אֶפְשָׁר
בְּנִבְרָכַת וְכַמֵּשׁ"כ הָרָא"ש ז"ל וְהַתּוֹס' ז"ל כְּתָבוּ דְּאֶפְשָׁר לְמַצָּא הַרְבֵּה פּוֹכִים שְׁנַחֲפָרוּ
מֵעִי"ט וְהָרָ"ן ז"ל כְּתָב עוֹד פִּי אֶחָר דְּמִיְיָרֵי לְצוֹרֵף הַמוֹעֵד אָבֵל קוֹדֵם שְׁיָמוֹת הַמֵּת כְּמוֹ
בִּירוּשָׁלַיִם דְּהֵי בָּהּ ב' רַבּוּא מ"מ פִּינּוּ דְּעַדִּינּוּ אֵין מֵת אָסוּר לְחַפּוֹר וּלְפִי הִנֵּה נִיחָא יוֹתֵר
הָא דִּי"ט שְׁנֵי וְלִשׁוֹן הָרָאָב"ד ז"ל בְּהַשְׁגוּתוֹ פ"ח מַה י"ט אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּלֵאוּ אֲדִינָא
דְּחִינּוּף הַקְּשָׂה לְמָה הַתִּירוֹ לְחַנּוּף אֲלֵא כְּפִינּוֹתוֹ כַּמֵּשׁ"כ הַתּוֹס' דְּלָמָּה יִתְקַנּוּ אוֹתוֹ תַּחֲזִילָהּ
פִּינּוּ דְּאֵין צָרִיף בּוֹ אָבֵל בְּרָא"ש וְכַרְמְבִין ז"ל מְבֹאָר בְּכּוֹנֵת הָרָאָב"ד ז"ל דְּאֶהְתִּירָא
דְּחִינּוּף קְמַתְמָה ע"ש: שָׁם וְעוֹשִׂין נְבִרְכַת כו' עֵינּוּ בְּזֶה בְּדָבָרֵי הַה"מ שֶׁהִבִּיא דְּבָרֵי
הָרֵאשׁוֹנִים ז"ל בְּפִי נְבִרְכַת וְע' בְּבַעַה"מ ז"ל דְּנִרְאָה דְּמִפְרֵשׁ הָא דְּאֵין חוֹפְרִין פּוֹכִים
כו' הֵינּוּ לְצוֹרֵף הַמוֹעֵד רַק שָׁלָא בְּמִקְוֹם הַמֵּת אוֹ דְּוּנְקָא בְּחַפִּירָה וּבְנִינּוּ אָסוּר אָבֵל בְּלֵא
בְּנִינּוּ שָׁרֵי ע"ש: שָׁם מְשֻׁנָּה אֵין נוֹשְׂאִין נָשִׁים בְּמוֹעֵד כו' בְּגִמְרָא אֲמַרִינּוּ בְּזֶה ד' טַעְמֵי
ח"א מְשׁוּם דְּאֵין מְעַרְבִין שְׁמֻחָה בְּשְׁמֻחָה וְלִפִּי לָהּ מְקָרָא דְּוִיעֵשׂ אֵת הַחֵג כו' אוֹ מְקָרָא
דְּמֵלָא שְׁבוּעַ זֹאת שְׁכ' בְּתוֹרָה וּח"א מְפִנֵי שְׁמֻחָת הַרְגֵל וְעוֹסֵק בְּשְׁמֻחַת אִשְׁתּוֹ
וְיִשְׁפַח לְגַמְרֵי בְּשְׁמֻחַת הַרְגֵל וְכַדְרַב דְּנִיָּאֵל אָמַר רַב קִטְיָנָא דִּילִיף מְקָרָא דְּוִישְׁמַחַת בְּחַגָּה
וְצ"ל דְּהוּא לֹא ס"ל דְּאֵין מְעַרְבִין שְׁמֻחָה בְּשְׁמֻחָה דֵּאל"ה לְמָה לִי קָרָא דְּבַחְגָּה וְדִרְשָׁא
גְּמוּרָה הִיא וְכַמֵּשׁ"כ הַתּוֹס' וְכ"ת מִנ"ל מְמַעוּטָא דְּבַחְגָּה דְּמִנִּיחַת שְׁמֻחַת הַרְגֵל לְגַמְרֵי דִּילְמָא
טַעְמָא מְשׁוּם עִירוּב שְׁמֻחָה בְּשְׁמֻחָה ז"א דֵּאל"כ לֹא הָוִי מְמַעֲטִינּוּ לָהּ מְבַחְגָּה פִּינּוּ דֵּאיכָא

נְמִי שְׁמַחַת הַחַג וְעֵינֵי בְרַחֲמֵי ו"ל וְח"א מְפָנֵי הַטֹּנְרַח שֶׁל הַסְּעוּדָה וְח"א מְפָנֵי בִּיטוּל פְּרִיָּה וְרַבֵּיהּ וְהֵנִי תְּרֵי אַמּוֹרָאֵי בְּתַרְאֵי צ"ל דְּלֹא ס"ל לֹא קָרָא דְּעִירוּב שְׁמַחָה בְּשְׁמַחָה וְלֹא קָרָא דְּנִשְׁמַחַת בְּחֻגָּה וְלִדְיָדָהּ לִיכָּא בְּזוּה אֵלֹא אִיסוּרָא דְּרַבָּנָן אֵלֹא דִּישׁ לְהַקְשׁוֹת ע"ז מָהָא דְּתַנָּיָא לְקַמֵּן בְּפָרְק וְאֵלּוּ מְגַלְחִין דָּאִין עוֹשִׂין סְעוּדַת אִירוּסִין בְּמוֹעֵד וּבְשִׁלְמָא לְמ"ד מְפָנֵי הַטֹּנְרַח י"ל דְּסְעוּדַת אִירוּסִין ג"כ אִיכָּא טִירְחָא אַבְל לְמ"ד מְפָנֵי בִּיטוּל פְּרִיָּה וְרַבֵּיהּ אֵינָהּ אִיסוּר יֵשׁ בְּסְעוּדַת אִירוּסִין וְהַתּוֹס' ו"ל מְסַפְקָא לְהוּ בְּסְעוּדַת פְּדִיּוֹן הַבֵּן אִי שְׂרֵי לְעִשׂוֹת בַּחוּה"מ מִשׁוּם עִירוּב שְׁמַחָה בְּשְׁמַחָה וְכַתְּבוּ דְקו"ל פְּרַב אִשִּׁי דִּילִיף מוֹשְׁמַחַת בְּחֻגָּה וְלִית לִי פְּלִל אִיסוּר דְּעִירוּב שְׁמַחָה בְּשְׁמַחָה וְאֵלִיבֵי וְנִדְאֵי לִיכָּא אִיסוּרָא בְּסְעוּדַת פְּדִיּוֹן הַבֵּן דְּלֹא אָסְרָה תּוֹרָה אֵלֹא נִישׁוּאִין וּלפ"ז ג"כ יְקָשָׁה סְעוּדַת אִירוּסִין אַמְאֵי אָסְרוּהּ וְלִזְה אַפ"ל דְּהוּא ג"כ בְּכֻלָּל בְּחֻגָּה וְלֹא בְּאִשְׁתָּה אֵלֹא דְּנִישׁוּאִין הֵם עֲצָמָן שְׁמַחָה הוּא לּוּ וּמִנִּיחַ שְׁמַחַת הַרְגֵּל בְּשִׁבְלֵן אַבְל אִירוּסִין בְּלֹא סְעוּדָה אִין פֶּאן שְׁמַחָה אַבְל כְּשִׁעוּשָׁה סְעוּדָה הָרִי הוּא בְּכֻלָּל וְלֹא בְּאִשְׁתָּה וְכֵן מִש"כ הַתּוֹס' וְע"י דְּלֹא חֲשִׁיבֵי שְׁמַחָה בְּשְׁמַחָה אֵלֹא סְעוּדַת נִישׁוּאִין לְבַד הוּא לַד' דְּהָא סְעוּדַת אִירוּסִין נְמִי אָסוּר אֵלֹא אִירוּסִין ג"כ בְּכֻלָּל נִישׁוּאִין הוּא אַבְל לַר' נִפְתָּח דְּאָמַר מִשׁוּם בִּיטוּל פּו"ר וְנִדְאֵי קָשָׁה אַמְאֵי אָסְרוּ סְעוּדַת אִירוּסִין וְכֵן לְעוֹלָא דְּאָמַר מְפָנֵי הַטֹּנְרַח וְצ"ל אֵלִיבֵי טַעַם אִיסוּר סְעוּדַת אִירוּסִין ג"כ מְפָנֵי הַטֹּנְרַח אִטּוּ יְאָסֵר אֵלִיבֵי לְעִשׂוֹת סְעוּדַת בְּרִית מִיְלָה בַּחוּה"מ ע"כ נִרְאָה לּוֹמַר דְּכָל הֵנִי אַמּוֹרָאֵי לֹא פְּלִיגִי וְכָל חַד מוֹדָה לְחַבְרִיָּה אֵלֹא דְּבָאוּ לִיִּשְׁבַּב מַה דְּאָמְרוּ בְּמִשְׁנָה אִין נוֹשְׂאִין נְשִׁים לֹא בְּתוּלוֹת וְלֹא אֶלְמָנוֹת וְלֹא מִיִּבְמִין וְלָמָּה פְּרַט הַתַּנָּא לְכָל הֵנִי הָא מְכַלְלָא דָּאִין נוֹשְׂאִין נְשִׁים שְׁמַעֲיָנָן לְכוּלְהוּ אֵלֹא ע"כ לְאִשְׁמַעֲיָנָן דְּטַעַמִּים הִרְבֵּה אִיכָּא בְּהָאֵי מִקְלָתָא וְכָל חַד טַעְמָא לְחוּד וְהוּא דְּהַטַּעַם שְׂאִין מְעַרְבִין שְׁמַחָה בְּשְׁמַחָה אוּ דְּרִשָּׂא דְּרַב קִטִּינָא לֹא שְׂיִיכָא אֵלֹא בְּנִישׁוּאֵי בְּתוּלָה דְּעִיקָר הַשְׁמַחָה בְּבְתוּלָה אָמְרוּ וְכֵן מְבִנָּאָר בְּכַמָּה דְּוָכְחֵי בְּזוּה"ק וּבְפֻרְט לְמַדְרַשׁ קָרָאֵי וְנִדְאֵי לִיכָּא לְמַדְרַשׁ אֵלֹא אַבְתוּלָה דְּמַה"ת וְנִדְאֵי לִיכָּא שְׁמַחָה אֵלֹא בְּבְתוּלָה כְּמוֹ שְׁמַצִּינוּ בְּקָרָא מְלֹא שְׁבוּעָה זֹאת וְעַל נִישׁוּאֵי בְּתוּלָה אָמְרֵי הֵנִי תְּרֵי טַעַמֵי רַב יְהוּדָה אָמַר לְפִי שְׂאִין מְעַרְבִין שְׁמַחָה בְּשְׁמַחָה וּרְבַר"ה אָמַר מְפָנֵי שְׁמַחַת הַרְגֵּל וְתַרְנוּנֵיהוּ מַה"ת הֵם וְהָא דְּלֹא קָאָמַר רַב יְהוּדָה מְבַחֲגָה יֵשׁ לּוֹמַר דַּס"ל כְּפַרְיִיתָא דְּחַגִּיגָה דְּדַרְיָשׁ בְּחֻגָּה לְהָא דָּאִין יוֹצֵאִין יְדֵי שְׁמַחָה בְּעוֹפּוֹת מִי שְׁחַגִּיגָה בְּאַה מְהֵם כּו' וְרַבָּה בַר רַב הוּנָא לֹא קָאָמַר מְפָנֵי שְׂאִין מְעַרְבִין שְׁמַחָה בְּשְׁמַחָה י"ל דְּעַדִּיפָא מִיְנֵי קָאָמַר דְּקָרָא דְּשַׁלְמָה הוּא דְּבַרִי קְבֻלָּה וְהוּא יְלִיף מְמַקְרָא מַה"ת וּמִשְׁמַע מְכָאן דְּחַיִּיב הַשְׁמַחָה כָּל שְׁבַעָה וְכֵן בְּזוּה"ז מְצוּה לְשַׁמּוֹחַ בְּבִשּׁוֹר וַיִּין כָּל שְׁבַעָה דַּאֵל"ה מֵאֵי אִין מְעַרְבִין שְׁמַחָה בְּשְׁמַחָה אִיכָּא בַּחוּה"מ הָא כְּבָר קִיָּים מְצַנַת הַשְׁמַחָה בִּי"ט הִרְאִישׁוֹן וְכֵן תַּנּוּ סְתָמָא דְּמַתְנֵי בְּסוֹפָה וּכְבָר הַעֲרִיתִי בְּזוּה בְּמַס' תַּעֲנִית וּמְקָרָא דְּמִלָּא שְׁבוּעָה זֹאת לֹא דְּרִישׁ דְּהוּי לְפָנֵי הַדִּיבּוּר אִי אִפְשָׁר דְּנִוּוּקָא אִשְׁנֵי שְׁמַחוֹת מְמִין אַחַד הַקְּפִידָה תּוֹרָה אַבְל לֹא מְב' מִיָּנִים מִש"ה קָאָמַר מְקָרָא דְּבַחֲגָה וַיִּפְלָא בְּעֵינֵי לְשׁוֹן הַרִיטְבָּ"א ו"ל שְׁכ' לְמ"ד אִין מְעַרְבִין שְׁמַחָה בְּשְׁמַחָה לֹא נְאָסֵר אֵלֹא ב' מִיָּנִים אַבְל מְמִין אַחַד מוֹתֵר וּבִירוּשְׁלָמֵי יְלִפִּין לְהָא מְקָרָא דְּמִלָּא שְׁבוּעָה זֹאת שְׁהוּא מְמִין אַחַד וַי"ל פִּינּוֹן דְּבַש"ס דִּילָן לֹא הִבִּיאוּ הָאֵי דְּרִשָּׂא ש"מ דְּלֹא יְלִפִּין מִיָּנָה אַבְל הַרְמַב"ם ו"ל כְּתֻבָּה בְּה' אִישׁוֹת וּכְמוֹ שְׂיַבְנָאָר לְקַמֵּן אִי"ה.

וְהַשְׁתָּא פִּינּוֹן דְּלֹא שְׂיִיף טַעַם מִקְעוּט הַשְׁמַחָה רַק בְּנִישׁוּאֵי בְּתוּלָה לְהַכִּי הַוָּצְרָה הַתַּנָּא לְפָרֵשׁ דְּנִישׁוּאֵי אֶלְמָנָה וַיִּבּוּם נְמִי אָסוּר מְטַעְמָא אַחְרֵינָא מְפָנֵי הַטֹּנְרַח וּמְפָנֵי בִּיטוּל פּו"ר

והנה טעם דביטול פו"ר לא שייך ביבום דמסתמא יש לו אשה אחרת ויש לו בנים ושמה נמי לית בה דעיקר קדושי יבמה מדרבנן היא ואז נתקנו ג"כ ברכת אירוסין בה וכמש"כ הרמב"ן ו"ל בה' יבום ואפילו נפלה לו מן האירוסין אין פאן שמה פינו דבע"כ היא זקוקה לו ופעמים אינו רוצה בה ואין בה אלא טעם מפני הטורח פינו דתקיניו רבנן יבום פעין גישואין איפא בה טירחא אלא אפתי תיקושי אלמנה לענון מאי נקט לה התנא הא מכש"כ דיבום שמעינן לה אלא לאשמעינן דיש עוד טעם בזה מדרבנן משום ביטול פו"ר וא"כ פינו דלא פליגי השתא א"ש הא דאין עושין סעודת אירוסין אפילו למ"ד משום פו"ר פינו דמודה בגישואי בתולה דאין מערבין שמה בשמה וגם איפא טירחא וכולהו מודו בה ואפ"ל דאיסור סעודת אירוסין לאו משום שמה הוא דבאירוסין ליפא שמה מדמתר לארס אלא לכ"ע הטעם מפני הטורח הוא וע"ז מורה הא דנקט התנא דברייתא לקמן אבל אין עושין סא"ר ולא מניבמין ואמאי נקט יבום לחוד ולא שאר גישואין אבל לפי הג"ל א"ש דיבום נמי טעמא משום טירחא הוא ובזה א"ש נמי מה שיש לדקדק למ"ד מפני הטורח א"כ גישואין בלא סעודה לישתרו וז"א כדמוכח מברייתא דלקמן דלא התירו אלא אירוסין דליפא שמה אבל גישואין אסור אפילו בלא סעודה ולפי הג"ל ניתא דהאי מ"ד מודה דגישואין אסורין משום שמה היכא דאיפא שמה מה"ת אלא דבשאר גישואין אסרו מפני הטורח ותו לא חילקו בין גישואין לגישואין וכולהו אסיראפילו בלא סעודה וראיתי להמ"א ו"ל סי' תקמ"ז שהביא דברי התוס' בכתובות שכ' דגישואין בלא סעודה מותר ומהרש"ל ו"ל תמה ע"ד ו"ל וכתב הוא ו"ל ליישב דלרב דדריש מקרא דבחה לא אסירי אלא דווקא בפסעודה בבשר וזין ע"ש וקשה לי איך אפ"ל פן הא מוכח מברייתא דלקמן דגישואין לחוד נמי אסור וכמש"כ ויש ליישב פוננתו דמדאורייתא אינו אסור אלא בפסעודה אבל מדרבנן אסור אפילו בלא סעודה מטעם דאין מערבין שמה בשמה וס"ל דאין זה אלא מדרבנן לש"ס דילן דיליף מקרא דשלמה דהוי ד"ק ולא יליף מקרא דמלא שבויע זאת אלא דאפתי אינו מיושב דהא משמע מד' התוס' דגם למ"ד אין מערבין שמה בשמה מותר בלא סעודה כמו שמבאר שם מלשונם ו"ל דהכל חד טעמא הוא ועוד ממ"נ אם הסעודה ד"ת אסור לישא בלא סעודה ואפתי תיקושי היכא מסר לה ודברי התוס' צ"ע ואל תשיבני על מה שכתבתי לעיל דליפא שמה אלא בבתולה מהא דאמרינן בסוטה ושמח את אשתו אשר לקח לרבות אלמנה ויבמה אלמא דאיפא שמה בהו דז"א דשמה דהתם לאו שמה גמורה היא דהא על כל השנה נאמרה כמש"נ נקי יהי לביתו שנה אחת עוד יש לדקדק על הא דקאמר שמואל לקמן על התירא דאירוסין הטעם שפא יקדמונו אחר ברחמים ולמה לי' האי טעמא הא ליפא שמה בלא"ה באירוסין לחוד ואי איפא שמה אלא שפא יקדמונו אחר התיירו אפתי איך התיירו מפני זה איסור דאורייתא לישא אשה וי"ל דשמואל לטעמי' דאמר משום דאין מערבין כו' וזה לא הוי אלא מדרבנן וכמש"כ לעיל אלא דאפתי תיקושי לרב דאמר מה"ת הוא תיקושי לי' ברייתא דהתיירו לארס לזה י"ל ג"כ כמש"כ לעיל דבלא סעודה ליפא אלא איסורא דרבנן ומזה סיוע לסברת התוס' בכתובות אלא דמוכח ביבמות דליפא שמה כלל באירוסין לחוד מדהתיירה בט' באב ע"כ נראה דאיצטריך להאי טעמא דאל"ה הוי אסרי רבנן משום סמך גישואין ועיין בתוספתא דפליגי בה תנאי אי מותר

לקדוש במועד ור' יהודה הוא דמתיר שם משום שפא יקדמונו כו' אלא דאיתא התם דמיבבין בחוה"מ והוא נגד המשנה.

העולה מדברינו אלה דאין פאן מחלוקת בין האמוראים וכל חד מודה לחברי' ונתנישב לי בזה דברי הרמב"ם ז"ל בה' י"ט ובה' אישות דלפי הנראה סתרי אהדדי וכמו שעמד ע"ז הלח"מ בפ"ז מה' י"ט ע"ש באנרף ולפי הנ"ל ניקח הפל דנודאי פולהו מודו דאין מערבין שמחה בשמחה ורבה בר רב הונא לאוסופי אתי דנישואי בתולה מדאורייתא אסירי ואע"ג דהרמב"ם ז"ל בה' אישות כ' לקרא דמלא שבוע זאת דמקרא מה"ת הוא מ"מ דרשא דושמחת בחגף עדיפא מדרשא דמלא דלכן הוא דקאמר הכי ואין זה מצווי התורה וכן נראה קצת מדברי הרי"ף ז"ל שלא פתב להא דרבה בר רב הונא ע"ש וזה פשוט דלא מיקרי שמחה אלא מה שמצינו בתורה בהו שמחה כמו בגין בהמ"ק שד' ז"ל ביום חתונתו וביום שמחת לבו וכן בגישואים מצינו כמה פעמים לשון שמחה אבל שבוע הבן וישוע הבן לא מצינו בהו שמחה בתורה ואין בהן איסור ותמה אנכי על הלח"מ ז"ל שכתב לאסור סעודת מחזיר גרושתו ולא התירו אלא גישואין לבד דא"כ למ"ד מפני הטורח פולהו לישתרו בלא סעודה אלא נדאי גם הסעודה מותר במח"ג וכמש"כ התוס' דאין בה טורח כ"כ ועיין בט"ז ז"ל ס' תקמ"ז שדעתו לאסור סעודת תנאים ועיין במחצית השקל מה שכ' ע"ד וראיתי ברש"י פרי"ף שכ' דרבה בר רב הונא פליג אשמאל ולא דריש לקרא דשלמה משום דס"ל דאינו אסור אלא שמחת גישואין דמבטל בשבילה שמחת הרגל אבל לא שאר שמחות כמו דשלמה ולדידי קשיא אטו יש לנו שמחה גדולה מבגין בהמ"ק שעליו נאמר צאינה וראינה כו' ביום חתונתו וביום שמחת לבו וכו"ת א"כ למה לי קרא דשלמה לרב תיפוק ליה מקרא דבבב"ב וי"ל דה"א שמחה של רבים שאני ועוד דלא שייך התם שכחת שמחת הרגל כיון דעיקר שמחתם הי' בבהמ"ק בעבודתו.

והנה לקמן אמרינו בש"ס דאפילו איתרמי לא עבדינן א"כ יש לדקדק על תקנת קדמונינו לסיום התורה בשמיני עצרת ואמאי לא חששו לעירוב שמחה בשמחה דמצוה לשמח בגמרה של תורה ומפאן יש ללמוד דסעודה שעושין לסיום התורה מותר לעשות בחוה"מ או ב"ט אפילו למ"ד דכל השמחות בכלל אין מערבין כו'.

ויש להביא ראי' עוד דאין בכלל מערבין שמחה בשמחה אלא שמחת גישואין מהא דאמרינו בירושלמי עבד מהו שישא במועד ושמע לה מהדא דשמעון בר בא אמר משום בישול פרי' ורבי' ועמד ועבד הא מצוה על פרי' ורבי' ממתניתין דגיטין משמע דלטעם דאין מערבין כו' מותר לישא והיינו משום דאין זו שמחה כיון דלית בי' גישואין אע"ג דנודאי שמחה היא לו אלא די"ל למ"ד דמצנת שמחה אין האשה מצוה מצד עצמה אלא חיוב על הבעל לשמחה וכן העבד על האדון א"כ לא שייך בי' איסור עירוב שמחה בשמחה כיון דהוא עצמו אינו מצוה ע"ז.

ודרך אגב אדבר קצת בענין הנה כמה דסתרי אהדדי דברי התוס' בתגיגה ובגיטין לענין פו"ר אם העבד מצוה והתוס' בתגיגה ס"ל דחייב וכ' דהרי פרו ורבו לבני נח נאמר ואפילו לבני נעון ותמה המהרש"א ז"ל הא אמרינו בסנהדרין דמצוה זו נאמרה ונשנית ולישראל נאמרה ולא לבני נח וכתב המשל"מ ז"ל בהל' מלכים ליישב דכוננת התוס' כיון דבתחילה היו עבדים בפלל המצוה א"כ אח"כ לא יצאו מפלל ישראל וכתב עוד

וכ"ת אמאי לא נילף לה מאשה דאינו מצוה היינו משום דהטעם באשה דאין דרפה לכפש לא שניף בעבד וכ"כ הפני יהושע בגיטין וילדידי נראה תמיהת המהרש"א ו"ל קנימת דהא פתבו רש"י ו"ל ותוס' בכמה דוכתי דהא דעבד חייב במצות פלל היינו משום דגמר לה לה מאשה כמש"כ רש"י ביבמות פ' החולץ ובב"ק פ' החובל וכן כ' התוס' שם וא"כ לא שמעינו מינה אלא מצות שהאשה חייבת בהן אבל מה שאין האשה חייבת בהן מנ"ל ועפ"ז תראה הרבה דברים שיש לדקדק שם על דברי המשל"מ ו"ל ואין פאן מקומו להאריה אלא דלפ"ז דברי הרמב"ם ו"ל לענין בל תקיף קשה שפתב דעבד ישנו בהקפה הואיל ויש לו זקן.

ועיין בדברי הרמב"ם ו"ל בהל' אסורי ביאה דמשמע מדבריו ו"ל דעבד אינו נהרג אלא על הזכר והבהמה אבל לא על אשת איש משום דיצא מפלל נכרי ולכלל ישראל לא פא ועיין במ"מ שם ואין פאן מקומו אף בזה נראין דברי הפ"י דמצנות לשפת יצרה נמי לא שניף אלא באיש וכן מבואר בדברי הרמב"ם ו"ל בה' עבדים ע"ש: נחזור לענינינו ונראיתי להתוס' לקמן בפ' ואלו מגלחין י"ד ע"ב ד"ה עשה דיחיד שפתבו דשמחת הרגל דרבנן היא ועיקר קרא קאי אשלמי שמחה ולא משמע פן בסוגיין דא"כ מאי דריש רב בחגה ולא באשתה פיון דאין שמחה ברגל מה"ת אלא נדאי מה"ת חייב לשמח גם בלב ולהסיר ממנו פל עצב וכמש"נ זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו.

אבל בשמחת חתן יש להסתפק אי מחויב הוא בשמחה מה"ת או השמחה באה לו מאיליו ומש"ה אסרה תורה ברגל וכבר ד' הראשונים דלכזה בסוגיא דהרי שהי' טבחו טבוח כו' נוהג ז' מי המשטה ואח"כ נוהג ז' מי אבל מזה מוכח דמצוה לשמח מדדחי לימי אבל וכתבו שם דלמ"ד יום ראשון של אבל מה"ת צ"ל דיום ראשון של חתן נמי ד"ת אבל פל שבעה פתבו רוב הפוסקים דלא הוי אלא דרבנן והפני יהושע בק"א בכחובות הקשה ע"ז מהא דלר' יהודה נותנין לחתן ז' מי המשטה בראיית הנגע אע"ג דבעינן אליבין דווקא דבר מצוה אלמא דכולהו מה"ת הם דדריש מוביום הראות ומה שנ"ל בזה הוא פן דוודאי לישנא דהש"ס דקאמר לקמן עיקר שמחה חד יומא לא משמע כמש"כ דיום ראשון לחוד מה"ת ושאר יומי דרבנן דא"כ הוי הש"ס מפרש בהדיא פן אלא משמע דסברא בעלמא הוא וכן איתא בירושלמי להדיא לענין טירחא עלת פלתא נפקת טרחינא דעיקר השמחה והתנורח הוא בשעת פניסת הפלה אלא הדברים פן הם לענ"ד דכל הני ג' שביעיות ימים ז' מי הרגל וז' מי המשטה וז' מי אבל כולהו חד אנפי להו דלא מצינו בהם מצוה מפורשת בתורה אלא מפלל המקראות שמעינן להו דראוי לעשות פן ויצא מפלל מצנות התורה המפורשת ועד שאר מיילי דרבנן לא פאו פיון דמצינו בהם הרבה מקראות אשר ילמדון לשמח בזה ולהקפך בזה והנה נדאי עיקר קרא דושמחת בחגה הצווי הוא על שלמי שמחה כמ"ש התוס' ו"ל אלא דאע"פ כן שמעינן מפלל דצריף שיהי' לו שמחת הלב בכל ימות הרגל ולא יהי' בו שום עצב כמש"נ אתה ובנה ועבדך כו' וכן נאמר זה היום עשה כו' וכן בשמחת חתן מצינו הרבה מקראות מורין על שמחה כמש"נ מלא שבוע זאת ואין זה בכלל מצוה דלא נאמר בתורת צווי ועוד נ' כמשוש חתן על פלה ועוד הרבה מקראות וז' מי אבל ג"כ מצינו להקפך ויעש לאביו אבל שבעת ימים פמו שלמדו מזה בירושלמי אלא דפריף עלי' וכי למידין מלפני הדיבור וצ"ע קצת אמאי לא פריף הכי אמאן דיליף דאין לערב שמחה כו' מקרא דמלא שבוע זאת הא הוא לפני

הדיבור ועוד גליף בש"ס דילן מקרא דוהפפתי חגיכם לאבל אלמאדפשוט הוא מימים קדמונים דצריף להתאבל עכ"צ של"ת ובירושלמי יש עוד דרשות הרבה ויבכולן אין בהם מצנה מפורשת אלא שמעינו להו מפלל מקראות שבתורה ומצינו עוד דבז' ימי המשטה עיקר המשטה הוא ביום חתונתו כמש"כ ביום חתונתו כו' ובז' ימ"א יום ראשון הוא עיקר האבל כמש"כ ואחריתה כו' אבל מ"מ פולן שוין זה לאבל וזה לשמטה אלא דיש שינוי בהם בדברים שתיקנו חכמים בהם כמו הנחת תפילין לענין אבל יום ראשון הוא העיקר ולענין ימי המשטה יום ראשון עיקר לענין שלא לערב עם שמטה אחרת אבל מיום ראשון ואילף אין בשמחתו פח לערבב השמטה האחרת פי כבר חלף עיקר השמטה ביום ראשון ומש"ה מותר לישא ערב הרגל פי לא יערב עוד שמחת הרגל אבל מ"מ גם שאר הימים ימי שמטה הם וראיתי בס' הפלאה בק' שכתב דמותר לישא אשה אחרת ביום שני של ימי המשטה הראשונה ואין בה משום עירוב שמטה ולענ"ד לא נראה פן דדוקא הכא דהקפידא הוא משום שמערב שמטה בשמטה נשואין בשמחת הרגל שפיר משני דכיון דכבר עבר יום ראשון תו לא יערבב שמחת הרגל ומה שיבא הרגל אח"כ ויערב שמחת נישואין לא איכפת לן דקדושת הרגל ממילא חייילא ואין לנו לאסור הנישואין מפני שיבא הרגל אח"כ ויערב בשמחתו אבל לישא אחרת ביום שני ונדאי אסור דהא ע"י נישואי השני' הוא מערבב שמחת הראשונה ומה שדקדק על דברי הרמב"ם ז"ל שכתב יש לאדם לישא נשים רבות ביום אחד ומברך ברפת חתנים כא' ושמת עם כ"א שמטה הראוי לה מקרא דלכו מלא שבווע זאת ונתנה לה גם את זאת ולא רצה ליתן לו תחילה ולעשות ימי המשטה של רחל אחר ימי המשטה של לאה לענ"ד אדרבה משם ראי' לדברי דהנישואין מותר ביום א' דעיקר השמטה הוא הברכה ולדברי הרמב"ם ז"ל מברכין קודם היחוד ומותר לברך לכולן פאחת פיון דעדיין לא נישאו לו אבל השמטה פל ז אסור לערב זכ"ז אבל בעובדא דלאה ורחל כבר התחילו ימי המשטה של לאה שנא' ויהי בבקר והנה היא לאה ובתוך ימי המשטה של הראשונה נדאי אסור לישא אחרת ולברך עלי' ברפת חתנים ומש"ה קאמר מלא שבווע זאת כו' אחר פל הנ"ל העולה מדברינו דכל הני ג' זמנים שקולים הם בחיובן לא מדרבנן לחוד ולא מפורש בתורה ובזה א"ש מה דקרי הש"ס לאבילות עשה דיחיד משום דהוי כעין של תורה וכן ימי המשטה אע"פ שכתבו הפוסקים דמדרבנן הם לא דמיא לכל מילי דרבנן דאינון אלא מדבריהם לחוד אבל הני מד"ת שמעינו להו ומש"ה נוהג תחילה ז' ימי המשטה ואח"כ נוהג כו' פיון דטבחו טבוח ואיכא פסידא דחינו לימי האבילות אע"פ שקדם פיון דשקולים הם אבל היכא דליכא פסידא ימי האבילות קודם ואח"כ ימי המשטה ועיין ברא"ש ז"ל בריש פתובות שכ' ע"ד זה יום ראשון לבד ולענ"ד אין חילוק וכל הימים שוין ובזה א"ש נמי קושית הפני יהושע ז"ל מהא דנותנין לחתן פל ז' ימי המשטה בראית נגעו אליכא דר"י דנודאי חשיב דבר מצוה פיון שמצינו בתורה הנהגה זו חשיב קצת פשל תורה וזה ברור ודו"ק: דף ט גמרא ודילמא מינטר לא נטרין ופירש"י ז"ל נישואין עד הרגל כו' נראה מדבריו ז"ל דמפרש דילמא לא נטרין משום עירוב שמטה בשמטה וקאי גם אנישואין.

ולפ"ז ק"ק מאי קאמר הש"ס איבעי לי' לשיורי פורתא כו' ואמאי לא יהי' גם זה בכלל מינטר לא נטרין פיון דאפשר לעשות קודם והי' נראה לפרש דמינטר לא נטרין לא

משום עירוב שמחה בשמחה אלא דצריף לעשות השמחה בזמנה וכיון שנגמר בנין בהמ"ק צריף לעשות השמחה מיד ולפ"ז בנישואין בכל גונוי מותר פינו דאין ביה זמן ולערב שמחה בשמחה אין פאן איסור פלל ומשני איבעי לי' לשיורי פורתא ויהי' הזמן שמחה בחג וק"ל: תוס' בד"ה איבעי לי' למינטר כו עיין מהרש"א ז"ל בח"א שכ' לפרש פדי שלא יאכלו ביוה"כ אבל התוס' לא ניחא להו לפרש פן דגם היום מי הכריחם לזה הי' להם להפסיק ביוה"כ אלא ע"כ דרשי' ק"ו דדוחה יה"כ ולא הי' צריף למינטר בשביל זה ולקמן יבואר עוד בזה: שם גמרא איבעי לי' לשיורי באמה פליא עורב וכתבו התוס' שלא הי' צורך הבנין כ"כ ובזה יישבו מה שהקשה מהרש"א ז"ל בח"א ע"ש: שם גמרא ודילמא ימים הראויים ורצופים היינו בימים הראויים כ"כ מהרש"א ז"ל בחידושי אגדות: שם גמרא אלמא מדכתיב י"ד יום ודילמא ימים הראויים כו' נראה מדנקט קרא די"ד יום ולא נקט קרא דז' ימים וז' ימים משמע דידע דמצי לדחוי' ודילמא ימים הראויים אלא דקרא די"ד וגם מותר הוא לאשמעינן דרצופין הם ופריף ודילמא ימים הראויים היינו לאשמעינן דימים הראויים רצופין היו ומשני גמר יום יום וא"כ קשה אליבין' מנ"ל דאין מערבין שמחה בשמחה הא איצטריף י"ד יום להאי דרשא דיום הפיפורים בכלל ונראה דר' יוחנן לטעמין דאמר בטעם המשנה משום בטיול פו"ר ולא ס"ל הא דאין מערבין כו' ולפ"ז בלא"ה לא מצינו לפרש הא דלעיל איבעי לי' למינטר משום יוה"כ דלדידי' באמת לא שמעינן דאכלו ביה"כ פינו דדריש לקרא לאין מערבין שמחה בשמחה ויש לדקדק על הא דאמרינן איבעי לי' לשיורי פורתא כו' מזה משמע דבנין הבית נשלם ז' ימים קודם החג ובמלכים א' ו' נאמר ובשנה הי"א בירח בול הוא החודש השמיני פלה הבי' לכל דבריו ולכל משפטיו משמע דהבנין פבר נשלם במרחשון וכן משמע דאח"כ פל השנה עשה את הפלים וכשנשלם פל מלאכת הבנין והפלים אז עשה חנוכת הבית.

וא"כ אמאי קאמר איבעי לי' לשיורי פורתא הא בנין ביה"מ פבר נשלם במרחשון וכן מבואר בפילקוט שם בשם פסיקתא פינו שפלה המלאכה בירח בול ולא שרתה השכינה הי' פל ישראל מלמלמין על שלמה והקב"ה עשה פן להשהות שמחת בהמ"ק בחדש שנולד בו אברהם משמע דכל המלאכה נשלם בירח בול עוד צריף לדקדק מש"נ שם ויקהלו אל המלך שלמה פל איש ישראל בירח האיתנים בחג הוא החודש השביעי משמע דבסנופות נאספו פל ישראל וביום כ"ג לחודש הלכו לאהליהם וא"כ מתי הי' ז' ימי חנוכה דכתיב ויעש שלמה את החג וכל ישראל עמו ז' ימים וז' ימים ונהראה ממקראות אלו פי ימי חנוכת הבית עשה תיקף בבא פל ישראל לירושלים קודם פניסת ארון הקודש לבית קה"ק ובחג נקהלו אליו להעלות הארון וביום ראשון של חג הכניס הארון ועשה ז' ימי החג ולפ"ז א"ש הא דקאמר הש"ס איבעי לי' למינטר עד החג היינו לעשות השמחה אחר פניסת הארון והשראת השכינה פי זה הוא עיקר השמחה ומשני דילמא מינטר לא נטרין פינו דמלאכת הבנין פבר נגמר ולא המתינו אלא על קיבוץ פל ישראל וכיון שנתקבצו פל ישראל צריף לעשות שמחת חנוכת הבית מיד וע"ז פריף איבעי לי' לשיורי פורתא פינו שהמתין לעשות מי חנוכה עד שנקהלו פל ישראל א"כ אמאי לא השאיר פורתא והי' גומרו קודם החג והי' יכול לעשות שניהם יחד ומשני שיורי בנין לא משייירין ומש"ה פבר גמרו בירח בול ולא המתין בזה על פל ישראל אלא דלא משמע פן מהא דקאמר הש"ס הלא דקרבו ציבור ק"ו וכן גמרא אותן הימים במקרא חנוכת המזבח וע"כ

העלות הארון היא קודם החג משמע שהקריבו קרבנות בימי החנוכה וזה היא נדאי אחר אשר מלא כבוד ה' את בית ה' וכן משמע במקראות שם דלא הקריבו קודם לכן וצ"ל דמה שנאמר ויקהלו כו' בחג היינו סמוך לחג: שם גמרא וילכו לאהליהם שמחים שנהנו מזיו השכינה וטובי לב שכאו"א נתעברה אשתו זכר על כל הטוב שישא' ב"ק ואמר פולקם מזונמים לחיי העולם הבא ונמחל להו עון יוה"כ ודבריהם ו"ל אלו ירמזו כי נעשה הפל על תקוננו כמו שהיו עושין ע"י עינוי של יוה"כ כי ידוע מדברי האר"י ו"ל כי כל העינויין הם צורך בגן בהמ"ק בגן שלם ולהתיחד עם דודה בשמיני עצרת ואז הוא זמן שמתחילו לבד כמש"נ עצרת תהי' לכם פנודע להיות מזיו כבוד עליון ונתבשרו בכ"ז שאע"פ שלא התענו ביוה"כ עכ"ז פולם הלכו לאהליהם שמחים שנהנו מזיו השכינה וטובי לב שנתעברה כו' והוא על ידי התגברות החסידים שנעשה בימי החג על כל הטובה שישא' ב"ק ואמר פולקם מזונמים לחיי העוה"ב ועז"נ צאינה וראינה בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו כו' והבן ועיקר היחוד נעשה ע"י פניסת הארון לבית קה"ק ובזכות דוד נפתחו שערי צדק ונדעו שנמחל לו אותו עון ודברים עתיקים: שם גמרא אמר להו ולא איפטרייתו מיני מאנרתא אמרו לי למדתנו רבינו כו' עיין בר"ן ו"ל מה שכ' בזה ועיין בט"ז סי' רמ"ב בי"ד שכ' ליישב דבריו דע"כ מה שנטלו רשות ביום השמיני הוא ע"מ לילך למחר דבי"ט לא ילכו ואי נימא דלא מהני וצריכין ליטול רשות פעם שני למחר לענין מאי נטלו רשות בשמיני אלא נדאי מתחילה נטלו ע"מ לילך למחר ותו לא היו צריכין ליטול רשות למחר אלא הם נשתהו מעצמן עוד יום אחד ע"כ הוצרכו ליטול רשות פ"ש והוא נכון ומסתבר מאוד וכן משמע בהאי עובדא גופא מהא דאמר להו ולא איפטרייתו מיני ומה שאל אותן הא הוא בעצמו לימד אותן דתלמיד הנפטר מרבו ולן כו' וגם הם עצמן לענין מאי נטלו רשות מר"ש פינן שהי' דעתם ללון אלא נדאי בתחילה לא הי' דעתם ללון שם ומש"ה נטלו רשות ור"ש כשנמתן להם רשות נתן להם לאימתי שיצאו ילכו ואילו הי' גם בדעתם לילך למחר לא היו צריכין ליטול רשות פ"ש אבל הם ידעו שבודעתם הי' שלא ללון שם וע"ד זה נטלו רשות ולבסוף נתעכבו עד למחר ע"כ חזרו ליטול רשות ומש"ה אמר להו ר"ש ולא איפטרייתו מיני באורתא ובדעתה הי' שתלכו למחר והשיבו לו למדתנו רבינו תלמיד כו' ולן באותו העיר היינו על ידי איזה סיבה ומקרה צריך ליטול רשות שנית וכן מבואר בהדיא במדרש ובילקוט יהושע בהאי עובדא נטלו רשות והמתינו שם עוד יום אחד אמרו צריכין אנו ליטול רשות פעם שני וחד מינייהו יליף ה"תם מבני גד ובני ראובן שנטלו רשות מיהושע ונשתהו שם עוד ימים אחדים וחזרו ונטלו רשות וחד מנהון יליף משלמה מקראי דאיתא הכא אלא נטלו רשות ממנו והמתינו שם עוד ימים אחדים ונטלו רשות פעם שני אלא דלשון ימים אחדים אינו מדוקדק דהא לא נשתהו אלא יום אחד ועיין במפרש בד"ה שכ' לפרש ביום השמיני שמיני לימי חנוכה: ע"ב גמרא יהא רענא דתזרע כו' ברכו אותו בשבע ברכות ומה שבירכו בהאי לישנא כבר כתוב בזה בהגהות ילקוט יהושע בשם מהר"ם פדוואה ו"ל ודברים נכונים הם ועיין מהר"ש"א ו"ל בח"א ויש לכונן ברכות אלו כנגד ז' ברכות של חתן והמשפיל יבין: שם גמרא יהא רענא דלא תבייש ולא תתבייש כו' א"ל ברכו ברכתא דברכו כו' ותני בה דכתיב ואכלתם כו' נראה לפרש דבאמת ברכו ברכה הפוללת כל הברכות והוא כי נודע שעיקר שליחות האדם לעוה"ז הוא פדי שלא יאכל נהמא דכסיפא

רק יהנה מיגיע פפו בעמל אשר יעמול בתורה ובמצות בעוה"ז וגם נודע כי פשהאדם הולך בדרך ישרה מקור מחצבת נשמתו תשמח ותתפאר בו כמש"נ ותגל יולדתה וכמבואר בזה"ק דאמרת חזי בהאי ברא כו' אבל אם ח"ו אינו הולך בדרך ישרה נקרא בן מביש וכמש"נ משא אשר יסרתו אמו מה ברי כו' וכמאמרם ז"ל ועי"ז פשהולך לבית עולמו בשתו גדולה מאוד כי מעל בשליחותו אשר נשלח וערום ישוב שמה בלי שום עמל ויגיעה לטובה וזה שברכו יהי רצון דלא תתבייש שולחיה לעוה"ז ולא תתבייש פשתשוב לעוה"ב כי תאכל בשכרה ובעמל ידיה והנה הברכה הזאת תחול על כל נפש אדם פרטי וגם על כל ישראל בכלל כי הם אשר נשלחו להשלים הבריאה אל תכלית רצונו ית' והם שולחו לזה התכלית אל העולם הזה עולם החשוף להאיר בו במעשיהם הטובים כמשאז"ל במדרש על אברהם אבינו ע"ה משל למלה שהיה מהלך במבואות האפילים ובא אהבו והאיר לפניו כמש"נ התהלך לפני והנה נ' אל תיראי כי לא תבשי ואל תפלמי כי לא תחפירי כי בשת עלומיה תשכחי וחרפת אלמנותיה לא תזכרי עוד והוא כי עתה בהיותנו בגולה בתכלית הירידה בסתר המדרגה יש לנו בושה כפולה והדוגמא לזה פעלמה אחת אשר היתה בארץ נכרי' בעירום ובחוסר כל ותכסי' בושה וכלימה בזכרה מקום מולדתה ברוב כל ועתה היא בעירום ובחוסר כל מפני שפרחה על הורה ושולחה בארץ נכרי' וברוב הימים מצאה חן מפני עיניה היפות בעיני מלה גדול ופרש פנפיו עליה להיות לו לאשה והלבישה זהב ופז לפי כבודו והיא שכחה בשת עלומה והתחילה להשתחז על המלה עד שעלה חמתו וגרשה מביתו ונשארה ערומה כימי עלומה ועתה היתה לבושה ולפלימה כפלים האחת כי יזכירו אותה שפלות אשר היתה קודם שפרש המלה פנפיו עלי' והשנית חרפת אלמנות חיות אשר המלה עזבה וניטל ממנה כל כלי חמדתה ונשארה ריק ובכל החזיון הזה הן הי' עמינו בית ישראל כי מימי עלומינו פונונתי על הימים שקודם מתן תורתנו ערומים היינו כמש"נ ואת ערום ועריה ובבושה וכלימה היינו כל ימי השעבוד במצרים עד שעלה צעקת אבותינו לפני ית' ובזכות משה ואהרן אשר היו לנו לעינים מצאנו חן לפני ית' וקרבתו לעבודתו ועטרנו בכל מיני עטרה כמש"נ הפל בקראי דיחזקאל עד שגרמו עווננו וחרב בית מקדשינו ונשארו ריק כמש"נ הסר המצנפת כו' ונקפלה הבושה עלינו בנשת עלומינו וחרפת אלמנות וחרפה גדולה מבושה כי עזבנו אחרי אשר הי' אתנו אבל באמת כל מחשבותיו ית' אלינו לטובה כי כמו אשר המרחק שנעשה לנפש האדם לשלח אותה מעולם העליון אל העולם הזה הוא לכוננת התקרבות הגדולה אחרי כן ע"י שלקמות המעשה כמו כן הוא המרחק הזה אשר רחקנו ה' בגולה הוא לתכלית הקרבות לימי הגאולה ע"י הצירוף בגולה ולא נשפח שם כו' אז תהי' הקרבות והאהבה לעולם ועד כי יגיעו הימים לקבל שכר חלף עבודה בימי העוני והגלות והשב ישיב לנו השמחה אשר מעולם ומקום שכינתו ית' יהי' בתופינו לעולם וזש"נ כי בנשת עלומיה תשכחי מה שהיית אז ערום ועריה כי פולכם פעדי תלבשי בכל מיני טובה וברכה וזש"נ ואכלתם אכול ושבעו והללת' כו' אשר עשה עמכם להפליא כי אז תתנו שבח לו ית' על אשר עשה עמכ' להפליא ולהתפסו' מכם כי הוא למחשב' טובה כדי שתאכלו ותשבועו מיגיע פפיכם ולא יבשו עמי לעולם כי הטוב אשר נתתי לכם בימי עלומיה הי' נהמא דכסיפא בתור' חסד ונדב' ועתה תאכלו ותשבועו מה שמעלתם בימי ירידתכם פלאים ולא תבשו עוד ועל חרפת אלמנותיה נ' וידעתם כי בקרב

ישראל אני פי לא יעזבם עוד לעולם וגם בזה לא ישאו עוד חרפה ובושה כיה"ר: שם
גמרא ומעברת סרק על פני' א"ד מעברת סרק ע"פ שלמטה ורש"י ו"ל נראה דגריס
מעברת סכין ע"פ וכן מבואר בפירושו המשניות להרמב"ם ו"ל וכן מביא המרדכי גירסא
זו ולמדו מפאן היתר לנטילת צפרני' ובירושלמי איתא להדיא שנוטלת את שערה ואת
צפרני' ועיין לקמן דף י"ח בתוס' שכתבו ג"כ לחלק בין איש לאשה ושם יבואר יותר
אי"ה: שם גמרא ומודה ר"י בסיד שיכולה לקפלו כו' משמע דרבנן שרו אפילו אם אינו
יכול לקפלו והלכה כת"ק וכ"כ בפ"י המשנה להרמב"ם ו"ל ואין הלכה כר"י אבל
בחבירו פסק דבעינן דווקא יכול לקפלו במועד ועיין במ"מ ובלח"מ ובירושלמי פליגי
בזה אמוראי במאי פליגי רבנן ור"י ח"א דפליגי ביכול לקפלו במועד אבל אין יכול
לקפלו ד"ה אסור וח"א דפליגי באינו יכול לקפלו אבל יכול לקפלו ד"ה מותר ומסקנא
שם דביכולה לקפלו פליגי דאמר ר' יוחנן ר' יהודה פדעתי דאמר תמן צרת שעה צרה
היא ה"נ גיוול שעה גיוול הוא ומה דתניא בברייתא ומודה ר"י עיין בריטב"א ו"ל
ובלח"מ ו"ל אלא מה שכ' הריטב"א ו"ל לסייעו לזה מדלא פריף דרבנן אדרבנן דהתם
בע"ז בעינן אליבייהו שמחה לאחר זמן והכא שרו אפילו אין יכולה לקפלו במועד לא
הבנתי דע"כ טעמא דרבנן אי נימא דשרו אפילו אינה יכולה לקפלו במועד היינו משום
דס"ל דלא הוי גיוול כלל כיון דדרף תכשיט הוא וא"כ מאי קושיא דרבנן אדרבנן דהתם
נדאי מיצר הוא בשעת תשלומין וצריכי למימר משום דשמחה היא לו לאחר זמן ואפילו
אי תימא דהכא טעמא דרבנן כיון דשמחה היא לה אפילו לאחר המועד תו לא הוי גיוול
גם במועד ג"כ לא תיקשי דרבנן אדרבנן דהתם גמי ה"ק אע"פ שמצר הוא שמח הוא
לאחר זמן ולא חשיב צער ובאמת א"צ שיהי' השמחה ביום איד דווקא ועיין בע"ז שם
דפליגי התם אב"י ורבא בטעמא דאין גפרעין מהם אב"י אמר גזירה מהם אטו להם ורבא
אמר משום דקאזיל ומודה ופירש"י ו"ל שהעפום ישמח כשישראל צריף לו משמע
מפירושו דלכולהו צער הוא לו וכבר הקשו התוס' שם אמאי לא קאמרו הטעם דאיתא
בברייתא אע"פ שמצר הוא עכשיו שמח הוא לאחר זמן ותירצו דלאב"י לא סגי בהאי
טעמא כיון דהשמחה הוא לאחר יום איד ע"ש ולפי דבריהם שפיר יקשה אמאי לא ניחא
לי' לאב"י בהאי טעמא וכדס"ל לרבנן הכא כיון דשמחה הוא לה אפי' לאחר המועד לא
חשיב צער כלל ה"נ התם עוד יש לזקוק לאב"י מאי פריף דר"י אדר"י דילמא דווקא
התם לא חשיב לי' שמחה לענין לגזור לפרוע להם אטו לפרוע מהם ונראה יותר בזה
כמש"כ הריטב"א ו"ל דרבנן לדבריו דר"י קאמרי דלדידהו בלא"ה אסור משום גזירה
כמו לשאול מהם וללוות מהם לאב"י ומדינא לא אסור אליב"י דאב"י אלא לעשות טובה
עמהם ור"י אמר מותר לפרוע מהם מפני שהוא מצר ולא גזרו על דבר שיש לו צער והי'
נראה עוד דס"ל לר"י כשם שאסור לעשות עמהם דבר של שמחה כף מצוה לעשות
עמהם דבר של צער ולא שייף למיגזר עלי' ואמרו לו דלא חשיב צער כיון דשמח הוא
לאחר זמן ולפ"ז אין אנו צריכין לומר לד' דר"י קאמרי רבנן וגם לא תיקשי קושית
התוס' אמאי לא קאמר אב"י הטעם משום שמחה דלאחר זמן ולפי ה"ל ניחא דלא מהני
שמחה זו אלא להסיר התוהו ממנו אבל מ"מ לא הנה אסור בזה כיון שאינו עושה עמו
שום טובה להכי איצטריף למימר משום גזירה ואינו בנמצא אצלנו ריטב"א על ע"ז
לעיין בו ואלו דברא שם הי' אפ"ל דהא דקאמר משום דקאזיל ומודה היינו מטעם

דְּשִׁמְחָה הוּא לְאַחַר זְמַן וּמָה שְׂפִירָשׁ"י וְ"ל מְשׁוּם שְׂיִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לוֹ קֹאֵי אֶלְשָׂאוּל
וְלִלוּת מִהֶם וְכֵן מְשֻׁמַּע קִצָּת מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' שֶׁם אָבֵל מְפֹשְׁטִין דְּהֵש"ס נִרְאָה דְּכוּלְהוּ חַד
טַעְמָא הוּא דְּמוּדָה עַל מַה שְׂיִשְׂרָאֵל צְרִיכִין לוֹ ע"ש וְדו"ק: דְּף י תוֹס' בַּד"ה הַהֲדוּט תּוֹפֵר
פְּדַרְפוֹ כו' וְהִיכָא דְּבַגְדָיו אוּ מְנַעְלָיו קְרוּעִים רְאִיתִי רַבּוּתִי כו' וְתוֹכֵן ד' ו"ל דְּלֹא מִיקְרֵי
דְּבַר הָאֵבֶד לְהַתִּיר בְּלֹא שְׁיִנּוּי וְהִבִּיאוּ רַאִי' לְזֶה מָהָא דְּפְסָחִים דְּעוּלֵי רְגְלִים מְתַקְנִין
מְנַעְלֵיהֶם בְּמוֹעֵד מְשֻׁמַּע דְּוּנְקָא עוּלֵי רְגְלִים וְעִי' בְּמַרְדְּכֵי ו"ל שְׁכ' דִּיש דוּחֻקִּים וְאוּמְרִים
דְּאוּרְחֵי' דְּמִילְתָא נְקֻט עוּלֵי רְגְלִים וְלֹא זְכִיתִי לְהַבִּין דְּהָא בְּהֻדְיָא אִיתָא בִּירוּשְׁלָמִי
דְּשִׁמְעָתִין הֲרַצְעָנִין מִפְּלִבִּין בְּמוֹעֵד הִינּוּ ע"י שְׁיִנּוּי וְע"כ הִינּוּ בְּכָל אָדָם דְּבְּעוּלֵי רְגְלִים
מִוֹתֵר בְּלֹא שְׁיִנּוּי וְכֵן מְבֹאָר בְּרַבִּינוּ יְרוּחֵם בְּשֵׁם הַרְאַב"ד ו"ל וְכֵן פְּסָק בַּש"ע דַּע"י שְׁיִנּוּי
מִוֹתֵר אֵלָּא דְּמְשֻׁמַּע מְלִשׁוֹן רַבִּינוּ יְרוּחֵם ו"ל דְּהֲדוּט אֵין צְרִיךְ שְׁיִנּוּי כְּמוֹ בְּתַפְרִת בְּגָדִים
וְכ"כ הַמ"א ו"ל בְּשִׁמּוֹ בְּסִי' תַּקְמ"א וְא"כ קִשָּׁה מ"ט דַּת"ק דַּפ' מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ שְׁלֵא לְהַתִּיר
בְּרַצְעָנִין נְמִי מְשׁוּם הַאי טַעְמָא גּוּפָא שְׁאֲמְרוּ בְּחִיטִּין שֶׁפֶן הֲדוּט תּוֹפֵר פְּדַרְפוֹ וְאֶפְּלֵו
תְּחִילַת מְלֵאכָה מִוֹתֵרַת בְּהֲדוּט כְּמוֹ בְּבִגְדִים אֵלָּא ע"כ צ"ל דְּבְּמְנַעְלִים לֹא שְׁיִיךְ מְלֵאכָת
הֲדוּט לְשִׁטַּת הַש"ס דִּילֵן דַּה"ד הֲדוּט פֵּל שְׁאִינוּ יְכוּל לְהוֹצִיא מְלֵא מַחֵט אוּ שְׁאִינוּ יְכוּל
לְכוּנִן שְׁפַת אִימְרָא וְזֶה לֹא שְׁיִיךְ בְּתַפְרִת מְנַעַל אָבֵל מְלִשׁוֹן הִירוּשְׁלָמִי נִרְאָה דְּשְׁיִיךְ
מְעֻשָׁה הֲדוּט בְּמְנַעַל וְא"כ צ"ע אֲמַאי לֹא הִתִּירוּ חֻכְמִים בְּרַצְעָנִים וְדוּחֻק לוֹמַר דְּבְּרַצְעָנִים
לֹא הִתִּירוּ תְּחִילַת מְלֵאכָה פְּלַל וְעוּד דְּבִירוּשְׁלָמִי פְּסָחִים לֹא אָמְרוּ בְּטַעֲמֵן שֶׁל חֻכְמִים
מְשׁוּם דְּלֹא יְלָפִי מְסוּף מְלֵאכָה אֵלָּא מְשׁוּם דְּעוּלֵי רְגְלִים עֲשִׂירִים הִיוּ וְהוֹלְכִין ע"ג בְּהֶמְתֵּן
וְאֶפְתִּי אֲמַאי לֹא יְלָפִי מְסוּף מְלֵאכָה דְּהֲדוּט תּוֹפֵר פְּדַרְפוֹ בְּכָל אָדָם וְצ"ע: שֶׁם גְּמָרָא
פְּלַבְתָּא עֵינֵן רַש"י בְּרִי"ף דְּלֹא גָרַס שְׁיִנּוּי פְּלַבְתָּא אֵלָּא פְּלַבְתָּא לְחוּד ע"ש וּבִירוּשְׁלָמִי
אִיפָּא מ"ד דַּאֲחַת אַחַת הָיִי שְׁיִנּוּי דְּמְעֻשָׁה אַנְפֵּן הוּא דְּוּנְקָא מְלֵא מַחֵט וְכַתְּבִי הֲרֵא"ש ו"ל
דְּצְרִיךְ לְהַחֲמִיר פְּכוּלְהוּ וְהַרְמָב"ם ו"ל בְּהַלְכוּתוֹי פְּתַב סַתְמָא לִישְׁנָא דְּמַתְנִי וְכַתְּבוּ ו"ל
דְּדַעֲתוֹ דְּלֹא פְּלִיגִי וְכָל שְׁאִינוּ מְהִיר בְּדָבָר אַחַד מִיקְרֵי הֲדוּט וּמִוֹתֵר פְּדַרְפוֹ וְאַנְפֵּן מִוֹתֵר
בְּאִיזָה שְׁיִנּוּי שְׁיִינְי' וּבְפִי' הַמְשַׁנִּיּוֹת פְּתַב בְּפִי' מְכָלִּיב תְּפִירָה שְׁאִינָה מִיּוֹשְׁרַת ע"ש: תּוֹס'
בַּד"ה מְמַתְּחֵי נְמִי לֹא בְּלֵא"ה נִרְאָה דְּמָצִי לְאֶקְשׁוּנֵי כו' לַד' ו"ל דְּהָיִי מָצִי לְאֶקְשׁוּנֵי כֵּן
אֵין לְקוּשְׁיָא זֹו תִּירוּץ אָבֵל נִרְאָה דַּאִין פְּאֹן קוּשְׁיָא דְּוִנְדַּאי בְּכָלֵל מְסַרְגִּין תִּירוּץֵיהוּ הָיִי
שְׁתִּי וְעַרְב וְשְׁתִּי בְּלֵא עַרְב וְהַש"ס לֹא הַקְשָׁה כֵּן מְמַתְנִי אֵלָּא אַמ"ד דְּמְסַרְגִּין הוּא דְּוּנְקָא
שְׁתִּי בְּלֵא עַרְב ע"ז הַקְשָׁה מְמַתְנִי דְּכָלִּים דְּבְּכָלֵל סִירוּג הָיִי נְמִי שְׁתִּי וְעַרְב אָבֵל ר' יוֹסִי
דְּקָאֲמַר אָבֵל לֹא מְסַרְגִּין גַּם שְׁתִּי בְּלֵא עַרְב בְּכָלֵל סִירוּג וְק"ל: תּוֹס' בַּד"ה פִּינִן דְּאֶפְשָׁר
לְמַלוּנִי בְּמַאֲנֵי כו' מְשֻׁמַּע דַּאִין מִוֹתֵר אֵלָּא לְצוּרָה הַמוֹעֵד עַכ"ל וְהַרֵא"ש ו"ל כ' דְּמַטְעֵם
דְּבַר הָאֵבֶד הוּא דְּשָׂרֵי וְלִדְבָרֵי ו"ל הַשִּׁטָּה מְהוּפָּכַת פְּאֹן דְּבְּעֻלְמָא ר"י מִיקַל בְּדָבָר הָאֵבֶד
אֶפְּלֵו בְּלֵא שְׁיִנּוּי וְכֵר פְּלוּגְתָּא דַּר"י הוּא דְּמַצְרִיךְ שְׁיִנּוּי וְהָכֵא הָיִי אִיפְכָא דַּת"ק מְתִיר
בְּלֵא שְׁיִנּוּי וְר"י מַצְרִיךְ שְׁיִנּוּי וְצ"ל דַּר"י לֹא חִשְׁבִּיב לֶה דְּבַר הָאֵבֶד אָבֵל הַעֵיקַר בְּדָבְרֵי
הַתּוֹס' דְּלְצוּרָה הַמוֹעֵד הִתִּירוּ וְכֵן מְשֻׁמַּע קִצָּת בִּירוּשְׁלָמִי: שֶׁם מְשַׁנָּה מְעַמְּדִים תַּנּוּר
וְכִירִים וְרִחִים כו' ר' יְהוּדָה אוֹמֵר כו' עֵינֵן בְּתוֹס' ו"ל שְׁכַתְּבוּ ב' גְּנוּסְחָאוֹת פְּדַבְּרֵי ר"י
קַמְיִיתָא גְּרָסִינֵן בַּד' ר"י אֵין מְכַבְּשִׁין כו' בְּתַחֲלֵה וְלְהַאי גְּנוּסְחָא ר"י לְחוּמְרָא דַּת"ק קָאֲמַר
מְעַמְּדִין וְכִיבּוּשׁ נְמִי בְּכָלֵל הַתִּיר הַעֲמָדָה וְאֶפְּלֵ בְּחַדְשָׁה וְאַתִּי ר"י לְמִימַר כִּיבּוּשׁ בְּחַדְשָׁה
אֲסוּר וְזֶהוּ אֵין מְכַבְּשִׁין בְּתַחֲלֵה וְגְנוּסְחָא הַב' ר"י לְקוּלָּא דַּת"ק לֹא הִתִּיר אֵלָּא הַעֲמָדָה אָבֵל

לא פּיבוש ור"י אומר מְכַבְּשִׁין בִּישְׁנָה וּבְגִמְרָא מְבִיא הַש"ס בְּרִייתָא דת"ק אָמַר מַעְמִידִין וּבִלְבַד שְׁלֵא יִגְמֹר מְלֹאכְתָּן וּחכ"א אָף יִגְמֹר ר"י אומר מְשֻׁמוּ מַעְמִידִין אֶת הַחֲדָשָׁה וּמְכַבְּשִׁין אֶת הַיְשָׁנָה וי"א אֵין מְכַבְּשִׁין כָּל עֵיקָר וְהֵנָּה לֹא נִתְבָּאָר מָה הוּא הַגְּמֵר מְלֹאכָה דְאָסֵר ר"א בְּבִרְיֵיתָא וְהִי נִרְאָה דְהֵינּוּ לִפְכָּשׁ וְאָמַר ר"א הַגְּמֵר בֵּין בְּחֲדָשָׁה בֵּין בִּישְׁנָה וּחכ"א יִגְמֹר בֵּין בְּחֲדָשָׁה בֵּין בִּישְׁנָה ור"י הִכְרִיעַ בְּשֵׁם ר"א דְבְּחֲדָשָׁה אָסוּר לִכְבֹּשׁ וּבִישְׁנָה מוֹתֵר אֲלֵא דא"כ וי"א דְבְּרִייתָא הֵינּוּ ר"א דְאָמַר וּבִלְבַד שְׁלֵא יִגְמֹר וְעוֹד הִתִּינַח בְּרִיחִי אֶפְשָׁר לִפְרֹשׁ דְּכִיבוּשׁ הֵינּוּ גָמַר מְלֹאכָה אַבְל בְּתַנּוּר וְכִירִים מֵאֵי אֵיפָא לְמִימַר וי"ל דְּבְּתַנּוּר וְכִירִים הָיוּ גָמַר מְלֹאכָה לְפִי עֲנִינּוּ.

אַבְל בְּרִיחִים הָיוּ הַגְּמֵר לִכְבֹּשׁוּ וּלפ"ז לֹא תִיקָשִׁי נָמִי ר"א הֵינּוּ י"א דז"א דר"א אוֹסֵר לְגִמְרוֹר אֶפְיֵלוּ בְּתַנּוּר וְכִירִים דְּמְכַשִּׁיר אֲנָכֵל נָפֵשׁ הִיא וי"א לֹא אָסְרִי אֲלֵא לְגִמְרוֹר בְּרִחִים דְּמְכַשִּׁיר הוּא אַבְל בְּתַנּוּר וְכִירִים ס"ל פְּחֻכְמִים דְּאָף יִגְמֹר וְנִרְאָה דְבְּדַבְּרֵי ר"א בְּבִרְיֵיתָא צ"ל רְחִים ג"כ בְּהַדִּי תַנּוּר וְכִירִים וְהוּא הַשְּׁמַטָּה הַדְּפוּס וּלפ"ז הִי נִרְאָה פְּגִירְסָא הַב' שְׁבַתוֹס' דר"י לְקוּלָא דְלִגְיִרְסָא הִרְאִישׁוּנָה צְרִיף לומר דְּבַכְלָל הִתֵּר הַעֲמָדָה הָיוּ ג"כ הַפִּיבוּשׁ וּמְדַבְּרֵי ר"א דְבְּרִייתָא חֲזִינָן דְּלֹא כֵן הוּא דְהַעֲמָדָה הַתִּיר וְכִיבוּשׁ אָסֵר אֲלֵא דַמְש"כ הַתוֹס' לְהַדִּי גְנוּסְחָא דת"ק לֹא הִתִּיר אֲלֵא הַעֲמָדָה בְּעֵלְמָא שְׂאִין זֶה בְּנֵן גְּמוּר מְשַׁמַּע דְּלַעֲשׂוֹתוֹ בְּתַחֲזִילָה אָסוּר לַכ"ע צ"ע דא"כ רַב יְהוּדָה דְשָׂרִי לְמַבְּנֵי רְחִיא וּלְאוּקְמֵי רְחִיא מְשַׁמַּע דְּלַמְּבַנְי הֵינּוּ לְבָנוֹתוֹ בְּתַחֲזִילָה הוּא דְלֹא כְּמָאן אֲלֵא נִרְאָה דְּבַכְלָל הַעֲמָדָה הוּא ג"כ בְּנֵן מִתַּחֲזִילָה וְהִיא דְתַנְיָא לְקַמֵּן וְשׁוּיָן שְׂאִין גּוֹדְלִין תַנּוּר בְּתַחֲזִילָה דְוּוּקָא גְבִי תַנּוּר הוּא דְאָסְרִי וְכִדְמוּקֵי לֵה הַש"ס לְקַמֵּן בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים דְּעַבִּיד טִירְחָא שְׁלֵא לְצוֹרֵף וְכִמוֹ שְׁפִי רַש"י ז"ל שֵׁם אַבְל בְּרִחִים אֶפְיֵלוּ בְּנֵן בְּתַחֲזִילָה מוֹתֵר וְהִיא דְאָסְרִי ר"א וְרַבְּנָן לְגוֹמְרוֹ הֵינּוּ מְשׁוּם שְׁיָנוּי פּוֹרְתָא וְהַשְׁתָּא רַב יְהוּדָה דְשָׂרִי לְמַבְּנֵי רְחִיא הוּא כַכ"ע דְזָהוּ בְּכָלל הַעֲמָדָה דַלְכ"ע שְׂרִי אֲלֵא דְאַכְתִּי יֵשׁ לְדַקְדָּק לַפ"ז לְמָה קָאָמַר הַש"ס עַל רַב דְאָמַר מָאן הִיא כו' דַס"ל כִּינֵשׁ אוֹמְרִין וְאֵמַאי לֹא קָאָמַר דַס"ל כַת"ק דְּמַתְנִי' דְלֹא שְׂרִי אֲלֵא הַעֲמָדָה לְחוּד אַבְל לֹא לְגַמְרֵי וי"ל דְלֹא שְׁמַעִינָן מִינֵי' דְרַב דְאָסוּר לְגוֹמְרוֹ אֲלֵא בְרִחִים אַבְל בְּתַנּוּר וְכִירִים דְהָיוּ מְכַשִּׁירֵי אֲנָכֵל נָפֵשׁ לֹא שְׁמַעִינָן מַש"ה לֹא קָאָמַר אֲלֵא דַס"ל כִּינֵשׁ אוֹמְרִים בְּרִחִים לְחוּד וְלֹא תִיקָשִׁי נָמִי אַרְבַּ חֲמָא דְהִתִּיר מִינְקָר רְחִיא בְּכָל גְּוּוּנָא אֶפִי בְּחֲדָשָׁה וְהוּא דְלֹא כַת"ק דְּמַתְנִיתִין מְשׁוּם דַת"ק דְּמַתְנִי' יַחֲדָאָה הִיא כַר"א דְבְּרִייתָא וְהוּא פְּסֻק פְּחֻכְמִים דְאָמְרֵי אָף יִגְמֹר וּלפ"ז א"א לומר כַמְש"כ הִרְאָב"ד ז"ל הִבִּיאוּ הִרְא"ש ז"ל דְרַב חֲמָא לֹא הִתִּיר אֲלֵא מִינְקָר רְחִיא אַבְל לֹא בַת עֵינָא דְמַעֲשָׂה אֲנָפֵן הוּא פִינּוּן דְפְּסֻק פְּחֻכְמִים דְאָמְרֵי סְתָמָא יִגְמֹר מְשַׁמַּע דְשָׂרִי לְגוֹמְרוֹ בְּכָל הַצְרִיף לוֹ וְכֵן נִרְאָה לַמְש"כ דְאַפִי לְבָנוֹתוֹ בְּתַחֲזִילָה מוֹתֵר וְזֶה וְדַאי מַעֲשָׂה אֲנָפֵן הוּא וְאֵם נִרְצָה לְקַנִּים גִּירְסָא הִרְאִישׁוּנָה צ"ל דַת"ק דְּמַתְנִיתִין פִּינּוּן דְלֹא הַזְכִּיר אִיסוּר הַגְּמֵר מְשַׁמַּע דְמוֹתֵר אֶפְיֵלוּ לְגוֹמְרוֹ וְכַחְכְּמִים דְבְּרִייתָא עַכ"פ לְהִלְכָה קִי"ל פְּחֻכְמִים לְכוּלְהוּ גְנוּסְחָא דְהַפִּל מוֹתֵר וְכֵן פ' הִרְמַב"ם ז"ל וְהִרְמַב"ן ז"ל וְרִיאִיתִי בְרִיטְב"א ז"ל עוֹד גְנוּסְחָא אַחֲרַת דְלֹא גְרַסִינָן כָּלֵל בְּדַבְּרֵי ת"ק דְּמַתְנִי' רְחִים אֲלֵא תַנּוּר וְכִירִים לְחוּד אַבְל בְּרִחִים לֹא הִתִּיר כָּלֵל וְאֵתִי ר"י לְמִימַר אֵין מְכַבְּשִׁין אֶת הַרְחִים בְּתַחֲזִילָה אַבְל בִּישְׁנָה מוֹתֵר וּלְגִירְסָא זֶה תְּמָה עַל רַב חֲמָא דְהִתִּיר סְתָמָא לְמִינְקָר רְחִיא וְהוּא דְלֹא כְּמָאן דְהִיא בְּחֲדָשָׁה לִיכָא מָאן דְּמַתִּיר וְעוֹד תִּיקָשִׁי עַל רַב יְהוּדָה דְשָׂרִי לְמַבְּנֵי רְחִיא וְגַם זֶה דְלֹא כְּמָאן וְכַתֵּב שֵׁם לְחֻלְק דְבָשָׁל רַבִּים אוֹ בָשָׁל

יחיד וצריף לו לכ"ע שרי ובזה איירי רב יהודה וקשה לפ"ז אמאי לא מחלק הש"ס פן לקמן גבי הא דשרי רב יהודה לאמו תנורא למיגדל תנורא ופריף עלי' מבריימא דשוין כו' ומאי קושיא הא מתני' איירי ביחיד ואין צריף לו ורב יהודה פי שרו היינו בצריף לו אבל עיקר שיטה זו יפלא בעיני איף אפשר לומר דליכא מאן דשרי העמדה ברחים דהא בבריימא אמרי רבנו בהדיא דיגמור וע"כ בבריימא גרסינו נמי רחים דאל"כ ר"י אהיכא קאי דקאמר מעמידים את החדשה אלא ונדאי גרסינו רחים בבריימא וא"כ הבנו והעמדה לכ"ע שרי ולא פליגי אלא בגמר ופסקו פתכמים דמותר לגמור הכל וזה ברור: תוס' בד"ה ר"י אומר כו' בסוף דבריהם אי נמי פי ההיא דפ' המביא גבי תנור די"ט אין מפין אותו כו' ה"א במועד שרי ולענ"ד צ"ע דנראה דזהו שאמר ר"א ובלבד שלא יגמור מלאכתו והיינו לסוכו ולחסמו ולא תיקשי לך אמאי התירו עיקר המלאכה ולא התירו הסיכה דלאו מלאכה היא כ"כ דכבר פתיבנא דאין זה אלא לשינוי' פורתא וכן משמע קצת בירושלמי אלא דיש לפרשו דקאי אי"ט ע"ש ודו"ק ועיין במרדכי ז"ל: ע"ב גמרא רבה שרי לסרוקי כו'.

וכתב הר"ן ז"ל בשם הרמב"ן ז"ל דלא התירו בכולהו אלא מעשה הדיוט ולי הדבר צ"ע פינון דלא הונכר זאת בש"ס ומגג ומרפסת אין ראי' דהתם בנון הוא ולא עדיף מתפירת בגד דבעינו מעשה הדיוט או אומן ע"י שינוי אבל כל הני קרוב הו' לצורף אוקל נפש כמו בנון הספסל לישב עליו וכן הדברים שהם משום צער בע"ח התירו אפילו פדרכו דומיא דהקזת דם לבהמה דמעשה אומן הוא: שם גמרא מקיזין דם לבהמה כו' עיין ברי"ף ז"ל לשהביא תוספתא בראשונה לא היו שותין כוס עיקרין ומי דקלים במועד עד שפא ר"ע ולימד כו' לכאורה נראה מזה דלא התיר ר"ע אלא הני דאינון אלא גזירה משום שחיקת סממנים אבל רפואה דאית בי' מלאכה אפילו לר"ע אסור אבל א"א לומר פן דהא התירו להקזי אפי' לבהמה והי' נראה דהא דאסרו בראשונה שתיית כוס עיקרין ודכונותי' לא אסרו אלא משום עונג י"ט דלאו עונג י"ט הוא ולא משום סרף מלאכה וצ"ע: שם גמרא אמר רבא מאן דמתקיל ארעא אדעת' דבי דרי שרי כו' וכ' הריטב"א ז"ל על הא דקאמר הש"ס היכא דמי כו' אע"ג דהוא יודע בעצמו למאי קמכוין מ"מ חיישינו מפני הרואין ואי עביד בגוונא דאיסורא ואמר דלהתירא קמכוין לא קנסינו לי' ועיין ברשב"ם ז"ל בב"ב דף נ"ד שכתב על הא דפשח דיקלא מהאי גיסא ומהאי גיסא אדעתא דארעא והוי חזקה ואע"ג דאיכא למימר נמי אדעתא דדיקלא פינון דאיכא למימר להכי ולהכי נאמן לומר להחזיק נתכוננתי ולפ"ז אמאי אסרינו ה"א בדיקלא היכא דפשח מתרי גיסא פינון דדעתו לציבי ואין פאן חשש הרואין פינון דדרף הוא להכי ולהכי וצ"ל דלענין מועד החמירו כל היכא דאיכא צד לאיסור אע"ג דאיכא נמי צד להתירא ולא התירו אלא היכא דליכא אלא צד היתר ניכר מתוך מעשיו ולפ"ז נראה כגירסת רבינו גרשון דאדעתא דארעא בעינו יותר קרקע שנה ומש"ה פי שקל מוליא במוליא ונצא בנצא אדעתא דבי דרי ושרי דליכא למימר כלל אדעתא דארעא פינון דצריף להיות שנה אבל לגירסת הרי"ף ז"ל אמאי שרי בשקל מוליא ושרי בנצא דילמא עושה פן אדעתא דארעא דהא אפילו אדעתא דארעא טוב יותר שנה מאינו שנה ועוד קשה לענין חזקה אמאי לא הוי חזקה להרי"ף ז"ל מוליא בנצא ואמאי לא יוכל לומר דאדעתא למיקני קמכוין ואדעתא דארעא קעביד וצ"ל דאין דרף להטריח כ"כ לשדות המוליא בנצא לצורף הקרקע ועפ"ז יש

מקום ליישב קצת ד' הש"ע דסתרון אהדדי לענין מועד פתבו הגירסת רש"י ו"ל דלצורך הגורן צריה להשוות יותר ובח"מ לענין זכ"ל כ' להקפה דלחרישה בעינן קרקע שנה יותר והוא משום דלענין חזקה בעינן מעשה המוכיח שלא לשם קני' והנינו מוליא במוליא כו' פגירסת הר"ף ו"ל אבל לענין מועד יש לומר פל שיש צד היתר וגם מתפנין להיתר מותר אע"ג דאיפא צד לאיסור ואין מעשיו מוכיחים לשום צד ומש"ה פתבו דמוליא בנצא שרי משום דאיפא למימר דעביד לבי דרי ועיין בבבאורי הגאון ו"ל שכ' דנימוקי יוסף פאן גריס פגירסת רש"י ו"ל נאני לא מצאתי ובב"ב גריס פגירסת הר"ף ו"ל אבל מ"מ דברי הש"ע צ"ע דא"א לפרש ב' הפכים בנושא א' ובדברי התוס' בד"ה מוליא במוליא יש ט"ס וצ"ל איפא גירסת רבינו גרשון פגירסת רש"י ו"ל וגירסת רב אלפס ו"ל היא כמו גירסא הכתובה לפנינו בשם רבינו גרשון.

וכן מוכח מד' ו"ל ממש"כ משמע וק"ל: שם גמרא פרקמטי' כ"ש אסור ובדבר האבד מותר וכו' התוס' והרא"ש ו"ל דלא מיקרי דבר האבד אלא אם יפסיד אחר המועד מן הקרן אבל אם יפסיד הריוח לא חשיב דבר האבד והרא"ש ו"ל הביא ראי' לזה מן הירושלמי ולפנינו בירושלמי נראה דאיפא פלוגתא בזה ומש"כ התוס' ו"ל וכש"כ לקנות סחורה שפא תהי' יותר ביוקר לא הני דבר האבד הוא פשוט אבל מש"כ אבל לקנות יין פשר בתוך המועד מותר נראה הטעם דצורך המועד הוא דישמה ממנו במועד וא"כ אינו מוכן מש"כ בשם הר"ר יוסף לאסור דאע"פ שלא ימצא בזול ימצא ביוקר ואין זה דבר האבד והא לאו מטעם דבר האבד הוא דשרינן לי וצ"ל בכוננת דבריהם ו"ל דהתירו לקנות יין פשר לכל השנה וכמו שחילק הרמב"ן ו"ל עיין ברמב"ם ו"ל שפי' אמת רחיא היינו אמת המים של רחים והוא פל' מחודש הביאו הנמ"י דדבר שהוא לצרכו אם נזדמן לו במועד בזול מותר לקנותו אפילו על לאחר המועד פנין דצריה לזה ויצטרף ליתן אחר המועד ביוקר זה חשיב דבר האבד שיפסיד מכיסו אבל לקנות סחורה לצורך פרקמטיא אפילו אם נזדמן לו במועד בזול פגון ע"י שיירות שפא אסור לקנות דלהרויח לאו דבר האבד הוא ולזה פנונו התוס' ג"כ דסחורה ודאי אסור אפילו אם עתה בזול הוא אבל לקנות יין פשר שהוא לצורכו מותר לכל השנה ועיין בש"ג והר"ר יוסף אוסר גם בזה ולא חשיב לי' דבר האבד וזה ברור בכוננת התוס' ו"ל אבל הרא"ש ו"ל פתב מד' הירושלמי הדיא שיינתא כו' להתיר אפילו לקנות סחורה כדי להרויח ונראה מדבריו ו"ל דגרסינן בירושלמי אלמא עבורי רנוחא פסידא הוא ויש להבין בדבריו ו"ל פנין דעבורי רנוחא פסידא אפילו במה שלא פא לידו עדיין פגון לקנות סחורה כדי להרויח א"כ אמאי לא חשיב פסידא לענין למכור הסחורה שפבר פא לידו ויפסיד הריוח והוא ו"ל פתב דלא חשיב פסידא אלא אם יפסיד מהקרן אבל ז"א דהא הוא ו"ל בעצמו גם למכור לשיירות ביוקר והיינו פל היכא דאיתרע בחוה"מ דבר שאינו מצוי בכל השנה מותר לקנות ולמכור להרויח ומש"כ ו"ל בתחילה לאסור אפילו אם יפסיד הריוח היינו היכא דליפא אלא חשש בזה פדרה התגרים אבל אין הדבר ברור לו והנה הרא"ש ו"ל פתב ג"כ להתירא דקניית יין בשעת הבציר לכל השנה בפ"ב והי' נראה דשעת הבציר הוא כמו ריבוי השיירות דנודאי לא ימצא אח"כ בזול כמו בשעת הבציר וא"כ הי' נראה דל"ד כדי צרכו אלא ה"ה כדי להרויח כמו אם שיירות עוברות לדעתו ו"ל.

אָבֵל הַטּוֹר ו"ל כ' דְּיוֹתֵר מְצַרְפוֹ אָסוּר מְדַבְּרֵי ו"ל גְּרָאָה דְשַׁעַת הַבְּצִיר לֹא חֹשֵׁיב כְּמוֹ שְׂיָרוֹת עֲבֻרוֹת דִּירוּ ו"א כ אָטוּ פֶּל צָרְכֵי בֵּיתוֹ יְהִי מוֹתֵר לִיקָח בְּמוֹעֵד לְכָל הַשָּׁנָה שְׂמָא יִתְיַקְרוּ אִתְּכֻּם וְנָה וְדָאֵי אֵינּוּ כְּדִתְנֵן לְקַמְן בְּמִתְנֵי אֵין לוֹקַחִין עֲבָדִים וּבְהֵמָּה אֵלָּא לְצוֹרְךָ הַמוֹעֵד.

שׁוֹב רְאִיתִי בְּדַבְּרֵי הַה"מ פ"ז מֵהַל' י"ט שְׁפָתַב לְחֶלֶק בֵּין אֵלוֹ דִּתְנֵן בְּמִתְנֵי לְשָׂאֵר דְּבָרִים שְׂצָרִיךְ לוֹ וְדוֹנָקָא בְּאֵלוֹ דְּאִנּוּשֵׁי מִקְלָתָא לֹא הוֹתֵר לְקִנּוּתָן אֵלָּא לְצוֹרְךָ הַמוֹעֵד אָבֵל שְׂאֵר דְּבָרִים הַצָּרִיכִין לוֹ מוֹתֵר לְקִנּוּת אוֹתָן לְכָל הַשָּׁנָה אֶפְיָלוֹ שְׂלֵא מִן הַשְּׂיָרָא לְצָרְכוֹ וְכַתְּבֵן כֵּן מִשּׁוּם דְּמִשְׁמַע לִי דְּמִתְנֵיתִין דוֹנָקָא קְתָנֵי אֵלוֹ אֵין לוֹקַחִין וְעֵינִן בְּלַח"מ מֵה שְׂהִקְשָׁה מְהָא דְּמוֹכְרֵי פִּירוֹת מוֹכְרִין בְּצִנְעָה לְצוֹרְךָ הַמוֹעֵד דוֹנָקָא וְכַתְּבֵן דְּלְרַבּוּתָא נָקֻט לְצוֹרְךָ הַמוֹעֵד דְּאִפְ"ה בְּעֵי צִנְעָה וּמִשְׁמַע מְדַבְּרֵי דִּיכּוֹלִין לְמַפְּוֹר בְּצִנְעָה גַּם שְׂלֵא לְצוֹרְךָ הַמוֹעֵד וַיֵּשׁ לְפָרֵשׁ עוֹד פִּינּוֹן דְּאִנּוּמְנָתָם בְּכָךְ לֹא הִתִּירוּ בְּהֵם אֵלָּא לְצוֹרְךָ הַמוֹעֵד וְכֵן מִשְׁמַע מִבְּיָאוּרֵי הַגָּאוֹן ר"א ו"ל עכ"פ בְּדַבְּרֵי הָרָא"ש ו"ל א"א לֹמֵר כֵּן דְּדַעְתּוֹ ו"ל דֵּה"ה שְׂאֵר דְּבָרִים לֹא הִתִּירוּ אֵלָּא לְצוֹרְךָ הַמוֹעֵד ו"א כ ע"כ צ"ל דְּהִתִּירוּ דְּקִנִּיתִין יֵין בְּשַׁעַת הַבְּצִיר לְכָל הַשָּׁנָה הוּא מִשּׁוּם דְּלֹא יְהִי מְצוּי אִתְּכֻּם ו"א כ אֶפְיָלוֹ יוֹתֵר מְכַדִּי צָרְכוֹ לִישְׂתֵּרֵי כְּמוֹ בְּשְׂיָרָא וְעֵינִן בְּמ"א וּבְבִיאוּרֵי הַגָּאוֹן ו"ל בְּסִי' תְּקַל"ט ס' י"ב וְרְאִיתִי בְּבִיאוּרֵי הַגָּאוֹן ו"ל ס"ק ד' אָבֵל כו' כַּמֶּש"כ ס"ד כְּוֹנָתוֹ לְמִש"כ שְׁם דְּפִרְקֵי מְטִיָּא אָסוּר אֶפְי' אִם יִמְכַרְנָהּ אִתְּכֻּם יִפְסִיד הַרְיֻחַ ו"א כ מֵאֵין הוּא מְקוֹר הַיִּתֵּר זֶה דְּכַדִּי צָרְכוֹ לְכָל הַשָּׁנָה מוֹתֵר וּמִש"כ בְּס"ק י"ט דֵּהוּא כַּכ"מ הַרְמַב"ן ו"ל בְּדַבְּרֵי הַיְרוּשְׁלָמִי גַּם זֶה לֹא זְכִיתִי לְהַבִּין פִּינּוֹן דְּכַבֵּר פֶּסֶק הַמְּחַבֵּר ו"ל כְּשִׁיטַת הָרָא"ש ו"ל דְּבְשְׂיָרָא עוֹבְרַת הַפֶּל מוֹתֵר אֶפְי' לְהַרְוִיחַ א"כ מֵאֵי אַרְי' כְּדֵי צָרְכוֹ.

וְרְאִיתִי בְּרַבִּינוּ יְרוּחָם דְּמְקוֹר סְבֵרַת הַרְמַב"ן ו"ל שְׂלֵא לְהִתִּיר בְּשְׂיָרָא אֵלָּא כְּדֵי צָרְכוֹ הוּא מְחַמַּת קוֹשְׂיָא שְׂהִקְשָׁה הָרָאב"ד ו"ל אִמְאֵי לֹא הִתִּירוּ לְקַמְן בְּסוּף פִּירְקִין לְצוּד הַדְּגִים מִשּׁוּם לְאַחַר הַמוֹעֵד דֵּהָא לֹא יִמְצָא אוֹתָן אַחַר הַמוֹעֵד ע"כ כ' דְּלֹא הִתִּירוּ בְּשְׂיָרָא אֵלָּא דְּבַר שְׂפַדְעָתוֹ לְקִנּוּתוֹ לְאַחַר הַמוֹעֵד וְכֵינּוֹן דְּהַדְּבָר צָרִיךְ לוֹ מוֹתֵר לְקִנּוּתוֹ הַיּוֹם דְּחֹשֵׁיב פְּסִידָא אָבֵל דְּבַר שְׂלֵא הִי בְּדַעְתּוֹ לְקִנּוּתוֹ כְּלָל לֹא הִתִּיר לוֹ אָבֵל הַרְמַב"ם ו"ל גְּרָאָה שְׂדַעְתּוֹ כְּד' הָרָא"ש ו"ל דְּמוֹתֵר לְקִנּוּת וּלְמַפְּוֹר הַשְּׂיָרָא בְּכָל גְּוֹנָא וְלֹא הִכְנַתִּי מִש"כ הַש"ג כְּמָה פְּעָמִים בְּשֵׁם הַמִּיּוֹנֵי לְחֶלֶק בֵּין דְּבַר שְׂהוּא צָרִיךְ לוֹ אוֹ לֹא וְהוּא פְּלֵאֵי דְּבַדְּבָרֵי הַרְמַב"ם ו"ל מְבוֹנָר אִיפְכָּא וְכַמֶּש"כ הַה"מ שְׁם וצ"ל דַּט"ס הוּא וְאִתְּחַלְּףֵי רַמְב"ם בְּרַמְב"ן ו"ל.

שׁוֹב רְאִיתִי בְּב"י ו"ל דֵּהוּא עֲצָמוֹ הַקְּשָׁה עַל הַטּוֹר ו"ל אִמְאֵי אָסוּר יוֹתֵר מְצַרְכוֹ וְעֵינִן בְּמִתְנֵי הַשְּׂקָל שְׂכ' בַּד' הַמְּחַבֵּר דֵּהָא דְּאָסוּר יוֹתֵר מְכַדִּי צָרְכוֹ הִינּוּ לְצוֹרְךָ שְׂתִי לְשָׁנָה הַבָּאָה הוּא דְּחֻק וְגַם מְדַבְּרֵי הַב"י עֲצָמוֹ לֹא מִשְׁמַע כֵּן ע"כ עֲדִינּוֹ אֲנִי נְבוּךְ בְּדִין זֶה וְדַעַת הַרִיטְב"א ו"ל בְּזֶה הוּא דְּעִיקָר הַדְּבָר תְּלוּי בְּהַ שְׂיֵשׁ בְּרִשׁוּתוֹ ע"כ כ' דְּלַעֲגֵן לְמַפְּוֹר אֶפְיָלוֹ הַפְּסִד מִן הַרְיֻחַ חֹשֵׁיב דְּבַר הָאָבֵד וְהִבִּיא רֵאִי לְזֶה מְהָא דְּבְדִיתָא לְבָאֵי אֵי שְׂבִיק לְהוּ פְּסִדוֹ אַע"ג דְּבְמִצִּיאָהּ בָּאוּ לְיְדוֹאֲלָמָא כָּל שְׂבָא לְיְדוֹ חֹשֵׁיב דְּבַר הָאָבֵד וְה"נ הַרְיֻחַ אִם יוֹכֵל לְהַרְוִיחַ עִתָּהּ וְלְאַחַר הַמוֹעֵד יִפְסִיד הֵוִי דְּבַר הָאָבֵד וּלְפִי דְּבָרֵי ו"ל קְשָׁה קִצַּת אִמְאֵי אָסוּר רְבָא לְעֵיל גְּבִי תְּמָרֵי תְּחַלְּנֵי לְמִצִּיגָהוּ וְהוּא עֲצָמוֹ הִתִּיר לְקַמְן גְּבִי בְּדִיתָא לְבָאֵי וּבְלֵא

ס' הריטב"א ז"ל הי' אפ"ל דהתם הוי הפסד גדול והכא לא הוי הפסד כ"כ אבל לסברתו דיליף בק"ו לרונחא דחשיב הפסד א"כ כש"כ בתמרי תחלני דיפסיד מן הקרן וצ"ל דההפסד דתמרי תחלני לא פסיקא כ"כ עוד הי' נראה דלקמן גרסינן רבה מדמהדר לי' אביי: דף יא גמרא ה"ק שפין את הסדקין פועין מעגילה ביז ובגל ולפ"ז אינו מיושב אבל לא במחלצים דתנן במתני' פיון דאפילו במעגילה לא כש"כ במחלצים אבל בירושלמי מתרץ דמעגילה דמתני' היינו מעגילה קטנה וברייתא דר' חייא דמיתתי התם דאסור היינו במעגילה גדולה ועיין ברש"י וברי"ף ז"ל שפכתבו מעגילה דרף אומנות יותר ממחלצים ולפ"ז א"ש דביז ובגל מותר אפילו פועין מעגילה אבל במחלצים אסור אבל לא משמע פן מהא דפריה הש"ע השתא כו' ואולי למסקנא כ"כ וגם זה ראה דרש"י ז"ל במתני' פי' לה אתנור שפין את הסדקין שבתנור וברש"י וברי"ף פי' דקאי אנג לתמן המעזיב' וכן נראה דאלו אתנור הא קי"ל לעיל יגמור כל מלאכתו וגם הו"ל למיתני' לעיל גבי מעמידים תנור כו' וק"ל והריטב"א ז"ל הביא ג"כ גירסא אחת בשם רש"י דמעגילה הוי מעשה אומן יותר ממחלצים ע"ש וכ"כ הנימוק"י עי' ברבינו ירוחם בנתיב רביעי חלק חמישי שכ' דגם במעגילה מותר והוא נגד משמעות הש"ס: שם גמרא ורמינהו עד ימיו הי' פטיש מפה בירושלים כו' ורב אשי משני הא ר' יהודא הא ר"י ולפ"ז לא קי"ל פתקנתו של יוחנן כה"ג וגם הוא עצמו לא תיקן לבטל המלאכה לגמרי אלא לעשות' ע"י שינוי וק"ל לפ"ז מאי איירי' פטיש דתיקן הא עוד יש הרבה דברים דאיכא בין ר"י לר"י והי' נראה דתקנתו הי' בשביל קלא אלא דלא חיישינן לזה אלא לר"י דבעי שינוי בדבר האבד וה"ה דיש לחוש לקלא אבל לר"י דלא בעי שינוי גם לקלא ליכא למיחש ומש"ה פירשו המפרשים במ"ש ובסוטה דמטעם קלא הוא דאסר: שם גמרא שרא להו רבא למימלח מינייהו כו' ולאידך לישנא שרי להו לצוד ולמימלח כו' כפר הבאתי לעיל קושית הראב"ד ז"ל אמאי לא שרי להו לצוד משום דלאחר המועד לא ימצאם והרא"ש ז"ל והנימוק"י הביאו דבריו ז"ל ובישובו על קושיא זו רואה אני נ"מ גדולה ביניהם הרא"ש ז"ל כ' בשמו ב' תירוצים או משום דמציאה שאני דלא הוי אלא רונחא אבל לפרקמטיא ביטול דידה פסידא הוא ויכול לבא לידי הפסד גדול ולפ"ז לא שרינן רונחא אלא בפרקמטיא דונחא או משום דבפרקמטיא ליכא מלאכה ולא טירחא ומש"ה שרו משום עבורי רונחא אבל הכא מליחת דגים איקרי מלאכה וגם איכא טורח ויש לזקוק למה כתב דהמליחה מלאכה היא וזה אינה אלא מדרבנן דאין עיבוד באונקלין ואמאי לא כתב דהצדה מלאכה גמורה ומשום הכי לא התירו לצוד והנימוק"י ז"ל לא הביא האי תירוץא לחלק בין מציאה לפרקמטיא אלא כ' ואין לומר משום דהכא איכא טירחא ובפרקמטיא ליכא טירחא דא"כ להשקות בית הבעל דליכא טירחא אלא הרונחה לישתרי ומסיק דעיקר תליא במלאכה דפרקמטיא אין בה מלאכה מש"ה התירו אפילו להרונחה בעלמא אבל מלאכה לא התירו משום הרונחה אלא משום פסידא ונראין הדברים דכל סוד לשיטת' הרא"ש ז"ל לשיטת' הביא שפיר לחלק בין מציאה לפרקמטיא והנימוק"י לשיטתיה כמה שאבאר דהנה לדברי הרא"ש ז"ל ודאי א"א לומר דכל העברת רינח שרי מדפקפק לאסור הלונאה במועד אע"פ שלא ימצא אחר המועד וכן מוכח ממה שהביא דברי הירושלמי אין פסיד מן קרנא וע"כ לא כתב דעבורי רונחא פסידא היא אלא בדבר שאינו מצוי כמו שפירא והב"י ז"ל דקדק בסברת הרא"ש ז"ל פיון דס"ל דהעברת רינח

חשיב פְּסִידָא אַמַאי לֹא הִתִירוּ אִם יוֹם הַשׁוּק הוּא בְּמוֹעֵד וְתִי דְיוֹם הַשׁוּק יְהִי ג"כ אַחַר הַמוֹעֵד וְאִין בְּזָה אֵלָא סַפֵּק שְׁמָא לֹא יוּכַל לְמוֹכְרוֹ בְּיוֹקֵר אִין זֶה דְבַר הָאֵבֶד וּלְפַעֲנָא ד' א"א לומר כֵּן דא"כ הַלְנוֹאוֹת לִישְׁתְּרֵי הֵיכָא דְלֹא יִמְצָא אַחַר הַמוֹעֵד לְמִי לְהַלוֹת וְגַם לִישְׁנָא דְהִירוּשְׁלָמִי מִשְׁמַע דְאַפִּי וְדַאי יִפְסִיד הַרְיֹנָח לֹא מִיקְרֵי מִשׁוּם זֶה דְבַר הָאֵבֶד אֵלָא ע"כ נִרְאֶה בְּדַעַת הָרָא"ש ו"ל דְעֵבֹרֵי רִנוּחָא לֹא חָשִׁיב פְּסִידָא אֵלָא בְּדַבְרֵי שְׁאִינוּ מְצוּי פְּגוֹן שְׁיִירָא הָעוֹבְרַת דְהַרְיֹנָח יְכוּל לְהִיּוֹת הַרְבֵּה וְגַם אִין בּוּ זְלוּל מוֹעֵד כ"כ פִּינּוּן דְאִינוּ מְצוּי בְּזָה הִתִירוּ לְמַכּוֹר וְלִקְנוֹת בְּמוֹעֵד אֲבָל דְרַךְ תַּגְרִים בְּעֵלְמָא שְׁפַעַם בְּיוֹקֵר וּפַעַם בְּזוּל אֲסוּר לְמַכּוֹר בַּחוּה"מ אִפִּי יוּזַל אַח"כ ע"פ דְרַךְ הַמְסַחֵר דְכָל פְּרַקְמִטָּא כֵּן הוּא וְעֵינּוּ בְּנִימוּק"י שְׁכַתְּבַת עַל רַבִּינָא דְהוּ"ל עֵיסְקָא וְשִׁהֵינִי כו' דְעֵבִיד לְפָנִים מִשׁוּרַת הַדִּין אַע"פ דְהִי עוֹמֵד לִפְסֵד הַרְבֵּה וּל"נ דְקַמ"ל בְּזָה דְהַעֲבַרַת רִינוּחָא לֹא חָשִׁיב דְבַר הָאֵבֶד וְהֵינּוּ דְשִׁיטָא אֵלְפִי נְמִי הֵנִי רִינוּחָא גְדוּל וְהִי מְקוּם לְהַתִּיר לְמַכּוֹר שְׁמָא יוּזַל אַח"כ וְיִפְסִיד הַרְיֹנָח אַפ"ה שְׁהֵינִי עַד בְּתַר מוֹעֵדָא וְהוֹכְפַל לוֹ הַרְנוּחָא עכ"פ זֶה נִרְאֶה עֵיקַר בְּדַעַת הָרָא"ש ו"ל דְלֹא הִתִירוּ אֵלָא בְּרִינוּחָא שְׁאִינוּ מְצוּי וְזֶה שְׁהַקְשָׁה מְהֵי כְּנוּרֵי דְהֵנִי ג"כ דְבַר שְׁאִינוּ מְצוּי וְאַמַאי לֹא הִתִירוּ לְצוּד וּלְהַרְנוּחָא וְע"ז שְׁפִיר מְשַׁנֵּי דַע"כ לֹא הִתִירוּ אֵלָא בְּפְרַקְמִטָּא דְבִיטוּל דִּידִיָּה חָשִׁיב פְּסִידָא אֲבָל מְצִיָּאָה לֹא דְמִי אֵלָא לְהַעֲבַרַת רִינוּחָא בְּעֵלְמָא וְלֹא הִתִירוּ אֲפִילוּ בְּאִינוּ מְצוּי פִּינּוּן דְלִיפָא בִי פְּסִידָא כָּלָל וְלֹא יִקְשָׁה אֵלְיָבִי מְשֻׁדָּה בִּיהַב"ע דְלֹא הִתִיר הַרְנוּחָה מִשׁוּם דְלֹא כָּל הַרְנוּחָה הִתִירוּ וְכַנ"ל אֲבָל הַנִּימוּק"י לְשִׁיטְתֵּי דִילִיף מִדְבְּרֵי הִירוּשְׁלָמִי הֵדָא שְׁיִירָתָא דְכָל הַעֲבַרַת רִינוּחָא חָשִׁיב פְּסִידָא וּמַש"ה הִתִיר הַלְנוֹאוֹת בְּמוֹעֵד וַא"כ לֹא מְצִינּוּ לְשִׁנוּיֵי מְצִיָּאָה שְׁאֵנִי דַע"כ פְּרִינוּחָא הוּא וְעוֹד דַּא"כ יִקְשָׁה מְשֻׁדָּה בִּיהַב"ע אַמַאי לֹא הִתִירוּ מִשׁוּם הַרְנוּחָה ע"כ לֹא חִילְקָא אֵלָא מִשׁוּם דְלֹא הִתִירוּ שׁוּם מְלָאכָה בְּשִׁבִיל הַרְנוּחָה וְלֹא הִתִירוּ אֵלָא פְּרַקְמִטָּא דְלֹאוּ מְלָאכָה הוּא וְזֶה בְּרוּר אֵלָא דַלפ"ז לר"מ דְמַתִיר הַשְּׁקָאָת בִּיהַב"ע אַע"פ דַּאִין בָּהּ אֵלָא הַרְנוּחָה אֲטוּ אֵלְיָבִי לִישְׁתְּרֵי לְצוּד וּלְהַרְנוּחָא א"כ כָּל בְּעֵלֵי אֲוִנְיֹת לִישְׁתְּרֵי וְכַמְבֹּאֵר בִּירוּשְׁלָמִי סוּף פִּירְקִין אַמְתַּנְיִתִין דְכָל כַּבְּשׁוּם כו' דְאָמַר ר' בָּא אִם דְבַר הָאֵבֶד הוּא מוֹתֵר לְכוּבְשֵׁן אֲפִילוּ שְׁלֹא לְצוּרָה הַמוֹעֵד וּמִיִּיתֵי הֵתֵם בְּרִיָּתָא לֹא יֵצֵא אָדָם וּמְלַקֵּט עֲשָׂבִים וּמוֹכְרֵן בְּשׁוּק שְׁלֹא לְצוּרָה הַמוֹעֵד אָמַר רַב הוֹשַׁעְיָא אִם אוֹמַר אֵת נְמִצָּאָת מַתִיר אֵת הָאֲוִנְיֹת בְּמוֹעֵד וּפְרִיָּה וְלֹא כֵן אָמַר ר' בָּא אֲבָל אִם הִי דְבַר הָאֵבֶד מוֹתֵר וּמְשַׁנֵּי מַתְנִיתָא בְּשִׁלְקֻטָּן בְּרַגְלֵי פִי לְלִקוּט בְּרַגְלֵי לֹא הִתִירוּ מִשׁוּם דְבַר הָאֵבֶד דַּא"כ כָּל בְּעֵלֵי אֲוִנְיֹת יֵאָמְרוּ כֵּן דִּיפְסִידוּ הַרְנוּחָה שְׁלֵהֵם וי"ל דַּע"כ לֹא שְׁרִי ר"מ אֵלָא הַרְנוּחָה שְׁבָא לְרִשׁוּתוֹ כְּמוֹ בִּיהַב"ע אֲבָל מַה שְׁלֹא בָּא לְרִשׁוּתוֹ לֹא הִתִירוּ כְּמוֹ כָּל בְּעֵלֵי אֲוִנְיֹת.

וּמִדְבְּרֵי הִירוּשְׁלָמִי הָאֵלוּ יִקְשָׁה בְּעֵינֵי הַחִילּוּק שֶׁל הָרָא"ש ו"ל דְמְצִיָּאָה שְׁאֵנִי דְהֵא חֲזִינּוּ דְאַפִּי לְקִיטַת עֲשָׂבִים לֹא הִתִירוּ וְכֵן כָּל בְּעֵלֵי אֲוִנְיֹת וְצ"ל דְבִקְאָמַת מְצִיָּאָה לֹאוּ דְוּוּקָא אֵלָא לֹא הִתִירוּ אֵלָא בְּמַקְחָא וּמְמַכְרָא וְגַם עַל דַּעַת הַרִיטְב"א ו"ל שְׁכַתְּבַת דְלִקְנוֹת אֲסוּר אֲפִילוּ אִירַע לוֹ בְּזוּל וְהִבִיא רַא"י מְהָא דְלֹא שְׁרִינּוּ בְּהֵנִי כְּנוּרֵי לְצוּד לְכַתְחִילָה יֵשׁ לְתַמְנֵה דַּא"כ תִּיקְשֵׁי דְבְרֵי הִירוּשְׁלָמִי דִידִי אִידִי דְבִשְׁיִירָא מַתִיר לְמִיזְבֵּן מִיזְבֵּן מִשׁוּם דְמוֹזְלָא עֲבִידָתָא וְלִלְקוּט עֲשָׂבִים אֲסוּר אֵלָא ע"כ צְרִיף לְחַלְקָא בְּחַד מְהֵנִי אֲנִפִי אוּ דְמַקְחָא וּמְמַכְרָא בִיטוּל דִּידִי פְּסִידָא הוּא בֵּין לְמַכּוֹר בֵּין לְקִנּוּת אוּ מִשׁוּם דְמְלָאכָה לֹא הִתִירוּ מִשׁוּם הַרְנוּחָה וְחִילּוּק זֶה נִרְאֶה עֵיקַר וְכֵן מִשְׁמַע מְהוֹכְחָה דְבְּעֵלֵי אֲוִנְיֹת וְדו"ק הֵיטֵב בַּכ"ז כִּי

דברים ברורים הם ולענין מה שדקדקתי לעיל אמאי לא כתב הרא"ש ז"ל איסור מלאכת צידה עי' בלשון הטור ז"ל דמשמע שמפרשים שהציה הנקרא דגים על שפתו ואין בהם משום צידה אבל אפתי אסיפה גופא מלאכה היא משום מעמר ויבואר אי"ה לקמן: הדרך עלה פירק משקין בית השלחין פ"א ובעז"ה נתחיל פירק מי שהפך פירק שני שם משנה ואירעו אבל פירש"י בשאר ימות השנה כו' והוצרך לפירש פן משום דלרב אשי בגמרא דאמר דמותר לטעון בימי אבלו ע"כ מילתא באנפי נפשי' היא אבל פירש"י וברי"ף ז"ל נראה דמפרש כפשוטו אליבא דרב שישא היינו דאירעו אבל קודם המועד ולא הי' יכול לטעון קודם המועד וכן משמע בדברי הרא"ש ז"ל ע"ש: שם תוס' בד"ה ר"י אומר כו' פ"י בקונטרס וגף כו' נראה דקאי אמתני' לקמן וכן מי שהי' יינו בתוך הבור משום דהכא לא גרס רש"י ז"ל וגף כלל וענין רש"י ברי"ף: שם גמרא אלו דברים כו' זיתיו הפוכין טוענין לו בורו לגוף ויש לדקדק בזה דמרישא משמע דלא התירו אלא לטעון קורה כו' יהודה במועד ובורו לגוף אתיא כו' יוסי דאמר גוף פדרכו דלר"י עושה לימודין וברא"ש וברי"ף ז"ל איכא בזה חילופי גירסאות ברא"ש גרס זיתיו והפוכין בורו לגוף ולא גרס טוענין ויש לפירש דשרילכ"ע בלי שום שינוי כיון דאחרים עושין לו וברי"ף ז"ל גרס זיתיו להיפך וכן הוא גירסת הרמב"ם ז"ל וענין במ"מ ובנימוק"י אלא דמה שכ' הנימוק"י דבירושלמי משמע דבאבל אפילו לר"י מותר בלא שינוי צ"ע לענ"ד דבירושלמי מיייתי הך ברייתא דאלו דברים כו' ואמר ה"ת מאן אמרו לו ר' יוסי ופריה מחלקא שיטת' דר' יוסי לפי הגהת ק"ע שם במתני' קאמר דאל? אבד דבר מועט ומש"ה זולף פדרכו והכא אמר אם לא תזרע בכפיר תזרע באפל אע"ג דיש לו הפסד קצת ומש"כ תמן יכול להערים גבי זריעת פשתן יכול להערים ומש"ה אסר ר' יוסי ופריה וכש"כ דקשיא דר"י אדר' יהודה תמן דרכו להערים אמר מותר גבי פשתן כש"כ במתני' דליכא למיחש להערמה ומסיק אמרו לו היינו ר' יהודה ור"י עצמו ס"ל דאם לא יזרע בכפיר חשוב הפסד עכ"פ ולפ"ז מוכח דר' יהודה גבי אבל נמי אינו מתיר הפסד מועט אבל באמת פירושו תמוה ועיקר הנוסחה כה היא מחלקא שיטת' דר"י תמן במועד הוא אומר יאבד דבר מועט כו' והכא אמר הכי דהפסד מועט נמי עושין בשבילו ומשני תמן במועד דרכו להערים אבל באבל אין דרכו להערים ומש"ה מותר אפילו הפסד מועט ופריה כש"כ דמחלקא שיטת' דר' יוסי ומשני דאמרו לו היינו ר' יהודה דמועד וס"ל דמועד ואבל שוין והשתא איכא תלתא תנאי ר' יהודה ס"ל במועד לא התירו הפסד מועט ובאבל התירו גם הפסד מועט ואמרו לו ס"ל דגם באבל לא התירו הפסד מועט ור' יוסי ס"ל דאפ"י במועד התירו גם הפסד מועט וא"כ דברי הנימוק"י ז"ל נכונים ומוכח מדברי הירושלמי דבאבל גם ר' יהודה מודה וכן תני ה"ת זיתיו הפוכים טוחנן פדרכן משמע דלענין אבל ע"י אחרים מודה ר' יהודה לר' יוסי אלא דלפי שיטת הירושלמי תיקשי אמאי השמיטו הרי"ף והרמב"ם ז"ל דברי ר"י דזורעין לו שדה ניר ומשמע דפסקו דלא כנותן ואמאי כיון דקי"ל כו' יוסי לענין מועד א"כ כש"כ לענין אבל ומאמרי לו אין ראי' דהא הם אזלי בשיתת ר' יהודה במועד וגם יקשה מכאן על הרמב"ם ז"ל שהביא ראי' מכאן דאפא לשונו' חרפא לא חשיב הפסד בפ"ק בהלכה דהאי תרביצא שרי לתרביצי ולפי הנ"ל אדרבה ראיה להיפך דחשיב הפסד לדין דקיי"ל כו' יוסי אבל אחר העיון נראה דאין להשוות בזה גמרא דידן עם הירושלמי דע"כ לא פריה אהדדי דר"י אדר"י ודר' יוסי

אדר' יוסי אֵלָא לפי שיטת הירושלמי דטעמייהו הוא משום דר' יהודה אינו חושש להפסד מועט ור' יוסי חנינש אפילו להפסד מועט וא"כ פריה שפיר אהדדי מזריעת פשתן אבל לשיטת הש"ס דילן לא פליגי כלל בהפסד מועט ומרובה אלא בשנינו פליגי ר' יהודה בעי שנינו אפילו בדבר האבד ור' יוסי לא בעי שנינו א"כ תו לא תיקשי מהא דבשדה ניר ופשתן ר' יהודה לקולא ור"י לחומרא דנה מחלוקת אחרת הוא וקי"ל בזה פאמרו לו דלא תשיב הפסד מבכור לאפל ועיין בר"טב"א ז"ל שהקשה בשם התוס' מנ"ל הא דר' יהודה בעי שנינו בדבר אבד דילמא טעמי' משום דאין הפסידו מרובה ע"ש מה שתי' ול"נ דלשיטת הש"ס דילן לא אתינן להכי כלל אלא הטעם הוא משום שנינו לחוד.

והנה לרב אשי דאמר לא מיבעי קאמר פשיטא לי דפליגי ר' יוסי ור"י גם באבל ולר"י בעי שנינו דאל"כ למה לי למימר לא מיבעי קאמר אמאי לא קאמר דאתי לאשמענינו פלוגתא דר' יהודה ור' יוסי ומש"ה תני מועד אלא ודאי גם באבל פליגי וא"כ יש לדקדק על רשב"ג דאמר אם אין שם אמן אלא הוא הרי זה עושה בצנעה ואמאי לא קאמר דינעשה ע"י שנינו וי"ל דרשב"ג כר' יוסי ס"ל דלא בעי שנינו והשתא דאתינן להכי אין לנו ראי' ברוה לשיטת הש"ס דילן דלר' יהודה לא בעינן שנינו באבל והדבר תלוי בגוססת הברייתא כמש"כ לעיל ואל יקשה לה על דברינו מהא דעבדינן לקמן צריכותא דהא נפיש פסידא משמע דבפסידא פליגי הא ליתא דנודאי מודינא דע"י השנינו איכא קצת פסידא אלא דר' יהודה ס"ל דאפ"ה בעי שנינו ור"י ס"ל פיון דהותר הותר לגמרי בלי שום שנינו אפילו היכא דליכא פסידא כלל ע"י השנינו כדמוכח לעיל גבי הציר והצינור שנשברו דאמרינן התם דלר' יוסי לא בעי שנינו משום דהוי דבר האבד מפני הגנבים והתם אם יעשה ע"י שנינו לא יהי' שום פסידא דכינן דמתקנן תו אין לחנינש מפני הגנבים ודוחק לומר דאין התקון טוב כ"כ ע"י שנינו ולקמן יבואר עוד בזה אי"ה והנה הרא"ש ז"ל הביא דברי הראב"ד ז"ל דבאבל ע"י אחרים התירו אפילו טירחא מרובה כמו עשיית אמה בתחילה וכיוצא בזה והשתא אם נאמר דלר' יהודה בעי שנינו באבל ע"י אחרים והי' נראה דגם טירחא לא התירו דהא טירחא חמור משנינו לר"י דלא בעי שנינו כלל ואפ"ה לא התירו טירחא יתירא אלא דיש לחלק ודו"ק: שם גמרא ומרביצין שדהו עיין פירש"י ובדברי הרא"ש ז"ל אבל בירושלמי תני בהדיא ומשקין בית השלחין בשגגיע זמןן לשותות: שם גמרא רשב"ג אומר זיתיו הפוכים ואין שם אמן אלא הוא עיין בתוס' ד"ה רשב"ג שכ' ב' פירושים באין שם אמן אלא הוא או שאין שם מי שיעשה פמותו ולפ"ז ניחא בחמר גמל ספק לקמן דינעשו הם עצמן דאין אחרים יכולין לעשות פמותן או הפי' אין שם אחרים כלל ודברי התוס' יש בהם גמגום בלשונם ז"ל וצריף להגיה קצת דבריהם וקל להבין.

ועיין ברא"ש ז"ל שנסתפק אי פליגי רבנן ארשב"ג אי לא ומד' הרי"ף ז"ל דפליגי ומש"ה השמיט להא דרשב"ג דהלכה פרבנן ועוד הביא ראי' ממתני' דאם איתא דרבנן נמי מודו דהוא עצמו יכול לעשות בצנעה הוי לי' פיון מלאכתו במועד והרא"ש ז"ל דחה ראי' זו והריטב"א ז"ל כתב דעיקר תניא פנותיה דרב שישא הוא מדברי ת"ק דאוסר ע"י עצמו לגמרי אפילו אין אחרים מזה שמעינן דדברים המותרים במועד אסורים כו' אבל לרשב"ג לא חמירי כלל ימי אבלו פיון דאפשר ע"י אחרים ובמועד א"א ע"י אחרים אבל הרא"ש ז"ל לא כתב פן דהוא ז"ל כ' בטעמא דרב שישא דימי אבלו חמירי היינו משום

דאָפּשער ע"י אַחרים ומטעם זײַ נראָה לוי דײַלכע פּרשפּ"ג בּהא דאָם אין שם אַנאָן אַלָא
הוא אַלמָא דרב שײשא דוּנא פּרשפּ"ג אַתי ועײנן בלח"מ פ"ה מה' אַבל שׂתמה על הָרא"ש
ז"ל אַמאי מִסתבּר לי' בּהא דאָם אין אַנאָן אַלָא הוא פּרשפּ"ג וּבּהא דאָם הוא ספּר וּבּלן
לרבּים לא פּסק פּרשפּ"ג וְלא הבנתי תּמיהתו ז"ל דְהא פּתב הָרא"ש ז"ל טעמָא דמִסתבּר
לי' בּהא דאָם אין שם אַנאָן משום דוּנדאי לא תּמירי זְמי אַבלוּ מימי המועד וְלא מחמרינוּ
בּהו אַלָא היכָא דאָפּשער ע"י אַחרים אַבל הַרמב"ן ז"ל פּסק בּכולהו פּיחידאָה אַפּילו כּר'
יהודה בּזריעת פּשְתוּן וְדא נדאי צריכָה רבָה דְהא קיי"ל לענן מועד דאָפּלא לעשׂוּתוּן חרפי
לא מיקרי דְבר הָאבד אַבל האיר ה' עיני ועײנתי בּספּר תּורת האָדָם לְהַרמב"ן ז"ל
ומצאתי ראיתי בו דאָדרבָה מחמת זֵה פּסק פּנומיה וְהביא ראָיה לזֵה מדבּרי הירושלמי
שְהבאתי לעיל דמשמע מינן דלר' יוסי נדאי מוּתר אַפּילו בּהפּסד מועט ומטעם זֵה נראָה
לי לפּסוק פּתכּמים דראב"י לעיל ולענן הרבָצה בּשדָה לָבן פּסק ג"כ דמרבּיצין בין
במועד בין בָאבד וּפּי הרבָצה דְהא הײנו הרבָצה דשדָה לָבן דלעיל וּמָה אַעשָׂה
שְבעוּנוּתי שׂיטתו ז"ל נפּלאָה היא בּעיני חָדא דכּבּר פּתבתי לעיל דלשיטת הש"ס דילן
דבּשינוי בְדבּר הָאבד פּליגי אין אָנו מוּכרחים לומר דר' יוסי מוּדה בּזריעָה מּבפּיר לאַפּל
ואין רא' מהירושלמי תּדע דלשיטת הירושלמי דבּהפּסד מועט פּליגי ור' יהודה לא אָסר
אַלָא היכָא דִיכול להערים פּגון בזיתים הַהפּוכים שְמָא יַהפּוּךְ לכתחילה וּבבורי לגוף
שְמָא יגוף חבּיותיו כּמש"כ הַרמב"ן ז"ל שם אַבל בּזריעת פּשְתוּן ליכָא למיחש להערמָה
מוּתר אַפּילו הַפּסד מועט א"כ מאי קאמר הש"ס לעיל גבּי צור וצניזור הא ר' יהודה דבּעי
שׂינוי אִיזָה הערמָה איכָא בציר וצניזור אַלָא ונדאי נראָה ברור דלשיטת הש"ס דילן אין
ענן פּלוגתא ר"י ור' יוסי בערָךְ פּסידא פּלל גַם מה שְהוּכרַח לפרש דבָאבד נְמי שׂינָךְ
הערמָה מּבּרייתָא דאבּל רבתי דפּליגי הַתם ר' יהודה ור"י להדָיא גַם לענן אבּל ור"י לא
התיר אַלָא בזיתים לטעון קוּרה ראשונה וּבבורו לעשׂוּת לִימודים ק"ק מאי שׂינָךְ הערמָה
בָאבד פּינוּ דאַחרים עושין לוי ועוד דְהא תנָיא בְהדָיא בּרישא דבּרייתָא בירושלמי טוּחנן
לוי פּדרכו אבּל למה שפּי דבּמועד שׂינָךְ הערמָה שׂיכּוּן מלאכתו וּבָאבד לא שׂינָךְ הערמָה
א"ש וּבּרייתָא דאבּל רבתי ר' יהודה דְהתם הײנו אָמרו לוי דְהירושלמי וס"ל דגַם בָאבד
אין חוששין להַפּסד מועט אבּל כ"ז הוא לשיטת הירושלמי דבּהפּסד פּליגי אבּל לשיטת
הש"ס דילן לא שׂיכָא פּלל פּלוגתא דר"מ ור"י בְהפּסד ור' יהודה אָמרו לוי הוא דפּליגי
בְהפּסד מועט וּבזֵה נדאי מִסתבּר דְהלכָה פּאָמרו לוי דְלא חָשיב הַפּסד דְלא שׂינָךְ למימר
בְזֵה הלכָה פּדבּרי המיקל בָאבד דא"כ אַפּילו בית הַבעל לישׂתרי וכמאן דמיקל גַם לענן
מועד אַלָא נדאי פּל דְהוי דְבר הָאבד לענן מועד הוי נְמי דְבר הָאבד לענן אבּל וְכָל דְלא
הוי דְבר הָאבד לענן מועד לא הוי דְבר הָאבד לענן האבּל וכּיון דק"ל לענן מועד דאפּלא
לשׂוּנא חרפָא לאו פּסידא הוא ה"ה נְמי לענן אבּל פּוּ אַלָא דְהַרמב"ן ז"ל דעָתוּ שם
לְהלכָה גַם לענן מועד דמאפּלא לחרפי פּסידא הוא וכּרבּנן דראב"י דפ"ק ומפרש הרבָצה
דְהא הײנו הרבָצה דלעיל דפּליגי בְזֵה ראב"י וּרבּנן וכּיון דתנָיא הָכא סתמָא דמרבּיצין
ש"מ דְהלכָה פּרבּנן ומפני זֵה תמָה על האלפס ז"ל פּינוּ דפּסק דאפּלא לשׂוּנא חרפי לא
חָשיב פּסידא וְהשמיט הא דשדָה גיר וּפּשְתוּן אַמאי לא השמיט נְמי הא דמרבּיצין שדָהו
ובּעיני יפּלא לשיטתו נְמי יקשָה אַמאי לא פּליגי האָמרו לוי נְמי אַהרבָצה אַלָא נדאי נראָה
דכ"ע מודים בְזֵה וצריָךְ לפרש או כפירש"י ז"ל או כפּי הָרא"ש ז"ל וכ"ע מודו בְהרבָצה

כי האי דהוי פסידא והנה פבר פתבנו לעיל בפ"ק שיטת רש"י ו"ל שם דרבנן דראב"י דשרו אפלא לשון חרפא היינו משום דס"ל כר"מ דהרנוחה נמי שרי לדבריו ו"ל וקשה מפאן אמאי שרי ר"י פאן בשדה ניר הא ר"י אמרינן בריש מכילתין דסתמא קמא פנותין אתיא דלא שרינן אלא פסידא ולא הרנוחה וצ"ל לשיטתו ו"ל או דר' יהודה דווקא באבל הוא דקאמר הכי משום דמלאכתו נעשה ע"י אחרים או דזה חשיב הפסד גמור אם לא יזרע עכשיו ולשיטת הרמב"ן ו"ל יש לדקדק איפכא מאי מספקא לי להש"ס בריש מכילתין אליבא דר"י אי הרנוחה שריא והוצרך להוכיח דהרנוחה אסירי מטעם דמתניתין אמאן תרמי' ואמאי לא הוכיחו ממתני' דר' יהודה אפילו להפסד מועט לא חייש וכש"כ להרנוחה בעלמא אלא ודאי ש"ס דילן לא נחית להכי כלל אלא דאפתי יש לדקדק מדלא התיר ר' יהודה אלא שדה ניר ושדה העומדת לפשתן משמע ודאי דלא התיר אלא משום פסידא והוי מצי לאוכחי מהא דר"י לא התיר בית הבעל וגם זה יפלא בעיני מה שלא מצינו פלוגתא דשדה ניר לענין מועד וצ"ע לענין מאי דכתובנא דלשיטת הש"ס דילן אין ענין מחלוקת ר"י ור"י בערך הפסד עדיין אני נבוך בזה כי באבל רבתי אמרו בפירוש בדב' ר' יוסי שהשיב לר' יהודה והלא אובדין הם ויבואר עוד אפ"ה לקמן דף י"ב: שם גמרא יתר ע"כ אמר רשב"ג אם הי' אמן כו' והגיע שעת הרגל הא דקאמר יתר ע"כ היינו משום דההיתר הוא בשביל אחרים ומה שפי' רש"י ו"ל דאית לי פסידא אין זה עיקר הטעם דזה לא חשיב פסידא דהוי מניעת הרינוח ומפאן קצת ראיה למה שחילק הרא"ש ו"ל בשם הראב"ד ו"ל לעיל בסוף פירקין בין דבר דאית בי' מלאכה לפרקמטיא דהא הכא שעת הרגל ודאי פסידא הוא ואפ"ה לא שרינן לה משום הא לחוד אלא משום דהוי צרכי רבים מדקאמר יתר ע"כ ודו"ק.

עיי' בש"ג שכ' רבינו השמיט להא דר"י בשדה ניר כו' ולזה הסכים הרא"ש ו"ל ומיימון פסק כר"י והוא ט"ס וצ"ל ולזה הסכים הרא"ש ו"ל ומיימון והרמב"ן ו"ל פסקו כר"י דהרמב"ם ו"ל השמיט ג"כ להא דר"י: שם גמרא האריסין כו' עיי' שיטת רש"י ו"ל והרא"ש ו"ל פתב דנראה לו כשיטת הראב"ד ו"ל וכמבואר בירושלמי וה"ג האריסין והתכירים בשדה של אבל הרי אלו יעשו החמרים והגמלין כו' הרי אלו לא יעשו בכלה זמן שכירתם קודם לכן ואם היו מושפרין ביז אחרים היינו שלא פלה זמן שכירתם הרי אלו יעשו ע"ש מש"כ לחלק מ"ש באריס אפילו פלה זמן אריסותם קודם לכן מותר ובחמרין בעינו דווקא שלא פלה שכיר יום אפילו בעיר אחרת לא יעשה פי' ו"ל במלאכת מחנפר לקרקע ולפ"ז אין ענין לבבא זו למה שלפני' ולולי דמסתפינא הייתי מפרש בד"א ואין צורך לחלק דבאריס שכירתו נמשכת ואינו משתנית כמש"כ הרא"ש ו"ל והפ"י האריסין והתכירים והקבלנים בשדה של אבל הרי אלו יעשו פנין דאדעתא דנפשיהו עבדי וגם המלאכה איננה בבית אלא בשדה החמרין והגמלין והספנין הרי אלו לא יעשו פי' לא יעשו לצורך האבל פנין שהם פועלים אצלו הרי אלו לא יעשו בשבילו ואם היו החמור והגמל מושפריים ביז אחרים לצורך מלאכת אחרים הרי אלו יעשו פנין דאחרים שפרי אותם קודם הרי האחרים מותרין לעשות בהם מלאכה בשבילן והכי משמע להדיא מלשון הירושלמי אריסיו ותכיריו וקבליו הרי אלו עושין אפריו ותפריו וגמליו אין עושין והפל מייירי במלאכתו ר"י בן לוי אמר היתה לו פרה מגמלת בעיר ה"ז עושה הדא דתימר

בהו דחייב לי וְהִינּוּ הָךְ דָּאָם הָיוּ מְוַשְׁפְּרִים וְכַגְרִיסַת הָרִי"ף ו"ל אִם הָיוּ מְוַשְׁפְּנִים אֲלֵא דְלֵא נּוֹדַע לּוֹ פִּי שֶׁל מַגְמֶלֶת וּפִי הַק"ע אִינוּ מוּבָן.

שְׂכִיר יוֹם אֲפִילוּ כּו' נִרְאֶה לִי דְבָבָא זֶה אֵין פֶּאן מְקוּמָה אֲלֵא לְקַמֵּן גְּבִי בְּבֵא דְהִיְתָה מְלֵאכְתּוֹ בְּיַד אַחֲרִים בְּבִיתוֹ לֹא יַעֲשׂוּ בְּבִית אַחַר יַעֲשׂוּ הִינּוּ דְוּוּקָא בְּקִיפּוֹלַת אֲבָל שְׂכִיר יוֹם אֲפִילוּ בְּעִיר אַחֲרַת לֹא יַעֲשֶׂה וְהָכִי תַנְיָא בְּאֲבָל רַבְתִּי הַפּוֹעֲלִים שְׂקַבְלוּ מְלֵאכָה לַעֲשׂוֹת לְאֲבָל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ אֲסוּר בְּתוֹךְ בְּתִיָּהֶם מוֹתֵר רַשְׁב"ח אֹמֵר שְׂכִיר יוֹם בֵּין פֶּה וּבֵין פֶּה אֲסוּר שְׂכֵר הַקִּיפּוֹלַת בְּבִיתוֹ אֲסוּר בְּבִתִּיָּהֶם מוֹתֵר בְּמַחְנוֹפֵר לְקַרְקַע בֵּין פֶּה וּבֵין פֶּה אֲסוּר דְּפִרְהֶסְיָא הוּא הָרִי מְבֹנָאָר דְּהַחִילוּק בֵּין שְׂכִיר יוֹם לְקִיפּוֹלַת הוּא בְּתִלוּשׁ אֲבָל בְּמַחְנוֹפֵר הַפֵּל אֲסוּר אֲלֵא דְבָהָא לְחוּד פְּלִיג בְּרִיָּיתָא דְאֲבָל רַבְתִּי בְּמֵאֵי דְגִרְסִינוּ הֵתֵם בְּעִיר אַחֲרַת בֵּין פֶּה וּבֵין פֶּה מוֹתֵר וּבִש"ס דִּילֵן אֲמַרִי דְאֲפִילוּ בְּעִיר אַחֲרַת אֲסוּר וּנְמַצָּא פְּלָלֵן שֶׁל דְּבָרִים לְמֵאֵי דְפְרִיָּשְׁנָא דְאָרִיסִין וְחִכְרִים וְקַבְלָנִין שְׁבַשְׁדָּה שֶׁל אֲבָל עוֹשִׂין דְאֲדַעְתָּא דְנִפְשֵׁיָהּ עֲבָדִי וְהִינּוּ הִיכָא שְׁהִיוּ אָרִיסִין קוֹדֵם יָמֵי אֲבָלוּ דְבִימֵי אֲבָלוּ וְדֵאֵי אֲסוּר לְשַׁפְּוֹר אָרִיס וְאִפְרִיו וְחִמְרִיו וּגְמָלִיו וְסַפְּנִיו הִינּוּ שְׁמוֹשְׁפְּרִים לְאֲבָל לְצוֹרֵךְ מְלֵאכְתּוֹ הָרִי אֵלוּ לֹא יַעֲשׂוּ פְּלָל אֲפִילוּ הָיוּ מְוַשְׁפְּרִים לּוֹ מְקוֹדֵם פִּינּוּ דְמְלֵאכָה דִּידֵן' הוּא אֲבָל אִם חִמּוּרוֹ וּגְמָלוֹ מְוַשְׁפְּרִים לְאַחֲרִים לְמְלֵאכְתּוֹ הָרִי אֵלוּ יַעֲשׂוּ פִינּוּ דְמְלֵאכְתּוֹ הֵן עוֹשִׂין וּלפ"ז אֵין לָנוּ הֵיתֵר זֶה שְׁכַתֵּב הָרֵא"ש ו"ל בְּאָרִיס שְׁפֵלָה אָרִיסוֹתוֹ קוֹדֵם יָמֵי אֲבָלוּ דְלֵא פְּתַב פֶּן אֲלֵא לְשִׁיטְתוֹ מִשׁוּם דְּבַחְמֵרִין חִזְקָא בֵּין בְּתַחֲזִילָה אוּ בְּתוֹךְ זְמַן וּבְאָרִיסוֹת לֹא חִזְקָא אֲבָל לְמֵאֵי דְכַתִּיבָנָא לֹא הִנּוּכָר פְּלָל בְּבְרִיָּיתָא חִזְלוּק זֶה בֵּין בְּתַחֲזִילָה לְתוֹךְ זְמַן אֲלֵא הַפֵּל מִיָּרִי בְּתוֹךְ הַזְמַן שְׂכִירוֹת וּבְאָרִיס מוֹתֵר מִשׁוּם דְאֲדַעְתָּא דְנִפְשֵׁי' קַעְבִּיד וּבַחְמֵרִיו אֲסוּר מִשׁוּם דְאֵין לְחַמֵּר חִזְקָא בְּמְלֵאכָה זֶה וְכוּלָּהּ בְּשִׁבִיל הָאֲבָל הוּא.

שׁוּב מְצֵאֵתִי בַת"ה לְהֶרְמֵב"ן ו"ל שְׁפִירֵשׁ פֶּמוּ שְׁכַתְּבִתִּי וְהִנֵּה נִסְתַּפַּק שֵׁם הֶרְמֵב"ן ו"ל בְּחֵמֵר וּגְמָל אִם הֵם מְוַשְׁפְּרִים לְחֵמֵר וּגְמָל לְשִׁלִּישׁ וְלִרְבִּיעַ אִם מוֹתֵר פֶּמוּ בְּשַׁדָּה וְנִרְאֶה לִי דְהֵאֵי סְפִיקָא לִיכָּא אֲלֵא אִם לֹא פְּלָה זְמַן הַשְׂכִּירוֹת קוֹדֵם יָמֵי אֲבָלוּ.

אֲבָל אִם פְּלָה זְמַן אָרִיסוֹתוֹ קוֹדֵם בְּזֵה וְדֵאֵי אִינוּ דוֹמָה לְאָרִיס שְׁבַשְׁדָּה לְשִׁיטַת הָרֵא"ש ו"ל דְּוּוּקָא בְּאָרִיס שְׁבַשְׁדָּה מְנַהֵג הָאָרִיסוֹת יְדוּעַ וּמְסַתְּמָא לֹא מְסַלַּק לִי אֲבָל אָרִיס שֶׁל חִמּוּר וּגְמָל וְדֵאֵי דְרַף ב"א לְהַחֲלִיפֵן וְלְכַאוֹרָה מְצִינּוּ לְמַפְשֵׁט הָאֵי סְפִיקָא מְעוּבָדָא דְמִרְיוֹן וּמֵר בַּר רַב אַחָא דְקֵאֲמַר הַש"ס עֲלָה נְהִי דְלִפְסִידָא דִּידֵן' לֹא חִיִּישׁ הִינּוּ דְזֵמַן הַדִּין מוֹתֵר הַפֵּל גַּם חִלְקוּ פִּינּוּ דְמוֹשְׁפְּרִים הֵם זל"ז אֲלֵמָא דְכָל שְׁמוֹשְׁפֵר אֲפִילוּ לְמַחְצָה מוֹתֵר אֲלֵא דִי"ל דְשֵׁאֲנֵי הֵתֵם דְהַשְׁנוּתְפוֹת שְׁלֵהֶם הִי מְתַחֲזִילָה וּמַעוֹלָם לֹא נִקְרָא עֲלֵיָהּ שֵׁם מֵר בְּרִי' דְרַב אַחָא לְחוּד וּמַש"ה מוֹתֵרִין אֲבָל אָרִיס שֵׁם בְּעֲלִיו עֲלִיו לְעוֹלָם וּלפ"ז לְמֵאֵן דְאֲמַר בְּשׁוֹתְפִים וּכְשִׁיטַת הִירוּשְׁלַמִי א"כ כַּש"כ בְּאָרִיסוֹת דְאֲסוּר אֲלֵא דִישׁ לְחִלְקָא גַּם בְּזֵה וּלְאִידֵךְ גִּיסָא דְשׁוֹתְפוֹת אֲסִירֵי פִינּוּ דְמַתְחִילָה הֵם שׁוֹתְפִין בְּזֵה לֹא נִסְתַּלַּק שֵׁם כ"א מֵהֶם אֲבָל בְּאָרִיס נִסְתַּלַּק שֵׁם בְּעֲלִיו.

עוֹד רְאִיתִי בְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ן ו"ל שְׁנִסְתַּפַּק בְּקִיפּוֹלַת שֶׁל שְׁדָּה לְחֵרִישׁ אֵי הוּי דְוּוּמָא דְקִיפּוֹלַת בְּנִין דְאֲסוּר וְצָרִיךְ לְדַקְדַּק לְדַבְרֵיו ו"ל אִיךְ יִפְרֵשׁ מַה שְׁאֲמָרוּ בְּבְרִיָּיתָא הַקַּבְלָנִין הָרִי אֵלוּ יַעֲשׂוּ אֵי בְּאָרִיסוֹת הָרִי אֲמוּר וְאֵי בְּחִירוֹת הָרִי אֲמוּר וצ"ל דְקַבְלָן דְבְּרִיָּיתָא הִינּוּ שְׁנוֹתָן לְבַעַל הַשְׁדָּה סוֹף מְעוֹת בְּעַד כָּל מַה שְׁתַּכְנִיס וְגַם בְּזֵה אֲדַעְתִּי דְנִפְשֵׁי' קַעְבִּיד

אָלאַ דלענ"ד אין בָּזָה ספּק פֿלל דּוּנדאָי קבֿלן לַחַרְוֵשׁ וְלַזְרוּעַ לְבַד וְאִין לֹו חֶלֶק בְּפִירוֹת
הָוֵי פֿקבֿלן שֶׁל בְּנֵין וְהַיְיִנוּ אִיפֿרִיו דְּאִיפֿרִיו בִּירוּשְׁלַמִי לְאַסּוּרָא וַיִּפְּלֵא בְּעֵינַי מְדוּעַ לֹא
הִבִּיאוּ הַיְיִרוּשְׁלַמִי וְלִקְמֹן יְבוֹאֵר עוֹד אִי"ה וְעֵינַי רִיטְבֿ"א ו"ל.

וּגַם בָּזָה פֿתַב הַש"ג בְּשֵׁם מֵימוֹנֵי דְבָר שְׁלֵא גַמְצָא בּוּ וְדַבְרֵי הַרְמַב"ן הֵם. וְלַעֲגֹן אָבֵל
הַמְּוִשְׁפֵּר לְאַחֲרֵים פֿתַב הָרַב ו"ל בְּסִי' ש"פ דְּמוֹתֵר לְאַחֲרֵים לַעֲשׂוֹת וְעֵינַי בְּש"ף שֵׁם
שֶׁהַשֵּׁיג עַל הָרַב ו"ל וּמְדַבְרֵי הָרֵא"ש ו"ל אִין רֵאָיָה ע"ש וְלֹא זְכִיתִי לְהַבִּין דְּהָא בְּהִדְיָא
פֿתַב הָרֵא"ש ו"ל בְּסוּף דְּבָרֵיו דְּגַם לְהָרֵאָב"ד ו"ל מוֹתֵר ע"י אַחֲרֵים וְכוּ מְבוֹאֵר לְהִדְיָא
בְּד"מ שֵׁם דְּמְמוֹשְׁפֵּר לְשָׂדֶה יְלִיף לַעֲגֹן סְפִינָה וְאִם דַּעַת הַש"ף לְחֶלֶק בֵּין שְׂדֵה לְסְפִינָה
הִי לֹו לְבָאֵר וּגַם אִין לְחֶלֶק בָּזָה.

וְלַעֲגֹן שְׂכִיר יוֹם כְּבָר פֿתַבְתִּי דְּאַתְלוֹשׁ קֵאִי דְּבַמְחוּבֵר מֵאִי אִינְרִי' שְׂכִיר יוֹם אֶפִּילוּ קִיבּוּלַת
נְמִי אָסוּר כַּמֶּש"כ הִיכָא דְּלִיכָא לְמִימֵר אַדְעֵתִי' דְּנִפְשֵׁי' קַעֲבִיד וְכַדְמַנְיָא בְּאַבֵּל רַבְתִּי אָלֵא
אַתְלוֹשׁ קֵאִי וּבְתַלוֹשׁ ג"כ בְּעֵינַי דּוּנְוִקָא קִיבּוּלַת אָבֵל מְלִשׁוֹן הָרֵא"ש ו"ל נִרְאָה דְּשְׂכִיר
יוֹם לֹא נֶאֱסַר אָלֵא בְּמִלְאַקְתַּ קַרְקַע וַיֵּשׁ לְתַמּוּהָ עַל הַטּוֹר ו"ל שֶׁהוּא ו"ל פֿתַב בְּשְׂכִיר יוֹם
לְשׁוֹן הַרְמַב"ם ו"ל וְאַח"כ פֿתַב בְּמַטְלִטְלוֹי דְּבְעֵינַי דּוּנְוִקָא קִיבּוּלַת וְעֵינַי בְּפִסְקֵי הָרֵא"ש
ו"ל שְׂכִיר יוֹם שְׂכִיר שְׂבַת שֶׁל אָבֵל בְּעַבּוּדַת קַרְקַע הָרִי זֶה לֹא יַעֲשֶׂה וְלֹא יִדְעָנָא
שְׂכִיר שְׂבַת מָאן דְּכַר שְׂמִי' וּמִזָּה לְמַדְתִּי פְּנוּנַת הָרֵא"ש ו"ל דְּשְׂכִיר יוֹם ל"ד אָלֵא
לְאַפּוֹקִיאָרִיס דְּאַדְעֵתִי' דְּנִפְשֵׁי' קַעֲבִיד אָבֵל כֹּל שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מְלִאכְתָּהּ אָבֵל אֶפִּילוּ בְּקִיבּוּלַת
אָסוּר בְּמִלְאַכְתַּ קַרְקַע אֶפִּילוּ בְּעִיר אַחֲרַת וְדו"ק: דָּף יב גְּמָרָא אָמַר שְׂמוּאֵל מְקַבְּלֵי קִבּוּלַת
כו' הַתּוֹס' ו"ל הִבִּיאוּ כָּאֵן דְּבָרֵי רַבִּינוּ תָּם שְׂפִירֵשׁ לְהָא שְׂמַעְתָּא בְּאַבֵּל דְּבַמּוֹעֵד וְשְׂבַת
הַפֿל מוֹתֵר מִק"ו דְּמוֹתֵר לְהַשְׂכִּיר שְׂדֵה לְכוּתִי מִשׁוּם דְּאַרִיסוּתָן קַעֲבִיד וְצ"ל דְּרַבִּינוּ תָּם
ו"ל מְפָרֵשׁ לְהָא דְּאַרִיסִין וְהַחֲכִירִים דְּלַעֲיִל כְּפִירֵשׁ"י ו"ל דָּאִי כְּפִי' הָרֵאָב"ד ו"ל וְהַרְמַב"ן
ו"ל הָא מְבוֹאֵר לְהִדְיָא דְּאַרִיסוּת שְׂדֵה גַם בְּאַבֵּל מוֹתֵר וְהָרֵאָב"ד ו"ל כ' בְּאַמַּת דְּהִכָּא
מִינְרֵי בְּקִיבּוּלַת בְּנֵין וְכַמֶּש"כ הָרֵא"ש ו"ל וְכַבֵּר הָאָרִיכוּ בָּזָה הַתּוֹס' בַּע"ז סוּף פ"ק
וְהִבִּיאוּ רֵאִי' מִהַיְיִרוּשְׁלַמִי דְּקִבּוּלַת בְּמַחוּבֵר לְקַרְקַע אָסוּר בֵּין בְּשְׂבַת בֵּין בְּאַבֵּל וְכַדְמַנְיָא
בְּאַבֵּל רַבְתִּי לַעֲגֹן אָבֵל הִכִּי תַנְיָא הֵתָם בִּירוּשְׁלַמִי לַעֲגֹן שְׂבַת וְהַדְּבָרִים בְּרוּרִים כֹּן הֵם
דְּלֹא הִתִּירוּ אָלֵא אָרִיסוּת שְׂדֵה בֵּין בְּשְׂבַת בֵּין בְּאַבֵּל אָבֵל שְׂאָר קִיבּוּלַת בְּמַחוּבֵר לְקַרְקַע
אָסוּר תּוֹף הַתַּחּוּם וְחוּץ לְתַחּוּם מוֹתֵר בְּשִׁנְיָהֶם וְמָה שְׂמְבוֹאֵר בִּירוּשְׁלַמִי דְּבְעִיר אַחֲרַת
מוֹתֵר אֶפִּילוּ מְחוּבֵר לֹא מִשְׁמַע בְּש"ס דִּילָן פְּדַאמְרוּן לֹא אָמְרוּן אָלֵא דְּלִיכָא מְתָא כו'
וּמִהַיְיִרוּשְׁלַמִי הִזָּה נִרְאָה דְּבִין כָּף וּבִין כָּף דְּעִיר אַחֲרַת לֹא קֵאִי אֶשְׂכִּיר יוֹם וְהָא דְּלֹא
כַּמֶּש"כ לַעֲיִל בְּפִירוּשָׁא דְּבְרִייתָא דְּאַבֵּל רַבְתִּי וְעַל עֵיקַר סְבַרַת ר"ת דְּבְאַבֵּל הַחֲמִירוּ יוֹתֵר
מִשְׂבַּת לְסְבַרַת הָרֵא"ש ו"ל דְּהַטַּעַם שֶׁהַחֲמִירוּ בְּאַבֵּל הוּא מִשׁוּם דְּאַפְשָׁר ע"י אַחֲרֵים א"כ
הָכָא לִיכָא לְמִימֵר הִכִּי וְעוֹד מְצִינוּ לַעֲגֹן שְׂוֹתְפּוֹת דְּשְׂבַת חֲמוּר מְאַבֵּל דְּבְאַבֵּל מוֹתֵר
הַשְׂוֹתְפּוֹת לַעֲשׂוֹת בְּצִינְעָה וְכַעּוּבָדָא דְּבָר מְרִיין וּבְשְׂבַת כֹּל שְׂוֹתְפּוֹת אָסוּר וְכוּ שְׂכִירוֹת
בְּהֵמָה אָסוּר בְּשְׂבַת וּבְאַבֵּל מוֹתֵר כְּדַמְנָיָא וְאִם הִיוּ מוֹתְכָרִים אָלֵא דְּזָה אִין רֵאִי' דְּשְׂבִיתַת
בְּהֵמָה בְּשְׂבַת מַה"ת הוּא וְאַדְרָבָה קֶצֶת יֵשׁ לְדַקְדָּק מֵאִי רְבוּתָא דְּמוֹשְׁפֵּרַת בְּיַד אַחֲרֵים
לַעֲגֹן סְפִינָה הָא גַם בְּשְׂבַת אִינוּ מְצִוָּה עַל שְׂבִיתַת פְּלִים וי"ל דְּסְפִינָה שְׂאֵנִי דְּשֵׁם בְּעֵלִים
עָלוּ וְדו"ק הֵיטֵב בְּכָל הַנֶּ"ל.

עוד צריף לבאר בזה מש"כ הרמב"ן ו"ל בת"ה דמקרין לו את הפירצה פדרפ' וחשיב לה
התם בכלל דבר האבד וצ"ע דאי הוי דבר האבד גם במועד לא הי' צריף שינוי אלא ודאי
לאו דבר האבד הוא והוא כמו תפירת בגדים דצריף שינוי משום דהיתירו הוא מחמת
צורך המועד וא"כ מנ"ל דהותר פדרפו באבל וא"ל דלא קפדינן אשינוי באבל פי היכא
דלא קפדינן אטירחא כמש"כ הרמב"ן ו"ל שם משום דהמלאכה נעשה ע"י אחרים ז"א
דקא הוא ו"ל הביא ברייתא דאבל רבתי דר"י ור"י פליגי נמי בשינוי גבי אבל ועוד פיון
דלאו דבר האבד הוא אמאי הותר לכל לאבל ע"י אחרים קא פתב הרמב"ן ו"ל שם דכל
שהותר משום צורך המועד אסור באבל אפילו ע"י אחרים וכדמשמע מברייתא דאלו
דברים העושין כו' זיתיו הפוכים כו' משמע דווקא דבר האבד וכן משמע מהא דהיתה
מלאכתו ביד אחרים דלא הותר אלא בבית ובקיבולת אבל שכיר יום לא הותר לכל
וכמש"כ לעיל אלא די"ל דמייירי במלאכה שאין צורך בה בימי אבלו ובזה הוא דהותר
דווקא בדבר האבד או בקבלנות ע"י אחרים בביתם אבל מה שהוא לצרכו בימי אבלו
עדיין לא נודע לי מקום מוצאו לאיסור היכן הוא ועוד דקא לרב אשי דאמר דמועד חמור
מימי אבלו מסתברא דכל שהותר במועד כש"כ שהותר בימי אבלו ואפילו לרב שישא
הא פתב הרא"ש ו"ל דימי אבל אינן חמורין אלא מחמת שאפשר ע"י אחרים וא"כ מנ"ל
לאסור ע"י אחרים דברים שהם לצרכו פיון דאפילו במועד אבל באמת ז"א דוודאי גם
רב אשי מודה דאיכא מילי דאבל חמור ממועד וכדמוכח לקמן דאפילו אין לו מה יאכל
אסור לעשות מלאכה בעצמו פדתנא אפילו עני המתפרנס מן הצדקה אבל אפתי י"ל
פסברתו של הרא"ש ו"ל דע"כ לא החמירו באבל אלא לענין לעשות בעצמו משום
דאפשר שיתפרנס ע"י אחרים אבל איסור ע"י אחרים בדבר שהוא צורך לו זה לא
שמעינן ועל מה אני מסתפק פגון להעמיד לו תנור או רחים לצורך או לעשות לו מעקה
ולשון הסדקים דהותר במועד ע"י שינוי ומדב' התוס' ו"ל דמוקמי להא דשמואל מקבלי
קיבולת פרב שישא משמע דס"ל דלרב אשי אין חילוק בע"י אחרים בין מועד לאבל
דאל"כ אפילו פרב אשי מצי אתיא וכל שאינו דבר האבד לא הותר אפילו ע"י אחרים
ואפילו בקיבולת אבל אחר העיון נראה עיקר פדעת הראשונים ו"ל דכל שלא הותר ע"י
עצמו לא הותר ג"כ ע"י אחרים ודין זה הוא בחוה"מ ג"כ דאפילו לעכו"ם אסור לומר
והכי תניא בהדיא באבל רבתי אבל כל שבעה אסור במלאכה הוא ובניו ובנותיו עבדו
ושפחתו וכשם שהוא והם אסורים פה אחרים אסורין לעשות לו מלאכה ומש"ה כל
שאסור ע"י עצמו אסור גם ע"י אחרים ואין בזה צד חוקר בו יותר ממועד דבמועד נמי
דינא הכי כל שהוא אסור.

אסור אפילו לומר לנכרי לעשות וכן באבל אפילו ע"י נכרי אסור פדמוכח מהא דלא
אמרן אלא בשבתות וי"ט וכ"ת אמאי אסרו ע"י נכרי הא מיבעי לן בב"מ פרק השוכר
אי אמרינן אמירה לכותי שבות גבי שאר איסורין פבר עמדו שם התוס' ע"ז מחוה"מ
דאמירה לכותי אסור בו וכתבו דשבת וי"ט חדא מילתא ובאבל צ"ל פיון דאסרו ע"י
אחרים ישאל ה"ה דאסור ג"כ ע"י פותי והי' נראה לי טעמא דמילתא פיון דהטעם
שאסור במלאכה במועד הוא פדי שיהי' פנוי לשמחת י"ט ובאבל הוא להיפך ע"כ אסרו
אפילו ע"י אחרים דאל"ה יעשה כל מלאכתו ע"י אחרים ומה הועילו בתקנתו ודו"ק אף
ד' הרמב"ן ו"ל במקרין עדיין לא נתיישבו אצלי אם לא שנאמר דקאי על פותל הגוהה

לרה"ר דגם במועד הותר פְּדַרְכוּ אם בְּכוֹתֵל חָצַר וְעֵינָן בַּשֶּׁ"ג שְׂפָתַי פֶּתַח סֶמ"ג דְּחוּה"מ וְאָבֵל מְשַׁפֵּט אַחַד לָהֶם וּלְדִידֵי' חוּץ לְתַחוּם מְוֹתֵר בְּחוּה"מ וּסֶמ"ג וּמִיִּמּוֹנֵי פֶּסְקוּ פְּרַבִּינוּ וְלֹא הִבְנֵתִי דְמִשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְּבִאָּבֵל נְמִי מְוֹתֵר חוּץ לְתַחוּם וְהָא לִיכָא לִמְ"ד וְאִיזָה ט"ס יֵשׁ בְּדְבָרָיו ו"ל: שָׁם גָּמְרָא רַב חֲמֵי שְׂרִי לְהוּ לְאַבְיִנְגָרִי דְּבִי רִישׁ גְּלוּתָא כּו' שְׂרִשׁוּי' הוּא דְקָא מְשַׁרְשֵׁי לִי' וּמְלָשׁוֹן רִש"י ו"ל נִרְאָה דְגָרְסַ שְׂרִשׁוּי' הוּא דְקַמְשַׁרְשֵׁי לְהוּ הֵינּוּ דָּאִין לָהֶם אֲלֵא רִינַח בְּעַלְמָא דְקָא אֲכָלִי בְּהַדְיָהּ וּמַש"כ וְלֹא חֲשִׁיב מְלַאכָה נִרְאָה מִדְּבָרָיו דָּאִי הָוֵי נָטְלִי אַגְרָא הָרֵי מְלַאכָה חֲשׂוּבָה הִיא שְׂנוּטְלִין שְׂכָר עֲבוּרָה וְהָוֵי אָסוּר אָבֵל פִּינוּ דְלֹא שְׂקָלִי אַגְרָא אִין זֶה חֲשִׁיב מְלַאכָה וְשְׂרִי לְהוּ לְמִיְעֵבַד אָבֵל הֲרָא"ש ו"ל כ' דְּמְלַאכָה זֶה הָוֵי מְלַאכָה הַמְּוֹתֵרַת לְצוּרָה הַמְּוֹעֵד אֲלֵא דָּאָסוּר לִיטּוֹל שְׂכָר אֲפִילוּ בְּשָׂבִיל מְלַאכָה הַמְּוֹתֵרַת וְלֹא שְׂרִי לְהוּ אֲלֵא מִשּׁוּם דְלֹא שְׂקָלִי אַגְרָא וְהִבִּיא רָאִי' לְזָה מִמַּתְנֵי' דַּפ"ג דְּכוֹתַב תְּפִילִין לְאַחֲרִים בְּטוֹבָה וְהֵינּוּ מִשּׁוּם דְּבִשְׂכָר מִיְחֻזֵי פְּעוּבָדָא דְחוּל שְׂעוּשָׁה פְּדִי לְהַרוּיַח וּכְבָר הָעֲרַתִּי בְּזָה לְעִיל בְּרִישׁ מְכִילְתִּין גְּבִי יוֹצֵאִין עַל הַפְּלֵאִים דְּסַתְמָא אֲמַרִּינוּ הֵתָם דְּפוּעֲלִים הָוֵי נָטְלִי אַגְרָא וְעֵינָן תּוֹס' שָׁם אָבֵל הֲרִיטְב"א ו"ל כ' דְּהִיכָא אָסוּר לְעִשׂוֹת בְּשְׂכָר אֲלֵא הִיכָא דְהִי אֲפֶשֶׁר לְעִשׂוֹת מְלַאכָת רִישׁ גְּלוּתָא ע"י אַחֲרִים שְׂלֵא בְּשְׂכָר אָבֵל אִם אֵי אֲפֶשֶׁר לְעִשׂוֹת אֲלֵא בְּשְׂכָר מְוֹתֵרִין לִיטּוֹל שְׂכָר מְמַשׁ וְעֵינָן בַּב"י סִי' תַּקְמ"א שֶׁכ' בְּשָׁם הַפְּלָבּוּ דְמְוֹתֵר לְאַחֲרִים לְתַפְּוֹר בְּשְׂכָר וְכַתְּבַ עֲלֵיו דְּטַעוֹת הוּא וְלֹא יִדְעָנָא מָאִי טַעוּתָא דְהָא לְהֲרִיטְב"א ו"ל ג"כ מְוֹתֵר לִיטּוֹל שְׂכָר אָבֵל בְּאַמַּת לַפ"ז בְּהָא דְרַב אַמֵּי מַה עָנָן הֵלְכָה זֶה לְכָאן דְּאִיירִי הַש"ס בְּקִיבּוּלָת בַּתְּחִילָה וּבְסוּף ע"כ נִרְאָה עֵיקַר פִּי' הַנִּימ"י דְּהִיכָא אִיירִי בְּקִיבּוּלָת שְׂקִיבּוּלּוֹ עַפּו"ם בְּרִישׁ גְּלוּתָא בְּגוּוֹנָא דְהִיתִירָא הֵינּוּ לְעִשׂוֹת מְלַאכְתָּן אִו אַרִיסוֹת שְׂדֵה אַחַר הַמְּוֹעֵד אֲלֵא דְהִנֵּי בִינְגָרֵי הֵם הַמְּמוֹנִים עַל הַפוּעֲלִים וְהָוֵי מְסִייעִים לָהֶם לְהַמְצִיא לָהֶם הַצָּרִיף לְמְלַאכְתָּן וְאֵע"פ שְׂבִשְׂבִיל זֶה מְתַרְבֵּה שְׂכָר הַפוּעֲלִים כִּי הַמְּלַאכָה נִגְמַרְת מֵהַר בְּשָׂבִיל זֶה פִּינוּ דָּאִין זֶה אֲלֵא סִייעַ בְּעַלְמָא מְוֹתֵר וּלַפ"ז לֹא שְׂמַעִינוּ מִיָּזָה דִּין קִיבּוּל שְׂכָר בְּמְלַאכָה הַמְּוֹתֵרַת וּכ"כ רַבִּינוּ רִנְחָם גַּם לְפִי' הִזָּה דְנְכָרִים שְׂבָבִית רִישׁ גְּלוּתָא מְוֹתֵר לָהֶם לְסִייעַ לְאַרִיסִין בַּחֲנָם וְהֲרִיטְב"א ו"ל פִּי' עוֹד בַּע"א דְהִנֵּי אַבְיִנְגָרֵי הֵם עַפּו"ם שְׂהִיו חֲשִׁיבִים לְרִישׁ גְּלוּתָא לִיתָן לּוֹ מְעוֹת יְדוּעִים אִו לְעִשׂוֹת לוֹ מְלַאכָה פְּנִגְדָן וּמְנַכָּה לְהוּ כַּל יוֹמָא וְיוֹמָא וְהָוֵי ס"ד דְהָוֵי כְּמוֹ שְׂכִירֵי יוֹם קַמ"ל פִּינוּ דְּבִנְכְוִיָּתָא עֲבָדֵי הָוֵי פְּקִיבּוּלָת וְשְׂרִי וְהוּא לְשִׁטְתֵּי' אִזִּיל דַּס"ל דְּקִיבּוּלָת קַרְקַע שְׂרִי אֲפִילוּ בְּהָאֵי גּוּוֹנָא דְנוֹתְנִין לָהֶם בְּשְׂכָרְן מְעוֹת וְדו"ק וְהֲרָמ"א ו"ל בַּסִּי' תַּקְמ"ב פֶּתַח בְּשָׁם הַפְּלָבּוּ דְבְדָר הָאָבֵד מְוֹתֵר לִיטּוֹל שְׂכָר וְלַענ"ד דְּעַת הַפְּלָבּוּ דְבְכָל דְבָר מְוֹתֵר לִיטּוֹל שְׂכָר כַּמְש"כ לְעִיל וְכֵן מְסַתְּבַר דָּאִטּוֹ אִם נִצְרָף לְאַחַד אִינוּ מְלַאכָה לְצוּרָה הַמְּוֹעֵד וְהוּא אִין יְכוּל לְעִשׂוֹתָהּ מְחַוֵּיב אַחַר לְעִשׂוֹת לוֹ בַּחֲנָם וְצָרִיף לְעֵינָן בַּפְּלָבּוּ וְאִינּוּ ת"י וְרָאִיתִי בְּבִיאוֹר הַגְּאוֹן ר"א מוּוִילְנָא ו"ל שֶׁהִבִּיא רָאִי' דְדְבָר הָאָבֵד מְוֹתֵר בְּשְׂכָר מֵאָבֵל דְתַנְיָא אֵלּוּ דְבָרִים שְׂעוּשִׁין לוֹ וּמִשְׁמַע דְאַפִּי' בְּשְׂכָר וְאָבֵל חֲמִיר וּבְעִינֵי יִפְלֵא הוּא עֵיקַר טַעַם אִסוּר בְּשְׂכָר הוּא מַצַּד הַפוּעֵל פִּינוּ דְהוּא עוּשָׂה בְּשְׂכָר מִיְחֻזֵי פְּעוּבָדָא דְחוּל וְזֶה לֹא שְׂרִיף בְּאַחֲרִים אֲצֵל אָבֵל וְצ"ע בְּכָל בּוּ בַּפְּנִים: שָׁם גָּמְרָא מְקַבְּלִין קִיבּוּלָת בְּמוּעֵד לְעִשׂוֹתָהּ לְאַחַר הַמְּוֹעֵד עֵינָן בְּנִימוֹק"י שֶׁכ' דָּאִם הָעַפּו"ם עוּשָׂה בְּמוּעֵד אִינוּ צָרִיף לְמַחוּת בְּיָדוֹ כְּדָאֲמַרִּינוּ בְּסַפִּינָה וּפּוֹסֵק עִמּוֹ ע"מ לְשִׁבּוֹת כּו' וְכֵן פְּסַקְהֲרָמ"א ו"ל בַּש"ע אָבֵל הֲרִיטְב"א ו"ל לֹא פֶתַח כֵּן דְלֹא הֲוֹתֵר אֲלֵא הִיכָא דְקַצֵּץ קוֹדָם הַשְׁבָּת אָבֵל אִם קַצֵּץ עִמּוֹ בְּזַמן אִסוּר וְדָאֵי צָרִיף לְמַחוּת בְּיָדוֹ וְכֵן מְסַתְּבַר

דְהָרִי עוֹשֶׂה שְׁלִיחוֹתוֹ בִּי"ט וְדוֹנָקָא הֵיכָא דְהַקִּיבְלוּת הָרִי קוֹדֵם י"ט דְתַחֲזִילַת הַשְּׁלִיחוֹת
 הִיא בְשַׁעַת הַיֵּתֶר אֲזֵי שְׁרֵי מִשּׁוּם דְּמָה שְׁעוֹשֶׂה אַח"כּ בְּדָבָר שְׂאִינוּ מְפָנְרֶסֶם אַדְעָתָי' דְנִפְשָׁי'
 קָא עֵבִיד וְלֹאוּ שְׁלוּחוֹ הוּא אֲבָל הֵיכָא דְתַחֲזִילַת הַקִּיבְלוּת נַעֲשֶׂה בִּי"ט הָרִי הוּא עוֹשֶׂה
 בְּשְׁלִיחוֹתוֹ מְלֹאכָה בִּי"ט וְצָרִיף לְמַחֲוֹת בְּיָדוֹ וּבְסִי' רַמ"ד כְּתָב רַמ"א ו"ל גַּם לְעַנְיָן קִיבְלוּת
 בְּדָבָר מְפָנְרֶסֶם דֹּא"צ לְמַחֲוֹת בְּיָדוֹ וּכְבָר עֲמַד הַמ"א ו"ל ע"ז וּמָה שְׁחִילָק הַמ"א ו"ל בֵּין
 אִם הוּא עוֹשֶׂה לְטוֹבַת יִשְׂרָאֵל אוֹ לְטוֹבַת עַצְמוֹ צ"ע קֶצֶת דְּהָא הָאִסּוּר הוּא מְפָנִי הָרֹאִין
 שְׂיִאמְרוּ שְׂכִיר יוֹם וּמִי יוֹדֵעַ כְּוָנְתּוֹ: שֶׁם גְּמָרָא רַבִּי אוֹמֵר בְּשַׁבַּת בְּטוֹבָה כּו' אָמַר רַב
 יוֹסֵף הֶלְכְתָא כְּרַבִּי וְצָרִיף לְפָרֵשׁ בְּמַאי פְּלִיגִי רַבִּי וּת"ק וּמְלִשׁוֹן רִש"י ו"ל בַּגְמ' נִרְאֶה
 דְּפִלְגִי בְּשׁוּמֵר שֶׁל שְׂכִיר שַׁבַּת וְחוֹדֵשׁ דְּמוֹתֵר לְמִסְנֵר לּוֹ שׁוּמֵר ע"ז אָמַר רַבִּי דְלֹא הִנְתֵּר
 לִיתֵן שׁוּמֵר בְּשַׁבַּת רַק בְּטוֹבָה בְּחֻנָּם וּבִי"ט בְּמִזְוֹנוֹת וּבְמוֹעֵד בְּשִׁכָר וּלפ"ז י"ל דְּלֹא פְּלִיגִי
 ת"ק וְרַבִּי אֵלָא ת"ק אֲתִי לֹא שְׂמַעִינָן דְּמוֹתֵר לִיתֵן שׁוּמֵר וְרַבִּי קַמ"ל בְּאִיזָה אֲנָפִן הוּא
 הַהִיתֵר שֶׁל הַשׁוּמֵר וַאֲפ"ל ג"כ דְּהַשׁוּמֵר הוּא יִשְׂרָאֵל כִּינּוּן דְּאִינוּ עוֹשֶׂה שׁוּם מְלֹאכָה אֵלָא
 שְׂמִירָה לְבַד וְכֵן מִשְׁמַע מָמָה שְׁהִתִּירוּ אֲפִי' לְסִייעַ אוֹתָן אֲבָל אִם לֹא הָיוּ שְׂכִיר שַׁבַּת אִסּוּר
 לִיתֵן לָהֶם שׁוּמֵר וְאִסּוּר לְסִייעַ אוֹתָן אֲפִילוּ בְּאוּ מְאָלִיהֶם וְכַש"כ דְּאִסּוּר לּוֹמֵר לָהֶם לְדַיִיר
 בֵּין בְּשַׁבַּת בֵּין בִּי"ט בֵּין בַּחוּה"מ וְכֵן נִרְאֶה פִי' זֶה מְדַבְּרִי הָרַמְב"ם ו"ל בַּפ"ח מַה' י"ט
 וְכַמִּש"כ הַמ"מ שֶׁם וּמָה שְׂדִקְדָק הַמ"מ שֶׁם עַל הָרַמְב"ם ו"ל לְמָה לֹא כ' דִּין שַׁבַּת וִי"ט
 וְדַאי תָּמָה הוּא נְהִי דְּהָא לֹא אֲצַטְרִיף לֹא שְׂמַעִינָן דְּבְשַׁבַּת לֹא יִתֵּן שְׂכָר לְהַשׁוּמֵר דְּפְשִׁיטָא
 הוּא מִשּׁוּם דְּשִׁכָר שַׁבַּת הוּא אֲבָל אֲמַאי לֹא כְּתִב הַתִּירָא דְלְסִייעַ אוֹתָן וְלִיתֵן לָהֶם שׁוּמֵר
 וְנִרְאֶה דְּגִירְסָתוֹ הוּא כַּס"א אִם הִיא שְׂכִיר שַׁבַּת עוֹשֶׂה עֲפו"ם בְּשַׁבַּת וִי"ט וּמְסִייעִין בְּמוֹעֵד
 וּמִסְרִין לָהֶם שׁוּמֵר וּמְפָרֵשׁ דְּהַתִּירָא דְסִייעַ וְלִיתֵן לָהֶם שׁוּמֵר אִין זֶה אֵלָא בְּמוֹעֵד אֲבָל
 בְּשַׁבַּת וִי"ט אִסּוּר הַפֵּל וְכַמוֹ שְׂיִבְנוֹאֵר לְקַמֵּן הַנְּנוֹסְחָא זֹה הִיָּתָה ג"כ לְפָנֵי פְּסְקֵי הָרַא"ש ו"ל
 וּמַש"ה לֹא כְּתִב שׁוּם הַיֵּתֶר בְּשַׁבַּת וִי"ט וְהַתִּירָא דְשִׁכָר שַׁבַּת לֹא הוֹצֵרָה לְכַתְּוֵב דְּכָל
 קִיבְלוּת שְׁדָה מוֹתֵר וְכִי תִימָא הָא רַבִּי ע"כ מִתִּיר לִיתֵן שׁוּמֵר אֲפִילוּ בְּשַׁבַּת וִי"ט וְרַב יוֹסֵף
 אָמַר הֶלְכְתָא כְּרַבִּי י"ל דְּלֹא פְּסַק הֶלְכָה כְּרַבִּי אֵלָא לְהַתִּיר בְּמוֹעֵד בְּשִׁכָר אֲבָל לֹא לְעַנְיָן
 שַׁבַּת וִי"ט וּמַש"ה אֵינְתֵּר הָא הֶלְכְתָא בְּמַכִּילִתִּין אֲבָל מְלִשׁוֹן רִש"י ו"ל כְּרִי"ף וּמְדַבְּרִי
 הַנִּימוּק"י נִרְאֶה דְּמְפָרֵשִׁי לָהֶם דְּרַבִּי דְקָאִי אֵהָא דָאִם בְּאוּ מְאָלִיהֶם מוֹתֵר לְהַנִּיחָן וְאָמַר
 רַבִּי בְּשַׁבַּת בְּטוֹבָה דְּאִינוּ מוֹתֵר לְהַנִּיחוֹ אֵלָא אִם דַּעְתּוֹ לְעַשׂוֹת בְּחֻנָּם אֲבָל אִם דַּעְתּוֹ לְשִׁכָר
 צָרִיף לְמַחֲוֹת בִּי"ט בְּמִזְוֹנוֹת מוֹתֵר לִיתֵן לּוֹ מִזְוֹנוֹת לְאַחַר י"ט כִּינּוּן דְּלֹאוּ מְלֹאכָה גְּמוּרָה
 הִיא בְּמוֹעֵד בְּשִׁכָר מוֹתֵר לְהַנִּיחוֹ אֲפִילוּ אִם דַּעַת כּוֹתִי לְשִׁכָר מוֹתֵר לְהַנִּיחוֹ וְלִיתֵן לּוֹ שְׂכָר
 אַחַר הַמוֹעֵד אֲבָל לּוֹמֵר לְכַתְּחִילָה לְכוֹתִי לְדַיִיר וְדַאי אִסּוּר וְיֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְשִׁיטָה זֹה דְּרַבִּי
 אִינוּ מִתִּיר בְּשַׁבַּת אֵלָא בְּטוֹבָה אֲבָל אִם הַנְּכָרִי עוֹשֶׂה ע"מ לִיטְוֵל שְׂכָר צָרִיף לְמַחֲוֹת א"כ
 הָא דְתַנּוּן נְכָרִי שְׂבָא לְכַבוֹת אִין אוֹמֵר לּוֹ אַל תְּכַבֵּה וְכַתְּבוּ רִש"י וְתוֹס' הֵתֵם מִשּׁוּם
 דְּאֲדַעְתָּא דְנִפְשָׁי' קַעֲבִיד שְׂיִטְוֵל שְׂכָר וְהָא רַבִּי אוֹסֵר בְּשִׁכָר אֲפִילוּ בְּדִיּוֹר שְׁדָה דְּלֹאוּ
 מְלֹאכָה גְּמוּרָה הִיא וְצ"ע וְעַיִן מ"א ו"ל ס' תַּקְל"ז.

וְלִשְׁנֵי הַפְּרִיּוֹשִׁים הָאֵלּוּ לֹא הַבְּנֵי דַעַת הָרַא"ש ו"ל בְּשֶׁם הָרַאב"ד ו"ל שְׂפָתַב בִּי"ט
 בְּמִזְוֹנוֹת פִּי' אַחַר י"ט יִתֵּן לּוֹ מִזְוֹנוֹת אֲבָל בִּי"ט עַצְמוֹ אִסּוּר לִזְמַן אֵת הַכּוֹתִי וְהַשְׂתָּא אִי
 מְפָרֵשׁ לָהֶם דְּקָאִי אַשׁוּמֵר כִּפִּי' הָרַמְב"ם ו"ל לְעַנְיָן דְּאֲפִילוּ יִשְׂרָאֵל מוֹתֵר לְשׁוּמֵר וְאִי מְפָרֵשׁ
 לָהֶם הֵיכָא דְּבָאוּ מְאָלִיהֶם וְכַפִּי' הַנִּימוּק"י א"כ צָרִיף לְפָרֵשׁ דְּנוֹתָן לָהֶם מִזְוֹנוֹת אַחַר הִי"ט

דבי"ט בלא"ה אסור ליתן לו מזונות וכמבואר בד' הנימוק"י ונראה דהראב"ד ז"ל מפרש לה לד"ר לכתחילה דת"ק אסור ורבי מתיר בשבת בטובה ובי"ט במזונות ובמועד אפילו בשכר פינון דלאו מלאכה הוא ומש"ה פתב דאסור ליתן מזונות בי"ט לנכרי מטעם דאסור לזמן ובאמת מלשון הירושלמי בשביעית משמע להדיא לד"ר לכתחילה פליגי ות"ק אמר התם אין מדיירין לא בשבת וי"ט ולא במועד אפילו בטובה ואין מסייעין אותן ואין מוסרין להם שומר שכיר לשבתות ולחדש מסייעין אותן ומוסרין להם שומר תני רשב"ג אומר מדיירין בשבת בטובה ובי"ט במזונות ובמועד בשכר משמע להדיא דרשב"ג מתיר לכתחילה לד"ר כל חד פדיגי' ונראה דזה הוא דעת הפלפלו שכ' בשם י"א דמותר לד"ר לכתחילה במועד ועתה תראה פלאות בדב' הכ"מ ז"ל ובדברי הב"י דבכ"מ פתב נראה מדבריו דבכ"ה שוכרין אותו כו' ולאפוקי ממש"כ הנימוק"י והוא תמוה דהרמב"ם ז"ל לא התיר אלא לשכור שומר אבל לד"ר בשכר פתב להדיא דאסור וכמש"כ הנימוק"י ובב"י פתב על דבריו אלו וכן כ' הפלפלו בשם הרי"ף דמותר לד"ר לכתחילה בשכר ומאי וכן הלא לא קרב שיטה זו אל שיטת הרמב"ם ז"ל דלשיטת הרמב"ם ז"ל נדאי אסור לד"ר בשכר וכמבואר בדבריו ז"ל והנה הטור ז"ל בחיבורו ובפסקיו כ' כפי' הנימוק"י דאם באו מאליהם קאי רבו אלא דמשמע מדבריו דמותר ליתן לו שכר מזונות אפילו בי"ט עצמו וכן שכר במועד אבל מדברי הנימוק"י ורבינו ירוחם משמע להדיא דאסור ליתן שכר במועד וכן נראה פינון דנותן לו שכרו הרי הוא כמד"ר לכתחילה ובשכיר שבת שכיר חדש פתב דמסייעין אותן במועד ומוסרין להם שומר בשבת ולא נודע מאין יצא לו ז"ל חילוק זה דלשיטת לא הותר אלא במועד ולמסור שומר הותר אפילו בשבת ונראה דגירסתו הוא בגירסת ספרים אחרים ועושה עפ"ם בשבת וי"ט ומסייעין במועד מזה משמע דלא הותר סיוע אלא במועד אבל הא דתני בתר הכי ומוסרין להם שומר קאי בין אשבת וי"ט בין אחוה"מ וזה ברור אבל מלשון הש"ע נראה דגם מסירת שומר לא הותר אלא במועד אבל לא בשבת וי"ט וכמש"כ המ"א ז"ל ולכאורה הוא תמוה למה כ' נגד דעת הטור ז"ל אבל לפמש"כ לעיל בדעת הרמב"ם ז"ל ניחא דבש"ע פסק בדעת הרמב"ם ז"ל ועיין בבבאורי הגאון ר"א ז"ל שכתב ג"כ דשיטת הרמב"ם ז"ל היא דלא פנימוקי יוסף ואני לא אבין וי"ל פנונתו דפי' בשכר אינו שוין דהרמב"ם ז"ל מפרש לה דשוכרין לכתחילה ולהנמ"י הפי' ליתן לו שכר אח"כ אבל לענין דינא יכול להיות דליכא בינייהו והרמב"ם ז"ל נדאי מודה להנימוק"י דלומר לד"ר אסור וגם הנמ"י אפשר דמודה להרמב"ם ז"ל דמותר לשכור שומר פינון דאינו עושה מלאכה כלל אלא שומר לבד ודו"ק היטב ועיין בפ"מ סי' תקל"ז שנסתפק בי"ט לדעת המחבר אי מותר למסור להם שומר ולפמש"כ שורש הדברים בדעת המחבר ז"ל הוא מילתא דפשיטא די"ט דיגי' פשבת לענין זה וכגירסת הס"א ולא ידענא מאי מספקא לי': שם גמרא מ"ת שינוי במועד בדה"א דלא כר' יוסי פבר פתבתי לעיל באריכות דר' יוסי לא מצריף שינוי בדבר האבד אפילו אם ע"י השינוי לא יהי' שום פסידא אלא דמהא דפריף הש"ס על רב נחמן אימור דאמר ר' יוסי בחמרא בשוכרא מי אמר משמע דטעמא דר"י משום פסידא הוא וליכא למימר דהמקשן בעי למימר דבשוכרא ליכא פסידא כלל אפילו אם החבית בלא מגופה דא"כ מאי קמקבעי לי' פינון דלאו דבר האבד הוא וכן לרב נחמן ליכא למימר דבלא מסייע הוי פסידא מרובה דא"כ מ"ק הלכה כר"י אפילו לר' יהודה לישתרי פינון דדבר האבד

הוא אלא ע"כ הכי קמ"ב ע"ל לי מהו למישע פ"ל דלגוף במגופה ודאי שרי פסידא גמורה
אלא למישע המגופה היינו למרח היטב שלא יפגם אפילו פורתא מהו ואמר להו דהלכה
כר' יוסי דגוף פדרכו ופריה אימור דאמר ר"י בחמרא דנפיש פסידא אי לא יגוף פדרכו
אבל בשוקרא מי אמר דבשוקרא ליכא פסידא פלל אם לא ימרח ובהא לא התיר לגוף
פדרכו ומטיק דבשוקרא נמי איכא פסידא עכ"פ משמע מפאן דר' יוסי לא התיר אלא
היכא דאיכא פסידא ע"י השינוי ונראה לומר דפלוגתא דאמוראי היא בטעמא דר' יוסי
והיינו אמוראי דלעיל רב חסדא דמתרץ למתניתין דהציר והצניור עם הא דיוחנן כה"ג
כו' הא במגלי הא בתציני ופי' הריטב"א ו"ל דהיינו ע"י שינוי ותקושי עליו אטו ס"ל
דהלכה כר' יהודה דבעי שינוי בדבר האבד אלא ודאי ס"ל דע"כ לא בעי ר' יוסי שינוי
בדבר האבד אלא אם ע"י השינוי יהי פסידא אבל התם לא יהי פסידא ע"י השינוי כ"ע
מודים דבעי שינוי ורב אשי דקאמר הא ר' יוסי ס"ל אליבא דר"י דכל שעיקר הדבר דבר
האבד הוא לא בעינן לשנויי בי אפילו אם ע"י השינוי לא יהי פסידא ובהכי ניחא מה
שיש לדקדק לעיל דאמר רב חסדא פותל חצר בונה פדרכו וע"כ הטעם משום דהוי דבר
האבד ואין צריך שינוי וכמש"כ הה"מ בפ"ב וא"כ פי פריה הש"ס עלה מברייתא דכנתל
הגוהה לרשות הרבים כו' מפני הסכנה אין כו' אמאי לא משני דבריייתא אתיא כר' יהודה
דבעי שינוי בדבר האבד ורב חסדא ס"ל כר' יוסי דלא בעי שינוי ולפי הג' לדע"כ רב
חסדא לאו מטעם דאין צריך שינוי שרי לה דהא איהו ס"ל היכא דליכא פסידא ע"י שינוי
לכ"ע צריך שינוי אלא ע"כ ס"ל לרב חסדא דאם לא יבנה פדרכו לא הוי שמירה פלל
מפני הגנבים ולהכי פריה שפיר מבריייתא ועפ"ז נתיישב לי מה שפסקו הראשונים ו"ל
דזיפתן פוזתא ונחביתא והקשה המ"א ו"ל הא לא אמרינן בכה"ג בשל סופרים הלך אחר
המיקל ולפי הג' ניחא דשמואל ורב דימי דפליגי בחביתא ע"כ ליכא למימר דבלא
זפיתא איכא פסידא דא"כ מ"ט דשמואל הא קיי"ל הלכה כר"י אלא ודאי ליכא פסידא
בלא זפיתא ושמואל ס"ל דהיכא דליכא פסידא ע"י שינוי צריך לשנוי ורב דימי ס"ל
דדבר האבד אליבא דר' יוסי הותר פדרכו בחול ומותר לזנפתו אפילו אי איכא טירחא
והשתא א"ש דאנן פסקינן בכנייתא כשמואל ובחביתא קיי"ל פרב אשי דר"י לא בעי
שינוי פלל והלכתא פנותיה ומאי דקאמר הש"ס חייש לפסידא היינו דבעיקר הדבר יש
בחביתא הפסד גדול ומש"ה הותר אפילו לזנפתו ומר חייש לטירחא היינו שמואל חייש
לטירחא בזפיתא פיון דליכא פסידא אם לא זנפת.

אבל אי הוי פסידא בלא זפיתא ודאי ליכא מאן דחייש לטירחא בדבר האבד וכן מוכח
מד' הריטב"א ו"ל שהקשה דהכא משמע דבדבר האבד הותר שלא ע"י שינוי וביריש
מכילתין אסרינן טירחא יתירא אפילו בבית השלחין דהוי דבר האבד ות"י דהתם הוי ספק
פסידא דשמא לא יבא ולא יצמח אבל היכא דאיכא ודאי פסידא לא חיישינן לטירחא
אליבא דר' יוסי.

ויש ליישב קושיות המ"א ו"ל בדבר פשוט אפי' אי נימא דאיכא פסידא קצת בלא זפיתא
משום דשמואל ע"כ ס"ל כר' יהודה דבעי שינוי ומש"ה חייש לטירחא ואנן לא קיי"ל
פנותי בהא אלא כר' יוסי עכ"פ נראה כמש"כ דפלוגתא דאמוראי היא בהא דר' יוסי
אלא דקשה לפ"ז מאי פריה לקמן ארב הונא דמוקי לה לבריייתא כר' יוסי אמאי לא ידוש
בפרות הא ר' יוסי לא בעי שינוי ואמאי לא משני דרב הונא ס"ל דע"כ לא אמר ר"י לא

בעי שינוי אלא היכא דע"י שינוי איכא הפסד אבל התם ליכא פסידא אפילו לא ידוש בפרות.

נראיתי בב"י סי' תקל"ז ובכ"מ פ"ז שכ' על דברי הרמב"ם ז"ל שכתב טעמא דלא ידוש בפרות משום שינוי והקשה ע"ז הא בגמ' מסקינן דלאו משום שינוי הוא ות' דהרמב"ם ז"ל מפרש הא דקאמר הש"ס ה"נ פנין דכל יומא לאו בפרות דיינשי היינו דלא פסיד אם לא ידוש בפרות לאו שינוי הוא אין זה בכלל דבר האבד דלא בעי שינוי דע"כ לא בעינו שינוי אלא היכא דאיכא הפסד ע"י השינוי.

והפ' הזה בדברי הש"ס דחוק הוא אבל לענ"ד דברי הרמב"ם ז"ל נכונים וברורים דיש לדקדק לקמן מאי פריה הש"ס לקמן אי ר' יוסי ידוש בפרות מנ"ל דהוי דבר האבד אם לא ידוש פלל ואי משום דמשמע לי דקאי ארישא אבל מחנך לקרקע אפילו פולו אבוד אסור וע"ז קאמר ואם אין לו מה יאכל קיצור כו' משמע דהפל מייירי בדבר האבד ז"א דאי מייירי באבד אם לא יעמר וידוש א"כ מאי איר' אין לו מה יאכל הא בתלוש בלא"ה מותר משום דבר האבד אלא ע"כ עיקר האבידה אם ניחשו במחנך ולר"י אסור במחנך אפילו בדבר האבד להכי קאמר ואם אין לו מה יאכל שרי בין במחנך בדבר האבד בין בתלוש שאינו אבוד וא"כ מאי פריה לר"י ידוש בפרות ונראה לומר דלר"י פריה שפיר פנין דס"ל לר"י דלצורך שאין לו מה יאכל התירו יותר מלצורך דבר האבד א"כ פריה הכי פנין דאמר ר' יוסי דדבר האבד לא בעי שינוי כש"כ לצורך שאין לו מה יאכל דלא בעי שינוי דהא עדיף מדבר האבד שהתירו בו אפילו במחנך ומשני דאם לא ידוש בפרות לאו שינוי הוא וטירחא תירא הוא וכ"ז לר"י אבל לדין דקיי"ל דדבר האבד מותר אפילו במחנך א"כ שפיר מצינו למימר דדבר האבד עדיף מצורך שאין לו מה יאכל ובדבר האבד אין צריה שינוי אבל לצורך שאין לו מה יאכל צריה שינוי ואיכא איסור לידוש בפרות משום שינוי אפילו במקום דכל יומא דיינשי בפרות וזש"כ הרמב"ם ז"ל שפל דבר שאין בו הפסד צריה לשנות היינו דבעיקר הדבר אין פאן הפסד אבל כל שיש בעיקר הפסד א"צ לשנות פלל אלא עושה הוא פדרכו ואפתי יש לדקדק הא לדין נמי אין לו מה יאכל עדיף מדבר האבד דדבר האבד אם פנון מלאכתו אסור ובאין לו מה יאכל התירו אפילו פנין מלאכתו כמש"כ הרא"ש ז"ל וא"כ אמאי בדבר האבד אין צריה שינוי ולצורך מי שאין לו מה יאכל צריה שינוי וכן התירו פל מלאכת אופן לצורך אונקל נפש ולצורך שאין לו מה יאכל וצ"ע ובאמת פבר אמרו הלכות מועד פהלכות כותי לומר שאין למיזן זו מזו ובסברא פל דהו מחלקינן ביניהו ולא נמסרו הדברים אלא לחכמים הראשונים וע"פ ריח חכמתם ממרום שקלי ענינים במאזני שכלם ועיין במרדכי שכ' בהדיא דלצורך אונקל נפש במועד לא בעי שינוי וצ"ע: שם גמרא אמר אביי הלכות מועד פהלכות שבת יש מהם פטור אבל אסור ויש מהן מותר לכתחילה עיין פירש"י ז"ל בגמרא וקשה קצת מאי קמ"ל אביי דקאמר נקטינן משמע דמבלה אתי לאשמעינן ואי קמ"ל דליכא חיובא במלאכת מועד וכמו שפירש הנימוק"י לענין מאי מדמי להו לשבת דאדרבה בשבת טעמא דפטור אבל אסור הוא גזירה משום חיוב מה"ת והכא ליכא אלא פטור לחוד ונר' דמילתי' דאביי שייכא להו דלעיל דאמר דהלכות מועד לא ילפינן מהדדי ואם יקשה לה אמאי לא ילפי' מהדדי לזה אמר אביי דהלכות מועד פהלכו' שבת כו' וקמ"ל דאין בהם אלא שני חלוקות מותר לכתחילה ואיסורי דרבנן ונחלקה הג' איסור

תורה אין בו ולאפוקי מדעת הרמב"ן ז"ל שכ' דאיכא בי' דכרים שאסור מה"ת ובשל
תורה ודאי מציינו למילף מהדדי לזה קמ"ל דאין בו אלא איסור דרבנן ובדרבנן לא מציינו
למילף מהדדי ומכאן נראה ראי' ברורה דאין שום מלאכה באיסור מה"ת בחוה"מ ואין
זה סותר למש"כ בריש מכילתין דעיקר מלאכת חוה"מ מה"ת הוא דהתם נמי הכי פתיבנא
דאין שום מלאכה פרטית שאסורה אלא עיקר מה שאמרה תורה הוא להפנות ממלאכה
ונמסר הדבר לחכמים איזו מלאכה אסורה ואיזו מותרת וזה ברור ועיין ברש"י פרי"ף
עוד פי' אחר בד' אביי: שם גמרא בד"א בתלוש מן הקרקע אבל במקחון אפילו פלו
אבוד אסור עיין ברש"י פרי"ף ובנימוק"י שם שכתבו דהאי תנא פליג אמתניתין דריש
פירקא קמא משקין בית השלחין ולידדי קשיא לי ע"ז דא"כ מאי פריה רבה בר רב הונא
לרב הונא מברייתא פנין דסתמא דמתני' דלא פנותה וגם למה לי לרב הונא למימר
יחידאה היא ולא ס"ל פנותי' אפילו אי לאו יחידאה היא הלכה כסתמא דמתני' ועוד
דלמאי דס"ד ברייתא אתיא פנותי' דר' יהודה דבעי שינוי בדבר האבד וע"כ צ"ל לרבה
בר רב הונא דר' יהודה ס"ל במקחון אסור ור' יהודה ס"ל בריש מכילתין בהדיא דמשקין
בית השלחין וכן אמר לעיל גבי אבל דזורעין לו שדה ניר ושדה העומדת לפשתן ועוד
למסקנא דר' יוסי הוא דס"ל במקחון אסור א"כ היאך בעינן למימר בירושלמי שכ' לעיל
דאמרו לו אם לא תזרע בבכור כו' היינו ר' יוסי הא לר' יוסי בלא"ה מקחון אסור אפילו
פלו אסור ואלו חמור ממועד ולזה י"ל דירושלמי לא ס"ל הכי אליבא דר' יוסי דמקחון
אסור כדמשמע מהא דאמרינן בירושלמי אמתניתין דמי שהי' יינו בתוך הבור כו' הא
בתחילה לבצור וליתנו לבור אסור במה אנו קיימין אי בשהגיע זמנו לבצור קודם המועד
הוא חטא אנפשי' ופשיטא דאסור אי בשלא הגיע זמנו לבצור די יכיל קאים עד לאחר
המועד וג"כ פשיטא דאסור אלא פנין קיימין בשהגיע זמנו לבצור הוי סבר די יכיל קאים
ולא קם ובהא קמ"ל דבתחילה אסור והשתא אי נימא דר' יוסי אוסר במקחון אפתי מאי
קמ"ל בהאי דיוקא דבתחילה אסור פשיטא דאסור דהא מתני' ר' יוסי היא ומש"ה תני
מי שהי' יינו בתוך הבור אבל לבצור מן המקחון ודאי אסור לר' יוסי וקרא"ש ז"ל הביא
ראי' מירושלמי הנה להתיר היכא שהי' סבור שיכול להמתין אחר המועד ואירע דבר
שאם ימתין יפסיד ותמה הק"ע הא מוכח מירושלמי איפכא דאפילו כה"ג אסור בתחילה
ונראה דקרא"ש ז"ל מפרש לה הכי הא בתחילה אסור ליתנו בתוך הבור דלא הוי דבר
האבד ופריה במה אנו קיימין אי בשהגיע זמנו לבצור ולא בצר הוא חטא אנפשי' ואפילו
הוי דבר האבד אסור בשלא הגיע זמנו לבצור יכיל הוי קאים ואסור לבוצרו ופשיטא לא
יתנו לתוך הבור פנין דאסור לבוצרו ומסיק פנין קיימין בשנהי' סבור יכול קאים ולא קם
דלבוצרו מותר דהוי דבר האבד אבל לתוך הבור לא יתנו דלאו דבר האבד הוא ועיין
בביאורי הגאון ר"א ז"ל וא"כ לפ"ז פשיטא דמוכח דלא ס"ל להירושלמי אליבא דר'
יוסי דמלאכת מקחון אסור אבל למאי דס"ד דברייתא ר' יהודה היא ודאי תיקשי דר'
יהודה אדר"י מריש מכילתין ועוד קשיא לי דמשמע הכא דרשב"ג נמי ס"ל בהא כר'
יוסי דמקחון אסור א"כ אמאי שרי רשב"ג לעיל בפ"ק להחריב חורי הנמלים להביא
עפר מקחור זה וליתן בחור זה הא זה נמי מלאכת מקחון הוא ועוד לעיל דפריה לרב
חסדא שהתיר לבנות פותל חצר כדרכו משום דהוי דבר האבד ופריה עלי' מברייתא
דכותל הגוהה כו' מפני הספנה אין שלא מפני הספנה לא לישני דברייתא ר' יוסי היא

דאָסר מלאַכּת מְחַנְּבֵר מְשׁוּם דְּבַר הָאֵבֶד וּבְנֵן מְלֹאכֶת מְחַנְּבֵר הוּא ע"כ גְּרָאָה לִי דַר' יוֹסִי לֹא אָסֵר אֶלָּא קִצְיָרָה לְבַד וְכַדוּמָה לָהּ מְשׁוּם דְּמְלֹאכָה גְּדוּלָה וּמְפַנְרֶסֶמֶת הִיא וְגַם אַתָּה נֹתֵן תּוֹרַת כָּל אֶחָד בְּיָדוֹ לְזֶה אָבוּד וּלְזֶה אֵינוֹ אָבוּד וּמִשׁ"ה אָסֵרוּ הַפֶּל וּלְפ"ז לֹא פְּלִיג ר' יוֹסִי אֶכֶל הֵנִי סִתְמָא דְּפִיֶרְקָא קְמָא וְעַדִּינֵן צ"ע וּמִמָּה שְׁאָמְרוּ בִירוּשְׁלָמִי כְּהִדָּא דַר' יֵנְאִי דְקֶטְפִי לְכַרְמָא בְּחַנְלָא דְמוֹעֵדָא כְּמוֹ שְׁפִי ד' הִירוּשְׁלָמִי לְדַעַת הָרָא"ש ו"ל וְדו"ק: שְׁם גְּמָרָא וּרְמִינָהּ מְטִילִין שְׂכָר כו' תַּנְאִי הִיא דְתַנְיָא אֵין מְעַרְיָמִין בְּכָה רַבִּי בַר"י אוֹמֵר מְעַרְיָמִין וּפְסִק הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּמִתְרַם לְהַעֲרִים וּלְשִׁתּוֹת מִן הַחֲדָשׁ וּפְשׁוּט הוּא דְסַמְדָּא אֶסְנֵגִיא דַּפ' תּוֹלִין בְּשִׁבְתָּ דְּפִרְיָה סִתְמָא דְהַש"ס מֵהֵא בְּרִייתָא דְמְטִילִין שְׂכָר אַרְבַּ אֲשִׁי שְׁם דְאָמַר וְהוּא דְתַלִּי בְּהַ רְמוּנִים אֶלָּא דְלַפ"ז מַה שְׁכ' הָרִיטְב"א ו"ל בְּשֵׁם הַתּוֹס' ו"ל עַל הָא דְאָמַר רַב חֲנַנְאֵל קוֹצֵץ אָדָם דְּקַל אַע"פ שְׁאֵין צָרִיף אֶלָּא לְנִסְנֹרַת שְׁלוֹ מִיָּרִי ע"י הַעֲרָמָה דַּא"ה מֵאִי אֲתִי לְאַשְׁמַעִינוּ הָא תַּנִּי בְּבְרִייתָא אִם קִצֵּץ וְהוֹתִיר מִתְרַם א"כ מְשַׁמַּע דַּס"ל לְרַב אֲשִׁי נְמִי דְּמִתְרַם לְהַעֲרִים מְדַאָּזַל לְמִקְצִי' בַּחוּה"מ וּמִשׁ"ה פְּרִיף עַלִּי מְבְרִייתָא דְמְטִילִין שְׂכָר אֶלָּא דַּהב"י ו"ל כְּתַב בְּסִי' תַקַּל"ג דְּרַב אֲשִׁי הָדַר בִּי וְנִרְאָה דְמְפָרֵשׁ שְׁבָקִי וְהָדַר אֲתִי הֵינּוּ אַחַר הַמוֹעֵד אֶבֶל יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּהָדַר אִיתָא בְּמוֹעֵד גּוּפָא וְשְׁבָקִי בְּאוֹתוֹ הַשְּׁעָה מְשׁוּם דְּעֵבֵר אֶלְטוֹתָא דְאַבְיִי וְכֵן פִּי' הָרִיטְב"א ו"ל וְלֹא הָדַר בִּי רַב אֲשִׁי וּלְפ"ז לְדַבְרֵי הַתּוֹס' וְדֵאִי הִלְכָה דְּמִתְרַם לְהַעֲרִים כִּינֵן דְּרַב אֲשִׁי ס"ל הֵכִי אֶלָּא דְאֵין דְּבַרִּי הַתּוֹס' מְוַכְרָחִים גְּרַחֲסִים כַּמִּש"כ הָרִיטְב"א ו"ל דְּרַב חֲנַנְאֵל מִיָּרִי בְּלֹא הַעֲרָמָה וּקַמ"ל דְאַפִּילוּ אֵין צָרִיף אֶלָּא לְדַבְרֵי מוֹעֵט מִתְרַם לְקִצּוֹץ וְא"כ אַדְרָבָה גְּרָאָה מְזַה אִיפְכָא דְדוֹנוּקָא אִם צָרִיף לְנִסְנֹרַת מִתְרַם לְקִצּוֹץ אֶבֶל הַעֲרָמָה אָסוּר וּמְשַׁמַּע דְּרַב אֲשִׁי נְמִי הֵכִי ס"ל דְאֵי ס"ל דְאַפִּילוּ הַעֲרָמָה מִתְרַם א"כ אִמְאִי הָדַר בִּי מְפִי לְטוֹתָא דְאַבְיִי כִינֵן דַּס"ל כְּרִיבֵר"י דְאַפִּילוּ הַעֲרָמָה מִתְרַם וְהַשְׁתָּא תִיקְשִׁי אִיפְכָא מֵאִי פְרִיף הַש"ס בַּפ' תּוֹלִין מְבְרִייתָא דְמְטִילִין שְׂכָר לְרַב אֲשִׁי הָא רַב אֲשִׁי לֹא ס"ל כְּרִיבֵר"י בְּהַעֲרָמָה ע"כ גְּרָאָה לַענ"ד לְחַלְקֵי בֵין הַעֲרָמָה לְהַעֲרָמָה דְלַהַעֲרִים לְקִצּוֹץ הַרְבֵּה בְּכּוֹנָה פְּדִי שְׁיִשְׁתַּיִר אַחַר הַמוֹעֵד וְדֵאִי אָסוּר דְהָא קַעֲבִיד אִיסוּרָא בְּשַׁעָה שְׁקוֹצֵץ יוֹתֵר מִצְוֶרֶף הַמוֹעֵד כִּינֵן דְכּוֹנְנָתוֹ עַל אַחַר הַמוֹעֵד אֶבֶל לְהַטִּיל שְׂכָר חֲדָשׁ וְהוּא שׁוֹתָה מְמַנּוּ אַע"פ שְׁכּוֹנְנָתוֹ נְמִי שְׁיִשְׁתַּיִר אַחַר הַמוֹעֵד כִּינֵן דְהוּא שׁוֹתָה מְמַנּוּ בְּמוֹעֵד לֹא עֲבִיד אִיסוּרָא וְאֵין זֶה אֶלָּא הַעֲרָמָה בְּעֶלְמָא וּבְזֶה קְאָמַר הַש"ס תַּנְאִי הִיא וּסִתְמָא דְבְרִייתָא כְּרִיבֵר"י דְמְעַרְיָמִין וּלְפ"ז לֹא פְּלִיג בְּרִייתָא דְמְטִילִין שְׂכָר אַהָא דְתַנְיָא בְּאִידָהּ בְּרִייתָא וּבְלִבְדָּ שְׁלֹא יַעֲרִים דְהַעֲרָמָה זֹו לַעֲשׂוֹת הַרְבֵּה יוֹתֵר מִצְוֶרֶף הַמוֹעֵד הֵנִי הַעֲרָמָה הַנִּפְרַת דְהַפֶּל יוֹדְעִים דְלְצוֹנְרָה הַמוֹעֵד אֵין צָרִיף כ"כ וּלְהֵכִי אֶפִילוּ בְּהַטִּילַת שְׂכָר שְׁנַעֲשֶׂה הַפֶּל בְּכַת אַחַת אָסוּר וּכַש"כ בְּקִצִּיצַת עֲצִים דְבְכּוֹנָה קוֹצֵץ לְצוֹנְרָה אַחַר הַמוֹעֵד וְזֶה נְכוֹן וְצָרִיף לִיִּשְׁב לִישְׁנָא דְרַב אֲשִׁי דְאָזַל לְמִקְצִי' לְאַבָּא דְמְשַׁמַּע דְרַצָּה לְקִצּוֹץ כָּל הַיַּעַר וְהַרְבֵּה וְדֵאִי אָסוּר וְצ"ל דְאָזַל לְמִקְצִי' מְקַצְתוֹ וְהָרִיף וְהָרָא"ש ו"ל הַשְׁמִיטוּ הָא דְרַב חֲנַנְאֵל וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְלֵיִט עֲלֵה אַבְיִי וּכַמִּש"כ הַב"י ו"ל: שְׁם גְּמָרָא אָמַר רַב יְהוּדָה שְׂרִי לְמִיעָקֵר כִּינְתָּא מְשׁוּם דְחֲזִי לְחַפִּיפָה עֵינֵן פִּירֵש"י ו"ל וּבְנִימוּק"י פִּי לְחַפִּיפַת הַנְּשִׁים וְלְרַחוּץ פְּנִיָּהּ וּמְשַׁמַּע מְזַה דְכָל צוֹנְרָה הַמוֹעֵד קִצַּת הַתְרַם מְלֹאכֶת מְחַנְּבֵר ג"כ וְצ"ל דְהָא דְלֹא הִתִּירוּ לְעֵיל לְקִצּוֹר וּלְעַמֵּר כו' אֶלָּא בְּאֵין לוֹ מַה יֵאֶכֶל הֵינּוּ מְשׁוּם דְלְעֵיל עוֹשֶׂה מְלֹאכֶת הַרְבֵּה לֹא הַתְרַם לוֹ אֶלָּא בְּאֵין לוֹ מַה יֵאֶכֶל וּבְצִמְצוּם וּכ"כ הָרִיטְב"א ו"ל: אֶבֶל מַל' הֶרְמֵב"ם ו"ל גְּרָאָה דְאֵין חִלּוּק בֵין מְלֹאכֶת הַרְבֵּה לְמְלֹאכָה אַחַת וְכָל

שהוא נצרך לעצמו לצורך המועד מותר לעשות כל המלאכות ככל הצורך לו ע"ש ונראה
דמשמע זה השמיטו הא דאמרין לחד תירוץ אדם חשוב שאני דכל לצורך המועד אין
לחלק והכל מותר ועיין בב"י סי' תקל"ז והנה בש"ע סי' תקל"ג פתב צד אדם דגים כל
מה שיכול לצוד שהרי אפשר שיאכל מהם במועד ע"ש וכתב הנימוק"י הביאו המ"א ו"ל
שם שיכול לצוד אפילו יותר מפדי צרכו כיון דראויין לאכול וכתב המ"א ו"ל לחלק בין
טחינת קמח שלא הותר אלא לצורך המועד והכא הותר אפילו יותר מהצורך היינו משום
דכל פעם י"ל שימצא דג משופח ע"ש וצ"ע דא"כ גבי צייד חיות ועופות נמי נאמר פן
ויותר לו לצוד כמה שירצה ואלמה תנו במתני' לקמן עושין בצניעה לצורך המועד ולזה
י"ל דאמי לאפוקי אם תחילת פוננתו שלא לצורך המועד ודאי אסור אלא צריף שיצוד
ע"מ לאכול במועד אבל אין שיעור לדבר ויכול לצוד הרבה אבל בסי' תקל"ז במ"א ס"ק
ח' משמע דאין צריף שיהי' פוננתו לאכול במועד אלא אפילו אינו רוצה לאכול מהם כל
שראויים לאכול מותר והוא תמוה ממתניתין וכן מבואר בבבאורי הגאון ו"ל מונילנא שם
בסי' תקל"ז דבעינן לצורך אכילה וגם הוא נגד דבריו ו"ל בעצמו בסי' תקל"ד שכ' שם
דהתירו יותר מהצורך מפני שעל כל אחד יכול לומר אולי דג זה יפה יותר אבל מ"מ
בעינן שדעתו יהי' לאכול במועד ועיין בפמ"ג שעמד קצת על דברי המ"א ו"ל ודו"ק:
נשמט מלעיל אין מרביעין בחוה"מ פיוצא בו אין מרביעין בבכור ובפסה"מ ק"ע עיין בפמ"ג
שעמד על לשון פיוצא בו האמור בבבביתא ע"ש מש"כ בזה אבל מציינו פעין זה בבכורות
ובתמורה אין מרגילין בי"ט פיוצא בו אין מרגילין בבכור ובפסה"מ ק"ו ואיכא דמפרשי
התם טעמא דפה"מ משום שמא יגדל עדרים אלמא אע"ג דהאי טעמא לחוד והאי טעמא
לחוד תני פיוצא בו והתם והכא נראה דהכל מדרבנן דנראה כעובד עבודה בקדשים ועיין
משנל"מ בה' מעילה ובפמ"ג שם ודו"ק ועיין נימוק"י שכ' בשם יש מפרשים דהכא נמי
טעמא משום שמא יגדל מהן עדרים: שם גמרא ובלבד שלא יערים.

עיין מ"א סי' תקל"ג שכ' דאם הערים מותר בדיעבד ולכאורה לא משמע פן מהא דתניא
ואם טחן והותר הרי זה מותר משמע דווקא כה"ג מותר אבל ע"י הערמה אסור בדיעבד
ועיין בבבביתא דף י"ז ע"ב ודו"ק: שם תוס' בד"ה מכניס אדם פירותיו מפני הגנבים כו'
דבאסיפת פירות איכא מלאכה והביא ראי' מפ' אין דורשין ואיני יודע מה מלאכה עכ"ל.

הנה מה שהביאו מפרק אין דורשין אינו מוכרח דאמרי' בר"ה מאי אסיף קציר אבל
באסיפה בעלמא ודאי ליכא מלאכה ועיין ברמב"ם ו"ל בהל' שבת אבל מ"מ מתניתין
אתיא שפיר דטירחא בלא מלאכה נמי אסור כדמוכח מדברי הירושלמי פרקמטיא אבודה
שרי מטלטלא במועדא וכמבואר בש"ע: שם גמרא ובלבד שיכניסם בצניעה וכתב
הריטב"א ו"ל בשם רבו דלא בעינן צניעה אלא בדבר האבד מחמת ד"א כמו גנבים אבל
דבר שגופו אבד לא הצריכו צניעה ולא שום דבר פן יבא לידי עצלות וצ"ל היינו היכא
דאפשר לעשות בצניעה דהא בציר וצינור דהוי דבר האבד מחמת גנבי ואפ"ה התירו בו
להכות בפטיש ולהשמיע קול: שם תוס' בד"ה את"ל צרם און בכור ע"ש שפתבו דא"צ
להגיה דאורייתא אלא הכא עביד איסורא ובכונן מלאכתו לא עביד איסורא וקשה למה
לי' להש"ס למימר גבי עבד משום דמפקע לי' ממצות אמאי לא קאמר נמי דהתם קעביד
איסורא כמו בצורם און בכור וכמ"ש התוס' ו"ל בעצמן דבמוכר עבדו עביד איסורא
ע"כ נראה דגרסי' דאורייתא והא דלא מחלק הש"ס באמת בתרנוייהו משום דקעביד

איסורא היינו דמחמת האי סברא לחוד לא פשיטא לי כ"כ למיקנסו בנו אחריו להכי קאמר משום דאית בכל חד סברא לחומרא דהכא קעביד איסורא דאורייתא והכא מפקע לי ממצות ומטעמי' אלו מסתבר לקנסו בנו אחריו אבל בלא זה אפילו עביד איסורא דרבנן מספקא לי ולהכי בגיטין דקאמר את"ל כגון מלאכתו לא קנסו התם לא קעביד איסורא היינו משום דאיכא סברא לקולא מסתבר לומר דלא קנסו דכל את"ל פועין פשיטותא היא והני ג' מיני פועי ר' ירמיה' מר' זירא בצורם און בכור ובמוכר עבדו ובכונן מלאכתו ובכולם קאמר דליכא למיפשט חד מחברין אפילו את"ל דמסתבר בצורם לאסור התם משום דקעביד איסורא דאורייתא וכן במוכר עבדו משום דקמפקע ממצות אבל בכונן מלאכתו מיבעי ובגיטין ובכורות קאמר איפכא אפילו אם מסתבר דבכונן מלאכתו לא קנסו משום דלא עביד איסורא בהני מאי ובהכי ניקחא מה שדקדקו התוס' בגיטין ובכורות אמאי לא קאמר איפכא וכן אמאי לא קאמר הכא חד טעמא בתרונןיהו ולפי הנ"ל ניקחא דר' ירמיה' מאי דמסתבר לי קאמר ור' זירא פשיט לי הפל לקולא ממתיני דשביעית דאמר ריב"ב דלא קנסו בנו אחריו ור' זירא לא ס"ל לחלק בסברת ר' ירמיה' וילפינו מנהא לכל קנסי דלדין קנסו ולבריה לא קנסו ועיין תוס' ד"ה נטייבה מה שהקשו ולפמש"כ ניקחא.

והנה הרמב"ם ז"ל כ' לפרש יאבדו דמתינתין דאם עבר ועשאה בד' מאבדין אותה ממנו וילדידי צ"ע דמבאר בהדיא בירושלמי שביעית דאם עבר וזרעה מותר והשתא ק"ו הדברים מה שביעית דאיסורה חמור כמש"כ התוס' לא קנסונו לי אלא לכתחילה כש"כ בכונן מלאכתו דלא קנסונו לי בדיעבד וכתב עוד הנמ"י ורבינו ירוחם ז"ל דאם עשה דבר שאינו אבד במועד אסור אפילו לבנו וכו' רבינו ירוחם דנ"ל דזה למד מלאכת חוה"מ מה"ת אסור וכדאמרי' בצורם און בכור דקנסו בנו משום דעביד איסורא דאורייתא והוא דבר תימא דהא למסקנא גם בצורם און בכור לא קנסו בנו אחריו שוב ראיתי בב"י ז"ל שהקשה עליו ז"ל ובאמת חולק עליו ומתיר אם עשה דבר שאינו אבוד לבנו והמ"א ז"ל פתב דדמי למעשה שפת דאסור לו וה"ה לבנו וצריך להבין דבריו ז"ל מש"כ וה"ה לבנו לענין שפת היכן מצינו זאת דלבנו נמי אסור לעולם אם אינו סמוך ע"ש ולא נעשה לצורכו ועוד במאי קמייירי אי לאסור עליו מה שעשה לעולם א"כ מאי ענין זה להא דמיבעי לן הכא אי קנסו בנו אחריו ועוד דעיקר הדבר לאסור מעשה חוה"מ לא מצינו אלא דמשמע פן קצת מהא דמתינתא בברייתא דלעיל ואם טחן והותר מותר לאסור המועד משמע דאם עשה במזיד בשביל לאסור המועד הרי זה אסור ועל ד' רבינו ירוחם ז"ל קשה לי עוד פנין דכתב דלא שייך לאסור בדיעבד אלא למ"ד מלאכת חוה"מ מה"ת וא"כ אמאי פתב דאם עבר ועשה דבר האבד אחר שפונן מלאכתו מאבדין אותה ממנו הא זה ודאי לא הוי אלא מדרבנן כמש"כ הראשונים ז"ל בריש מכילתין ועל פולם קשיא לי טובא מירושלמי דשביעית דלא קנסוהו אם עבר וזרע וצ"ע: דף יג תוס' בד"ה נטייבה כו' אבל גבי שביעית לא בעינו מלאכת מחשבת עכ"ל אין זה מוכרח דבשביעית נמי בעינו שיתכונן לעבודת הארץ ולהכי התירו פמה דברים בתוך של חבירו וכן מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל בה' שמקשה פ"ב לענין נטילת גדר של אבנים דבכוננתו תליא מילתא אם הוא מכונן לתמן הארץ אסור ואם לאו מותר ע"ש וגם מה שמחלקים דין תלושין למחנכין יש לפקפק בזה דהא בריש מכילתין מסקינן דכולהו מדרבנן בעלמא וע' בתוס'

בגיטין ובבכורות ודו"ק: שם גמרא אמר אביי נקטינן טימא טהרותיו נמת לא קנסו בנו
אחריו עיין פריטב"א ז"ל שכ' דאביי קמ"ל אפי' אי נימא דבצורם און בכור קנסו הקא
לא קנסו משמע מדבריו ז"ל דמסתבר טפי לקנסו בהני דלעיל מבטימא טהרותיו ולענ"ד
נראה דאדרבה אביי רבותא קמ"ל דהקא מסתבר טפי לקנסו את בנו משום דכבר נתחייב
אביו מדרבנן לשלומי לחבר' ונכסוהי דבר נש אינון ערבין בי' וה"א דבנו נמי חייב
לשלומי קמ"ל ועיין בח"מ סי' שפ"ה דדעת הסמ"ע ז"ל דלא קנסו בנו אחריו אפילו עמד
בדין ונחייבוהו ב"ד וא"כ מצינו דיורשים עדיפי מלקוחות לענין זה דמלקוחות פשעמד
בדין ודאי גובה דלקוחות ודאי קנסוהו וכדאייתא נמי בירושלמי בפשיעית שם דאם מכרה
לאחר קנסוהו גם את הלוקח ומיורשין אינו גובה והוא דבר תימא דבכל מקום קיי"ל
דלקוחות עדיפי מיורשין וצ"ל הטעם דהקא עדיפי יורשין מלקוחות משום דבלקוחות
אם לא נקנסו אותם לאו קנסא הוא גם לדידנ' דימכור אותם אבל יורש לאו בדידנ' תליא
מילתא להכי לא קנסוהו אבל הש"ך חולק שם על הסמ"ע וכו' דאם עמד בדין גם היורש
חייב לשלם ולפ"ז אין חילוק בין יורשין ללקוחות אבל העיקר נראה כהסמ"ע ז"ל
דאפילו עמד בדין לא קנסו בנו אחריו וכ"כ התנאים בסי' ק"ח ע"ש והי' נראה לומר
דהיכא דשבק אביו קרקעות ה"נ דחל החיוב על הקרקעות וגובה אפי' בקנסא אלא דקי"ל
דאפילו הניח מטלטלין מצוה על הבנים לשלם חוב אביהם בזה קאמר אביי דבקנסא לא
קנסו בנו אחריו ולא רמי' עלי' לשלומי אבל כל הראשונים פתבו דלא גבו פלל מן
היורשים והטעם הוא דגבירא קנסוהו ממונ' לא קנסוהו ומש"ה לא קנסו היורש דהא
ליכא גבירא אבל הלקוחות דגבירא איכא החיוב מוטל גם על ממונ' ודו"ק: שם גמרא
לצורך המוכר שאין לו מה יאכל לאתויי מאי לאו לאתויי ש"כ פועולה שאין לו מה יאכל
פירש"י ז"ל אי למוכר הא תני לי' לצורך המועד יש לזקוק דילמא לצורך המועד היינו
לצורך עצמו כגון בתים לדור בו עבדים לשמשו כו' וכמו שפי' בירושלמי אבנים לפנותל
הגוהה וי"ל דאפ"ה מרישא שמעינן לה פי היכא דשרי לקנות לצורך המועד ה"נ שרי
למכור לצורך המועד ומש"כ בד"ה פרושי קמפרש לצורך המועד כיצד כגון שאין למוכר
מה יאכל הוא לאו דווקא אבל הנימו"י פי' דדווקא הוא מדנקט שאין לו מה יאכל והא תו
ל"ל הא קתני לצורך המוכר אלא לאתויי ש"כ פועולה ומשני פרושי קמפרש שאין לו
מה יאכל הוא פירושא דלצורך המוכר ונראה דלרש"י ז"ל לא ניחא לי' לפרש פן משום
דלשיטתו לקמן גבי כותב ומוכר פדי פרנסתו פי' דאין לו מה יאכל היינו שאין לו פלל
מה יאכל אבל להרנוחה אסור וא"כ צריך התנא לפרש לצורך המוכר שאין לו מה יאכל
דאי הוי תני סתמא לצורך המוכר ה"א דלהרנוחה נמי מותר ומש"ה פי' דמרישא דלצורך
המועד שמעינן לה ונהי דאצטריך לאשמעינן דלא התירו אלא באין לו מה יאכל מ"מ
מיתורא דמתני' דהתירא אתי לאשמעינן ולא איסורא אלא דהנימוק"י פתב ג"כ גבי פדי
פרנסתו פשיטת רש"י ז"ל דתפילין התירו אפילו בהרנוחה אבל בפאר מלאכות אסור
להרנוחה וא"כ קשה טובא על פי' מאי קאמר הש"ס לאתויי מאי הא איצטריך לגופי'
דדווקא פדי חיי' והריטב"א ז"ל פי' ג"כ כפי' הנימוק"י ולדידנ' ניחא דהוא ז"ל כ' באמת
דפי' אין לו מה יאכל היינו אפילו להרנוחה כמו למישתי' קונדיטין דהירושלמי וא"כ
אפילו הוי תני לצורך המוכר לחוד נמי ליכא למיטעי דבאמת הותר לכל צרכיו אף נראה
שם מדבריו ז"ל דבש"כ פועולה ג"כ התירו לכל צרכיו וקשה לי' דידי' אדידי' דגבי כותב

תפילין כדי פרנסתו כתב ג"כ היינו שיש לו מה יאכל אלא שרוצה להוציא יותר לשמחת י"ט דבשאין לו מה יאכל כל מלאכות התירו מדבריו אלו משמע דבשאר מלאכות לא התירו אלא כדי חיינו ואין לו מה יאכל וקשיא דידן' אדידן' דהכא כתב דהותר אפילו להרנוחה למינשתי קונדיטין וצ"ל לד' הריטב"א דהתם בתפילין הותר אפילו להרנוחה יתירא שפמעט אין לכל אדם צורך בהם מ"מ אם רוצה להרבות בשמחת י"ט מותר אבל בכל מלאכה הותר לו הרנוחה הצריכה לו ולכל אדם ולא יותר והנה המ"מ כתב בדעת הרמב"ם ז"ל בפ"י מה' י"ט דתפילין לא יצאו מפלל שאר מלאכות ובכולם לא התירו אלא באין לו מה יאכל וכתב המ"א ז"ל בדעתו דכל שיש לו לחם ומים יש לו מה יאכל קרינו בי' וכבר כתבתי לעיל בדעת הרמב"ם ז"ל דאין לו מה יאכל היינו כדי צורך כל אדם ולא על הלחם לבדו יחי' האדם וכל מקום שמבואר בדברי הרמב"ם ז"ל אין לו מה יאכל פן הוא פוננתו להתיר לו כל צרכו וראיתי בס' נשמת אדם שכ' להכריח דהא דמיבעי לן שכתר פעולה שאין לו מה יאכל לכל צרכו דאי אין לו אפילו לחם ומים מאי קמיבעי לי' פשיטא דהותר לו לעשות לו מלאכה כדי חיינו ולענ"ד לא נראה פן דא"כ מאי קמזיב רב ששית לאביי הא לדידן נמי תיקשי כל מלאכה לישתרי דהותר במועד באין לו מה יאכל כלל ואין לומר דזה לא חשיב היתר מה שהותר לו כדי חיינו דא"כ מאי פריד מפנותל הגוהה נימא נמי שאני התם דהותר מפני הסכנה אלא ודאי אין לחלק וש"מ דאפילו אין לו מה יאכל ממש קשיא לי' לרב ששית גם מה שכ' דלא מיבעי' לי' אלא אבעה"ב אי מותר ליתן לו מלאכה לפועל אבל פועל עצמו ודאי מותר לעשות מלאכה אפילו לצורך בשר ונין זה ג"כ לא נראה לי דא"כ מצינו היתר לכ"ע בכל מלאכה במועד כיון דהפועל מותר לעשות אפילו לרב ששית ולא ס"ד לאסור אלא הבעה"ב ליתן לו א"כ יכול הפועל לעשות מלאכה לנכרי אפילו לרב ששית אלא ונדאי ברור דאפילו אין לו מה יאכל ממש מיבעי' לי' וגם על הפועל גופא מיבעי' לי' כמש"כ הנימוק"י ונהרי מצינו באבל דנאסר לו מלאכה אפילו אין לו מה יאכל ממש ובמועד מיבעי' לי' והצד לאיסור הוא משום דא"כ יותר כל מלאכות במועד ואולי לא התירו משום שכתר פעולה ויתפרנס משל אחרים אם אין לו או ימפור איזה חפץ ואל יעשה מלאכה והנה מדברי רבינו ירוחם ז"ל שכתב דלא התירו באין לו מה יאכל אלא אם אין לו שום דבר למפור משלו נראה דמפרש אין לו מה יאכל כפשוטו דעני גמור הוא ואין לו אפילו לחם ומים וגם זה לא התירו אלא דאין לו גם למפור שום דבר אלא דבס' ה"ג"ל הביא ראי' מדברי רבינו ירוחם ז"ל גבי תפילין דכותב ומוכר כדי פרנסתו שהביא הב"י בס' תקמ"ה ז"ל שם כותב ומוכר פלומר שיהי' לו יותר בריוח ואפילו אם יש לו מה יאכל ואפילו בהרנוחה כותב ומוכר פלומר שיהי' לו יותר בריוח לקנות בשר ונין ופי' דבריו בס' ה"ג"ל דאפילו אם יש לו בהרנוחה אפ"ה כותב ומוכר כדי להרויח יותר וזה כמו שכ' בדעת הריטב"א ז"ל אבל בדברי רבינו נראה דאין לפרש פן דא"כ לא יתיישב מש"כ שם וכ"כ בה"ג דמייירי שאין לו מה יאכל מאי וכן הא הוא כתב תחילה דמייירי ביש לו מה יאכל אפ"ה בהרנוחה ע"כ נראה לפרש דברי רבינו ירוחם דהני ב' תיבות ואפילו קאי אדלמטה דאפילו אם יש לו מה יאכל ואין לו בהרנוחה כותב ומוכר לצורך הרנוחה וכלשון הרא"ש רבו ז"ל וזש"כ ואפילו בהרנוחה כותב ומוכר פלומר שיהי' לו יותר בריוח לקנות בשר ונין אבל אם יש לו בהרנוחה לא התירו וזש"כ וכן פי' בה"ג דבאין לו מה יאכל מייירי היינו שאין לו בהרנוחה וי"מ דאפילו יש לו מוכר כדי

פּרַנְסָתוֹ וּבִלְבַד שְׁלֵא יַעֲשֶׂה חֲבִילָה וְעֲדִינָן צ"ע בְּדַבְרֵי רַבֵּינוּ יְרוּחָם ז"ל כִּי אֵינָם מְיֻנְשָׁבִין הֵיטֵב וְדו"ק הֵיטֵב: שָׁם גָּמְרָא אֱלָא מַעֲתָה בְּנִין לִישְׁתְּרֵי שְׁפֹן פְּתֵל הַגּוֹהָה לַרְה"ר כּו' הָא דְלָא קָאָמַר רַב פְּפָא שְׁפֹן פְּתֵל חֲצָר בּוּנָה פְּדַרְפּוּ מִשּׁוּם דְּהִטְעַם הוּא מִשּׁוּם דְּבַר הָאָבֵד וּא"כ מֵאֵי אֵינְרִי בְּנִין הָא כָּל מְלָאכּוֹת הִתְרֵרוּ לְצוּרְךָ דְּבַר הָאָבֵד וּמֵאֵי דְלָא פְּרִיךְ בְּאַמַּת מַחֲמַת דְּבַר כָּל מְלָאכּוֹת לִישְׁתְּרֵי כְּתֵב הֲרִיטְבָ"א ז"ל בְּשֵׁם הַתּוֹסְפּוֹת דְּאִיפָּא מ"ד דְּבַדְבַר הָאָבֵד בְּעֵי שִׁינּוּי וּבְמִשְׁנָה לֹא הִתִּירוּ אֱלָא דְבַר שִׁישׁ לוֹ הִתִּיר פְּדַרְפּוּ בְּמוֹעֵד אֱלָא דְכַבַּר כְּתִבְתִּי לְעֵיל דְּבִכּוּתֵל חֲצָר לִכ"ע לֹא בְּעֵי שִׁינּוּי וּצ"ל דְּנִקְט מִקְלָתָא דְּפְשִׁיטָא דְּכּוּתֵל חֲצָר רַב חֲסִידָא הוּא דְּקָאָמַר לֵה וְהַש"ס קְמוּתִיב עֲלֵי וְיִישׁ לְדַקְדַּק לְדַבְרֵי הֲרִיטְבָ"א ז"ל מֵאֵי פְּרִיךְ רַבִּינָא מְלַבְלַר שְׁפֹן פּוֹתְבִין קִידוּשֵׁי נְשִׁים גִּיטִין כּו' דְּהָא טַעְמָא דְּכוּלְהוּ מִשּׁוּם דְּבַר הָאָבֵד הוּא וּא"כ לר' יְהוּדָה בְּעֵי בְּהוּ שִׁינּוּי אֱלָא דְלֹא מְצִינּוּ מִי שִׁיאָמַר שָׁם דְּבְעֵי שִׁינּוּי וּבַתּוֹסְפָתָא תְּנִיָא דר' יְהוּדָה מַתִּיר בְּשִׁטְרוֹת אַרְיִסוֹת וְקַבְלָנוּת שְׁמָא יְקַדְמָנוּ אַחַר וְלֹא הִזְכִּיר שִׁינּוּי כָּלֵל וְלִשְׁיטַת הֲרַמְבָ"ם ז"ל דְּהִטְעַם הוּא מִשּׁוּם דְּצָרְכֵי רַבִּים הֵם גִּיחָא יוֹתֵר וּק"ל: שָׁם גָּמְרָא אֱלָא אָמַר רַב אֲשֵׁי מוֹעֵד אִי"ד קְרַמִּית מוֹעֵד מִשּׁוּם טִירְחָא הִיא וּמִשּׁוּם פְּסִידָא שְׁרוּ רַבְּנֵי י"ד מִשּׁוּם צוּרְךָ י"ט הוּא וְלֹא שְׁרוּ אֱלָא מִיָּדֵי דְּצוּרְךָ י"ט וְע' בְּרִיטְבָ"א ז"ל שְׁבִיָּאָר לְשׁוֹן הַגְּמָרָא הֵכִי מֵאֵי קְרַמִּית פִּינּוּ דְּמְצִינּוּ הִתִּיר בְּמוֹעֵד בְּכָל מְלָאכּוֹת לִישְׁתְּרֵי בִי"ד הִתִּיר גָּמוּר ז"א דְּמוֹעֵד טַעְמָא לְחוּד וִי"ד טַעְמָא לְחוּד דְּבְמוֹעֵד מִשּׁוּם טִירְחָא הוּא וּמַש"ה הִתִּירוּ כָּל מְלָאכּוֹת מִשּׁוּם פְּסִידָא אֲבָל לְמִילַף מִינְהָ לִי"ד לְהִתִּיר כָּל מְלָאכּוֹת לֹא יִלְפִינּוּ דְלֹא הִתִּירוּ בִי"ד אֱלָא לְצוּרְךָ י"ט וְשְׁלֵא לְצוּרְךָ לֹא הִתִּירוּ וְכַתּוּב עוֹד דְּלִפ"ז מֵה שְׁאָמְרוּ שְׁפֹן הַדְּיוּט תּוֹפֵר אֵין זֶה אֱלָא סְנִיף בְּעֵלְמָא אֲבָל עֵיקַר הִטְעַם הוּא מִשּׁוּם דְּצוּרְךָ י"ט הוּא וְקָשָׁה לִי דֹא"כ אֲמַאי פְּלִיגֵי רַבְּנֵי עֲלֵי דר' יוֹסִי בַר יְהוּדָה בְּרַצְעָנִים מִשּׁוּם דְּלֹא מְצִינּוּ הִתִּיר בַּחוּה"מ בְּתַחֲזִילָתוֹ פִּינּוּ דְּאֵין זֶה עֵיקַר הִטְעַם אֱלָא עֵיקַר הִטְעַם הוּא מִשּׁוּם דְּהֵם צוּרְךָ י"ט וְרַצְעָנִים נְמִי צוּרְךָ י"ט ע"כ נִרְאָה דְּנוּדָאֵי עֵיקַר הִטְעַם הוּא מִשּׁוּם דְּמְצִינּוּ הִתִּיר בַּחוּה"מ אֲבָל דְּבַר שְׁלֵא מְצִינּוּ הִתִּיר בַּחוּה"מ לֹא הִתִּירוּ בִי"ד אֲפִילוּ אִם הוּא צוּרְךָ יו"ט וּמַש"ה פְּלִיגֵי רַבְּנֵי בְּרַצְעָנִין אֱלָא דְלֹא יִלְפִינּוּ מִמֵּה שְׁהוֹמַר בַּחוּה"מ אֱלָא אִם הִתִּיר בַּחוּה"מ מִפְּנֵי צוּרְךָ י"ט יִלְפִינּוּ מִזֶּה לְהִתִּיר בְּכָל גּוֹנָא בִי"ד לְצוּרְךָ י"ט אֲבָל אִם הִתִּיר בַּחוּה"מ מַחֲמַת פְּסִידָא אֵין לְלַמּוּד מִזֶּה לְהִתִּיר בִי"ד בְּכָל גּוֹנֵי אֲפִילוּ אִם הוּא לְצוּרְךָ י"ט וּמַש"ה פְּלִיגֵי רַבְּנֵי בְּרַצְעָנִים אַע"פ שְׁמְצִינּוּ לוֹ הִתִּיר בַּחוּה"מ בְּאֵין לוֹ מֵה יֵאָכֵל מִשּׁוּם דְּהֵאֵי הִתִּירָא אֵינוּ בְּכָלֵל צוּרְךָ י"ט פִּינּוּ דְּגוּף הַמְּלָאכָה אֵינוּ נֶצְרָךְ בִי"ט וּבְאֵלוֹ הַג' מְלָאכּוֹת אַע"ג שִׁישׁ לֵהֶם הִתִּיר בַּחוּה"מ מִפְּנֵי צוּרְךָ י"ט לֹא הִתִּיר בִי"ד אֲפִילוּ שְׁלֵא לְצוּרְךָ הַמוֹעֵד מִשּׁוּם דְּלֹא הִתִּירוּ אֱלָא צוּרְךָ י"ט וְאַי"ה לְקַמְן יְבִנְאָר דִּין י"ד אַחַר חֲצוֹת אֵי דֵינוּ בַּחוּה"מ אוֹ קַל מְמַנּוּ וְעֵינּוּ בַש"ג שֵׁכ' פֶּאן לְהִדְיָא דְשִׁכְרָא פְּעוּלָה הַמְּוֹתֵרַת מְוֹתֵר לִיקַח אֲפִילוּ יֵשׁ לוֹ מֵה יֵאָכֵל וְעֵינּוּ פ"י בְּהָא דְאַבְיָנְגְרֵי בְּדַרְךָ אַחַר מְכָל הַפִּירוּשִׁים שְׁהַבְּאֵתִי לְעֵיל: שָׁם גָּמְרָא אָמַר אַבְיָי סִיפָא אֲתָאן לְבֵית שְׁבַחְצָר עֵינּוּ בַתּוֹסְפּוֹת שְׁהַבִּיאוּ דְבַרֵי הַירוּשְׁלָמִי וְע' בַּמ"מ שֵׁכ' בְּדַעַת הֲרַמְבָ"ם ז"ל דְּמַש"ס דִּילֵן לֹא מִשְׁמַע כֹּן ע"ש: שָׁם גָּמְרָא פֶּאן בִי"ד פֶּאן בַּחוּה"מ וְעֵינּוּ בַמ"מ שְׁנֹסְחָא הַנְּכֹנָה בְּדַבְרֵי הֲרַמְבָ"ם ז"ל דְּאַפִּילוּ אַחַר חֲצוֹת מְוֹתֵר לְהוֹלִיף וּלְהַבִּיא שְׁמַעִינּוּ מֵהָא דִּי"ד אַחַר חֲצוֹת קִיל בַּחוּה"מ וְכַמַּש"כ הֲרַמְבָ"ם ז"ל וּא"כ פְּשִׁיטָא דְכָל הַדְּבָרִים הַמְּוֹתֵרִים בַּחוּה"מ מַחֲמַת דְּבַר הָאָבֵד כַּש"כ דְּמְוֹתֵרִין בִי"ד אַחַר חֲצוֹת וּמִפֶּאן יֵשׁ לְדַקְדַּק עַל דְּבַרֵי הַתּוֹס' ז"ל בְּרִישׁ פֶּרֶק מְקוּם שְׁנֵהֲגוּ

שכ' שם דמלאכת י"ד אחר חצות מה"ת הוא וכבר הארכתי בזה בחידושי למס' תענית:
ע"ב גמרא פליגי בה כו' וח"א מעבין עושה אותו כמין פרי כו' ופירש"י ז"ל מכנסין אותן
פדי שיהי' נוחין לכסות מפירושו משמע דלהאי לישנא נמי ר' יהודה מיקל ושרי לכסות
וגם לעשות כמין פרי והיינו משום דגריס במתני' ר"י אומר אף מעבין וכש"כ מחפין
אבל בירושלמי איתא דלא גרסינן אף בדר"י ור"י לחומרא ולטעמי' דמחמיר לעיל בדבר
האבד והשתא ר' יהודה לא שרי לכסות כלל אלא לעבות לעשותו כמין פרי ולפ"ז מצינו
לפרושי דבש"ס דילן נמי בהא פליגי חד אמר מעבין אסמוכי ור' יהודה לקולא וח"א
מעבין עושה כמין פרי ור' יהודה לחומרא וכן נראה מדברי הריטב"א ז"ל דלא גרס אף
ומפרש דר' יהודה לחומרא אלא דלמסקנת הירושלמי דלא אסר ר' יהודה לחפות אלא
לקציר מן המחובר ולחפות אבל בקש תלוש מודה דמותר לחפות מכש"כ שהותר בשבת
לפרוס מחצלת ע"ג לבנים לפ"ז נראה דהש"ס דילן לא ס"ל פן דאי בהא פליגי להאי
לישנא דר"י מעבין ממש קאמר הוי לי' להש"ס לפרושי בד' ת"ק דלקצור מן המחובר
נמי שרי אלא נראה כמו שפירש"י ז"ל דלכולהו ר"י לקולא ודב' הריטב"א ז"ל צריף
עיון: שם משנה מוכרי פירות כו' מוכרים בצניעה כו' פירש"י ז"ל שמה יאמר זה לוקח
שלא לצורך המועד ומה שלא פי' משום שלא לזלזל במועד כמו בהכנסת פירות לעיל
משום דבגמרא משמע דהטעם הוא משום שמה יאמרו כו' מדמחלקינן בין פרי לתבלין
וע"כ היינו טעמא משום דבתבלין ניקר שלוקח לצורך המועד ובפרי יאמרו שהוא לוקח
שלא לצורך המועד ויש להסתפק בציידין ודשושות דתני בהו נמי עושין בצניעה אי
טעמא נמי משום דבפרהסיא ואמרי דעושה שלא לצורך המועד אי טעמא הוא משום
שלא לזלזל במועד ונ"מ לענן דבר שניקר דלצורך המועד הוא והמרדכי ז"ל השנה דין
ציידין למוכרי פירות ומש"ה התיר לצוד דגים דהוי כמו תבלין אבל הרמב"ם ז"ל כ'
דדוןקא מוכרי פירות בתמידות כמו בעלי החנויות והציידין האומנין צריכין לעשות
בצניעה והטעם מפני שעושין הרבה ונראה כעושה לצורך חול אבל שאין דרף אומנתו
בכף מותר בפרהסיא ועיין בסוף סי' תקל"ג במ"א ס"ק יו"ד שהשיג על הרמב"א ז"ל שכ'
להתיר צידת דגים בפרהסיא גם לדעת הרמב"ם ז"ל דמייירי באומנין וכ' הוא ז"ל דלדברי
הרמב"ם דאומן אסור משום שעושה הרבה א"כ אף דגים אסור ול"נ דלמאי דמדמי לה
המרדכי ציידי דגים למכירת תבלין א"כ אפי' באומן מותר פי היכי דמכירת תבלין מותר
אפילו למי שאומנתו בכף פיון שניקר דלצורך המועד הוא וה"נ צידת דגים דהא עיקר
טעמא דבעי' צניעה במוכרי פירות לדברי הרמב"ם ז"ל היינו משום דאומנתו בכף ואפ"ה
מותר למכור תבלין פיון שניקר שהוא לצורך המועד ה"נ לצוד דגים שניקרין שהם
לצורך המועד שרי אפילו באומן וי"ל פנונת המ"א ז"ל פיון דלדברי הרמב"ם ז"ל אין
הוכחה לזה מהא דשרי רבא למיזל ולמיצד א"כ אין לנו להתיר מסברא ודו"ק: שם גמרא
איתב' רב כהנא חיות פתוקה כו' קצת קשה אמאי לא פריף לרב הונא ממתני' דתנו
מוכרי פירות מוכרין בצניעה והי' נראה לומר דלהכי לא פריף ממתני' משום דרב הונא
אפשר מפרש דר' יוסי דקאמר הו' החמירו על עצמן היינו לעשות בצניעה אבל היכא
דלא נהגו מותר אפילו בפרהסיא וס"ל כר' יוסי אלא דא"כ דילמא ברייתא איתא פרבנו:
הדרן עלה פרק מי שהפך ובעז"ה נתחיל פרק ואלו מגלחין פ"ג רש"י בד"ה מטומאתו
לטהרתו נזיר טמא כשעלה מטומאתו לטהרתו ושוב אינו משמר נזרו עכ"ל ואין זה מוכן

דאמאי אינו משמר נזרו אדרבה הא מחוייב לשמור נזירות טהרה ועיין פרי"ף שכ' דהעולה מטומאתו לטהרתו קאי אמצורע לחוד אבל נזיר יפורש כפשוטו דכלו ימי נזירותו במועד ולא הי' יכול לגלח קודם לכן וגירסת הרמב"ם ז"ל הוא הנזיר והמצורע והעולה מטומאתו לטהרתו אפילו בשאר טומאות כגון טומאת מת שפלו בתוך המועד מותר לגלח וע"כ הטעם הוא משום דאין דרך לגלח בטומאתו אבל מהא דגריסין גבי פיבוס הזבין כו' וכל העולין מטומאתן לטהרתן משמע דהעולה מטומאתו לטהרתו קאי אמצורע דאל"ה הוי לי' למיתני פדנקט בסיפא או ליתני בסיפא בקצרה כמו ברישא ועוד לגירסא זו נדאי תיקשי מאי קמ"ל דמצורע מותר לגלח מילתא דפשיטא ומכש"כ משאר העולין מטומאה לטהרה אלא דבלא"ה הקשו התוס' לקמן בד"ה ומגודה מאי קמ"ל בנזיר ומצורע פיון דתגלחתן מצוה ותיקצו דקמ"ל דלא גזרינו שלא ישוה קרבנותיהם נאי מיירי דווקא בשלא הי' להם פנאי קמ"ל דווקא שעולין עתה ונראה מד' דמה שכתבו תחילה דקמ"ל דלא גזרינו שמה קרבנותיו היינו אי נימא דאפילו הי' לו פנאי מגלח וא"כ קשה אמאי לא כתבו דקמ"ל דאפילו הי' לו פנאי מגלח וי"ל דלישנא דמתני' לא משמע כן דאחי לאשמעינן אפילו הי' לו פנאי דהא תני העולין כו' משמע שעולין בי"ט אלא דהש"ס קאמר הכי מסברא דאפילו הי' לו פנאי מגלח שמה קרבנותיו ועיין בנימוק"י שכתב ג"כ דקמ"ל דלא גזרינו שמה קרבנותיו ועיין במשל"מ בפ' שהארץ בזה ע"ש מש"כ ויפלא בעיני שלא הביא דברי התוס' הנ"ל ומקרח כמש"כ ע"ש ודו"ק: דף יד תוס' בד"ה ומגודה בירושלמי מקשה כו' וכן מי שנשא לך חכם מוקי לה כשפא במועד אי נמי לפני המועד לא מצאו לו פתח עכ"ל עיין מהרש"א ז"ל שכתב לפרש תירוץ קמא היינו שפא זמן היתר בחוה"מ כגון שגדר שלא לגלח מהיום אם אוכל פירות במועד ודבריו ז"ל צ"ע חזק דהא איפא מ"ד בגדרים דבתנאה מזדהר איניש ומותר לגלח קודם המועד ועוד דאיפא מ"ד דבשאלה יכול להתיר אפילו קודם חלות הגדר כדאיתא בגדרים דף צ' והיותר קשה דבירושלמי לא הוזכר מזה שום רמז ע"כ נראה דחסר תיבה א' בדברי התוס' וצ"ל כשפא חכם במועד אי נמי שלא מצאו פתח קודם המועד ושני התירוצים נרמזו בדברי הירושלמי למעיין שם והנה לשיטת הירושלמי דבעי דווקא שלא הי' יכול לשאול קודם הרגל א"כ גבי נזיר שהשלים נזירותו במועד אמאי גלח הא הי' יכול לשאול על נזירותו ולגלח קודם המועד אבל מדברי הרמב"ם ז"ל בהלכותיו נראה דפסק דלא כהירושלמי ואפילו הי' יכול להתיר נדרו קודם המועד מגלח ועיין במ"מ שם אבל בפ' המשניות פתב גבי נשא לך חכם כגון שלא נזדמן לו חכם אלא בתוך המועד וכדברי הירושלמי ועיין במרדכי דבעי למידק מדברי הירושלמי דמוקי לה בשתתירו לו נידויו קודם הרגל ושלשים יום פלו ברגל ש"מ דאין מתירין נידוי ברגל וק"א א"כ הא דמוקי שישאל על נדרו קודם הרגל ה"נ דמוקי לה הכי משום דאין נשאלין לנדרים ברגל וזה נדאי אינו וי"ל דגבי נדרים צריך לאוקמי שנשאל קודם הרגל דאל"ה לא הוי אנוס דאם הי' נשאל קודם הרגל שמה ימצאו לו פתח אבל גבי נידוי פיון דלא שלמו שלשים עד הרגל לא הי' צריך לילף ולהתיר לו קודם הרגל פיון דלא מועיל התרה זו וע"כ צ"ל דמוקי לה הכי משום דאין מתירין נידוי ברגל והמ"א ז"ל כ' בשם הב"ח דהכא נמי בעינן דווקא שיבקש להתיר לו קודם הרגל אע"פ שלא יועיל ההיתר קודם הרגל וכן משמע מלשון הרא"ש ז"ל אבל טעמא דמילתא לא ברירא לי פיון דאין מועיל

ההתרה מאי נ"מ אם ישאל קודם הרגל אם לא ועיין בב"ח שייבאר הטעם וכתב ליישב
בזה קושיות הב"י וכתב בשם המרדכי ג"כ לפרש דברי הירושלמי ע"ז הדרה דצריף
שיבקש קודם הרגל להתיר לו ומד' המרדכי שהבאתי לעיל לא משמע פן דא"כ לא הוי
דייק מינה דאין מתירין נידוי ברגל ועיין בד"מ סי' תקל"א שפתב בשם המרדכי דמתירין
נדרים אפילו שלא לצורך המועד ואני לא מצאתי זאת במרדכי ולדעתי מילתא דפשיטא
הוא ולא אצטרף לאשמעין: שם בא"ד ושמה לא קאי טעמא בגמ' כו' אבל גילוח של
ראשו אסור משום מלאכה וכן בד"ה ושאר כל אדם לצדד גילוח הראש אסור אפילו
במקום אונס משום מלאכה וטירחא ובעיני יפלא דמ"ש מפיבוס דשרי מחמת אונס אע"ג
דאיכא טירחא ולקמן יבואר יותר: שם גמרא ושאר כל אדם מ"ט אסורים וכתבו התוס'
אע"פ שהיא מלאכה ה' לנו להתירה לצורך המועד ועיין רש"י ברי"ף שכ' פיון דשמחה
היא לו ודאי מותר ולפ"ז צריף לדקדק למה התירו לגלח את הקטן הא ליכא שמחה לקטן
ואמאי התירו לגדול לעשות מלאכה אבל העיקר דזה צורך המועד הוא ולא גרע מבגין
שהיא לצורך המועד וזה קרוב יותר לאוכל נפש פי היכא דחשיב עינוי נפש לענין נדר
ופשיטא דאין חילוק בין גילוח של יופי לגילוח הראש ובאמת לא הובא בשום פוסק
סברת התוס' לאסור גילוח הראש לאונס ומש"ה מצד הדין לא ה' אסור בזה אפילו פנון
מלאכתו במועד פיון דחשיב פאנכל נפש ואין בזה שום אסור מלאכה רק פדי שלא יכנסו
לרגל פשהו מנגולים: שם גמרא מתני' דלא כר"י דתניא ר"י אומר הבא ממדינת הים לא
יגלח מפני שיצא שלא ברשות ומסיק דביוצא להרנוחה פליגי וכתב הרא"ש ז"ל בשם
הראב"ד ז"ל דמייירי ביוצא מארץ לח"ל והביא ראי' לזה מהירושלמי דמשמע התם
דמשמע אסור יציאה מארץ לח"ל אתינו עלה עיין בדברי הרא"ש ז"ל והנימוק"י ז"ל
ולכאורה תמוה דבירושלמי משמע דליכא אסור דבישראל היוצא לח"ל והכי איתא התם
ר"י פדעתין דאמר אסור לפרוש לים הגדול והיינו דקאמר שיצא שלא ברשות דאיכא
אסורא ביציאתו ומש"ה קנסין לי וקאמר עוד מעתה פהן שיצא לח"ל אסור לו לגלח
דלכהן איכא אסורא לילף לארץ העמים משום טנומאה ומייתי התם עובדא דאחד פהן
שרצה לילף לייבם אשת אחיו ואתא לקמין דר' חנינא ואמר אחיו של זה כו' וכן מיייתי
עובדא דשמעון בר בא היינו רב שמן בר אבא דכהן ה' פדאיתא בכתובות פ"ב ורצה
לילף לפרנסתו לח"ל ולא הניחו ר' חנינא מכ"ז משמע דבישראל ליכא אסורא אבל
אחר העיון דברי הרא"ש ז"ל נכונים דעיקר ראיתו מדברי הירושלמי הוא לפרש לישנא
דשלא ברשות היינו היכא שיצא באסור אבל בעיקר ההלכה שיטת הירושלמי ושיטת
הש"ס דילן אינו שוין דבירושלמי לא מחלקינן בין לשוט או להרנוחה ולמזונות ולר"י
בכל גוונא אסור אפילו יצא למזונות והיינו משום דר"י פדעתין דאמר אסור לילף בים
הגדול אפי' למזונות וילף מינה לכהן שיצא לח"ל אפילו לרבנן אסור לגלח אפילו יצא
למזונות וכדמשמע מעובדא דשמעון בר בא אבל הש"ס דילן לא ס"ל הא דר"י אוסר
לפרש לים הגדול ואין פאן אלא אסור יציאת ח"ל לבד ובזה יש חילוק בין יוצא למזונות
או להרנוחה ולשוט דלמזונות ודאי מותר לישראל לצאת לח"ל כמבואר בדברי הרמב"ם
ז"ל בה' מלכים ומש"ה כ"ע מודו בזה דמותר ולשוט לכ"ע אסור אפילו לישראל ומש"ה
אפי' לרבנן אסור לגלח כ"פ בהרנוחה לר"י אסור לצאת לח"ל גם להרנוחה ולרבנן מותר
אלא דקשה הדבר לומר דר"י אוסר לצאת להרנוחה אטו פליג אדרשא דלישיבה אי אתה

חוזר לסחורה ולפרקמט'א והובאה דר'שא זו ברי"ף סוף סנהדרין וי"ל דמה"ת נדאי לא
מצינו איסור מפורש ליציאת ח"ל ולא נאסר אלא ישיבת מצרים ויציאת ח"ל רבנן הוא
דאסרוה ואסרו אפילו יציאה ע"ד לחזור אם אין הדבר הכרחי כמו לשוט לכ"ע ולר"י
אסור אפילו להרנוחה ולפ"ז האי עובדא דהירו' דחד פהו רצה לילך לניבם מיירי נמי
בדעתו לחזור ומש"ה לא אסר אלא בכהו ובסוף פתובות דמייתי הש"ס האי עובדא סתמא
ומשמע אפילו בישראל היינו באין דעתו לחזור) ומש"ה לא אסר אלא בכהו ובסוף
פתובות דמייתי הש"ס האי עובדא סתמא ומשמע אפילו בישראל היינו באין דעתו לחזור
ונה אסור אפילו בישראל ולא פליגי אהדדי והנה לפי דברי הירושלמי דכהו אסור לילך
ולניבם אפילו בדעתו לחזור ע"כ צריך לחלק בין לישא אשה דהותר לצאת לח"ל אפילו
לכהו פדתניא בבבביתא דע"ז דף י"ג ובין לצאת ולניבם דהתם יכולה היא שתבא אצלו
וא"כ אין לנו ראי' לאסור לצאת לישא אשה וללמוד תורה באין דעתו לחזור דראיית
הכ"מ שם בפ"ה מה' מלכים אין ראי' לפי הנ"ל דהתם היא תבא אצלו אבל בשאר מצוה
מנ"ל דאסור לצאת לעולם וי"ל דבאמת כל זמן שהיא צריכה להיות בשביל המצוה בח"ל
מוותר להיות שם אבל אח"כ אסור לשבת שם ומש"ה אחר נשואי האשה שפיר יכול
לכופה לילך לא"י פדתנו בסוף פתובות וכן אחר שפבר למד תורה צריכה ג"כ לחזור לא"י
ועיין בתוס' בע"ז שדקדקו הא דמוותר לילך לישא אשה אהא דכתובות ותירצו דהתם
אין דעתו לחזור הני וכבר הוכחתי מדברי הירושלמי דיש חילוק בין לישא אשה ובין
לחלוץ או לניבם אפילו בדעתו לחזור אלא דהנצרכו לזה בשביל אחיו הראשון דקאמר
עלי' ברוך המקום שהרגו ואמאי הא מותר לילך לישא אשה אלא ע"כ צ"ל דלהשתקע
אסור אפי' לישא אשה וא"כ ראיית הכ"מ מוכרחת ויש לדקדק בלשון הרמב"ם ז"ל שכ'
אסור לצאת מא"י לח"ל אלא לישא אשה וללמוד תורה ומנ"ל הא דילמא אפילו לשאר
מצות נמי וגבי פהו הוא דאימתר הכי דלא הותר לו אלא לישא אשה אבל בישראל מנ"ל
וי"ל דס"ל כדברי השאלות שהביאו התוס' בע"ז דהני קילי וכש"כ שאר מצות וע"כ
צ"ל הכי דאפי' לשאר מצות מותר פיון דאפילו לסחורה הותר כש"כ לדבר מצוה שוב
ראיתי בבבבאורי הגאון ר"א ז"ל מוילנא שעמד ע"ז דמהירושלמי משמע להיפך ונראה
מדבריו קצת דפליגי הש"ס דילן והירושלמי ולמש"כ לאפליגי וזה ברור ועיין בלשון
התוספתא דאמר רבי נראין דברי ר"י בשלא נטל רשות ודברי חכמים בשנטל רשות
משמע קצת פשיטת הראב"ד ז"ל ומש"ה בעי נטילת רשות להתיר לו יציאת ח"ל אבל
לשיטת רש"י ז"ל מאי נטילת רשות איכא הכא ודו"ק אלא דלפ"ז צ"ל דהא דר"י אוסר
בבא מדינת הים היינו מטעם איסור יציאת ח"ל ולא מטעם ספנה פשיטת הירושלמי
מדמחלקינן אליבין בין יוצא למזונות או להרנוחה וקשה קצת ע"ז הא ר"י ס"ל בגיטין
ד'ם הגדול שהוא במערבה של א"י הרי הוא כא"י ואמאי אסור לצאת בו וע' תוס' שם
ויש ליישב ואילו דמיסתפינא הייתי אומר דגם לשיטת הש"ס דילן האי שלא ברשות
דר"י הוא מחמת ספנת הים ובזה מחלק הש"ס דלמזונות ניתן לו רשות לפרש בים כמש"נ
הנותן בים דר' כו' אבל לשוט איסורא איכא להעמיד עצמו במקום ספנה וא"כ אין חילוק
בין א"י לח"ל בזה ואפילו יוצא מח"ל לח"ל דר' הים לשוט הרי זה אסור לגלח לכ"ע
ולפ"ז ג"כ א"ש לשון התוספתא שלא נטל רשות כדאשכחן במדרש ובירושלמי דקודם
פרישתו לים היו הולכים אצל חכם שיתפלל עליהם: שם גמרא מתיב רב פניחס כו' הא

אסור במועד אסור בימי אבלו ולל"ב מסייע לי' לשמואל מהאי פריקתא מפאן נמי מוכח דאפילו גילוח הראש מותר דאל"כ לל"ב נמי תיקשי הא אסור במועד היינו גילוח הראש אסור בימי אבלו א"כ מצינו אבילות לקטן אלא ש"מ דהכל מותר ואין בו משום מלאכה פינו דלצורך המועד הוא וליכא איסורא בזה אלא משום שלא יפגס ברגל פשהו מנוול ובקטן לא שנייה גזירה זו לל"ב ומותר לגלחו בכל גונו.

ויש לדקדק מאי דניק הש"ס הא אסור במועד אסור בימי אבלו וא"כ מצינו אבילות לקטן הא איסורא דמועד לאו משום דקטן אסור לגלח אלא משום דאסור לגדול לגלחו אבל על הקטן עצמו אין פאן איסור דומיא דאבילות דלא נהיגי בי' וא"כ מאי ס"ד לאסור גילוח הקטן בימי אבל וי"ל דע"כ אין איסור בגילוח משום מלאכה פדכתיבנא לעיל והא דאסרי' לקטן לאו משום מלאכה היא אלא משום דכל מה שאסור לגדול אסור נמי לעשות לקטן משום גזירה קטן אטו גדול וא"כ בימי אבל נמי יהי' אסור לקטן כל שאסור לגדול וא"כ מצינו אבילות לקטן ושפיר דניק מניה דליכא איסורא בקטן כלל ונהנה התוס' בד"ה שאין לו אלא חלוק אחד הביא דברי הירושלמי דבגדי קטנים מותר לכבסן במועד משום דמלונכלכים הם וניכרים שהם קטנים ולכאורה למה לי האי טעמא הא בלא"ה מותר לכבס בגדי קטנים כי היכא דמותר לגלח את הקטן ובתוספתא נמי תני לענן פיוס כל שמוותר לכבס במועד מותר לכבס בימי אבלו ואיכא למידק מניה דבגדי קטן מותר לכבסן במועד דאל"כ בימי אבלו נמי אסור ומצינו אבילות לקטן וכדדניק הש"ס לענן גילוח וי"ל דבאמת טעמא דלא יפגסו פשהו מנוולים לא שנייה בקטן אלא דמ"מ הי' לן לאסור משום דיאמרו דבגדי גדול הם להכי איצטרייהו לטעמא דניכרין שהם מלונכלכים ושל קטנים הם ולפ"ז כל שניכרין שהם של קטנים מותר לכבס את פולם דהא אין בו איסור פדי שלא יפגסו כו' ועיין בהג"א ובב"י סי' תקל"ד ונהנה מפשט לשון הפוסקים משמע דלא התירו אלא בגדי קטנים גמורים שדרך להיות בגדיהם מלונכלכים וצריכים לאמן אבל קטן שהגיע לשנים קצת אע"פ שלא הגיע לשני גדלות אסור לכבסן וא"כ אפתי תיקשי האי דיוקא הא כל שאסור במועד אסור כו' וצ"ל דכל שלא הגיע גדלות קטן מיקרי לענן זה ואחר כל הנ"ל נראה לי דהירושלמי דתני התירא דבגדי קטנים משום דהוי פמי שאין לו אלא חלוק אחד ס"ל פלישנא קמא דשמואל דאסור בגילוח אם נולד קודם המועד אבל לדין דקי"ל כל"ב דלא גזרו על גילוח קטנים ה"ה דלא גזרו על פיוסן של בגדי קטנים ובלא"ה מותר לכבסן ודו"ק ועיין בתה"א להרמב"ן ז"ל שהביא בשם הר"י גיאות בקטן שהגיע לחינוך צריף לחנכו בקריעה ע"ש: (נשמט מלעיל) בעי ר"ז אבדה לו אבדה כו' רב אשי מתני הכי כו' הרי"ף והרמב"ם ז"ל השמיטו בפעויות אלו וכ' הב"י דלחומרא אזלינן והב"ח ז"ל בס' תקל"ד דעתו ז"ל דאדרבה סמכו על הא דכ' מי שאין לו אלא חלוק א' דמותר לכבסו והשמיטו והא דאיזוירו מוכח עליו אלמא דלא בעינו מוכחא מילתא וא"כ ה"ה באבדה לו אבדה וקשה הדבר לומר פן חדא פינו דרב אשי מתני דבעינו מוכחא מילתא א"כ ודאי הכי קי"ל ועוד דלפי מאי דקי"ל דביוצא לשוט אסור לגלח ולר"י אפילו יוצא להרנוחה אלמא כל שאין באונסו קצת מצוה לא חשיב אונס א"כ ה"ה אבדה לו אבדה אבל זה אינו דהא ביוצא מבית האסורים ומגונדה ליכא מצוה ואפ"ה חשיב אונס ונהנה הש"ס פריף לקמן על ר"י דאמר מי שאין לו אלא חלוק אחד כו' ממתני' הני אין מי שאין לו אלא חלוק אחד לא ע"ש ואמאי לא פריף

הש"ס הכי על בעיני דר' זירא מדיוקא דמתניתין הני אין כו' וי"ל דמצד אונסו אבדה לו אבדיה חשיב אונס יותר מהני דמתני' דהא בבית האסורים הי' יכול לגלח אלא שאין ערב לו לגלח וכן במגנדה ונשאל לחכם הי' יכול להתירו קודם כמש"כ לעיל בשיטת הרי"ף והרמב"ם ז"ל וא"כ אי לא בעינן מוכחא מילתא לא תיקשי אמאי לא חשיב לה במתניתין משום דכש"כ הוא מהני ולענין אמן שאבדה לו אבדיה נראה מפירש"י דאמן מספקא לי' אבל בני העיר פשיטא דאסורים וכן כתבו התוס' ז"ל ולדידי מספקא לי' הא גם הם אנוסים ומוכחא מילתא ולשיטת רש"י ז"ל מאי אינר' אמן חנוני נמי הפל הולכין אליו ויודעין שאבדה לו אבדיה וי"ל שאריכין שידעו דווקא שלא הי' יכול לגלח ערב הרגל.

שוב ראיתי לקמן דף י"ז ע"ב בתוס' ד"ה ותנא דידן כו' שכ' דלכתי לא פריה ממתני' על הא דאבדה לו אבדיה משום דאיכא למימר תני ושנייר והא דפריה על ר"י דמי שאין לו אלא חלוק אחד יש לחלק ועיין בתוס' דמספקא להו בחלה ונתרפא ולכאורה מאי בין זה לאבל ששלמה אבילתו ברגל וצריה עיון גדול לשקול במאזנים ולחלק ביניהם עוד נשאר לבאר בהלכה זו מש"כ המרדכי ז"ל דכל אלו שהותרו לגלח היינו דווקא בצניעא ומוצא דבר זה הוא ממה ששינינו בתוספתא אע"פ שהתירו לו כו' ע"ש ומסוגיין דבעינן מוכחא מילתא משמע דלא בעי צניעא וכן בדין פיון דמטעם אין איסור בזה אלא משום כדי שלא יכנסו לרגל וכיון דהפל מפירין באונסו לא בעינן צניעא בזה ובאבל מסתבר יותר לי בעי צניעא דהתספורת עצמה אסור בו ונהי דהתירו לו מחמת אונס לא התירו לו אלא בצניעא ועיין בב"י ובד"מ מש"כ בזה ובדברי האחרונים ז"ל ודו"ק: ע"ב תוס' בד"ה אתי עשה כו' כבר כתבתי לעיל בפסגיא דאין רואין את הנגעים מה שנ"ל בזה אף מה שכתבו התוס' דשמחת הרגל נמי דרבנן קשה מהא דמביעי לן לקמן מצורע מהו שינהוג צרעתו ברגל ופירש"י ז"ל לבא אל תוף המחנה ואי שמחת י"ט דרבנן היא אתי עשה דרבנן ודחי ל"ת דאורייתא בקום ועשה לבא אל תוף המחנה אבל למש"כ לעיל ניהא פיון דשמחת י"ט מה"ת שמעינן לה י"ל דאתי עשה דרבנים ודחי ל"ת ועשה דמצורע ולקמן יבואר עוד: שם תוס' בד"ה מהו שינהוג נידויו כו' והקשה הרב הא ליכא אלא עשה ואין עשה דוחה עשה פנונתם ז"ל די"ט עשה דרבנים היא ואין פח בעשה דייחיד לעמוד בפני עשה דרבנים ופשיטא דאינו נוהג נידויו אבל א"א לפרש ד' ז"ל כפושטן דא"כ אדרבה ודאי צריה לנהוג נידויו דלא אתי עשה די"ט ודחי עשה דמגנדה אלא ע"כ פנונתם כמש"כ וע"ז תירצו דמגנדה נמי עשה דרבנים הוא ושפיר מיבעי לן ועיין מהרש"א ז"ל והדבר ברור כמש"כ אלא דלפ"ז אפתי תיקשי אהא דפשיט דמשמתינן לי' ברגל והתם טעמא מאי הא עשה דרגל קדים ולמה יבא עשה דנידויו וידחה עשה דרגל וע"כ הא גופא מיבעי לי' הי עשה עדיף פיון דתרונייהו עשה דרבנים הם ועיין בריטב"א ז"ל שכתב בשם התוס' דנידויו דרבנן הוא והעיקר נראה דכעין דאורייתא הוא וכמש"כ לענין אבל לעיל דאין הדברים אמורים בפירוש בלשון צווי אלא כמה מקראות נאמרו ע"ז ואבי' ירק ירק כו' וגבי יהודה וקטאתי וידוע משד"ר ז"ל ע"פ שמע ה' קול יהודה: שם גמרא מנין לסנהדרין שהרגו כו' שאין טועמין כל אותו היום שנא' לא תאכלו על הדם כו' עיין ריטב"א ז"ל שכתב דמדרבנן הוא דאל"כ למה לי קרא דלא תבערו ביום השבת למעט דאין דנין בשבת תיפוק לי' משום דאסור להתענות בשבת ובסנהדרין לא משמע פן דאמרינן התם על כולן אין לוקים משום דהוי לאו שבפוללות משמע דמדאורייתא הם כל הני דרשות אלא

דאין לוקין עליהם וקנשניו מקרא דלא תבערו אינו מוכרח קדא דאפשר לעשות כמבואר בסוגיין אתי בצפרא ומעיני בדיני' כו' ועוד פיון דס"ד דעשה דנהומת ידקה ל"ת שיש בו פרת מלאכת שבת כש"כ שידקה מצות אכילה וק"ל: שם גמרא ת"ש מגודה שהתירו לו חכמים כו' עיין בריטב"א ז"ל שהקשה לקמן אהא דדייק לא מיבעי בימי טומאתו דלא נהיג ומגלח ברגל ואמאי לא יגלח ערב הרגל פיון דצרעתו נדקה מפני הרגל מידי דהוי באבל ד יכול לגלח ערב הרגל ותי' ב' תירוצים הא' דאה"נ אלא פיון דאין לו היתר אלא בערב הרגל והוא טרוד מותר לגלח ברגל ודברים: פלאו בעיני הא אמרינו בהדיא לקמן גבי אבל שמגלח ברגל ואמאי איבעי לי' לגלוחי ערב הרגל אלמא דאם הי' יכול לגלח ערב הרגל לאו אנוס הוא עוד תי' וכתב והוא הנכון פיון דרגל לא דחי לגמרי במצורע דאחר הרגל יחזור לצרעתו אינו דוחה עד שיחול עליו הרגל ממש ולפ"ז קשה לי היאך פשיט אביי ממתני' דמגודה שהתירו לו חכמים דאינו נוהג נידוי ברגל א"כ יגלח ערב הרגל ולמה התירו לו לגלח ברגל דהא מגודה נדאי דומיא דאבילות הוא דהנידוי בטל לגמרי כמו דבטלה האבילות וי"ל דמגודה נמי כ"ז דלא פייסי' לבע"ד אחר הרגל חל עליו כל דיני נידוי ודווקא אבילות הוא דבטלין לגמרי פיון דפסקא אבילותו ע"י הרגל תו לא הדרא אבל בנידוי אין הרגל מפסיק אלא ימות הרגל לבד ואח"כ חוזר ונחל עליו ובאמת לא ראיתי פעת טעם ברור אמאי בטלו אבילות לגמרי ע"י הרגל דמטעמא דאתי עשה דרבים ודחי עשה דיחיד לא שמעי' אלא דבימות הרגל לא ינהוג אבילות אבל אחר הרגל לא שמעינו ודברים אלו יתבארו אי"ה לקמן ועיין לקמן דף י"ט גבי אבל שחל יום שלישי שלו ערב הרגל שאסור לרחוץ עד הערב עיין מה שפחלקו הראשונים ז"ל בזה.

עוד ראיתי להעיר בסוגיא זו הא דמשמע פאן דמסתבר יותר שהרגל ידקה אבילות דהשתא מאבילות דמעיקרא וא"כ סייעתא מפאן לדברי הרמב"ם ז"ל דברגל אינו נוהג אבילות פלל אפילו דברים של צינעא דכיון דדחי אבילות דמעיקרא לגמרי כש"כ שידקה אבילות דהשתא לגמרי וגם זה יתבאר אי"ה יותר במקומו: שם גמרא מצורע מהו שינהוג צרעתו בחוה"מ קצת קשה אמאי לא פשיט ממתני' דלעיל אין רואין את הנגעים להחמיר לר"מ ולא להקל ולהחמיר לר"י והשתא אי נימא דמצורע אינו נוהג צרעתו ברגל מאי נ"מ בראייתו ברגל פיון דאין מצורע נוהג ברגל מאי לטמא ולטהרו אחר הרגל זה לא מסתבר וגם לא שייך פלל הא דאמרינו לעיל צוונתא דעלמא או צוונתא דאשתו עדיף לי' פיון דהפלל הותר ברגל לבא אל תוך המחנה וגם תשה"מ ועוד קשיא לי מאי ס"ד דעשה דשמחת י"ט ידקה עשה ול"ת דשילוח חוץ למחנה ולזה י"ל דמספקא לי' אליבא דהאי תנא בפסחים פ"ק אלו דברים דס"ל דליכא אלא עשה במצורע חוץ למחיצתו ע"ש אבל קושיא ראשונה במקומה עומדת ועוד יש לדקדק מהא דמיייתי ראי' לעיל דימי חלוטו מותר בתשה"מ מיומם דלא הי' לו לעונתיהו אלא בימי חלוטו ואי הותר ברגל אין ראי' משם והי' נראה לומר דלא מיבעי לי' אלא אדברים שהמצורע עושה מחמת אבל כמו התפורת ועטיפת הראש ושאר דברים של אבל וע"ז מיבעי לי' דילמא אתי עשה דושמחת ודחי להני עשה אבל דבר שנאסר שלא מחמת אבל אלא מחמת טומאה כמו שילוח חוץ למחנה נדאי לא הותר ברגל וכן תשמיש המטה שנאסר לו בימי ספורו ג"כ לא מחמת אבל נאסר לו למ"ד דלא נאסר אלא בימי ספירו ונאפילו למ"ד דנאסר גם בימי

חלוטו פֿינן דִנאַסר גַם בימי סִפִּירוֹ לֹאוּ מִחֲמַת אַבְל הוּא דִנאַסר וע"ז לֹא מִיבְעֵי לִי וְלֹא קִמְיבְעֵי לִי אֲלֵא אֲדַבְרִים שְׁנֵאמְרוּ בִקְרָא דְהֶצְרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ כּוּ בְּגִדְיוֹ יִהְיוּ פְּרוּמִים וְעַל שְׂפָם יַעֲטֶה וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא דכ"ז לֹאוּ מִחֲמַת טְוִמָאָה אֲלֵא מִחֲמַת אַבְל וע"ז מִיבְעֵי לִי אִי נוֹהֵג בְּרָגֶל וְעַיִן בְּדִ' הֶרְמֵב"ם ו"ל בִּפ"י מֵה' טְוִמָא' צִרְעַת דְּמִשְׁמַע כְּמוֹ שְׂכֶתְבִּיתִי וְלִקְמֹן יְבוֹאֵר עוֹד אִי"ה: שֵׁם גְּמָרָא הָא בִּימֵי טְוִמָאָתוֹ נְהוּג עַיִן בַּמִּל"מ פ"ז מֵה' י"ט שְׁהֶאָרִיף בְּזֵה: שֵׁם גְּמָרָא אֲמַר רַבָּא ת"ש וְהֶצְרוּעַ אֲשֶׁר בּוֹ הִנְגַּע כּוּ וְהָא פְּהֵן גְּדוּל כּוּ יֵשׁ לְדַקְדַּק לְפִי מִש"כ הֶרְמֵב"ם ו"ל בִּפ"ז מֵה' אַבְל דכ"ג נוֹהֵג כָּל דִּינֵי אַבְלִיּוֹת וְאִינוּ אֲסוּר אֲלֵא בַּפְרִיעָה וּפְרִיעָה לְבַד א"כ מֵאֵי קְאָמַר וְהָא כ"ג דְּכָל הַשָּׁנָה כְּרָגֶל לִכ"ע דְּמֵי הָא רָגֶל עֲדִיף דְּאִינוּ נוֹהֵג בּוֹ אַבְלִיּוֹת כָּלֵל וּא"כ מְצוּרַע נְמִי אֲפֻשָׁר אִינוּ נוֹהֵג בְּרָגֶל וִי"ל דֵּה"ק הָא פְּהֵן גְּדוּל כָּל הַשָּׁנָה לְעַנְנֵן פְּרִיעָה וּפְרִיעָה כְּרָגֶל לִכ"ע דְּהָא בַּפְּרִיעָה נְאַסַר בַּפְּרִיעָה וּפְרִיעָה שֵׁנֵא' אֵת רֵאשׁוֹ לֹא יִפְרַע כּוּ וְאִפ"ה אֲתִי עֲשֵׂה דְּמִצְוֹרַע וְדַחֵי ה"נ דְּדוּחָה עֲשֵׂה דְּרָגֶל אַבְל לְעַנְנֵן שְׁאָר דְּבָרֵי אַבְל וְדֵאִי כ"ג לֹא דְּמֵי לְרָגֶל וּבְזֵה מִינְשָׁב קוֹשְׁיַת הַתּוֹס' הָא דְּלֵא פְּשִׁיט לְעַנְנֵן מְגוּדָה מִכ"ג דְּדַנְיִן אוֹתוֹ וּלְפִי הַנ"ל גִּיחָא דְּנוֹדָאֵי נוֹהֵג דִּינֵי גִידוּי כְּמוֹ שְׁאָר דִּינֵי אַבְל וְעַיִן רִיטְב"א ו"ל שֵׁכ' כּוּ אֲלֵא דְּאִפְתִּי יֵשׁ לְדַקְדַּק מֵאֵי קְפֻשִׁיט מִכֵּה"ג בְּכֵה"ג שְׁפִיר אֲתִי עֲשֵׂה דְּבָגְדֵי יִהְיוּ פְּרוּמִים וְדַחֵי ל"ת דְּרֵאשׁוֹ לֹא כּוּ אַבְל רָגֶל דְּעֲשֵׂה דְּרַבִּים הוּא דִּקְלָמָא אִינוּ נְדַחִית בַּפְּנֵי עֲשֵׂה דְּמִצְוֹרַע דְּהוּי שְׁל יַחֲדִי וִי"ל דְּמִש"נ בְּכֵה"ג בַּפְּרִיעָה רֵאשׁוֹ לֹא יִפְרַע עֲדִיף מְעֲשֵׂה דְּרָגֶל דְּלֵא נְאֻמָּה בְּפִי אֲלֵא מוֹשְׁמַחַת נִפְקָא וְיֵשׁ לְדַקְדַּק עַל לְשׁוֹן הֶרְמֵב"ם ו"ל שֵׁכ' הַטַּעַם דְּאֲתִי עֲשֵׂה וְדַחֵי ל"ת תְּיַפּוּק לִי מִקְרָא דְּנוֹהֲמִצְוֹרַע וּבַפְּרִיעָה אֲמָרָה תּוֹרָה וּמִדְּבָרֵי אֱלוּ נְמִי נִרְאָה דְּקִרְיַעָה ש"מ לֹאוּ דְּאוֹרֵייתָא הִיא דֵאל"ה לִיתִי עֲשֵׂה וְלִידַחֵי ל"ת וּמִדְּכֶתֶב רַחֲמֵנָא רֵאשִׁיכֶם אַל תִּפְרְעוּ אֶלְמָא דְּאִין עֲשֵׂה דוּחָה ל"ת בְּזֵה וּמִנ"ל דְּעֲשֵׂה דְּמִצְוֹרַע דוּחָה ל"ת אֲלֵא ש"מ דְּמִדְּרַבְּנָן הִיא וְדו"ק: שֵׁם גְּמָרָא מִדְּקְאָמַר רַחֲמֵנָא לְבָנֵי אֶהְרֹן רֵאשִׁיכֶם כּוּ ע' רִיטְב"א ו"ל שְׁהַקְשָׁה הָא בְּנֵי אֶהְרֹן פְּהֵנִים הִדְיוּטִים הֵם וְכֵה"ד פּוֹרַע וּפּוֹרַם ע"מ וְעַיִן בַּת"ה פ' שְׁמִינֵי דְּאֲמַרִּינֵן הָתָם מְכָאן אֲמַרוּ הַרוּגֵי ב"ד אִין מִתְאַבְלִין עֲלֵיהֶם וּבִלֵּא"ה עֵיקַר הַצִּיּוּי הוּא עַל שְׁעַת עֲבוּדָה כְּמִש"כ הֶרְא"ש ו"ל וְלֹא יִלְפִינּוּ מִינֵי' אֲלֵא דְּמִנְהֵגָא הֵכִי הוּי בְּאַבְל וְכּוּ בְּכָל הַנֵּי מִיְלֵי דְּמִיבְעֵי לֵהוּ לְהַש"ס לְקַמֹּן אִין בְּהֵן מֵה"ת וְלֹא מִד"ס אֲלֵא מְנַהֵג חֲשׁוּב מִימֵי קְדַמוּנִים וּכְעִין דְּאוֹרֵייתָא הוּא כְּמוֹ שְׂכֶתְבִּיתִי לְעִיל לְבַד הַדְּבָרִים הָאֲמוּרִים בְּמִצְוֹרַע מִקְרָא דְּנוֹהֲצְרוּעַ אֱלוּ הֵן מְצוּת עֲשֵׂה מֵה"ת: ע"ב תּוֹס' בַּד"ה מְצוּרַע מֵהוּ בְּעֻטִּיפַת הֶרְאֵשׁ וְלֹא נִרְאוּ לוֹ דְּבָרֵי רַב פְּפֵא דְּמוּקֵי אַפְּוּמָתָא וְסוּדְרָא וְלֹא הַבְּנֵי ד' ו"ל וְכִי רַב פְּפֵא פְּלִיג עַל עֻטִּיפַת הֶרְאֵשׁ בְּאַבְל הָא לֹא דְּרִישׁ אֲלֵא שְׁיִהֵה פְּרוּעַ מְכּוּמָתָא וְסוּדְרָא הִינּוּ בְּגַד שְׁל חֲשִׁיבּוּת אַבְל מוּדָה שְׁיַחוּף רֵאשׁוֹ כְּאַבְל וְאוּלַי כְּנוֹנְתָם ו"ל דְּהִינּוּ עֻטִּיפַת הֶרְאֵשׁ דְּאַבְל פֿינן דְּמַסִּיר הַכּוּבַע מְפִנּוּ מִמִּילָא צְרִיף לְחוּף רֵאשׁוֹ וְא"כ שְׁמַעִינֵן לֵה עֻטִּיפַת הֶרְאֵשׁ מֵרֵאשׁוֹ יֵהִי פְּרוּעַ אֲלִיבָא דְּרַב פְּפֵא: שֵׁם גְּמָרָא שְׁיִהֵי' שְׁפִתוֹתֵי מְדוּבְקוֹת שְׁיִהֵא כְּמַגְדָּה וְאַבְל וְכּוּ אֲמַר הֵכִי לְקַמֹּן גְּבִי וַיֵּשֶׁב מַחוּץ לְאַהֲלוֹ וּמִפְּרֵשׁ לֵה לְמִילֵי אַחְרַנְיִיתָא וְצ"ע לְעַנְנֵן מֵאֵי מְדַמֵי לִי לְמַגְדָּה וְאַבְל אִי לְעַנְנֵן תְּסַפְּוֹרַת וּקְרִיעָה בְּהֶדְיָא פְּתִיב בִּי וְכָל שְׁאָר דְּבָרִים חוּץ מֵאֱלוּ מְסַפְּקָא לָן אִי נְהִיגֵי בְּמִצְוֹרַע וִי"ל דְּדַחוּ' הוּא דְּמַדְחֵי לִי מֵהָא לֹא תִפְשׁוּט דְּאִיפָא לְמִימַר דְּקֵאִי אֲשָׁר מִילֵי אֲלֵא דְּלְפִי מֵאֵי דְּפִסְק הֶרְמֵב"ם ו"ל בְּמִצְוֹרַע לְקוּלָא בְּכָל הַנֵּי מִיְלֵי דְּמִיבְעֵי לָן וְכּוּ בְּמַגְדָּה הַשְּׁמִיט כָּל הַנֵּי מִיְלֵי וּמִשְׁמַע דְּפִסְק לְקוּלָא וְא"כ אִיף יִפְרֵשׁ בְּרִייתוֹת אֱלוּ דְּקַתְּנֵי בְּהוּ

שִׁיחָה כְּמִנְחָה וְאָבֵל וּבִלְאִי יִקְשֶׁה לְקַמֵּן גְּבִי וַיֵּשֶׁב מִחוּץ לְאֹהֶל דְּמִשְׁנֵי הַתֵּם נָמִי לְמִילֵי
אֲחֵרֵינֵיהֶם וְכִי אֵיזָה מִלֵּי אֲחֵרֵינֵיהֶם אֵיפֹא הַתֵּם דְּהָא קָרָא דְוִישְׁב מִחוּץ לְאֹהֶל מִיָּרִי
בִּימֵי סְפִירוֹ וְאִזְ מִתַּר בְּכֹל פְּמִבְּנֵי בְּלִשׁוֹן הַרְמַב"ם ו"ל דְּכָל דִּינֵי מְצֻרָע אֵינֵן אֱלָא
בִּימֵי חִלוּטֵי עֵינֵן בְּדִבְרֵי ו"ל בַּפ"י מַה ט"צ וצ"ע: וְהִנֵּה הַמְּפָרְשִׁים פְּתָבוּ דַּמְש"ה פְּסֵק
לְקוּלָא בְּכָל הַנִּי דְסַלְקִי בְּתִיקוּ מִשׁוּם דְּמִילֵי דְדִרְבָּנֵן הֵם א"כ מֵאֵי קְפָשִׁיט לְקַמֵּן לְעַנְוֵן
תְּשֻׁמִּישׁ הַמְּטָה מְקָרָא דְוִישְׁב מִחוּץ לְאֹהֶל דְּמִיָּרִי בִּימֵי סְפִירוֹ אֲפָתִי לֹא נֹדַע לָנוּ בִּימֵי
חִלוּטֵי מֵאֵי דִינוֹ דִּילְמָא מְדִרְבָּנֵן אֲסוּר גַּם בִּימֵי חִלוּטֵי ע"כ הִי נִרְאָה דְהַרְמַב"ם ו"ל לֹא
מְסַפֵּיקָא פְּסֵק לְקוּלָא אֱלָא מִשׁוּם דְּפְלִיגֵי תַנְאֵי לְעֵיל בִּימֵי חִלוּטֵי אֵי אֲסוּר בַּתְּשֻׁמִּישׁ מ"מ ש"מ
דְּכָל דִּינֵי אֲבָל לֹא נִהְגִי בְּמְצֻרָע חוּץ מִמָּה שְׁאֲמַרְהָ תוֹרָה בְּפִירוּשׁ וְעֵינֵן בַּכ"מ שְׁמִשׁ שְׁדַקְדַּק
לְמָה הַשְּׂמִיט הַרְמַב"ם ו"ל עֲשִׂית מְלָאכָה וְנִרְאָה דְלֹא פְתַבִּינְהוּ לְכוּלְהוּ אֱלָא אֲגַב
שְׁהוּצָרָה לְכַתּוּב הַתִּירָא דַּתְּשֻׁמִּישׁ מִשְׁלָא גִילְף בַּק"ו מִימֵי סְפִירוֹ וְאֲגַב זֶה פְתַב נָמִי הַנְּאֻת
רְחִיצָה אֲבָל עֲשִׂית מְלָאכָה לֹא הוּצָרָה לְכַתּוּב הַתִּירָא וּמִמִּילָא שְׁמַעִינוּ פִּינֵן דְלֹא הוּצָרָה
לְאִסוּר וְכֹן גְּבִי מִנְחָה לֹא פְתַב לְכוּלֵן לְהַתִּיר אֱלָא הַשְּׂמִיטֵן וּמִמִּילָא שְׁמַעִינוּ לְהַתִּירָא
לְבַד זֶה רֵאִיתִי בְּדִבְרֵי ו"ל בַּפ"ו מַה בֵּיאַת מְקַדָּשׁ שְׁכַתְּבֵי דְמִנְחָה לְעַנְוֵן שְׁלִיחַת קְרַבְנוֹתֵי
סְפִיקָא הוּי לְפִיכָה לֹא יִשְׁלַח לְכַתְּחֵלָה וְאִם זָרַק הוּצָרָה וְצָרִיף לְדַקְדַּק מְדוּעַ פְּסֵק בְּבַעֲנִי
זוֹ לְחוּמְרָא יוֹתֵר מְכָל הַנִּי מִילֵי שְׁנַשְׂאָרוּ בְּתִיקוּ וּפְסֵק בְּהוּ לְקוּלָא וְעוֹד פִּינֵן דְהַשְּׂמִיט
עֲטִיפַת הָרֵאשׁ וְאִסוּר שְׁאִילַת שְׁלוֹם מִשְׁמַע דְּלֹא נִהְיִי בְּמִנְחָה וְע"כ צ"ל דְּמִנְחָה לְשָׂמִים
חֲמוּר וְא"כ שְׁפִיר שְׁמַעִינוּ נָמִי דְבְּמִנְחָה מְשַׁלַּח קְרַבְנוֹתֵי מַק"ו דְּכָל יִשְׂרָאֵל מְגוֹדִין הִיוּ
וְשְׁלַחוּ קְרַבְנוֹתֵיהֶם ו"ל דֵּה"פ אֲבֵי מְסַפֵּיקָא לִי וְזִיל הִכָּא כו' הִינֵנוּ דְמְסַפֵּיקָא לִי בְּמִנְחָה
לְשָׂמִים בְּכַמָּה דְּבָרִים י"ל דְּקִיל מִמִּנְחָה בַּב"ד וּבְכַמָּה דְּבָרִים יֵשׁ לוֹמַר דְּחֲמוּר וְלִיכָּא
לְמִילְפִי מִינֵן לֹא לְקוּלָא וְלֹא לְחוּמְרָא וּמִש"ה בְּשַׂאֵר מִילֵי פְּסֵק לְקוּלָא דְהוּי פְּסִיקָא
דְּרַבָּנָן פִּינֵן דְּאֵין בְּהֵם דְּבָר מְפֻרָשׁ מַה"ת אֲבָל לְעַנְוֵן שְׁלִיחַת קְרַבְנוֹת לֹא פְּסֵק לְקוּלָא
מִשׁוּם דְּמִשְׁמַע לִי דַּה"ש"ס קְמִיבְעִי לִי מַה"ת דְּמִדְּרָבָּנֵן לֹא מְסַתְּבֵר לְאַסוּר לְשַׁלַּח
קְרַבְנוֹתֵי וְעוֹד דְּוִמְרָא דְּאֲבָל וּמְצֻרָע דְּמַה"ת אֵינֵנוּ מְשַׁלַּח וְאֲפִילוּ אִם זָרַק לֹא הוּצָרָה
כְּמִבְּנֵי בְּדִבְרֵי ו"ל שְׁמֵה"נ קְמִיבְעִי לִי בְּמִנְחָה מִש"ה פְּסֵק בְּזֶה לְחוּמְרָא דְלַכְתַּחֲחִילָה
לֹא יִשְׁלַח וְאִם זָרַק הוּצָרָה פִּינֵן דְּסְפִיקָא הוּא אֵין לְחַיְיבוּ מְסַפֵּיקָא קְרַבָּן אַחַר וְהַכ"מ ו"ל כ'
שְׁמֵה"נ דְּמִש"ה אִם זָרַק הוּצָרָה פִּינֵן דְּבְּמִנְחָה לְשָׂמִים יִשְׁלַח לְכַתְּחֵלָה ע"ש וְלֹא הַבְּנֵי לְמָה
הוּצָרָה לְזֶה ו"ל דְּאִזְוִיל בְּשִׁיטַת הָרִיטְב"א ו"ל שְׁכ' דְּהָא דְּאֲסוּר לְשַׁלַּח הִינֵנוּ בְּגִידָה וְנִדְבָּה
דְּוִינְקָא אֲבָל לֹא בְּמִחְסָר כְּפָרָה וְא"כ א"א לוֹמַר דְּמִשׁוּם סְפֵק אִם זָרַק הוּצָרָה דְּהָא אֲפָשָׁר
לְהִבִּיא אַחַר אֲבָל נִרְאָה דְּאֵין חִילּוּק וְאֲפִילוּ חֲטָאֵת אֵינֵנוּ מְשַׁלַּח וְכֹן מוּכַח מִדְּבָרֵי הַתּוֹסְפָתָא
בְּזַבְחִים וּמְנַחֹת שְׁפִי הָא דִּישְׁרָאֵל שְׁלַחוּ קְרַבְנוֹתֵיהֶם הִינֵנוּ תְּמִידִים אֲלֵמָא דְּבִקְרַבֵּן חוּבָה
מִיָּרִי וַיֵּשׁ לִי לְדַקְדַּק עַל הַתּוֹס' ו"ל דְּהָא אֲמַרִּינוּ בְּחִגִּיגָה דְּשַׁבְּטוֹ שְׁל לוי לֹא עָבְדוּ ע"ז
הֵם הַקְּרִיבוּ תְּמִידִים מְשַׁלְּהֵם וְכֹן אֵינֵנוּ בְּסַפְרֵי פ' בְּהַעֲלוֹתָהּ אֱלָא נִרְאָה דְּשְׁלַחוּ
קְרַבְנוֹתֵיהֶם אֲשַׁלְּמִים קְאִי וְהַדְּבָר מְוַכַּח שְׁשַׁלְּחוּ קְרַבְנוֹתֵיהֶם דְּבִשְׁר תְּאֻנָּה נְאַסֵר לְהֵם
בְּמִדְּבָר וְע"כ הִבִּיאוּ שְׁלָמִים עַכ"פ הַעֵינְקֵר דְּאֵין חִילּוּק בֵּין קְרַבָּן לְקְרַבָּן חוּבָה וְכֹן בְּאֲבָל
אֵין חִילּוּק וְעֵינֵן בְּתוֹס' שְׁמֵה"נ שְׁכ' פִּי מְחַוְדָּשׁ דְּקְפָשִׁיט הִכָּא לְהַתִּירָא מַד' ר"ש דְּוִינְקָא
עֲשִׂירִית הָאֵיפֹה לֹא יְבִיא אֲבָל שְׂאֵר קְרַבְנוֹת יְבִיא וְהוּא פִּי תְּמוּהָ מַנ"ל הָא גַּם מַה שְׁלֹא
חִילְקוּ בֵּין שְׂאֵר טְמֵאִים לְמְצֻרָע ג"כ קָשָׁה אֱלָא וְדֵאֵי שְׂאֵר טְמֵאִים פְּשִׁיטָא לָן דְּמְשַׁלְּחוּ

ולא מיבעי לן אלא במצורע דאינוו שלם וכאבל יחשב ושפיר פשיט דמצורע לא יביא וכו' מבואר בדברי הרמב"ם ז"ל ואין פאן מקומו להאריה בדברים אלו.

והנה עוד יש לדקדק במאי דמשמע מדברי הרמב"ם ז"ל דאבל אם זרקו עליו לא הורצה וקשה לי מש"כ דכל שבועה אינו משלח וכדאיתא בתוספתא ומשמע דבכל ז' אם זרק לא הורצה ואמאי הא הוא ז"ל כתב דז' ימים של אבל מדרבנן הוא ומשה תיקון להם לישאל ואמאי לא הורצה וצריה עיון: ע"ב גמרא דכתיב וינחם דוד את בת שבע כו' והק' הריטב"א ז"ל מהא דכתיב אחר מיתת הגלד וירחץ ויטהר ותי' דזה הי' קודם קבורה ואפתי תיקשי לשיטת הרמב"ם ז"ל דאונן נמי אסור ברחיצה וסיכה וראיתי בתה"א שפתיב לנישב דהרחיצה וסיכה הי' להעביר ממנו ונהמת העפר ששכב עליו א"נ מלה מותר ברחיצה משום מלה ביפיו כו' ועיין בדברי הרמב"ם ז"ל פ"א: שם גמרא מה חג אסור במלאכה כו' עיין לעיל דף י"ד בתוס' שכ' דאסמכתא הוא וכו' נראה דהא לא דמי אסור מלאכה דאבל לאיסור מלאכה דמועד ולרב אשי דקי"ל כנוניתה אבל חמור ממועד אלא כל דברים אלו לחכמים נמסרו: דף טז גמרא ומנ"ל דמפקרינן נכסי' דכתיב וכל אשר לא יביא כו' עיין ביבמות ובגיטין דמיייתי מפאן ומקרא דאלה ראשי האבות דהפקר ב"ד דהפקר ונראה דמהאי קרא לחוד לא משמע דהא במקרב שאני אלא דיש לדקדק דהא מאי ראי' מיייתי מב"ד הגדול שבכל ישראל לכל ב"ד שבעיר ועיין בזה בח"מ סי' ב' ובב"י נרמ"א ז"ל (שם:)' שם גמרא אבל לאפקרוותא עד דחייילא עלי' תלתין יומין ק"ק הא לקמן מסיק רב חסדא דגידוי של בבל אינו אלא ז' ימים והאי עובדא בבבל הוי.

וראיתי בהגהת מיימוני פ"ז מהל' ת"ת שכתב דהא דאמר רב חסדא דגידוי של בבל ז' ימים היינו במילתא דעלמא דנקט לי' חכם בדעתה' אבל לאפקרוותא בכל מקום הוי תלתין יומין ופשיט' דרב חסדא לא משמע פן ועוד דא"כ ברייתא דאין גידוי פחות משלשים יום מייירי אפילו במקומו מדקאמר עלה רב חסדא ונגידוי שלנו ז' ימים דמייירי במקומו והשתא תיקשי לרב תחליפא דאמר טיט אסור כו' מברייתא דקתני דאין גידוי פחות מל' יום וצריה לנישב כמו לשיטת הרי"ף ז"ל דפסק דלא פאביי אלא אפילו באפקרוותא מתירין לו מיד אם שב או פייס לבעל דינו כמבואר בדברי הרא"ש והקשה הרא"ש ז"ל בשם הראב"ד ז"ל מברייתא דאין גידוי פחות משלשים יום ותי' דלכתחילה מנדין אותו לשלשים יום ואומרים יהא בגידוי ל' יום ואם פייס לבע"ד מתירין לו מיד א"נ אפילו לא פייס לבע"ד מתירין לו אחר ל' יום אם פא לב"ד להתיר לו וה"נ נאמר במקומו לשיטת הגה"מ או אפ"ל דג' חילוקים בדבר אפקרוותא אפילו פייס לבע"ד אין מתירין לו אלא עד אחר ל' יום ואין חילוק בין בח"ל לא"י ובמילתא בעלמא דנקט לי' חכם בדעתה' מחלק רב חסדא בין בבל לא"י וגם בזה אין מתירין לו אלא אחר ל' פדתניא בברייתא ובמקומו מתירין לו לאלתר ועדיין צ"ע והנה הרא"ש ז"ל עמד על דברי הירושלמי דאמרינן ה"מ ביומא דר' זירא הוי מרחקין ומקרבין ומשמע מזה דהוי מקרבין תיקף אפי' לא חזר בו וע"ז קשה מברייתא דאין גידוי כו' דלכל הפחות מייירי בלא חזר בו ותי' דבסתם גידוי ודאי לא הוי פחות מל' יום אבל בי"ד ב"ד למעט בתחילה ולנדותו על פחות מזה ונמצא לפ"ז הרבה חילוקים בדבר דסתם גידוי לא הוי פחות מל' יום ואם פייס לבע"ד מתירין לו מיד ואם לא פייס אין מתירין לו אלא עד אחר ל' יום אם פא לב"ד להתיר לו ובתחילה יכולין לנדות גם ע"פ מל' יום ולפי זה יקשה על מה שכתב הרא"ש ז"ל בריש פייסקא

דמנודה שיהתירו לו חכמים מיירי שיהתירו לו קודם הרגל ולא שלמו הל' יום עד הרגל דאל"ה לאו אנוס הוא שהי' יכול לפי'ס בע"ד קודם הרגל ולדבריו פאן אפתי לאו אנוס הוא דהא אי פי'ס לבע"ד מתירין לו מיד וכבר הקשה פן הב"י ז"ל בסי' תקל"א ונהאריף בזה ומסקנתו בד' הרא"ש ז"ל דהא דמתירין לו מיד היינו דמתירין לו מיד לכשישלמו תלתין יומין ודבריו ז"ל נפלאו ממני דהא מבואר בהדיא דמיד ממש מותר פ'עונדא דר"ל ורב הונא וכן מוכח אכל ד' הרא"ש ז"ל והב"ח ז"ל תי' דמיירי בלא פי'ס לבע"ד ומ"מ צריף לבקש מב"ד תוף ל' שיהתירו לו ובה מייירי דברי הירושלמי וגם בזה צ"ע היכן מצינו זאת דצריף שייבקש מב"ד תוף ל' יום דהרא"ש ז"ל לא קאמר אלא דלאחר ל' יום אין מתירין לו עד שייבקש התרה ועוד דהא בהדיא אמרינו לעיל דמיירי ע"י פי'ס פדאמר רבא לעיל דאזיל ופי'ס לבע"ד נאמי קמי' דרבנן ושרו לי' אכל פבר דקדקתי לעיל על דברי הירושלמי גופא למה הצריף שיהתירו לו קודם הרגל פינו דאין הנדוי מותר עד הרגל וכתבתי שם דברי המרדכי והוכיח מזה דס"ל להירושלמי דאין מתירין חרמות במועד אכל י"ל דאין צריף לזה אלא בין בנדידי בין בנדר צריף שייבקש לו היתר קודם הרגל אכל בלא"ה פושע הוא ולא חשיב אנוס פינו דלא רצה למצוא תקנה קודם הרגל והוא דחוק וצ"ע: וראיתי בנימוק"י ז"ל שכ' ג"כ פדעת הרי"ף ז"ל דלית הלכתא פאפיי אלא ע"י תשובה ופי'ס מתירין לאלתר ולא הבנתי מש"כ שם עוד על הא דאמרינו ונדידי שילנו ז' ימים ואי קשיא לך מהא דאמרינו בנדרים השומע אנפיה כו' ומפר לו מיד וי"ל דהתם אין הנדידי חמיר כ"כ אכל לאפקרוהא בעינו והוא שלא פדעת הרי"ף ז"ל אלא כמש"כ לעיל בפ"ה הגה"מ לחלק וכן הריטב"א ז"ל כתב דיש חולקים ע"ד הרי"ף ז"ל וכן נראה מדברי התוס' בנדרים שם: שוב ראיתי בט"ז בי"ד סי' של"ד שהאריף בזה והשיג על הב"י והב"ח ז"ל כמש"כ ע"ש מה שתי' הוא ז"ל וגם לדבריו ז"ל אין הדברים מיושבים היטב: שם גמרא ואין נזיפה פחות מז' ימים וזכר לדבר ואביה ירק ירק כו' הלא תפלם ומסיק דנזיפות נשיא הוי ל' יום וקשיא לי מהא דאיתא באבות דר' נתן פ"ט אמר הקב"ה אלו מלך נזף בה אלו אביה נזף בה הלא תפלם ז' ימים אני שאני מלך מלכי המלכים ק"ו שתפלם י"ד ימים אכל למענה אני מוחל לה הרי מפניך דאפילו נזיפות מלך אינה אלא ז' ימים ונראה דהא דאמרינו נזיפות נשיא שאני אינה אלא חומרא בעלמא ולפ"ז א"ש נמי הא דאמרינו בעלמא ק"ו לשכינה י"ד יום ועיין מהר"ש ז"ל בח"א ומד' הרמב"ם ז"ל נראה דכל דין נזיפה לאו דינא הוא אלא חומרא בעלמא ומש"ה השמיט דין נזיפה בחיבורו וכן יש לפרש לשון הברייתא אע"פ שאין ראוי לדבר משום דבאמת לא מצינו בתורה אלא נזיפת האב דחשוב הוא אכל נזיפה בעלמא לא מצינו ואין זה אלא חומרא ובהא דנדידי של בבל קיל מא"י לא נתברר טעמו של דבר והנה למאן דלא ציית דינא י"ל פינו דדייני ח"ל לאו סמוכין הם לא חמיר פל כף אכל באפקרוהא למה יוקל נדידי חכמי ח"ל וכי גריעי הם מאמתא דבי רבי ולמש"כ לעיל בפ"ה הגה"מ ניחא קצת: ע"ב גמרא אמר ר' תנחום אמר רב תלמיד שניידה כו' עיין בד' הראשונים ז"ל שהביאו ד' הירושלמי זקן שניידה לצורה עצמו נאפי' כהלקה אין נדידי נדידי ומה שפי' בו דהיינו שיתן לו ממון בעד התרתו הוא פי' תמוה והגה"מ פי' שלא בזהו אלא שלא עשה לו קימה והידור ובשביל זה נידוהו וגם ע"ז קשה מהא דשאל רב נחמן להיא איתתא דקמניפא חולשא מי שמעת שמתא מפומי' משמע דאי שמעא שמתא הי' חל עלי' הנדידי וי"ל דהתם

חציפותא הוי פדאמר פמה חציפא כו' אכל לפי מה דאיתא בירושלמי בהאי מימרא הני אמוראי דאיתמרו בש"ס דילן בשנינוי קצת הי' נראה כפשוטו דלכבודו אין נידויו נידוי ומפרש לברייתא מגודה לתלמיד אינו מגודה לרב היינו אפילו במילי דשמיא כדמשמע התם קצת פן דקאמר עלה עד כדין חכם שניידה ואפילו חבר שניידה נשמעינא מן הדא כו' ע"ש מזה משמע דלא מיירי בנידה לצורך עצמו או י"ל דקאי אהא דנמנו באנשא שלא לנדור זמן וקאמר נמנו דזמן לצורך עצמו אין נידויו נידוי וצ"ע: דף יז ע"א תוס' בד"ה נידוי כו' ובשם ר"ת שמעתי כו' ובירושל' מוכח דאפילו נתפנין לגזול אינו חייב נידוי ע"ש: ע"ב תוס' בד"ה פשחל שמיני בשבת ערב הרגל וכגון ששמע שמיעה בשבת דשבת נמי עולה ליום ראשון ועיין בטור י"ד סי' כ"ב דכתב בשם הר"ר יחיאל דשבת אינו עולה לו והדבר תמוה דכן מבואר בירושלמי במכילתין האי אוקימתא נמי דשמע שמיעה בשבת וכבר עמד ע"ז הק"ע ואי"ה לקמן ובואר יותר: שם תוס' בד"ה ותנא דידן ואין להקשות כו' ע"כ צריך לפרש דברי התוס' כמש"כ המהרש"א ו"ל דקושנייתם לאבא שאול היא פי היכי דלרבנן אם חל שמיני בשבת מותר לגלח בשביעי ה"נ לא"ש אם חל שביעי בשבת יהי' מותר לגלח בששי ע"ש אף דלשונם ו"ל דחוק לפרש פן במש"כ דהתם נשלם האבילות קודם י"ט דהא לא"ש נמי נשלם האבילות קודם י"ט ועיקר החילוק היא זו דלרבנן י"ל מקצת היום ככולו ולא"ש ליכא למימר הכי ודו"ק: שם גמרא ותנא דידן סבר לה כרבנן כו' עיין בתוס' לקמן דף י"ח ד"ה אע"ג דאית לי' כו' שדקדקו אפתי לא תני אבל בבבא דאלו מכבסין במועד והי' אפ"ל דהתירא דכיבוס דמתני' מיירי אפילו בגיהוץ וכזה לא מצי למיתני אבל דגיהוץ אסור כלל והוי כמו תגלחת ועוד י"ל דאידי דלא מצי למיתני אבל גבי אלו מגלחין לא תני לה נמי גבי אלו מכבסין ולמש"כ התוס' דהא דאמרינן תנא דידן סבר כרבנן היינו משום דאשכחנא פלוגתא בזה אבל בלא"ה הוי אמיא תנא וש"י י"ל גבי אלו מכבסין נמי תני וש"י אלא דראיתי בריטב"א ו"ל לקמן שכ' דבבא דאלו מכבסין דנוקא הוא ולא אמרינן ביה תנא וש"י וכדפריה לקמן על ר' יוחנן דאמר מי שאין לו אלא חלוק וטעמו של דבר משום דמסיים בהאי בבא הרי אלו מותרים ושאר כל אדם אסורין משמע דנוקא הני מותרים ולא הבנתי דא"כ אמאי לא פשיט באבדה לו אבדה מבבא דאלו מכבסין דנודאי לענין כיבוס נמי מביעי' לי' דמ"ש אבל כבר כתבתי לעיל בריש פירקין לחלק בין הא דפריה לר' יוחנן ולא פשיט לאבדה לו אבדה ע"ש ואין חילוק בין הני תרי בבא ודו"ק: רש"י בד"ה שלא ישאו קרבנותיהן כו' ואינן קרובין ביום השמיני בזמן עכ"ל עיין במשל"מ פ"ז מה' י"ט שעמד על לשונו ו"ל פי אינו מדוקדק הוא: שם רש"י בד"ה סבר כרבנן כו' ולא הוי אנוס כו' ג"ז אינו מדוקדק קצת דעיקר הטעם הוא דאינו יכול לגלח משום דלא בטלו ממנו גזירת שלשים וק"ל: שם גמרא אי דשלים משמרתו ערב הרגל אי איבעי לי' לגלוחי ערב הרגל ופי' רש"י ו"ל דשלים משמרתו בשבת ערב הרגל ועיין בריטב"א ו"ל שיש מפרשים דשלוש ערב הרגל היינו ד"א בשבת הוא ערב הרגל ולישנא דאיבעי לי' לגלוחי ערב הרגל אתנא כפשוטו לפ"ז ושלמים משמרתו ברגל היינו דרגל הוא בא' בשבת ואי תיקשי הא איבעי לי' לגלוחי בה' בשבת י"ל דלא ניכר שמגלח לכבוד הרגל אם יקדים כ"כ ולזה נתפנינו בפסקי התוס' פסק ע"ז ע"ש אבל רש"י ו"ל לא ניחא לי' בזה משום דב"ו נמי מצי לגלח וכמש"כ הריטב"א ו"ל ומש"ה פי' דשלים משמרתו ברגל ממך דרגל חל ביום תמישי

אָלאַ דגם לזוה קשה איבער האַ לתנא דידן נמי יכול לגלח במועד ביום ו' שהוא א' דחיה"מ ומותר לגלח בו לכבוד שבת ותי' הריטב"א ז"ל ע"ז דמשום יום א' ניחא לי' למיתני התירא והוא קצת דחוק והי' נראה לומר דלא התירו לגלח בתמישי אלא במשמר פל השנה דבשבת שלים משמרתו אבל הכא ברגל לתנא דידן בלא שלים משמרתו בשבת אלא פל הרגל הוא על משמרתו עדיין לא התירו לו לגלח בשביל כבוד שבת פי הכי דלא התירו לו לכבוד הרגל.

ויש לדקדק לתנא דידן דלא תני לכהן ששלקה משמרתו משום דעדיין על משמרתו הוא עומד אפתי מאי לא תני דאנשי מעמד ששלקו מעמדם ברגל דהא הם נמי אסורים לספר ולכבס ובאנשי מעמד לא שייך לומר דאפתי לא שלים מעמדן וצ"ע: שם גמרא והתניא אסורים כו' משמע קצת דהכי מיתני' פל אלו שאמרו מותרין בחיה"מ אסורין בימי אבילן וקשה ע"ז הא נזיר ומצורע נמי תנו במתני' אטו גם הם יאסרו לגלח בימי אבילן זה נדאי לא מסתבר דהא תגלחתו מצוה ודחי אפ"ל לאו דלא תקיפו וצ"ל דלא קאי אלא אאינך דתנו במתני' וק"ל: שם גמרא פי תניא דהיא בשתכפוהו אביליו ולא רצה הש"ס לחלק בין תוף ז' לתוף ל' אלא דלא הותרו פל אלו אלא היכא דתכפוהו אביליו אח"כ והותר אז אפילו במספרים ואפילו תוף ז' כדמוכח מהא דמכבס פסותו במים כמבואר בדברי הראשונים ז"ל והנה מהו ברייתא גופא דתכפוהו אביליו מוכח דאפילו תוף ל' של אבל לא הותרו פל אלו אם איננו לו בתחילה מדלא התיר בתכפוהו אלא להקל בתער ומשמע דאפילו תוף ל' לא הותר לגלח פדרכו והשתא אי נימא דכל אלו הותרו אפילו תוף ל' של אבל אחת א"כ אמאי לא הותר נמי בתכפוהו אביליו דהא אבל נמי בכלל אלו האנוסין וכדתניא בברייתא האבל והפהן והנה מובא בד' הראשונים ז"ל דבכל אלו בלא תכפוהו אביליו אסור אפילו להקל בתער ולפ"ז בתכפוהו אביליו הקילו יותר מאלו הי' לו אינה אנוס ואח"כ איננו אלא ולפ"ז בברייתא דתני אסור ע"כ אין אבל בכלל דבתכפוהו אביליו מותר להקל בתער וא"כ הי' נראה דאם איננו ח"ו ג' זא"ז מותר בשלישי לגלח פדרכו ולא מצאתי זאת בד' הראשונים ז"ל אבל בירושלמי נראה בזה אנפי אחריתי דרמי נמי התם ברייתות אהדדי ומשני רב חסדא הא דתני מותר היינו גם שיש שם רגל ומפני כבוד הרגל הותר והא דתני אסור היינו בשאין שם רגל ומביא ראי' לרב חסדא דבלא רגל אסור מברייתא דתכפוהו אביליו דלא הותר לגלח פדרכו ואי אמת מותר יעשה אבל הראשון אצל השני כמו שהוא אנוס הרי לא איתאמרת אלא מפני כבוד הרגל ר"ש בר רב יצחק בעי ניחא בתוף ז' דמוכח מהא דתכפוהו אביליו דבתוף ז' אסור פדרכו בתוף ל' מנ"ל התיב ר' חנניא הא תני אלו דברים שהאבל אסור בהם פל ז' וחשיב תספורת והשתא אם פל ל' אסור פל ז' לא כש"כ הא לא איתאמרת אלא בתכפוהו אביליו דבו' לא הותר אלא להקל בתער ובתוף ל' מותר לגמרי הדא אמרה שהוא מותר אמר ר' מתני' מ"ד אסור פדרכו במספרים ופירש הק"ע דבא ליישב דלא תיקשי למ"ד אסור משום דמוקי לברייתא דתכפוהו בתוף ל' ובתוף ז' אפילו להקל בתער אסור ופי' זה אינו מוכן דהיאך אפשר לאוקמא בתוף ל' דהא תני פ'בוס אם לא שנ' דקאי אגיהוץ וכלישנא דהתוספתא ונראה יותר דמילתא באנפי נפשא הוא וקמ"ל דמ"ד אסור מודה דמותר שלא פדרכו כמו בתכפוהו אביליו.

והשפּתּא העוֹל' מדְּבְרֵי הִירוּשְׁלַמִי דְּבָכְל אֱלוּ אַם אִירְעוּ אָבְל אַח"כּ וְגַם יֵשׁ רַגְל לַכ"ע
מִןתֵּר לַגְלַח פְּדָרְכוּ וּבִימֵי אָבְלוּ לַחֹד יֵשׁ חִילּוּק בֵּין תּוֹף ז' לַתּוֹף ל' דְּבַתּוֹף ז' לֹא הִתֵּר
אֱלָא לְהַקְל וּבַתּוֹף ל' הִתֵּר לְגַמְרֵי וְדִין אֱלוּ הָאוֹנְסִין בִּימֵי אָבְלוּ עִם תְּכַפּוּהוּ אָבְלִיּוֹ דִין
אֶחָד לְהֵם וּמ"ד אֶסוּר מוֹדָה דְּמִןתֵּר שְׁלֹא פְּדָרְכוּ וְהִנֵּה בְּזָה חוֹלְק הַש"ס דִּינָן וּס"ל דְּבִלֹא
תְּכַפּוּהוּ אָבְלִיּוֹ אֶסוּר אָפְּלוּ תּוֹף ל' אָבְל מַנ"ל דְּפְּלִיג נְמִי בְּהָא לְמִיּוֹשְׁרֵי שְׁלֹא פְּדָרְכוּ אֱלָא
לְהַקְל לַחֹד אָפְּלוּ בְּלֹא תְּכַפּוּהוּ אָבְלִיּוֹ וּצ"ע: שֵׁם תּוּס' בּד"ה זֹאת אוֹמְרַת אָבְל אֶסוּר
בְּתַכְּפּוּסַת וּא"ת פְּשִׁטָּא כּו' וַי"ל עֵינָן מְהֵרָשׁ"א וַי"ל מַה שְׁהַקְשָׁה עַל דְּבַרְהֵם וַי"ל אָבְל
עֵיקָר קוֹשְׁיֵיהֶם תְּמוּהָ הוּא מֵאֵי עֵנָן תְּכַפּוּסַת לְאִסוּר מְלֹאכָה דְּתַכְּפּוּס' פְּצוּרָה אֲנָכְל נִפְשׁ
וְהוּא הִתֵּר לְאָבְל וְכֵן מִשְׁמַע לְעֵיל בְּכַמְהָ דְּוֹכְתִי: שֵׁם גְּמָרָא פְּשֵׁם שְׁאֶסוּר לַגְלַח בְּמוֹעֵד
כֶּף אֶסוּר לְיִטּוּל צְפָרְנִים כּו' וּכְשֵׁם שְׁאֶסְרוּ לַגְלַח בְּאָבְל כּו' גְּרָאָה דְּטַעַם פְּלִגְמִיּוּהוּ הוּא
מִשׁוּם דַּר' יְהוּדָה חֲשִׁיב לִי נְטִילַת צְפָרְנִים לְקִישׁוּט כְּמוֹ גִּילּוּחַ וּמִש"ה אוֹסֵר בְּמוֹעֵד מְפִנֵי
הַטַּעַם שְׁלֹא יִפְנֹס לְרַגְל פְּשֵׁהוּא מְגִנּוּל וּבְאָבְל נְמִי הָרִי זֹו בְּכֻלְל אִסוּר גִּילּוּחַ שְׁנֵאָסֵר כְּדִי
שְׁלֹא יִתְקַשֵּׁט וּר' יוֹסִי ס"ל דְּנְטִילַת צְפָרְנִים לֹא חֲשִׁיב קִישׁוּט כ"כ וּמִש"ה לֹא גְּזָרוּ בּוֹ
בְּמוֹעֵד דְּלָאוּ נוּוֹל הוּא כ"כ וְכֵן בְּאָבְל לֹא גְּזָרוּ עָלָיו וּלפ"ז בְּשִׁפְהָ הַמְעַפְכֶּת הָאֲכִילָה י"ל
דַּר' יְהוּדָה נְמִי מוֹדָה דְּמִןתֵּר דְּהָא אֵינּוּ מִתְּפִנִין לְקִישׁוּט וְשְׂאִינּוּ מְעַכְבֶּת ר' יוֹסִי נְמִי מוֹדָה
דְּאֶסוּר דְּעִשְׂשִׁית שְׁפָמוּ בְּכֻלְל גִּילּוּחַ הוּא וְכֵן מְבִנְיָר בְּאָבְל רַבְתִּי אֶסוּר בְּנְטִילַת שְׁעָר אֶחָד
רֵאשׁוּ וְאֶחָד שְׁפָמוּ וְאֶחָד זְקָנוּ כּו' אִף לְמֵאֵי דַס"ד לְקַמְן דִּיזְד אֵין דְּרַגְל לֹא ע"כ הָנִי ס"ד
דְּטַעַמִי דַר' יוֹסִי הוּא מִשׁוּם דְּמֵאִיס הִתִּירוּ לוֹ וּא"כ י"ל דְּלְמַסְקָנָא נְמִי טַעַמָא הָכִי הוּא
וְאִיִּדִי דְּהִתִּירוּ דִּיזְד הִתִּירוּ נְמִי דְּרַגְל וּא"כ נְטִילַת שְׁפָה נְמִי שְׁיִיכִי בְּפִלּוּגְמָא דַר"י וּר' יוֹסִי
לַר' יוֹסִי שְׁרִי מִיָּאוּס וּלר"י אֶסוּר כִּי הִיכָא דְּאֶסוּר בְּנְטִילַת צְפָרְנִים אַע"ג דְּמֵאִיס
וְהִרִיטְב"א וַי"ל כְּתַב דְּבְּאָבְל רַבְתִּי מִשְׁמַע דְּפְּלִיגֵי ר' יְהוּדָה וּר"י בְּקָרָא דְּנוֹעֲשִׁתָּה אַת
צְפָרְנִי אֵי גִדּוּל הוּא אוֹ הַעֲבָרָה וְאֵנִי לֹא מְצָאֵי רַמְז מְזָה דְּמֵאִי דְּמִיִּתִי הֵתֵם אַחַר
תְּסַפְּרַת ל' יוֹם פְּלִגְמִיּוּהוּ דַר"ע וּר"א דְּנוֹעֲשִׁתָּה אַת צְפָרְנִיָּה מִקְלֵתָא אַחֲרִיתִי הִיא דְּקַחְשִׁיב
הַרְבֵּה דְּבָרִים שְׁזַמְנָן ל' יוֹם וְהִנֵּה בֵּין אַם נְאָמֵר דַּר' יוֹסִי מִתִּיר מִשׁוּם דְּלָאוּ קִישׁוּט הוּא
וּבֵין אֵי טַעַמָא דַר' יוֹסִי מִיָּאוּס גְּרָאָה דְּבְּמוֹעֵד אֲלִיבֵי מִןתֵּר בְּלִי שׁוּם שִׁנּוּי דְּלָמָּה
נְצָרִיף שִׁנּוּי בְּזָה פִּינּוּן דְּמִשׁוּם מְלֹאכָה לִיכָא אִסוּרָא בְּזָה כְּדֵאִיתָא לְעֵיל לְעֵנָן גִּילּוּחַ
מִשׁוּם דְּצוּרָה גְּזוּרָה וְלִיכָא אִסוּרָא בְּזָה אֱלָא מִשׁוּם גְּזוּרָה שְׁלֹא יִפְנֹס לְרַגְל כְּשֵׁהוּא מְגִנּוּל
וְכִינּוּן דְּלֹא גְּזָרוּ בְּצְפָרְנִים מִמִּילָא מִןתֵּר אָפְּלוּ בְּלֹא שִׁנּוּי וּלר' יְהוּדָה דַס"ל דְּגְּזָרוּ
בְּצְפָרְנִים כְּמוֹ בְּגִילּוּחַ גְּרָאָה דְּאֶסוּר אָפְּלוּ ע"י שִׁנּוּי דְּגַם זֶה בְּכֻלְל גְּזוּרָה שְׁלֹא יִפְנֹס
וּלְקַמְן בְּשִׁמְעֵתִין יְבִנְיָר יוֹתֵר ע"פ ד' הִרְאִשׁוּנֵי וַי"ל: דָּף יח תּוּס' בּד"ה וְאֶסְתִּינֵע מִקְלֵתָא
תִּימָא כּו' וַי"ל דְּפְּתִיחַת פִּיּוּ לְשִׁטָּן לֹא שְׁיִיף בְּהָא דַרְב פִּינְחָס דְּלֹא אָמַר אֱלָא בְּלִשׁוֹן אֵי
כְּדִידִי הָנִי וְעֵינָן מְהֵרָשׁ"א וַי"ל בַּח"א: שֵׁם גְּמָרָא אָמַר רַב חֲזִיָּא ב"א אָמַר רַב וּבְגִנוּסְטְרֵי
אֶסוּר.

הִנֵּה רַבּוּ בְּזָה הַשִּׁיטוֹת כְּאֶשֶׁר אָבְאָר אִי"ה וּתְחִילָה נֹאמַר בְּבִיאוּר דְּבַרֵי הַתּוּס' וַי"ל כִּי ד'
וַי"ל צְרִיכִין בִּיאוּר: הִנֵּה מִתְּחִילָה כְּתִבּוּ דְּמֵהָא דְּאֶמְרִינָן בְּגִנוּסְטְרֵי אֶסוּר מִשְׁמַע דְּוּוּקָא
גְּנוּסְטְרֵי אָבְל בְּשָׂאָר פְּלִי כְּמוֹ תַעַר וּמְסַפְּרִים מִןתֵּר וְע"ז הַקְּשׁוּ מֵהָא דַר' יוֹחָנָן שְׁקִלְנָהוּ
בְּשִׁנּוּי וְאֵמַאי הָא בְּמוֹעֵד וְדֵאֵי הִלְכָה כַר' יוֹסִי וּא"כ אִפִּי בְּתַעַר וּמְסַפְּרִים מִןתֵּר וְכַתֵּב
דְּשִׁמָּא ר' יוֹחָנָן סָבַר הִלְכָה כַר' יְהוּדָה בְּמוֹעֵד וּס"ל דְּמוֹעֵד חֲמִיר דְּלֹא כְּרַב שִׁישָׁא וּדְכָרִיו

ז"ל בְּזֶה נִפְּלְאוּ מִמֶּנִּי דְאִיךָ אֶפְשָׁר לֹמַר דר"י כר' יְהוּדָה ס"ל א"כ מֵאֵי קָאָמַר הַש"ס ש"מ מוֹתֵר לִיטוּל צְפָרְנִים אֲדַרְבֵּה הוּי לִי לְמִימַר ש"מ אָסוּר לִיטוּל צְפָרְנִים כר' יְהוּדָה וְכַלְשֵׁנָא דְבְרֵי יִתְאָ וְעוֹד אֵי בְּשִׁנְיָי אִפִּי ר' יְהוּדָה מִתִּיר א"כ אִמְאֵי הֵינִיחַ רַב פְּנִיחָס לְטוּפְרִין דְהוּי נִפְיָשׁן הָא בְּשִׁנְיָי לַכ"ע מוֹתֵר גַּם מִש"כ לר' יוֹחָנָן דְמוֹעֵד חֲמִירָא לִי לֹא מִסְתַּבֵּר לוֹ כֵּן וְכִמוֹ שְׁפַתְבָּתִי לְעִיל אֶלְא צ"ל לְשִׁטָּה זֹו דְשִׁנְיָי דר' יוֹחָנָן ל"ד דה"ה דְמוֹתֵר בְּתַעַר וּמִסְפָּרִים וְהֵינֵנו כר' יוֹסִי אֶבֶל בְּגִנוּסְטְרִי אָסוּר אִפִּי לר' יוֹסִי וְאֵין חִילוּק בְּזֶה בֵּין אֶבֶל לְמוֹעֵד אֶבֶל לְדַעַת הַתּוֹס' מוֹעֵד חֲמוּר וְכר' יוֹחָנָן וְלֹא הוֹתֵר בְּמוֹעֵד אֶלְא בְּשִׁנְיָיו דְוּוּקָא וְכַתְבוּ ע"ז בְּשֵׁם ר"ת ז"ל לְהַתִּיר גַּם לִיטוּל שָׁל זֹו בְּזֹו דְזֶה חֲשִׁיב שִׁנְיָיו: וְכַתְבוּ ז"ל עוֹד וְשִׁמְעֵתִי בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א לְהַתִּיר נְטִילַת צְפָרְנִים לְנָשִׁים וצ"ל שְׁדַעְתוֹ לְהַתִּיר אֶפְיָלוּ בְּכָלִי דְאֵי בְּשִׁנְיָים אוֹ בְּיָד אֶפְיָלוּ לְאֲנָשִׁים מוֹתֵר וְהִבִּיאוּ עוֹד דַּעַת בַּה"ג לְהַקֵּל בְּנְטִילַת שְׁעָר לְאִשָּׁה בְּאֲבִילוֹת אַחַר שְׁבָעָה וְכָל דְבָרֵיהֶם אֵלוּ הוֹלְכִים ע"ד שִׁטָּה זֹו דְתַעַר וּמִסְפָּרִים מוֹתֵר וְדוּוּקָא גְנוּסְטְרִי אָסוּרִים וּמַחְמַת זֶה מְוַכְרַח לֹמַר דר' יוֹחָנָן ס"ל בְּמוֹעֵד כר' יְהוּדָה וּבְשִׁנְיָיו אֶפְיָלוּ לר' יְהוּדָה מוֹתֵר אִף מִש"כ גַּם בְּשֵׁם ר' חַיִּים שְׁמַעְתִּי שְׁהִי מִתִּיר נְטִילַת צְפָרְנִים בְּמוֹעֵד דְבָרֵיהֶם בְּזֶה סְתוּמִים בְּמֵאֵי קְמִיירִי אֵי בְּשִׁנְיָיו הָא לִיכָא מֵאֵן דְאָסַר וְאֵי בְּכָלִי מַה גַּם הָא לְשִׁיטָתָם לְעִיל אָסוּר בְּמוֹעֵד בְּכָלִי וְע"כ צ"ל דְמִיירִי בְּנְטִילַת צְפָרְנִים לְאִשָּׁה אֶפְיָלוּ בְּכָלִי אַח"כ הִבִּיאוּ דְבָרֵי בַה"ג לְחַלְקַן בֵּין תוֹף שְׁבָעָה לְתוֹף ל' דְבַתוֹף ז' בְּגִנוּסְטְרִי אָסוּרִי בְּשִׁנְיָיו מוֹתֵר וְלֹאֲחַר שְׁבָעָה אִף בְּגִנוּסְטְרִי מוֹתֵר.

וְהִנֵּה דַעַת בַּה"ג ז"ל דְלֹא כִמִּש"כ לְעִיל לְהַתִּיר בְּתַעַר וּמִסְפָּרִים אֶלְא דְאֵין הוֹתֵר אֶפְיָלוּ בְּאֶבֶל אֶלְא בְּשִׁנְיָיו אֶבֶל בְּכָלִי אָסוּר וּל"ד גְנוּסְטְרִי וְתַמְהוּ ע"ד ז"ל אֵי סָבַר כר' יוֹסִי יִתִּירוּ לְגַמְרֵי הֵינֵנו מְשׁוּם דִּישׁ לְפָרֵשׁ הָא דְאִמְרִינוּ בְּגִנוּסְטְרִי אָסוּר אִמְוֵעַד קָאֵי כְּעוֹבְדָא דר' יוֹחָנָן דְשִׁקְלִינְהוּ בְּשִׁנְיָיו וְתִי דְמִסְתַּבֵּר לִי דְבָאֶבֶל נְמִי לֹא הַתִּיר אֶלְא בְּשִׁנְיָיו כְּמוֹ בְּמוֹעֵד וּמִינְשָׁב בְּזֶה קוֹנְשִׁיית מְהַרְשָׁ"א ז"ל שֶׁהִק' מֵהִיכָא פְּשִׁיטָא לְהוּ בְּמוֹעֵד יוֹתֵר ע"ש.

וְהִנֵּה לְשִׁטָּה זֹו לִיכָא הִתִּירָא אֶלְא בְּשִׁנְיָיו בֵּין בְּמוֹעֵד בֵּין בְּאֶבֶל לְבַד אַחַר שְׁבָעָה מוֹתֵר אִפִּי בְּכָלִי וְלִהְיֵי כְּתָבוּ לְקַמֵּן גְּבִי הִתֵּר שְׁפָה דְמִיירִי בְּאֶבֶל לְשִׁיטָתוֹ וְכַפִּירֵשׁ"י ז"ל צ"ל דְהַתִּיר לָהֶם ע"י שִׁנְיָיו אוֹ מִיירִי לְאַחַר שְׁבָעָה וְאֶפְשָׁר מְכָאֵן הוֹצִיא הַבַּה"ג ז"ל לְחַלְקַן בֵּין תוֹף ז' לְאַחַר ז'.

אֶבֶל הַרִי"ף ז"ל כְּתַב בְּזֶה עוֹד שִׁטָּה אַחֲרַת דְהָא דְאָמַר ר' חַיָּיא ב"א אָמַר רַב בְּגִנוּסְטְרִי אָסוּר הֵינֵנו דְוּוּקָא לְעַנְנֵן אֶבֶל. אֶבֶל בַּחוּה"מ שְׁרִי בְּכָל גְּוּוּנָא וְהִבִּיא רֵאזִיָּה לְזֶה מְהָא דְלֹא קָאָמַר ש"מ מִדְר' יוֹחָנָן דְאָסוּר לִיטוּל בְּכָלִי וְעֵינֵן בְּבַעַה"מ ז"ל מִש"כ עַל רֵאזִיָּה זֹו דְאִינְהָ מְוַכְרַחַת אֶבֶל הַרְמִב"ן ז"ל בְּמַלְחָמוֹת הִבִּיא עוֹד רֵאזִיָּה לְדְבָרֵי הַרִי"ף ז"ל מְהָא דְהַתִּירוּ שְׁפָה וּפְיִרְשׁוּיָהּ בְּמוֹעֵד וְכִי הִיכִי דְשְׁפָה ע"כ בְּמִסְפָּרִים ה"נ בְּנְטִילַת צְפָרְנִים אֶבֶל כְּבַר הַקְּשָׁה הַרִיטְב"א ז"ל אִיךָ אֶפְשָׁר לְחַלְקַן בְּלִשׁוֹן בְּרֵייתָא בְּדְבָרֵי ר' יוֹסִי דְאָמַר מוֹתֵר בְּזֶה ע"י שִׁנְיָיו וּבְזֶה אֶפְיָלוּ שְׁלֹא ע"י שִׁנְיָיו וְעוֹד דְבִירוּשְׁלָמִי מְשַׁמַּע דְעוֹבְדָא דְהָאֵי וְזָגָא מַחְמַתוֹ הוּי בְּאֶבֶל וְכַפִּירֵשׁ"י וְהַתּוֹס' ז"ל וְאִבִּיא לָהּ סוּגְיִית הַירוּשְׁלָמִי שְׁפָה וּנְטִילַת צְפָרְנִים אֵית תַּנּוּי תַּנּוּי בְּרַגְלֵי מוֹתֵר וּבְאֶבֶל אָסוּר וְאֵית תַּנּוּי בְּרַגְלֵי אָסוּר וּבְאֶבֶל מוֹתֵר מֵאֵן דְתַנּוּי בְּאֶבֶל מוֹתֵר בְּשִׁישׁ שֵׁם רַגְלֵי הֵינֵנו גַּם לְכַבּוּד הַרְגֵל וּמ"ד בְּאֶבֶל אָסוּר בְּשִׁאִין שֵׁם רַגְלֵי מ"ד בְּרַגְלֵי מוֹתֵר בְּשִׁאִין שֵׁם הַעֲרָמָה הֵינֵנו שְׁלֹא הַעֲרִים לְכוּיֵן מְלֹאכְתוֹ בְּמוֹעֵד וּמ"ד בְּרַגְלֵי אָסוּר

בְּשֵׁישׁ הָעֵרְמָה וּלפ"ז בְּאֵבֶל לַחֹד אֶסוּר וּבְרַגְלָא לֹא שָׁרִי אֱלֵא אִם אֵין שָׁם הָעֵרְמָה ר' חֲזִינָא בַר אֲשִׁי אָמַר רַב הֶלְכָה פְּדֻבְרֵי הַמִּיקָל פֶּאן וְכֵאן הֵינְנו דְּבִין בְּאֵבֶל וּבִין בְּרַגְלָא מוֹתֵר בְּכָל גְּוֹנָא רַב שָׁמֵן בַּר אָבָא בְּשֵׁם רִיב"ל הֶלְכָה פְּדֻבְרֵי הַמִּיקָל בְּאֵבֶל מִשְׁמַע דְּלֹא פָּסַק לְקוֹלָא אֱלֵא בְּאֵבֶל אֵבֶל לֹא בְּמוֹעֵד וְאֵהָא קָאָמַר הָאִי עֲוֹבְדָא דְּזוּג בָּא מִחֲמַתָּן וְהִתִּיר לְהֵם ר' שְׁפָה וּנְטִילַת צְפָרְנִים הֵינְנו דְּהַקְוִל בְּאֵבֶל וּמִיִּתִי עֲלֵהּ בְּהִדָּא דְּרַב שְׁמוּאֵל דְּמַבַּת אַחְתָּי וְהוּי מְצָמִי טוֹפְרֵי אֱלֵמָא דְּהָאִי עֲוֹבְדָא דְּזוּג בָּא מִחֲמַתָּן מִיִּרֵי בְּאֵבֶל וּכְשִׁיטַת הַתּוֹס' ז"ל וַא"כ אֵין רֵאִי מְפֵאן לְחֻלְקָא בֵּין מוֹעֵד לְאֵבֶל וּמָה שְׁכַתְּבַת הַרְמְב"ן ז"ל בְּשֵׁלְמָא בְּאֵבֶל שְׁיִיף לְאַסְוֵר בְּגִנוּסְטְרֵי פְּדִי שְׁלֵא יִתְקַשְׁט אֵבֶל בְּמוֹעֵד אֵין טַעַם לְאַסְוֵר בְּגִנוּסְטְרֵי יוֹתֵר מִשְׁיָנִיו נִרְאֵה לִי דַע"פ שִׁיטַת הַירוּשְׁלָמִי נִיחָא דְּהָא אֵיפֵא מ"ד הֵתֵם דְּבְרַגְלָא אֶסוּר מִשּׁוּם הָעֵרְמָה וּר' חֲזִינָא בַר אֲשִׁי מִיקָל פֶּאן וְכֵאן לְגַמְרֵי וְלֹא חֲזִינָא לְהָעֵרְמָה וְהֵינְנו דְּקָאָמַר בְּש"ס דִּילָן לְאַסְוֵר בְּגִנוּסְטְרֵי וּמַש"ה תּוּ לֹא חֲזִינָא לְהָעֵרְמָה פִּינּוּ דְּאֶסוּר פְּדֻרְכּוֹ וְהִשְׁתָּא בְּתַרְוֵיִיהוּ גְּוִנוּסְטְרֵי אֶסוּר בְּמוֹעֵד פְּדִי שְׁלֵא יַעֲרִים וּבְאֵבֶל פְּדִי שְׁלֵא יִתְקַשְׁט אֵבֶל בְּשְׁפָה דְּלֹא הוֹתֵר אֱלֵא הַמְעַפְכָּת הָאֵכִילָה לֹא שְׁיִיף בְּזַה לֹא הָעֵרְמָה וְלֹא קוֹשׁוּט וּלְהַכִּי מוֹתֵר אֶפִּילוּ בְּמַסְפְּרִים בֵּין בְּאֵבֶל בֵּין בְּמוֹעֵד אֱלֵא דְּהָעֵרְמָה זֹו שְׁאָמְרוּ בִירוּשְׁלָמִי לֹא בְּרִירָא לִי דְּלְכָאוּרָה מוֹתֵר בְּזַה אֶפִּי פִּנּוֹן מְלֵאכְתּוֹ פִּינּוּ דְּהוּי פֶּאן כָּל נֶפֶשׁ וּכְמַש"כ לְעִיל לְעַנְיָן גִּילּוּחַ וַי"ל דַּמ"מ לְכַתְּחִילָה אֶסוּר לְכּוֹנֵן מְלֵאכְתּוֹ בְּכַה"ג.

אִף אֶפְתִּי קָשָׁה הָא דְּמִשְׁמַע בִירוּשְׁלָמִי דְּבְשְׁפָה נְמִי שְׁיִיף הָעֵרְמָה פְּדֵאִיתָא הֵתֵם שְׁפָה וּנְטִילַת צְפָרְנִים אֵית תַּנּוּי תַּנּוּי כּו' אֵבֶל נִרְאֵה דְּלֹא גְּרַסִּינוּ שְׁפָה בְּרִישָׁא אֱלֵא נְטִילַת צְפָרְנִים וְרַב הוּא דְּחִידֵשׁ וְאָמַר שְׁפָה כְּנְטִילַת צְפָרְנִים לְכָל דְּבַר.

וְעַתָּה נָשׁוּב לְבָאָר בְּקִצְרָה כָּל הַשִּׁיטוֹת בְּזַה שִׁיטַת הַתּוֹסְפוֹ בְּרֵאשִׁית דְּבְרֵיהֶם ז"ל דְּבְגִנוּסְטְרֵי אֶסוּר בֵּין בְּאֵבֶל בֵּין בְּמוֹעֵד אֵבֶל בְּשָׂאָר כְּלִי בְּאֵבֶל מוֹתֵר וּבְמוֹעֵד אֶסוּר מְהֵא דַּר' יוֹחֲנָן דְּשְׁקִלְיָנְהוּ בְּשִׁינּוּ: אַח"כ הִבִּיאוּ דְּבְרֵי הַבַּה"ג ז"ל וּנְאֻדוּ בְּזַה מִתְּחִילַת דְּבְרֵיהֶם לְהִתִּיר שְׂאָר כְּלִים אֱלֵא לִיכָּא הַתִּירָא בֵּין בְּאֵבֶל בֵּין בְּמוֹעֵד אֱלֵא בְּשִׁינּוּ אוּ זֹו בְּזוֹ אֵבֶל כָּל הַכְּלִים בְּגִנוּסְטְרֵי הֵם וְאֶסוּר וְהָא דְּהִתִּירוּ שְׁפָה הֵינְנו נְמִי ע"י שְׁיָנוּי אוּ לְאַחַר שְׁבַעָה כְּשִׁיטַת בַּה"ג ז"ל.

וּד' הַרִי"ף ז"ל דְּבְמוֹעֵד מוֹתֵר אֶפִּילוּ בְּכִלֵי אוּ בְּגִנוּסְטְרֵי וְהָא דְּאָמַר ר' חֲזִינָא בַר אֲשִׁי בְּגִנוּסְטְרֵי אֶסוּר הֵינְנו בְּאֵבֶל וּלפ"ז שְׁפָה לֹא הִתִּירוּ בְּאֵבֶל כָּלָל פִּינּוּן דַּא"א אֱלֵא ע"י כְּלִי: וּלְפִי מָה שְׁהַעֲלִיתִי בְּגִנוּסְטְרֵי אֶסוּר בְּתַרְוֵיִיהוּ וְשְׁפָה מוֹתֵר בְּתַרְוֵיִיהוּ אֶפִּילוּ ע"י כְּלִי.

שׁוּב מְצָאִיתִי בַתְּה"א לְהַרְמְב"ן ז"ל שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַרְאָב"ד ז"ל לְאַסְוֵר שְׁפָה בְּאֵבֶל וְנִחְלְקוּ עֲלֵיו וּמַסִּיק כְּמַש"כ דְּאֶפִּי' בְּאֵבֶל מוֹתֵר אֶפִּילוּ בְּמַסְפְּרִים וְע"כ צ"ל כְּמַש"כ דְּשְׁפָה הַמְעַפְכָּת לַכ"ע שְׁרִי אֶפִּילוּ פְּדֻרְכּוֹ אֵבֶל מִדְּבְרֵי הַרְמְב"ם ז"ל נִרְאֵה גַם כֵּן כְּשִׁיטַת הַרְאָב"ד ז"ל דְּבְאֵבֶל אֶסוּר לִיטְוֵל שְׁפָה וּבְמוֹעֵד הִתִּיר לִיטְוֵל שְׁפָה וְעֵינָן בַּמ"מ וּבַכ"מ שָׁם וּבַלַּח"מ ה' אֵבֶל וּבְאֵמַת דְּבְרֵי ז"ל צ"ע מָה שְׁהִתִּיר שְׁפָה בְּסַתְמָא וְלֹא כְּתַב דְּוֹנְקָא הַמְעַפְכָּת וְכֵן אָמְרוּ בִירוּשְׁלָמִי וּבְלִבְד בְּנוֹטוֹת.

וְרֵאִיתִי בְּבִיאוּרֵי הַגָּאוֹן ר"א ז"ל מוֹוִילְנָא שְׁכ' לִינְשַׁב ע"פ פִּי הָעֵרוּף בְּעֵרְף זְוִית ע"ש וְגַם זֶה לֹא הִבְנִיתִי א"כ מֵאִי קָאָמַר רַבב"י וְלִדְיָדִי כְּשִׁפָּה הַמְעַפְכָּת דְּמִילֵי הָא ר' אֶמִי הִתִּיר

לגמרי ועוד דלא ראיתי גירסא זו בדברי ר' אמי שפה כ"ש מעפכת אלא א' ר' אמי ובשפה המעפכת ע"כ נראה דס"ל דרנב"י פליג ואמר לדידי הכל כשפה המעפכת והכל מותר.

והנה לפי הנה"ל א"ש מה שהחמיר הרמ"א ו"ל בנטילת צפרנים לאסור בכלי וכשיטת התוס' ובשפה התיר סתמא וזה הוא כמש"כ לעיל וכמבואר בתה"א דבשפה לכ"ע מותר אפי' בכלי ועיין בסי' תקנ"א לענין שבוע שחל ט' באב בתוכו ובמ"א שם ועיין בתה"א שםביא גירסת הירושלמי כמו שהיא פתובה לפנינו ולא כמו שהבאתי לעיל ולגירסא זו צריף לפרש דמר אית לי' דברגל מותר מפני הכבוד הרגל ובאבל אסור דאין שם רגל ומר אית לי' ברגל אסור משום דאיכא למיחש להערמה ובאבל מותר דאין פאן הערמה ונטילת צפרנים לצורך טבילת מצוה הי' נראה דלכ"ע מותר דהא לא שיניף הערמה בזה וכש"כ לדעת הרמב"ם ו"ל דכל העולין מטומאה לטהרה מותרין אפילו בגילוח משום דאין דרוף להתקשט בימי טומאה א"כ ודאי מותר גם בנטילת צפרנים אלא דיש מהראשונים שהחמירו גם בזה ועיין במרדכי שהביא גוססא אחת פשם שאסור לגלח במועד פה אסור לגלח בימי אבלו דברי ר' יהודה ור' יוסי מתיר ונוסחא זו לא מצאתי וגם פלאי הוא: תוס' בד"ה אע"ג דאית לי' תרי כו' ואפינו לתנא דידן כו' דבריהם ו"ל אינו מדוקדקים קצת וכוננתם לפירש"י ו"ל לקמן דלא אמרינו מקצת היום פכולו ברחיצה אם חל שלישי ערב הרגל וה"ה אם חל שביעי ערב הרגל אסור בכיבוס ורחיצה עד הערב והוי אנוס ומותר לגלח ברגל לאפוקי לתוס' הרי"ט שהביאו ו"ל לקמן הי' יכול לכבס ערב הרגל ואסור לכבס ברגל ובמקום ומיהו צ"ל וה"ה ועיין מהרש"א ו"ל ולקמן יבואר יותר אפי' אכל באמת אפילו לתוס' הרי"ט ו"ל הני מצי למיתני היתר בכיבוס אם חל שביעי בשבת ערב הרגל וכבר פתבתי לעיל בזה: שם גמרא הני אין מי שאין לו אלא חלוק אחד לא כבר פתבנו לעיל מאי דלא אמרינו בזה תנא ושניר וכבר פתבתי דברי הריטב"א ו"ל בזה ונראה עוד דס"ד דמתני' ע"כ מייירי באין לו אלא חלוק א' דאל"ה לא הותר לכבס אפילו להני דמתני' פיון דיש לו להחליף ור' יעקב משני לי' דמתני' מייירי דאית לי' תרי ומנופי ובזה בלא אנוס לא התירו דהוי לי' לכבס קודם הרגל אבל באין לו אלא אחד אפילו פשע ולא פייס קודם הרגל מותר לכבס ברגל וכמש"כ התוס' ו"ל ובירושלמי איתא אמר ר' יוסי בר בון ובלחוד תרי דיהא שלח חד ולבש חד ולא ידעתי פירושו אמאי קאי והא נראה קצת דצ"ל ד' ריבר"ב פתר הא דבגדי קטנים דפשיט לי' דכמו שאין לו אלא חלוק א' דמי ע"ז קאמר דלא הותר אלא תרי דיהא שלח דוד ולבש חד וצ"ע ובעל ק"ע לא פי' בזה כלל ועיין בטור וש"ע סי' תקל"ד: ע"ב תוס' בד"ה הספרים פי' להסתפר ובמסתפר לכל אותן שהתירו חכמים אבל רש"י ברי"ף כ' דלא באלו המסתפרי' בחוה"מ מייירי אלא אע"פ שפכסה קודם המועד צריף לכבסה במועד ואין זה מובן דלמאי צריף לכבסן במועד פיון דאין צורך להשתמש בהן: שם בא"ד וי"ג הספרים ומטפחת הספגנין עיין מהרש"א ו"ל מה שפי' במטפחת הספגנין ונראה פנונתו ו"ל דאם נפרש מטפחות הספגנין היינו להסתפג לא מסתבר לפרש מטפחות הספרים על פתבי הקדש אלא דומיא דמטפחות הספג דתני להו בכל דוכתי בהדי הדדי ועיין בלשון הטור ונראה שהוא מפרש כפשוטו ע"ש: שם גמרא מאן לימא לן דברצון חכמים עיין במרדכי ו"ל שכ' מטעם זה להחמיר בב"פ והרא"ש ו"ל ג"כ כ' והאי דנא נהוג ביה אסור ופשיט דלא קאי אלא אכלי פשתן וכמש"כ המרדכי ומלשון פסקי הרא"ש ונהטור ו"ל

נראה דקאי נמי אבגדי קטן וכן כ' הש"ג בהדיא אבל אין טעם לזה ועיין בב"ח: תוס' בד"ה העולה מטומאה לטהרה במצורע איירי כו' ומסופק אם נאמר פן בטומאת מת ונבילה כו' מדבריהם נראה דחויז מטומאת מת ונבילה ליפא לפרושי העולה מטומאה לטהרה אלא אמצורע ומש"ה הקשו ליפשוט מינה דמצורע נוהג צרעתו אבל דבריהם ז"ל צ"ע דא"כ האי פל העולין מותר הוא דשמעינן לה במכש"כ מופין ונבות ונדות ויולדות דאין להם איסור לכבס בימי טומאתו ואפ"ה מותרים לכבס ברגל כש"כ מצורע וכל העולין משמע דאמי לרפוי והמרדכי ז"ל פתב בשם הראב"ד ז"ל דאמי לרפויי בעל קרי ובעלת פתם גם מדבריו ז"ל משמע דווקא בעלת פתם ובעל קרי אבל טומאת מת ונבילה לא אבל לא ידעתי לחלק ביניהם בין זבין ונבות לטומאת מת והרמב"ם ז"ל לפי גירסתו גבי ואלו מגלחין פתב בהדיא בפ"ה המשניות דאפי' טמא מת מותר לגלח ונהי דבזה נחלקו עליו כמו שפתב הרב המגיד ז"ל היינו לענן גילוח דיכול הי' לגלח בימי טומאתו אבל לענן פיבוס דבכולהו נאמר פיבוס בגדים לבסוף אין חילוק בין זבין לנבות לטמא מת.

והב"י ז"ל בסי' תקל"ד הביא דברי הראב"ד ז"ל דאמי לאתויי אם אינרע לו קרי במועד או שמצאה פתם במועד וכתב הד"מ ע"ז דזהו דעת הרמב"ם ז"ל אבל רש"י ומפרשים אחרים סוברים דאם היו יכולין לגלח או לכבס תוך טומאתו אסור ולא אבין דבריו ז"ל דע"כ לא נחלקו עליו אלא לענן גילוח אבל לענן פיבוס הא תנו בהדיא דזבין ונבות מותרין לכבס ביום טהרתן אלא דלא שייך פיבוס בימי טומאה גם מש"כ על דברי הב"י ז"ל וכ"כ רבינו ירוחם ז"ל לא מצאתי פעת בדברי רבינו ירוחם שלא פתב אלא לשון המשנה דזבין ונבות מותרים לכבס ובש"ע לא פתב אלא בעלת הפתם שנמצאת במועד ולא ידעתי מפני מה לא פתב גם דין דזבין ונבות ונדות ויולדות.

ונהי דלא שייכי זבין ונבות בזהמ"ז נדות ויולדות אמאי לא פתב ואין לומר לה דלא שייך פיבוס בגדים האידנא לענן בעלה דא"כ בעלת הפתם מפני מה התירו ומש"כ המרדכי ז"ל בעלת הפתם שנמצא במועד קשה לי מאי מהני הפיבוס במועד פיון שלא תטהר עד אחר המועד וי"ל דלצורך ימי ליבונה הוא דשרינן לה לכבס ואפתי מי שראה קרי במועד למה הותר לו פיבוס בזמן הזה וצ"ל דלא לדינא השתא פתבו לבע"ק אלא לפרש המשנה פתבו פן והיינו בזמן שהיו נוהגים טומאה וטהרה ומש"ה לא פתב בש"ע הא דבע"ק ויש ליישב נמי הא דלא כ' נדות ויולדות דשמעינן לה מכל שפן דבעלת הפתם ודו"ק: שם גמרא אמר שמואל מותר לארס אשה שפא יקדימו אחר.

לעיל בסוגיא דאין נושאין נשים במועד הקשיתי למה לי' לשמואל טעמא דשפא יקדימו אחר בלא"ה ליפא איסורא בזה דהא ליפא שמחה באירוסין ע"ש מש"כ בזה ועוד הי' נראה דאי לאו טעמא דשפא יקדימו הי' אסור לארס מטעם דהוי דומיא דמקח וממכר ומצוה לא עביד באירוסין וכן משמע מלשון הנימוק"י שכ' דלהכי שרי לכתוב קידושי נשים משום דהוי דבר האבד אבל בלא"ה הי' אסור ובאמת איפא פלוגתא בזה בתוספתא ת"ק אוסר לארס ור' יהודה מתיר מהאי טעמא דשפא יקדימו אחר וטעמא דת"ק נמי משום דהוי קנין והא דמותר לגרש ולחלוץ ולמאן היינו משום דהם חשיבא דבר האבד יותר מאירוסין אבל כ"ז אינו אלא לשיטת התוספות דטעמא דכולהו דמתניתין הוא משום

דְּבַר הָאֱבֹד אֲבָל לַפֶּמֶשׁ כִּי הִרְמַבּוּם ז"ל הִטְעַם בְּכוֹלְהוּ מִשׁוּם דְּהוּי כְּפָרְכֵי רַבִּים הִדְק"ל
אֲפִילוּ בְּלֹא שְׂמָא יְקַדִּימְנוּ אַחַר לִישְׁתְּרֵי לְאָרֶס כְּמוֹ שֶׁהוֹתֵר לְגֵרֶשׁ וְצ"ל כַּמֶּשׁ"כ לְעִיל
וּמֵהָא דְתַנּוּ לְקַמֵּן אֵין כּוֹתְבִין שֵׁט"ח בְּמוֹעֵד וְאִם אֵינוּ מֵאֲמִינוּ כּו' נִרְאֶה קִצְת כּד' הִרְמַבּוּם
ז"ל דְּהַגִּי דְּמִתְנִי' לָאו מִטְעַם דְּבַר הָאֱבֹד הוּא דַּאֲל"כ מַה בֵּין שֵׁט"ח לְכָל הַגִּי דְּמִתְנִי' וּמ"ש
דְּבָכָל הַגִּי שְׂרִי בְּכָל גְּוֹנָא פִּינּוֹן דְּשִׁכְיַחֵי בְּהוּ דְּבַר הָאֱבֹד וּגְבִי שֵׁט"ח לֹא שְׂרִי אֲלֵא אִם אֵינוּ
מֵאֲמִינוּ אֲלֵא וְדַאי טְעַמָּא דְּהַגִּי לָאו מִשׁוּם דְּבַר הָאֱבֹד וְלֵהֲכִי שְׂרִי בְּכָל גְּוֹנָא וְלַעֲנִין שְׂטֵר
מְכִירָה פְתָבוּ הַתּוֹס' דְּלְצוֹרְךָ הַמוֹעֵד פְּשִׁיטָא דְּשְׂרִי אֲלֵא אֲפִילוּ מְכַר קוֹדֵם הַמוֹעֵד ג"כ
שְׂרִי דְּהוּי דְּבַר הָאֱבֹד וּבַתּוֹסְפָתָא פְּלִיגֵי ר' יְהוּדָה וְנַחְכְּמִים לַעֲנִין שְׂטֵרֵי אַרִיסוֹת וְקַבְּלוֹת
ר' יְהוּדָה מִתִּיר וְנַחְכְּמִים אוֹסְרִין וּפְיִרְשׁ הִרְמַבּוּם ז"ל בַּתְּה"א דְּמִיָּירֵי שְׁקִיבֵל הָאֲרִיסוֹת
קוֹדֵם הַמוֹעֵד וּא"כ מִשְׁמַע דַּה"ה בְּשֵׁטֵר מְכַר אִם מְכַר קוֹדֵם הַמוֹעֵד אֲסוּר לְכַתּוֹב שְׂטֵר
וּי"ל דְּשִׂאֲנֵי שְׂטֵר מְכַר דְּמִסְתְּמָא נִתְּנָן מְעוֹת קוֹדֵם הַמוֹעֵד וְהוּי דְּבַר הָאֱבֹד אֲבָל בְּשֵׁטֵר
אַרִיסוֹת אֵין חֲשֵׁשׁ אֲלֵא שְׂמָא יְקַדִּימְנוּ אַחַר זֶה לֹא חֲשִׁיב דְּבַר הָאֱבֹד לְרַבְּנָן וְעַיִין מ"א ז"ל
בְּסִי' תְּקַמ"ה שֶׁכ' דְּבִשְׂטֵר מְכִירָה נְמִי אִם מְכַר קוֹדֵם הַמוֹעֵד אֲסוּר לְכַתּוֹב שְׂטֵר כְּמוֹ בְּשֵׁטֵר
אַרִיסוֹת וְלֹא חֲשִׁיב דְּבַר הָאֱבֹד וְהוּא דְּלֵא כְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' וְלַמֶּשׁ"כ א"ש דְּבַרֵי הַתּוֹס' וְלֹא
דְּמִי שְׂטֵר מְכַר לְשֵׁטֵר אַרִיסוֹת וְהַט"ז שֶׁם פֶּתַב ג"כ כְּדַבְּרֵי הַתּוֹס' וּפִי' דְּהָא דְּכַתְּבֵי רַמ"א
ז"ל דְּשְׂטֵרֵי אַרִיסוֹת אֵין כּוֹתְבִין הִיָּינוּ הִיָּכָא דַּה"י יְכוֹל לְכַתּוֹב קוֹדֵם הַמוֹעֵד וְגַם בְּזֶה קִשָּׁה
דַּא"כ מֵאִי טְעַמָּא דַּר' יְהוּדָה דְּמִתִּיר שְׂמָא יְקַדִּימְנוּ אַחַר הָא פִּינּוֹן מְלֹאכְתּוֹ בְּמוֹעֵד אֲסוּר
בְּדַבְּרֵי הָאֱבֹד אֲלֵא וְדַאי כַּמֶּשׁ"כ דְּבִשְׂטֵר אַרִיסוֹת שְׂלֵא הִי יְכוֹל לְכַתּוֹב קוֹדֵם מִיָּירֵי וְאִפ"ה
לֹא חֲשִׁיב דְּבַר הָאֱבֹד לְרַבְּנָן פִּינּוֹן דְּלֵא יְהִי לּוֹ הֶפְסֵד מִזֶּה אֲבָל בְּשֵׁטֵר מְכַר יְהִי לּוֹ הֶפְסֵד
אִם כְּבָר נִתְּנָן לּוֹ מְעוֹת וּמֵה שְׁכַתְּבוּ הַתּוֹס' בְּפְשִׁיטוֹת דָּאִם הִי יְכוֹל לְכַתּוֹב קוֹדֵם הַמוֹעֵד
אֲסוּר לְכַתּוֹב מְסַפְקָא לִי מֵהָא דַּאֲיִתָּא בִּירוּשְׁלַמִי פְּלוּגְתָּא דַּאֲמוּרָאֵי בְּאֵין לּוֹ מַה יֵּאֲכַל וּר'
יוֹסִי ס"ל דַּאֲסוּר דַּא"כ נִמְצָאֵת מִתִּיר אֵת הָאֲנֻמְנוֹת בְּמוֹעֵד וּמְפָרֵשׁ לְמִתְנִי' דָּאִם אֵינוּ
מֵאֲמִינוּ הִיָּינוּ לְמַלְוָה שְׁעֵבְרָה אוֹ שְׂאֵין לּוֹ מַה יֵּאֲכַל הִיָּינוּ מַלְוָה הַבָּאָה דְּלִלוֹת לּוֹ בְּמוֹעֵד
לֹא שְׂרִי אֲלֵא בְּאֵין לּוֹ מַה יֵּאֲכַל לְלוֹה דָּאִם אֵינוּ צָרִיךְ לְלוֹת אֲלֵא לְהַרְנוּחָה אֲסוּר לְלוֹת
לּוֹ וְלִבָּא לִידֵי כְּתִיבָה וְרִישָׁא אִם אֵינוּ מֵאֲמִינוּ מִיָּירֵי שְׁכַבְרָ לָוָה לּוֹ קוֹדֵם הַרְגֵל וְהַשְׂתָּא
אֵינוּ מֵאֲמִינוּ מוֹתֵר לְכַתּוֹב אֲלֵמָא דַּאֲפִילוּ הִי יְכוֹל לְכַתּוֹב קוֹדֵם מוֹתֵר לְכַתּוֹב בְּמוֹעֵד
אֵע"פ שְׁמַתְחִילָה לָוָה לּוֹ בְּאֲמִנָּה עַכְשָׁיו אֵינוּ רוּצָה לְהֵאֲמִינוּ וְעַיִין בַּמ"א סִי' הַנ"ל שְׁפַתְּב
עַל הָא דַּאֵין כּוֹתְבִין שֵׁט"ח דָּאִם כְּבָר נִתְּנָן לּוֹ מְעוֹת מוֹתֵר שְׂמָא יְמוֹתוֹ עֲדִים כְּמוֹ בְּמִתְנֵה
מִשְׁמַע מַד' ז"ל דְּמִתְנִי' מִיָּירֵי דוֹנְקָא בְּרוּצָה לְלוֹת לּוֹ עֵתָה וּבִירוּשְׁלַמִי שְׁהַבֵּאתִי מְבוֹאֵר
לְהִדְיָא דַּאֲפִילוּ אִם כְּבָר לָוָה לּוֹ אֵין כּוֹתְבִין אִם לֹא בְּאֵינוּ מֵאֲמִינוּ וְעַד שֶׁם בַּמ"א ז"ל
מִשׁ"כ עַל דְּבַרֵי רַמ"א ז"ל שֶׁכ' וְהַלּוֹה צָרִיךְ לְמְעוֹת אֵי דוֹנְקָא בְּאֵין לּוֹ מַה יֵּאֲכַל אוֹ אֲפִילוּ
לְהַרְנוּחָה ע"ש וּמִירוּשְׁלַמִי הַנ"ל מוֹכַח דְּבַעֲיָנוּ דוֹנְקָא אֵין לּוֹ מַה יֵּאֲכַל אֲלֵא דַּס"ל מְדִלָּא
אַמְרִינוּ הִכִּי בְּש"ס דִּילָן לְפָרֵשׁ מִתְנִי' הִכִּי אֲלֵא דִּיִּיקִינוּ מִיָּנָה לְשִׁכְר פְּעוּלָה שְׂאֵין לּוֹ מַה
יֵּאֲכַל ש"מ דַּס"ל דְּמַלְוָה שְׁעֵבְרָה בַּלֵּא"ה מוֹתֵר לְכַתּוֹב וְכַמֶּשׁ"כ הַמ"א ז"ל וְע"כ אִם אֵינוּ
מֵאֲמִינוּ קָאֵי עַל מַלְוָה הַבָּאָה וְשְׂאֵין לּוֹ מַה יֵּאֲכַל לְאֲתוּיֵי מֵאִי ש"מ לְאֲתוּיֵי שְׁכַר פְּעוּלָה
וְהַשְׂתָּא לְשִׁיטַת הַש"ס דִּילָן לֹא הוֹנְכַר בְּמִתְנִי' שְׁהַלּוֹה אֵין לּוֹ מַה יֵּאֲכַל אֲלֵא אִפִּי לְהַרְנוּחָה
מוֹתֵר לְלוֹת לּוֹ וְלְכַתּוֹב שֵׁט"ח וְעַדִּין צ"ע וּמֵה שְׁפִי הִרְמַבּוּם ז"ל הָא דַּאֵין כּוֹתְבִין שְׂטֵרֵי
אַרִיסוֹת בְּשְׁקִיבֵל עָלֵיו קוֹדֵם הַמוֹעֵד הִיָּינוּ מִשׁוּם דַּאֲל"ה לֹא הוּי שְׂרִי ר"י וְלִדְיָדִין צ"ע

פינון דמונתר לקבל במועד א"כ מותר נמי לכתוב דחשיב דבר האבד שמה יקדמונו אחר: שם במשנה גיטין בירושלמי פריה הלא מיצר הוא ואמאי שרינו לגרש במועד פינו דיש לו צער ומשני פינו שנתן דעתו לגרשה לאו מיצר הוא ולפ"ז לכופו לגרש אסור במועד אלא די"ל פינו דמתמת מצוה הוא דכייפינו לי לא חיישינו לצערו וק"ל: שם במשנה שטרי חליצה לכאורה אי נימא דליבם אסור מה"ת במועד מושמחת בחגה א"כ אמאי לא נימא פל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה וי"ל דבדבר התלוי בזמן לא אמרינו הכי וכבר פתבתי לעיל דביבום לכ"ע לא הוי אלא מדרבנן ע"ש: דף יט גמרא ת"ר פותב אדם תפילין ומזוזות לעצמו כו' התוס' ז"ל פתבו ב' שיטות בזה ראשונה היא דר"מ מתיר לעצמו משום דצריה להם במועד דזמן תפילין הוא ולאחרים אינו מותר אלא בחנם אבל לא בשכר ולא דמי צורה מצוה לצורה אונקל נפש דמותר לאחרים בשכר אבל בצורה מצוה לא הותר אלא בחנם ור' יהודה א' דשרי לאחרים ע"י הערמה וכתבו התוס' דר' יהודה מחמיר אבל אינו מוכרח ואדרבה ר"י מיגל הוא דשרי ליטול שכר ע"י הערמה ור' יוסי מיגל יותר ומתיר למכור פדי פרנסתו ברנוח והפל מפני שצורה המועד הוא ואפתי לא דמי לצורה אונקל נפש דשרי למכור ככל הצורה לעם אבל בזה לא שרינו אלא פדי פרנסתו ולשיטה זו מתני' דתנו אין כותבין תפילין ומזוזות דלא פמאן מהני תנאי דברייתא דכולהו שרו לעצמו וגם לאחרים כ"א לשיטתו וכתבו התוס' בשם הר"ר יונה דמצי אתיא כר"מ והא דתנו אין כותבין היינו פדי למוכרן לאחרים דר"מ לא שרי אלא בטובה ולעצמו ג"כ אסור להניחם לאחר המועד אבל לצורה המועד לתנא דמתני' נמי שרי ולפ"ז צריה לומר ר' יהודה דפליג במתניתין ואמר פותב אדם תפילין לעצמו היינו אפילו פדי להניחם לאחר המועד וכ"כ המהרש"א ז"ל וט"ס שם בדבריו ובמקום ר' יוסי צ"ל ר' יהודה וי"ל עוד דר"י לאו לאיפלוגי אתי וכן מציינו בכמה מקומות דלא מסתבר לו לומר דר' יהודה מתיר אפילו להניחם לאחר המועד דלא עדיף מאונקל נפש דלא שרי לאחר המועד ועוד פינו דע"כ יש לו תפילין פינו דזמן תפילין הוא וא"כ למה נתיר לו לכתוב עוד לצורה אחר המועד פינו דיש לו.

נדבריהם ז"ל פאן הוא דלא כמש"כ בד"ה ר' יהודה דר' יהודה מחמיר יותר מר"מ דא"כ מתני' מצי אתיא כר' יהודה דאין כותבין לצורה אחרים אלא ע"י הערמה אבל לא בחנם אם לא מדסיפא ר"י הוא רישא לאו ר"י ואיפסיק הלכתא כר' יוסי דמוכר לאחרים פדי פרנסתו פדרכו בלא הערמה פינו דצורה המועד הוא ולשיט' זו שמעינן מפל הני תנאי ואמוראי דחזו"מ זמן תפילין הוא מדהתירו לכתוב ולמכור פדרכו פדי פרנסתו.

וכתבו התוס' עוד שיטה אחריתי דר' יוסי מחמיר מכולהו ולא הותר אלא פדי פרנסתו היינו אין לו מה יאכל ור"מ ור"י התירו עוד לעצמו ולאחרים למר בטובה ולמר ע"י הערמה אבל ר' יוסי אינו מתיר אלא באין לו מה יאכל אבל לא לעצמו ולפ"ז מתניתין דאין כותבין אתיא פנות' דבאין לו מה יאכל לא אצטריה לאשמעינן והקשו ע"ז דא"כ הו"ל למימר אין פותב אלא פדי פרנסתו אלא דזה יקשה נמי לר' יהודה לשיטתם דר' יהודה מחמיר יותר מר"מ ולדידי קשיא טובא לשיטה זו מאי פדרכו דקאמר ר' יוסי בשלמא אי נימא דר' יוסי לקולא א"ש דקמ"ל דאין צריה להערים אלא פותב פדרכו פדי פרנסתו אבל אי ר' יוסי לחומרא מאי פדרכו דקאמר וכי מאן פליג עלי' למיבעי הערמה בזה ועוד לפ"ז לא הוי להו לרב ולרבה בב"ח ולשמואל ור' יוחנן לפסוק הלכה כר' יוסי

הו"ל למימר הלקה כסתם מתני' דאין פותבין ונהתירא דאין לו מה יאכל כפר שמעינן לה ממתניתין דלעיל ועוד מה טעם יש בדבר לאסור פתיבת תפילין ומזוזה לצורך המועד וכי גריעי הם משאר צרכיו שהתירו אפילו אינן אוכל נפש ונהי דאתפילין י"ל דס"ל חוה"מ לאו זמן תפילין הוא אבל מזוזה מאי אפא למימר ע"כ נראה עיקר פשיטה קמייטא דר' יוסי לקולא ומתני' אתיא כר"מ כמש"כ התוס' ונהתירא דלעצמו לא אצטרף לאשמעינן דפשיטה דשרי אלא קמ"ל דלאחרים אין פותבין ואתי ר' יהודה למימר פותב אדם תפילין לעצמו וקמ"ל דע"י הערמה זו יכול לכתוב גם לאחרים וכדאמר בברייתא ור"י מתיר למפור פדרפו כדי פרנסתו ואיפסקא הלכתא פנותי' ומוכח מכולהו תנאי ואמוראי דחוה"מ זמן תפילין הם.

והתוס' ו"ל כתבו דאין להביא ראיה מפאן דחוה"מ זמן תפילין משום דר"י ור"י ס"ל שבת זמן תפילין והדיחוי הנה לא אתי שפיר אלא אם נאמר דר' לחומרא ולא התיר אלא באין לו מה יאכל אבל אפילו לעצמו לא א"כ לא שמעינן מר' יוסי דחוה"מ זמן תפילין אלא מר"מ ור"י לחוד הוא דשמעינן לה וע"ז שפיר כתבו דר"מ ור"י לטעמיהו אבל אי נימא דר' יוסי לקולא ומתיר אפילו למפור כדי פרנסתו ברינח א"כ כש"כ דשרי לעצמו ומוכח נמי מדברי ר' יוסי דחוה"מ זמן תפילין ותו ליפא למדחי כמש"כ התוס' ולפ"ז לא הבנתי מש"כ עוד לרב ורבב"ח נמי מצי סברי דשבת זמן תפילין וע"כ לא אצטרף למימר הכי אלא אם נפרש דכותב ומוכר פדרפו כדי פרנסתו קולא היא וא"כ מה יועיל אי נימא דרב ורבב"ח הכי סברי הא אפתי מוכח מר' יוסי דחוה"מ זמן תפילין וכי נאמר דגם הוא ס"ל שבת זמן תפילין ועוד הא שמואל ור' יוחנן נמי אמרי הלקה כותב ומוכר כו' ור' יוחנן אית לי בהדיא במנחות דלילה לאו זמן תפילין וה"ה שבת וי"ט פדמוכח בעירובין ומנחות דמאן דאית לי לילה לאו זמן תפילין שבת וי"ט נמי לאו זמן תפילין.

וראיתי בנימוק"י שכ' לפרש דר"מ ור"י לטעמיהו דס"ל דשבת זמן תפילין ומש"ה התירו לכתוב לעצמו ור' יוסי ס"ל דלאו זמן תפילין ומש"ה לא הותר אלא כדי פרנסתו אבל לא לעצמו ודבריו נפלאו תינח תפילין מזוזה מא"ל ואמאי אסור לכתוב לעצמו בין לצורך המועד הוא וכן קשיא לי הא גופא לשיטת התוס' ו"ל דר' יוסי לחומרא ולא שרי אלא באין לו מה יאכל אבל לא לעצמו ואתיא מתני' פנותי' דאין הותר לכתוב תפילין ומזוזות אפילו לצורך המועד וא"כ תכלת לציצתו נמי אסור דמ"ש ונהשתא הלכתא דר' יוחנן סתרי אהדדי דאמר הלקה בין באבן בין בפלף לענין ציצית ולענין תפילין ומזוזות פסק כר' יוסי דאינו כותב אלא כדי פרנסתו והיינו אין לו מה יאכל אלא ודאי מודה ר' יוסי דלעצמו מותר והיאך כ' ו"ל דמתניתין אתיא כר' יוסי ועפ"ז גתיישבו לי דברי הרמב"ם ו"ל שגראה מדבריו ו"ל דמפרש דר' יוסי לחומרא ולא התיר אלא באין לו מה יאכל וכמש"כ הה"מ שם דלא הותר בזה יותר משאר מלאכותא"כ ק' למה פסק דמותר לכתוב לעצמו מנ"ל הוא ואמאי לא פ' כסתם מתני' כותבין פלל וכמ"ש התוס' ו"ל דמתני' אתיא כר' יוסי ולפמ"ש ניחא מדאיפסיק הלכתא גבי ציצית בין באבן בין בפלף ש"מ דר' יוסי נמי מודה דלעצמו מותר ולפ"ז מוכח נמי מדברי הרמב"ם ו"ל דחוה"מ זמן תפילין דאל"כ לא מצינו למילף תפילין מציצית דציצית לצורך המועד הוא ותפילין לאו לצורך המועד ומר' יהודה דמתני' אין ראי' דר' יהודה לטעמיהו דס"ל שבת זמן תפילין אלא ודאי נראה מד' הרמב"ם ו"ל דחוה"מ זמן תפילין ויפלא בעיני על הכ"מ ו"ל שכ' דמש"ה לא

התיר הרמב"ם ו"ל אלא באין לו מה יאכל פשאר מלאכות משום דס"ל דחווה"מ לאו זמן תפילין אפתי תיקושי מ"ט דמזונה ויש ליישב דבריו ו"ל דכוננתו לומר דמחמת זה נראה להרמב"ם ו"ל לפרש דר' יוסי מחמיר הוא משום דבשלמא ר"מ ור"י לטעמיהו דשבת זמן תפילין ומש"ה הקילו לר"מ לאחרים בטובה ולר' יהודה ע"י הערמה אבל ר' יוסי מסתמא ס"ל כהלכתא דשבת לאו זמן תפילין וא"כ אין לפרש דכדי פרנסתו היינו אפילו בהרנוחה פינו דלאו זמן תפילין הוא ואין בהו צורך המועד אלא ש"מ דכדי פרנסתו היינו אין לו מה יאכל ולחומרא וכיון דמוכרחים אנו לומר פו לעגנו תפילין ממילא גם במזונה לא הותר לאחרים אלא באין לו מה יאכל פו צריף לפרש דבריו ו"ל אבל לענ"ד נראה כמש"כ דאדרבה דברי הרמב"ם ו"ל דחווה"מ זמן תפילין הוא דאל"ה מנ"ל להתיר תפילין לעצמו וזה ברור נאמת ועתה תראה כי פסקי הש"ע הם סתרי אהדדי דבה' תפילין פסק דחווה"מ לאו זמן תפילין ולעגנו פתיכה בחווה"מ התיר לכתוב לעצמן וכיון דהוא אזיל בשיטת הרמב"ם ו"ל דר' יוסי לא התיר אלא באין לו מה יאכל א"כ אין לנו שום ראי' להתיר פתיבת תפילין לעצמו דמר"מ ור"י אין ראי' דלטעמיהו אזלי דשבת זמן תפילין ומציצית נמי אין ראי' דצורך המועד הוא ועפ"ז לא הבנתי נמי דברי הש"ג שכתב בדברי הר"י ו"ל דה"ה שאר ספרים שרי לכתוב כדי פרנסתו דהא תפילין נמי לאו לצורך המועד הוא והשתא ממ"נ אם נפרש דעת הר"י דכדי פרנסתו היינו אין לו מה יאכל א"כ למה לי למילף מתפילין הא מילתא דפשיטא היא בקל מלאכות ואם נאמר בדעת הר"י ו"ל דכדי פרנסתו היינו אפילו בהרנוחה א"כ ע"כ ס"ל דחווה"מ זמן תפילין הוא דאל"ה אמאי התירו בתפילין יותר משאר מלאכות וצ"ל דאפי' אם נאמר דר' יוסי התיר כדי פרנסתו בהרנוחה אפ"ה אינו מוכרח לו דזמן תפילין הוא אלא פינו דצורך מצוה הוא התירו לו כדי פרנסתו וכ"כ הנימוק"י דכדי פרנסתו היינו בהרנוחה ואפ"ה לעצמו אסור משום דלאו זמן תפילין הוא הן אמת דכבר כ' דד' הנימוק"י צ"ע.

עוד יש לדקדק דלפי ד' ו"ל ר' יוסי בהא דכותב ומוכר כדי פרנסתו מיכל יותר מר"מ ור"י דהם לא שרו אלא ע"י הערמה או בטובה ור' יוסי שרי למכור פדרכו כדי פרנסתו בהרנוחה ולעגנו לכתוב לעצמו ר' יוסי מחמיר אתמקהא אם לא שנא דר' יהודה מתיר ע"י הערמה כפה שירצה ור' יוסי מחמיר הוא דלא שרי אלא כדי פרנסתו בהרנוחה ועיין בתוס' מנחות שהביאו גם בדב' ר' יהודה ומוכר כדי פרנסתו ע"ש אבל בדעת הש"ג יש לומר דבאמת ר"י מיכל ומתיר נמי לכתוב לעצמו וכמש"כ לעיל בדעת התוס' לשיטה קמייטא ומ"מ אינו מוכרח דס"ל לר' יוסי דחווה"מ זמן תפילין אלא משום דלצורך מצוה התירו אפילו לצורך אחר המועד ומזה יליף נמי לשאר ספרים דמותר למכור כדי פרנסתו אע"פ שאין לצורך המועד אבל לא משמע פו מהא דהשמיטו בכרייתא ספרים ולא הזכירו אלא תפילין ומזוזות ש"מ דכל מחלוקתו הוא בתפילין ומזוזות לבד מפני שהם לצורך המועד.

והנה יפלא בעיני על מאור עיני הגולה הגאון ר"א ו"ל בש"ע שכתב דאין לדיעה זו דחווה"מ זמן תפילין עיקר פלל ע"ש ונאני בעניי אומר כי אדרבה דעה זו דלאו זמן תפילין אינה מתיישבת פלל לפי סוגיא דשמעתין פינו דהוא ו"ל מודה בזה מדשרינו לעצמו ש"מ דזמן תפילין הוא א"כ לפי שיטה זו דר' יוסי לקולא ומתיר למכור פדרכו לאחרים ודאי כ"ש דמתיר נמי לעצמו ומוכח נמי מדברי ר' יוסי דהלכתא פנותי' דחווה"מ זמן תפילין

וילדברי הרמב"ם ז"ל דמפרש דר' יוסי לחומרא ג"כ פבר הוכחתי דס"ל דחיה"מ זמן תפילין מדהתיר לכתוב לעצמו ועל עיקר שיטה זו דר' יוסי לחומרא פבר הקשיתי לעיל ע"ז קנשיות חמורות ופשטא דשמעתין נדאי לא משמע פן וא"א לקיים דיעה זו דחיה"מ לאו זמן תפילין אלא אי פדעת הנימוק"י דלמפור לאחרים שרי אפילו בהרנוחה ור"י ומ"מ לעצמו אסור וכן מבואר בדברי רבינו ירוחם וכבר פתבתי מה שיש לדקדק על דברי הנימוק"י ומדכניל ר' יוסי לתפילין ומזוזות בחד דינא נדאי משמע דבתרנוניהו שרי לכתוב לעצמו.

או שנאמר לדיעה זו דהא דשרי לכתוב לעצמו לאו משום דצריך להו במועד אלא משום דצורך מצוה הוא תיקוף לאחר המועד וכמש"כ בדעת הש"ג וא"כ אין אנו צריכין לכל הדחיין ולמימר דר"מ ור"י לטעמייהו דהא בלא"ה אין ראי' מפאן דזמן תפילין אם זה הדרך קשה מאוד למימר דר' יוסי מיגל בתפילין דאין בהם צורך המועד אליבא דיתר מר"מ ור"י דלדידהו יש בהן צורך המועד אבל אי נימא דלכ"ע זמן תפילין הוא אתיא שמעתא כפשטי' בלי שום פקפוק וכל חד מהני תנאי מיגל אחברי' ר"מ לא שרי לאחרים אלא בטובה ור"י לא שרי אלא ע"י הערמה ור' יוסי מתיר אפילו פדרכו בלא הערמה פדי פרנסתו אבל לעצמו שרי לכולהו פינו דלצורך המועד הם וסתמא דמתני' כר"מ וכמש"כ דנודאי אי אפשר לפרש כפשטי' דת"ק דמתני' אוסר הפל נאפילו לעצמו משום דלא גרע זה מתקון מלבוש שהתירו במועד לצורך וראיתי בטור ז"ל שכ' דבציצית אסור לאחרים ומשמע אפי' פרנסתו ולא ידעתי מאי איפא בין ציצית לתפילין ומזוזות שהותר לצורך אחרים למר פדאית לי' ולמר פדאית לי' נעתה נבא אל ד' הירושלמי שהביאו התוס' ז"ל חד בר נש אביד תפילוי נאמר לו רבה בב"ח לעשות ע"י הערמה ורב הורה לרב חננאל לכתוב לי' להדיא בלא הערמה ופריה עלי' ממתני' דכותב לעצמו אין אבל לאחר לא ומשני רב פתר לה בכותב להניח ופלי' בו פל הראשונים דלעצמו שרי אפי' להניח לאחר המועד פדי שיהי' מזונמנים לו לאחר המועד מיד וכבר פתבתי לעיל דקשה להתיר בשביל אחר המועד פינו שיש לו תפילין ואין צריך להם עתה מוכח מהאי עובדא נמי דלצורך המועד מותר אפילו לאחר וש"מ דזמן תפילין הוא וכתב הגאון ר"א ז"ל לדחות גם זה דהירושלמי קאי אליבא דר' יהודה דאמר כותב אדם לעצמו ור"י לטעמין דשבת זמן תפילין וכבר פתבתי ע"ז בחי' בעירובין פ' המוצא תפילין דלשיטת הירושלמי שם אינו מוכרח לומר דר' יהודה ס"ל דשבת זמן תפילין ובלא"ה ג"כ לאו דיחוי הוא דלפ"ז צ"ל דרב ורבה בב"ח נמי הכי ס"ל דשבת זמן תפילין והוא דלא פהלקתא ועיין תוס' מנחות אבל האמת נראה דעובדא דהירושלמי היינו הך עובדא דאורי' לי' רב לרב חננאל דסוגיין וכי היכי דעובדא דהירושלמי מייירי לצורך המועד ה"נ מייירי בסוגיין ורבה בב"ח בעי למימר התם דלאחר לא שרי אליבא דר"י אלא ע"י הערמה וכדמתניא אליבא דהכא בש"ס דילן ורב ס"ל דאליבא דר"י נמי שרי אפילו בלא הערמה לצורך המועד ולעצמו שרי אפילו להניח וכינון דשמעינן מניה דלאחר לא שרי אלא לצורך המועד א"כ שמואל ור' יוחנן נמי הכי ס"ל דזמן תפילין הוא מהא דשרי לכתוב לאחר נאי לאו דמסתפינא הייתי מפרש הא דאסור לאחר בכותב להניח היינו יותר מפדי פרנסתו ולכתוב פמה שירצה ולהניח אולי מצטרף למי והיינו הך דאורי' לי' רב לרב חננאל בש"ס דילן וע' בב"י סי' תקמ"ה מה שפי' בדברי הירושלמי למ"ד לאו זמן תפילין הוא דלהניח

היינו להניחן לאחר זמן בקרן נזית בהא הוא דשרי דוקא לעצמו ולא לאחרים אבל אם הוא צריך להם תיקף אחר המועד שרי אפילו לאחרים וגם זה קשה דלאחר זמן מה לי לעצמו מה לי לאחרים פינו דאין צריך להם ומהאי עובדא דהירושלמי מוכח נמי דהוראת רב לרב חננאל הי' לקולא להתיר אפילו שלא ע"י הערמה ומוכח מינה דר' יוסי דאמר מוכר פדרכו כו' היא לקולא וכמש"כ לעיל דהיא השיטה הנכונה דמסתמא לא פליגי בזה תלמודין אהדדי וכי היכא דבעובדא שהביאו בירושלמי פסק רב לקולא ה"נ בהא דאורי לי רב חננאל בש"ס דילן דחד הנראה היא ועל מה שעמדתי לעיל על דברי הטור ז"ל שכ' דבציצית לאחרים אסור והקשיתי דמ"ש מתפילין ועיניתי בירושלמי ואיתא התם להדיא כמש"כ דבציצית נמי שרי בין לעצמו בין לאחרים ורב אמר הכי ופריף עלי' נמי ממתני' דטוה אדם תכלת לציצתו אבל לאחר לא ומשני פמו גבי תפילין רב פתר למתני' בטוה להניח וכיון דבתפילין קמ"ל כרב ה"נ בציצית והדבר ברור וישון אדונינו הטור ז"ל צ"ע ולענן מש"כ הראשונים דהאי מילתא דחיה"מ אי זמן תפילין אי לא תליא בהי' מחלוקת אי מלאכת חה"מ דאורייתא אי לא לפמש"כ בריש מכילתין דליפא שום מלאכה פרטיות האסורה בחוה"מ ועיקר אזהרת התורה לא היתה אלא להפנות ולשמות במועד ומסרן הכתוב לחכמים איזו לאסור ואיזו להתיר א"כ מחמת זה לא יקרא חוה"מ בשם אות פינו דבאמת לא מיתסרי המלאכה בו ועיין בחידושי בעירובין פ' המוצא שהקשיתי על מה שדחו התוס' דר"מ ור"י לטעמייהו דא"כ מאי דחיק הש"ס התם בעירובין למצוא מקום להוכיח דר"מ ור"י ס"ל שבת זמן תפילין ואמאי לא מייתי הש"ס מכאן דמשנה וברייתא מפורשת היא אליבא דר"מ ור"י ס"ל שבת וי"ט זמן תפילין הוא אלא ש"מ דחיה"מ לאו בכלל י"ט ולכ"ע זמן תפילין הוא אלא ש"מ דחיה"מ לאו בכלל י"ט ולכ"ע זמן תפילין הוא ועיין בספר יד המלך מש"כ להוכיח פשיטת רש"י בכדי פרנסתו ולא עיין בד' התוס' ז"ל וכל דבריו דחויים הם ומאי דמשמע מתחילת דברי התוס' דאפי' בכדי פרנסתו לחוד הוא מיקל בכולהו פוננתם למה שפי' בסוף דבכדי פרנסתו היינו בהרנוחה דבאין לו מה יאכל ליפא מאן דפליג כדמוכח לעיל בפ' מי שהפך דליפא מחלוקת בזה ונראה עוד דאפילו יש לו בהרנוחה צורך י"ט מ"מ התירו לכתוב כדי פרנסתו פינו דהוא לצורך המועד וכדי פרנסתו לא הוי אלא שיעור שלא ירבה בכתיבה יותר מדאי ועיין ברבינו ירוחם שכ' פן פשם י"א.

ולענן מה שהקשיתי לעיל על דברי התוס' דדייקי מרב ורבב"ח ולא דייקי משמואל ור' יוחנן הי' נראה לי דמש"כ ורב ורבב"ח אינו פאן מקומו וכוננתם על הא דהביאו ראי' מן הירושלמי ומשם מוכח דרב ורבב"ח ס"ל דזמן תפילין ע"ז פתבו דאפשר ס"ל נמי דשבת זמן תפילין ועיין תוס' מנחות ודו"ק היטב בכל הנ"ל פי דברים ברורים הם בעזר ה': דף יט ע"א גמרא הקובר את מתו ג' ימים כו' פבר הערתי לעיל בפירקין גבי הא דאבל אינו נוהג אבילותו ברגל דע"כ יש חילוק בין שבת לרגל לענן אבילות ומשמע משם דברגל אין אבילות פלל וכדעת הרמב"ם ז"ל אלא דמהא דאתי עשה דרבים ודחי לא שמעי' אלא דאינו נוהג אבילות ברגל אבל לבטל לגמרי לענן שאינו צריך להשלים אחר הרגל לא שמעינן מסברא דאתי עשה אלא חכמים אמרו בזה פל שפבר התחיל באבילות קודם הרגל ונהג עיקר אבילות דהיינו ג' יום קודם הרגל בטלו ושאר הימים לגמרי פינו דהרגל מפסיקו לגמרי ואינו נוהג בו אבילות פלל אבל ב' ימים קודם הרגל דלא נהג

עדיין עיקר האבילות ס"ל לתנא דמתני' דצריה להשלים אחר הרגל אבל שבת עולה למנן ואינו מפסיק לגמרי מפני שנוהג בו דברים שבצינעה וא"ש לפ"ז לישנא דמתני' מפני שאמרו דנתינת טעם הוא דשבת עולה מפני שאינו מפסיק האבילות בו ורגלים מפסיקין האבילות לגמרי מש"ה אינו עולין וכיון דאינו עולין תו לא תיבויהו להשלים אחר הרגל בשלשה ימים קודם הרגל לענן ז' ובח' ימים לענן שלשים וכענן זה מבואר בפ"ה המשניות להרמב"ם ז"ל וכ"כ הרע"ב ז"ל בפ"ה המשנה וכן משמע מלשון הנימוק"י דהאי מפני שאמרו הוא טעם לרישא דמתני' אלא דלא יתיישב האי טעמא על הא דח' ימים לפני הרגל בטלה ממנו גזירת ל' ואמאי הא רגל עולה למנן ל' משום דנהגה מצות שלשים ברגל וכדמסיק הש"ס ומאי טעמא אם נהג יום א' משלשים לפני הרגל בטל הפל ועוד הא פליגי לקמן בגמרא אי יש אבילות בשבת אי לא ולמ"ד אין אבילות בשבת מאי איכא בין שבת לרגלים ועוד לפ"ז מאי טעמא דר"א דאמר משחרב בהמ"ק עצרת כשבת הא ודאי פשיטא דאיכא עשה דרגל אפילו אחר החורבן ואינו נוהג אבילות כלל ואמאי לא נפסיק והנימוק"י כתב דטעמא דר"א הוא דהא דאינו עולין הוא דווקא ברגל של ז' ימים שאם אתה אומר יעלו הפסיקו הפל ומש"ה בעצרת דווקא בזמן שיש לו תשלומין וקצת צ"ע היכן מציינו דאבל אינו נוהג אבילותו בז' ימי תשלומין ובחגיגה פ' אין דורשין לא מציינו אלא דיום טבוח אסור בהספד ותענית אם חל עצרת בחול והיינו דיש להם דין י"ט הפתובים במגילת תענית אבל היכן מציינו דאבילות נדחה בהם דאטו בחנוכה ופורים דלא בטלה מגילת תענית גם עתה אבל לא ינהוג אבילותו בהם זה לא שמענו הן אמת דהטור ז"ל כתב בשם השאלות דפורים דינו כרגלים לענן אבילות והוא בדברי הרא"ש ז"ל בפירקין אבל כבר נחלקו עליו הראשונים ז"ל גם לענן פורים וגם הוא ז"ל מודה בחנוכה דנוהג אבילות וכן בכל י"ט הפתובים במ"ת ומש"כ ז"ל די"ד וט"ו שניהם שוין לענן אבילות לענ"ד צ"ע דט"ו לפרזים וי"ד למקפים אינו אלא ככל י"ט הפתובים במ"ת וכדאמרין לא נצרכה אלא לאסור את של זה בזה ואין שום חילוק בין ר"ח וחנוכה לפורים יום ט"ו לפרזים וי"ד למקפין כולן אין בהם אלא דין י"ט הפתובים במגילת תענית ולמה נחלק ביניהם לענן אבילות עכ"פ בז' ימי תשלומין ודאי נמי אין להם אלא דין ר"ח וחנוכה והשתא עצרת אפילו בזמן המקדש אמאי לא יעלה וצ"ל דמ"מ פיון דבזמן המקדש משבא עצרת כל ז' שוינהו רבנן כרגלים של פסח וסוכות.

ויש לדקדק עוד לשיטת הרמב"ם ז"ל מ"ט דר"ג דאמר ר"ה ויה"כ כרגלים הא ר"ה ויה"כ לא עדיפי משבת דבהו ג"כ לא פתיב שמחה ואם בשבת דברים שבצינעה נוהג גם בר"ה מן הדין שינהוג ואמאי אינו עולה ומיוה"כ קשה יותר אמאי אינו עולה הא הרבה מצות ז' נוהגות בו וצ"ל פיון דאימתיש כולו מועדות אהדדי כולהו חד דינא אית להו ונחכמים ס"ל דעצרת דכתיב בהו שמחה כרגלים ור"ה ויה"כ בשבת ועיין רש"י בד"ה ר"ה כשבת הואיל ואינו אלא יום אחד ואין זה מדוקדק דהא עצרת נמי יום א' הוא אלא כמש"כ אבל דעת רוב ראשונים דאין חילוק לענן דברים שבצינעה בין שבת לרגלים והטעם דשבת עולה ורגל אינו עולה אמרו בירושלמי משום דא"א לז' בלא שבת ואם לא יעלה לא יהי' ז' רצופים לעולם ולקמן יתבאר יותר בזה א"ה: רש"י בד"ה ואין עולין כו' אבל בהעתק מצאתי כו' ואני אומר כי ט"ס הוא דמה שזכר ג' ימים ל"ד עכ"ל ודברים אלו נפלאו ממני הא משמע בהדיא בגמרא דתנא דידן דווקא קתני ג' ימים ולולי

דמסתפינא אמרתי ע"ז שטעות סופר הוא ועיין רש"י ז"ל פרי"ף ז"ל: שם גמרא גזירת
בטלו ימים לא בטלו למאי נ"מ שאם לא גילח ערב הרגל לא יגלח אחר הרגל מדברי
התוס' נראה דקנסא הוא מפני שלא גילח ערב הרגל ולפ"ז למ"ד דמותר לרחוץ ולכבס
ערב הרגל בג' ימים לפני הרגל ה"נ אם לא רחץ ולא פניס ערה"ר לא יכבס אחר הרגל
והקשו ע"ז מהא דאמר אבא שאול פשם שמצות ג' מבטלות משמע דבז' פשיטא דאפילו
ימים בטלו ומסקי דכיבוס לא קנסינן לי' וגם זה לא נראה להו אלא ודאי משמע דבשבועה
ימים נמי בטלו וקשיא להו גבי שבועה אמאי נקיט גזירת דמשמע אבל לא ימים ע"ש
ולענ"ד נראה דרב ורב הונא לא דינקי פלל מדקתני גזירת ולא ימים אלא בסברא בעלמא
הוא דפליגי דבשלמא גבי שבועה פנין דנהג ג' ימים קודם לרגל שפיר בטל ממנו גזירת
שבועה ולא ישארו עוד ימים אחר הרגל דכבר שלמו בימי הרגל אבל לענין שלשים דלא
שלמו בימות הרגל ורוב הימים נמשכים אחר הרגל זה לא שמעינן ממתיני' דהימים שאחר
הרגל יבטלו אלא הגזירה לחוד יבטל לענין שיכול לגלח ערב הרגל אבל הימים שאחר
הרגל באיסורין קניימי ואם לא גילח ערב הרגל לא יגלח אחר הרגל אלא דהתיינת בג'
רגלים דז' ימים הם וז' ימי אבל נשלם בהם אבל ר"ה ויוה"כ או עצרת לאחר התורכן
דאין אלא יום אחד ונשאר עוד מימי אבל גם אחר הרגל אטו נאמר בזה ימים לא בטלו
ע"כ נראה דבלא"ה ניחא דבשלמא מהא דקתני בטלו ממנו גזירת שבועה שפיר שמעינן
דבטלו לגמרי אפילו אם לא רחץ מערב י"ט פנין דתו אין צריך פל דיני אבילות לא
מסתבר שינהוג איסור רחיצה וכיבוס לבד אחר הרגל אבל לענין שלשים שפיר מצינן
למימר דימים לא בטלו ולא הותרו אלא ערב הרגל אבל אם לא גילח ערב הרגל הימים
במקומן עומדים וחדל האיסור עליו ואין אנו צריכין לטעמא דקנסא כמש"כ התוס' אלא
דינא הכי הוא דלא הותרו אלא לצורך הרגל אבל לא בטלו לגמרי ועיין רש"י פרי"ף
ז"ל שפי' דימים לא בטלו היינו שתלויים ועומדים אם גילח ערב הרגל בטלו לגמרי ומותר
לגלח אחר הרגל אבל אם לא גילח ערב הרגל באיסורין קניימי מדבריו ז"ל נמי משמע
דדינא קתני ולא קנסא והנה בש"ס דילן אינו מבואר בפי' דאם גילח ערב הרגל דמותר
לגלח ברגל דיש לפרש שאם לא גילח ערב הרגל כו' היינו שלא הותר אלא לגלח ערב
הרגל.

אבל לא לאחר הרגל אבל בירושלמי איתא להדיא דאם גילח ערב הרגל (כו' היינו) מותר
לגלח גם אחר הרגל ודו"ק: שם בא"ד והשתא תימא לי כו' דבריהם ז"ל מגומגמים בזה
וביותר מש"כ ועוד נראה לי כו' הא ב' ימים בטלו גזירת ימים לא בטלו לענין דברים
שבצינעה ואין הבנה לדבריהם אלו דהא בב' ימים גזירת נמי לא בטלו ועיין מהרש"א
ז"ל: ע"ב תוס' בד"ה והתניא כו' א"כ לא ס"ל הפרייטא פרב ששת דרב ששת דייק מלשון
בטלו דמשמע בכולו עכ"ל ויש לדבריהם ז"ל לעיל דרב הונא דייק מדתני גזירת בטלו
אבל ימים לא בטלי תיקשי עלי' מאבא שאול דנקט נמי לשון גזירת שלשים ולדידנ' ימים
נמי בטלו אבל למש"כ לעיל דבסברא פליגי א"ש דרבנן סברי דמצות שבועה בטלה
לגמרי אבל מצות שלשים לא בטלו אלא גזירת אבל לא ימים וא"ש אומר פשם שמצות
שבועה בטלה לגמרי פך מצות ל' בטלו לגמרי ומה שהקשו התוס' ז"ל אמאי לא קא'
פתנאי נראה דהתניא קאי אמאי שפי' בגמ' דימים לא בטלו היינו אם לא גילח בערב
הרגל אבל אם גילח בערב הרגל מותר לגלח גם לאחר הרגל ואהא מייתי סייעתא מבריי'

שלא נאמר ימים לא בטלו כלל ואפ"ל אם גילח ערב הרגל אסור לגלח ברגל ובהא מייתי שפיר סייעתא מברייתא דתני בה אם לא גילח ערב הרגל.

ונראה לומר עוד דרבנן לטעמייהו בזה ואבא שאול לטעמי' דרבנן ס"ל דלא בטלו לגמרי מש"ה ס"ל דלא אמרינן מקצת היום ככולו בחל ז' ערב הרגל אבל בחל שמיני בשבת ערב הרגל מודו דאמרינן בז' מקצת היום ככולו פ"ן דעכ"פ נשלמו ימי אבילות במקצת וכמש"כ התוס' ז"ל לעיל ואבא שאול דס"ל דלגמרי בטלו מצות שלשים מש"ה ס"ל דאמרינן מקצת היום ככולו אפילו אם חל ז' ערב הרגל ובהא א"ש נמי הא דלא קאמר פתנאי דהא רב הונא ורב ששת אליבא דרבנן פליגי דבעינן דווקא שמונה ימים קודם הרגל ואהא מייתי סייעתא דרבנן ימים לא בטלו אלא דלפ"ז לא שמעינן לאבא שאול דאמרינן מקצת היום ככולו אלא משום כבוד הרגל ולקמן משמע דאבא שאול ס"ל בכל ז' מקצת היום ככולו ולפ"ז א"ש דלכאורה קשיא דרב אדרב דלעיל אמר רב גזירת בטלו ימים לא בטלו והיינו פרבנן ולקמן אמר רב פ"ן שעמדו מנחמין כו' והיינו פאבא שאול ולפי ה"ל נ"ח דלעיל אליבא דת"ק פליגי אבל להלכה ס"ל לרב פאבא שאול ולשיטת התוס' דרב כת"ק ס"ל ולידנא פליגי צ"ל דבהא דימים לא בטלו ס"ל כת"ק ובהא דמקצת היום ככולו ס"ל פאבא שאול ודו"ק: שם גמרא ומודים חכמים לאבא שאול פשחל שמיני שלו בשבת ערב הרגל דמותר לגלח בע"ש מכאן פשיטא לי מה שיש להסתפק הא דאמרי רבנן לעיל אם לא גילח ערב הרגל אסור לגלח אחר הרגל אי מיירי אפילו נאנס ולא גילח ערב הרגל פ"ן דלא בטלה ממנו הגזירה קודם הרגל תו לא בטלה גם אחר הרגל או דילמא דווקא היכא דלא גילח שלא ע"י אונס ולדברי התוס' שכ' דמשום קנסא הוא לא מספקא לי לפי מש"כ דדינא הוא וכן פתבו הנימוק"י והריטב"א ז"ל ומכאן משמע דאם נאנס ולא גילח בטלה ממנו גם לאחר הרגל דאל"כ מאי קמ"ל רב חסדא הא שמעינן לה ממתני' דאמרי רבנן סתמא ח' ימים קודם לרגל בטלה ממנו גזירת ל' ומשמע אפילו השמיני הוא שבת וש"מ דמותר לגלח ע"ש אלא נדאי אפילו אי נימא דאסור לגלח בע"ש אפ"ה בטלה ממנו גזירת ל' פ"ן דע"י אונס לא גילח וכן מוכח מהא דאמרינן לעיל גבי הא דאבל מותר לגלח ברגל ובעי לאוקמא פרבנן וחל שמיני בשבת ערב הרגל ופריד עלי' מרב חסדא דאמר מודים חכמים כו' משמע דאי לאו דרב חסדא הוי א"ש ומותר לגלח ברגל משום דבטלה ממנו גזירת שלשים אע"פ שלא גילח ערב הרגל ומדברי התוס' לעיל נראה דל"ד בתגלחת ערב הרגל תליא מילתא אלא ה"ה בדבר שלא הותר אלא ברגל ג"כ קאמרי חכמים נהג היתר ברגל מותר גם לאחר הרגל ואם לא נהג היתר אסור לאחר הרגל אבל כ"ז לשיטתם דקנסא הוא אבל לפמש"כ דדינא הוא דלא בטלו גזירת ל' לגמרי אלא אם פבר בטלו בערב הרגל ודאי נראה דבערב הרגל תליא מילתא דכל שלא בטל קודם הרגל הוי כמו חל ז' ערב הרגל דלא הי' לו שעת היתר כלל דתו לא בטלו כלל וה"נ אם לא גילח ערב הרגל תו לא בטלו כלל ועיין לעיל בסוגיא דמגוה מהו שינהוג נידויו ברגל מה שהקשיתי שם על הריטב"א ז"ל שכתב שם פ"ן דלא הותר אלא בערב הרגל והוא טרוד בשמחת הרגל חשוב אונס ומותר לגלח ברגל מהא דאמרינן לעיל לרבנן איבעי לי לגלוחי ערב הרגל אלמא דלא חשיב אונס כל שהוא יכול לגלח ערב הרגל ולפום סוגיין לאו קושיא היא דהכי קאמרינן איבעי לי לגלוחי ערב הרגל וכל שלא גילח ערב הרגל אסור לגלח גם ברגל פ"ן דלא בטלו גזירות קודם הרגל ועוד

יתבאר בזה לקמן: שם גמרא פינון שעמדו מנחמין מאצלו כו' וכתב הריטב"א ו"ל דדוןקא
אם עמדו מנחמין אבל אם לא היו לו מנחמין אסור כל היום וכשחל יום ז' בשבת אסור
כל היום דבשבת ליכא מנחמין וכן פשחל שביעי בערב הרגל ולא באו מנחמין אסור
לגלח כל היום והרגל מפסיקו ומותר לגלח ברגל וקשה לי על דבריו ו"ל דא"כ למה לא
מוקי הש"ס לעיל הא דאבל מותר לגלח ברגל היינו אפילו פשחל ז' בערב הרגל של חול
ולא באו מנחמין דלא הי' יכול לגלח ערב הרגל ועוד פשחל ז' בשבת ערב הרגל אפילו
לאבא שאול אמאי הותר לגלח ברגל הא לא שינה בזה מקצת היום פכולו פינון דא"א
שיבאו מנחמין בשבת ע"כ נראה דאדרבה אם לא באו מנחמין פלל כמו בשבת ודאי
מותר תיכף אחר מקצת היום ורב עמרם הא קמ"ל דכ"ז שהמנחמים יושבין אסור
ברחיצה וכן אמרו לקמן בבא ממקום קרוב ביום השביעי לר"ש דמונ' עמהם והוא שמצא
מנחמין אצלו וזה ברור: שם גמרא אמר אבני הלכה פאבא שאול ביום שבועה ומודים
חכמים לאבא שאול ביום שלשים ורבא אמר הלכה פאבא שאול ביום ל' אבל רבנן פליגי
עליו ואין הלכה כא"ש ביום ז' נראה דאבני ורבא פליגי בסברת הירושלמי שהביאו
התוס' ו"ל בד"ה הלכה אבני ס"ל פי היכא דאמרי רבנן מקצת היום פכולו בפמיני ערב
הרגל היינו משום דבימי שלשים מודים דאמרינן מקצת היום פכולו וא"כ ה"ה ביום
שלשים וכן איתא בירו' בהדיא לחד מ"ד ורבא ס"ל דרבנן פליגי נמי ביום שלשים ולית
להו מקצת היום פכולו ושמיני ערב הרגל שאני משום פבוד הרגל היא דאמרי מקצת
היום פכולו וכאידך מ"ד בירושלמי וכמש"כ התוס' ו"ל חדע דבשמיני בשבת ערב הרגל
מותר לגלח בז' ערב שבת משום פבוד הרגל דבז' ודאי לא ס"ל מקצת היום פכולו אבל
א"ש לכ"ע ס"ל דבז' נמי אמרינן מקצת היום פכולו דליכא למימר דמשום פבוד הרגל
הוא דאמר הכי משום דלא מסתבר למימר הכי דמשום פבוד הרגל לחוד יחשב למקצת
ז' ולמקצת ל' אלא אי קשיא לי הא קשיא לי מנ"ל דרבנן לא ס"ל בז' מקצת היום פכולו
ביום ז' דילמא טעמייהו דרבנן משום דלא אמרינן יום ז' עולה לכאן ולכאן דהא דייקינן
מהא דאבא שאול בנזיר ד' ט"ו דס"ל דיום א' עולה לכאן ולכאן וא"כ דילמא רבנן לא
ס"ל הכי אבל בעלמא לענין דין ז' מודו דמקצת היום פכולו וי"ל דאי הני ס"ל לחכמים
ביום ז' מקצת היום פכולו משום פבוד הרגל הני לן למימר דעולה לכאן ולכאן פי הכי
דמודו בשביעי בערב שבת של ערב הרגל דאמרינן מקצת היום פכולו והא דדחי הש"ס
בנזיר אהא דאבא שאול משום דאבילות דרבנן שאני ה"ה דהני מצי למידחי דמשום פבוד
הרגל שאני ובעיקר טעם פלוגתייהו בדין מקצת היום פכולו הי' נראה דרבנן לפי
לאבילות ז' מקרא דוהפכתי חגיכם כו' וכמו דבחק ז' ימים שלמים ה"נ ז' ימים שלמים
וכן למאן דיליף בירושלמי מקרא דנפתח אהל מועד תשבו ז' ימים יומם ולילה נמי לא
אמרינן מקצת היום פכולו אבל למאן דיליף מקרא דאל נא תהי' פמת הני מקצת יום ז'
פכולו כמו במצורע דהני מקצת היום פכולו אלא דבש"ס דילן לא הוזכר אלא דרשא
דאייתקיש לחג ואפ"ה הלכה פאבא שאול דמקצת היום פכולו וצ"ל פינון דאבילות דרבנן
הקילו ומהא דמשמע מכאן דביום שלשים מסתבר יותר למימר מקצת היום פכולו מיום
ז' נראה מזה דלא כד' הרב"ד ו"ל דדין שלשים דאורייתא הוא דלדבריו ו"ל ביום ז'
דמדרבנן הוא לא אמרינן מקצת היום פכולו וביום שלשים דמה"ת הוא אמרי' מקצת
היום פכולו זה לא מסתבר אלא דיש לומר פינון דדין ל' ילפי' מנזיר ובנזיר אמרינן מקצת

היום פְּכוּלוֹ לַכ"ע פְּדִתְנָן אִם גִּילַח יוֹם ל' יָצָא וְנָהִי דְהֵתָם לֹא יָצָא אֱלָא בְּדִיעֵבַד אֲבָל לְכַתְחִילָה לֹא יִגְלַח עַד יוֹם ל"א מ"מ שְׁמַעֲיָנָן דְּשִׁיעוּר פְּרִיעָה לֹא הוּי שְׁלֵשִׁים יוֹם שְׁלִימִים וְכוּן מְבוֹאָר בִּירוּשְׁלַמִי לְחַד מ"ד וּבְהֵכִי נִיחָא מֵאֵי דְקִשְׁיָא לְכַאוּרָה דְרַבִּי ס"ל לְעִיל בְּשְׁלֵשִׁים יוֹם שֶׁל נִידוּי דְלֹא אֲמַרִינָן מְקַצָּת הַיּוֹם פְּכוּלוֹ וּלְקַמָּן גְּבִי מִי שְׁבֹא מִמְקוֹם קְרוֹב אֲמַר רַבִּי וְהוּא שְׁמַצָּא מְנַחְמִין אֲצִלוּ מִשְׁמַע דַּס"ל דְּמְקַצָּת הַיּוֹם פְּכוּלוֹ אֲפִילוּ בְּיוֹם ז' וּלְפִי הַג"ל נִיחָא בְּשְׁלֵשִׁים יוֹם דְאֲבָל הוּא דְקִילִי מִיּוֹם ז' מִשׁוּם דִּילְפִינָן לִי מְנַזִּיר אֲבָל שְׁלֵשִׁים יוֹם דְּנִידוּי דִּילְפִינָן מֵעַד חֹדֶשׁ יָמִים בְּעֵינָן שְׁלֵשִׁים שְׁלִימִים אֲבָל הֶרְמַב"ם ז"ל פָּתַב דְּשְׁלֵשִׁים יוֹם דְאֲבָל נְמִי יִלְפִינָן מְקַרָּא דּוּבְפִתְהָ אֵת אֲבִיהָ כּו' יֶרַח יָמִים וּא"כ הִדְק"ל מ"ש דְּבְשְׁלֵשִׁים שֶׁל אֲבָל אֲמַרִינָן לַכ"ע מְקַצָּת הַיּוֹם פְּכוּלוֹ וּבְשְׁלֵשִׁים שֶׁל נִידוּי ס"ל לְרַבִּי דְלֹא אֲמַרִינָן מְקַצָּת הַיּוֹם פְּכוּלוֹ וְהִנֵּה הֶרְאִישׁוּנִים נְחָלְקוּ לְעַנְיָן מְקַצָּת הַיּוֹם פְּכוּלוֹ אִי בְעִי' דְּוּוּקָא מְקַצָּת הַיּוֹם אוֹ אֲפִילוּ מְקַצָּת לַיִל ז' אוֹ לַיִל ל' פְּכוּלוֹ וּמֵהָא דְלַעִיל בְּיוֹם תְּלַתִּין שְׁלַח לִי רַבִּי לר' חִיָּיא תָּא מִשְׁמַע קַצָּת דְּמְקַצָּת הַיּוֹם בְּעֵינָן וְעוֹד נִרְאָה דְקוֹדֵם מִתַּן תּוֹרָה שְׁנֵא וַיַּעַשׂ לְאֲבִיו אֲבָל ז' יָמִים וְנִדְאִי נִמְשָׁכָה הָאֲבָל עַל יוֹם הַשְּׁבִיעִי דְלִילָה אֵינָה נִקְרֵאת יוֹם וּא"כ נֵהִי דְאִין לְמִדְיָן מְקוֹדֵם מִתַּן תּוֹרָה מ"מ פִּי תִיקוֹן מִשְׁהָ וְדִאִי תִיקוֹן כְּמוֹ שֶׁהִי הִמְנַהֵג קוֹדֵם מִתַּן תּוֹרָה וּבְעֵינָן דְּוּוּקָא מְקַצָּת יוֹם וְכוּן בְּשְׁלֵשִׁים לְדַעַת הֶרְמַב"ם ז"ל דִּילְיָף מִיֶּרַח יָמִים וְדִאִי נִרְאָה דְיָמִים וְלֹא לִילוֹת וּמֵהָא דְאֲמַרִינָן בְּנִזִּירוֹת מְקַצָּת יוֹם פְּכוּלוֹ אִין רֵאִי דְבְעֵינָן דְּוּוּקָא מְקַצָּת יוֹם מִשׁוּם דְּהֵתָם בְּעֵינָן יוֹם שְׁיֵהִי' רֵאִי לְהַקְרַבַת קֶרְבַּן נִזִּירוֹת וְכוּן לְעַנְיָן מְצוּרַע בְּהַסְגִּירוֹ וְדִאִי בְּעֵינָן מְקַצָּת יוֹם הַשְּׁבִיעִי מִשׁוּם דְאִין רוֹאִין אֵת הַנְּגַעִים בְּלִילָה וְעַדִּין צ"ע יוֹתֵר בְּזָה וְהִנֵּה הַתּוֹס' הִבִּיאוּ פֶּאן בְּשֵׁם הַרִי"ט לּוֹמֵר דִּיכוֹל לְגַלַּח בְּיוֹם כ"ט מִשׁוּם דִּיּוֹם ז' נִחְשָׁב לַב' יָמִים וְדִיעָה זֹו נִפְלְאָה הִיא בְּעֵינֵי פִינָן דְּמְנַזִּיר יִלְפִינָן דְּפִרַע לֹא הוּי פְּחוֹת מַל' יוֹם א"כ פִּי מְגַלַּח בְּיוֹם כ"ט עַדִּין לֹא קִיָּים כְּדִי שִׁיעוּר פְּרַע וּבִירוּשְׁלַמִי נְמִי לֹא אֲמַרִי דִיכוֹל לְגַלַּח בְּיוֹם שְׁלֵשִׁים אֱלָא מִשׁוּם דִּילְפִינָן מְנַזִּיר אִם גִּילַח בְּיוֹם שְׁלֵשִׁים יָצָא וְגַם לְשׁוֹן הַגְּמָרָא דְאֲמַרִי' וּמוֹדִים חֲכָמִים לֹא ש' בְּיוֹם שְׁלֵשִׁים לְפִי שִׁיטַת הַרִי"ט אִינוּ דוֹמָה שְׁלֵשִׁים דְּרַבְּנָן לְשְׁלֵשִׁים דְאֲבָא שְׁאֹל דְלַרְבָּנָן הוּא יוֹם שְׁלֵשִׁים מִמֶּשׁ וּלֹא ש' הוּא יוֹם כ"ט וְרַבָּא דְאֲמַר הִלְכָה כְּאֲבָא שְׁאֹל בְּיוֹם שְׁלֵשִׁים הוּא ג"כ דְּוּוּקָא יוֹם שְׁלֵשִׁים פִּינָן דְאִין הִלְכָה כְּמוֹתוֹ בְּיוֹם ז' וְעֵינָן בַּד"מ ס' ש' צ' שְׁפָתַב דַּכְד' הַרִיטְב"א מִשְׁמַע בְּנִזִּיר וְלֹא יִדְעָנָא מִשְׁמַעוֹתָא וְאוּלִי פִינָן לְשִׁיטַת הַתּוֹס' הֵתָם בְּהָא דְרַב דִּיּוֹם שְׁבַעִים עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן וּכְבָר פְּתַבְתִּי שֶׁם דְאֲפִילוּ לְשִׁיטַת הַתּוֹס' ז"ל לֹא אֲמַרִינָן הֵכִי בְּשְׁלֵשִׁים ע"ש בַּח' בְּאוֹרְךָ וְדוּק וְתִשְׁכַּח.

וּמִטַּעַם זֶה תִּרְאָה ג"כ שִׁמְש"כ הָאֲחֵרוֹנִים ז"ל לְהַקְלֵ בְּחַל יוֹם שְׁלֵשִׁים בְּשַׁבַּת לְגַלַּח בְּיוֹם כ"ט שֶׁהוּא ע"ש חֲדָא מִטַּעַם כְּבוֹד שַׁבַּת וְעוֹד מִטַּעַם סְבִרַת הַרִי"ף וְלַעֲנַ"ד הַדְּבָר תְּמוּהָ דְּמִטַּעַם כְּבוֹד שַׁבַּת אֲמַרוּ בְּהַדְיָא בִירוּשְׁלַמִי דְאָסוּר לְגַלַּח בַּע"ש וְכְמוֹ שֶׁכ' הַתּוֹס' בַּד"ה הִלְכָה כְּאֲבָא שְׁאֹל וְשִׁיטַת הַרִי"ט ז"ל כְּבָר פְּתַבְתִּי דְנִפְלְאָה הוּא ע"כ אִין לְהַקְלֵ: שֶׁם גְּמָרָא הַפֶּל מוֹדִים אִם חַל ג' בְּעָרַב הַרְגַל שְׁאָסוּר בְּרַחֲיָצָה עַד הָעָרַב בְּהִלְכָה זֹו רַבּוּ הַדְּיָעוֹת כְּאֲשֶׁר אֲבָאָר.

רַש"י ז"ל פִּי דְאָסוּר עַד הָעָרַב מִמֶּשׁ וְנִרְאָה מְלִשׁוֹנוֹ ז"ל דַּל"ד רַחֲיָצָה אֱלָא ה"ה פִּיבוֹס מְדַכְתַּב אוֹ יִמְתִּין עַד חוֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד וְגַם לְעַנְיָן פִּיבוֹס יְכוֹל לְהִמְתִּין עַד חַה"מ וּמְנוֹתֵר לְכַבֵּס מִשׁוּם דְאָנוֹס הוּא וְהַתּוֹס' ז"ל הִקְשׁוּ ע"ז מ"ש דְלֹא אֲמַרִינָן מְקַצָּת הַיּוֹם פְּכוּלוֹ

בשלישי כמו בשביעי לרבנן ובשביעית לא"ש דאמרין מקצת היום פכולו והי' נ"ל להגיה בדבריהם ז"ל ובשמיני לרבנן והכי קשיא להו פי היכי דחזינן בשמיני לרבנן ובשביעי לא"ש דמקצת היום פכולו מפני פבוד הרגל פיון דנשלם האבילות פרגל ה"נ נימא לענין דין ז פיון שנשלם האבילות ז' פרגל מפני פבוד הרגל נימא מקצת היום פכולו ולא הבנתי בזה קושיות מהרש"א ז"ל שהקשה על קושיות התוס' משביעי לרבנן וע"כ היינו פשחל ז' בע"ש של ערב הרגל והתם נשלם האבילות פרגל משא"כ בשלישי ולפמש"כ ניחא דהכא נמי נשלם אבילות שבועה ומ"מ נראה פמה שהגהתי בשמיני לרבנן דמ"ש שחל בע"ש לא קשיא כמש"כ התוס' לעיל דמצינו בז' מקצת היום פכולו אלא עיקר קושיותם הוא מהא דאמרין בשמיני מקצת היום פכולו מפני פבוד הרגל וכן לא"ש בשביעי ג"כ מפני פבוד הרגל הוא דאמרין פן כמש"כ לעיל ואמאי לא נימא הכי לענין דין ז' ורצו לחלק בין רחיצה לכיבוס אבל לא ניחא להו ומסקנתם נמי פשיטת רש"י דבשבועה החמירו לאסור עד הערב היינו עד סמוך לערב לאפוקי בפקר דלא יצרוך לומר דהרי"ט דאסור ברחיצה עד הערב היינו עד סמוך לערב לאפוקי בפקר דלא יצרוך לומר דהרי"ט ז"ל מסברא בעלמא פתב פן דהא לדידך נמי צ"ל דשבועה חמור ולא אמרין בי מקצת היום פכולו כמו בשלשים דשרי לגלח אפי' בפקר והרא"ש ז"ל פתב בשם הרמב"ד ז"ל לחלק בין רחיצה לכיבוס ולכבס מותר בערב י"ט והסכים הוא ז"ל לדברי הרמב"ד ז"ל וכ"כ הרמב"ן ז"ל וט"ס הוא בדברי הרא"ש והרמב"ם וצ"ל הרמב"ן ז"ל ולשיטתם ז"ל מותר לכבס אפילו בפקר אבל שיטה זו צ"ע דא"כ מאי הפל מודים דקאמר הא רבנן וא"ש לא פליגי בזה דלכבס לרבנן נמי שרי פיון דלא ניחא להו לחלק בין דין ז' לדין שלשים וכי היכא דאית להו לרבנן מקצת יום פכולו בשמיני לענין ל' ה"נ אית להו ג' בלענין ז' ורחיצה טעם אחר הוא משום דיכול לרחוץ בי"ט אלא דמלשון תה"א א"א להרמב"ן ז"ל נראה דבאמת פל דין ז' נוהג עד הערב משום וכיבוס לבד הוא דהותר פדי לזקוף המטה דזוקפה מבע"י ומסתבר דלא שרי נמי אלא סמוך לערב פיון דלא אמרין בזה מקצת היום פכולו אבל מלשון הרא"ש ז"ל נראה דכיבוס שרי מטעם מקצת היום פכולו ע"ש והאחרונים הביאו בשם תרומת הדשן אם מת לו מת בערב שבת של ערב הרגל מותר לרחוץ בע"ש ויש לדקדק מהא דלא"ש אם חל ז' בשבת ערב הרגל אסור לגלח וכמש"כ התוס' לעיל וה"נ ל"ש ויש לחלק ובהג"א פתב בשם ראב"י דאפילו חל ח' או ט' בערב הרגל לא שרי אלא סמוך לערב ומהא דמדמי בירושלמי יום ח' ליום שלשים ויליף מינה דיום שלשים מקצת היום פכולו משמע דשרי תיכף בפקר כמו ביום שלשים אלא די"ל דלמאי דמסיק דמשמיני לא התירו אלא מפני פבוד הרגל א"כ י"ל דלא הותר אלא סמוך לערב ועיין בזה בטור וב"י בא"ח ובי"ד ובדברי האחרונים ז"ל: שם גמרא קברו פרגל עולה למנן ל' או אין עולה למנן ז' לא קמיבעי לי' כו' נראה דהא דלא קמיבעי לי' אלא בקברו פרגל אבל ב' ימים קודם לרגל וכש"כ ג' ימים קודם לרגל לא קמיבעי לי' ופשיטא לי' דנודאי רגל עולה למנן שלשים היינו משום דכל שהתחיל למנות שלשים קודם לרגל ודאי תו אין הרגל מפסיקו פיון דנהגא מצות ל' פרגל פי קמיבעי לי' בקברו פרגל פיון דלא חלה עליו אבילות פלל אימא מדאבילות ז' לא חנייל עליו ומונה אחר הרגל ה"נ שלשים לא יתחיל למנות אלא אחר הרגל דלא מצינו שיהי' מנן שלשים קודם למנן ז' או דילמא ז' הוא דאין הרגל עולה פיון דלא נהיג מצות ז'

בְּרַגְלֵי אֲבָל שְׁלֵשִׁים דָּקָא נְהָגָא מְצוֹת שְׁלֵשִׁים בְּרַגְלֵי שְׁפִיר עוֹלִין לוֹ וְקַפְשִׁיט לִי אֵינוֹ עוֹלָה אַע"ג דְּנֹהֵג מְצוֹת ל' בְּרַגְלֵי וְלִשְׁיטת הֶרְמֵב"ן ז"ל נוֹהֵג בּוֹ מִשּׁוּם אֲבָל אַפ"ה אֵינוֹ עוֹלָה מֵהָאֵי טַעְמָא דְּלֹא מְצִינוּ מְצוֹת שְׁלֵשִׁים קוֹדְמִין לְמְצוֹת שְׁבַעַה וּבִהְכִי א"ש הָא דְּקֹאֵמֵר לְמְצוֹת ז' לֹא קְמִיבְעִי לִי וּמֵאֵי קַמ"ל בְּזָה הָא מִתְּנִי הִיא וּכְמַש"כ הַתּוֹס' ז"ל אֲלֵא דְּקֹאֵמֵר הִכִּי לִיתָן טַעַם לְחִלְקָא בֵּין שְׁבַעַה לְשְׁלֵשִׁים כְּדֵי שְׁלֵא יִקְשָׁה לוֹמֵר דְּמִנֵּן שְׁלֵשִׁים יִקְדָּם לְמִנֵּן ז' וְעֵינֵן רִיטְב"א ז"ל.

וְהִנֵּה בְּהָא דְּקֹאֵמֵר הַש"ס דְּנֹהֵגָא מְצוֹת שְׁלֵשִׁים בְּרַגְלֵי נְחֻלְקוּ בְּזָה הֶרְאִישׁוֹנִים כְּמִבְּנוֹרָא בְּטוֹר ז' דַּעַת הֶרְמֵב"ן ז"ל בַּס' הַמְּלַחְמוֹת וּבַתְּה"א דְּכָל דִּינֵי שְׁלֵשִׁים נוֹהֲגִים בְּרַגְלֵי מִשּׁוּם דְּרוּב דִּינֵי שְׁלֵשִׁים נְאָסְרִים בְּלֹא ה' מִטַּעַם רַגְלֵי כְּמוֹ לְגַהֲזֵן וְלִסְפֵּר מִש"ה אֲפִילוּ אִם יֹאסֵר בְּשָׂאָר דְּבָרִים הַמְּנוֹתָרִים מִחֻמַּת הֶרְגֵּל מִפְּנֵי הָאֲבָל אֵין ז' אֲבִילוֹת מְפֹרָסְמַת וְעוֹד דְּכָל מְצוֹת ל' בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה הוּא וְאֵין לְזָה פִּירְסוּם וְלֹא נִיחָא לִי לְפָרֵשׁ דְּאִמְקָצַת דִּינֵי ל' הָאִסוּרִים מִחֻמַּת הֶרְגֵּל קֹאֵי דְּהָא מְקָצַת דִּינֵי שְׁבַעַה נְמִי נוֹהֵג כְּמוֹ לְכַבֵּס פְּסוּתוֹ בְּמֵים וְרַבִּים מִתַּעֲסָקִים בּוֹ לְנַחְמוֹ וְדַעַת הֶרְא"ש ז"ל דְּלֹא נְאָסֵר אֲלֵא בְּדְבָרִים שְׂאָסוּר מִחֻמַּת הֶרְגֵּל וְגַם בְּזָה לֹא מִטַּעַם אֲבִילוֹת נְאָסֵר מִשּׁוּם דְּבָרִים שֶׁל פְּרִהֲסִיא הֵם אֲלֵא דְּמִמִּילָא נְאָסֵר בְּרוּב דִּינֵי שְׁלֵשִׁים מִחֻמַּת הֶרְגֵּל מִש"ה עוֹלִין לְמִנֵּן שְׁלֵשִׁים וַיֵּשׁ לְדִקְדַּק לְדַעַת הֶרְא"ש ז"ל הִיכָא דְּמוֹתָר לְגַלְחַת מִחֻמַּת הֶרְגֵּל כְּגוֹן דִּינְצָא מִבֵּית הָאִסוּרִים אִטּוּ בְּזָה לֹא יַעֲלֶה לוֹ לְמִנֵּן שְׁלֵשִׁים כִּינּוּן דִּיאֵין נוֹהֵג מְצוֹת ל' וְיוֹתֵר קִשָּׁה לִי דְּהָא בְּנֻקְבָר שְׁשָׂה יָמִים קוֹדָם הֶרְגֵּל מוֹתָר לְגַלְחַת מִחֻמַּת הֶרְגֵּל מִשּׁוּם דְּאִנּוּס הִי קוֹדָם הֶרְגֵּל וְאִם נֹאֵמֵר דְּמִחֻמַּת אֲבָל לֹא נְאָסֵר א"כ אִמֵּי אִסוּר לְגַלְחַת בְּרַגְלֵי כְּדֹאֵמְרִינוּן לַעֲיִל לְרַבְּנָן בְּקַבְּרוֹ ז' קוֹדָם לְרַגְלֵי וְה"ה לֹא ש"ב ו' יָמִים לְפָנֵי הֶרְגֵּל אֲלֵא וְדֹאֵי חֲזִילִי כָּל דִּינֵי ל' אֲפִילוּ אִם הוּא מוֹתָר מִחֻמַּת הֶרְגֵּל מ"מ אִסוּר הוּא מִחֻמַּת הָאֲבָל וּמִזָּה נִרְאָה דְּהָא דְּאִמְרִינוּ דְּנֹהֲגָא מְצוֹת שְׁלֵשִׁים בְּרַגְלֵי הוּא כְּפִשּׁוּטוֹ דִּיאֵין הֶרְגֵּל מְבַטֵּל דִּין ל' כְּלָל כִּינּוּן דְּכָל דִּינֵי הוּא בְּשֵׁב וְאֵל תַּעֲשֶׂה וְאֵין נוֹגְעִין כ"כ לְשִׁמְחַת הֶרְגֵּל אֲלֵא דַּלְפ"ז צ"ע שִׁיטַת הֶרְאֵב"ד ז"ל שְׁפִי הָא דְּאִמְרִינוּן לַעֲיִל אִי אֲבִילוֹת דְּמַעֲיָקְרָא כו' וְאִי אֲבִילוֹת דְּהַשְׁתָּא כו' הֵינּוּ לַעֲנִין דִּין ל' וְא"כ הִיאֵה קֹאֵמֵר הַש"ס דְּאֲבִילוֹת דְּהַשְׁתָּא אִתִּי רַגְלֵי וְדַחִי לִי וְלִפִּי הַנ"ל אֵין דִּין שְׁלֵשִׁים נִדְּחָה בְּפָנֵי הֶרְגֵּל כְּלָל וְכְמוֹ שְׁהוּכְחִיתִי וְהִי בְּדַעַתִּי לוֹמֵר דְּאִפִּי הֶרְמֵב"ם ז"ל דַּס"ל דִּיאֵין נוֹהֵג אֲבִילוֹת בְּרַגְלֵי כְּלָל אֲפִילוּ דְּבָרִים שְׁבַעִינְעָא מוֹדָה לַעֲנִין דִּין שְׁלֵשִׁים דְּנוֹהֵג בְּרַגְלֵי וְהֵינּוּ דְּחִילְקָא בֵּין חֲתוּן לְרַגְלֵי דְּבְרַגְלֵי עוֹלִין לִימֵי שְׁלֵשִׁים וּבְחֲתוּן אֵין עוֹלִין וְהֵינּוּ מִשּׁוּם דְּבְרַגְלֵי נוֹהֵג מְצוֹת שְׁלֵשִׁים וּבְחֲתוּן אֵינוֹ נוֹהֵג מְצוֹת ל' וּמִש"ה אֵין עוֹלִין לוֹ אֲבָל אַחֲרֵי הָעֵינִין בְּדְבָרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל נִרְאָה דְּגַם דִּין ל' אֵינוֹ נוֹהֵג בְּרַגְלֵי וְז"ל לְבַפ"י מֵה' אֲבָל הֶלְכָה ח' הַקּוֹבֵר אֵת מִתּוֹ בְּתוֹךְ הֶרְגֵּל לֹא חָלָה עָלָיו אֲבִילוֹת כְּלָל וְאֵינוֹ נוֹהֵג אֲבִילוֹת בְּרַגְלֵי אֲלֵא לְאַחַר הֶרְגֵּל מִתְּחִיל לְמִנּוֹת ז' וְנוֹהֵג בְּהוֹן כָּל דְּבָרֵי אֲבִילוֹת וּמוֹנָה ל' מִיּוֹם הַקְּבוּרָה וְנוֹהֵג בְּשָׂאָר הַשְׁלֵשִׁים בְּכָל גְּזִירוֹת ל' עַכ"ל מִזָּה מִשְׁמַע דְּבְשָׂאָר הַשְׁלֵשִׁים נוֹהֵג כָּל דִּין ל' אֲבָל לֹא בְּרַגְלֵי וְכֵן מִשְׁמַע מִלְּשׁוֹנוֹ ז"ל שְׁפַתְבּוֹ וְלֹא חָל עָלָיו אֲבִילוֹת כְּלָל וְהַשְׁתָּא ע"כ צְרִיךְ לְפָרֵשׁ אֲלֵיבֵי דְּנֹהֲגָא מְצוֹת שְׁלֵשִׁים בְּרַגְלֵי הֵינּוּ מִחֻמַּת הֶרְגֵּל וְלֹא מִחֻמַּת אֲבִילוֹת וְא"כ קִשְׁיָא לְדִידֵי בְּקַבְּרוֹ בְּשֵׁי עָרְב הֶרְגֵּל אִמֵּי לֹא יְגַלְחַת בְּמוֹעֵד דְּהָא לִיכָא אִיסוּרָא לֹא מִחֻמַּת אֲבָל וְלֹא מִחֻמַּת הֶרְגֵּל וּמֵהָא דְּחֲתוּן גּוֹפָא נִרְאָה לְדְבָרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל דְּבְרַגְלֵי לֹא חָל עָלָיו אֲבָל גַּם לַעֲנִין מְצוֹת שְׁלֵשִׁים דְּהָא לַעֲנִין דְּבָרִים שְׁבַעִינְעָא רַגְלֵי עֲדִירָה מִחֻמַּת דְּבְחֲתוּן נוֹהֵג דְּבָרִים שְׁבַעִינְעָא

וברגל אינו נוהג כלל ואיך אפשר לומר דלענין מצות שלשים חתן עדיף מרגל אלא נדאי גם שלשים לא נהגא ברגל וקשיא פנ"ל.

והנה באמת יש גוססא ישנה בדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ז מהל' י"ט דאבל שחל שביעי שלו בי"ט מותר לגלח ועיין בכ"מ בשם מהרי"ק ז"ל שהביא בשם ספר בית מועד לנישב דבריו ז"ל פנ"ל ומהרי"ק ז"ל פתב לי' לרבינו משה לומר פן דהוא נגד הש"ס והה"מ פתב להוכיח מדברי הרמב"ם ז"ל פ"י מה' אבל שכ' בחל ששי ערב הרגל כו' ואינו מותר לרחוץ ולסוף עד שיפנס י"ט ולאחר י"ט משלים שלשים מיום המיתה ואסור בהן בכל חמשה דברים ובכלל החמשה דברים הוא התספורת ולא הבנת הוכחה זו דאסור בכל חמשה דברים אלאחר י"ט קאי ובאמת ד' הגוססא הישנה היו נכונים בטעמן ולולי דברי הש"ס לעיל בפסגיא דהפכה והאבל דלא אמרה פן וכן יקשה על דברי הרא"ש ז"ל במה שכ' לנישב מה ששמיני עצרת אינו מבטלת גזירת שלשים לגמרי פיון דרגל בפ"ע הוא וכו' משום דלא נהיג מצות שלשים כלל אע"ג דגיהוץ ותספורת אסורים במועד מ"מ מטעם אבילות מיהא לא נאסר ומפאן כ' הטור ז"ל בדעתו דבאמת מותר בדברים שמוותרים מחמת הרגל פגון ללפניו בגדים מגוהצים והשתא אמאי נאסר בגיהוץ ותספורת מחמת המועד הא אנוס היא פיון דקבר את מתו קודם הרגל ולולי דברי הטור ז"ל הי' נראה לומר בדברי הרא"ש ז"ל שהוא מסכים לדעת הרמב"ם ז"ל ומש"כ דמטעם אבילות לא נאסר היינו דאי לא דרוב דברים אסורין מחמת הרגל לא היו אסורין מחמת אבל ולא נאסרו מחמת אבל אלא משום דרוב דברים אסורין בלא"ה משום רגל ומש"ה נאסרו בכלן משום אבל וכמש"כ הרמב"ם ז"ל אלא דגם על דבריו ז"ל יש לדקדק דהא בנקבר קודם הרגל אין שום דבר שיאסר מחמת הרגל פיון דאנוס הוא וא"כ אמאי אסרוהו משום אבל ע"כ הנכון בזה כמש"כ לעיל דדין שלשים אין נדחה מפני הרגל אלא דיקשה לפ"ז קושיות הרא"ש ז"ל אמאי לא יבטל שמיני גזירת ל' לגמרי ונראה לנישב דנהי דרגל בפ"ע הוא מ"מ לא עדיף הוא מרגל שלפניו היינו סופות וכיון דגזירת שלשים לא נדחה מפני סופות תו לא נדחית גם מפני שמיני של חג פיון דלא נתחדש עליו דבר דשמחת הרגל הי' עליו גם בסופות וימות החול לא הפסיקו בינתיים ולקמן יבואר עוד אי"ה אבל בדעת הרמב"ם ז"ל עדיין אני נבוך דקשה לומר דלענין דברים שבצינעא רגל עדיף ולענין מצות שלשים חתן עדיף אם לא שנאמר דעיקר שמחת חתן הם דיני שלשים פמו לשמוח עם ריעיו ולהסתפר ולגהץ כמש"נ מלך ביפיו כו' וכמש"כ הרמב"ם ז"ל ומש"ה לא נאסר בהם ואין עולין למגן ל' והיכא דנוהג תחילה ימי אבילות ואח"כ ז' ימי המשחה יש להסתפק אי עולין לו ז' ימי המשחה למגן ל' או לא פיון דלא נהיג בהו מצות שלשים ולא מצאתי דין זה פעת מבואר בפוסקים ומהא דאין ימי המשחה מבטלין גזירת ל' לגמרי ג"כ קצת ראי' דרגל עדיף וכדברי הרמב"ם ז"ל ועיין בט"ז בסי' שצ"ט מש"כ שם בשם תשובות מ"ב היכא דאירעו לו שמחת חתן עם שמחת הרגל יחד ומה ששייג עליו ודו"ק ועיין בתה"א להרמב"ם ז"ל שהק' ג"כ קושיות הרא"ש ז"ל דשמיני יבטל גזירת ל' ותי' כמש"כ הרא"ש ז"ל וצריך לפרש דבריו ז"ל כמש"כ לעיל ועיין בט"ז סי' הנ"ל ובלח"מ ז"ל: דף כ' תוס' בד"ה ג' ימים אחרונים כו' פ"י בתוס' דה"ה דמלאכתו נעשית ע"י אחרים עכ"ל מדבריהם אלו נראה דהא דמלאכתו נעשית ע"י אחרים קולא היא פיון דקבר נהיג קצת ז' ברגל והוא נגד דבריהם לעיל בד"ה ומלאכתו נעשית שהקשו

מֵהָא דַּמְנִיָּא לְעִיל בְּתוֹף בֵּיתוֹ אֲסוּר וְתִי דְמִיָּרִי הֵכָא בְּדָבָר הָאֲבָד אֲלֵמָא דְלֹא שְׁנֵי לְהוּ
בֵּין אֵלוּ הִזֵּי שְׁהוּא נוֹהֵג אַחַר הֶרְגֵל לְכָל ז' אֲבָל הָרִיטְבָ"א ז"ל כ' דְנַעֲשִׂית ע"י אַחֲרִים
אֲפִילוּ אִינוּ דָּבָר הָאֲבָד וְכֵן נִרְאֵה דַּל"ה אֲלֵא דְוִוְקָא דָּבָר הָאֲבָד מֵאֵי אִירָא דַּמְנֵי לֵה הֵכָא
בְּקַבְרוֹ בְּרֶגֶל בְּכָל ז' נְמִי דִּינָא הֵכִי דְדָבָר הָאֲבָד מְוֹתֵר לַעֲשׂוֹת ע"י אַחֲרִים אֲלֵא וְדֵאֵי מִיָּרִי
אֲפִילוּ בְּדָבָר שְׁאִינוּ אֲבָד וּמִשְׁמַע דְאֲפִילוּ בְּבֵיתוֹ מְוֹתֵר דְאֵי בְּבִתְיָהֶם בְּלֹא"ה מְוֹתֵר
וְכַדְמִנְיָא בְּבִרְיִיתָא הֵימָּה מְלֹאכְתוֹ בְּיַד אַחֲרִים בְּבִתְיָהֶם מְוֹתֵר אֲבָל הַב"י פְּתַב בְּשֵׁם רַבִּינוּ
יְרוּחָם ז"ל דְנַעֲשִׂית ע"י אַחֲרִים דְוִוְקָא בְּבִתְיָהֶם וְכ"כ בַּש"ע וּמִשְׁמַע דְבְּבֵיתוֹ אֲסוּרִין
לַעֲשׂוֹת וְצ"ל דְהָא דַּמְנִיָּא לְעִיל בְּבִתְיָהֶם מְוֹתֵר הֵינּוּ דְוִוְקָא אִם קָבְלוּ הַמְּלֹאכָה קוֹנְדָם
הָאֲבָל אֲבָל לְמַת לָהֶם בְּתוֹף הָאֲבָל אֲסוּר וְהֵכָא מְוֹתֵר לִיתָן לָהֶם מְלֹאכְתוֹ אֲפִילוּ בְּיָמֵי
אֲבָלוֹ שְׁיַעֲשׂוּ אוֹתָהּ בְּבִתְיָהֶם אֲבָל בְּבֵיתוֹ לֹא אֲבָל צ"ע הָא וְדֵאֵי אַחֲרִים לֹא גְרִיעֵי מְעַבְדִּין
וְשִׁפְחוּתֵי דְעוֹשִׂין בְּצִינְעָא בְּתוֹף בֵּיתוֹ וְאֵמָאֵי יֵאָסְרוּ אַחֲרֵים לַעֲשׂוֹת בְּתוֹף בֵּיתוֹ וְכֵן פְּתַב
רַבִּינוּ יְרוּחָם ז"ל אֲפִי דְעַבְדִּין וְשִׁפְחוּתֵי לֹא נֵאָסְרוּ כָּל א"כ כַּש"כ אַחֲרֵים עוֹד פְּתַב
ר"י דְדָבָר הָאֲבָד הוּא עֲצָמוֹ מְוֹתֵר וְגַם זֶה לֹא יִדְעָנָא מִנ"ל וּבְתוֹסְפָתָא וּבִירוּשְׁלָמֵי אִיתָא
עַבְדִּין וְשִׁפְחוּתֵי עוֹשִׂין בְּבֵית אַחַר וּבְעֵיקָר דְבָרֵי הַתּוֹס' מֵאֵי דְאֲצִטְרִיף לְאֲשַׁמְעִינוּ דַּה"ה
לְעַנְוִן מְלֹאכְתוֹ נַעֲשִׂית ע"י אַחֲרֵים הֵינּוּ מִשׁוּם דְלֹא תְנִי בְּבִרְיִיתָא קַמְיִיתָא דְמְלֹאכְתוֹ
נַעֲשִׂית ע"י אַחֲרֵים אֲלֵא בְּקַבְרוֹ ב' יָמִים קוֹנְדָם הֶרְגֵל וְה"א דְדוֹקָא בְּכַה"ג שְׁנֵהֵג קֶצֶת
אֲבִילוֹת קוֹנְדָם הֶרְגֵל הוּא דְקִילָא מִי הַשְׁלָמָה שְׁמִשְׁלִים אַחַר הֶרְגֵל לְעַנְוִן מְלֹאכְתוֹ נַעֲשִׂית
ע"י אַחֲרֵים אֲבָל בְּקַבְרוֹ בְּרֶגֶל דְלֹא נֵהֵג אֲבִילוֹת כָּל אֵימָא דְכָל דִּין ז' נוֹהֵג אַחַר הֶרְגֵל
לְהֵכִי פְתַבּוּ דְגַם בְּזֶה הִקְיָלוּ לְהַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתוֹ ע"י אַחֲרֵים אֲבָל אֲפִתִי מֵאֵי קַמ"ל הָא
בְּאִידָף בְּרִייתָא תְנָא בְּהִדְיָא דְאֲפִילוּ קַבְרוֹ בְּרֶגֶל כִּי מוֹנֵה ז' אַחַר הֶרְגֵל מְלֹאכְתוֹ נַעֲשִׂית
ע"י אַחֲרֵים וִי"ל דְבְּקַבְרוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים סוּף הֶרְגֵל ה"א פִּינּוֹן דַּד' יָמִים הִרְאִשׁוֹנִים חֲמִירָא
שְׁלֹא לְהַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתוֹ ע"י אַחֲרֵים ה"נ ג' יָמִים הָאֲחֵרוֹנִים שְׁלֹא נִחְלַק בֵּינְיָהֶם לְהֵכִי אֲתָא
לְאֲשַׁמְעִינוּ דַּה"ה הֵכָא בַּג' יָמִים הָאֲחֵרוֹנִים פִּינּוֹן דְהַשְׁלָמָה בְּעֵלְמָא הוּא מְלֹאכְתוֹ נַעֲשִׂית
ע"י אַחֲרֵים אֲבָל בְּרִיטְבָ"א ז"ל רֵאִיתִי שְׁכ' בְּשֵׁם י"א דְלֹא הִקְיָלוּ בְּזֶה אֲלֵא דְוִוְקָא בְּקַבְרֵי
ב' יָמִים קוֹנְדָם הֶרְגֵל אֲבָל לֹא בְּקַבְרוֹ בְּרֶגֶל וְנִרְאֵה מְדַבְּרִין דְלֹא הִנּוּ גְרִיס הָא דְמְלֹאכְתוֹ
נַעֲשִׂית ע"י אַחֲרֵים בְּאִידָף בְּרִייתָא דְמִיָּרִי בְּקַבְרוֹ בְּרֶגֶל וְעַפ"ז יֵשׁ לִינְשֵׁב מַה שְׁהַשְׁמִיטוּ
הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם ז"ל הָא דְמְלֹאכְתוֹ נַעֲשִׂית ע"י אַחֲרֵים מִשׁוּם דַּס"ל נְמִי דְלֹא הִקְיָלוּ אֲלֵא
בְּקַבְרוֹ קוֹנְדָם הֶרְגֵל וְא"כ לְדִידָן דְקִי"ל דְאֲפִילוּ שְׁעָה אַחַת קוֹנְדָם הֶרְגֵל בְּטֵלָה מִמְּנֵו גְזִירַת
שְׁבַעָה תוֹ לִיכָא נ"מ בְּהֵאֵי דִינָא וְהָא דְלֹא פְתַבּוּ דְרַבִּים מִתְעַסְקִים עִמּוֹ לְנַחְמוּ בְּרֶגֶל נִרְאֵה
דְמַפְרָשֵׁי דְעַסְק רַבִּים לֹאוּ בְּתַנְחוּמִין מִיָּרִי אֲלֵא שְׁכָבָר נִתְעַסְקוּ בּוֹ רַבִּים בְּשִׁמְחַת י"ט וְכֵן
נִרְאֵה מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם ז"ל דְאִין שׁוּם אֲבִילוֹת בְּרֶגֶל וְדו"ק הֵיטַב: שְׁם גְמָרָא קִיָּים כְּפִיית
הַמְּטָה כו' עֵינִן בְּדָבָרֵי הָרֵא"ש ז"ל שְׁכ' בְּשֵׁם הָרֵאָב"ד ז"ל לְהוֹכִיחַ מְזִה דָּאִם הַזִּיד אוֹ
שְׁגָג וְלֹא נֵהֵג אֲבִילוֹת כָּל קוֹנְדָם הֶרְגֵל אִין הֶרְגֵל מְפָסִיקוּ מְדַנְקָט דְוִוְקָא קִיָּים כְּפִיית הַמְּטָה
וְכ' הַרְמַב"ן ז"ל בְּתַה"א דְמַדְמֵי לֵה לְנִזִּיר שְׁעֵבֵר עַל גְזִירוֹתוֹ דְנוֹהֵג אִסוּר פְּיָמִים שְׁנֵהֵג
בְּהֵן הִתֵּר וְכֵן אִיפְסִיק הֶלְכָה בַּש"ע וַיֵּשׁ לְדַקְדַּק דְבָסִי ר"ח בִּי"ד פָּסֵק דְהַעֲוָבָר עַל דִּינֵי
נִדְוִי וְלֹא נֵהֵג בְּהֵן לֹא קִנְסִינוּ לִי לְנֵהוֹג אִסוּר פְּיָמִים כו' מִשׁוּם דְנִדְוִי דְרַבְּנָן וְהִנּוּ כְּמוֹ
ד' נְדָרִים דְלֹא קִנְסִינוּ לִי וְהוּא מְדַבְּרֵי הָרִיב"ש ז"ל שְׁהִבִּיא ב"י בְּסִי הַנ"ל וְא"כ בְּאֲבִילוֹת
אֵמָאֵי קִנְסִינוּ לִי הָא אֲבִילוֹת נְמִי דְרַבְּנָן וְאֲבָל וּמְגוֹדָה דִּין אַחַד לָהֶם וְנִרְאֵה דְטַעְמוֹ שְׁל

הרא"ש ז"ל לאו משום דמדמינן לנזיר שעבר על נזירות מדכתב הטור ז"ל בשמו דדוןקא אם לא נהג פלל אבילות מחוייב לנהוג אחרים תחתיהם אבל אם נהג במקצת אין מחוייב להשלים ואי מדמי לה לנזיר שעבר על נזירותו אמאי לא ישלים הימים שלא נהג בהם אלא ש"מ דטעמא אחריתא הוא וכן נראה מהא דכתב דאפילו שגג ולא נהג אבילות אין עולין לו ובשוגג ליכא קנסא אלא דבתה"א ז"ל כתב נמי דאפ"י אם בשוגג לא נהג לא עלו לו והוא ז"ל כ' דמדמי לה לנזיר שעבר על נזירותו ועיין בלח"מ ובמשל"מ פ"ד מה' נזירות ובד"מ סי' ר"ח ודו"ק ועיין בש"ך סי' ר"ח: שם גמרא יחידא היא ולא ס"ל פנותי דתניא מעשה בר' צדוק כו' וכשמת בנו של רב אחי בגולה ישב עליו ז' ושלשי ק"מ מאי מייתי מהאי ברייתא הא איהו ס"ל פתכמים דבכל הקרובים צריך לנהוג ז' ושלשים אפילו בשמועה רחוקה וברייתא דבד"א ע"כ לא אתיא פנותי ונראה ליישב דבירושלמי ובאבל רבתי איכא פלוגתא בשמועה רחוקה אי היא לאחר ל' או לאחר י"ב חודש וא"כ י"ל דהאי ברייתא ס"ל בשאר קרובים שמועה רחוקה אינה נוהגת אלא יום א' אבל דוןקא לאחר י"ב חודש ובנו של רב אחי נודע לו בתוך י"ב חודש ולאחר ל' פדי הליכה מן הגולה לא"י אבל עובדא דר' צדוק שהי' לאחר ג' שנים ע"כ צ"ל דס"ל דעל אב ואם אין דין שמועה רחוקה פלל והיינו דדייק הש"ס ונקט והודיעוהו לאחר שלש שנים דאשמעינן בזה דבאביו ואמו אפילו רחוקה כמה צריך לנהוג ז' ושלשים ומה שדקדקו התוס' ז"ל בהא דתני לעיל וחכ"א בלשון רבים אינו מוכן דבהא מילתא לחלק בין חמשה מתי מצוה לאב ואם קאמרינן דיחידא היא וק"ל.

עיין באבל רבתי דלא גרס התם ובא ושאל לאלישע בן אבוה' וד' זקנים אלא ינהוג בעצמו ז' ושלשים ולפ"ז א"ש טפי הא דאמרינן יחידא היא ובלא"ה לא יתכן לומר דר' צדוק שהי' בימי ר' יוחנן בן זכאי ובימי ר"ג ושאל לאלישע בן אבוה' שהי' מתלמידיו של אם לא שנ' דר' צדוק אחר הוא ובנזיר איתא מעשה בר' צדוק הפהן כו' ובא ושאל לר' יהושע בן אלישע ע"ש: ע"ב גמרא ש"מ אבל אסור בנעילת הסנדל הרמב"ן ז"ל בתה"א דקדק מאי קמ"ל בזה פשיטא אלא במאי ינהוג יום ומפני זה הוכיח דאין צריך לנהוג כל דיני אבילות אלא לעשות איזה מעשה הנזכר לשם אבל ולענ"ד נראה דהא דקאמר ש"מ אבל אסור בנעילת הסנדל לאו אשמועה רחוקה קאי אלא אפילו אשמועה קרובה וכי היכא דאמר רב חסדא לעיל אברייתא דתכפוהו אביליו זאת אומרת אבל אסור בתכפוסת.

ועיין תוס' שם והיינו משום דדיני אבל אינם מפנרשים במשנה והא דתנא לקמן אלו דברים שהאבל אסור בהן איכא תנאי דפליגי אהא כמו רחיצה כדאיתא בירושלמי דאיכא תנא דמתיר ברחיצה כמו אכילה ושת' ועיין בדברי ק"ע שם ומשום הכי קאמר הכא ש"מ דאסור בנעילת הסנדל ומדברי הרמב"ם ז"ל נראה דאסור שעה א' בכל דיניו: שם גמרא שמע שמועה קרובה ברגל כו' תני רב אדא כו' שמע שמועה קרובה בשבת כו' אינו נוהג אלא יום אחד נראה דרב אדא רבותא קמ"ל דאפילו שבת דעולה לימי אבל אפילו בתחילתו כגון שמע שמועה קרובה בשבת וכמש"כ לעיל אפ"ה לא אמרינן הכא דיעולה ליום ראשון של אבל אלא פנין דאינו נוהג אבילות בשבת אינו עולה ולמוצאי שבת נעשית שמועה רחוקה ובירושלמי איתא הא דרב אדא דמן קפרי בשם ר' יוחנן בשמע שמועה קרובה בשבת למחר קורע ומתאבל והיינו משום דשבת לא דמי לרגל פנין דעולה לימי אבל ליכא למימר משום דנוהג דברים שבצינעא בשבת חדא דהא

בְּרַגְלֵי נְמִי נוֹהֵג דְּבָרִים שֶׁבְּצִינָעָא לְשִׁיטַת הִירוּשְׁלָמִי וְעוֹד דַּר' יוֹחָנָן ס"ל שֵׁם דְּגַם בְּשַׁבַּת
אֵינוֹ נוֹהֵג דְּבָרִים שֶׁבְּצִינָעָא וְכַמוֹ שֶׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' לְקַמְן אֱלָא ע"כ הַטַּעַם לְחַלֵּק מְשׁוּם
דְּשַׁבַּת עוֹלָה וְרַגְלֵי אֵינוֹ עוֹלָה: שֵׁם גְּמָרָא קוֹרַע אוֹ אֵינוֹ קוֹרַע כּו' הִנֵּה הָרִי"ף ו"ל פִּי
דְּמִיבְעֵי לִי בְּשִׁמוּעָה רְחוּקָה אִי חֲזִיב בְּקַרְיָעָה וּר' חֲנִינְא אוֹמֵר קוֹרַע וּר' מְנַי אָמַר אֵינוֹ
קוֹרַע מְשׁוּם דְּלֹא מְצִינוּ קַרְיָעָה בְּלֹא שְׁבָעָה וּפְרִיָּה לִר' מְנַי מְהָא דַּר' זִירָא דְּעַל אָבִיו וְאִמּוֹ
קוֹרַע אֶפְּיֵלוֹ לְאַחַר ז' וּמְשַׁנֵּי פִי תַּנְיָא הֵיכָא לְכַבּוּד אָבִיו וְאִמּוֹ וְכַתְּבֵהּ הָרִא"ש ו"ל שֶׁמְעִינָן
מְהָא דְּעַל אָבִיו וְאִמּוֹ קוֹרַע אֶפְּיֵלוֹ בְּשִׁמוּעָה רְחוּקָה וְהָרִא"ד ו"ל פִּי דְּלֹא פְּלִיגִי אֱלָא
בְּשִׁמוּעָה רְחוּקָה דְּאָב וְאִם וּבְהָא נְמִי אָמַר ר' מְנַי דְּלִיכָא קַרְיָעָה בְּלֹא ז' וְכִי תַּנְיָא הֵיכָא
לְכַבּוּד אָבִיו וְאִמּוֹ פִּי דְּוּוּקָא הֵתָם קוֹרַע מְשׁוּם כְּבוֹד אָבִיו וְהִבִּיאוּ רַאִי לְזֶה מְהָא דַּר' חֲזִינָא
לֹא קָרַע לְפִי ר"ח דְּאָבִיו וְאִמּוֹ שָׁל ר' חֲזִינָא הִי וְכַבֵּר הַקְּשָׁה הֶרְמֵב"ן ו"ל עַל דְּבָרָיו ו"ל
דְּמִסְתַּמָּא דְּהַש"ס וְדֹאֵי מְשַׁמַּע דְּפְּלִיגִי בְּכָל מַתִּי מְצוּהָ אֲבָל גַּם עַל פִּי הָרִי"ף ו"ל יֵשׁ
לְדַקְדָּק מֵאֵי קַא ר' מְנַי קַרְיָעָה בְּלֹא ז' מִי אֵיכָא הָא מְצִינוּ יוֹם לִיקוּט עֲצָמוֹת דְּלִיכָא ז'
וְאִפִּי"ה קוֹרַע כְּדַתְּנִיָּא בְּאֲבָל רַבְתִּי וְכֵן פְּסָקוּ כָּל הָרֵאשׁוֹנִים ו"ל אֱלָא דְּלִשִׁיטַת הֶרְמֵב"ן
ו"ל שֶׁכ' לְעֵיל דְּבִשְׁמוּעָה רְחוּקָה אִין צָרִיף לְנִהוּג כָּל דִּינֵי אֲבִילוֹת א"ש קֶצֶת דִּי"ל דְּהָא
דְּקָאֵמַר מִי אֵיכָא קַרְיָעָה בְּלֹא ז' לֹא דְּוּוּקָא אֱלָא מִי אֵיכָא קַרְיָעָה בְּלֹא אֲבָל וְהִשְׁתָּא לֹא
תִּיקְשֵׁי מְלִיקוּט עֲצָמוֹת דְּבִיוֹם לִיקוּט נוֹהֵג כָּל דִּינֵי אֲבָל כָּל הַיּוֹם וּמַש"ה שִׁינֵי בִי קַרְיָעָה
אֲבָל בְּשִׁמוּעָה רְחוּקָה דְּלִיכָא אֲבָל לֹא שִׁינֵי בִי נְמִי קַרְיָעָה וּבְזֶה מִינְשׁוּב נְמִי מַה שְׁלֹא
אָמַר הַש"ס ש"מ מְדַר"ח דְּאֵינוֹ קוֹרַע מְשׁוּם דְּהָא בְּכָלֵל הָא דְּאִמְרִינָן ש"מ אֲבָל אֲסוּר
בְּנַעֲלִית הַסַּנְדָּל דְּהַפְּנוּנָה לְפִי הֶרְמֵב"ן ו"ל דְּאִין צָרִיף אֱלָא נַעֲלִית הַסַּנְדָּל לְחוּד וּמִמִּילָא
שֶׁמְעִינָן נְמִי דְּאֵינוֹ קוֹרַע אֲבָל לְפַמְש"נ מַד' הֶרְמֵב"ם ו"ל דְּבִשְׁמוּעָה רְחוּקָה נוֹהֵג כָּל דִּינֵי
אֲבָל וְדֹאֵי קֶשָׁה מֵאֵי קָאֵמַר קַרְיָעָה בְּלֹא ז' מִי אֵיכָא הָא מְצִינוּ בְּלִיקוּט עֲצָמוֹת דְּקוֹרַע
אֵע"ג דְּלִיכָא שְׁבָעָה ע"כ נִרְאֶה כְּשִׁיטַת הַתּוֹס' ו"ל דְּבִשְׁמוּעָה רְחוּקָה לֹכ"ע אֵינוֹ קוֹרַע וְכִי
פְּלִיגִי בְּהָא דְּרַב אֲדָא בְּשַׁמַּע שְׁמוּעָה קַרוּבָה בְּשַׁבַּת וּלְמוֹצָאֵי שַׁבַּת נַעֲשִׂית רְחוּקָה בְּהָא
ס"ל לִר' חֲנִינְא דְּקוֹרַע פִּינּוֹן דְּהַשְׁמוּעָה הֵיכָא קַרוּבָה וְנִהִי דְּלַעֲנָן אֲבָל נַעֲשִׂית רְחוּקָה וְאֵינוֹ
נוֹהֵג אֱלָא יוֹם א' מ"מ בְּקַרְיָעָה מְחִיב וּר' מְנַי ס"ל פִּינּוֹן דְּלַעֲנָן אֲבָל נַעֲשִׂית רְחוּקָה ה"ה
לְעַנְיָן קַרְיָעָה וְהִינּוֹ דְּקָאֵמַר קַרְיָעָה בְּלֹא שְׁבָעָה מִי אֵיכָא דְּלֹא מְצִינוּ קַרְיָעָה אֱלָא בְּשַׁעַת
אֲבָל וְהִכָּא פִּינּוֹן דְּנִדְחָה הָאֲבָל נִדְחָה נְמִי חַיִּיב הַקַּרְיָעָה וּר' חֲנִינְא הִשְׁיִב לוֹ מִנְזַדְמָן לוֹ
חֲלוּק לְאַחַר ז' דְּקוֹרַע עַל אָבִיו וְאִמּוֹ אֵע"ג דְּכַבֵּר עֲבַר הָאֲבָל וְה"נ אֵע"ג דְּלַעֲנָן אֲבָל
נַעֲשִׂית שְׁמוּעָה רְחוּקָה מ"מ בְּקַרְיָעָה מְחִיב וְאָמַר לִי ר' מְנַי פִּי תַּנְיָא לְכַבּוּד אָבִיו אֲבָל
לְחִיבּוֹ הִכָּא בְּקַרְיָעָה הִכָּא דְּלִיכָא אֲבָל לֹא שֶׁמְעִינָן וְכִי הִיכָא דְּלִיכָא קַרְיָעָה בְּשִׁמוּעָה
רְחוּקָה אֶפְּיֵלוֹ עַל אָבִיו וְאִמּוֹ ה"נ אִין קַרְיָעָה הִכָּא דְּנַעֲשִׂית שְׁמוּעָה רְחוּקָה וְלֹא הִבְנִיתִי
מַה שֶׁדְּקָדְקוּ הַתּוֹס' ו"ל אִמְאֵי לֹא קָאֵמַר הַש"ס ש"מ מְדַר"ח דְּאֵינוֹ קוֹרַע וּמֵאֵי קוּשְׁיָא
לְשִׁיטַתָּם הָא לִיכָא מ"ד בְּשִׁמוּעָה רְחוּקָה דְּלִיבְעֵי קַרְיָעָה וְלֹא אֵינְצִטְרִיף לְאַשְׁמַעֲינָן כָּלֵל
וְכַשִּׁיטָה זֹה נִרְאֶה מִדְּבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי שֶׁהִבִּיאֵנִי לְעֵיל דַּר' יְהוּדָה אָמַר קוֹרַע וּמִתְאַבֵּל וּר'
חֲנִינְא אָמַר אֵינוֹ מִתְאַבֵּל אֲבָל בְּקַרְיָעָה חֲזִיב וְאָמַר לִי ר' מְנַי וַיֵּשׁ קַרְיָעָה בְּלֹא אֵיבּוּל
וְהִשְׁיִב לוֹ ר' חֲנִינְא שֶׁפִּינּוֹן עַל אָבִיו וְאִמּוֹ קוֹרַע לְאַחַר כְּפֵה יָמִים הָרִי מְפֹרָשׁ דְּמַחְלָקוֹתָן
הוּא כְּשִׁיטַת הַתּוֹס' אֱלָא דְּבָזָה מְחֹלְקִין דְּלִשִׁיטַת הַש"ס יְרוּשְׁלָמִי ר' מְנַי לְחוּמְרָא וְכַר'
יוֹחָנָן ס"ל דְּקוֹרַע וּמִתְאַבֵּל וּלְשִׁיטַת הַש"ס דִּילָן ר' מְנַי לְקוּלָא וְאֵינוֹ קוֹרַע וְאֵינוֹ מִתְאַבֵּל

עכ"פ שְׁמַעִי דְּלֹא בְּשִׁמוּעָה רְחוּקָא נְחֻלְקוּ וְיִפְלֹא בְּעֵינֵי עַל אֲדוּנֵינוּ רַמְבַּ"ן ז"ל בְּתַה"א שֶׁהֵבִיא מִדְּבָרֵי הַירוּשְׁלָמִי מַה שֶּׁאָמְרוּ שֶׁשֶּׁפֶן עַל אָבִיו וְאָמוֹ קוֹרְעֵ אֶפְיָלוֹ לְאַחַר כַּמָּה יָמִים לְרֵאָנִי דְּעַל אָבִיו וְאָמוֹ קוֹרְעִין אֶפְיָלוֹ שִׁמוּעָה רְחוּקָה וְלֹא זְכִיתִי לְהִבִּין רֵאִי זֹו וְאֲדַרְבֵּה מִד' הַירוּשְׁלָמִי גֵרָאָה דְּבִשְׁמוּעָה רְחוּקָה וְדָאִי אֵינֹו קוֹרְעֵ וְהָא דְּאֲמַרִּינוּ אֶפְיָלוֹ לְאַחַר כַּמָּה יָמִים הֵינֵנוּ בְּמִי שְׁנַנְדְּמֵן לֹו חֲלוּק דְּכָבֵר גְּתַחֲיִיב בְּקָרִיעָה אֲלֵא דְּלֹא הִי לֹו חֲלוּק וְהִשְׁתָּא לִפ"מ שֶׁהוֹכַחְתִּי דְּבִשְׁמַע שִׁמוּעָה קְרוּבָה בְּשִׁבְתָּ פְּלִיגִי א"כ מְדָלֵא פְּלִיגִי נְמִי בְּשִׁמְעָה שִׁמוּעָה בְּרַגְלֵ מְשַׁמַּע קֶצֶת פְּדָבְרֵי הַרְמַב"ן ז"ל דְּבְרַגְלֵ בְּשַׁעַת שִׁמוּעָה צְרִיף לְקָרְנָע וְדִלֵא פְּתֻשׁוּבַת הַגְּאוּנִים שֶׁכְּתָבוּ דָּאִין לְקָרְנָע פִּינוּ דְּלִיכָא שְׁבַעָה וְשִׁלְשִׁים וְעֵינֵן בְּדָבְרֵי הַרְמַב"ם ז"ל וּבְלַח"מ שֶׁשֶּׁן מִשְׁל"מ פִּי"א מַה' אֵלוֹ וְדו"ק: וְלַעֲנִין מִש"כ הֵרָא"ש ז"ל בְּשֶׁם הַרְמַב"ן ז"ל אִם שִׁמְעָה שִׁמוּעָה רְחוּקָה בְּרַגְלֵ צְרִיף לְנִהוּג שַׁעָה אַחַת אַחַר הַרְגְלֵ אֵילוּלִי דְּמִסְתַּפִּינָא יֵשׁ לִי לְדוּן בְּזָה וּמִיָּדִי דְּהֵנִי אֲלִיקוּט עֲצָמוֹת דְּהִתִּיר ר"מ לְלֶקֶט בְּמוֹעֵד מְפָנִי שֶׁשְׁמַחָה הִיא לֹו דָּאִין הָאָבֵל חָל עָלָיו כַּמִּש"כ לְעִיל בְּשֶׁם הַנִּימוּק"י וּמְשַׁמַּע דָּאִין צְרִיף לְהִתְאַבֵּל אַחַר הַמוֹעֵד וְה"ה בְּשִׁמוּעָה רְחוּקָה מִנ"ל דְּמַחְוִיב לְהַשְׁלִים אַחַר הַרְגְלֵ וְהַרְמַב"ן ז"ל בְּעֲצָמוֹ פֶּסֶק כַּר"מ דְּמִלְקָטִין עֲצָמוֹת בְּרַגְלֵ וְלֹא פְּתַב דְּצְרִיף לְנִהוּג אַחַר הַרְגְלֵ עוֹד גֵּרָאָה לְלִמּוּד מְהָא דְּמִלְקָטִין עֲצָמוֹת לַר"מ מְפָנִי שֶׁשְׁמַחָה הוּא לֹו דָּאִין אֲבִילוּת זֹו בְּרַגְלֵ וּמְשַׁמַּע דָּאִין צְרִיף לְקָרְנָע ג"כ וַא"כ ה"ה לְשִׁמוּעָה רְחוּקָה עַל אָבִיו וְאָמוֹ אֶפְיָלוֹ לְמֵאִי דְּפִסְקִינוּ דְּצְרִיף לְקָרְנָע אָבֵל בְּמוֹעֵד אֵין לְקָרְנָע וְדו"ק: שֶׁשֶּׁן גְּמָרָא פֶּל הָאוּמֵר בְּפִרְשַׁת פְּהִינִים כו' אָבֵל מְתָאָבֵל עָלֵיהֶן וְאֵלוֹ הֵן אֲשֶׁתוֹ וְאָבִיו כו' הוֹסִיפוּ עָלֵיהֶם אַחֲיוֹ וְאַחֲוֹתוֹ הַבְּתוּלָה מְאָמוֹ וְאַחֲוֹתוֹ נְשׂוּאָה בֵּין מְאָבִיו בֵּין מְאָמוֹ כו' מְכָאֵן סַעֵד לְשִׁיטַת הַגְּאוּנִים ז"ל דְּיוֹם רֵאשׁוֹן דְּאַבְיָלוּת מַה"ת הוּא וְכַמְבֹּאָר בְּד' הַרְמַב"ם ז"ל וְיִלְפִינוּ לָהּ מְקָרָא דְּנֹאכְלַת חֲטָאֵת הַיּוֹם דְּמִש"ה אֲסוּר בְּקִדְשִׁים מְשׁוּם דְּאַנִּינוּת וְאַבְיָלוּת עָלָיו וְהֵינֵנוּ דְּאֲמַרִּינוּ בְּבִרְיָתָא עַל פֶּל הָאָמוֹר בַּפ' פְּהִינִים כו' מְתָאָבֵל עָלֵיהֶם מַה"ת הוֹסִיפוּ עָלֵיהֶם אַחֲיוֹ וְאַחֲוֹתוֹ מְאָמוֹ דְּבָאֵלוֹ לִיכָא אֲבִילוּת מַה"ת וְה"ה דְּלִיכָא אֲנִינוּת בְּהוּ מַה"ת לְעֵנִן אֲכִילוּת קִדְשִׁים וּמְדַרְבְּנֵן הוֹסִיפוּ לְהִתְאַבֵּל גַּם עָלֵיהֶם אָבֵל אִי נִימָא דְּלִיכָא אֲבִילוּת מַה"ת פֶּלֶל א"כ מֵאִי הוֹסִיפוּ עָלֵיהֶם הָא פֶּל אֲבִילוֹ מְדַרְבְּנֵן הוּא אֲלֵא דִי"ל דְּהוֹסִיפוּ עָלֵיהֶם קָאִי אֲנִינוּת דְּזָה ג"כ בְּכִלֵּל מְתָאָבֵל עָלֵיהֶן וּמְדַרְבְּנֵן הוֹסִיפוּ גַם אֵלוֹ לְעֵנִן אֲנִינוּת וְאַבְיָלוּת אָבֵל בְּאֵלוֹ הָאָסוּרִים בַּפ' לַכ"ע אֲנִינוּת דִּידְהוּ מַה"ת וְכֵן אֵיתָא בְּאַבְל רַבְתִּי דְּאַפִּי'עַל שְׁנֵיִים שְׁלֵהֶם אוּנֵן וּמְתָאָבֵל אֲלֵא דִישׁ לְדַקְדָּק לְדַעַת הַרְמַב"ם ז"ל דְּעֵיקָר הַאֲנִינוּת וְהָאֲבִילוּת הוּא בְּאֵלוֹ שֶׁהוֹמֵר לְכַהֵן לִיטְמָא לֹו וְהָרִי כַה"ג דְּאָסוּר לִיטְמָא לְקָרוּבִיו וְאַפ"ה יֵשׁ לֹו דִין אוּנֵן מַה"ת לְעֵנִן אֲכִילַת קִדְשִׁים וְכַדְתָּנֵן כַה"ג מְקָרִיב וְאֵינוֹ אוֹכֵל וְלָזָה י"ל דְּהָא דָּאִין כַה"ג מְטַמָּא לְקָרוּבִיו הֵינֵנוּ מְשׁוּם קְדוּשָׁה יְתִירָה דְּאֵיתָא בִי אָבֵל לְעֵנִן אֲנִינוּת וְאַבְיָלוּת הָרִי הוּא פְּכַל אָדָם אָבֵל אֲכַתִּי קֶשֶׁה לְפִי מֵאִי דְּכַתֵּב הַרְמַב"ם ז"ל דְּהָא דְּהוֹמֵר לִיטְמָא לְאַשְׁתוֹ לֹאוּ מְשׁוּם קְרוּבָא הוּא אֲלֵא מְשׁוּם דְּעֲשָׂאוּהוּ כְּמַת מְצוּה וְא"כ אֲבִילוּת וְאַנִּינוּת דִּידָהּ לֹאוּ מַה"ת הוּא וּבַפ' הִי קוֹרָא לֹא מְשַׁמַּע כֵּן גַּבִּי הָא דַר"ג רַחֲץ בְּלִילָה הֵרָאשׁוּנָה שְׁמִתָּה אֲשֶׁתוֹ וְאֲמַרִּינוּ בְּגְמָרָא מְשׁוּם דְּקִסְבֵּר אֲנִינוּת לִילָה דְּרַבְּנֵן וְתִפּוּק לִי דְּבִלֵא"ה אֲנִינוּת אֲשֶׁתוֹ מְדַרְבְּנֵן הוּא וְכ"כ הַרְמַב"ם ז"ל לְהַדְיָא דְּאַבְיָלוּת זֹו מִדְּבָרִיָּהּ הִיא וְהִנֵּה כְּבָר עֲמָדוֹ נוֹשְׂאֵי פְּלִיו ז"ל עַל דְּבָרֵיו בְּזָה שְׁכ' דְּטוֹמְאָת אֲשֶׁתוֹ הִיא מִדְּבָרִי סוֹפְרִים וְהוּא נִגְד דְּרִשָׂא דְּכִי אִם לְשֶׁאֲרוֹ הַקְּרוּב אֵלָיו שֶׁאָמְרוּ זֹו אֲשֶׁתוֹ וְהַכ"מ ז"ל כ' דְּהָא דְּכ' הַרְמַב"ם

ז"ל מד"ס היינו פשיטתו בכמה מקומות דכל שאינו מפנרש בתורה נקראין ד"ס וכן הא דכתב דאבילות מדבריהם היינו נמי מד"ס אבל של תורה הם ולא משמע פן ממה שכ' אחר זה וכן על אחיו ואחותו מאמו וכי היכי דהני מדבריהם ממש ה"נ אשה על בעלה או בעל על אשתו מדבריהם ממש ועיין בלח"מ ז"ל מש"כ על דברי הרמב"ם ז"ל והוא ז"ל בעצמו פתב על דבריו שדחוקים הנה והקרפן אהרן ז"ל בפ' אמור האריף לקיים שיטת הכ"מ דאבילות וטומאה ד"ת הם אלא שאינן מפנרשין בתורה וכבר פתבתי דלא משמע פן ע"כ הי' נראה דהרמב"ם ז"ל הוציא דבריו מהא דאמרינן ביבמות פרק האשה רבה דמטמא הוא לאשתו קטנה משום דהני פמת מצנה ולא מסתבר לי' לומר דמדרבנן הוא דאיף נתנו ב"ד לעקור דבר מה"ת בקום נעשה ועיין תוס' שם ומש"ה מפנרש לה דהכי קאמרינן דהא דהתירה התורה ליטמא לאשתו לאו משום קורבה אלא משום דהני פמת מצנה וא"כ ה"ה קטנה והא דממעטינן אשתו פסולה היינו משום דבעמוד והוציא קאי ולפ"ז לענן אנינות ואבילות לא שמענינן לה מה"ת אלא מדרבנן בעלמא הוא ומהא דברכות עיין תוס' שם וע"פ דבריהם יש ליישב קצת אלא דאפתי תיקשי הא דרמינן בזבחים מהא דיוסף הפהן שמתה אשתו בע"פ שטמא והו בע"כ אהא דדרשינן קרא דלאחותו הוא דאינו מטמא במי שהלך לשחוט את פסחו אלמא דאסור ליטמא לקרוביו להבטל מעשיית פסח ולדברי הרמב"ם ז"ל מאי קושיא אשתו שאני דכמת מצנה היא ולמת מצנה שרי לטמויי אפילו הולך לשחוט את פסחו וי"ל דקושטא הוא דמשני דאחיו שטמא והו בע"כ ס"ל דלכל הקרובים חובה הוא פדאיתא באבל רבתי אמרו לו אינה רשות אלא חובה אלא דאפתי אינו מיושב מאי דקאמר הא ר"ע קתני לה דילמא בקרובים אפילו לר"ע אין עשה דידהו דוחה פסח אבל באשתו פמעשה דיוסף הפהן שפיר טמא והו משום דהני פמת מצנה ועדיין צ"ע ליישב דבריו ז"ל על בוריינן אבל עכ"פ הא אמינא מילתא דמסתברא דלשיטת הרמב"ם ז"ל האנינות והאבילות על אשתו אינן אלא מדרבנן וצריף עוד לדקדק עוד באחותו אנוסה ומפנותה דאינו מיטמא לה מה דינה לענן אנינות ואבילות.

ולכאורה נראה דגם אנינות ואבילות אין לה ד"ת וכמו אחותו הנשואה דהיא מהנהך דהוסיפו עליהם וכ"כ הנימוק"י ז"ל דאנוסה ומפנותה בכלל ההוספה היא אבל קצת יש לדון בזה דאין ילפינן אנינות מטומאה דכל אלו שהתירה התורה לכהן לטמאות לו מפני הקורבה באלו שייף ג"כ אנינות ואבילות והשתא נהי דגזירת הכתוב הוא לענן אחותו אנוסה ומפנותה או ארוסה ונשואה דאין אחי' מטמא לה אבל מ"מ הקורבה לענן אנינות לא נתפרדה ונוהג עלי' אנינות ואבילות מה"ת כמו בכה"ג דאינו מטמא לקרוביו ואפ"ה הוא אונו ומתאבל עליהם וכן נראה מדברי הרמב"ם ז"ל שכתב דאחותו נשואה מאביו מתאבל עלי' ד"ת ותמה עליו הרמב"ם ז"ל בתה"א ולפי הנ"ל מילתא דמסתבר הוא ולפ"ז צ"ל דמהנהך דהוסיפו עליהם איפא נמי של תורה ובאשתו פסולה פסק בטור וש"ע דאין מתאבל עלי' ובאבל רבתי תניא אלמנה לכה"ג אונו ומתאבל ולא מיטמא אלמא דאיפא אבילות באשתו פסולה ועיין בב"י בבדה"ב שהביא בשם א"ח דדווקא באמרו לה מת בעלה הוא דאין מטמא ואינו מתאבל אבל אם נשא אשה פסולה מתאבל ומטמא והוא תמוה דלענן טומאה ודאי אין חילוק פנין דפסולה היא לו אינו מטמא לה פדכתיב לא יטמא בעל בעמיו אבל לענן אבילות אפשר לחלק פדברי הא"ח וא"ש הא דאבל רבתי

והא דתני אינו מטמא גבי אלמנה לכה"ג משום טומאה לא איצטרף דהא כה"ג אינו מטמא לקרובים אלא אגב גרושה ונחלוצה לכהן הדין תני לה הן אמת דלפי מש"נ מדברי הרמב"ם דהיתר טומאת אשתו הוא משום דעשאווהו כמת מצנה וא"כ הי' מקום לומר דגם לכה"ג הותרה אבל חלילה לומר פן פי שיטה זו צ"ע גדול ומקא דילפינו מקראי דיתחזקאל כמה דיני אבל ג"כ לא משמע פשיטה זו דאבילות אשתו אינה אלא מדרבנן וגם על עיקר הדברים שכ' דכיון דהותר טומאתה הוא משום דעשאווהו כמת מצנה זה לא שיקף אלא לענין טומאה אבל לא לענין אגירות יש להשיב ע"ז מהא שכ' הרמב"ם ו"ל לענין נשיא שמת הפל מטמאין לו אפילו פהגים משום דעשאווהו כמת מצנה וכן הפל אונגין עליו אלמא דמטעם זה דעשאווהו כמת מצנה נוהג גם אגירות וה"נ לענין אשתו אלא די"ל דאגירות דנשיא ג"כ מדרבנן הוא וכן כתב המשל"מ ו"ל בפ"ג מה' אבל ודעת הרמב"ם ו"ל בתה"א דליכא אגירות ואבילות כלל בנשיא וכן כ' הטור והיגו מהאי טעמא דלענין טומאה עשאווהו כמת מצנה אבל לא לענין אגירות ואבילות וצ"ע ליישב לדבריהם הא דאמרין בירושלמי חגיגה דוד מת בעצרת והיו כל ישראל אונגין.

ובפסחים אמרין בפ' אלו דברים גבי ספין שנמצא בי"ד דשוחט בה מיד וקופיץ מטבילה דמיירי פגון שהי' נשיא גוסס בי"ג דספין הוא מטביל בי"ג משום דחד ספיקא הוא שפא ימות ויעשה בטומאה או שפא לא ימות לחד ספיקא לא חייש ומטבילה והשתא אי נימא דכל ישראל אונגין עליו הא בספין נמי איכא תרי ספיקי שפא ימות נשיא קודם חצות וידחו פולם לפסח שני כדין אונג קודם חצות וי"ל דכולהו חד ספיקא הוא שפא ימות הנשיא ולא יצטרף להטביל ועוד דלפי מש"כ דאגירות זו דרבנן הוא בפסח לא העמידו דבריהם והנה אחר כל הנ"ל בשיטת הרמב"ם ו"ל יש לדקדק עוד מ"ש דאבילות יום ראשון דהוא מה"ת שמחת הרגל דוחה אותה ודין אגירות לענין אכילת קדשים ומעשר אינה נדחית בפני הרגל כדמוכח בכמה דוכתי גבי הא דאונג טובל ואוכל פסחו לערב משום דאגירות לילה דרבנן אבל אי הוי דאורייתא הי' אסור באכילת פסחים ועיין במשל"מ ו"ל שם שכ' להוכיח דאגירות דאכילת קדשים נוהגת אפילו בשבת ורגל ואמאי לא נימא נמי האי סברא גופא דאתי עשה דרבים כמו מצנת פסח ונדחה עשה דייחיד היגו האגירות כדאמרין לענין אבילות וי"ל דלא דחי עשה דרבים אלא אבילות ואין צריך לנהוג אבל מפני שמחת י"ט אבל לענין אגירות באכילת קדשים או לשלוח קרבנו דבענין שמחת הלב כדדרשין בזמן שהוא שלם זה אינו נדחה מפני הרגל ועיין בתה"א בענין אגירות מה שכתב בזה.

והראשונים ו"ל הביאו ראי' דאבילות דרבנן מהא דאמרין בבכורות הפל מודים לענין אבילות דיום ל' פיום שלפניו דמי וספק נפל הוא ואין מתאבל עליו אלמא דספיקא לקולא משום דרבנן הקילו ולפ"ז לענין אגירות אזלינן לחומרא ואסור באכילת קדשים פיון דמה"ת ולפ"ז קשה קצת מה שהקשו התוס' בכמה מקומות מהא דתנא באבל רבתי הספיקות אונגין ומתאבלין עליהם אלמא דספיקא לחומרא ותי' דהתם מיירי בספק בן ט' לראשון וכן ז' לאחרון דאחד מהן נודאי אביו הוא ולפי הנ"ל קשה לומר פן פיון דאונגין ומתאבלין מיתני' בהדי הדדי משמע דדמיין להדדי וכי היכא דבאגירות בכל ספיקות אזלינן לחומרא ה"נ לענין אבילות הן אמת דבמשנה פ' נושאין על האנוסה לא תנן אלא הן אונגין עליו והוא אונג עליהם אבל אבילות לא קתני משמע דבאבילות ספיקי לקולא

אֵלָא דִּיקְשָׁה מָהָא דְאָבֵל רַבְתִּי וּלְכֹל הַפְּחוּת מִיְיָרִי בְּבֹן ט' כּו' וּלפ"ז מִש"כ הִב"י בְּשֵׁם הִיא דְגַם בְּזָה אֵין צָרִיךְ לְהִתְאַבֵּל אֵלָא הָאֲחֵרוֹן מְשׁוּם דְּבִבִיתוֹ נּוֹלַד א"ש דִּמְש"ה תָּנּוּ בְּמִתְנִי אֲנִינּוֹת דְּוּוּקָא אָבֵל הֶרְמֵב"ן ז"ל פְּתַב לְסִייעַ לְדַבְרֵי הַגְּאוּנִים ז"ל דְּיוֹם רֵאשׁוֹן דְּאוּרִייתָא מָהָא דְאָבֵל רַבְתִּי הִסְפִּיקוֹת כּו' וְהָא דְבִכּוּרוֹת דְּמַת בְּיוֹם ל' אֵין מִתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם לְאוּ מְשׁוּם דְּסְפִיקָא לְקוּלָא אֵלָא דְכֹל שְׁלֵא הַנְּבֵרֵר הַדְּבָר שֶׁהוּא בֶּן קִינְמָא אֵין לִבּוֹ דְּוָה עֲלִיו וְהִבִּיא רֵאִי לְזָה מָהָא דְמִמְעֻטִּינָן בַּת"כ נְפִלִים מְטוֹמְאָת פְּהֵגִים וְהִינּוּ נְמִי לְמִימַר דְּלֵא אֲזֵלִינָן בְּזָה בְּתֵר רַבָּא פְּלֵל וּמָה אָבִיו וְאִמּוֹ וְדֵאִי בְּנֵי קִינְמָא כּו' ע"ש וּלְפִי דְבָרֵיו ז"ל אֵין בְּזָה אֲנִינּוֹת ג"כ לְעֵגִין אֲכִילַת קַדְשִׁים פִּינּוֹן דְּלֵאוּ מְטַעֵם סְפִיקָא הוּא וּלְשִׁיטָתוֹ בְּשָׂאָר סְפִיקוֹת אֲזֵלִינָן לְחוּמְרָא בְּאַבְגִּילוֹת וּכְבִרְיִיתָא דְאָבֵל רַבְתִּי הִסְפִּיקוֹת וּא"כ קִשָּׁה קֶצֶת עַל הַש"ע שְׂכ' בְּסִי' שַׁצ"ח דְאָבְגִילוֹת יוֹם רֵאשׁוֹן דְּאוּרִייתָא וְדַעַת הַתּוֹס' וְהָרֵא"ש לֵא פְּתַב אֵלָא פְּשֵׁם יֵשׁ אוֹמְרִים וּא"כ אִמְאִי פְּתַב בְּסִי' שַׁצ"ז דְשָׁנִים אוֹמְרִים מַת וּשְׁנִים אוֹמְרִים לֵא מַת אֵינוֹ מִתְאַבֵּל הָא לְדַעַת הַגְּאוּנִים דְאָבְגִילוֹת דְּאוּרִייתָא אֲזֵלִינָן בְּסִפְקָא לְחוּמְרָא וְהַמְרָדְכִי יִלְיָף הָא דְשָׁנִים אוֹמְרִים כּו' מָהָא דְבִכּוּרוֹת דְמִקְלִינָן בְּסְפִיקָא וּלְפִי דְבָרֵי הֶרְמֵב"ן ז"ל לֵאוּ מְטַעֵם סְפִיקָא הוּא דְמִקְלִינָן הֵתָם אֵלָא בְּס' אֲזֵלִי לְחוּמְרָא וְהֵתָם מְשׁוּם דְּבַעֲיָנוּ בֶּן קִינְמָא וְדֵאִי וְכֹן ק' הָא דְכ' בְּסִי' שַׁע"ד ס' בֶּן ט' לְרֵאשׁוֹן ס' בֶּן ז' לְאַחֲרוֹן מִתְאַבֵּל עֲלִיו מְשַׁמַּע דְּוּקָא בְּכַה"ג אָבֵל לֵא בְּשָׂאָר ס' וּלְשִׁיטַת הַגְּאוּנִים ז"ל בְּכֹל ס' אֲזֵלִינָן לְחוּמְרָא וִי"ל פִּינּוֹן דְּקִי"ל הִלְכָה פְּדַבְרֵי הַמִּיָּקֵל בְּאַבֵּל מִש"ה הַקִּיל בְּזָה לְעֵגִין סְפִיקָא אָבֵל בְּעֵינְקֵר סְבֵרַת הֶרְמֵב"ן ז"ל שְׁפַתְב דְּגִזִּיה"כ הוּא פִּין לְעֵגִין טוֹמְאָה פִּין לְעֵגִין אָבְגִילוֹת דְּלֵא אֲזֵלִינָן בְּתֵר רַבָּא בְּנָפֵל וּבְעֵינּוּ דְּוּוּקָא שְׂיַדַע בְּבִירּוֹר שֶׁהוּא בֶּן קִינְמָא לְעַנ"ד לֵא מְשַׁמַּע כּו' מָהָא דְאִמְרֵי בְּשַׁבַּת פ' ר"א דְמִילָה לֵא ס"ל הָא דְאָמַר רַב יְהוּדָה הִלְכָה פְּרָשָׁב"ג מְשַׁמַּע דְּלַרְבָּנּוּ חֲזִיב לְהִתְאַבֵּל אֲפִילוּ לֵא קִים לִי שְׁפֵלוּ לוֹ חֲדָשִׁיו מְשׁוּם דְּאֲזֵלִינָן בְּתֵר רַבָּא וְכֹן קִינְמָא נּוֹלַד וּלְסְבֵרַת הֶרְמֵב"ן ז"ל מִנ"ל דְּרַבָּנּוּ וְרָשָׁב"ג פְּלִיגִי בְּהָא דִּילְמָא לְכ"ע אֵינוֹ מִתְאַבֵּל מְשׁוּם דְּלֵא אֲזֵלִי בְּתֵר רַבָּא לְעֵגִין זֶה דְּאֵין לִבּוֹ דְּוָה עֲלִיו וְכֹן מְשַׁמַּע בְּנִדְהָ פָּרַק יוֹצֵא דּוֹפֵן דְּלַרְבָּנּוּ לֵא בְּעֵינּוּ קִים לִי שְׁפֵלוּ לוֹ חֲדָשִׁיו וְכַש"כ לְפַמְש"כ בְּמ"א דְהָא דְאָמַר רָשָׁב"ג לֵא שְׁהָה ל' יוֹם סְפִיקָא הָוִי אֵין זֶה אֵלָא מְדַרְבָּנּוּ אָבֵל מַה"ת אֲזֵלִינָן בְּתֵר רַבָּא וְכִינּוֹן דְּלַרְשָׁב"ג לֵא אֲזֵלִינָן בְּתֵר רַבָּא ה"ה לְרַבָּנּוּ לֵא גִיזַל בְּתֵר רַבָּא אֵלָא וְנִדְאִי בְּרִיר דְּמְטַעֵם סְפִיקָא הוּא דְמִקְלִינָן לְרָשָׁב"ג וְהִשְׁתָּא לְרַבָּנּוּ לִיכָא סְפִיקָא פִּינּוֹן דְּאֲזֵלִינָן בְּתֵר רַבָּא.

וְהִנֵּה אַחַר כֹּל הַנֶּז"ל בְּדַבְרֵי הֶרְמֵב"ם ז"ל מַה שְׁנִרְאָה מְדַבְרֵיו ז"ל דְּבִין אוּגוֹן לְאַכִּילַת קַדְשִׁים אֵינוֹ נּוֹהֵג אֵלָא בְּאֵלוּ שְׁחִיב לְהִתְאַבֵּל עֲלֵיהֶם כְּמִש"כ בַּה' מַע"ש וּבְאֵלוּ פְּהֵן מְטַמָּא לְהֶם אָבֵל אֵלוּ שְׂאֵין פְּהֵן מְטַמָּא לְהֶם אֵין בּוֹ אֲנִינּוֹת וְאַבְגִּילוֹת מַה"ת פְּמוֹ שְׁמִבְּנָאָר לְעִיל בְּאוּרִי א"כ קִשָּׁה לִי מְדוּעַ יֵצֵא מִן הַפְּלֵל הַרּוּגִי ב"ד דְּאֵין מִתְאַבְּלִין עֲלֵיהֶם אָבֵל אוּגוֹנִין כְּדַתְנָן בְּפ' נְגַמַר הַדִּין.

וְהִנֵּה לְפִי לְשׁוֹן הַמְשַׁנָּה שְׂאֵין אֲנִינּוֹת אֵלָא בְּלֵב הִי נִרְאָה לּוֹמַר דִּמְש"ה אֵין מִתְאַבְּלִין שְׁלֵא יְהִי נִרְאָה בְּאֵלוּ הַקְּרוּבִים מְתַרְעָמִים עַל הַב"ד עַל הַרִיגָתָם וּמִש"ה אֲנִינּוֹת שְׂאִינָה אֵלָא בְּלֵב וְאֵינוֹ נִיפְרַר חֲזִיבִים לְנַהוּג אֲנִינּוֹת אָבֵל שֵׁם בְּגִמְרָא מְשַׁמַּע דִּמְש"ה אֵין מִתְאַבְּלִין מְשׁוּם דְּלֵא הָוִי לְהוּ כְּפָרְהָ עַד דְּחִזִּי צַעֲרָא דְקִיבְרָא פְּוֹרְתָא וְאַבְגִּילוֹת מִתְחִלִּי בְּשַׁעַת סְתִימוֹת הַגּוֹלֵל וְכִינּוֹן דְּאִידְחִי אִידְחִי אֵלְמָא דְהִטְעֵם הוּא מְשׁוּם דְּהָוִי בְּכֹלל אֵין עוֹשִׂין מְעַשָּׂה עִמּוֹ וְאֵינוֹ מְטַמָּא לְהֶם וְאֵין מִתְאַבְּלִין עֲלֵיהֶם וּא"כ לְמָה מִתְחִיבּוֹ לְהִתְאוּגוֹן עֲלֵיהֶם וְהַנִּימוּק"י

כ' בפ' נגמר הדין דמש"ה אין מתאבלין שיהא הבזיון כפירה להם אבל באנינות אינו ניפר הבזיון אבל לדעת הרמב"ן ז"ל דאבילות מה"ת ע"כ הא דאין מתאבלין משום דלאו עושין מעשה עמיו כמו לענין טומאה וה"ה דאנינות ליפא כמו בפורשין מדרכי הציבור ומאבד עצמו לדעת דאין ביהו לא אנינות ולא אבילות אלא דיש לחלק בין פורש מדרכי צבור להרוגי ב"ד.

ועיין בפ"ה סי' שמ"ב. ומ"מ נראה דלדברי הרמב"ם ז"ל אנינות זו לאו דאורייתא הוא וכ"ז הארכתי לשיטת הגאונים ז"ל אבל כבר כתבתי מה שנלענ"ד בימים אלו של אבל נימים של משתה בסוגיא דאין מערבין שמחה בשמחה דכעין של תורה הם ולא מתורת מצוה אלא מתורת מנהג אשר נהגו בזה מעולם והיינו הך דאמרינו בירושלמי פתובות דמשה תיקון להם לישאל ז' ימי אבילות וז' ימי משתה ומימות משה נהגו כן והוא כעין של תורה ומש"ה הלכה כדברי המיקל באבל כיון דשרשו הוא מחמת מנהג לבד ודו"ק: ועל שניים שלהם תניא באבל רבתי דמתאבל ואונן עליהם ויש ללמוד מכאן דלא כשיטת ר"ת ז"ל שכ' דכל שאינו מוטל עליו לקבורו אינו אסור בבשר ויין דהא שניים נדאי אין מוטל עליו ואפ"ה אונן עליהם וי"ל דכי היכא דנוהג אבילות עמו ה"נ נוהג עמו אנינות ואם נאמר דיש לשניים דין אונן גם לאכילת קדשים ומעשר שני קשה לכאורה על מה שכ' הראשונים ז"ל דהאבל יכול למחול וכמו שנהגו עכשיו דזה לא שייך לענין אכילת קדשים ואם אסור באכילת קדשים אלמא דלא מפני כבודו של אבל הוא אלא די"ל דהא דתניא אנינות בשניים היינו לת"ק דאמר דמתאבל אפילו אין עמו בבית והיינו משום דחל אבילות גם עליו בכל מקום שהוא אבל למאי דקי"ל פתקמים דאינו נוהג אלא עמו בבית אין זה אלא משום כבודו של אבל ויכול למחול ונראה לפ"ז דהא דתניא לקמן לא אמרו לכבוד אשתו אלא חמיו ונחמותו היינו לחכמים דאמרי דאינו נוהג אבילות אלא מפני כבודה אבל לת"ק דהוא עצמו מחוייב להתאבל אין חילוק בין חמיו ונחמותו לשאר שניים שלה ודא דפריה הש"ס חכמים היינו ת"ק ולא משני דשאר שניים באשתו איפא בינייהו משום דאין זה במשמעות דברי חכמים דהם נמי אמרי פל שמתאבל עליו מתאבל עמו ולא מחלקינן לחכמים בין חמיו ונחמותו לשאר שניים אלא לבתר דאמרינן דלחכמים אינו נוהג אבילות אלא מפני כבוד המתאבל ועוד נראה דכל הקולות שכ' הראשונים היינו בשניי' של קדושין או אחיו מאביו שמת אבל על אחיו מאמו שכ' דאינו נוהג אבילות עמו היינו דווקא לד' חכמים אבל לת"ק מתאבל בכולן אבל התוס' בד"ה על שניים שלהם פתבו נמי אליב' דת"ק דיש להסתפק באחיהם ונשותיהם וכוונתם ג"כ על אחים שאין להם עמו שום קרבה וכו"ל ועיין ריטב"א ז"ל מש"כ בזה: דף כא גמרא אלא מעתה ועמד ואמר כו' עיין תוס' והרמב"ן ז"ל פי' דהיכא דכ' רחמנא ועמד לא בעינן עמידה אלא לכתחילה וגבי חליצה נמי בעינן עמידה לכתחילה מה"ת אבל היכא דכתיב ויעמוד משמע לעיכובא והא דאמר לי' רב אשי לאמימר קריעה מעומד מנ"ל היינו לעיכובא וקשה לי על פירושו ז"ל כיון דמצינו האי לישנא במילתא יתירא כדפריה הש"ס על קרא דאיוב וא"כ נהי דמקרא דדוד מוכח דבעינן קריעה מעומד דבלא הרכח לא אמרינן מילתא יתירא הוא דעמד מ"מ מנ"ל דמעכב ועוד צ"ע בזה לענין ישיבת הדנינים דילפינן מקרא דוישב משה ואפ"ה אפי' מעומד דינו דין כמבואר בדברי הרא"ש ז"ל בפ' שבועות העדות וכן לענין עדות עמידה לא מעכבא ואין כאן מקומו בזה ועיין בב"י סי'

ש"מ שכ' בַּשֵּׁם הַרִי"ף ו"ל שכ' דְּהָא דְתַנְיָא קוֹרַעַ עַל חֲמִיּוּ וְחַמּוֹתוֹ הֵינּוּ לְכַבּוּד אֲשֶׁתּוֹ אֲבָל עַל שְׂאָר שְׁנַיִים אֵין צָרִיף לְקַרְוַע וּמִשָּׁהּ הַשְּׁמִיט עֹבְדָא דְאַמִּימָר וְלֹא מְצֵאתִי בְּדַבְרֵי הַרִי"ף ו"ל הָאֵי לִישְׁנָא וְגַם בְּבְרִייתָא לֹא נִשְׁנִית הָאֵי לִישְׁנָא לְקַרְוַע עַל חֲמִיּוּ וְחַמּוֹתוֹ וְאֵין לְחַלְק וְעֵינֵין לְקַמְן ד' ק"ו ע"ב: שָׁם תּוֹס' בּד"ה וְאַסּוּר לְקַרְוַת בְּתוֹרָה כּו' עֵינֵין מִש"נ עַל דְּבְרֵיהֶם ו"ל בַּחִי סוּף תַּעֲנִית.

עֵינֵין בַּהֲג"ה הַמְתַּחֲלַת אֲסוּר לְכַבֵּס בְּגָדִים תּוֹף ז' כּו' וְעֵינֵין בּב"י מִש"נ עַל ד' הַג"ה ז': שָׁם גְּמָרָא מ"ט דר"א דְּכַתִּיב וַיִּתְּמוּ יָמֵי בְּכִי וְכָתְבוּ הַתּוֹס' ו"ל דְּמַקְצַת יוֹם שְׁלִישִׁי הוּא מְדַרְבְּנָן דְּקָרָא לֹא פְתִיב אֲלֵא ב' יָמִים וּמִשְׁמַע קָצַת מַד' דַּבְּב' יָמִים הִרְאִישׁוּנִים מַה"ת פְּטוּר מִתְּפִילִין וְזֶה אֵינוֹ דְּלִיפָא לְמ"ד דַּב' יָמֵי אֲבָל מַה"ת אֲלֵא מְקָרָא מִיָּתִי דִּימֵי הַבְּכִי הֵם שְׁנֵי יָמִים וּמִיָּנָה יִלְפִינָן דְּאִזְ הוּא מְעוּלָל בְּעַפְרָא ע"כ פְּטוּרוֹהוּ חֲכָמִים מִתְּפִילִין וְהָא דְאַסְרוּהוּ בְּמַקְצַת יוֹם שְׁלִישִׁי הֵינּוּ נְמִי מִשׁוּם דַּג' שְׁלִימִים לְבְכִי וְכַדְאֲמַרִּין בִּירוּשְׁלַמִי אֲלֵא פִּינּוֹ דְלֹא מְצִינּוּ יוֹם שְׁלִישִׁי בְּתוֹרָה לֹא פְטוּרוֹהוּ מִתְּפִילִין אֲלֵא מְקַצְתוֹ אֲבָל ב' יָמִים הִרְאִישׁוּנִים דְּכַתִּיבִי בְּתוֹרָה פְטוּר הוּא בְּהֵם לְגַמְרֵי וּר' יְהוֹשֻׁעַ ס"ל דְּלֹא יִלְפִינָן מִמְּשָׁה לְפִנְטוּרָו כֹּל הַיּוֹם דְּשִׁאֲנֵי אֲבָלִי דְמִשָּׁה וּמ"מ יִלְפִינָן מִיָּנָה לְפִנְטוּרָו בְּמַקְצַתוֹ וְהִנֵּה מַהָא דְפָרִיף הַש"ס מ"ט דר' יְהוֹשֻׁעַ נִרְאָה קָצַת דְּלֹא פְשִׁיטַת הַגְּאוּנִים ו"ל דִּיּוֹם רִאשׁוֹן שָׁל אֲבָל דְאֲרִייתָא דַא"כ מֵאֵי קְבָעֵי מ"ט דר' יְהוֹשֻׁעַ וְכִי לֹא יָדַע דִּיּוֹם רִאשׁוֹן חָלוּק הוּא מִשְׂאָר יָמִים דְּהוּא מַה"ת וּשְׂאָר יָמִים מְדַרְבְּנָן אֲלֵא דִי"ל פִּינּוֹ דְפְטוּרָא דְתְּפִילִין אֲפִילוּ בְיוֹם א' אֵינָה אֲלֵא מְדַרְבְּנָן מִשׁוּם דְּמְעוּלָל בְּעַפְרָא א"כ מ"ט לֹא יִלְיָף מִיָּמֵי בְכִי דְמִשָּׁה דְמִשְׁמַע דַּב' יָמִים הוּא מְעוּלָל בְּעַפְרָא לְהַכִּי קְאָמַר דְּיִלְיָף מְקָרָא דְאַחֲרִיתָהּ פִּיּוֹם מֶר אֲלֵמָא דְלִיפָא מְרִירוֹת אֲלֵא חַד יוֹמָא וְהַרִי"ף וְהַרְמַב"ם ו"ל כְּתִיבוּ סַתְמָא דְאֵינוֹ פְטוּר מִתְּפִילִין אֲלֵא יוֹם רִאשׁוֹן וְכַדְאִיתָא בַש"ס בְּסוּפָה וְעֵינֵין בְּדַבְרֵי הַרִי"ף ו"ל וְכַתְּב עוֹד הַרְמַב"ם ו"ל דְּבִיּוֹם רִאשׁוֹן לְחוּד צָרִיף לִישֵׁן עַל מְטָה כְּפוּיָא וְתַמְהוּ עָלֵיו מִנֵּין לוֹ לְחַלְק כֹּן לְעַנְיָן כְּפִיית הַמְטָה וְהִי נִרְאָה לִי לְמַצּוֹא סַעַד לְדַבְרֵי הַרְמַב"ם ו"ל מַהָא דְפָרִיף הַש"ס לְקַמְן אַהָא דְפָסַק רְבָא כַר' יְהוֹשֻׁעַ דְאֵינוֹ אֲסוּר אֲלֵא יוֹם רִאשׁוֹן מַהָא דְאָמַר לְעֵיל הִלְכָה כְּתַנָּא דִידָן לְעַנְיָן ג' יָמִים קוֹדֵם לְרַגְלָא וְכִי לֹא יָדַע דַּלְכ"ע ג' יָמִים הִרְאִישׁוּנִים חֲמוּרִים מִשְׂאָר הַיָּמִים לְעַנְיָן מְלַאכָה וּלְעַנְיָן שְׂאִילַת שְׁלוֹם וְאֲפִילוּ ר' יְהוֹשֻׁעַ מוֹדָה בְּזֶה וְע"כ עֵיקַר הַקְּוָשְׁיָא הוּא מְדַפְסַק לְעַנְיָן כְּפִיית הַמְטָה דְפִלְגֵי בְּזֶה בְּבְרִייתָא לְעֵיל דַּר"א אָמַר דְּוּוּקָא אִם קִיָּים כְּפִיית הַמְטָה ג' יָמִים קוֹדֵם הַרְגָל אֵין צָרִיף לְכַפּוֹתָהּ אַחַר הַרְגָל וְחַכ"א אֲפִילוּ יוֹם א' וְשַׁעָה אַחַד וְהֵינּוּ דַר"א לְטַעְמֵי הֵכָא גַבִּי תְּפִילִין דְּבַעֲיָנָן ג' יָמִים וְרַבְּנָן הֵינּוּ ר' יְהוֹשֻׁעַ לְטַעְמֵיהוּ דְפְטוּרֵי דְתְּפִילִין ג"כ אֵינוֹ אֲלֵא יוֹם א' וּמִשָּׁה פָרִיף מ"ש דְלְעַנְיָן תְּפִילִין פָּסַק כַּר' יְהוֹשֻׁעַ וּלְעַנְיָן כְּפִיית הַמְטָה פָּסַק כְּתַנָּא דִידָן וּמִשְׁנֵי דְרַבָּא ס"ל מְצִנָּה שְׂאֲנֵי וְאֵי לֹא דְמִקְסָתִינָא הֵייתִי אֹמַר דְּבַר חֲדָשׁ דַּר"א דְאָמַר קִיָּים כְּפִיית הַמְטָה ג' יָמִים אֵינוֹ צָרִיף לְכַפּוֹתָהּ אַחַר הַרְגָל ס"ל דְאֵין הַרְגָל מְבַטֵּל אֲלֵא כְּפִיית הַמְטָה לְחוּד אֲבָל לֹא שְׂאָר גְּזִירוֹת ז' וּבְעֵי ג' יָמִים דְּוּוּקָא מִשׁוּם דְּלִדִּידֵי מְצִנָּת כְּפִינֵי הֵינּוּ לִישֵׁן ע"ג הוּא כֹּל ג' יָמִים כְּמוֹ לְעַנְיָן תְּפִילִין וְחֲכָמִים אֹמְרִים אֲפִילוּ יוֹם א' אֲפִי שַׁעָה אַחַת הֵינּוּ לְעַנְיָן כְּפִיית הַמְטָה ז' בְיוֹם אַחַד וְשַׁעָה א' מִשׁוּם דַּס"ל דְעֵיקַר חַיּוֹב כְּפִינֵי הֵינּוּ לִישֵׁן ע"ג הוּא בְיוֹם רִאשׁוֹן לְחוּד וּמִשָּׁה פִּינּוֹ שְׁנַהֲג עֵיקַר גְּזִירָה ז' קוֹדֵם הַרְגָל אֲתֵי הַרְגָל וּמְבַטֵּל לָהּ וְתוֹ אֵין צָרִיף לְכַפּוֹתָהּ אַחַר הַרְגָל אֲבָל לְעַנְיָן שְׂאָר גְּזִירוֹת מוֹדִים חֲכָמִים דְּבַעֲיָ ג' יָמִים.

ויתנישב בזה קנשנית התוס' לעיל מהא דאמר ר' יוחנן הלכה כסתם משנה ורביא אמר הלכה כסתם דידן דאמר שלשה וכיון דתנו סתמא משמע דאפילו לענין כפניית המטה בענין ג' ימים וענין בלשון הברייתא באבל רבתי אלא דא"כ לא שמעינן דלענין שאר גזירות שבעה סגי ביום אחד ושעה אחת דילמא לא פסק הש"ס הכי אלא לענין כפניית המטה עכ"פ זה נראה לומר דחילי דהרמב"ם ו"ל מהא דברייתא נקט כפניית המטה טפי משאר דברים והיינו משום דעיקר מצוה כפניית המטה הוא ביום ראשון ולהכי פיון שקיים מצוה זו קודם הרגל בטלה ממנו כל גזירות.

וענין בתה"א שכ' בשם הרמב"ם ד"ל דלר"א יליף מקצת יום שלישי מויתמו ימי דמשמע שצריך שישלם עליהם יום השלישי ולר' יהושע יליף מפיוס ולא כתיב יום משמע שיש עליו תוספת מן השני וצ"ל דאסמכתא הוא דאל"כ יקשה למ"ד אגנינות לילה דרבנן הא כתיב פיוס מר דמשמע דהאגנינות נמשכת גם על יום השני ובזבחים פ"ק טבול יום אמרינו ומי איכא דלית לי' נאחריתה פיוס מר או י"ל דר' יהושע ס"ל כמ"ד אגנינות לילה מד"ת מפיוס מר דמשמע דבמקצת יום שני שייך ג"כ מרירות ובזה יש ליישב קצת דברי הרי"ף והרמב"ם ו"ל שכתבו דאינו אסור אלא ביום ראשון לחוד והיינו משום דאין קי"ל דאגנינות לילה דרבנן וע"כ לא דרשינן פיוס מר לתוספת יום שני וא"כ אין פטור מתפילין אלא יום ראשון לחוד וכדאמרינו בסופה פ"ק הישן נאגב ראיתי לכתוב פאן מה שכ' הרי"ף והרמב"ם ו"ל ברייתא דאבל רבתי הי' מגלח ושמע שמת לו מת הרי זה יגמור וכתב המרדכי הטעם דגדול כבוד הבריות שדוחה ל"ת שבתורה והשתא לפי שיטת התוס' ו"ל דאפילו יום ראשון דרבנן א"ש דהוי לאו דלא תסור אבל לדברי הרי"ף והרמב"ם ו"ל דיום ראשון דאורייתא ומשמע מדברי הרמב"ם ו"ל דאסור ביום ראשון מה"ת ככל דיני אבל כמו התספורת והרחיצה וא"כ אמאי נדחית מפני כבוד הבריות הא לאו של תורה או אפילו עשה אינה נדחית בפני כבוד הבריות וברייתא זו הובאה גמי בירושלמי פ"ק דשבת אבל מדברי הירושלמי אין ראי' דאיכא מ"ד בירושלמי פלאים פ"ט דכבוד הבריות דוחה ל"ת של תורה אבל למסקנת הש"ס דילן דל"ת של תורה אינה נדחית בפני כבוד הבריות קשה אמאי יגמור ודחוק לומר דמייירי ביום שמועה דרבנן ונראה דבאמת אין איסור בגוף התספורת דהא לצורך רפואה מותר ואינו אסור אלא במספר פדי להתקשט והכא פיון דהתחיל להתגלח קודם שמועה ה"ז מותר לגמור דגם בזה אינו מכונן להתקשט אלא דאם לא יגמור ניוול הוא לו ודו"ק והוי כמו רחיצה וסיכה להעביר את הזוהמא דשרי: שם גמרא בשני חולץ כו' פי' דקמייבעי לי' פיון דבשני צריף לחלוץ לתרנוניהו לר' יהושע צריף לחלוץ כל ז' ולר"א הא אסר בשני אפילו נתינה וא"כ נהי דפסק בחליצה כר"א היינו בשאר ימים אבל בשני דלר"א אסור בנתינה די אם גילף לקולא להתיר נתינה אבל חליצה ליכא מאן דאמר שלא יצטרף לחלוץ עכ"פ ומפני זה אמר עולא דחולץ בשני אפילו מאה פעמים ורביא אמר פיון שהניח שוב אינו חולץ אפילו בשני ולא חשיב תרי קולא דסתרן אהדדי פיון דלא תליא הא בהא פלל ושפיר פסקינן בנתינה כר"י ובחליצה כר"א אפילו בשני והא דאמר תניא גמי הכי יהודה בן תימא אומר כו' צ"ל דמייירי גמי בשני אבל לא הבנתי מאי סייעתן הא עולא לא פסק בן דחולץ אלא משום דבין לר"א בין לר"י עכ"פ צריף לחלוץ אבל יהודה בן תימא ע"כ ס"ל כחד מהני תנאי והיינו כר' יהושע דאין אסור בנתינה אלא יום ראשון לחוד והא דאמר חולץ היינו

משום דס"ל כר"י גם לענין דצריה לחלוץ בפנים חדשות וא"כ מאי סייעתא מייתי לעולא וצ"ל דיהודה בן תימא לא אמר דחולץ אלא בשני ולא משום חומרא מטעם אלא ס"ל דיום שני חמור הוא לענין חליצה משאר ימים אלא דלפ"ז אפשר לפרש דגם ר' יהושע דאמר אם באו פ"ח חולץ לא קאי אשני ולא פליגי אר"א בחליצה פלל ועיין בירושלמי גוססא אחריתי בזה ודו"ק: דף כב גמרא הלה גדול הבית לבית הקברות מהו כו'.

הנה בהלכה זו רבו הפירושים פאשר אבאר בקצרה בעז"ה רש"י ו"ל פ"א דמיבעי להו בקא דאמרינן דגדול הבית אם בא ממקום קרוב מונה לעצמו אם הלה לביה"ק מי חשבינן לי' כמאן דהוי בביתו ומונה עמהם או מונה לעצמו פ"ן דהוא הגדול ופשטינן מהא דאמר ר"י אפילו הלה גדול הבית לביה"ק מונה עמהם והאי אפילו דקאמר היינו לא מיבעי קטן או בינוני מבני המשפחה דנודאי מונה עמהם אלא אפילו גדול שהלה ג"כ מונה עמהם ופריה וקתניא מונה לעצמו ומשני הא דאתא בגו תלתא מונה עמהם והא דלא אתא בגו תלתא וכבר הק' התוס' ו"ל ע"ז הא ר' יוחנן פסק לקמן כר"ש דאין חילוק בין תוך ג' לאתר ג' אבל אין זו קושיא כ"כ די"ל דר"ש מודה בגדול הבית דאינו מונה עמהם אלא באתא תוך שלשה וכן פ"א הריטב"א ו"ל בשם הראב"ד ו"ל וכן הביא בתה"א ו"ל דשיטת הראב"ד ו"ל פ"ן הוא ולשיטה זו באחר שבא ממקום קרוב בעינן דווקא שיהי' גדול הבית שם: והתוס' פתבו בשם ה"ג דהא דמחלק הש"ס בין אתא גו תלתא או לא היינו אפילו לר"ש ובמקום רחוק ומה שלא פ"א הריטב"א ו"ל בשם הראב"ד ו"ל וכן הביא בתה"א ו"ל דשיטת רש"י וקתניא ד"ל משום דאיהו ס"ל דהא דאמר ר' יוחנן והוא שיש גדול הבית היינו לרבנן אבל לר"ש מונה עמהם אפילו אין שם גדול הבית וכמש"כ התה"א בשמו ו"ל וא"כ ע"כ צריה לפרש הא דאמר ר' יוחנן אפילו הלה כו' מונה עמהם היינו במקום רחוק דאי במקום קרוב מאי קמ"ל הא בלא"ה קיי"ל כר"ש דבין גדול בין קטן מונה עמהם ואפילו בא בז' אבל במקום רחוק שפיר מיבעי לי' בהלה לביה"ק ובאמת מסתבר לומר דבהלה לביה"ק אין חילוק בין מקום קרוב למקום רחוק פ"ן דהי' עמהם בשעת התחלתן ובה' מחלק הש"ס בין אתא גו תלתא או לא אפילו לר"ש ועיין בתה"א מה שהקשו על שיטה זו ועוד יש לדקדק למה נקט הש"ס הלה גדול כו' מהו אפילו בקטן נמי מיבעי לי' במקום רחוק אי מונה עמהם וצ"ל דלרבנותא קאמר הכי וכן ר' יוחנן דקאמר אפילו גדול הבית רבותא קמ"ל.

עוד קשה קצת לשיטה זו הא דאמר רב סתמא לבני הצלפיני דאתי בגו תלתא לימני בהדייכו כו' הא אי ביה"ק הוא במקום קרוב אפילו לא אתי גו תלתא מונים עמהם, וגם לשיטת רש"י ושיטת הראב"ד ו"ל שכתבו דחוק קצת לפרש הא דאמר להו רב כו' היינו דווקא בגדול הבית ע"כ פירשו בזה עוד שיטה אחרת והיא נחלקת לב' פנים הא' הוא מש"כ הרמב"ן ו"ל בתה"א בשם ר"ח והתוס' ו"ל דמיבעי לי' הכי הלה גדול הבית לביה"ק מהו דכי אמרינן אם אין גדול הבית מונה לעצמו היינו באין שם גדול בבית והכא במקום קרוב הוא הגדול אבל היכא דגדול הלה לביה"ק פי בא אחר במקום קרוב מונה עמהם פ"ן דהגדול שייך נמי באבילות וידע בה' או דילמא גם זה חשיב אין גדול בבית ומסיק דכי אתא גדול הבית בגו תלתא מונה עמהם הגדול וגם האורח שבא ממקום קרוב ואי לא אתא הגדול גו תלתא גם האורח מונה לעצמו פ"ן דהגדול מונה לעצמו ולפ"ז הא דאמרינן הא דאתא בגו תלתא כו' קאי דווקא על גדול הבית דעל אחר הבא אין נ"מ אימת בא דאם בא הגדול לאתר ג' אפילו בא האחר בתוך ג' מונה לעצמו פ"ן

דהגדול מונה לעצמו ואם בא הגדול תוף ג' אפילו בא האחר לאחר ג' מונה עמהם פיון דגם הגדול מונה עמהם ונהרי יש גדול הבית בבית וא"כ לכאורה גם לשיטה זו דחוק לפרש הא דאמר רב לבני הצלפוני דקאי אגדול הבית אלא דהרמב"ן ז"ל כתב שם לשיטה זו דלאו דווקא גדול הבית דאפילו קטן שהיה לביה"ק יש חילוק בין אתיא גו תלתא אי לא ואין חילוק בין בית הקברות רחוק או קרוב והוא דבר חידוש דלענן קטן הלה לביה"ק גריעותא היא דאינו מונה עמהם אלא באתא גו תלתא והיכא דבא ממקום קרוב סתם אפילו בז' מונה עמהם ומה שהכריחם לזה הוא לישנא דרב דאמר דאתא בגו תלתא לימנו בהדינכו משמע דכל דאתיא אפילו קטן ומה שהוצרכו לפרש דמייבעי לי נמי על אחר שפא ממקום קרוב דאל"ה למה נקטה"ש"ס הלה גדול הבית לביה"ק פיון דקטן נמי דינא הכי אלא ע"כ מייבעי לי לענן אחר שפא ממקום קרוב זו היא שיטת הרמב"ן ז"ל אבל הריטב"א ז"ל פי' בפשם ריב"א ז"ל עוד באופן אחר דאגדול עצמו ואפילו קטן שהלה לביה"ק לא קמייבעי לי פלל ופשיטא דמונים לעצמן פיון שהולה עם המת ואינו אוכל בפשר ואינו שותה יין וכי קמייבעי לי על אחד מן הקטנים שפא ממקום קרוב ולא מצא הגדול בבית פי הלה לביה"ק מי אמרינן פיון שהי' הגדול בשעת מיתה הרי אלו שפכאן עיקר האבילות ומצטרף האחר למנות עמהם או דילמא פיון דהגדול אינו מונה עמהם אין האחר מצטרף עם אלו פיון דליכא גדול הבית בהאי מנינא ומסיק אי אתא האחר בגו תלתא מונה עמהם דבית שעת מיתה אזלינן ובשעת מיתה הי' גדול הבית ואי לא אתא בגו תלתא מונה לעצמו פיון דליכא גדול הבית ולפירושי קאי הא דאתי בגו תלתא מונה לעצמו על ביאת האחר ממקום קרוב והא דאמר להו רב כו' מייירי נמי בכה"ג שהלה גדול הבית לביה"ק נאחרים פאו ממקום קרוב ושיטה זו מחודשת היא: ועתה נבא לשיטת התוס' ז"ל פי דבריהם ז"ל מעורפבים קצת ונראה דשיטתם ז"ל פשיטת הרמב"ן ז"ל דעיקר הדבר תליא בביאת הגדול בגו תלתא או לאתא מפאן דהיכא דאתא הגדול בגו תלתא דהוא מונה עמהם גם האחר מונה עמהם אפילו אתא בז' לר"ש ואי לא אתא הגדול בגו תלתא ומונה לעצמו גם האחר מונה לעצמו אפילו אתא בגו תלתא פיון דליכא גדול הבית בהאי מנינא ולענן גדול הבית עצמו גם לר"ש אינו מונה עמהם אלא באתא גו תלתא ול"ד גדול הבית אלא פל החוזר וכשיטת הרמב"ן ז"ל והיינו מש"כ אבל החוזר כו' בין אם יש גדול הבית כו' וכי הא דאמר להו רב וכמש"כ לעיל דמחמת זיה הוצרכו לומר פן שלא נצרך לומר דרב אגדול הבית דוקא קא' להו וזה ברור בד' התוס' ז"ל פי זולת זה אין ד' מובנים.

ובשיטת הרא"ש ז"ל רואה אני עוד דרך אחר מחודש דהוא ז"ל פי' נמי דמייבעי לי על אחר שפא ממקום קרוב ולא מצא גדול הבית בבית אלא הלה לביה"ק לעשות מצבה או בגנן לקבר מי אמרינן דחשוב פאלו הוא בביתו פיון שהלה לצרכי המת ולא מייבעי לי לענן גדול עצמו דהוא נדאי אינו מונה עמהם לשיטת הרא"ש ז"ל דאינו מונה עמהם אלא היכא דלא התחיל האבילות עד בואו עליהם והכא הגדול פבר התחיל האבילות אחר סתימת הגולל ונראה לי עוד לד' הרא"ש ז"ל דמייירי הכא דהגדול נמי התחיל עמהם האבילות אלא שהלה בתוף אבלו לעשות מצבה או בגנן ובתוף פך בא האחר ומסיק דאם בא הגדול בגו תלתא חשיב פאלו הי' בבית והאחר מונה עמהם ואי לא אתא בגו תלתא הרי הוא פאלו אין גדול בבית ומונה לעצמו והיינו היכא שפא בשעה שאין הגדול בבית

בְּזֶה יֵשׁ חִילּוּק אִם שׁוֹקֵה הַגְּדוֹל ג' יָמִים אֲזִי הוּא פָּאָלוּ אֵינְנוּ בְּבֵית וּמוֹנֵה לְעַצְמוֹ אֲבָל אִם אֵינּוּ שׁוֹקֵה ג' יָמִים הָרִי הוּא פָּאָלוּ לֹא הֶלֶף וּמוֹנֵה הָאֲחֵר עִמָּהֶם אֲבָל אִם בָּא הָאֲחֵר אַחֵר בִּיאַת הַגְּדוֹל וְדַאי מוֹנֵה עִמָּהֶם פִּינּוּן שְׁמֵצָא הַגְּדוֹל בְּבֵית וְאֶפְשֵׁר לְפָרֵשׁ עוֹד בְּדַבְרֵי הָרִא"שׁ וְ"ל ע"ד שִׁטַּת הָרִיטָב"א וְ"ל דִּהַדְּבָר תִּלְיָא בְּבִיאַת הָאֲחֵר אִי אַתָּא בְּגוּ תִּלְתָּא מִשְׁעַת מִיְתָה מוֹנֵה עִמָּהֶם אֲלָא דְלָמָּה שִׁכ' הָרִא"שׁ וְ"ל דִּהַגְּדוֹל הַתְּחִיל אֲבִילְתוּ עִמָּהֶם א"כ אֲמַאי לֹא יִמְנָה עִמָּהֶם אֲפִילוּ לֹא אַתָּא בְּגוּ תִּלְתָּא דְלִשְׁיַטַּת הָרִיטָב"א וְ"ל א"ש פִּינּוּן דִּהַגְּדוֹל מוֹנֵה לְעַצְמוֹ גַּם זֶה הָאֲחֵר מוֹנֵה לְעַצְמוֹ אֲבָל לְשִׁיטַּת הָרִא"שׁ וְ"ל דִּהַגְּדוֹל מוֹנֵה עִמָּהֶם לֹא נִרְאֵה לְחַלֵּק בְּבִיאַת הָאֲחֵר אֲלָא הָעֵינְקָר הוּא בְּשִׁהִיַּת הַגְּדוֹל שָׁם בְּבִיחָא"ק אִם הוּא שׁוֹקֵה שָׁם ג' יָמִים הָרִי הוּא פָּאָלוּ אֵינּוּ גְּדוֹל אֲבָל אִם לֹא שָׁקֵה ג' יָמִים הָרִי זֶה פָּאָלוּ הוּא בְּבֵית.

שׁוֹב רְאִיתִי בְּשׁ"ף ס'י שִׁע"ה שֶׁהָאֲרִיף בְּזֶה בְּפִי דְבָרֵי הָרִא"שׁ וְ"ל וְכַתֵּב בְּשֵׁם ר"י בְּמִפְרֵשׁ דְבָרֵי הָרִא"שׁ וְ"ל ע"ד שִׁיטַּת הָרִיטָב"א וְ"ל כַּמֶּש"כ. אֲבָל דְבָרֵי רַבֵּינוּ יְרוּחָם וְ"ל נִפְלְאוּ מֵה שִׁכ' סְתָמָא דְאִם הֶלֶף גְּדוֹל הַבֵּית לְבִיחָא"ק וּבָא אַחֵר מִמָּקוֹם קָרוֹב וְלֹא מִצָּאוּ שָׁם הָרִי הוּא פָּאָלוּ הִי' שָׁם בְּבֵית וְלֹא חִילְקָא בֵּין אַתָּא גוּ תִּלְתָּא: וְהִנֵּה מֵה שְׁנִירָאָה מִדְבָרֵי הַתּוֹס' וְ"ל דְאִם אֵינּוּ גְּדוֹל הַבֵּית בְּבֵית אֲלָא הוּא בְּמָקוֹם אַחֵר וְלֹא יָדַע מִן הָאֲבִילּוֹת כָּלֵל פִּי בָּא אַחֵר מִמָּקוֹם קָרוֹב מוֹנֵה לְעַצְמוֹ לֹא יִדְעָנָא מִנ"ל הָא דְהָא דִּיא"ר יוֹחֲנָן וְהוּא כו' הֵינְנוּ לְאִפּוּקֵי אִם זֶה שָׁבָא הוּא הַגְּדוֹל וּכְנֻסָּחַת הִירוּשַׁלַּיִם אֲשֶׁר לְפָנֵינוּ וְהוּא שְׁאֵינּוּ גְּדוֹל הַמְּשַׁפְּחָה אֲבָל אִם הוּא גְּדוֹל הַמְּשַׁפְּחָה מוֹנֵה לְעַצְמוֹ אֲבָל אִם הַגְּדוֹל אֵינְנוּ וְלֹא יָדַע מִן הָאֲבִילּוֹת כָּלֵל מִנ"ל דִּהָאֲחֵר יִמְנָה לְעַצְמוֹ וְלֹא יִצְטָרֵף עִמָּהֶם: וְהִרִיף וְהִרְמַב"ם וְ"ל לֹא פְתַבוּ כָּלֵל מֵהָא דְגְּדוֹל שְׁהֶלֶף לְבִיחָא"ק וְלֹא חִילְקוּ כָּלֵל אִי אַתָּא בְּגוּ תִּלְתָּא וְכַתֵּב הִרְמַב"ן וְ"ל בְּדַעְתָּם דְהָא דְמִיבְעֵי לָן הֵינְנוּ לְאֵלוּ שְׁהוֹלְכִין לְבִיחָא"ק אִם מוֹנִין לְעַצְמָן מְסַתִּימַת הַגּוֹלֵל אוֹ שְׁמוֹנִין עִם הַיּוֹשְׁבֵין בְּבֵית וּמְסִיק דַּאי אַתָּא בְּגוּ תִּלְתָּא מוֹנֵה עִמָּהֶם וְאִי לֹא אַתָּא בְּגוּ תִּלְתָּא מוֹנֵה לְעַצְמוֹ וְהֵינְנוּ לְרַבְּנָן אֲבָל לִר"ש אֲפִילוּ אַתָּא בְּשִׁבְעֵי מוֹנֵה עִמָּהֶם וְעִדְדִין קִשָּׁה לִפ"ז אֲמַאי לֹא הִזְכִּירוּ דִּין גְּדוֹל הַבֵּית שְׁהֶלֶף לְבִיחָא"ק שְׁיִמְנָה עִמָּהֶם גַּם מֵה שִׁפִּי דְמִיבְעֵי לִי נְמִי דִּילְמָא אֵלוּ שְׁבַבְתִּי נִגְרָרִין אַחֵר גְּדוֹל וְגַם הֵם יִתְחִילוּ מְסַתִּימַת הַגּוֹלֵל קִשָּׁה לִי דִיא"כ הָא דְתַנִּיא מוֹנֵה לְעַצְמוֹ דְמִשְׁמַע אֲבָל אֵלוּ שְׁבַבְתִּי מוֹנִין לְעַצְמָן וְאֲמַאי לֹא יִגְרָרוּ אַחֵר גְּדוֹל הַבֵּית אֲלָא ש"מ דְהָא פְּשִׁטָּא לְהוּ דַּאִין אֵלוּ שְׁבַבְתִּי נִגְרָרִין אַחֵר אֵלוּ שְׁהוֹלְכִין לְבִיחָא"ק אֲפִילוּ הוּא גְּדוֹל הַבֵּית אֲלָא דְמִלְשׁוֹן הִרְמַב"ם וְ"ל בִּפ"א שִׁכ' מִי שְׁדַרְכָן לְשִׁלְחַם הַמַּת לְמַדִּינָה אַחֲרַת וְאֵינּוּ יוֹדְעִין מְתִי יִקְבֵר מִתְחִילִין לְהַתְּאָבֵל מַעַת שְׁחִזְרוּ פְּנִיָהֶם מִזֶּה נִרְאֵה דְאִם יוֹדְעִין מְתִי יִקְבֵר גַּם אֵלוּ שְׁבַבְתִּי מוֹנִין מִשְׁנִקְבֵר וְא"כ ע"כ לִיכָּא לְפָרֵשׁ בְּדַבְרֵי הִרְמַב"ן וְ"ל דְפְּשִׁיטוּתָא דִּהַש"ס הוּא דִּהַגְּדוֹל נִגְרָר אַחֲרֵיהֶם וְכּוֹלָן מוֹנִין מִשְׁחִזְרוּ פְּנִיָהֶם אֵלוּ שְׁנִשְׁאָרוּ בְּבֵית דְאֲדַרְבָּה אֵלוּ שְׁבַבְתִּי נִגְרָרִין אַחֵר אֵלוּ שְׁהוֹלְכִין לְבִיחָא"ק וְלַעֲנ"ד נִרְאִין דְבָרֵי הַב"י וְ"ל בְּזֶה בְּדַעַת הִרְמַב"ם וְ"ל דִּהַגְּדוֹל וְדַאי אֵינּוּ נִגְרָר אַחֲרֵיהֶם אֲלָא מוֹנֵה מְשִׁיטָתָם הַגּוֹלֵל הֵינְנוּ שְׁעַת קְבוּרָה אֲלָא דַּמֶּש"כ דְאֵלוּ שְׁבַבְתִּי מוֹנִין מִשְׁחִזְרוּ פְּנִיָהֶם אֲפִילוּ בָּא עֲלֵיהֶם הַגְּדוֹל בְּתוּף שְׁלִשָּׁה צ"ע דְלִפִּי הַנִּירָאָה מִלְשׁוֹן הִרְמַב"ם וְ"ל גַּם אֵלוּ שְׁבַבְתִּי מוֹנִין מִשְׁעַת קְבוּרָה וְעֵינּוּ בְּשׁ"ף שָׁם שְׁכַתֵּב לִיִּישָׁב דְבָרֵי הַש"ע מֵה שְׁפָסַק פְּהִירוּשַׁלַּיִם דְאִם גְּדוֹל הַמְּשַׁפְּחָה הֶלֶף לְבִיחָא"ק גַּם אֵלוּ שְׁבַבְתִּי מוֹנִין מִשְׁיִקְבֵר וּבִס' ח' שְׁהָעֵתִיק דְבָרֵי הִרְמַב"ם וְ"ל ע"כ צ"ל לְד' דְאֵלוּ שְׁבַבְתִּי מוֹנִין מִשְׁחִזְרוּ פְּנִיָהֶם ע"ש מִש"כ לְחַלֵּק בֵּין אִם הַגְּדוֹל דָּר שָׁם וְכַמֶּש"כ הִמְרָדְכִי וְלַעֲנ"ד נִרְאֵה

כמש"כ דלדברי הרמב"ם ז"ל אם אלו שפבית יודעין מתי יקבר גם הם מונין משעת קבורה ואם הולכין למדינה אחרת ואין יודעין מתי יקבר הם מתחילין משתחזרו פניהם ואלו שהולכין משעת קבורה ואין חילוק אם גדול הבית פאן או שם וכדאמר להו רבא לבני מחוזא ולא הורה להם שום חילוק וכו' הרי"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל נראה לי לפרש ע"ד שיטת הריטב"א ז"ל דמקבעי להו אם הולך הגדול לביה"ק דיש לו מנין לעצמו אם זה חשיב אין גדול בבית פנין דהוא מונה לעצמו ואמר ר"י דאפ"ה מונה מי שפא עמהם פנין דהגדול אינו שייך במנינם אינו מעפכו מלהצטרף עמהם ומחלק הש"ס בין אתא גו תלתא כו' והיינו כרבנן אבל לר"ש אפילו פא בשביעי מונה עמהם ולא אמעיט אלא אם הפא הוא הגדול.

ומש"ה פתבו סתם אם מצאו מנחמין אצל הגדול היינו הגדול מאלו שיושבין בבית וממילא שמעינן דגדול שהלך לביה"ק אינו מעפכו מלהצטרף ואחר פל הג"ל אין הלכה זו ברורה עד יבא המורה ויורה צדק.

ועיין בפסקי התוס' ודבריהם צ"ע ויש בזה עוד ב' שיטות הא' מש"כ התוס' בסוף ד' דהלכה פ"ר ש בגדול הבית בבית וכרבנן פאין גדול הבית בבית וכן מבואר במרדכי בשם הש"ר מקוצי אבל מלישנא דהש"ס אמר מ"ג ימים הראשונים כו' אמר ר"י והוא שיש גדול הבית משמע דרבנן נמי לא אמרי אלא בגדול הבית בבית ועיין ש"ך שהביא שיטת ראב"ן ז"ל בהא דקאמר הש"ס ה' דאתא גו תלתא היינו שפא אל הקבר גו תלתא ואז פולן מונים משעת קבורה ולפ"ז קשה לישנא דמונה לעצמו דמשמע דהן מונין לעצמן והם מונין לעצמן ואין ס' הראב"ן בידי לעיין: תוס' בד"ה הלך גדול כו' ולא ידענא כו' פבר תמה הפהרש"א ז"ל על דבריהם ונראה ליישב דבריהם קצת דהא דאמר ר' יוחנן והוא שיש כו' היינו לאפוקי היכא דהגדול במקום אחר ולא ידע האבילות פלל אבל אם זה הפא במקום קרוב הוא הגדול לא שמעינן והיינו דמספקא להו מי אמרינן דווקא גדול שהלך לביה"ק דידע מאבילות הוא דמונה עמהם אבל גדול שפא במקום קרוב דלא ידע מן האבילות מונה לעצמו או להפך דהא דמספקא להו בהלך לביה"ק היינו משום דהלך עם המת וה"א דימנה לעצמו מסתימת הגולל אבל פא במקום קרוב דלא משום המת הלך ודאי ימנה עמהם וחסר תיבת דלא משום כו' ומ"מ דבריהם ז"ל צ"ע: שם גמרא והוא שפא ומצא מנחמין אצלו לעיל פתבתי דרבי ס"ל מקצת היום פכולו אבל לפי האמת נראה דאפילו אי לא אמרינן מקצת היום פכולו מ"מ לענין למנות עמהם בעינן דווקא שפא מנחמין אצלו ועיין בתוס' לעיל ד"ה אפילו פא במקום קרוב ובמהרש"א ז"ל ובתוס' חולין דף נ' ודו"ק.

ועיין בירושלמי דאיתא התם בשלא הראו לו רוב פנים היינו של"ע מנחמין ועיין ק"ע: שם גמרא על פל המתים פולן רצה ממעט בעסק כו' על אביו ואמו ממעט. מפשט ההלך' נראה דמייירי תוף ז' דומיא דמדחה משתו ונחליצה וכ' בשם התוס' וכן פי' הנימוק"י דאפי' בדבר האבד קאמר ועיין בכ"מ שתמה ע"ז ומש"כ עוד הנימוק"י דלא אסרו אלא במשא ומתן לא הבנתי והרא"ש ז"ל פי' דקאי ג"כ על עסקא הפותרת לו.

והכ"מ פירש בדעת הרמב"ם ז"ל דקאי אתוף שלשים דצריף למעט במלאכה וא"כ אין מקום הלכה זו לכאן ולקמן גבי הלכות שאסורים פל ל' הו"ל למיתבניי אבל בירושלמי

ובאבל רבתי הגירסא על אביו ואמו מרבה בעסקיו והפנונה להרבות בעסקי המת ולעשות לו כבוד והנסוקא הזו מנושבת מאוד כי זה הוא מענין אחד עם דחיית המטה ולקמן יבואר עוד בזה: שם גמרא רשב"ג נשיא הוי וכ"ע מחייבי למחלץ קשיא ותיובתא לא הוי כדאייתא באבל רבתי דאם אין ראוי לחלוץ היינו שאין זה לפ"כ אין צריף לחלוץ אפילו על אביו ואמו ומביא התם מעשה בר"ע שמת אביו ולא חלץ ובדברי התוספות גירסת הפרקיתא דא"ר אינה מנושבת: שם גמרא על כל המתים פולם כו' על אביו ואמו עד שיגערו בו חביריו וכ' התוס' דרגל אינו מבטל דבר זה כדאמרי' בירושלמי ר"ש ב"א מנה תלתין יומין כו' וכן פסקו כל הראשונים והנה לגירסת הירושלמי לענין גיהוץ נמי באביו ואמו כל י"ב י"ל כדברי התוס' אבל לפ"מ שפסקו הראשונים בגיהוץ עד שמגיע הרגל או יגערו בו חביריו וכדתנא בא"ר וא"כ מ"ש לענין גיהוץ הרגל מבטל ולענין תספורת אין הרגל מבטל ועוד דמלישנא דהירושלמי משמע דכל שאינו תלוי בז' ול' אין הרגל מפסיק הרי מוכח מזה דה"ה לענין גיהוץ ועוד נראה מדברי הירושלמי דגיהוץ חמיר מתספורת דלא נאמר שם בגיהוץ היסור דיגערו בו חביריו אלא כל י"ב חודש אבל הנסוקא בירושלמי לפנינו ר"ש מנה תמניא יומא כו' ולפ"ז י"ל דאחר ל' הרגל מבטל כמו בגיהוץ ועיין בנימוק"י שכתב כן בשם י"א דאחר שלשים הרגל מפסיק בתספורת.

שוב ראיתי בדברי הטור ז"ל דבגיהוץ תרתי בעינין שיגיע הרגל ויגערו בו חביריו לך לבוש לכבוד הרגל וא"כ ה"ה לענין תספורת נמי אם גערו בו חביריו בשביל כבוד הרגל מותר וכן משמע מד' הרא"ש ז"ל ואדרבה בתספורת שייף גערת חביריו אף קודם הרגל אלא דאפתי קשה לי לשיטת הרא"ש ז"ל לעיל דמותר ללבוש פלים מגנהצים אפילו תוף ז' פשמת לו מת וא"כ אטו לאחר ל' באביו ואמו חמור הוא מתוף ז' בשאר מתים וא"כ אמאי יאסר להסתפר בחוה"מ נהי דאינו מפסיק אבל ברגל גופא אמאי ינהוג אבילות והא דהביאו ראי' מדאמרינן לענין שמחה באביו ואמו עד י"ב חודש ויש בהם פמה רגלים אלמא דאין רגל מבטל ג"כ אינה מוכרחת לענין רגל עצמו ונהי דאינו מבטל לגמרי אבל ברגל גופא למה ינהוג אבילות וצ"ע והרמב"ם ז"ל לא חילק בגיהוץ בין אביו ואמו לשאר קרובים מדלא אמרו כן בש"ס דילן ולקמן יתבאר הטעם שכ' לחלק בהליכה לסחורה בין קרובים לאב ואם וסמך בזה על הירושלמי אע"פ דלא הוזכר בש"ס דילן: שם גמרא אמר רבב"ח ולשמחת מריעים פירש"י אבל סעודה דשמחה לא יאסור גם לאחר ל' וקשה לי דלא מצינו שום חומרא בשאר קרובים לאחר שלשים ולענ"ד נראה לפרש איפכא דסעודת מריעות הוא דאסור כל שלשים אבל סעודה של שמחת מצוה מותר אפילו בתוף שלשים ופריף עלי' מבריייתא דשמחה של מצוה נמי אסור כל ל' וללישנא דאמימר סעודת מריעות דפנרענותא קיל ומותר אפילו תוף ל'.

שוב ראיתי בריטב"א ז"ל שפי' כן ולפ"ז הי' נראה דהא דאמרינן בירושלמי אם הייתה חבורת מצוה או קידוש החודש מותר היינו פלישנא קמא דרבב"ח דלצנרף מצוה מותר אבל למאי דמותבינן עלי' מבריייתא דלשמחה נמי אסור תוף ל' אסור בכל מיני שמחה אבל הראב"ד ז"ל כ' דהא דשרינן חבורת מצוה בירושלמי היינו לאחר שלשים באביו ואמו וכן נראה דהיינו מעין הא דאמרינן לענין סחורה עד שיגערו בו חביריו ויאמרו לו לך עמנו דהפנונה דהא מעצמו לא ילך לסחורה אבל אם גערו בו חביריו ואמרו לו לך עמנו מותר לילך עמם שלא גזרו עליו לישוב בדרך כל י"ב חודש וכן לענין שמחה לא ילך

מעצמו אבל לחבורת מצוה מותר להמנות עמהם והשתא בכל אלו הדינים הכל תלוי בגערת חביריו אלא דלפ"ז יש לדקדק קצת מאי פריף הש"ס עלה דרבב"ח דאמר ולשמחת מריעות מברייתא דתני לשמחה ולמריעות ל' יום דילמא רבב"ח לא קאי אלא אלאחר שלשים באביו ואמו בזה קאמר דלא נאסר אלא בשמחת מריעות אבל בסעודת מצוה מותר אבל בתוף שלשים מודה דאסור אפילו בשמחת של מצוה ולפירש"י ז"ל ניתא אבל לפמש"כ וכפני' הריטב"א ז"ל אין שום הכרח לחלק בסעודת מצוה בין סעודת גישואין לסעודת קידוש החדש ולשון זה חבורת מצוה וקידוש החדש מצינו גמי גבי בן סורר ומורה והתם ודאי גם סעודת חתן בכלל חבורת מצוה ועיין בגמרא שם גבי הא דאמרינן לאתויי תנחומי אבלים ובפני' רש"י שם ודו"ק ודברי התוס' ז"ל בד"ה ולשמחת כו' אינו מדוקדקים קצת בלשונם מש"כ וי"מ ולשמחת מריעות כו' וק"ל: שם גמרא רצה מבדיל קמי שפה רצה אינו מבדיל ונראה מפירש"י ז"ל דמבדיל קמי שפה הוא שקורע למטה מן השפה ולא בתוף השפה אבל מדברי הראשונים ז"ל נראה להיפך דמבדיל קמי שפה היינו שקורע בתוף השפה וכן פתב רש"י ברי"ף ז"ל והכי נראה מסוגיא דהוריות דמבדיל קמי שפה היינו למעלה ואינו מבדיל היינו למטה: שם גמרא לא השוו לאביו ולאמו אלא לאיחוי בלבד כו' הנה הרמב"ם ז"ל כל אלו הקרעים דתניא בברייתא לקמן לקרע של אביו ואמו לכל דבריהם עד שיגלה את לבו ולהבדיל קמי שפה וכבר תמה עליו הראב"ד ז"ל והרמב"ן ז"ל מהאי ברייתא דלא השוו אלא לאיחוי בלבד אבל מדברי הירושלמי נראה דצריך להבדיל בהו קמי שפה דהכי איתא התם הרוואה את ריושלים מן הצפון סייב לקרוע אית תנוי תני ומוסיף על הקרע נראה דקאי אהא דתניא וקורע על המקדש ומוסיף על ריושלים ופליגי התם כמה שיעור התוס' אבל בשיעור הקרע לא פליגי ולכ"ע בעי טפח וסגי בטפח ובעי התם מהו להבדיל קמי שפה ר"ח בשם רשב"ל ויחזק דוד בבגדיו ויקרעם ויחזק דוד בבגדיו אין אחיזה פחות מטפח ויקרעם מכאן שהוא צריך להבדיל קמי שפה אלמא דצריך להבדיל קמי שפה בכל אלו הקרעים דברייתא לקמן אבל סגי בטפח ונמצא דברי הרמב"ם ז"ל מסתייעין בהבדלה קמי שפה וקשין בהדא בהא דמצריך בהו עד שיגלה את לבו ואי תיקשי הא רבנן לא דרשו מקרא דצריך להבדיל ור' יהודה הוא דדריש הכי לקמן י"ל דר' יהודה יליף מקרא דאלישע דכל שאינו מבדיל לא מקרע קרע כלל מדכתיב לשניהם מותר ומש"ה ס"ל דבכל קרובים צריך להבדיל אבל רבנן סברי דכל היכא דלא נאמר אלא קריעה לחוד אין צריך להבדיל ויצא ידי קריעה אבל באלו הקרעים השנוין בברייתא צריך להבדיל משום שנ' ויחזק ויקרעם והא דלא ילפי מיתורא דלשנים דאין זה קרע כלל משום דאיצטרף יתירא דלשנים שלא תאחו לעולם וכדדרשי' לקמן וכ"ת ר"י מנ"ל דאין מתאחין י"ל דר"י דריש מלשנים דצריך להבדיל ומקרעים שיהי' קרועים ועומדין וכהא דגרסינן בפרק ד' מיתות ולפ"ז א"ש קושית הלח"מ היכא יליף ר' יהודה דכל שאינו מבדיל לאו קרע מקרא דאלישע הא התם רבו הוי ולפמש"כ ניתא דלשנים מותר הוא דאי הוי פתב ויאחו כו' ויקרעם גמי הוי שמעינן דצריך להבדיל ולשנים למה לי אלא לאשמעינן דלא הוי קרע כלל אפי' בעלמא ולענן לקרוע ביד ולא בכלי נראה גמי בדברי הרמב"ם ז"ל דלשון המקרא ויחזק בבגדיו משמע ביד מדילפינן מינה אחיזה טפח וכן משמע לישא דבגדיו לשון רבים דצריך לקרוע את כולן אבל בכל קרובים סגי בעליון כדכתיב גבי איוב ויקרע

את מעילו אלא דקרא דדוד קשה הא דכתיב גבי מיתת היילד ויקם ויקרע את בגדיו וי"ל דמילתא נתיירמא עבוד בהא וא"כ הי' נראה דקריעה ביד וכל בגדיו ולהבדיל קמי שפה פל הגי מילי מקרא ילפינן דגם באלו קרעים השנויים בפרייתא צריף לעשות פן אבל לגלות את לבו לא ילפינן מקרא אלא סגי בטפח פדי אחיזה ובאביו ואמו לחוד הוא דבעינו הכי מפני הטעם שאמרו בירושלמי שבטלה ממנו מצנת פיבוד וכן לענו קריעה מבחוץ לא השוו לבר מנשיא דכולי עלמא צריכין לקרוע עליו ואצטריף לפרסומי מילתא אבל לכ"ז תיקשי פרייתא דלא השוו כו' אלא לאיחוי בלבד דמשמע בהדיא דלשארי דברים לא השוו אלא דצריף לדקדק מ"ש דלענון איחוי השוו ולשארי דברים לא השוו.

וצ"ל דנודאי בעיקר מעשה הקריעה אב ואם חמור מכולן ואבילות יוכיח אבל לענון איחוי שפיר השוו דדווקא בשאר קרובים דיש זמן לאבלו ז' ושלשים התירו לחות אחר ל' אבל בכל אלו הקרעים אין זמן להם ואסור לאחותן לעולם דלא מסתבר להתיר לו איחוי תיקף אחר קריעה וכיון דלא הותר לו מיד לא הותר לו לעולם ויש לדקדק עוד על דברי הרמב"ם ז"ל שכ' דכל קרעים אלו עד שיגלה את לבו מהא דאמרינן העומד בשעת יציאת נשמה חייב לקרוע הא למה זה דומה לרואה ס"ת שנשרף ובשעת יציאת נשמה כ' דאין צריף לקרוע אלא טפח משמע דבס"ת נמי פן הוא וי"ל דע"כ לא דמיין לגמרי דבס"ת אסור באיחוי לעולם והכא מותר לאחות ועיין במרדכי שפסק כר' יהודה לענון קמי שפה ונראה שטעמו משום דשמואל ס"ל הכי בהוריות אבל משמע התם דרב ס"ל פרבנון וא"כ הלכה פרב באיסורי: ודרף אגב אדבר פאן קצת במש"כ הטור בסי' שע"ד דעל נשיא מותר לפהגים להטמא לו וכן פתבו פל הראשונים ז"ל והוא מדברי הירושלמי בפ' כה"ג כמו שהביאו הראשונים ז"ל ומבואר שם הטעם דזה הוי מת מצנה פינון דאין שיעור לכדי צרכו והכל מחוייבים בכבודו ומיבעי לי' התם מהו שיטמא לכבוד רבו אפילו אם יש לו שיעור וקשה לי מהא דאמרינן בנזיר דאינו מטמא לאביו אלא בזמן שהוא שלם ולא בזמן שהוא חסר ופריף התם אלא מעתה פסקי גנבי לריש' דאבנה ה"נ דאין מטמא לו ומשני מת מצנה קאמרת ופריף איזהו מת מצנה פל שאין לו קוברין ומשני פינון דקאזיל באורחא פמי שאין לו קוברין דמי ואי פשיטת הירושלמי דלכבוד רבו נמי מיטמא וא"כ אטו פבוד אביו גרע מפבוד רבו ואמאי לא יטמא לו אפילו בזמן שהוא חסר מטעם מת מצנה פינון דמצנה הוא לעסוק בכבודו ועוד כה"ג ונזיר אמאי נאסרו לטמאות לקרובים הא בכלל מת מצנה הם ועוד אטו מה שנ' לאביו ולאמו לא יטמא מיירי דווקא באביו דלא מתני דאי מתני הא ליפא שיעורא והוי פמת מצנה ועל היתירא דנשיא יש לחלק דהתם דווקא הותר לפהגים לטמאות פינון דכל ישראל חייבים בכבודו הוי פמת מצנה ועדיף מינ' דכבוד המלך ונשיא י"ל דעדיף מכבוד הבריות משום דמצנה מה"ת לכבודו וכיון שהתירה תורה לצורף מת מצנה כש"כ לכבוד הנשיא אבל מאי דמיבעי להו מהו שיטמא לכבוד רבו והיינו משום דהוא מצנה לכבודו יחשב פמת מצנה א"כ אביו נמי מצנוה לכבודו יחשב פמת מצנה ועיין בב"י בסי' ה"ג שכ' דדבר חידוש הוא לומר פן דכל שאין פדי צרכו יחשב מת מצנה אפילו אם הוא בעיר ועיין בלח"מ פ' שצידד לומר דלא התירו באין בו פדי צרכו אלא בנמצא בדרף אבל בעיר לא יטמאו לו אפילו אין לו פדי צרכו אבל הא דאיבעי לן בירושלמי פבוד רבו מהו נדאי משמע אפילו בעיר וכדמיייתי התם עובדא דר' ינאי זעירא וי"ל דכבוד רבו עדיף מפבוד אביו פדתנון בפ' אלו מציאיות.

אָבֵל ל"ג דְּהִירוּשָׁלַיִם לְשִׁטְתֵּי ד"ס ל' דְּכֶהֱן מְטַמָּא לְתַלְמוּד תּוֹרָה אִפִּי בְּטוֹמְאַה דְּאוֹרְיִיתָא כְּדָאִיתָא בִּירוּשָׁלַיִם פ' מִי שְׁמַתוּ וְהוּבְאוּ בַתְּהָא לְהַרְמְבִין ו"ל בְּשַׁעַר הוֹצְאָה א"כ כש"כ דְּמוֹתָר לְהַטְמָאוֹת לְמַת שְׁאִין בּוּ פְדִי צָרְפוּ דְּהָא מְבַטְלִין ת"ת בְּשָׁבִיל מַת שְׁאִין בּוּ פְדִי צָרְפוּ אָבֵל לְשִׁטְתֵּי ד"ס דִּילָן דְּאִינוּ מְטַמָּא לְלַמּוּד תּוֹרָה אֲלָא בְּטוֹמְאַה שְׁל דְּבַרְיָהֶם ה"ה דְּלַמַּת שְׁאִין בּוּ פְדִי צָרְפוּ אִינוּ מְטַמָּא אֲלָא בְּטוֹמְאַה שְׁל דְּבַרְיָהֶם וְרֵאִיתִי בִירוּשָׁלַיִם פ' מִי שְׁמַתוּ דְּהָא דְּמִיבְעִי לְהוּ מְהוּ שְׁיִטְמָא לְכַבּוּד רַבּוּ לְאוּ מְשׁוּם דְּהָנִי כְּמַת מְצֻנָה אֲלָא מְשׁוּם דְּהָנִי פְקָרוּבוּ דָאִיתָא הָתָם ר' יוֹסִי נְטַמָּאוּ לוּ תַלְמִידֵי וְאָכְלוּ בְּשַׁר וְשַׁתוּ יַיִן אָמַר לְהֶם ר' מְנָא חָדָא מִן תַּרְתִּי לֹא פְלִטִי לְכוּן אִם אָבְיָלִים אַתֶּם לְמָה אָכְלַתֶּם בְּשַׁר וְאִם אֵין אַתֶּם מְתַאבְּלִין לְמָה נְטַמְאֶתֶם שְׁמַעִינָן מְזָה דַּמ"ד דְּמוֹתָר לְטְמָאוֹת לְרַבּוּ הִיָּינוּ מְשׁוּם דְּאָבְיָלוֹת עָלֵינוּ וּלפ"ז נְדָאִי מְהֵרָאוּי הִנֵּה לְטְמָאוֹת לְאָבִיו אֲפִילוּ הִי חָסֵר כִּינּוּן דְּמְתַאבְּל עָלֵינוּ וְכִינּוּן דְּאָמְרִינָן בְּש"ס דִּילָן דְּאִינוּ מְטַמָּא לְאָבִיו כְּשִׁהוּא חָסֵר כש"כ דְּאִינוּ מְטַמָּא לְרַבּוּ וְתוּ מִיבְעִי לָן הָתָם מְהוּ שְׁנַטְמָא לַת"ת וּמִיָּיתִי הָתָם דְּפִלְיָגִי אַמּוֹרָאִי בְּזָנָה וּמִיָּיתִי הָתָם גְּמִי בְּרִיָּיתָא דְּמְטַמָּא כְּהוּ וַיִּוצֵא ח"ל לְלַמּוּד תּוֹרָה וְלִישָׂא אִשָּׁה וְלִמְאֵן דְּשָׂרִי אֲפִילוּ בְּטוֹמְאַה דְּאוֹרְיִיתָא כְּעוֹבְדָא דַּר' יוֹסִי צ"ל דח"ל לֹא דוֹנָקָא וּמִיבְעִי לִי עוֹד מְהוּ שְׁיִטְמָא לְנִשְׂיָאֹת כְּפִים מְשׁוּם דְּאִיכָּא עֲשֵׂה לִישָׂא כְּפִיו וְדִקְלָמָא אַתִּי עֲשֵׂה וְדַחֵי ל"ת וּמַסִּיק הָתָם דְּאַסּוּר וְאָמַר ר' יִנְאִי מְטַמָּא כְּהוּ לְרֵאוֹת הַמְּלָךְ מְשׁוּם דְּמְצֻנָה לְרֵאוֹתֵן וּבְעִי מְהוּ שְׁיִטְמָא כְּהוּ לְכַבּוּד נְשִׂיאָ כַּד דְּמַר ר' יוֹדָן נְשִׂיאָה אַכְרִיז ר' יִנְאִי לְמַר אֵין כְּהוֹנָה הַיּוֹם כַּד דְּמַכַּת נְהוּרָאִי אַחַתְלִי דַּר' יוֹדָן נְשִׂיאָה שְׁלַח ר' חֲנִינָא בְּתַר ר' מְנָא וְלֹא סִלַּק א"ל אִם בְּחִיָּהוּן אֵינָן מְטַמָּא לְהֶם מְפָנִי כְּבוֹדָן כ"ש בְּמִיתָתָן וּס"ל לַר' מְנָא דְּאֵין לְטְמָאוֹת לְהֶם מְפָנִי כְּבוֹדָן אָמַר ר' נָסָא בְּמִיתָתָן עֲשׂוּ אוֹתָן כְּמַת מְצֻנָה וְנִהִי דְּבַחֲיָיָהוּן אַסּוּר לְהַטְמָאוֹת מְפָנִי כְּבוֹד נְשִׂיאָ אָבֵל בְּמִיתָתָן הָרִי הוּא כְּמַת מְצֻנָה וְתוּ בְּעִי מְהוּ שְׁיִטְמָא כְּהוּ לְכַבּוּד אָבִיו וְאִמּוֹ וּמִיָּיתִי עוֹבְדָא דַּר' יוֹחָנָן שְׂרִי לַר' יִסָּא לְצֵאתָ לְבַצְרָה לְכַבּוּד אָבִיו וְאִמּוֹ וּבְעִי תוּ מְהוּ שְׁיִטְמָא כְּהוּ לְכַבּוּד רַבִּים וּפְשִׁיט מְבַרְיִיתָא דָּאִם הָיוּ בָּאִים בְּטְמָאָה הוֹלֵךְ עִמָּהֶם בְּטְמָאָה אֲלָמָא דְּמוֹתָר לְטְמָאוֹת מְפָנִי כְּבוֹד הַרְבִּים עַד פְּדִין בְּטוֹמְאַה שְׁל דְּבַרְיָהֶם בְּטוֹמְאַה שְׁהוּא מְה"ת מְהוּ מִן מְהוּ דְּמַר ר' זְעִירָא גְדוֹל כְּבוֹד הַרְבִּים שְׁדוּחָה ל"ת שְׁבַתְּוֹרָה הָדָא אַמְרָה אֲפִילוּ בְּטְמָאָה שְׁהוּא מְד"ת זוּ הִיא סוּגִיָּיתִי הִירוּשָׁלַיִם וְהִנֵּה מְפָל הָנִי מִיָּלִי דְּמִיבְעִי לְהוּ שְׁמַעִינָן דְּשִׁיטַת הִירוּשָׁלַיִם דְּאֲפִילוּ בְּטוֹמְאַה שְׁל תּוֹרָה י"ל דְּנַדְחִית מְפָנִי כָּל הָנִי מִיָּלִי וּמִיבְעִי לִי בְּרִישָׁא כְּבוֹד רַבּוּ מְהוּ שְׁיִדְחָה טוֹמְאָתָ כְּהוּ בְּשָׁבִילוֹ וּמְסַקְנָתָ ר' מְנָא דְּמְפָנִי הַכְּבוֹד לְחוּד אֵינָה נְדַחִית אִם לֹא מְפָנִי אָבְיָלוֹת וּבְתַר הָכִי קְמִיבְעִי לִי אִם נְדַחִית טוֹמְאָתָ כְּהוּ מְפָנִי ת"ת וְכֵן בְּשָׁבִיל נְשִׂאוֹת כְּפִים וְלַת"ת אִיכָּא פְּלוּגְתָא וְלְנִשְׂיָאֹת כְּפִים הַמְּסַקְנָא דְּאַסּוּר וְלְרֵאוֹת הַמְּלָךְ פְּשִׁיטָא לִי דְּמוֹתָר מְשׁוּם דְּכַבּוּד הַמְּלָךְ עֲדִיף וּבְתַר הָכִי מִיבְעִי לִי מְפָנִי כְּבוֹד הַנְּשִׂיאָ מְהוּ דְּכַבּוּד הַנְּשִׂיאָ לֹא חָשִׁיב כ"כ כְּכַבּוּד הַמְּלָךְ וּפְשִׁט דְּאַכְרִז ר' יִנְאִי אֵין כְּהוֹנָה הַיּוֹם וּס"ד דַּר' מְנָא דְּמְשׁוּם כְּבוֹדוֹ הוּא דְּשָׂרִי וְלָזָה קְאָמַר בְּחִיָּהוּן אֵין מְטַמָּא לְהֶם בְּמִיתָתָן לֹא כ"ש וּמְשֻׁנִי ר' נָסָא דְּלָאוּ מְשׁוּם כְּבוֹדוֹ הוּא דְּשָׂרִי אֲלָא בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ חָשִׁיב כְּמַת מְצֻנָה וּמִיבְעִי לִי מְהוּ שְׁיִטְמָא לְכַבּוּד אָבִיו בְּחִיָּיו דְּהָא דְּמְטַמָּא לְהֶם בְּמוֹתָם לְאוּ מְשׁוּם כְּבוֹדָם הוּא אֲלָא מְשׁוּם דְּהוּא אוֹנָן וּמְתַאבְּל עָלֵיהֶם ע"כ מְטַמָּא לְהֶם אָבֵל בְּחִיָּהוּן מְהוּ שְׁיִטְמָא לְכַבּוּדָן וּפְשִׁיט מְעוֹבְדָא דַּר' יוֹחָנָן שְׂרִי לַר' נָסָא לְצֵאתָ לְבַצְרָה וּמְשַׁמַּע מְזָה דְּכַבּוּד אָבִיו עֲדִיף מְכַבּוּד רַבּוּ דְּלְכַבּוּד

רבו בחיים ודאי אסור לטמאות ק"ו מנשיא ומסיק תו לכבוד רבים נמי מותר לטמאות אפי' בטומאה של תורה.

ונראה הטעם דמקילין בל"ת זו לכבודן של כל הני לשיטת הירושלמי משום דילפינן מהא דשרי רחמנא לטמאות למת מצנה וקשטא פיון דבש"ס דילן לא ס"ל הכי ולהדיא אמרינן דאין לטמאות ללמוד תורה אלא בטומאה של דבריהם וכן לכבוד המלך ולכבוד רבים מסקינן בברכות דלא שרי אלא בטומאה של דבריהם ולכבוד אביו ואמו נמי לא שרו טומאה של תורה כדתנא בהדיא יכול אמר לי אביו היטמא או שאמר לי אל תחזור יכול ישמע לו ת"ל איש אמו ואביו ונראה דלהכי נקט הני תרתי משום דמציינו בהם שהותרו מפני הכבוד טומאה מפני מת מצנה וחזרת אבידה בזקן ואינו לפי כבודו וה"א שיודחו מפני כבוד אביו קמ"ל ועיין בקידושין פ"ק דמיייתי האי עובדא דלקראת אמא מהו ולענין לבא בטומאה נמי מסקינן בטומאה דרבנן וא"כ מנ"ל דאין הש"ס דילן חולק על התירא דכבוד נשיא פיון דאפילו לכבוד מלך לא הותר אלא בשל דבריהם והא דאמרינן דעשאוהו כמת מצנה היינו לענין זה דאף דמחיים אין מטמאין לכבודו אבל במותו מטמאין לכבודו אבל לא דדמי לגמרי למת מצנה וא"כ בשאר מתים אפילו אין בהם פדי צרכן אינו בכלל מת מצנה לשיטת הש"ס דילן ואסור לטמאות לו ולא הותר אלא במת שאין לו קוברין כלל ואפילו לשיטת הירושלמי נראה דלכה"ג לא הותר לטמאות לנשיא דלאו מת מצנה גמור הוא פי היכא דלא הותר לכה"ג לטמאות לאשתו לשיטת הרמב"ם ז"ל דטומאתה הוא משום דעשאוהו כמת מצנה וכן באשתו קטנה לכ"ע וא"ש הא דלא הותר לכה"ג לטמאות לאב ואם אפילו לשיטת הירושלמי דמותר לטמאות לכבוד אלו המבוארים דכ"ז בכהן הדיוט אבל כה"ג לא הותר לאחת מאלו פיון דלא הותר אפי' לקרוביו והנה רש"י ז"ל בברכות הקשה אהא דמשני הש"ס בברכות שב ואל תעשה שאני ומש"ה לא ילפינן מהא דמת מצנה דוחה פסח ואמאי לא ילפינן מהא דהותר לכה"ג ונזיר לטמאות למת מצנה אלמא דכבוד הבריות דוחה ל"ת אפילו בקום ועשה ולא הקשה מטומאת פהו הדיוט לקרוביו משום דאין זה בכלל כבוד הבריות אלא מצנה שעליו מוטל להתאוונן ולהתאבל ולעסוק בקבורתו אבל מת מצנה דלא הותר אלא מפני כבוד הבריות פיון שהוא מוטל בשדה ואין לו קוברין שפיר יקשה אמאי לא ילפינן מינה לכל כבוד הבריות ותי' רש"י ז"ל דלענין מת מצנה לא נאסר כלל להטמאות ואין זה דיוחי וביאר הרמב"ן ז"ל דבריו בס' תה"א דנה דומה למצנות יבום דלא ילפינן מינה דרשה דוחה ל"ת שיש בו פרת משום דעיקר מצנה בכף וא"א לקיים מצנות יבום בלא דחי' הל"ת דאשת אחיו וה"נ א"א לקיים קבורת מת מצנה אם לא שיטמא לו והיינו משום דס"ל להש"ס דילן דלא הותר אלא באין לו קוברין כלל והני דבר שא"א להתקיים בלתי דחיקת הל"ת א"כ ליכא למילף מינה לשאר כבוד הבריות אבל לשיטת הירושלמי דמת מצנה היינו פדי צרכו של כל או"א וע"כ משום כבודו של מת הותר לו להכי שפיר ילפינן מינה לכל הני דברים המבוארים בירושלמי דמותר לכהן לטמאות להם מפני כבודו.

והי' אפשר ליישב גושניית רש"י בע"א דנודאי ליכא למילף כבוד הבריות ממת מצנה דבמת מצנה איכא עשה לעסוק בקבור' כמש"כ והודעת להם את הדרך אשר ילכו בה וכיון דליכא אחר לקיימה אתי עשה ודחי ל"ת ונהי דאי לאו קרא לא דחיא העשה ל"ת ועשה דטומאת פהו מ"מ לבתר דגלי רחמנא דדחי ליכא למילף מינה לכבוד הבריות

דעלמא דליפא מצנה כמו המוצא פלאים בבגדו אבל מפסח שפיר הוי בעי למילף דע"כ לא מטעם מצנה שעליו נדחית עשה דפסח דהוי עשה שיש בו פרת אלא עיקר הדחי' משום פבודו של מת שלא יהי מוטל בבזיון אלמא דכבוד הבריות לחוד דוחה ל"ת של תורה ומשני שב ואל תעשה שאני אלא דהרמב"ם ז"ל קרי להו להני מצנות ביקור חולים ותנחומי אבלים וכדומה להם עשה של דבריהם והדברים ארופים בזה ואני באתי בקצרה ועי' בש"ע א"ח בסי' תרפ"ז בהגהת רמ"א ז"ל פדי צרפו ובד' האחרונים ז"ל שם על דברי הפלפו ז"ל: עוד הערה אחת אכתוב פאן למאי דכתבנא דעיקר הדחי' הוא משום פבודו של מת מצנה שלא יהא מוטל בבזיון א"כ מה פריד הש"ס בסנהדרין ותהא קבורת מת מצנה דוחה שבת מק"ו מעבודה דילמא עבודה שאני פינו דצריד להטמאות לו להביאו לעיר מש"ה מותר לעסוק בקבורתו פינו דכבר נטמא לו אבל בשבת למה ידחה קבורתו את השבת הא אפשר להביאו לעיר ולא יהא מוטל בבזיון ויקברנו אחר השבת.

ויש ליישב ואין פאן מקומו להאריד יותר ועיין באבל רבתי בדין מת מצנה ובלשון הרמב"ם ז"ל ודו"ק: דף כג גמרא אבל שבת ראשונה כו' עיין פרא"ש ז"ל שהביא מחלוקת בזה יש שפירשו שבת היינו שבוע אבל בשבת עצמו מותר לילף לכהכ"נ אפילו שבת ראשונה ויש שפירשו שבת ממש ועיין בתה"א באורד בזה בבניאר דברי הר"י ז"ל ועיין ריטב"א ז"ל שביאר שם דדווקא הליכה לביה"כ נאסר אבל לשוק מותר לילף מיד אחר ז.

ונראה דבמושב זקנים בהתוועדום בעניני הצבור ג"כ אסור פדין הליכה לביה"כ"נ אבל הלף בזה אחר המנהג כמש"כ הראשונים ז"ל: שם גמרא ואם אין לו בנים מותר לישא לאלתר כו'. דעת הרמב"ם ז"ל דלא לתר ממש מותר ליפנס ובעובדא דיוסף הפהן דאמר לה בביה"ק וכן כ' דלארס מותר מיד לכ"ע והקשו עליו הראשונים ז"ל מהא דתנון ביבמות ר"י אומר פל הנשים יתארסו חוץ מן האלמנה מפני האיבול ויפה כ' הלח"מ בזה ליישב דברי הרמב"ם ז"ל דפסק כר' יהודה דאין אסור לארס בימי אבל וכמש"כ התוס' שם ביבמות לחד תירוץ ומסייע לי' לישנא דבריייתא פל שלשים יום לנשואין משמע אבל אירוסין מותר והא דשרי אפילו תוך ז' ע"כ צ"ל דילפי מט"ב דמותר לארס בו ועיין בלח"מ ובאין לו בנים שרי אפי' נשואין לאלתר והכי משמע מעשה דיוסף הפהן בש"ס דילן ועובדא דר"ט בירושלמי ובאבל רבתי וכן נראה מלשון לאלתר אבל לבא עלי' אסור עד לאחר ל' יום ומש"כ התוס' דזו היא שמחה בע"פ ובטלה גזירת ז' א"א לומר פן לשיטת הרמב"ם ז"ל שכ' דאסור ברחיצה עד הערב ממש ועוד א"כ אמאי לא פא עלי' עד לאחר ל' יום הא פרגל אינו נוהג אפילו דברים שבצינעה לד' הרמב"ם ז"ל ולמה יאסר לו פרגל מצוה זו דאין אבילות פרגל פלל אלא די"ל דמצות שלשים לא בטלה פרגל וכמש"כ לעיל באריכות עכ"פ פשטי' דהאי עובדא ועובדא דר"ט ודאי נראה דכנסה מיד אלא דקצת קשה לי לשיטת הרמב"ם ז"ל בה' אישות דבעינן דווקא חופה הראויה לביאה אבל חופת נדה לאו חופה היא פלל והרי היא ארוסה אפילו אחר הכניסה והנשואין א"כ ה"נ הא לא חזיא לביאה עד אחר ל' וחופתה לאו חופה היא והרי היא ארוסה ומאי אירי' באין לו בנים אפילו יש לו בנים לישתרי לכנסה לביתו פינו דלא הוי נישואין ולארס מותר אפילו ביש לו בנים צ"ל דכיון דחזיא לביאה מדאורייתא חופתה חופה ונראה מפאן דלא כמש"כ השער המלף בקונטרס חופת חתנים סעיף ו' בדעת הרמב"ם

ז"ל דאפילו לא חזינא לביאה אלא מדרבנן לא הוי חופה ועיין בטעם המלה שם שדעתו ג"כ דלא הוי חופה והביא ראי' לזה מדברי הח"צ שכ' ראי' לדברי הרמב"ם ז"ל דבעינן חופה דחזינא לביאה מהא דאמרין במי שהי' טבחו טבוח בועל בעילת מצוה ופורש ולמה התירו לו ביאה בשעת אגנינות ולא די בחופה לחוד דתו לא יהי' פסידא אלא ש"מ דבעינן חופה הראוי' לביאה ע"ש בדבריו ואני לא הבנתי גם דברי הח"צ דהא לדעת הרמב"ם ז"ל אינו אסור בשעת אגנינות שום דבר שאסור באבילות וא"כ למה יאסר בבעילת מצוה ומהאי טעמא מותר ליכנס לחופה ולבעול בעילת מצוה אפילו בלא פסידא כמש"כ הרא"ש ז"ל לדעתו אבל מפאן ראי' ברורה להיפך דמחמת אסור דרבנן לא מיקרי חופה דלא חזינא לביאה הן אמת דיש שפירשו דיוסף הפהן חומר אלא בעלמא הוא דעביד מה שלא בא עלי' אבל מדברי הרמב"ם ז"ל נראה דאיסורא איבא ולענ"ד הי' אפ"ל דדווקא חופת גדה לא הוי חופה דחופה היינו יחוד ונדה הלא מרוחקת היא ממנו וגם אסורה להתיחד אבל בשאר איסורין לא אמרי' הכי וכדקי"ל יש חופה לפסולות אבל אין פאן מקומו בזה ועיין בשער המלה בזה באורו.

בחזור לענין ההלכה. והנה באמת קשה לשיטת הרמב"ן ז"ל לומר דהותר לו לעשות נישואין בתוך ז' ימי האבל ובאין לו מי שישמשו או שיש לו בנים קטנים י"ל דהתירו לו אבל אין לו בנים למה התירו לו פנין דאסור לבא עלי' ואי משום שפא יקדמו אחר די אם נתיר לו לארס וגם מסוגיא דכתובות קשיא טובא דאמרין התם דבמת אחר נוהג ז' ימי אבילות ואח"כ ימי המשטה ומסתמא איירי בבחור וכמו שהקשו התוס' והרא"ש ז"ל ע"כ הי' נראה לומר דבאמת לאו נישואין גמורים הם ולא הותר לו אלא לכנסה לביתו אבל בשיש לו בנים ומי שישמשו לא הותר לו גם הכנסה לבית וגם בזה קשה באין לו בנים למה הותר לו להכניסה לבית וצ"ע.

ודעת התוס' והרא"ש ז"ל דבתוך ז' נדאי לא הותר לו לא לארס ולא לישא בכל גונוי והא דקתני בברייתא לאלתר היינו לאחר ז' וכתבו נמי הא דיוסף הפהן לא בא עלי' היינו דווקא באין לו מי שישמשו אבל באין לו בנים מותר גם לבא עלי' לאחר ז' ולשיטתם ז"ל לא יתיישב הא דמיתי ברייתא ראי' מיוסף הפהן דאמר לכי ופרנסי את בני אחותך מה ראי' היא זו פנין דעכ"ז לא הוי אלא כעין שידוכין ומנ"ל דאחר ז' נשאה אם לא כמש"כ התוס' דערב פסח הי' אבל עובדא דר"ט בירושלמי לא משמע הכי.

והרמב"ן ז"ל החמיר עוד וכתב דלא הותר אלא באשתו ולאחר ל' אבל בתוך ל' הפל אסור והביא ראי' לזה מאבל רבתי דתני התם אבל אין לו בנים מותר לישא לאחר ל' ולשיטה זו קשה יותר מאי מייתי הש"ס מעשה דיוסף הפהן ועוד מאי קמיבעי הש"ס מאי לזמן מרובה פשיטא דלא הוי תוך ל' דהא בתוך ל' אסור אפילו לארס ואי מספקא לי' דילמא לאחר ג' רגלים מהיכי תיתי להחמיר פן ועוד מאי רבותא היא דקאמר אעפ"כ לא בא עלי' אלא לאחר ל' הא בברייתא נמי לא התירה אלא לאחר ל' אפילו ארוסין לחוד ועוד תיקשי לשיטה זו מהא דתניא לעיל מתה אשתו ונשאה אחרת אסור ליכנס לביתו לדבר לו תנחומין ואי לאחר ל' הא בשאר מתים ג"כ [אין] לדבר עמו ואי אתי לאפוקי לדבר עמו מן הצד הוא ג"כ דחוק נדא דתיקשי למאי דס"ד דבשאר מתים אין מדבר עמו

מן הצד מא"ל ועוד הא לא הותר לו לדבר עמו מן הצד אלא אם מצאו בשוק אכל לא ליכנס לביתו וא"כ מאי איירא אשתו.

ולפנינו הנוסחא באכל רבתי אכל אם יש לו בנים מותר לישא תוה ל' יום אכל כל הראשונים ז"ל לא פתבו כן ועיין בפ"ד הגירסא לענין הא דתניא לעיל מטה אשתו ונשא אשה אחרת ועיין בפסקי תוס' שדבריהם שם צריכין תיקון ודו"ק: תוס' בד"ה כל שלשים לגיהוץ כו' והא דתניא בתוספתא כל אלו שאמרו כו' אכל כל אלו שאמרו מותר לכבס במועד אסור לכבס בל' של אכל עכ"ל ובתוספתא לפנינו ליתא הכי אלא כמו שהובאה לעיל בש"ס דילן דגילוח וכיבוס שוין והם בעצמן כ' לקמן ד' הריב"א ז"ל דמפרש דהא דאמרינן ביבמות מקום שמותר לכבס היינו בהני שהתירו לגלח ולכבס הבא ממדה"י אלמא דלענין כיבוס נמי הותר בימי אכלו: שם בא"ד מקום שהתירו לכבס היינו בהני שהתירו לגלח כו' ולא הבנתי פי' זה דא"כ היכי ילפינן ק"ו דמותר לארס בתוה ל' הא בתוה ל' לא הותר לספר ולכבוס אלא דווקא בתכפוהו אביליו זא"ז אכל כפר השיגו הראשונים ז"ל על כל אלו הפירושים שפתבו התוס' פאנביבמות כמו שהאריף בזה הרמב"ן ז"ל בתורת האדם וגם לא ידענא למה הוצרך לפרש לשיטת הריב"א ז"ל הא דאמר רב חסדא לעיל דאכל אסור בתכפונסת כל ז' ותו לא דמייירי במים ואמאי לא פירש אפילו בותר ואהל ובכלים שאינן יוצאין מתחת המכבש לת"ק ובכלים ישנים לרבי ובכלים צבועים לראב"ש וביתר דברי התוס' עיין בטור וב"י ובאחרונים ז"ל ועיין נימוק"י שדבריו סותרים פאן כ' דבפ' נמי יש בהם משום גיהוץ ולעיל גבי אכל אסור בתכפונסת כ' דבפ' אין בהם משום גיהוץ: ע"ב גמרא יש אבילות בשבת כו' התוס' ז"ל פי' דפליגי בדברים שבצינעא אכל בדברים של פרהסיא כ"ע מודים דאין אבילות וכן משמע מהא דקאמר לימא כתנאי ולפ"ז הוכרחו לפרש לקמן דר' יוחנן לא קיבל משמואל בהא דפשיט לי' דאין אבילות דהא ר' יוחנן אמר דברים שבצינעא נוהג אלא דמלישנא דר' יוחנן גופא משמע דבני יהודה מבני גליל פליגי בדברים של פרהסיא מדקאמר אע"פ שאמרו אין אבילות בשבת דברים שבצינעא נוהג והיכן אמרו דאין אבילות ע"כ היינו פלוגתא דבני יהודה ובני גליל והלכה כמ"ד אין אבילות וכדפשיט לי' שמואל וכן פירש הרמב"ן ז"ל והנימוק"י דפליגי אפילו בדברים של פרהסיא ומ"ד יש אבילות ס"ל דאפילו בדברים של פרהסיא יש אבילות ומ"ד אין אבילות ס"ל דאפי' בדברים שבצינעא אין אבילות.

וכדמוכח מהא דאמר שמואל נת"ר רשות אלמא דאפילו בדברים שבצינעא ליכא חיובא ור' יוחנן הוא דאמר דברים שבצינעא נוהג ולפ"ז גם לשיטה זו א"ש הא דקאמר לימא כתנאי מהא דפליגי לענין תשמיש דהוי דברים שבצינעא פנין דלדידהו אין חילוק כלל בין דברים שבצינעא לדבר של פרהסיא אלא אי קשיא הא קשיא בין לשיטת התוס' בין לשיטת הרמב"ן ז"ל מאי קאמר הש"ס לימא כתנאי הא מ"ד אין אבילות מצי סבר כת"ק ות"ק ס"ל דרשות היא ור"ג אמר מתוה שנתחייב באלו נתחייב בכולן דאפילו חיובא איכא אכל כולהו ס"ל דאין אבילות בשבת וי"ל דמשמע לי' להש"ס דלת"ק איסורא נמי איכא וכמש"כ הר"ר יונה בפ' מי שמתו ממשמעות לשון הירושלמי.

וְרֵאִיתִי בְּרִיטְבָ"א ז"ל שֶׁכ־ דְּהַרְמַב"ן ז"ל אָזְלֵל לְשִׁטְתֵּי דְּכַתְּבֵי דְּבְּרַגְלֵי נְמֵי נוֹהֵג דְּבָרִים שְׂבָצִינְעָא וְא"כ ע"כ בְּדְּבָרִים שְׁל פְּרָהֶסְיָא פְּלִיגֵי דַּאל"ה מֵאֵי דְּיִיק דְּיִיש אַבְיֵלוֹת מְדַקְתְּנֵי עוֹלָה אֲפֹתֵי יְקֻשָּׁה אֲמַאי עוֹלָה הָא בְּרַגְלֵי נְמֵי נוֹהֵג דְּבָרִים שְׂבָצִינְעָא וְאֲפִלִּי הָכִי אֵין עוֹלָה וְהַתּוֹס' ס"ל דְּבְּרַגְלֵי אֵינּוּ נוֹהֵג אַבְיֵלוֹת פְּלַל הָכִי מְפָרְשֵׁי דְּבְּדְּבָרִים שְׂבָצִינְעָה פְּלִיגֵי ע"ש בְּאַנְרָה וּבְאַמַּת פֶּן נִרְאָה מִד' הַתּוֹס' הָכָא דְּבְּרַגְלֵי אֵין אַבְיֵלוֹת פְּלַל וְגָרְסִי בְּכַתְּבוֹת אַע"פ שְׂאָמְרוּ אֵין אַבְיֵלוֹת בְּשַׁבַּת.

אַבְל לְעֵיל פְּתַבּוּ הַתּוֹס' דְּבְּרַגְלֵי נְמֵי נוֹהֵג דְּבָרִים שְׂבָצִינְעָא. וְאַנִּי לֹא הִבְנֵתִי דְּבָרֵי הַרִיטְבָ"א ז"ל דְּכָבֵר פְּתִיבָנָא דְּלִבְנֵי יְהוּדָה מְבַנֵּי גְלִיל אֵין חִילוּק פְּלַל בֵּין דְּבָרִים שְׁל צִינְעָא לְשְׁל פְּרָהֶסְיָא וְלִמֵּר יֵשׁ אַבְיֵלוֹת בְּכוּלְהוּ וְלִמֵּר אֵין אַבְיֵלוֹת בְּכוּלְהוּ וְא"כ לְדִידְהוּ בְּרַגְלֵי וְדֹאֵי אֵין אַבְיֵלוֹת פְּלַל וְר' יוֹחַנָּן הוּא דְּחִדְּיֵשׁ דְּאַפִּילּוּ לָמ"ד אֵין אַבְיֵלוֹת דְּבָרִים שְׂבָצִינְעָא נוֹהֵג וְלְדִידָי שְׂפִיר מְצִינּוּ לְמִימֵר דְּבְּרַגְלֵי נְמֵי נוֹהֵג דְּבָרִים שְׂבָצִינְעָא פִּינּוּ דְּבַשְׁבַּת נְמֵי אֵין אַבְיֵלוֹת וְאֲפ"ה נוֹהֵג דְּבָרִים שְׂבָצִינְעָא ה"ה בְּרַגְלֵי ע"כ נִרְאָה דְּלֹא מְטַעֵם זֶה פִּירְשׁוּ פֶּן אֵלָא מְטַעֵם שֶׁכ־ דְּמַלְיָשְׁנָא דְּר' יוֹחַנָּן גּוֹפָא מְשַׁמְעַ דְּבַפְּלוּגְתָּא הוּי אַפִּילּוּ בְּדְּבָרִים שְׁל פְּרָהֶסְיָא וְלִפִּי שִׁטַּת הַרְמַב"ם ז"ל שְׂפִיר קִיבַל ר"י מְשַׁמּוּאֵל דְּאֵין אַבְיֵלוֹת אֵלָא דְּפִלִּיג עֲלֵי בְּדְּבָרִים שְׂבָצִינְעָא לְשַׁמּוּאֵל רְשׁוֹת וְלִר' יוֹחַנָּן חוּבָה.

וְנִרְאָה דְּפִי ר' שְׂמַעוֹן מְרַבּוּ ג"כ אָזְלֵל בְּשִׁטַּת הַרְמַב"ן ז"ל וְהֵינּוּ שֶׁכ־ שְׂיִנְהוּג בְּשַׁבַּת מֵהָ שְׂנַהֵג אֲתַמּוּל וְדִיִּיק מֵהָ דְּעוֹלָה כַּמֶּשׁ"כ הַתּוֹס' וּמ"ד אֵין אַבְיֵלוֹת ס"ל אֵינִידֵי דְּתַנָּא בְּרַגְלֵי אֵין עוֹלִין תַּנָּא בְּשַׁבַּת עוֹלָה וּמִיֵּהוּ עוֹלָה דְּשַׁבַּת אֵינּוּ לְמַנְיָן דְּאַבְיֵלוֹת וְעַיִן בִּהַג"ה שְׂהַגִּיֵּהוּ אֵינּוּ אֵלָא לְמַנְיָן אַבְיֵלוֹת וְלֹא אֲתֵיָא שְׂפִיר לְפִי הַג"ה זֶה הָא דְּמַקְשׁוּ הַתּוֹס' אֵי הָכִי לִיתְנֵי שַׁבַּת אֵינּוּ עוֹלָה דְּוּמֵיָא דְּסִיפָא פִּינּוּ דְּבְּאַמַּת עוֹלָה לְמַנְיָן וּצ"ל דְּהָכִי מַקְשָׁה פִּינּוּ דְּתַנָּא אֵינָּה מְפַסְקַת מִינָּה שְׂמַעִי דְּעוֹלָה לְמַנְיָן וְלִעֲנַן הַנְּהַגַּת אַבְיֵלוֹת הוּי לְמִיתְנֵי אֵינּוּ עוֹלָה וְעַיִן בְּרִיטְבָ"א ז"ל דְּיֵשׁ מְקוּם גַּם לְגִירְסָא זֶה הַפְּתוּבָה לְפָנֵינוּ.

וְהַנָּה הַרְמַב"ן ז"ל בְּעֲצָמוּ הַקְּשָׁה עַל שִׁטְתוֹ מֵהָ דְּתַנָּא לְקַמָּן דְּמַחְזִיר קָרְעוּ לְאַחוּרֵי בְּשַׁבַּת וְכֵן תַּנָּא זוֹקִפִּין אֶת הַמְּטוֹת ע"ש מֵהָ שְׁתֵּי וְלְדִידֵי קְשֵׁיָא מֵהָ דְּתַנִּי לְעֵיל רַב אַדָּא דְּמֵן קְסָרֵי שְׂמַע שְׂמוּעָה קְרוּבָה בְּשַׁבַּת וְלְמוֹצָאֵי שַׁבַּת נַעֲשִׂית רְחוּקָה אֵינּוּ נוֹהֵג אֵלָא יוֹם אֶחָד וְלָמ"ד יֵשׁ אַבְיֵלוֹת בְּשַׁבַּת אַפִּילּוּ בְּדְּבָרִים שְׁל פְּרָהֶסְיָא אֲמַאי נַעֲשִׂית שְׂמוּעָה רְחוּקָה פִּינּוּ דְּנוֹהֵג אַבְיֵלוֹת בְּשַׁבַּת פָּמוּ בְּחוּל וִי"ל דְּתַחֲיֵלַת אַבְיֵלוֹת כ"ע מוֹדִים דְּאֵינָּה מִתְּחַלַּת בְּשַׁבַּת וּצ"ע.

וּמְלִשׁוֹן הָרֵא"ש ז"ל פָּאן שְׂפַתְבַּעַל עַל הָא דְּאָמַר שְׂמוּאֵל נַת"ר רְשׁוֹת וְכִינּוּ דְּרְשׁוֹת הוּא הַלְּפָה חִיב לְנַהֵג אוֹתָן פָּמוּ בְּחוּל מִזָּה נִרְאָה שְׂדַעְתּוֹ ז"ל דְּשְׂמוּאֵל נְמֵי מוֹזְדָּה בְּדְּבָרִים שְׂבָצִינְעָא וְע"כ צָרִיף לְפָרֵשׁ לַפ"ז הָא דְּבָעֵי מִינְיָן ר"י מְשַׁמּוּאֵל הֵינּוּ בְּאַבְיֵלוֹת שְׁל פְּרָהֶסְיָא וְא"ש לַפ"ז דְּלֹא תִיקְשֵׁי לְשַׁמּוּאֵל מְבַרְיָתָא דְּכַתְּבוֹת דְּבוּעַל בְּעֵילַת מְצִנָּה וּפּוּרְשׁ פָּמוּ שְׂהַקְשׁוּ הַתּוֹס' שְׂם אַבְל מְדַבְּרֵי הָרֵא"ש ז"ל שְׂם בְּכַתְּבוֹת מְשַׁמְעַ לְהִדָּא דְּשַׁמּוּאֵל פְּלִיג אַר' יוֹחַנָּן בְּדְּבָרִים שְׂבָצִינְעָא וְכַמֶּשׁ"כ הַתּוֹס' פָּאן בַּד"ה הָכִי אָמַר ר' יוֹחַנָּן וּצ"ל דְּמַש"כ הָרֵא"ש ז"ל הַלְּפָה חִיב כו' לְאוּ אֲלִיבָא דְּשַׁמּוּאֵל כָּתַב פֶּן אֵלָא לְפִי הַמְּסַקְנָא וְדו"ק הֵיטְב: תּוֹס' בַּד"ה יֵשׁ אַבְיֵלוֹת כו' וְהָכִי מְשַׁמְעַ בִּירוּשְׁלַמִּי דְּפִלִּיג ר"י וְרִיב"ל אֵם אֲסוּר בְּשַׁבַּת מִתְּשַׁה"מ עכ"ל וְלִפִּי הַנִּרְאָה בַּד' הִירוּשְׁלַמִּי לֹא פְּלִיגֵי הַתּוֹס' אֵלָא בְּרַגְלֵי דְּר' אֲסוּר בְּשַׁבַּת מִתְּשַׁה"מ עכ"ל וְלִפִּי הַנִּרְאָה בַּד' הִירוּשְׁלַמִּי לֹא פְּלִיגֵי הַתּוֹס' אֵלָא בְּרַגְלֵי דְּר'

יוחנן ס"ל דמוּתָר בתשה"מ ומש"ה אינו עולה וריב"ל ס"ל דגם ברגל אסור אכל בשבת
נראה משם דלכ"ע אסור בתשה"מ ט ולפ"ז אין פאן מתלוקת בין הירושלמי לש"ס דילן
למאי דגרסי התוס' בדברי ר' יוחנן בכתובות אע"פ שאמרו אין אבילות בשבת דבשבת
מודה ר' יוחנן דאסור וכן פי' הרמב"ן ז"ל בתה"א דפליגי ברגל ע"ש: שם בא"ד וקצת
קשה לי כו' בשמעתין עיין מהרש"א ז"ל למה שפי' בכוננת קושיותם ול"נ דקשיא להו
הכי דבשולמא אם נפרש דבין בצניעה ובין בפרהסיא פליגי א"ש דפריה לי אביי ולא
ס"ל למר אין אבילות בשבת פלל אפילו בצניעה ואמר לי רב יוסף הכי אמר ר"י דברים
שבצניעה נזהג אכל לפי התוס' דמ"ד אין אבילות בשבת היינו בדברים שבצניעה א"כ
מאי קאמר לי רב יוסף הכי אמר ר"י כו' הו"ל למימר דס"ל כמ"ד יש אבילות בשבת
ותי' דאביי הי' סבור דהוי פרהסיא ולהכי קמתמה ולא ס"ל למר דאין אבילות כו' דהא
בפרהסיא כ"ע מודים והשיב לו רב יוסף דזה חשיב צניעה ודוק: תוס' בד"ה ואינו אוכל
בשר ואינו שותה יין כו' עיין בדבריהם ז"ל שכ' דדברים שהוה משום אכל מותרים
באונן ולא נאסרו באונן אלא דברים שיוכל למשנה אחריהם וישפח קבורת מתו ותשה"מ
ג"כ הוא משום שמה או שמה שמחה יתירא כו' ונראה דלת"ק דס"ל דאפילו בשבת
אסור דלא שיהי' שמה ימשך צ"ל דהטעם הוא משום שמחה יתירא ולר"ג דאמר בשבת
מותר הטעם הוא משום שמה ימשך אלא דלפ"ז לא יתיישב הא דאמרינו דר"ג סבר אין
אבילות בשבת מנ"ל דילמא דווקא האנינות דלא נאסר אלא מחמת שמה ימשך ובשבת
ליפא למיחש להכי בהא התיר ר"ג אכל באבילות לא קאמר וי"ל דהיינו ה' דקאמר
הש"ס ע"כ לא קאמר ר"ג כו' ויש עוד נ"מ אם נאמר דהאיסור הוא משום שמה ימשך
או משום שמחה יתירא לענין נמסר לכתפים דמותר בבשר ויין כדאימא בירושלמי
והכי איפסיק בש"ע והשתא בתשה"מ אי טעמא משום שמה ימשך לאחר שנמסר
לכתפים מותר אכל אם האיסור הוא מצד עצמו אפי' לאחר שנמסר לכתפים אסור
והרא"ש ז"ל כ' דהורה ר"י ז"ל באחד שתפשו המושל ולא נתנו לקבורה דאין עליהם
דין אוננין וכ' ואפילו למאן דאסר בתשה"מ בשבת הכא שרי אפילו בחול דהתם מוטל
עליו לקבורו למחר משמע מדבריו להדיא דהאיסור בתשה"מ הוא ג"כ מפני שמוטל עליו
לעסוק בקבורתו וא"כ בנמסר לכתפים או פהאי שתפסו המושל מותר גם בתשה"מ וא"כ
אין שום דבר שיאסר באנינות מחמת שהוא אונן אלא פל מה שנאסר לא נאסר אלא
מפני שמוטל עליו קבורת המת וקשה לי לפ"ז מאי ענין פלוגתא דר"ג ות"ק לפלוגתא
דיש אבילות בשבת או אין אבילות דהא ברגל ודאי אין אבילות כדכתיבנא לעיל ואפ"ה
הוא אסור בתשה"מ מחמת שיצטרף לעסוק למחר וכן בחוה"מ אסור באנינותו ובימי
אבלו מותר אכל הרמב"ן ז"ל פתב בתה"א דכל הדברים שאסורין באבל כמו הרחיצה
והסיכה והתספורת ותשה"מ פל אלו העידונין אסור מה"ת ביום ראשון בין קודם קבורה
בין אחר קבורה ולפ"ז אין היתר בתשה"מ אפילו נמסר לכתפים פיון דהאיסור לאו משום
צורף העסק בקבורת המת אלא האיסור מצד עצמו שלא יעשה עידונין לעצמו בעת
אנינותו והוי כמו לענין קדשים ומעשר דהויאונן אפילו לא חל עליו קבורת המת אלא
דלפ"ז קשה קצת מאי קאמר הש"ס ע"כ לא קאמר ר"ג התם דאפתי לא חל עלי' אבילות
ולשיטת הרמב"ן ז"ל חל עליו אבילות לדברים אלו תיכף משימות המת.

ועוד קשה מ"ש דהותר בשבת לעדן עצמו ומ"ש לענן קדשים דנוהג אנינות בשבת
וברגל כמש"כ לעיל וי"ל דקדושת שבת ורגל מהני שלא יאסר בעידונו פהא דילפינו
מקרא דלא יוסיף עצב עמה אבל קדשים ומעשר דצריכין לאכול אותן בשמחה בזה אפילו
בשבת אין שמחה לפניו ומש"ה אסור באכילת קדשים אפילו בשבת ועפ"ז קשה לי הא
דגרסינו ה"כא בברייתא גבי שבת וחי"ב בק"ש ותפלה ובתפילין ונהי דנאמר דאתיא כמ"ד
שבת זמן תפילין מ"מ אמאי חי"ב בהם הא תפילין הוי כמו קדשים דמיקרי פאר וצריף
להניחם בשמחה וכיון דאונן הוא מעולל באפר קרנו ע"כ נראה דאשגרת לישנא הוא
ובברכות פ' מי שמתו לא גרסינו ובתפילין גבי שבת ובהכי ניחא לי מאי דהוי קשיא לי
לדעת אלו שסוברין דאונן לא נאסר מצד עצמו בדיני אבל מהא דפריף בירושלמי
בפירקין אם ביום שני אינו מניח תפילין איצטריף לאשמעינו מי שמתו מוטל לפניו ומשני
אידי דתנא שאר מצות תנא הא ומאי קושיא ודאי דאיצטריף לאשמעינו דבאנינות פטור
מתפילין כיון דשאר דברי אבילות לא נאסר בהם ולפי ה"ל ניחא דלענן תפילין כ"ע
מודו דאונן פטור דשערו גדול אז יותר מאחר קבורה והוי כמו קדשים אבל עוד קשיא
לי לשיטת הרמב"ן ז"ל מאי קאמר רשב"ג מתוך שנתחייב באלו נחתייב בכולן ומה ענן
זל"ז איסור דבשר ויין ופטור מכל המצות דטעמא הוא משום דצריף לעסוק בקבורת
המת ובזה שפיר יש להקל בשבת כיון דאין מוטל עליו בשבת אבל תשה"מ דאסור הוא
מצד עצמו מחמת אנינותו מנ"ל להתיר אלא דבאמת האי מילתא גופא שכ' הראשונים
ז"ל בטעם איסור בבשר ויין מפני שמוטל עליו לקבור ומש"ה התירו בגמסר לפתפים
ובמי שתפשו המושל לענ"ד צ"ע ואמאי לא נימא דנאסר בבשר ויין מפני אנינותו וכהא
דאמרינו בירושלמי גופא לענן סעודה מפסקת של ט"ב דמש"ה אסור בבשר ויין משום
דהוי כמו שמתו מוטל לפניו וכן הא דפטור ממצות ילפינו בירושלמי פ' מי שמתו מקרא
דלמען תזכור כו' פל ימי חייך בשעה שאמה עוסק בחיים ולא בשעה שאמה עוסק במתים
והא דאמרינו ה"תם הטעם משום כבודו של מת או משום שאין לו מי שישא משאו היינו
לענן דאינו רשאי להקמיר על עצמו אבל לענן פטור הוא פטור אפילו יש לו מי שישא
משאו מקרא דלמען תזכור אלא דע"כ מאי פריף ה"תם בירושלמי והתניא פטור מנטילת
לולב ומתקיעת שופר ובי"ט לא צריף לישא משאו ומאי קושיא דילמא פטור הוא אבל
רשאי להקמיר על עצמו אלא ש"מ דאם יש לו מי שישא משאו חייב בכל המצות ועיקר
הפטור הוא משום דטריד בעסקי המת והוי כעוסק במצוה והנה לפי הנראה מדברי
הירושלמי דלמ"ד דהטעם הוא מפני כבודו של מת ודאי דפטור גם בשבת וי"ט מן המצות
א"כ י"ל דש"ס דילן נמי ס"ל האי טעמא וא"ש לפ"ז מתוך דקאמר ר"ג דכי היכא דאנהי
קדושת שבת שלא לחוש לכבודו של מת משום דלא יוסיף עצב עמה ה"נ מהני לענן ד'
הרשות אלא דאדרבה א"כ לא יתיישב הא דקאמר דת"ק ס"ל יש אבילות בשבת ומנ"ל
דהא לענן בשר ויין ולענן מצות ס"ל לת"ק נמי דאין אבילות ולשיטת הרמב"ן ז"ל
לעיל ס"ל למ"ד דיש אבילות לכל מקלי וא"כ לא מצי אתיא האי מ"ד כת"ק אלא ע"כ
צ"ל לפי שיטה זו דאיסור בשר ויין לאו מטעם אבילות הוא וכן הא דפטור מן המצות
וא"כ אין ראי' דס"ל לת"ק דאין אבילות מהא דמותר בבשר ויין וחי"ב בכל המצות
ושיטת הירושלמי בזה הוא דלא פסוגיית הש"ס דילן דת"ק ור"ג פליגי בחשה"מ אלא
נראה דפליגי בפטור מן המצות דת"ק ס"ל דלא הותר אלא בבשר ויין אבל פטור הוא

מן המצוות או משום פְּבוּדוֹ שֶׁל מַת או משום שְׁצַרְיָהּ לְהַחֲשִׂיף עַל הַתְּחוּם וּר"ג קָאָמַר מִתּוֹךְ שְׁנֵתְחַיֵּיב בְּאֵלוֹ חֲיִיבוּהוּ בְּשֹׁאֵר כָּל הַמְצֻוֹת חֲיִי שְׁעָה הַתְּרַת לוֹ חֲיִי עוֹלָם לֹא כ"ש.

וּכְבֵּר כְּתִבְתִּי בְּחִידוּשֵׁי בְּרָכוֹת פִּי יִפְלֵא בְּעֵינַי עַל הָרֵאשׁוֹנִים ו"ל דְּרַמּוֹ אֶהְדְּדִי הָא דְתַנְיָא ב"ש"ס דִּילֵן בְּד' ת"ק וְחֵיב בְּכָל הַמְצֻוֹת אַהָא דְתַנִּי הֵתָם פְּטוּר מִתְּקִיעַת שׁוֹפָר ע"ש עכ"פ אַחַר כָּל הָאֲרֵיכוֹת הַנ"ל נִרְאֵה דְפְטוּר דְּאוּנָן מִן הַמְצֻוֹת לֹא פְטוּר מִחֻמַּת עֲצֻמוֹ הוּא אֱלָא מִפְּנֵי שֶׁהוּא עוֹסֵק בַּמְצֻוָּה.

וְנִישׁ לִי לְדַקְדָּק לִפ"ז עַל מַה שֶׁכ' הָרֵא"ש בְּסוּף תַּעֲנִית לְעֵנִן אוּנָן בְּמוֹצָאֵי שְׁבֵת דְפְטוּר בְּהַבְדִּילָה אֶפְיָלוֹ לְאַחַר קְבוּרָה וּמְדַמֵּי לָהּ לְחִיגָר בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וְנִתְפַּשֵּׁט בְּיוֹם שְׁנֵי וְלַעֲנִן ד' לֹא דְמִי דְהֵתָם גְּבָרָא לֹא בְּר חֲיִיבָא הוּא אֲבָל הָכָא גְּבָרָא בְּר חֲיִיבָא אֱלָא דְפְטוּר הוּא מִחֻמַּת עֲסָק מְצֻוָּה אַחֲרַת וְלֹא עָדִיף אִם חַל יוֹם רֵאשׁוֹן בְּשְׁבֵת דְצַרְיָהּ לְהַשְׁלִים בְּשְׁנֵי וְעִי' בְּתוֹס' פְּסָחִים דָּף פ' וּבְתוֹסְפ' רִישׁ חֲגִיגָה.

אִךְ רֵאֵה זֶה אֵינוֹ מְדוּקְדָּק קִצָּת מֵאֵי דְנִקְט פְּטוּרֵי דְתַפְיָלִין בְּכָלֵל פְּטוּר מִכָּל הַמְצֻוֹת וּבְאַמַּת לֹא דְמַיְיָן דְּמֵן הַתַּפְיָלִין הוּא פְטוּר מִחֻמַּת אֲנִינּוֹת וּבְכָל גְּוֹנֵי אִפִּי' נִמְסַר לְכַתְּפִים כְּמוֹ לְעֵנִן קְדוּשִׁים וּבְשֹׁאֵר מְצֻוֹת הוּא חֲיִיב אֱלָא דְכְבֵּר מְשַׁנֵּי לָהּ בִּירוּשַׁלַּיִם אֵינִדִּי דְתַנָּא הָא תַנָּא הָא.

נִחְזֹר לְרֵאשׁוֹנוֹת דְלְדַבְרֵי הַרְמְב"ן ו"ל כָּל דְבָרֵי אֲבָל כְּגוֹן רְחִיצָה סִיכָה וְתִשְׁבָּה מ"מ אֲסוּרִין בְּאוּנָן מַה"ת כְּמוֹ בְּאַבְל. אֲבָל הַרְמְב"ן ו"ל כְּתִב דְּאוּנָן לֹא נִאָסַר בְּשׁוּם דְבָר מַד' אֲבָל וְע"כ צַרְיָהּ לְפָרֵשׁ לְשִׁטְתוֹ הָא דְאַמְרִינָן תִּשְׁבָּה מ"מ א"ב הֵינּוּ דְלַת"ק רְשׁוּת וְלר"ג הֵנִי חֲיִיב וּכְמַש"כ תר"י בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים וּכ"כ הַלַּח"מ וּלפ"ז הַדַּק"ל מַה שֶׁהַקְּשִׁיתִי לְעֵיל מֵאֵי קָאָמַר מַר סָבַר יֵשׁ אֲבִילּוֹת בְּשְׁבֵת הָא אֶפְיָלוֹ לְמ"ד אֵין אֲבִילּוֹת בְּשְׁבֵת מ"מ רְשׁוּת הוּא וְאֵין בּוֹ חֲיִיב דְהָא שְׂמוּאֵל ס"ל אֵין אֲבִילּוֹת בְּשְׁבֵת וְאַפ"ה קָאָמַר נַת"ר רְשׁוּת וְצ"ל דְהַשְׁתָּא ס"ד דְלְמ"ד אֵין אֲבִילּוֹת בְּשְׁבֵת אֲסוּר לַעֲשׂוֹת שׁוּם דְבָר מִדְּבָרֵי אֲבָל אֶפְיָלוֹ דְבָרִים שְׂבָצִינְעָה.

וְשְׂמוּאֵל אָמַר הֵכִי נַת"ר רְשׁוּת וְדו"ק: וְרֵאִיתִי בַּהַג"מ ו"ל פ"ה שְׂמַבִּיא בְּשֵׁם סְמ"ק דְבַחֹל הַמוֹעֵד ג"כ אֵינוֹ נוֹהֵג אֲנִינּוֹת וְצ"ל לְדַבְרֵי ו"ל דְדִין אֲנִינּוֹת לֹא מִטַעַם עוֹסֵק בַּמְצֻוָּה הוּא דַא"כ וְדַאי לֹא מִסְתַּבֵּר לוֹמַר שְׂלֵא יִנְהַג אֲנִינּוֹת בַּחוּה"מ כִּינּוֹן שֶׁהַקְּבוּרָה מְטַלַּת עָלָיו וּמַה שְׁיִיף לְעֵנִן זֶה אֵין אֲנִינּוֹת בִּי"ט כִּינּוֹן דְלֹא מִטַעַם אֲנִינּוֹת הוּא דְפְטוּר וּלפ"ז שְׁפִיר מְדַמֵּי לָהּ הֵתָם לְחִיגָר בְּיוֹם רֵאשׁוֹן וְנִתְפַּשֵּׁט בְּיוֹם שְׁנֵי ע"ש: דָּף כֵּד גְּמָרָא יִתְבּוּ רַבָּנָן כּו' אֲבָל שְׂשִׁימַשׁ כּו' חֲיִיב מִיתָה.

לְכָאוּ אֵין עֵנִן הַלְכָה זֹו לְכָאן וּכש"כ הָא דְאָמַר רַב פֶּפְא אֲסוּר אִיתְמַר וּמְשַׁמַּע דר' יוֹחָנָן וּמֵאֵי קמ"ל ר' יוֹחָנָן וְהֵלֵא בְּרִייתָא הִיא לְעֵיל דְאַבְל אֲסוּר בַּתִּשְׁבָּה מ"ט. וְנִרְאֵה דְרַבָּנָן קָאָמְרֵי מְשַׁמְיָה דְשְׂמוּאֵל חֲיִיב מִיתָה אֲתִי לְמִימַר בְּזָה דְלֹא תִקְשִׁי עֲלֵי' דְשְׂמוּאֵל מְת"ק דְאָסַר בַּתִּשְׁבָּה מ"ט לְהֵכִי קָאָמְרֵי דַתִּשְׁבָּה מ"ט חֲמִיר אִיסוּרָא דְחֲיִיב מִיתָה וּמוֹדָה שְׂמוּאֵל בְּזָה דְצַרְיָהּ לְהַחֲמִיר אַף בְּשְׁבֵת וּר"פ לֹא ס"ל הֵכִי לְהֵכִי קָאָמַר לְהוּ אֲסוּר אִיתְמַר וּמְשַׁמְיָה דר' יוֹחָנָן וְנֵאֲתָא ר"י לְאַשְׁמַעֲיָנָן דְאַפְיָלוֹ בְּשְׁבֵת אֲסוּר כְּדָאָמַר ר"י דְבָרִים שְׂבָצִינְעָא נוֹהֵג וְע' בִּירוּשַׁלַּיִם דְמִייתֵי הֵתָם עֲנֻבְדָּא דְחַד תַּלְמִיד שְׂמַע מְשַׁמְיָאֵל הָא דְאָמַר נַת"ר רְשׁוּת וְעֲשֵׂה כֵּן הַלְכָה לְמַעֲשֵׂה וְאִיקְפִּיד עָלָיו שְׂמוּאֵל וּמִית וְהֵינּוּ דְמִייתֵי הָכָא מִימָרָא דְשְׂמוּאֵל

וכמש"כ: שם גמרא אמר שמואל פח"ז חובה נתי"ר רשות ורב אמר אף פריעת הראש רשות כו'.

ומשמע דרב מודה נמי בנעילת הסנדל דרשות היא ולא נשאר לחובה כ"א זקיפת המטה ונחירת קרע וא"כ אין נפקותא כלל בהגוי פירושא שכתב לעיל דמר מפרש דבדברים של פרהסיא פליגי ומר מפרש בדברים שבצינעא כמש"כ התוס' לעיל דהא חזינו הקא דבכל מיילי פליגי ובחזקת קרע ובזקיפת המטה אפילו מ"ד יש אבילות בשבת מודה דבשבת מחזיר הקרע וזוקף המטה כמש"כ לעיל בשם הרמב"ן ז"ל דהכי תניא בברי' והנימוק"י פתב גבי הא דפליגי אי יש אבילות אי לא דפליגי בדברים של פרהסיא כמו נעילת הסנדל ולא הבנתי אמאי קרי לה דברים של פרהסיא הא כ"ע ס"ל דנעילת הסנדל רשות וע"כ היינו משום דהגוי דברים שבצינעא וי"ל דס"ל דדברים שבצינעא לא הוי אלא כמו תשמיש ורחיצה שדרכן תמיד בצינעא אבל פריעת הראש ונעילת הסנדל הוי פעין פרהסיא אלא דא"כ מאי קאמר ליה רב יוסף לאבני מהא דאמר ר' יוחנן דברים שבצינעא נוהג דילמא דוקא בדברים שבצינעא ממש אמר דצריך לנהוג אבל בפריעת הראש ונעילת הסנדל מודה דאין אבילות וי"ל דהכי קאמר ליה פינן דאמר ר"י בדברים שבצינעא חייב לנהוג א"כ אפילו בפריעת הראש ונעילת הסנדל ג"כ יש לנהוג פן אע"פ שאינו חובה כ"כ ולפ"ז א"ש הא דקאמר ר"י אע"פ שאמרו אין אבילות בשבת.

ולכאורה לענין מאי קאמר ר"י דאין אבילות על חזרת קרע וזקיפת סמטה הא לא איצטריך לאשמעין דאפילו מ"ד יש אבילות מודה בהא כמש"כ לעיל בשם הרמב"ן ז"ל ובשאר דברים הא לר"י חייב לנהוג אבילות פינן דכנלהו הוי דברים שבצינעא וזוהק לומר דקאי אפריעת הראש לחוד וכשמואל אבל לפי הנ"ל ניחא דר' יוחנן לא מחייב אלא בדברים שבצינעא ממש אבל בפריעת הראש ונעילת הסנדל מודה דרשות הוא ואין אבילות וא"ש נמי הא דאמר ר"י ל"ש אלא שאין לו מנעלין דמשמע מד' ר"י דרשות הוא ור"י הא אמר דדברים שבצינעא חייבא הוא וכן הקשה הריטב"א ז"ל וכתב דר' יוחנן לדבריו דשמואל קאמר ולפי הנ"ל ניחא דבפריעת הראש ונעילת הסנדל מודה ר"י דרשות הוא וכן נראה קצת מדברי הירושלמי דאיתמר משמיה דרב ח"ז חובה פריעת הראש ונעילת הסנדל רשות ואמאי שבק לתשמיש ורחיצה אלא ש"מ דתשמיש ורחיצה חובה לנהוג ותו מניתי התם בירושלמי תרי ביני דר' נפקין חד רישיה מגלי היינו בלא עטיפה ושל סנדלוי וחד רישיה מפסי ולבוש סנדלוי והיינו הא דאמר ר' יעקב אמר ר"י ל"ש דפריעת ראש חובה אלא היכא שאין לו מנעלין אבל יש לו מנעלין ברגליו מנעליו מוכיחין עליו ומותר לילך בעטיפה אבל הרמב"ם ז"ל פתב דלר' יוחנן מחויב הוא בעטיפת הראש כמו בשאר דברים שבצינעא ובנעילת סנדל פתב דחובה הוא לנעול את הסנדל דהוי דבר של פרהסיא ותמהו עלי' דאדרבה נעילת הסנדל מסתבר יותר דהוי רשות מפריעת הראש וצ"ל דמפרש דאמר ל"ש פליג אהא דאמר שמואל פריעת הראש חובה ואמר ר"י דל"ש אלא כשאין לו מנעלין ברגליו אבל אם יש לו מנעלין ברגליו פינן דמחויב הוא לנעול מנעליו מוכיחין עליו ויכול לילך מעוטרף אבל בירושלמי לא נראה פן דאיתא התם דחד נפק לבוש סנדלוי ואמרו ליה לא ילפינן מבר נש זעיר ע"ש ועיין בלח"מ ובריטב"א ז"ל ובתה"א ז"ל ודו"ק: תוס' בד"ה לכל קרע כו' שמא דוקא פגון שקרע פבר כו'.

נראה מדבריהם ז"ל דהתם מייגרי שקרע פבר ואין זה מיושב כמ"ש המהרש"א ז"ל והעיקר בזה דהיכא שקרע פבר אין צריף לקרוע פשהוא מחליף על תמשה מתי מצוה והיכא שלא קרע בשעת חימום בזה י"ל דדוקא היכא דנאנס ולא קרע כגון שלא היה לו חלוק הוא דצריף לקרוע פשיזדמן לו חלוק או אפילו לא קרע במזיד חייב לקרוע אחר כך פינון דלא קיים מצנת קריעה והא דפריף משמואל ור' יוחנן דקרעו תליסר איצטלי היינו בזה אחר זה ומש"ה פריף דהא פבר קרעו בשעת חימום ואפ"ה קרעו אח"כ ומשני שאני רבנן דכל שעמא בשעת חימום דמי ויש לדקדק קצת על הא דפריף רבנן בר רב אדא מהא דתנא דמחליף וקורע והוי ס"ד דמייגרי בתמשה מתי מצוה דא"כ תקשי ליה ברייתא דלעיל מי שגזדמן לו חלוק כו' ומאי איריא נזדמן אפילו בלא הזדמנות נמי חייב לקרוע בשעת חילוף והוי מצי לאתויי סייעתא מניה לשמואל וק"ל: תוס' בד"ה הלכה כר"ג תימא כו'.

ול"נ דשמואל לטעמיה דס"ל אין אבילות בשבת פלל וא"כ אין חילוק בין בשבת בין ברגל לענין דיני אבילות וע"כ צ"ל הא דרגל מפסיק היינו משום דאם נא' שיעלה לא יקיים אבילות פלל וכמש"כ הנימוק"י לעיל במתניתין א"כ ה"א דמסתבר טעמיה דר"א בעצרת בזמה"ז ור"ה ויוה"כ ששן לשבת פינון דיום אחד הם להכי איצטריף לומר הלכה כר"ג ועיין לעיל בנימוק"י שכתב דהלכה כר"ג משום דהלכה פמותו בערב וצידן וראי' אחריתא והוא פלאי דרשב"ג איתמר התם והכא נראה דגרסינן ר"ג דהוא בר פלוגתא דר"א בכל מקום וק"ל: ע"ב גמרא אדבריי רב פפא כו' ודרש יום אחד לפני ר"ה ור"ה הרי פאן י"ד.

פבר הקשו התוס' וכל הראשונים ז"ל מאי נ"מ בהאי מנינא הא יבא יוה"כ ויבטל גזירת ל' לגמרי וכתב הרא"ש ז"ל בשם הראב"ד ז"ל דר"ה ויוה"כ לא הוי פרגלים לגמרי ומש"ה לא אמרינן בהו תרתי דיבא ר"ה וינדחה גזירת ז' ויוה"כ יבטל גזירת ל' אלא בכה"ג דר"ה בטל ממנו גזירת ז' תו לא מבטל ליה יוה"כ פלל וצריף למנות עד סוכות וכו' וכן פתב בעל הלכות כו' ע"ש ואין זה מדוקדק דבעל הלכות לא חילק פלל בין רגלים לר"ה ויוה"כ אלא בכל כה"ג דכבר פסק הרגל ממנו גזירת ז' תו לא אתי רגל אחר ומבטל ממנו גזירת ל' לגמרי אלא נחשב הוא לז' ימים והמותר צריף להשלים ועיין בלח"מ פ"י והרמב"ם ז"ל פסק דר"ה ויוה"כ אינו נחשבין לז' ימים וצריף למנות אחר ר"ה כ"ג יום ומשמע דס"ל כבעל הלכות דלא אתי סוכות ומבטל גזירת ל' אח"כ דתרי הפסקות לא אמרינן אלא דמש"כ דר"ה ויוה"כ אינו נחשב לז' ימים קשה דהא דרב פפא דרש דהרי הם י"ד וכבר הקשה הראב"ד ז"ל פן וע"כ צ"ל דמפרש הא דאמר רבינא מסתברא כר"ג אמינא היינו למעוטי דאינו נמנה לז' דלא אמינא אלא מסתברא כר"ג לענין הפסקה פינון דאין בו אבילות פלל אבל לענין שיחשב לז' ימים אין זה מסתבר דרגלים שאני דיש להם תשלומין וכן פתב הרמב"ן ז"ל אלא דהקשה עליו אמאי פסק דשמיני עצרת נחשב לז' הא לית ליה תשלומין ורבינא הוא דיליף לה מהא דפירש רב פפא לענין ר"ה כדאמר רבינא הילכף וכיון דלא פסק פרב פפא לא הוי ליה לפסוק פרביןא ג"כ ועיין בלח"מ ולא הבנתי דבריו ז"ל אבל בפ"י המשנה פתב להלכה פרב פפא דר"ה ויוה"כ נמי נחשבים לז' ימים והי' נראה לי לומר דהא דאמר רבינא יום א' לפני ה"ה כו' הרי פאן כ"א יום לאו מטעם דשמיני רגל בפ"ע הוא אלא מפני דיום ראשון של חג נחשב לז' הרי י"ד וז'

ימי החג הרי כ"א כמו בעצרת דעצרת לעצמו נחשב לז' פיון דיש לו תשלומין ושוב עולין למנין גם ששה ימי תשלומין ונקיט בידל' ד' יום ה"נ בחג אלא דא"כ לא אתיא שפיר הא דאמר רבינא הילכך דמשמע דיליף לה מדרשא דרב פפא ועוד דא"כ לענין פסח נמי יהי' הקשבון פן אלא ונדאי אין ימי הפסח והחג נחשבין לשני מנינים פיון דהפל רגל אחד הוא ונדקא עצרת הוא דנחשב לעצמו והתשלומין לעצמו פיון דלאו רגל הם ודו"ק.

ועיין בתה"א ז"ל ביאור דברי הראב"ד ז"ל שכ' הרא"ש ז"ל ב'אורח' ושם תראה כי אין ענין דברי הראב"ד ז"ל לדברי בעל הלכות ז"ל. ויש להקשות לשיטה זו דהיכא דהפסיק רגל אחד את גזירת ז' תו לא מפסיק רגל אחד לגזירת ל' א"כ משפחת לה הא דתניא לעיל דאבל מגלח ברגל לכ"ע פגון ביום א' לפני ר"ה ור"ה הרי י"ד וצריף למנות עוד ט"ז יום ונשלמו בחוה"מ סופות והוא מותר לגלח במועד פיון דלא הנה יכול לגלח קודם הרגל ולמה להו לאוקמיה לעיל דוקא פאבא שאול: דף פה גמרא נאפילו חכם כו'.

עיין בדברי הרא"ש ז"ל ש'העלה להלכה דעל חכם הפל חייבים לקרוע אפילו ביום שמועה ועל אדם פשר אינו חייב לקרוע אלא בין מיתה לקבורה ומל' הרמב"ם ז"ל נראה דדוקא אם הוא עומד בפני המת בין מיתה לקבורה ומהו אדם פשר כתב הרא"ש ז"ל דכל דלא סני שומעני' ולא ביטל מצוה אחת אע"פ שאינו גדול בתורה ולפי מה שנתראה מלשון הרמב"ם ז"ל דבעינו דוקא בפניו קשה לי מהא דפריף הש"ס בשבת פ' האורג אהא דתניא הקורע על מתו פטור ואמאי אי אדם פשר הוא חיובי מיחייב ומאי קושיא דילמא איירי שלא בפניו ולדברי הרא"ש ז"ל לא תקשי אמאי לא משני שלא הנה בין מיתה לקבורה משום דסתם קריעה בשעת מיתה הוא אבל לדברי הרמב"ם ז"ל ונדאי קשה וכן אינו מיושב הא דפריף הקא נאי אדם פשר הוא כו' והנה עיקר ההכרח שהוצרכו לחלק פן הוא משום דלשיטתם אדם פשר הוא מדרגה פחותה מחכם וא"כ ע"כ יש חילוק בין אדם פשר לחכם דאל"כ מאי קמ"ל הברייתא חכם פיון דאפילו על אדם פשר הפל קרוביו.

אבל מלשון הנימוק"י נראה דאדם פשר היינו מי שמפורסם בחסידות וא"כ י"ל דעל אדם פשר נמי חייב אפילו ביום שמועה דמעלת חכם לחוד ומעלת פשר לחוד ובאמת לפי דברי הרא"ש ז"ל דכשר הוא כל דלא סני שומעני' א"כ הא דאמרין לעיל דצריף לקרוע על שניים בפני האבל ומסתמא הוא בפני המת וא"כ בלא"ה צריף לקרוע וגם מסתמא בר ברי' דאמימר לא הנה סני שומעני' אלא די"ל דקטן הי' ועיין ברי"ף נרא"ש ז"ל דגרסי בשבת פל המתעצל בהפסדו של אדם פשר ראוי לקוברו בחייו שנאמר ויקברו אותו בגבול נחלתו מצפון להר געש והיינו משום דיהושע הוא הי' הפופלג בחכמה ובחסידות.

והרא"ש והרמב"ם ז"ל הקשו ע"ז מהא דאמרין בירושלמי באינון דהוינן גבי' נאנן לא הוינן גבי' ע"ש מה שתי' וברייתא דאבל רבתי כתבו דשיבוש הוא ולענ"ד נראה דשיטת הירושלמי דבחכם לא מיחייבי אלא אינון דהוינן גביה וכדמשמע ה"מ דקאמר הרוואה ת"ח שמת פרוואה ס"ת שנושרף והיינו הך דאבל רבתי אבל מעובדא דרב ספרא בש"ס דילן לא נראה פן אלא דהפל חייבים בקריעה אבל מה שכתב הרא"ש ז"ל דאפילו בעיר

אחרת קורעין לא ידענא הקרם לזה לדברי הרמב"ן ז"ל דבאדם פשר אין קורעין אלא בפניו.

וכ' הרא"ש ז"ל עוד דברי הירושלמי פשם שקורעין על החכמים פה קורעין על תלמידיהם אבל מלשון הרמב"ם ז"ל נראה דליכא חיובא אלא על חכם וכן כתב דבחכם בעינו עד שיגלה את לבו פמו על רבו והוא צ"ע מנ"ל הא ועי' בכ"מ ובלח"מ ול"נ דלמד פן מהאי דיוקא דמאי איריא חכם אפי' אדם פשר נמי אלא ש"מ דבחכם בעי עד שיגלה את לבו אלא דקשה לפ"ז מש"כ וכבר נהגו ת"ח לקרוע זא"ז טפח ומאי איריא מנהגו הא חיובא נמי איכא מחמת אדם פשר וכבר האריך בזה הרמב"ן ז"ל בתה"א ועיין ברית"א ז"ל: ודרך אגב ראיתי לדבר קצת בדברי הירושלמי שהביאו הראשונים ז"ל דפריך על הא דהקורע על מתו בשבת יצא ידי קריעה והא הוי מצוה הפאה בעבירה מידי דהוי אמצה גזולה ומשני תמן גופו עבירה היינו דאכילה היא הגזולה והיא העבירה אבל הקריעה בשבת אין בה איסור מצד עצמה אלא מצד שהוא אסור לקרוע בשבת אין זה מצוה הפאה בעבירה ולמדו מזה דהקורע בחלוק גדול לא יצא ידי קריעה וכן פסק בש"ע וקשה לי על הש"ע ז"ל פיון דפסק בסימן תרמ"ט בא"ח דלולב הגזול אינו פסול אלא ביום ראשון דהוי דאורייתא אבל ביום שני פיון דאינו אלא מדרבנן לא מ'פסיל משום מצוה הפאה בעבירה א"כ קריעה נמי מצוה דרבנן ואמאי לא יצא ועוד דלפי מש"כ הב"י והכ"מ בדעת הרמב"ם ז"ל דהא דפסול ביום ראשון היינו משום דכתיב לכם ולא משום מצוה הב"ע א"כ לא חיישינן פלל למצוה הב"ע אלא דזה א"א לומר דהא פתב הרמב"ן ז"ל דמצוה גזולה אין יוצאין בו משום מצוה הב"ע וע"כ צריך לחלק בין דאורייתא לדרבנן ודברים אלו כבר נתבארו בדברי הראשונים והאחרונים ז"ל ונאני לא באתי אלא לפרש דברי הירושלמי עד שיפלא בעיני מהיכן למדו פן להאי דינא דקורע בחלוק גזול וז"ל הירושלמי אמתניתין דהקורע על מתו פטור משום מקלקל בעון קומי ר' בא היך מה דאת אמר השוחט חטאת בשבת פיפר ומביא אחרת ואמר אף הכא לא יצא ידי קרעו ופי' הק"ע דפריך על הא דתניא בש"ס דילן אע"פ שחילל את השבת יצא ידי קרעו ואמאי יצא ע"ש ופי' הנה תמוה חדא דלא מיייתי בירושלמי פלל להאי ברייתא ולא תנו הכא אלא פטור ועוד דגבי חטאת תניא דכיפר וה"נ הי' לו לצאת ידי קריעה אלא בתר דהכא פריך אמאי פטור משום מקלקל הא פי היכא דהתם בשוחט בשבת פיפר וה"נ לא יצא ידי קרעו בתמיה אלא ונדאי יצא ידי קרעו וא"כ לאו מקלקל הוא אלא כר"ש דר"ש אמר עד שיהא לו צורך לגופו של דבר והכי נמי אפילו יצא ידי קרעו מ"מ פטור הוא משום מלאכה שאצ"ל ועיין תוס' בפ' האורג שם פן אמרו בני הישיבה לפני ר' בא אמר לון תמן הוא גרם לעצמו ומש"ה פיפר אפילו בשבת הכא את גרמת לן דרבנן חייבוהו לקרוע וכיון דקרע באיסור בשבת לא קיים מצות חכמים ולא יצא ומש"ה פטור משום מקלקל אמר ר' יוסי תמן נמי את גרמת לן שהתורה אמרה לו שביא חטאת ואפ"ה פיפר וה"נ יצא ידי קריעה הוי צריכא מימר דר"ש היא וע"כ צ"ל דמתניתין אתיא כר"ש בעון קומי ר' יוסי לא כן אמר ר' יוחנן מצוה גזולה אינו יוצא בה ידי חובתו בפסח ופי' הרמב"ן ז"ל דפריך אמאי יצא ידי קריעה הא הוי מצוה הב"ע וגם על פי' זה קשיא לי טובא דמאי דפריך פיון דמוקמינן כר"ש דאמר מלאכה שאצ"ל פטור א"כ אין כאן עבירה פיון דפטור הוא ועוד דע"כ לא חיישינן למצוה הב"ע אלא במצות שבאין לרצות פמו קרפן שפאמר

אני ה' שונא גז"ל בעולה וכהא דאמרין בירושלמי סופה סניגורו נעשה קטיגורו אבל קריעה דאפוישי צערא הוא כל שקרע בגד שעליו בשעת חימום בין שהוא שלו בין שהוא של אחרים יצא ידי קריעה ע"כ נראה לי דפריה על הא דתניא בשוחט חטאת בשבת כפר ע"ז פריה הא הוי מצנה הב"ע ששחט בשבת ומשני תמן גופא עבירה עיקר המצנה היינו אכילת מצה היתה בעבירה ובזה לא יצא הקא הוא עבר עבירה דעיקר הקרבן וכפרתו נעשה בהכשר אלא שעבר עבירה בשחיטתו שהוא הכשר מצנה אין פפרתו פסולה בזה פה אני אומר הוציא מצה מרה"י לרה"ר אינו יוצא בו ידי חובתו בתמי' והיינו משום דהעבירה לא היתה בעיקר המצנה אלא לצורכה משום זה אינו נקראת מהב"ע וה"נ לענין חטאת לא מיפסלי פפרתו משום דעשה איסור בשחיטתו ושמעתי בשם גאון אחד שפי' קרוב לזה גם על קריעה דלא הוי מצנה הב"ע משום דעיקר המצנה שיהיה בגדיו קרועים ואפילו אם הקריעה נעשית באיסור לא בטלה מצנתה ולענ"ד לא נראה כן דעיקר המצנה היא הקריעה היכא דמצינו דחכם שמצנה לקרוע עליו ושרי לאחות לאלתר אלא דהקריעה היא המצנה ומ"מ נראה לי ברור פי' דברי הירושלמי כמש"כ וא"כ לא שמעינן כלל דשייך מצנה הב"ע בקריעה ודין זה דהקורע בחלוק גדול לא יצא צ"ע והנה למה שפירשתי בשיטת הירושלמי שמעינן מינה דל"ד בגזל שייך דין מהב"ע אלא גם בשאר עבירות ואין פאן מקומו להאריה בזה: שם גמרא מנין לחכם שפכודו במטה ראשונה שנאמר ויכריבו את ארון כו'.

ופירש"י ז"ל דהיינו אותה עגלה ששיגרוהו פלשתים והקשו בספר יד המלך פי משמעות המקרא נראה שמוזו העגלה של פלשתים עשו עצים להעלות קרבן ובאמת עמד שנים רבות בקרית יערים ע"ש מה שפי' בדברי הש"ס ול"נ לינשב כפשוטו ע"פ פירש"י ז"ל בד"ה שכתב באמת למה הביאו דוד בעגלה ולא בפתח כמו שנאמר בתורה אלא כל עומת שפא מפלשתים בעגלה כן רצה להביאו אל מקומו בעגלה אלא דאין לשנות מתחלת הליכתו ונהי דעגלה של, פלשתים כפר שרפוהו מ"מ הולוכו כעין שהיתה תחלת הליכתו מינה שמעינן דאין לשנותו גם ממטה למטה היכא דאיתא למטה הראשונה ועדיין צ"ע: תוס' בד"ה ור' חייא ריבץ תורה כו'.

עיינן בירושלמי סוף פלאים גופא דנראה פסותרין זא"ז דבתחלה מיימי הא דאמר ר' חייא לרבו על רב הונא ריש גלותא ארונו בא משמע דרב הונא נפטר קודם ר' חייא ובתר הכי מיימי האי עובדא דאמרו ניתביניה לרב הונא ריש גלותא אצל ר' חייא וכל עובדא דר' חייא וצ"ל דשנים היו: ע"ב גמרא פי מוטו אגישרא כו' מר אמר מר גיעול ברישא כו' נראה דהאי גישרא הוא שבין בכל לא"י והפוננה פי ע"י ביאת גופן לא"י יבאו הנפשות למקור ישראל היא הארץ העליונה והני תרי צדוקי היו בחי' שני הנערים המעוררים את האהבה העליונה ע"כ חלקו פכוד זל"ז כי שניהם שקולים פאחד ומפני שרבה בר רב הונא היה מבחי' החסד ורב המנונא מבחי' הגבורה כמש"א האי ינוקא ועמו ספר מלחמות ע"כ אמר האי טייעא דינא דרבה בר רב הונא ליעול ברישא ופתח עליהו האי ינוקא גזע ישישים עלה מבבל זה רבה בר רב הונא שהיה בן רב הונא שהוא היה בחי' צדק עילאה כמש"א ז"ל לעיל זה ריבץ תורה בישראל וזה ריבץ תורה בישראל והם עשו שלא תשתפח תורה מישראל כי הם בחי' ספר הזכרון ולזה אמרו בירושלמי שם גבי הא דעיליהו לרב הונא לגבי ר' חייא ואין עוד יוסף בן ישראל אחריה ועמו ספר מלחמות

זה רב המנונא קאת וקפוד הןכפלו לראות בשוד ושבר כי בשביל העדר שני הצדיקים אלו נחרב העולם ונגלו קאת וקפוד הזוג אשר ישפנו במדבר במקום שממה ובאו לראות בשוד ושבר כי נגלו ח"ו הבחורים השודדים בצהרים כי זלע"ז עשה אלהים קצף על עולמו וקמס ממנו נפשות ושמח בהם ככלה חדשה כי ידוע ששמחת מחזיר גרושתו איננה שמחה שלימה לזה אמר אף ע"פ שנפשות הצדיקים טרם יצירתן ג"כ הנה השמחה והשעשוע בהם פנודע אח"כ הלכו בגירושין בעוה"ז ופן תאמר כי לא תגדל השמחה בהם בשובם אל מקור ישראל כי שם היו בתחלה לזה אמר ושמח בהם ככלה חדשה כי אינו דומה השמחה והשעשוע קודם היצירה לגדל השמחה והשעשוע אשר אחר שובן מהעוה"ז בנצחון המלחמה הגדולה והיא נקיה מכל חטא ועון ומש"ה אמר פאן לשון שמחה לחוד כי השמחה היא במקור ישראל רוכב ערבות שש ושמח בבא אליו נפש נקי וצדיק כי בא שני נפשות קודש אלו נקי זה רב המנונא וצדיק זה רבה בר רב הונא אז תגדל ע"י הששון והשמחה פנודע מדת הששון והשמחה ועיין בליקוטי ש"ס להאר"י ז"ל בסופה על מאמר הש"ס שם הני תרי צדיקי: כי נח נפשיה דרבינא פתרו עלי' שהוא ספדנא תמרים הניעו ראש על צדיק פתמר דברים אלו נאמרים ע"ש] המקרא צדיק פתמר יפרח פארז בלבנון ישגא מעלת התמר שהיא עושה פירות ומעלת הארז ברוב גודלו וגם הוא קיים לעולם כי גזעו מחליף והנה רבינא ורב אשי הם היו מסדרי הש"ס ועשו ציצין ופרחים לתורה ורבינא הנה תלמיד חבר לרב אשי וידוע שרביבוי הציצין והפרחים הוא ע"י התלמיד כמש"א ר' חנינא ומתלמידי יוטר מכולן ע"כ פתח עלי' שהוא ספדנא תמרים הניעו ראש על צדיק פתמר כי לא נשאר אחריו מי שיעשה פרח להגדיל התורה ולהאדירה כמשאז"ל אבינה לאחריהם נשים לילות פנימים על משום לילות פנימים כי פמו התמר גדל בין ביום בין בלילה פן הנה רבינא משים לילות פנימים להגדיל פרח ולהג"ל נ"ל לתורה: אמר ליה ר"א לבר קיפוק ההוא יומא מאי אמרת א"ל אמינא אם בארז נפלה שלהבת כו' המשיל רב אשי לארז כי הוא גדול בדורו ומעשה ידיו קיימים לעולם כי הוא חתם בחותמו הטוב תורה שבע"פ שלא להוסיף ושלא לגרוע וגם הוא עשה את הים הגדול המקיף את כל העולם הוא מעין חכמה של התלמוד והגמרא אשר בה הוא מקום חיותינו ונתן לנו בים דרוך ובמים עזים נתיבה ע"כ המשילו עוד ללוינתן אשר הוא ראש כל דגיהם ע"כ רצה לומר בהפסידו אם בארזים נפלה כו' מה יעשו איזובי קיר לוינתן בחפה הנועלה כו' וזה ההספד הוא על ההתפרדות ממקום חיות ושוב בא לקונן על המקום אשר נעדר ממנו ונשאר פמצולה שאין בה דגים וזש"א בנחל שוטרף נפלה חפה מה יעשו מי גבים וא"ל בר אבין ח"ו דשלהבת ונחפה בצדיקי אמינא כי טעה בר קיפוק לומר דח"ו יש חסרון לצדיקים ע"י העדרם מן העוה"ז וכאלו פאן בעוה"ז הוא עיקר גידולן אבל באמת לא כן הוא כי הצדיקים עיקר גידולן ושרשיהם הוא בעוה"ב אפילו בחיים חיותן וכמש"א ז"ל בקידושין למה הצדיקים דומין לאילן שעיקרו במקום טהרה ונופו נוטה למקום טומאה פה הצדיקים עיקר חלקם בחיים בחיי העולם הבא במצות ומעשים טובים ומשפנם בעוה"ז הוא דרוך עראי בעלמא ובהגיע עתם בהשלמת מיהם בטוב הם בעצמן שבים אל מקומן להתענג בנזעם העליון וא"כ לא נכון לומר שלהבת בצדיקי כי שלהבת מורה על פליון דבר שנאחז בו השלהבת אבל צדיקים ח"ו לומר פן כי בשרם ישפון לבטח ואפילו במיתתן קרוים חיים וכן אין לומר חפה בצדיקים

שְׁמוּרָה עַל הַפְּרִידָה נֶפֶשׁ מִן הַגּוֹף בְּלִתי רְצוֹנָם אֵלָא בְּכַפְיָהּ אַבְל אִינוּ כֵּן בְּצַדִּיקִים כִּי מִיתָתָן הוּא מִיתַת נְשִׁיקָה אַחֲרֵי הַשְּׁלֵמַת יְמֵיהֶם הֵם עוֹלִים לְמַעְלָה בְּחַשְׁקָה וְאַהֲבָה לְקַבֵּל שָׂכָר פְּעוּלָתָם לְטוֹבָה וְאָמַר בֶּר אָבִין אָנָּא אֲמִינָא בְּכוּ לְאַבְלִים וְלֹא לְאַבְיָדָה כְּנֻנְתוּ כִּי אָמַת הוּא שְׂיֵשׁ לְקוֹנֵן עַל כָּל אֱלוֹ הַדְּבָרִים אַבְל לֹא עַל הַצַּדִּיקִים אֵלָא עַל דוֹרָן כִּי הֵם בְּחִיּוּתָם נִמְשְׁלוּ לְאַרְזוֹ וְהָיָה לְצַל מַחְסֵה לְדוֹרוֹ וּמְכַל עֶבְרָה וְזַעַם וְעַתָּה סָר הַצַּל ח"ו וְאִין מַגִּין וּמְצִיל וְכֵן בְּהִי' הַלְוִיתָן בְּתוֹף הַיָּם הוּא הַמְלִיךְ עַל כָּל הַדְּגִי' וּמוֹרָה לְהֵם הַדְּרָף אֲשֶׁר יִלְכוּ בָּהּ לְהַנְצִיל מִמְּצוּדָה רְעָה כֵּן הַצַּדִּיק בְּדוֹרוֹ מוֹרָה דְרָף לְדוֹרוֹ לְלַכְתּוֹ בְּדַרְכֵי יוֹשֵׁר בְּאִין מְכַשׁוּל אַבְל אַחֲרֵי אֲשֶׁר לוֹקַח מְדוֹרוֹ יִלְכוּ ח"ו בְּחַשְׁפָּה וְלֹא אֹר וּכְשׁוֹל יִכְשְׁלוּ בְּאִין מוֹרָה דְרָף אַבְל גַּם עַל דְּבָרֵי בֶר אָבִין חָלַשׁ דַּעְתוֹ דְּרַב אֲשִׁי כִּי הוּא הַעֲמִידְנוּ עַל רַגְלֵינוּ לְלַכְתּוֹ בְּדַרְכֵי יוֹשֵׁר בְּאִין מְכַשׁוּל לְעוֹלָם בְּמַה שְׁהִנִּיחַ לְפָנֵינוּ תוֹרָה שְׁבַע"פ עֲרוּכָה בְּכָל וְח"ו לֹא נֶאֱבַד זְכוּתוֹ מֵאֲתָנוּ לְעוֹלָם כִּי אִין לְפָנוֹת יְמִין וּשְׂמָאל מְדַרְכּוֹ הַטוֹבָה אֲשֶׁר הִנִּיחַ לָנוּ ע"כ יַעֲשׂוּ הַסְּפָדָנִים אֱלוֹ בְּשִׁבְלֵי זֶה וְנִמְעָדוּ רַגְלֵיהֶם בְּאִין מַעֲמָד כִּי זְכוּתוֹ שֶׁל רַב אֲשִׁי קִיָּים וְעוֹמֵד לְעַד: רַבָּא כִּי הָיִי אַתָּא לְדִיגְלַת כּו' בָּאוּ רַוב שְׁלִישִׁים בְּמִים כּו'.

עֵינֵין פִּירַשׁ"י ז"ל וּל"נ לְפָרֵשׁ ע"פ מַה דְּאִיתָא לְקַמֵּן דְּאָמַר רַבָּא הָיִי תְּלַת מְיָלֵי בְּעֵי קַמֵּי שְׂמִיָּא חֲוַקְמָתָא דר"ה וַיְהִיבוּ לִי עוֹתְרֵי' דְּרַב חַסְדָּא וַיְהִיבוּ לִי עֲנוּתְנוֹתוֹ דְּרַבָּה בֶּר רַב הוֹנָא וְלֹא יְהִיבוּ לִי כִּי אֱלוֹ הַג' מְדוּתָהֶם מְכַשִּׁירִין אֶת הָאָדָם לְהַשְׁרָאת הַשְּׂכִינָה וְהַחֲכָמָה וְהַעוֹשֵׁר יְהִיבוּ לִי מִן שְׂמִיָּא אַבְל עֲנוּוָה לֹא יְהִיבוּ לִיָּה כִּי הַמְּדָה הַזֹּאת צָרִיף הָאָדָם הַשְּׁלֵם לְהַשִּׁיג כְּמוֹ הַיִּרְאָה דְּלָאוּ בִּידֵי שְׂמִים הִיא כַּש"כ עֲנוּוָה שְׂגוּלָה מְמַנָּה ע"כ כִּי מְטוּ לְדִיגְלַת הוּא חִידְקָל שְׂמִימִיו חֲדִים וּמְסוּכָנִים אָמַר בָּאוּ רַוב שְׁלִישִׁים בְּמִים כִּי רַוב הַג' מְדוּתָהֶם הָיוּ בּוֹ בְּרַבָּא ע"כ בְּזְכוּתָן זְכוּר וְרַחֵם וְהִנֵּה הַשְּׁלֵם בְּמַדַּת עֲנוּוָה לֹא יִפְנֶה מֵאַחֲרֵי ה' אֲפִילוּ כְּרַגְעָה כִּי בְּמָקוֹם הָעֲנוּוָה אִין שֵׁם פִּירוּד ח"ו כְּדְבָרֵי הַזֹּה"ק שְׁנַקְרָאִים רִיעֲנוּ דְלֹא מִתְפָּרְשִׁין אַבְל אִם לֹא נִשְׁלַם בְּמַדַּת הָעֲנוּוָה יוֹכֵל לְהִיּוֹת שְׂיָבָא ח"ו הַפִּירוּד בֵּין הַדְּבָקִים לְזֶה אָמַר אִם תַּעֲשִׂנוּ מֵאַחֲרֵי כֹּאֲשֶׁה מְבַעְלָה אֵל תִּזְנִיחְנוּ בְּשַׁעַת הַסְּפָנָה בְּמִים הָאֱלוֹ אֵלָא עֲשֵׂה עִמָּנוּ אוֹת לְטוֹבָה כְּמוֹ מִי מָרָה אֲשֶׁר יִתְהַפְּכוּ לְמַתוּק וְהַבֵּן: שֵׁם גְּמָרָא כִּי נָח נִפְשִׁיהּ דר' זִירָא כּו' אֶרֶץ שְׁנַעַר הָרָה וַיִּלְדָּה אֶרֶץ צְבִי גִידְלָה שְׁעִשׂוּעִים אוֹי נָא לָהּ אֲמָרָה רַקַּת כִּי אֲבָדָה חֲמַדְתָּה יְתַבָּאָר ע"פ מַה שֶׁכ' עַל דְּבָרֵי הַמְּשֻׁנָּה בְּאֵבוֹת חֲבִיב אָדָם שְׁנַבְרָא בְּצֵלָם כּו' חֲבִיבִים יִשְׂרָאֵל שְׁנַקְרָאוּ בְּנִים לְמָקוֹם חֲבִיבִין יִשְׂרָאֵל שְׁנִיחְתָּן לְהֵם כְּלֵי חֲמַדָּה הַפּוֹנוּגָה עַל ג' מְדַרְגוֹת שְׁהָאָדָם מְתַעַלָּה מִמַּעְלָה לְמַעְלָה חֲבִיב אָדָם שְׁנַבְרָא בְּצֵלָם הִיא מַעְלַת רֵאשִׁית יְצִירְתוֹ כִּי הָאֱנוּמָה הַיִּשְׂרָאֵלִית נִבְרָאִין בְּתַחֲלַת לִידְתָּן בְּצֵלָם אֱלֹהִים כִּי יְרוּשָׁה הִיא לְהֵם מֵאַבוֹתֵיהֶם הַקְּדוּשִׁים מְדוּר דוֹר שְׁלֹא שִׁינּוּ אֶת צֵלָמָם וְכַש"כ אַחַר קַבְלַת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר הִיחֹד הוּא ע"י כְּפָה מְצוּת וְאַזְהָרוֹת ע"כ בְּתַחֲלַת יְצִירַת אִישׁ הַיִּשְׂרָאֵלִי יִקְנֶה נֶפֶשׁ טוֹבָה כְּפוֹדַע אַבְל עַדִּיין לֹא הִגִּיעַ לְמַעְלָה שְׂיָקְרָא בֵּן לְמָקוֹם עַד עַתָּה אֲשֶׁר יִתְגַּדֵּל בְּתוֹרָה וְחַכְמָה אִזּוּ הוּא עוֹלָה בְּמַעְלָה יִתְיָרָה וְה' אָמַר לוֹ בְּנִי אַתָּה כַּמַּש"נ וְכַאֲשֶׁר זָכָה שְׁנַקְרָא בֵּן חֲבִיב אִזּוּ הוּא עוֹלָה מְעַלָּה מְעַלָּה עַד שְׂמַצָּא חֵן וְנָתַן לוֹ כְּלֵי חֲמַדָּה הַגְּנוּזָה בְּמַתָּנָה גְּמוּרָה וְהוּא וְהִיא הֵם בְּאַהֲבָה מִיחֹד גְּמוּרָה וְהִיא מַגְלִית לוֹ כָּל שׂוֹד תְּנֻחָמִיָּה וּמַתְעַנֵּג הוּא בְּנוּעַם דְּבָרֵי' וְזוֹאת הִיא הַחֲבִיבוּת הַיִּתְיָרָה וְהַיּוֹמֵר גְּדוּלָה וְכֵן אֲמָרוּ בְּמִדְרָשׁ בְּנֵי אִם תִּקַּח אֲמָרֵי אִם אַתָּה נַעֲשֵׂה בְּנֵי אִזּוּ תִּקַּח אֲמָרֵי וְזֶה שְׂאָמַר הַסְּפָדָן אֶרֶץ שְׁנַעַר הָרָה וַיִּלְדָּה הַקְּדוּשׁ הַזֶּה אֶרֶץ צְבִי גִידְלֵי הַשְּׁעִשׂוּעִי' כִּי שֵׁם נִתְגַּדֵּל בְּתוֹרָה וְחַכְמָה וְזָכָה לְמַעְלַת בֵּן וְלַעֲתָ זְקָנְתוֹ יֹשֵׁב בְּטַבְרָן'

וניתן לו הפלי חמדה במתנה גמורה ע"כ אמר אוי נא לה אמרה רקת פי היא מתאוונת יותר מכולן על אבידת פלי חמדתה פי בהיות הצדיק שם עם הפלי חמדה פולם יתענגו מטובה: דף כו גמרא אביו ואמו ורבו מנ"ל דכתיב ואלישע כו' משמע מפאן דיליף נמי עיקר קריעה מקרא דאלישע ואם פן קריעה דשאר קרובים ליפא אסמכתא בקרא פלל וא"ש לפ"ז מאי דאמרין לקמן אתיא קריעה וקריעה והקשו התוס' ז"ל אם פן כל קריעות לא יתאחו ולפי הנ"ל ניקח דלא ילפינו מהדדי אלא קריע' דכתיבי בקרא וע' בדברי הרא"ש ז"ל שגראה שלא לפניו הי' גירסא דאתיא קריעה קריעה ע"ש מש"כ אבל בסנהדרין איתא להדיא דיליף לה בג"ש דקריעה קריעה ע"ש ומש"כ לעיל על קושיות התוס' עדיין אינו מיושב דהא בשאר קרובים נמי כתיב קריעה ויקם איוב ויקרע את מעילו ויקם המלה ויקרע את בגדיו ועיין בתוס' סנהדרין דף ס' וברש"ל שם ולענ"ד דבריהם שם פשוטים דאי לאו דילפינו מעומד מהאי קרא ה"א דמילתא יתירתא הוא דעביד ולא שייך למילף קריעה קריעה אבל פינו דילפינו מינה מעומד א"כ נילף נמי דאין מתאחין ולגירסת הרא"ש ז"ל נראה לסייע מהא דעל שמועות רעות נמי אין מתאחין ומנ"ל דהא לא שמעינו התם אלא מדכתיב ולא קרעו את בגדיהם מפלל דבעי למיקרע ולא שייך למילף גז"ש בזה: שם גמרא אחד השומע מפי השומע כו'.

עיין בנימוק"י מש"כ בזה והוא דברי הירושלמי הביאו הכ"מ בפ"ב מהל' ע"ג ועיין בפ"א סי' ש"מ ס"ק נ"ו ועיין עוד ש"ש"ך שם ס"ק נ"ב שפכת בשם רבינו ירוחם דמקרא משמע דצריך לצום כל היום ולפ"ז אינו שולל עד למחר וכתב הש"ך נראה דה"ה שמאחין למחר והוא פלאי דהא מבואר שם בש"ע דאין מתאחין לעולם וכדתניא בברייתא וכבר תמה עליו הק"ע ונגעתי להגיה דברים אלו ולא מצאתי: שם תוס' בד"ה משכם ומשילה.

ע"ש לפירוש הרא"ש ז"ל דיליף מקרועי בגדים דאין מתאחין אפתי קשה קושית התוס' דילמא מילתא יתירתא הוא דעבדי וצ"ל דלענן איחוי אין לומר מילתא יתירתא והוי מצי נמי לאקשוני נמי אקרא דדוד לענן שמועות רעות דילמא מילתא יתירתא היא דהא כתיב נמי ויצומו עד הערב ובירושלמי נראה שהיו מחזירים באמת לצום כל יום שאירע בו דבר אחד מדברים אלו אבל לא מצינו שיש חיוב בזה: ע"ב גמרא וכשם שמוכר אסור לאחוזתו כו'.

עי' תוס' שפכת דד"ה הוא ולפי מה שפכת באבל רבתי סוף פ' ט' משמע דהכל דברי רשב"א הוא דס"ל דאסור לאחוזת הקרע באיזה אופן שיהיה או ע"י היפוך למטה דלאו מקום קריעה היא או למוכרו לאחר ורבי מתיר דלא נאסר לאחוזת אלא זה שקרע ובשעה שהוא במקום קריעה אבל להפכו למטה דלאו מקום קריעה או למוכרו לאחר דלאו מחוייב בקריעה הוא מותר לו לאחוזתו: שם גמרא ת"ר אמרו לו מת אביו כו'.

בדברי הלכה זו עיין בנימוק"י וברש"י שברי"ף ז"ל ובריטב"א ז"ל ובב"י ז"ל סימן ש"מ ויתבארו לה ד' הלכה זו היטב. והנה הרי"ף והרא"ש ז"ל הביאו פאן ברייתא דנדרים אמרו לו מת אביו וקרע ואח"כ נמצא בנו יצא ופריף עליה מברייתא דתני דאמרו לו מת אביו כו' לא יצא כסבור שהוא אביו ואח"כ נמצא בנו יצא וקשין אהדדי ומשני רב אשי אם נודע לו תכ"ד של קריעה יצא ולאחר כ"ד לא יצא אבל סבור שהוא אביו ונמצא בנו אפילו לאחר פדי דבור יצא והיגו סתם דאיתמר בשינוי' קמא בנדרים שם אבל ברי"ף

ז"ל הַנּוֹסְחָא לְפָנֵינוּ גַבֵּי סְבוּר שְׁהוּא אָבִיו ג"כ לֹא יָצָא וְכֵן נִרְאָה קֶצֶת מִפְסָקֵי הָרָא"ש
ז"ל ע"ש וּבִד' הַרְמַב"ם ז"ל מְפֹרָשׁ לְהִדְיָא דְבַכּוּלְהוּ לֹא יָצָא אִי לֹא תַכ"ד וְלֹא הַזְפִּיר
כָּלֵל הָא דְאִמְרִינוּן פְּאֵן בְּסֵתָם וְעִי' בַּלַּח"מ שְׁפָתַב בַּד' דְּרַב אֲשֵׁי פְּלִיג אֲשִׁינוּיָא קַמָּא וְלֹא
ס"ל וּמַש"ה פֶּתַב הַטּוֹר עַל דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל גַּבֵּי נְדָרִים שְׁלֹא הַזְפִּיר שׁוּם קִנְיָא לֹא
סֵתָם וְלֹא תַכ"ד מְשׁוּם דְּנִקְיֵט לְחוּמְרָא בְּתַרְוֹנֵיהּ פִּינוּ דְּפְלִיגֵי אַהֲדָדִי וּל"נ דְּהַרְמַב"ם ז"ל
גָּרִיס פְּגִינְסָא הַשְּׁנִיָּה שְׁהִבִּיא הָרָא"ש ז"ל בְּנְדָרִים וּא"כ הָאֵי חִילּוּקָא דְּבִין תַּכ"ד לְאַחַר
כ"ד לֹא אִיְתָמַר כָּלֵל לְעַנְיָן הַפְּרָה אֲלֵא לְעַנְיָן קַרִיעָה וּמַש"ה לֹא פֶתַב לָהּ גַּבֵּי הַפְּרָה וּמַה
שְׁלֹא פֶתַב לְחַלְקָא בֵּין סֵתָם לְמַפְרָשׁ נִרְאָה דְּמַפְרָשׁ בְּסֵתָם הֵינּוּ שְׁקִרְעָה עַל אִיזְהָ שְׁיִהְיָה
וּבַכּה"ג לֹא אִיְצְטְרִיף לְאַשְׁמְעִינוּן גַּבֵּי הַפְּרָה דְּפְשִׁיטָא דִּיּוּכַל לְהַפֵּר סֵתָם כָּל הַנְּדָרִים וְכֵן
פִּי' הַנִּימוּק"י בְּסוּגִין וְהַתּוֹס' בְּנְדָרִים שְׁם וּק"ק לִי אַעֲיָקֵר מִקְלָתָא דְּמַדְמֵי הַש"ס שְׁם
קַרִיעָה לְהַפְרָה וְאַפְתִּי לֹא דְמִי דְבַהֲפָרָה לֹא יוּכַל לְהַפֵּר לְשְׁנֵיהֶם בְּיַחַד וּכְמַש"כ הַר"ן ז"ל
שְׁם וּבְקַרִיעָה קוֹרְעָה קָרַע אֶחָד לְכוֹלֵן וּבְאַבְלָא רַבְתִּי נִרְאָה בְּזָה שְׁיִטָּה אַחֲרִיתִי דְּמַקְרוּב
לְקַרְוֹב אַחַר שְׁדוּמָה לֹא בְּאַבְלָא יָצָא וְאַמְרוּ לֹא אָבִיו וְנִמְצָא בְּנוֹ פְּשִׁיטָא דִּיְצָא פִּינוּ דְּקַרִיעָה
הֵיטָה עַל אַבְיָלוֹת יוֹתֵר גְּדוּלָּה אַבְלָא אֶחָד מִן הַקְרוּבִים וְנִמְצָא שְׁהוּא אָבִיו לֹא יָצָא וְכֵן
נִרְאָה מְשִׁיטַת הִירוּשַׁלְמִי ע"ש וְדוּק וּמַש"כ הַתּוֹס' וְכֵן קָרַע עַל אָבִיו וְנִמְצָא בְּנוֹ אִם מֵת
עַל אַחַר כּו' לֹא מְצָאֵתִי כֵן בַּל' הִירוּשַׁלְמִי וְנִרְאָה דְּאַפִּילוּ לְאַחַר כ"ד יָצָא וּכְמוֹ שְׁאַמְרוּ
בְּמַס' שְׁמַחוֹת: תּוֹס' בַּד"ה לְפִי שְׁאִין מוֹסִיפִין כּו' פִּי' בְּקוֹנְטְרַס כּו' עֵינִין רַש"י בְּרִי"ף שְׁפִי
כֵן: דָּף כּו' חוּלָּה שְׁמַת לֹא מֵת אִין מוֹדִיעִין לֹא שְׁמָא תַטְרַף דַּעֲתוֹ עָלָיו מְשַׁמַּע קֶצֶת מִכָּאן
דְּלַבְרִיא צְרִיף לְהוֹדִיעַ פִּינוּ דְּמַצְנָה הוּא לְהַתְאַבֵּל וְעֵינִין בַּהַג"א שְׁפָתַב מַחְלֻקָתָא לְעַנְיָן מִי
שְׁאִינוּ יוֹדַע שְׁמַת לֹא מֵת אִם מוֹתֵר לְקַרוֹתוֹ לְבֵית הַמְּשֻׁטָּה וְהָא בְּהָא תְּלִיא אִם מְחַנְיָב
לְהוֹדִיעוֹ מְשׁוּם דְּמַצְנָה רַמְיָא עָלָיו אֲסוּר לְקַרוֹתוֹ גַּם כֵּן לְבֵית הַמְּשֻׁטָּה אַבְלָא אִם צְרִיף
לְהוֹדִיעוֹ מוֹתֵר לְקַרוֹתוֹ ג"כ וְהָרָאשׁוֹנִים ז"ל הִבִּיאוּ רְאִיָּה מְהָא דְּרַב לֹא רָצָה לִזְמַר לַר'
חֵיָא וְיֵשׁ לְדַחוֹתוֹ דְּהַתָּם שְׁמוּעָה רַחוּקָה הֵנְאִי וּלְכ"ע מְדַרְבְּנָן הוּא ע"כ אִין צְרִיף לְהוֹדִיעַ
אַבְלָא בְּאַבְיָלוֹת יוֹם רַאשׁוֹן דְּמַה"ת לְדַעַת הַגְּאוּנִים ז"ל אַפְּשֵׁר דְּמַחְנִיב לְהוֹדִיעוֹ כְּדִי
שְׁיִקְוִים הַמַּצְנָה אַבְלָא בְּאַמַּת דַּעַת הַר"ר בְּרוּךְ ז"ל שְׁפָתַב דְּאַסוּר הוּא בְּשִׁמְחָה אַפִּילוּ אִם
לֹא נוֹדַע לֹא צ"ע דְּמַאִין יְחוּל עָלָיו הָאִסוּר פִּינוּ שְׁלֹא נוֹדַע לֹא וּבַש"ע פְּסָק לְהַקְלָ: שְׁם
גְּמָרָא אִין מְבִיאִין מוֹגְמָר וּבְשִׁמִּים בְּבֵית הָאָבֵל וְהַתְּנִי בַר קַפְרָא אִין מְבָרְכִין הָא אַתּוּל'
מִיִּיתִינוּ לֹא קִשְׁיָא הָא בְּבֵית הָאָבֵל הָא בְּבֵית הַמְּנַחְמִין עֵינִין בְּנִימוּק"י שְׁפִי דְּכַבִּית הָאָבֵל
הֵינּוּ בְּעוֹד שְׁהַמַּת שְׁם מִיִּיתִינוּ וְאִין מְבָרְכִין שְׁלֹא בָּא לְרִיחַ וּבְבֵית הַמְּנַחְמִים הֵינּוּ לְאַחַר
שְׁנַקְבַר אִין מְבִיאִין כָּלֵל וְכַתּוּב הַלַּח"מ דַּמַּש"ה הַשְּׁמִיטוּ הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם ז"ל הָא דְּאִין
מְבָרְכִין דְּכַבֵּר כְּתוּבוֹ כֵּן לְעַנְיָן בְּשִׁמִּים שְׁל הַבְּדֻלָּה אַבְלָא לְשׁוֹן הַש"ס לֹא מְשַׁמַּע כֵּן וְעוֹד
הָא אִיְתָמַר הַתָּם בִּירוּשַׁלְמִי דְּהָא דְּאִין מְבָרְכִין עַל בְּשִׁמִּים שְׁל מֵת הֵינּוּ דְּוָקָא בְּנִתּוּנִים
לְמַעְלָה מִמְּטוֹתוֹ שְׁל מֵת וְכֵן פְּסָק בַּש"ע וְאִם כֵּן אִיף אַפְּשֵׁר לְפָרֵשׁ הָא דְּתַנִּי סֵתְמָא אִין
מְבָרְכִין בְּבֵית הָאָבֵל ע"כ נ"ל לְפָרֵשׁ כְּפִשׁוּטוֹ דְּפִרְיָא אֵהָא דְּקַתְּנִי אִין מְבִיאִין כָּלֵל מְהָא
דְּתַנִּי אִין מְבָרְכִין מְשַׁמַּע אַבְלָא אַתּוּל' מִיִּיתִינוּ וּמְשַׁנִּי הָא דְּמִיִּיתִינוּ הֵינּוּ בְּבֵית הַמְּנַחְמִין
וּקַמ"ל דְּאַפִּילוּ הִבִּיאוּ הַבְּשִׁמִּים לְבֵית הַמְּנַחְמִין וְהִגִּיעַ הַרִיחַ לְבֵית הָאָבֵל אִין לְבָרַף שְׁם
וּלְבֵית הָאָבֵל לֹא מִיִּיתִינוּ כָּלֵל וּלְפ"ז נָמִי א"ש הָא דְּהַשְּׁמִיטוּ הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם לְהָא דְּאִין

מְבָרְכִין דְּבִכְלָל אֵין מְבִיאִין הוּא אֵלָא דְהַשׁ"ס פְּרִיָּה אַהָּא דְמִשְׁמַע דְּמִיְתִיבִין וּמְשַׁנֵּי: דָּף כּו
תוּס' בּד"ה אַם יְכוּל לְמַעַט בְּעַסְקוּ.

פּי' בְּקוּוּנְטֵרְס בְּסַחֲוֹרְתוֹ וְנִרְאָה דְבְדָבָר הָאֵבֵד מִיְיָרִי וּלפ"ז מִיְיָרִי תוּף ז' וּמָה שֶׁפֶתַב נִרְאָה
לְפָרוּשֵׁי דְהַכָּא מִיְיָרִי בְּאַבּוֹ וְאַמּוֹ לִפּי זֶה מִיְיָרִי גַם לְאַחַר ז' דְבְאַבּוֹ וְאַמּוֹ מְמַעַט אֶבֶל
הָעֵיקָר הוּא כַּמֶּשׁ"כ רַש"י בְּרִי"ף דְּאַיְרַעוּ אֶבֶל בְּדָרְךָ וּכְמֶשׁ"כ הַתּוּס' בְּסוּף דְּבְרִיָּהֶם וּכ"כ
הָרָא"ש ז"ל וְכֵן פּי' הַנִּימוּק"י ז"ל: שָׁם גְּמָרָא מְאַיְמָתִי כּוּפִין אֶת הַמְטוֹת מְשַׁנֵּי אֵצְא מִפְתַּח
בֵּיתוֹ כּו'.

מִד' הָרָאשׁוֹנִים ז"ל מִשְׁמַע דְּפְלִיגִי ר"א וּר"י בְּכָל דֵּינֵי אֲבִילוֹת מְאַיְמָתִי מִתְחִיל וּלְעַנ"ד
נִרְאָה דְלֹא פְלִיגִי אֵלָא בְּכַפֵּיית הַמְטָה וּס"ל לר"א פִּינּוֹן שִׁנְיָא מִפְתַּח בֵּיתוֹ וְאַיִן הַמֵּת בְּבֵית
צָרִיף לְכַפּוֹת הַמְטָה אֶבֶל כָּל דֵּינֵי אֲבִילוֹת מוֹדָה ר"א דְלֹא מִתְחִילוּ אֵלָא אַחַר סְתִימַת הַגּוּלָל
פִּינּוֹן שֶׁהוּלְכִין עִם הַמֵּת וְהוּי כְּמוֹטָל לְפָנֵיהֶם וְכֵן מִשְׁמַע מְהָא דְתַנִּי כַּפֵּיית הַמְטָה לְחוּד
וְעִינֵן לְעֵיל בְּהָא דְאָמַר רַבָּא לְבְנֵי מְחוּזָא ע"ש: שָׁם גְּמָרָא אַעפ"כ אֵינּוּ יוֹשֵׁב עֲלֵי עַד
שְׁתַּחֲשֵׁף.

עֵינֵן בְּתוּס' ד"ה מִן הַמְנַחָה שְׂדִקְדָּקוּ מְכָאן דְּמִשְׁמַע דְּקוּדָם לְכֵן אֵינּוּ יוֹשֵׁב עֲלֵי וּמְכָאן
סְמָכוּ שְׁלֵא לִיּוֹשֵׁב עַל גְּבִי פְסָא וְסַפְסָל וְצָרִיף לְהַגִּיָּה קֶצֶת בּד' ז"ל וּמֶשׁ"כ דְּמְקוּדָם לְכֵן
אֵינּוּ יוֹשֵׁב עֲלֵי לֹא קָאֵי אֲדַלְעֵיל אֵלָא דְבוּר בַּפ"ע הוּא וְעַל הָא דַּאֲעַפ"כ אֵינּוּ יוֹשֵׁב עָלָיו
כו' וְעֵינֵן מְהַרְשָׁא ז"ל: שָׁם גְּמָרָא וּלְמוֹצָאֵי שַׁבָּת כּו'.

עֵינֵן רִיטְב"א ז"ל שֶׁפֶתַב לְהוֹכִיחַ מְכָאן דְלֹא אָמְרִינוּן מְקַצֵּת הַלֵּילָה כְּכוּלוֹ וְאַיִן זוֹ מוֹכְרָח
כ"כ דִּי"ל דְרַבְּהָ בַּר רַב הוּנָא כְּאַבּוּהָ ס"ל דְּהַלְכָה כַּת"ק דַּא"ש דְּאָמַר לְעֵיל יָמִים לֹא
בְטָלוּ: וְנִרְאִיתִי לְכַתּוּב פֶּאן בְּרִיָּיתָא דְמַס' שְׁמַחוֹת שְׁצָרִיכָה אֲצִלִּי תְלִמוּד דְּאִיתָא הֵתָם בַּפ'
י"א כַּפֵּיית הַמְטָה פְּעָמִים שְׁשָׁה פְּעָמִים חַמְשָׁה פְּעָמִים אַרְבַּעַה פִּיצַד מֵת בִּיה"ש כַּפֵּיית
הַמְטָה שְׁשָׁה בִּיה"ש ע"ש כַּפֵּיית הַמְטָה ה' י"ט לְאַחַר הַשַּׁבָּת ד' ב' י"ט שָׁל ר"ה ג' וְקָשָׁה
לִי מַמ"נ כְּמָאן אִיתָא אֵי כַּמ"ד דְּיוֹם א' לְפָנֵי י"ט נְמִי בְטָלוּ גְזֵירַת ז' א"כ אֵין פֶּאן כַּפֵּיית
הַמְטָה כָּלָל וְאֵי כַּמ"ד דְלֹא בְטָלוּ מִמְנוּ אֵלָא ג' יָמִים קוּדָם הַרְגֵּל א"כ יָמֵי הַרְגֵּל אֵינּוּ עוֹלִין
לוֹ וְצָרִיף לְמַנּוֹת חַמְשָׁה אַחַר י"ט וְאַמָּאֵי תַנִּי פְּעָמִים ד' וְגַם הָא דְמִשְׁמַע דְּמֵת בִּיה"ש אֵינּוּ
מוֹדָה אֵלָא שְׁשָׁה לֹא מִשְׁמַע כֵּן מְהָא דְמוּקִי בִּירוּשְׁלַמִּי שְׁמִינֵי שְׁחַל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת הֵינּוּ
שְׁנַקְבַּר בִּיה"ש ע"ש אֵלְמָא דְצָרִיף לְמַנּוֹת ז' וְצ"ע יוֹתֵר בְּזֶה בְּדִבְרֵי הַפּוֹסְקִים ז"ל: ע"ב
גְּמָרָא אֵין מוֹעֵד בְּפָנֵי ת"ח וּכַש"כ חֲנוּכָּה וּפּוּרִים לְפִי מְאֵי דְמוּכַח הַש"ס מְכָאן דְּכַבוּד
תּוֹרָה עָדִיף מְמַקְרָא מְגִילָה כְּדִאִיתָא בְּרִישׁ מְגִילָה קָשָׁה קֶצֶת מְאֵי כַּש"כ הוּא זֶה דִּילְמָא
שְׁמַחַת מוֹעֵד הוּא דְדַחֵי כְבוֹד תּוֹרָה אֶבֶל מְקָרָא מְגִילָה וְהַדְלָקַת נֵר חֲנוּכָּה מִנ"ל דְּנִדְחָה
מְפָנֵי כְבוֹד הַתּוֹרָה וּי"ל פִּינּוֹן דְּשַׁמַּחַת מוֹעֵד מַה"ת הוּא וְאַפ"ה נִדְחִית בְּפָנֵי כְבוֹד הַתּוֹרָה
כַּש"כ מְגִילָה וְנֵר חֲנוּכָּה דְמִדְרַבְּנֵן הוּא נִדְחִית מְפָנֵי כְבוֹד הַתּוֹרָה: דָּף פּוֹחַ גְּמָרָא וְתַקְבַּר
שָׁם סְמוּךְ לְמֵיתָה קְבוּרָה וְצ"ל לַפ"ז הָא דִּילְפִינּוֹן שָׁם שָׁם מַעַג"ע הֵינּוּ מוֹתַמַּת שָׁם אֵלָא
דְשָׁם דְּנִתְמַת דְרִישׁ נְמִי ר"א לְגַז"ש דְּבַנְשִׁיקָה מְתָה וּבְאַמְתָּ יֵשׁ לְדַקְדָּק אַמָּאֵי לֹא יִלְפִינּוּ
אִיסוּר הַנָּאָה מִדְּאָמַר רַחֲמָנָא כִּי קְבוּר תַּקְבְּרִינוּ וְעַגְלָה עֲרוּפָה גּוּפָא יִלְפִינּוּ מְקָרָא דְנוֹעַרְפוּ
שָׁם שָׁם תְּהָא קְבוּרָתָה וּי"ל דְּעַגְלָה עֲרוּפָה שְׁאֵנִי דְלַעֲנִין מְאֵי הַצָּרִיכָה הַתּוֹרָה לְקוּבְרָה
אִם לֹא כְּדֵי לְאַוְסְרָה בְּהַנָּאָה אֶבֶל קְבוּרַת הַמֵּת אַע"פ דְּקִי"ל דְּמַצְנָה מַה"ת הִיא מ"מ לֹא

שְׁמַעֲיָנוּ מִיָּנֵה אִסּוּר הַנֶּאֱמָר דִּי"ל דְּמָה שֶׁהֶצְרִיכָה הַתּוֹרָה לְקַנְבְּרוֹ הֵינּוּ מְשׁוּם בְּיּוֹנֵי אֹ
מְשׁוּם פֶּפֶרָה אָבֵל לֹא לְאִסּוּר בִּהְנֵאָה מִש"ה אֶצְטְרִיף גַּז"ש דְּשָׁם שָׁם וְהַמְשַׁל"מ בְּסוּף ה'
אָבֵל הָאֶרֶץ לְפַלְפֵּל בְּדִין מֵת נִכְרֵי אִי אִסּוּר בִּהְנֵאָה אִי לֹא וְכֵן בְּבִיאֹר הַגָּאוֹן ר"א ו"ל
בִּי"ד הָאֶרֶץ בְּזָה וְנִדְעָתוֹ דְּמִן מִן בִּהְנֵאָה מְשׁוּם דְּקָרָא גְבִי מְרִים פְּתִיב וּל"נ פִּינּוּ דְלִיפֵא
מִצְנָה לְקַפּוֹר אֶת הַעו"ג פְּדִמּוּכַח מְקַרְאֵי גְבִי קְבוּרַת גּוֹג וּמַגּוּג דִּיְהִי לְיִשְׂרָאֵל לְשָׁם אָבֵל
אִין חִיּוּב בְּזָה ע"כ וְדַאי מִן מִן בִּהְנֵאָה וּמִטְעָם זֶה מְסוּפֶק אֲנִי לְמ"ד אִין לְנִפְלִים תְּפִוּסַת
קְבוּרָה וְאִין בְּקְבוּרַתוֹ מִצְנָה אִם אִסּוּרִין בִּהְנֵאָה דְנִרְאָה דְעֵיקַר אִסּוּר הַנֶּאֱמָר הוּא בְּמִי שֵׁישׁ
בְּקְבוּרַתוֹ מִצְנָה פִּינּוּ דְלִיפִינוּ מִן מִן מִן שָׁם וְצ"ע: שָׁם גְּמָרָא לְמָה נִסְמְכָה כו' וְאָמַר ר"א
לְמָה נִסְמְכָה כו' יֵשׁ לְדִקְדֹק תְּרֵי קְרָאֵי לְמָה לִי וְנִרְאָה דְבָא לְאֶשְׁמַעֲיָנוּ כִּי הֵיכָא דְמִצְיָנוּ
בְּקַרְבָּן ב' מִינֵי פְפִירוֹת הָא' הַקְרָבָן עֲצָמוֹ וְהַב' מְכַשִּׁירֵי הַקְרָבָן כְּמוֹ בְּגָדֵי פְהוּנָה שְׁהֵם
מְכַשִּׁירֵי הַקְרָבָן וּמְכַפְרִים כֹּן נְמִי יֵשׁ שְׁנֵי פְפִירוֹת אֵלוֹ בְּמִיתַת הַצְדִּיקִים כִּי נִשְׁמָתָם הָעוֹלָה
לְמַעְלָה הִיא גּוּף הַקְרָבָן פְּדַאיִתָּא בְּמִדְרָשׁ וְכֵן תִּיקְנוּ בְּתַפְלַת הָעֲבוּדָה וְאֶשְׁי יִשְׂרָאֵל כו'
וְכַמְש"כ הַתּוֹס' בְּסוּף מְנַחֲוֹת וּמְכַשִּׁירֵי הַקְרָבָן הוּא גּוּף הַטְּהוֹר אֲשֶׁר טְמוּן לְמַטָּה וְגַם הוּא
קְדוּשׁ הוּא וְעוֹמֵד לְכַפֵּרָה בְּכָל עֵת זַעַם וְעַבְרָה ח"ו ע"י הַתְּעוֹרְרוֹת תְּפַלְתֶּם כִּי הֵם בְּמִיתַתוֹ
קְרוּיִם חַיִּים כְּנֹדָע: שָׁם גְּמָרָא ת"ר מֵת פְּתָאוּם כו' נִרְאָה לְפָרֵשׁ דְּאֵלוֹ חֲמִשָּׁה יָמִים הֵם
כְּנֹגֵד ה' חֲלָקֵי הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר הָאָדָם חֵי בְהֵם ע"כ בְּהִגִּיעַ עֵתוֹ לְשׁוּב אֶל מְקוֹמוֹ כֹּל חֲלָק יִהְלֹךְ
בְּיוֹמוֹ ע"כ בְּיוֹם הָרֵאשׁוֹן יִחַלָּה מִפְּנֵי שֶׁנִּסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ חֲלָק א' בְּחַיִּים עַד יוֹם הַחֲמִישִׁי
שֶׁכְּנֹלָם יִלְכוּ לָהֶם זֶזוֹ הִיא מִיתַת כָּל אָדָם אָבֵל אִם מֵת פְּתָאוּם זֶזוֹ הִיא מִיתַת חֲטוּפָה ח"ו
כִּי בְּחִזּוּקָה הוֹצִיאוּ מִמֶּנּוּ כָּל חֲלָקֵי הַחַיִּים וְנִדְעָת לְנִבּוֹן יָקַל כִּי כָּל שִׁינּוּקָדָם מִיתַתוֹ מִדְרָשׁ כֹּל
אָדָם זֶה יוֹרָה עַל גּוֹדֵל הַגְּעֵרָה עַל נִפְשׁוֹ לְלַכֵּת מִמֶּנּוּ כִּי בְּטַבַּע לֹא תַחְפּוּץ הַנֶּפֶשׁ לְהִלְוֹךְ
בְּלֹא עֵת מִן הַחֲבֵר אֲשֶׁר נִיָּתֵן לָהּ הוּא הַגּוּף אִם לֹא שְׁגוּעֵרִין בָּהּ ח"ו ע"כ אָמְרוּ בְּזָה אֵלוֹ
הַלְשׁוֹנוֹת חֲטִיפָה דְחֻפָּה כו' שְׁפַל א' מוֹרָה עַל גְּעֵרָה יוֹתֵר גְּדוּלָה מִחֲבַרְתָּהּ וְשִׁיעוּר חֲמִשָּׁה
יָמִים יִלְפִינוּ מִמֶּנּוּ מִמָּה שֶׁנ' הֵן קְרָבוֹ יָמִיד כו' וְהַקְשׁוֹ הַתּוֹס' ו"ל דְּלָא מְצִינּוּ בְּמִשְׁה
שְׁהִי חוּלָה וּלְפִי הַנְּ"ל א"ש דְּעֵיקַר הַתַּחֲלַת הַחוּלִי הוּא מִפְּנֵי שִׁילָף מִמֶּנּוּ חֲלָק אֶחָד בְּחַיִּים
אָבֵל לֹא כֵן הוּא בְּמִשְׁה רַבִּינוּ כִּי חֲלָק אֶחָד מִחֲלָקֵינוּ יוֹכֵל לִיָּתֵן חַיִּים יוֹתֵר מִכָּל חֲלָקֵי שְׂאָר
הָאָדָם ע"כ לֹא כִּהְתָּה עֵינּוֹ וְלֹא נָס לִיָּחוּ עַד רַגַע אַחֲרוֹנָה.

וּבְזָה מִיָּנֵשׁב נְמִי מֵאֵי דְלִיפִינוּ מִמִּשְׁה וּלְקַמְן אֲמַרִּינוּ דְכְּשֶׁהֲגִיעַ לְגְבוּרוֹת דְרָף הוּא בְּמִיתַת
פְּתָאוּמִית וְהִיא מִיתַת נְשִׁיקָה אָבֵל טְעָמוֹ שֶׁל דְּבַר הוּא ג"כ כְּנ"ל כִּי בְּחֻמְשִׁים שָׁנָה אַחַר
עֲשָׂרִים שָׁנָה הָרֵאשׁוֹנִים בְּכָל עֲשָׂר שָׁנָה מִהֵם יִתְפַּשֵּׁט חֲלָק אֶחָד מִחֲלָקֵי הַחַיִּים בְּשִׁלְיָמוֹת
בְּקָרָב אָדָם הַשְּׁלֵם כְּנֹדָע הַתַּחֲלָקוֹת כֹּל חֲלָק לְעֲשָׂר ע"כ יְמֵי שְׁנוּתֵינוּ בְהֵם שְׁבַעִים שָׁנָה
כִּי אִזּוֹ הַשְּׁלֵם עֲבוּדָתוֹ תְּמָה וְקִנְיָה כֹּל מָה שֶׁכָּבַח בְּחִירַת הָאָדָם לְקִנּוֹת וּמִי שֶׁנִּיָּתֵן לוֹ חַיִּים
יוֹתֵר מֵע' שָׁנָה נִקְרָאִין גְּבוּרוֹת מִפְּנֵי שֶׁבַעַת הַזֹּאת יִתְגַּבְּרוּ פְחוֹת הַנֶּפֶשׁ עַל הַגּוּף וְכֹאֲשֶׁר
אִין בְּכַח הַגּוּף לְהַכִּיל אוֹר הַגְּדוֹל אִזּוֹ הוּא נְאֻסָּף אֶל אוֹצַר הַחַיִּים בְּאִין מְעַכְבֹּז זֶזוֹ הִיא בְּחִי
מִיתַת נְשִׁיקָה אָבֵל בְּמִשְׁה הַרוּעָה הַנְּאָמָן הֵלֵא נוֹדַע הָאֲהָבָה הַגְּדוּלָה וְהַעֲזָה אֲשֶׁר הִי בֵּין
הַחֲבִירִים כְּמוֹ שְׂאָמְרוּ בְּמִדְרָשׁ כִּי טְעוּנָה נִפְשׁוֹ הַקְדוּשָׁה כִּי דִירְתָהּ בְּחֻמְרוֹ הַטְּהוֹר נְעִים
עֲלֵי מְאוּד וְלֹא רַצְתָּה לְצִאת ע"כ הֵימָּה הַיְצִיאָה בְּהַדְרָגָה מִיּוֹם אֶל יוֹם: עֵינּוּ בְּרָא"ש ו"ל
שְׁהִיבֵי דְבַרֵי ר"מ ו"ל בְּקִטּוֹן שֶׁהֲגִדִיל תּוֹף ל' דְּצָרִיף לְנִהוּג ז' וּל' כְּמוֹ בְּשִׁמְעַת בְּרַגְלָהּ
וְהָרָא"ש ו"ל חוּלָק עָלָיו וְכַתֵּב פִּינּוּ דְגִבְרָא לֹא בַר חִיּוּבָא בְּשַׁעַת עֵיקַר הַמְצָנָה הֵינּוּ

בפשעת מצוה מיתה תו ליכא בתשלומין וילדברי ר"מ ו"ל צריף לחלק בין זה להא דאמרי בסנהדרין לענין הרוגי ב"ד פנין דלא חזי להתאבל בפשעת סתימת הגולל תו אין להתאבל פלל אבל הכא גברא הוא דלא חזי דקטן הוא כי הגדול שפיר חייב להתאבל וס"ל דלאו תשלומים הם והרא"ש ו"ל ס"ל דתשלומין הם ומש"ה כי לא חזי בפשעת עיקר המצוה פטור הוא לגמרי ונדחה ראית הר"מ ו"ל מהא דאין דיוחי אצל מצות דשאני פסוי דבידו לגלות ולא משמע פן בסופה דף ל"ב ויהתוס' שם פתבו להדיא דאין זה בידו דלא פהרא"ש ו"ל אבל באמת לא היה צריף לזה דהכא עיקר הטעם פאן הוא משום דפשעת עיקר החיוב פטור הי' ועיין בסי' שצ"ו בדברי הט"ז שהאריף בדין זה וביה"ק שם מה שהקשו מהבדלה באונן וכבר פתבתי לעיל בדין הבדלה מה שנ"ל: ע"ב גמרא אבל לעתיד לבא הוא אומר בלע המנת לנצח כו' עיין בש"ג שכ' לפרש דמיתה ע"י מקרה כמש"נ ויש נספה בלא משפט לא יהי לעתיד אלא איש בחטאו יומתו כמש"נ כי החוטא פן מאה שנה ימות ומפני שיצה"ר לא ישלחט אז לא יהי החטא מצוי וכל הנשאר בציון קדוש יאמר לו ולכאורה הוא נגד ד' הש"ס דרמי לקראי אהדדי ומשני פאן בישראל בלע המנת לנצח וקרא דכי הנער פן מאה שנה ימות מיירי באומות העולם מזה משמע דבישראל ליכא מיתה פלל אבל יש לומר דכוננת הש"ס ג"כ הכי דבישראל לא יהי החטא מצוי אבל באומות העולם אין קדושה בהם כ"כ ויכולים לבא לידי חטא: שם גמרא פשמתו פניו של ר' ישמעאל נכנסו ד' זקנים לנחמו כו' נענה ר"ט וא' ומה נדב ואביהוא שלא עשו אלא מצוה א' כו' פבר דקדקו המפרשים ו"ל וכי לא עשו אלא מצוה אחת וגם ממה שאמר ר"ט דעו שחכם גדול הוא מזה נראה שפול אחד ד' חכמה דובר ונראה לפרש שבד' ו"ל הורו לנו גנדל תועלת הצדיקים לדורן בחיים חיותן ומה מאוד יגדל ההספד בהלקח אותן מן הדור ח"ו והוא פי זה ידוע שפול העבודה השלימה בכללה נחלקת לעשה ול"ת וא"א לבא לידי קיום מצנות עשה בשלימות אם לא ע"י קיום מצנות ל"ת כמש"נ סור מרע ועשה טוב פי עיקר פוננת עשיות הטוב הוא להדבק בקונו בכל לבבו ובכל נפשו ומאודו ואם לא נטהר מפגמי המעשים הרעים הם פל הל"ת איף הוא יכול להדבק בקונו והוא מלובש בגדים הצואים והם מספים מבדילין בינו לבין קונו ע"כ האדם השלם צריף שינקה עצמו מפל רע תחילה ואח"כ יוכל לבא לידי עשיות הטוב בשלימות.

והנה זה ידוע שלפני כל פועל יקדם תחילה ההליכה והכנה לזה הפועל עד שהוא מגיע לתכלית דבר וכן הוא דרף היצה"ר כי תחילה מתענה את האדם ללכת בדרף חטאים וממשיכו בחבלי השוא עד שהוא מביאו אל מקור הרע מקום אשר קשה מאוד לשוב מדרף הזה וכמו כן הוא פעולת היצ"ט להוליף את האדם בדרכי חיים ובכל יום הוא מתקרב למקור החיים יותר עד שהוא מביאו אל תכלית החיים ומובטח הוא שלא יחטא פנין שפבר הגיע אל מקומו הטוב ולא יתענה היצה"ר עוד מן הדרף אבל כ"ז שלא הגיע אל תכלית דרף האמת וצדיקן הוא מחזיק בדרף כי הולף הוא קרוב יותר לתעות מן הדרף ע"י פיתוי היצה"ר וכן הוא במדה טובה כי ההולף בדרף לא טובה קל הוא יותר לשוב מדרף הזה ממי שפבר הגיע ח"ו אל מקום הרשע בתכלית וזה שאמרו ו"ל ד' מדריגות בדרכי האדם צדיק גמור צדיק שאינו גמור צדיק גמור הוא מי שפבר הגיע אל מקום השלימות והחיים וצדיק שאינו גמור זה הוא שצדיקן הוא מחזיק בדרף ההליכה וצדיקן לא הגיע אל תכליתו וכן הוא רשע גמור ורשע שאינו גמור ומזה תראה פי מי

שהוא צדיק גמור וכבר הגיע אל המעלה העליונה מן הטוב הוא שלא ירד עוד ח"ו ממעלתו וכן מי שהוא רשע גמור ובא אל תכלית קץ הרע והרשע רחוק הוא מאוד מן התשובה וכמעט לא ישיג אןרחות חיים.

והנה פכה הוא הנהגת כל נפש פרטי וכן הוא ג"כ הנהגה זו בכלל אומה הישראלית כשהן עולין עולין עד לרקיע ואז שונאי ישראל הם בתכלית הירידה ואם ח"ו גורם החטא יורדין עד לעפר ושונאייהם ירימו ראש ויעלו אף בא וראה חסדי ה' עם עמו כי אפי' אם הם ח"ו בתכלית הירידה לא יטוש ה' את עמו ואם אין בכם עצמן לעלות מעומק הירידה הוא בכבודו ובעצמו יוציאם ויעלם וירידתן צנרף עלי' הוא ובאומות העולם הוא להיפך פי עלייתן צנרף ירידה הוא פי לבסוף ירדו לבאר שחת באין תקומה ועוד זאת פי אין זוכין לבוא אל תכלית המעלה העליונה כמו ישראל.

וע"ז הפנונה נאמר בברכת משנה תורה והיית רק למעלה ולא תהי' למטה ובקלות נאמר הגר אשר בקרבך יעלה עליך מעלה מעלה ואתה תרד מטה מטה והוא פי אם יהיו ישראל על שלימות המעשים יביאם ה' אל המעלה שאין גדולה הימנה היינו שגייעו אל מקום השלימות אשר בכם האדם להשיג וכאשר יגיעו אל השלימות הזאת לא יהיו למטה פי רחוקים המה זמ"ז בתכלית הריחוק פנ"ל ובהיפוף ח"ו בעת הירידה נאמר ואתה תרד מטה מטה וכיון פי לא יניח אתכם לירד אל מקום הירידה התכלית שאין למטה הימנה אלא תרדו מטה מטה פי תבאו בדרך הירידה ובכל הליכה ונהליכה תרדו מטה מטה אבל לא יניחם לבא אל שפל המדרגה וכן הוא בעליית הגר פי לא יעלה אל שלימות המעלה ולא יחזיק בדרך העלוי' וכל מעלה מעלה ולא ישיג התכלית ובאלו הדברים יבואר דברי המדרש והנה מלאכי אלהים עולין ויורדין בו פי יעקב אבינו ראה עליות וירידות כל המלכיות ומלכות הרביעית ראה עלייתו ולא ראה ירידתו ונתתיירא יעקב אבינו ע"ה עד שאמר הקב"ה אם תגביה פנשר כו' משם אנרידה כו' ולהבין דברי חכמים מדוע בראשונות ראה ירידתו ובד' לא ראה הירידה והוא ע"פ מה שאז"ל במנחות לקול המולה גדולה את קולך שמעתי וחתמתי עליהם אני אמרתי שפכל מלכות שתעבדו פשיעור מלכות מצרים לחד נוסחא ובשבילך פולם יחד יהיו פשיעור מלכות מצרים ואם נפרש כפשוטו על הזמן הלא בעונותינו רבו כמו רבו פמה פעמים יותר ממלכות מצרים אבל הפנונה פי זה נודע פי גאולת מצרים היתה שקולה פנגד כל הגאולות ע"כ נאמר בה ד' לשונות של גאולה והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי וזה מפני שבשעת הגלות היו בתכלית הירידה הגדולה כמש"נ או הנסה כו' לבא לקחת לו גוי מקרב גוי פעובר כו' וכבר נאמרו הדברים פי מי שפבר הגיע אל מקום הרע קשה מאוד לשוב מאיליו מדרך הזה ולזאת הי' הרועה הנאמן מסרב בלקתו פי להוציא ממסגר אסירים פאלו כמעט אין בכם האדם מצד עצמו פי אם ביד אלוה פאשר הבטיח השי"ת ליעקב אבינו אנכי ארד עמך ואנכי אעלה גם עלה ולזה נאמר ב' לשונות של עלי' פי באמת נתעלו אחר ירידתן מעלה גדולה יותר ממה שהיו קודם ירידתם ומפני זה היו צריכין אז לד' לשונות של גאולה להוציאם מן המקום הרע הנה קליפת מצרים אשר הוא מקור הקליפות ולהעביר אותן בכל הדרך הרע לבל ישלש הרע בהם עוד ולהובילם בדרך טובה באין מתריד ולהביאם אל המקום הנאמן מקור הטוב והן הן ד' לשונות של גאולה והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים פי יוציאם מבית פלא וחושף אשר הנפשות שקועים היו תחת

סבלונתם והצלתי אתכם מעבודה כי לא תלכו בדרךכם כלל לעבוד עבודתם הנזרה והנכרי ונאלתי אתכם בזרוע נטויה כי אפנה הדרך הטובה באין מכשול ואבן נגף וזה נעשה בימים כי אמר פרעה נבוכים הם בדרך ודרך אחריהם להשיבם אליו והקב"ה ברחמיו וברוב חסדיו בדרך ישרה הוליכנו ואתרום פרעה וכל חילו בער מן הארץ והלכו לבטח עד כי הביאם אליו יתב' והוא המקום המבוקש אשר בקשו אבותינו לתקוע את זרעם במקום נאמן לעולם וזש"נ ולקחתי אתכם לי לעם וכ"ז עשה הקב"ה בכבודו ובעצמו ית' כי אין בכת מלאך או שרף או שליח להוציא מירידה גדולה כזו ולהעלותו למעלה גדולה כזו וע"ז הסדר סידרו לנו הד' פוסות פוס ראשון לדרך על הקידוש אשר קדשנו וקרא שמו הקדוש אלינו בהיותנו במצרים והוא נגד ראשית היציאה מתחת סבלות מצרים פוס שני אומרים עליו הלל לשבח על היציאה אשר יצאו מכל דרך הרע עד שהגיעו אל ארץ טובה פוס שלישי מדרך על הטוב והמזון אשר צמח בדרך הטובה פוס רביעי אומר עליו הלל הגדול להודות ולהלל בנפש שבעה כי השביענו מטובו והשפיע עלינו כל טוב אשר בכחינו לקבל והנה כבר אמור אצלנו במ"א פ"א המקרא לא יאמר עוד חי ה' אשר העלה כו' כי אם חי ה' אשר העלה ואשר הביא כי הביאה למקום הקודש לא נשלם אז על קיום עולם כי בשביל מעשה העגל הי' שמו ית' בכעס ואמר הנה אנכי שולח מלאך וכמש"נ בימי הושע עתה באתי וכיון שלא באו אל תכלית הטוב גרם החטא וירדו מטה עד שמהראוי הי' שישמעבדו בד' מלכות כ"א בעומק הירידה כמו מלכות מצרים ולקולו של אברהם אבינו חמל הקב"ה וצירף כל הד' גליות ובכולם ירדו ממדרגה למדרגה עד שביריד' הרביעית שבו לבחי' ירידת מצרים כמש"נ בתוכחת משנה תורה והשיבך ה' מצרים.

והנה זה ידוע כי לעומת בחי' ירידת ישראל פן הוא נגד זה עליית הפבליים ע"כ ראה יעקב אבינו ירידת ועליית הג' מלכות הראשונות כי ירידתו של ישראל לא הי' גדולה ולעומת זה עליות הפבליים לא היתה גדולה ומפני זה ג"כ היו אלו הגאולות בידי אדם ע"י מרדכי ואסתר ובני חשמונאי כי הי' עדיין בכת השליח להשיבן אל מקומם אבל גלות הרביעי ירדנו פלאים ירידה שאין למטה הימנה ע"כ היתה עליית מלכות הרביעית גדולה מאוד עד שלא הי' בכחו של יעקב אבינו לראות ירידתו והקב"ה אמר לו אל תירא כי אם יגביה פנשר כו' משם אורידהו כי הגאולה האחרונה יהי' ע"ד יציאת מצרים ע"י הקב"ה בכבודו ובעצמו והוא יביאנו אל המנוחה ואל הנחלה בביאת עולם כמש"נ תביאמו ותטעמו כו'.

והנה הנחלה זו היא בכללי' אומה הישראלית שמקוים אנו במהרה שיגמר עלייתנו אל מקום הטוב וקיום עולם אבל בכל דור ודור הנחלה זו מתנהגת ע"י צדיקי הדור כמש"נ יפקוד ד' איש על העדה אשר יצא לפניו ואשר יבא לפניו ואשר יוציאם ואשר יביאם והו' הן העלאת ישראל בכלל ובפרט לקרבן לאביהם שבשמים על סדר האמור לעיל כי האדם בראשיתו שקוע הוא בעומק התאנה ע"י טעימת דברי היצה"ר מתחילת היצירה ועל הצדיקים מוטל הדבר לאחוז ביד האדם ולהוציאו מרפש וטיט החטא והתאנה ולהוליכו בשמירה מעולה עד שיעבור כל דרך הרע ולהובילו בדרך עד שיביאוהו אל השלמות לפי מקום השגתו של כאו"א וזש"נ אשר יצא לפניו להורותם הדרך הטובה אשר ילכו בה ואשר יבא לפניו אל מקום השלמות של כאו"א ויש אשר יצטרכו

להוציאם מעמקי התאות אשר המה שקועים בהם וזש"נ אשר יוציאם וצריף לישא אותם
בחקו עד אשר יביאם אל הדרך הטובה כי אין להניח אותם לילה בעצמן כי קרוב הוא
שישובו אל קברות התאנה ע"כ צריף לאחוז בהם בתזקה עד אשר יביאם אל דרך טובה
ואז רשות להניח אותם ללכת בעצמן רק הוא יצא לפניו להורות להם הדרך.

ועתה נבא אל בנאור ד' אלו הד' זקנים שיהם רמזו בד' ז"ל כל הד' בחינות אלו אשר
הצדיקים הם לאורה לדורן ע"כ מקראוי לספוד מספד מר על האדם ח"ו וכ"א אמר דבר
אחד כפי סדר הנ' במקרא אשר יצא לפניהם ואשר יבא כו' וענה ר"ט: